Ægidium hic apposuimus, etiam ... inter Commentat... veluti Joannem Capreolum ... Antonii in Didaco ...

Defensorium ...

rium Fundamentarij Docto...
ni ordinis Eremitarum S...
episcopi Bituricensis ...
rum Angelici Doct...
Aquinatis ordini...
rum a quodam...
deprauator...

✠

...exte
...mo
...one
...omo
est ve...
Imper...

[illegible] patri sacre Theologie professori Eximio magistro Egidio [illegible] sancti Augustini Priori Generali dignissimo: Frater [illegible] Theologie Bacchalarius minimus. S. D.

[illegible] cuius nomē honoris sui gratia obticemus) conta[illegible]carpsit diui Thome Aquinatis preclara monumēta: ceco [illegible] professionis sue doctorē prosequebatur: cuius doctrinā ita [illegible] Doctores: precipue diuinū [illegible] esse diiudicarit. Sicut z [illegible] volūtatē [illegible] intellectui preferētes: oia spernūt: [illegible] preceptoribus dicta sunt: nesciētes diuisiones esse [illegible] re z scribere potuisse: qđ ne aliud cogitauit qui [illegible] Gregorio) posterioribus [illegible] theologis perfe[illegible] obrem plura sciuit Moyses q̄ Abraā: prophe[illegible] doctores supra Apostolos q̄ plurimas verita[illegible] rmat: eo q̄ modern⁹ z posterior antiq̄s ecclesie [illegible] esse viri graues arbitrati sunt. Quippe q̄ [illegible] pta sunt: sicuti Egidij nostri Romani: Jaco[illegible] ectant: Michaelis de Massa: Gerardi Senē [illegible] aliorum prope innumerorum: tam nostre q̄ [illegible] mpora floruerunt: probatissima monimēta de[illegible] iter Egidi⁹ diui Thome Aquinatis emuli cor[illegible] medio substulit: argumentum nāq; dedit nul[illegible] ndus itaq; Thomas: laudādus Egidius ac cete[illegible] muliebri affectu: sed ex virtute z sano iudicio alie[illegible] aci temeritate bonorū hominum labores aspernā[illegible] sunt: prospectant: examinant: ac quicquid ad Dei [illegible] nimarum salutem conducibile passim inuenerint: id a [illegible] seruant: defendunt: amicisq; oculis intuentur. Hec [illegible] sius: elegantius ve monstrabit. Quod cū Amade[illegible] a soli [illegible] artium professores plurimum debent: mihi reco[illegible] aternit [illegible] s cēsui esse dicandū: ne preter id quod Augustinia[illegible] modera [illegible] r: singularium erga me meritorum tuorum peni[illegible] Quid et [illegible] ninum ingenium: linguarū peritia: morū venu[illegible] vite [illegible] fama: quibus non solū Augustinianam: sed totam pene [illegible] religio [illegible] non promereantur. Quo fit vt omnes: preci[illegible]pue viri grau [illegible] bono [illegible] colant: admirentur: summasq; omniū tibi res cōmittant. [illegible] idium ergo Egi [illegible] Augustinumq; tuum vt soles ama. Vale.

Eiusdem. F. Aug [illegible] st. Ad magr̄m Egidium.

Egidio tutus potes [illegible] procedere Thomas
Et meus Egidi [illegible] Egide tutus erit.

Annotatio articulorum huius Correctorij Corruptorij.

Articuli prime partis.

Articuli sancti Thome in prima secunde.

Articuli sancti Thome in secunda secunde.

Articuli Thome in questionibus de Veritate: ⁊ de Anima ac Virtutibus.

Articuli Thome in de potentia Dei.

Articuli Tho. in de quolibet.

Articuli Thome in primo sententiarum.

Finis Tabule.

¶ Castigatorium fundamētarij Doctoris domini Egidij Romani Archiepiscopi Bituricē. ordinis Eremitarū sancti Augustini in Corruptoriū librorum sancti Thome Aquinatis ordinis Predicatorum Incipit.

QUare detractis sermonibus veritatis:cū e vobis nullus sit qui possit arguere me: Ad increpādū tm̄ eloquia continuatis:z in ventuz verba profertis.Sup pupillū irruitis: z subuertere nitimini amicū vestruz. Respōdete obsecro absq̧ cōtētione: z loquentes id qd̄ iustum est iudicate:z nō inuenietis in lingua mea inīqtatē: nec in faucibus meis stultitia ꝑsonabit. Job.6°. Questio proposita optime in ꝑsona fratris Thome doctoris eximij (cuius doctrina fulget ecclesia) pōt ꝓponi qbusdaz qui eius doctrinā.imo veritatē quā docuit deprauare nituntur:ipsius sermonibus veritate plenis.z spiritu veritatis instigāte ꝯscriptis detrahētes.Et hec ex eorū sententia de verbo ad verbuz per singulos articulos digesta:z conuenienter ex dictis eiusdem venerabilis Doctoris exterminata Deo iuuante patebit.

¶ Articulus Primus.

DEus in patria videt̄ per suaz essentiā:z nō per speciē creatam. Thomas.n.pte p̄ª.q.xij.ar.ij.querēs:an diuina essentia videat̄ ab itellectu creato per aliquā similitudinē mediā.dicit in respōsione principali.ꝙ reqritur aliq̄ similitudo.i.lumē glorie ex parte videntis:siue ex pte visiue potētie.qua.s.itellectus fit efficax ad videndū deū.Sed ex pte rei vise quā necesse est aliquo modo vniri videnti:per nullā similitudinē creatā dei essentia videri potest.z hoc videt̄ isinuare z ondere quattuor rationibus. ¶ Prima rō per quā hoc isinuat:lz non expsse:talis est.Silitudo nō est necessaria ad aliquā cognitionē sensitiuā vel itellectiuā:nisi qz res ipsa nō pōt esse in sensu vel itellectu.Oportet aūt ꝙ cognoscibile sit in cognoscēte.illud aūt qd̄ nō est per essentiā suā cognoscibile:oportet ꝙ sit in cognoscente per suā similitudinez.Sed deus est intelligibilis per suā essentiā.non ergo oportet ꝙ per suā similitudinē. ¶ Scđa rō est:sicut dicit Dio⁹ p̄°.c.de di.no. per similitudines reꝝ iferioris ordinis nullo mō possunt supiora cognosci.sicut per speciē corpis nullo mō pōt cognosci substātia rei incorporee.Multo ergo minus essentia diuina per quācūq̧ speciē creatā poterit cognosci vel videri. ¶ Tertia ratio.essentia dei est ipsum esse eius:qd̄ nulli forme create cōpetere potest. Non pōt ergo aliqua forma creata esse similitudo representās videnti diuinā essentiā. ¶ Quarta ratio est.diuina essentia est aliqd̄ incircūscriptū cōtinēs in se supeminēter qcqd potest significari vel itelligi ab itellectu creato.Sz h̄ nullo modo potest representari per aliquā speciē creatā.qz ōis species siue forma creata est determinata ad aliquā rationem:vel sapiētie:vel veritatis:vel ipsi⁹ esse:vel alicuius huiusmodi.Dicere ergo deū videri per aliquā similitudinē creatā est dicere diuinā essentiam non videri.

Corruptorium. ¶ Ista positio nō placet nobis.qz videtur falsa.z ꝯtra au 1
ctoritates sanctoꝝ.Dicit.n.Aug⁹.ix.de trinitate.ca.xi.Cū
eni deū nouimus:q̄uis meliores efficiamur q̄ eram⁹ an
teq̄ nosceremus.maximeq̧ cū eadē notitia etiaz placita
digneq̧ amata vbū est.fitq̧ aliq̄ dei similitudo illa noti
tia.tn̄ iferior est.qz in iferiori natura est. Hic expsse dicit
Aug⁹.in mēte noscētis deū fieri aliquā dei similitudinez
qz ꝯstat ꝙ diuina essentia nō est seipsa inferior. ¶ Si di
cas (sicut dicit Thoas) ꝙ Aug⁹ loqtur de cognitiōe dei
que habet̄ in via.Sufficit nobis ad ꝓpositū.ꝙ saltē hoc
habemus ꝙ vbi diuina essentia p̄sens est per seipsam pōt
fieri similitudo ipsius.z ꝙ per similitudinē cognoscitur.
¶ P̄.Ansel's monol.c.xxxiij.quācūq̧ rē mēs capit vera 2
citer cogitare:siue per corpis imaginē:siue per rōnez:eius
vtiq̧ similitudinē quātū valet in sui cognitiōe conat̄ ex
primere.qd̄ quāto verius facit:tāto verius rē ipsaz cogno
scit. ¶ P̄.positio ista nō videt̄ ꝯsentanea sibiipsi. Uide 3
mus eni ꝙ ad intelligēdū qd creatuz ad min⁹ reqruntur
duo.s.similitudo rei intellecte:informās itellectū:z lumē
intelligibile:sub quo z in quo ipsa res videt̄ per suā simi
litudinē.ecōuerso ipse ponit in deo z dicit.ꝙ ad vidēduz
dei eēntiā nō reqrit̄ aliq̄ silitudo ex pte rei vise.cum per
nullā silitudinē creatā diuina essentia videri possit. Sed
ex pte potētie visiue.s.lumē glorie ꝯfortās itellectū ad vi
dēdū.Sed videt̄ ꝙ qua rōne diuina eēntia possit eē for
ma itellectus per se iformās ipsū ad itelligēdū:pari rōne
pōt esse per se lumē illumināś z ꝯfortās ipsuz ad viden
duz.Et si lumē nāle qd̄ nō est deus pōt ex se gignere vel
facere lumē itelligibile quasi spēm sui:in quo videat̄ q̄re
nō eodē mō pōt eēntia diuina generare vel facere silitu
dinē sui in q̄ videat̄. ¶ P̄.in colore z alijs itētiōib⁹ visi 4
bilibus differūt spēs per q̄s vident̄:z lumē in quo vel sub
quo vident̄.sed in luce visibili nō differūt spēs lucis z lu
mē.sed ipsum lumē est ipsa species siue similitudo lucis.
A simili videt̄ ꝙ ita sit in luce itelligibili que deus est.er
go lumē itelligibile:qd̄ est lumē glorie est ipsamet spēs lu
cis increate que deus est.per quā videt̄ z in qua. Ponere
ergo ꝙ diuina essentia nō videat̄ mediāte specie sua vel
similitudine.z ꝙ mediāte lumine qd̄ sit illi⁹ silitudo vi
deatur est ponere ꝯ̄ria. ¶ Ad rōnes Thome r̄ndendum
erit. ¶ Ad p̄mā cū dicit.ꝙ re p̄sente nō est necessaria sili
tudo rei.Dico ꝙ falsum est. Nā ꝯstat ꝙ aia est sibi p̄sen
tissima z tn̄ nō itelligit se nisi per similitudinez. Un̄ dicit
Ansel's monol.xxxiij.c. Hēt mēs rōnalis cū se cognoscē
do itelligit secū imaginē suā ex se natā.i.cogitationē suaz
quasi sua ipressione formatā.que imago etiā verbuz eius
est.Et etiā Cōmētator super 3ᵐ de aia sup illā particulā:z Com.15.
est intelligibilis sicut itellecta.dubitauit.s.Aristoteles de
intellectu materiali.vtꝝ itellectū ex eo ipse sit intellect⁹:
an aliud aliq̄ mō sit in eo itellectū.z icipit determiare qd̄
est intellectū in eo per itētionē sicut alie res itellecte.Uel
pōt dici ꝙ lz sit p̄n̄s itellectui.nō tn̄ est p̄n̄s in rōne cogno
scibilis vt moueat itellectū.qd̄ fieri nō pōt nisi per formā
fluētez.nō qescētē:sicut videm⁹ ꝙ in āīalis calor ethice qui
versus est in habitū:z q̄si quiescēs:parū aut nihil sentit̄ a
patiēte.Calor aūt tertiane qui lōge minor est:valde sensi
bilis est.qz est in fieri z transmutatione. Unde cū diuina
essentia nullo mō possit in intellectu esse:vt in fieri z tran
smutatione.sed sic se habere pōt similitudo diuine essen
tie. Hinc est ꝙ ad intelligēdū nō sufficit diuina essentia.
q̄uis p̄sens sit intellectui.sed reqritur similitudo eius.Et
hec est doctrina Auicēne sexto naturaliū parte scđa.ca.3°
z iterū parte quarta.c.2°. ¶ Ad 2ᵐ de Dionysio.ꝙ supio

[Marginal note: Ad intelligendū qd creatum duo ad min⁹ reqrūt̄]

ra non possunt cognosci per similitudines inferioris ordinis. Dicēdū φ illa verba non inueniunt̄ in nostra trāslatione. esto tū φ inueniātur in alia. Dicēdu3 φ Dionysius per similitudines inferioris ordinis nō intelligit similitudines genitas vel expressas a re. sed rerū materialiū proprietates ī quātū sunt symbolice similitudines rerū imaterialiu3. sicut ꝓprietates ignis ꝛ leonis solū sunt symbolice similitudines proprietatū dei. ꝛ de talibus similitudinibus verū dicit: sed nō est ad propositū. ¶ Ad tertiū cū dicit. φ diuina essentia est suū esse. qđ nulli forme create pōt cōpetere. Dico φ illa spēs repñsentat deū. ꝛ quantū ad eēntiā ꝛ quātū ad esse. ꝛ h̄ possē est. q̄uis ipsa forma nō sit suū esse. nō. n. reqrit̄ oīmoda ꝓportio īter silitudinē ꝛ re3 cuius est similitudo. Spēs. n. siue similitudo in aīa nō est corporalis: sicut dicit Aug' de trinitate. xiij. ca. xvi. Species rei viue nō est res viua. ꝛ tū representat eā viuā. Similiter dico in ꝓposito. φ spēs siue similitudo diuine essentie. q̄uis ipsa nō sit suū esse. tū representat diuinam essentiam. ꝛ φ ipsa est suum esse. ¶ Ad quartu3. φ diuina essentia est incircūscripta. Dicēdu3 φ ex hoc nō sequitur φ diuina essentia non possit cognosci per spēm terminatam ꝛ finitam. sed sequitur φ per talem speciem nō possit cognosci pfecte. s. q̄tu3 cognoscibilis est: sic. n. nō est cognoscibilis a creatura nec p creaturā: s3 a seipsa p seipsa3.

Responsio ad hec scđm Thomā.

¶ Istam veritatem. s. φ deus a beatis in patria videtur per essentiā suā. ꝛ per nullā speciē creatā mediā: docet frater Thomas p̄ma parte. q. xij. arti. 2°. Et in questionib' disputatis de veritate. in. q. p̄ma de cognitione angeloꝝ. Et Alibi cōtra Gentiles. li. iij. ca. xlix. ꝛ. l. ꝛ. lij. cuius doctrina diuinitus inspirata si recte itelligat̄: oēs predicte cauillationū tenebre quasi infusa luce euanescūt. Ut aūt falsitatis tortuosa gibbositas: rectitudine veritatis ad ipsam applicare cūctis appareat: aliqua dictoꝝ fratris Thome veritatē ſm datā a deo sibi sapiētiā declarātia adducantur: per que istoꝝ sophismata dissoluant̄. ꝛ rōnes eius veritatem ōndētes: per eoꝝ cauillationes nequaq̄ ipediri possint: cōprobētur quē modū in singulis articulis sequētib' tenebimus deo iuuāte. ¶ Ad euidētiā ergo predictorum sunt duo ꝯsideranda. s. qualiter deus pōt esse: ꝛ est forma intelligibilis imediate informās intellectū ad intelligendu3 siue cognoscēdū in beatis. Et qualr̄ op3 φ intellect' sic informatus per habitū lūīs glīe eleuet̄. ¶ Primu3 docet Tho. ꝯ Gētiles. li. iij. c. xlix. vbi sic dicit. Sub que est per se subsistēs vel est forma: vel est cōpositū ex mā ꝛ forma. Illud aūt qđ est cōpositum ex mā ꝛ forma nō potest esse alteri forma. q2 in eo forma iā ꝯtra est ad illā materiam φ forma alterius esse nō possit. Illud aūtē qđ est solū forma subsistēs pōt etia3 alteri esse forma: dūmodo habeat esse tale qđ pōt ab alio participari cuiusmodi est aīa. Si vō esse eius non pōt ab aliquo alio participari: cuiusmodi est angelus vel intelligentia: nulli rei potest esse forma. q2 sic determinat̄ per suū esse φ nō potest esse alterius rei forma: sicut materialia ita determinantur per suā mām φ nō possūt esse aliarū rerū forme. Hoc aūt sicut in esse nāli ꝛ substātiali inuenit̄ sic in esse intelligibili ꝯsiderādū est. Cū eni3 pfectio itellectus sit veꝝ: illud intelligibile est vt forma tm̄ in genere intelligibiliū qđ est ipsa veritas. qđ ꝯuenit soli deo. Nā cū veꝝ sequtur esse: illud tm̄ est sua veritas qđ est suū esse. qđ est proprium soli deo. Alia igit̄ subsistētia itelligibilia nō sunt pura forma in genere intelligibiliū: sed vt forma habētia intelligibilem in subiecto. Est eni vnūqđq3 eoꝝ veꝝ nō veritas sicut ens: nō esse. Sola igit̄ essentia diuina potest esse itellectui creato vt forma ꝛ species intelligibilis qua itelligit. Nec tū pōt esse forma alicuius alterius rei ſm suu3 esse nāle. seqret̄ eni φ simul cū alio ꝯiūcta ꝯstitueret aliquā vnā nām: qđ est impossē: cū diuina essentia in se pfecta sit in sua natura. Spēs aūt itelligibilis vnita itellectui non ꝯstituit aliquā nām nouā. sed solū pficit ipsu3 ad intelligēdū: qđ pfectioni diuine essentie nō repugnat: cu3 sit tm̄ forma ꝛ pura spēs intelligibilis: vt patet ex dictis. ¶ Secūdū. s. φ ad hoc φ itellectus creat' ista forma ac spē intelligibili īformet̄: oporteat φ per lumē glorie sublimetur. Docet Thomas eodē libro. ca. li. vbi sic dicit. φ ipossē est φ id qđ est alicui' rei forma ꝓpria fiat forma alteri'. qđ nō pticipat aliq̄ mō silitudine3 illi' rei cui' est illa forma ꝓpria. sicut lux que est ꝓpria forma corporis sūme diaphani. nullo mō fieret forma vel actus alicuius qđ nullo modo participat diaphaneitatē. Essentia autē diuina est ꝓpria forma itelligibilis itellect' diuini: vtpote ipsi soli ꝓportionata. Impossibile est ergo φ essentia diuina fiat sicut forma itelligibilis vel spēs alicui' itellect' creati: que nō est deus nisi itellect' ille aliquā silitudinē dei pticipet. Cū aūt ista forma. s. dei sit nobilissima op3 dispōnē ipsa3 vel silitudinē a deo pticipatā esse nobilissimā. Huiusmodi aūt est habit' lumīnis glorie in pria. de quo dicit̄ in ps. Et in lumine tuo videbimus lumē. s. diuine eēntie. ¶ Et nota φ illa dispositio qua itellect' creat' ad itellectualem dei visionē extollit̄: ꝯgrue lux glorie dicit̄. nō ꝓpter hoc φ facit itelligibile in actu. sicut lux itellect' agētis. sed ꝓpter hoc φ facit itellectū patiētē actu itelligere. Uñ ibidē plures alias efficaces rōnes ponit hoc idē ostēdētes. s. φ ad hoc φ dei essentia videat̄: oportet intellectū per lumen glorie eleuari: ex his que docet Thomas patet possibilitas positionis predicte superius impugnate.

Qualiter de' est forma intelligibilis.

Quare de' non est forma alterius rei.

Cur reqrit̄ lumen glie ad visionē diuine essentie

Quare dr̄ lumen glorie.

Ad obiectiones corruptorij.

¶ Ad primū igit̄ qđ obyciūt in ꝯriū de Aug de trinitate. li. ix. c. xi. dicamus sicut dicit Tho. φ illa auctoritas habet intelligi de notitia dei in via. Et qñ subiūgit̄ φ hoc sufficit nobis ad ꝓpositū. manifestū est φ nō dicūt verū. L3 eni3 deus in via per speculu3 ꝛ in enigmate cognoscit̄ per similitudinē aliquā a se creatā impfecte. non tū in patria: vbi sicuti est ad vidēdū eū nō sufficit aliq̄ silitudo creata. imo nec vniuersitas creature. qm̄ impossē foret φ ipsu3 sufficiēter in tali visiōe representaret. In via aūt vbi per creaturas deū cognoscim' ꝯceptū nostrū tali cognitiōi expressu3 in mēte nrā cernimus. quē Aug' in pdicta auctoritate amatam notitiā ꝛ verbū mētis: ꝛ similitudinē deo īferiorē. q2 est in īferiori natura: appellat. vt patet ītuēti vba eius ibidē. In patria vō qñ videbim' deū per essentiā ꝓpriam: cernem' in mēte nostra ꝓpriū dei ipsi' verbū. qđ est pfecta similitudo plene ac pfecte adequās paternū itellectū a quo exprimit̄. Et ſm hāc visionē maxime deo assimilabimur. ꝛ maxime ei' beatitudinis pticipes erimus. nā ipe deus intelligēdo se per suā essentiā in vbo ab ei' itellectu expresso: oīa videt. ꝛ hec est eius felicitas. Et nos per eandē essentiā deū vidētes idē verbū videbim'. ꝛ oīa in ipso cernem'. Siles ergo ei erim' qñ videbimus eū sicuti est.

Ad p^m

¶ Ad scđm de Ansel: dicēdū. φ illa silitudo expressa de qua loqtur Ans. ibidē est ipsa formata cogitatio ꝛ verbū mētis. qđ nō est pncipiū cognoscēdi rē. sed illud qđ itelligēdo vel cognoscēdo in ipsa mēte exprimit̄ siue format̄. Et hoc māifeste patet per vba Ans. ibidē. ꝛ per Aug^m vbi q3. expssa3 eni siue formatā rōnē rei itellectā ꝛ placētem vel amatā vocat Aug' verbū mētis. qđ phs vocat conceptū mentis. quē vox significat pmo. ꝛ hic se tenet a parte obiecti cogniti: ꝛ nō est pncipiū cognoscēdi. Istud docet

Ad 2^m

Thomas

Thomas in multis locis euidēter.ꝛ iō quo ad hoc ista suf
Ad 3m ficiant. ¶ Ad 3m cū dicit ꝙ qua ratione pōt diuina essen
tia esse forma itelligibilis informās intellectū ad intelli/
gendū:eadē rōne poterit imediate esse per se lumen ꝯfor
tās ipsuꝫ ad videndū. Manifestū est ex p̄dictis ꝙ illud nō
sequit̄. Quia vt dictū est ad hoc ꝙ ista forma nobilissima
diuina.s.essentia fiat itellectui creato forma itelligibilis
necesse est ipsuꝫ itellectū eleuari ad quandā deiformita/
tē quantū possibile est.ꝛ ad hoc requiritur lumen glorie.
Similiter cū querūt.quare nō posset deus videri per si/
militudinē quam gigneret vel faceret:sicut videt̄ esse de
lumine naturali. Dicendum ꝙ deus ipse perfectissime vi
debitur in patria.qm̄ illā similitudineꝫ quam gignit:que
est verbū ꝛ filius:quē solum ex se gignit videbimus.ꝛ iō
Jo.14. ipse filius in Joan.ait.qui videt me videt ꝛ patrē.sꝫ nulla
similitudo creata quā facit sufficit ad representādū ipsuꝫ
Ad 4m sicut est. ¶ Ad 4m dōm ꝙ species lucis create gignentis
adequatur v̄tuti eiusdē.ꝛ iō sufficit ad p̄fectā eius repre/
sentationem.sed lumen glorie lꝫ sit quedā deiformitas ꝛ
dei similitudo.nō tñ̄ adequat virtutē eius:sed in infinitū
deficit.ꝛ ideo ad representandum nō sufficit.Et sic patet
responsio ad obiecta.

Infirmatio cauillationuꝫ corruptorū quo ad p̄m articulū.

¶ Restat ergo videre qualiter rationes istam
veritatem ostendentes per predictas illorum cauillatio/
nes suprapositas nō impediantur. Impediendo ergo pri/
mam rationem duo falsa dicunt. Quorum primuꝫ est ꝙ
mens nostra cognoscit seipsam per similitudinem a se ge
nitam.similitudo autem de qua loquitur Ansel.in aucto/
ritate quam adducunt est ipsa formata cogitatio ꝛ ver/
bum ipsius qd̄ est seipsam cognoscendo mens in semet/
ipsa exprimit.qd̄ non est principiuꝫ intelligendi vt dictū
est.sed effectus ac terminus intelligibilis operationis.est
enim ratio rei intellecta quāꝫ nomen significat s̄m ph̄m
que nunq̄ posuit.nec Com̄tor prout isti fingūt ꝙ intelle/
ctus noster intelligit seipsum per speciem a se genitam.sꝫ
per hoc ꝙ ducitur ad actum intelligendi per species intel
ligibilium aliorum. Istud docet Tho.in prima parte.q.
3° de aia. lxxxvij. arti.p̄.prout enim ibi dicit. Unūqd̄qꝫ est cogno/
Tex.cõ. scibile s̄m ꝙ est in actu.q2 ergo itellect⁹ noster s̄m ph̄m
14. in nā ꝛ essentia sua est in potētia.ꝛ q̄si tabula rasa:ad hoc
ꝙ seipsum intelligat necesse h̄et reduci per aliaꝫ speciem
alicuius intelligibilis ad actum s̄m ipsum.ꝛ hoc est verū
q̄diu manet forma corporis corruptibilis. quādo v̄o aīa
nostra erit a corpore separata:intelliget se per suam essen/
tiam:nō per speciē a se genitam. Scd̄m falsum ꝛ inconue
niens maximuꝫ qd̄ ponitur in ista responsione est.ꝙ deus
presens intellectui non possit esse eidem presens in ratio/
ne obiecti cognoscibilis nisi ipsum moueret:qd̄ fieri non
potest nisi per formam fluentem nō quiescentem. vnde
cum diuina essentia nullo mō in intellectu vt forma flu/
ens esse potest:ideo nō sufficit.q̄uis presens sit ad intelli/
gendum sicut dicunt.qd̄ patet esse falsissimum. Nam spe
cies intelligibilis que est ratio intelligendi ꝛ principium
3° de aia. nō est fluens sed manens in intellectu:qui est locus specie
Te.cõ.38 rum s̄m ph̄m. Hoc etiam patet per Augm de trinitate.li/
bro.xiiij.cap.xv.vbi ait. Trinitatem cōmendabimus sic
vt illud vnde formatur cogitantis obtuitus in memoriā
t.T.cõ.6 poneremus.Ecce manifeste dicit ꝙ acies mentis infor/
matur a spē reposita in memoria:que nō fluit sꝫ manet.
ipsum v̄o verbum qd̄ non est principiuꝫ cognoscendi.sed
per actum cognoscendi in acie mentis formatur non ma
net quando mens ad alia ꝯuertitur. Nō ergo illud quod
est forma intelligibilis ac principium intelligendi est flu

ens ꝛ in fieri:sed quiescens ꝛ permanens.alioquin diuina
essentia nō sufficeret sibi vt esset sibiipsi principium intel
ligendi.cum nec fluat nec sit in fieri:qd̄ nefas est dicere.
Sicut ergo illa incōmutabilis essentia est sibiipsi princi/
pium intelligendi ꝛ forma intelligibilis per naturam.sic
ꝛ menti beate erit forma intelligibilis ꝛ principium intel
ligendi per gratiam ꝛ gloriam. ¶ Illud autem qd̄ addu/
cunt de Auicēna de calore etbice ꝛ tertiane:nō est ad pro/
positum. Lꝫ enim motus ꝛ mutatio faciat ad maiorem
perceptionem s̄m sensum:nō tamen requiritur ad perce
ptionem s̄m intellectū:cuius obiectum est ab eiusmodi
conditionibus abstractum. ¶ P̄.illud qd̄ dicunt ad scd̄aꝫ
rationē nihil facit ad propositum. Sicut enim symbolice
p̄prietates rerum materialium quas ponunt nō sufficiūt
representare p̄prietates immaterialiū:sic nec aliqua crea
tura sufficit representare deum sicuti est. ¶ P̄.hoc qd̄ di/
cunt ad 3am rōnē nō valet.q2 q̄uis similitudo per quā co/
gnoscitur res aliqua nō cōueniat in omnibus cū re:hoc ta
men est necessarium ꝙ sit perfecta similitudo ipsius.alio
quin nunq̄ plene ipsaꝫ representabit.sed similitudo crea/
ta que nō est suum esse:est deficiens a deo que est suum
esse in infinitum. ¶ Item illud qd̄ dicunt ad quartam
rationem nihil facit.q̄uis enim diuina essentia nō videa
tur quantuꝫ cognoscibilis est a creatura nullo tamen mo
do videri potest a creatura sicuti est:nisi per aliquid quod
ipsaꝫ sic representat.sed ad hoc nō sufficit aliqd aliud ab
ipsa vt p̄batū est. Ipsa ergo per se ipsaꝫ videt̄ a btīs in pa
tria.ad quā nos p̄ducat qui sine fine viuit ꝛ regnat Amē.

Nota. In quibusdam codicibus inueniuntur repli/
ce sequentes cum solutionibus. Primo enim
sic. ¶ Arguitur.sicut intellectus in cognitione est illud
qd̄ cognoscit:ita species est illud quo cognoscit.sicut ergo
virtute diuina intellectus potest eleuari vt cognoscat:ita
ꝛ species vt sit illud quo cognoscat non obstante substātia
infinita dei. ¶ R̄x°.non est simile de potentia ꝛ specie.q2
enim potentia rationalis est:potest eleuari vt intelligat:
non sic species.vel sic non est simile.quia in specie requi/
ritur representatio rei.non autem in potentia.representa/
tio enim requirit equalitatem.quam non est inuenire in/
ter similitudinem creatam ꝛ essentiam diuinam. ¶ Itē
si species lapidis in oculo esset ipsa lux:non requireretur
lumen in medio.vt patet in oculo catti.sed essentia diui/
na est lux vera.ꝛ est species que videtur vt dicis.ergo non
requiritur lumen glorie. ¶ R̄x°.q̄uis essentia diuina sit
lux propter distantiam.tamen intellectus ab ipsa oportet
intellectum eleuari per lumen glorie. ¶ Item si querit̄.
quare nō videtur per speciem: Si dicas.quia species nō
potest ipsum perfecte representare. ¶ Contra.ergo cum
species intelligibilis sit accidens in intellectu possibili nō
potest perfecte representare qd̄ quid est rei nihil intellige
re possumus vt videtur. ¶ R̄x°.nō representat species vt
est accidens.sed vt est similitudo substantie. Uel melius
dōm ꝙ sicut ignis generans ignē agit per accidentia:scili/
cet per qualitates actiuas que agunt ꝛ in virtute substan/
tie generant substātiam.ita species in virtute substantie
habet vt representet substātiā rei. ¶ Cōtra.eadē ratione
spēs creata in v̄tute substātie increate poterit representa/
re substātiā increatā. R̄x°.in accidēte nō requirit̄ v̄tus in/
finita vt repn̄tet substantiam sicut ibi.iō nō est simile.

Articulus secundus.

In p̄a pte.q.xiiij. art.xi.in r̄nsiōe p̄mi argn.
dicit Thoas ꝙ itellect⁹ nō cognoscit singula/
ria.q2 itellect⁹ noster abstrahit spēm intelli/
gibilē a p̄ncipijs indiuiduātib⁹.vn̄ spēs itelli
gibilis itellect⁹ nr̄i nō pt eē silitudo p̄ncipior̄ idiuiduātiū

Corruptorium. ❡ Hoc pbet occasionē errā-di.qꝛ s3 hoc aīe sepate ⁊ āgeli
1 in pria chriſtū itelligibili cognitiōe nō cognoſcerēt.qđ eſt
3 illō Jo.17. Hec eſt vita eterna ⁊c.vſq3 ibi.⁊ quē miſiſti
2 ieſu3 chrm. ❡ Itē hoc eſt 3 Aug.22°.de ciuita.dei. cap.
xi°.⁊ 3tra rōcinationē phoꝝ dicētiū.Ita mētis aſpectu in
telligētia videri.⁊ ſenſu corpis corpalia.vt nec itelligibi-
lia per corp⁹.nec corpalia per ſeipſa3 mēs valeat intueri.
3 ⁊ vera rō ⁊ phica irridet auctas.❡ P̄.vt dicit Seneca in
Prouer.Pctm̄ eſt actio volūtaria.s3 actiones ſingulariū
ſunt.ergo pctm̄ actio ſingularis eſt.⁊ hoc nōnunq̄ eſt cir
ca obiecta que nō ſenſu aliq̄ s3 itellectu apphēdi pnt. Si
igit̄ itellect⁹ nō cognoſcit ſingularia vt dic̄.⁊ de hoc ꝙ hō
nō cognoſcit nō penitet.nec ſe corrigit:dicente Sene. ad
Lucil. Initiū ſalutis eſt notitia pcti.qui eni3 pctm̄ nō co
gnoſcit corrigi nō vult.nec huiuſmodi pctm̄ pōt corrige-
re.nec de eo penitere.qđ cū ſit erroneū ⁊ illud ex quo ſeq
tur.ſ.ꝙ intellect⁹ nō itelligit ſingularia. ❡ P̄.hoc eſt cō
4 tra phiam.qꝛ ſi intellect⁹ nō cognoſcit ſingularia:tūc nō
poterit facere ꝓpoſitionē aliquam in qua eſſet ſingularis
5 res.⁊ ita nec ſyllogiçare.❡ P̄.tunc non poſſet ex multis
ſingularib⁹ colligere vnū vniuerſale.ex incognitis enim
nō pōt cognoſcens intentionē cognoſcibilem abſtrahere.
6 ❡ P̄.ſm hoc intellectus non poſſet inuenire ⁊ determi
nare rectam rōnem agendorum.cum omnis actio ſit ſin-
gulariū ⁊ circa ſingularia.⁊ ita eſſet fruſtra conſiliū ⁊ deli
beratio. quod ſtultiſſimum eſt dicere. ❡ Ad rationem
Thome dici poteſt.ꝙ intellectus nō ſolum cognoſcit vel
intelligit per ſpecies vniuerſales ⁊ abſtractas a conditio-
nibus indiuiduātibus ⁊ materialibus ſicut ſupponit ⁊ fal
ſe:ſed etiam intelligit per itentiones ⁊ ſpecies ſingulares.
⁊ per tales intelligit ſingularia.quo mō enim intellectus
cōponeret tales ꝓpoſitiones.Petrus nō eſt Joannes:niſi
prius acciperet intentiones ſimplices Petri ⁊ Joannis.re
uera nullo mō.vñ argᵐ procedit ex ſuppoſitione falſa.ſ.
ꝙ intelligit ſolū per ſpēs vniuerſales.Hec ſunt vba eoꝝ.

Reſpōſio ad hec ſcdm Thomā.

Ueritatem circa cognitionē ſingulariū ab intellectu no-
ſtro euidenter docet Thoᵃˢ pte pᵃ.q.86.arti°p̄.quē ſi iſti
intelligerent:nō ſic cōtra ipſum inaniter garrirent. Dicit
eni3 ſic vt patet cuilibet intuenti in reſponſione pncipali
ꝙ ſingularitatem in rebus mālibus itellectus noſter di-
recte ⁊ pmo cognoſcere nō poteſt.Cuius ratio eſt.qꝛ pnci
pium ſingularitatis in rebus mālibus eſt materia indiui-
dualis.intellectus aūt noſter intelligit ſpecie3 itelligibilē
abſtrahendo ab huiuſmodi materia.qđ aūt a mā indiui
duali abſtrahit̄ eſt vniuerſale.vñ itellectus noſter dire-
cte nō eſt cognoſcitiuus niſi vniuluꝫ.Indirecte aūt ⁊ q̄ſi
per quandā reflexionem pōt cognoſcere ſingulare.qꝛ per
ſpēs itelligibiles vniuerſales quas abſtrahit nō pōt actu
itelligere niſi 3uertēdo ſe ad phantaſmata ſingulariū in
T.cō.39 qbus ſpēs itelligibiles intelligit.vt in 3° de aīa dicit̄. Sic
igit̄ ipſu3 vniuerſale per ſpēm itelligibilē itelligit directe
Indirecte aūt ſingularia quoꝝ ſunt phantaſmata. ⁊ hoc
mō format ꝓpoſitionē hanc.Sortes eſt hō. vñ patet ex
his que dic̄ hic Thoᵃˢ.ꝙ nō itēdebat dicere ſupra.q.xiiij.
arti° xi°.in rñſione pmi argⁱⁱ.ꝙ itellect⁹ noſter nullo mō
cognoſcit ſingularia:s3 ſolū ꝙ nō cognoſcit ſingularia re-
rum māliū pmo ⁊ directe . vñ ipſe dicit in iſta.q.86.arti°
pmo in rñſione ad 3ᵐ argᵐ.ꝙ ſingulare nō repugnat itel-
ligibilitati inq̄tū ſingulare s3 inq̄tū eſt māle:qꝛ nihil in-
telligit̄ niſi imāliter.⁊ iō dicit ꝙ ſingulare qđ nō eſt māle
cuiuſmodi eſt intellectus hoīs nō repugnat itelligibilita-
ti intellect⁹ noſtri.❡ Ex his patet R̄°ad argᵗᵃ que addu-
cuntur.❡ Ad pᵐ dōm.ꝙ angeli ⁊ aīe ſepate vident deu3 Ad pᵐ
per eſſentiam que ſūme eſt imālis ⁊ ſufficiens ratio co-
gnoſcendi oīa ſicuti ſunt:per quā chriſtus in ſua diuinita-
te nō ſolū:ſed etiam in ſua humanitate cū oībus alijs in-
telligibilibus cognoſcet in patria pfectiſſime. ❡ Ad 2ᵐ Ad 2ᵐ
dōm.ꝙ Aug⁹ intēdit dicere.ꝙ itellectus noſter intelligit
illa mālia ⁊ ſenſibilia.virt⁹ eni3 cognoſcitiua ſupior pōt
in oīa illa in que pōt vtus iferior.l3 cognoſcat altiori mō
ſibi 3gruo.vñ illa que cognoſcunt̄ a ſenſu ſub 3ditionib⁹
mālib⁹ ⁊ indiuiduantib⁹ cognoſcunt̄ ab itellectu per ab-
ſtractionē ab huiuſmodi conditionib⁹. ❡ Ad 3ᵐ dōm.ꝙ Ad 3ᵐ
actio interior cū ſit ſpiritualis ⁊ imālis cognoſcit̄ directe
ab itellectu noſtro.Actiones vō exteriores ⁊ corpales co-
gnoſcunt̄ ab itellectu idirecte ſicut ſingularia iſta mālia.
Ratio igit̄ fundat̄ ſup falſu3.ſ.ꝙ itellectus noſter nullo
mō cognoſcat ſingularia mālia.Et per idē patet R̄° ad
4ᵐ.❡ Ad 5ᵐ dōm ꝙ innitit̄ falſo.ſ.ꝙ intellect⁹ pmo in- Ad 4ᵐ
telligit ſingularia.⁊ ſic colligat cognitionē vnius vniuer- Ad 5ᵐ
ſalis.hoc enim falſu3 eſt ⁊ cōtra phm manifeſte.Species
enim itelligibilis abſtracta eſt per itellectū agentē ab oī-
bus cōditionib⁹ indiuiduātib⁹ ⁊ mālib⁹ ſm phm vñ re-
preſentat pmo qdditatē rei abſtractis huiuſmodi 3ditio
nibus.⁊ ſic eſt vniuerſalis.vñ vniuerſale cognoſcit̄ ab in
tellectu directe ⁊ primo.❡ Ad 6ᵐ dōm ſicut ad 3ᵐ ⁊ 4ᵐ.
❡ Deſtructio reſponſionis quā afferunt ad rōne3 Thoᶜ Ad 6ᵐ
quando dicūt ad rōnē Thoᶜ. falſu3 eſſe intellectū noſtrū
ſolū itelligere per ſpecies abſtractas.manifeſtū eſt ꝙ ne-
gāt totā doctrinā phoꝝ in hac pte ſine rōne.⁊ hoc ſine rō
ne.⁊ ideo non ſunt audiendi.

Articulus tertius de co-

gnitione dei quo ad contingētia. In eadem
q.i4°arti.13°.vbi querit̄.an ſcia dei ſit reſpe
ctu futuroꝝ 3tingentiū.in rñſione.q.dicit.ꝙ
cōtigens aliqđ pōt dupl'r 3ſiderari.Uno mō in ſeipſo s3
ꝙ ia3 actu eſt.⁊ ſic nō cōſiderat̄ vt futuꝝ ſed vt preſens.
nec vt ad vtrūlibet 3tingēs:ſed vt determinatū ad vnū.
⁊ propter hoc ſic pōt ſubdi certe cognitioni infallibiliter.
vtpote ſenſui viſus:ſicut cū video Sortē ſedere.Alio mō
pōt 3tingēs cōſiderari vt eſt in ſua cauſa.⁊ ſic cōſiderat̄
vt eſt futuꝝ.⁊ vt eſt cōtingēs ⁊ nondū determinatu3 ad
vnū.qꝛ cā 3tingens ſe hēt ad oppoſita.⁊ ſic 3tingens non
per certitudinē ſubdit̄ alicui cognitioni.vñ quecūq3 effe
ctū cōtingentē cognoſcit in ſua cauſa tm̄.nō habet niſi cō
iecturalem cognitionē.Deus aūt cōtingentia nō ſolū pro
ut ſunt in ſuis cauſis:ſed etiā put vnūqđq3 eſt actu in ſe-
ipſo cognoſcit.Et ratio ſua eſt aliq̄tulū infra. qꝛ cognitio
diuina menſuratur eternitate ſicut ſuum eſſe. Eternitas
aūt eſt tota ſimul.⁊ ambit totū tēpus.vñ oīa que ſunt in
tēpore:ſunt deo ab eterno preſentia.l3 nō ſolū ea rōne.qꝛ
hēt rōnes reꝝ apud ſe preſentes:vt qdā dicunt. Sed quia
eius intuitus fert̄ ſup oīa ab eterno.put ſunt in ſua pſen-
tialitate.vnde manifeſtum eſt ꝙ contingentia infallibili
ter a deo cognoſcuntur.

Corruptorium. ❡ Iſta poſitio nō hēt verita tē:ſed 3tinet erroreꝫ manife-
ſtam.imo multos errores.qꝛ nō intendit dicere ꝙ deus
eque certitudinal'r cognoſcit futura 3tingētia ac ſi eēnt p- 1
ſentia ⁊ determinata in reꝝ nā.hoc enim veꝝ eſt. S3 in-
tendit ꝙ quia eternitas preſens eſt omni dr̄ie temporis ⁊
omnis differētia tēporis pſens eternitati. Iō cōtingentia
que nō ſunt realiter in tēpore:iā ſunt realiter ⁊ actualiter
per naturas ſuas in eternitate.⁊ ſic ſubyciunt̄ diuine vi-
ſioni.⁊ hoc maxime exprimunt vba ſua cū dicit. oīa que
ſunt in tēpore ſunt deo ab eterno preſentia.nō ſolū ea rō-
ne qꝛ

ne quia habet rationes rerum apud se presentes: vt quidam dicunt: sed quia eius intuitus fertur super omnia ab eterno prout sunt in sua presentialitate. hoc enim est simpliciter falsum et erroneum. quia hoc est ponere contingentia et multo fortius necessaria ab eterno in eternitate esse: licet in tempore sint producta de non esse in esse. Constat enim quod res non possunt dici deo presentes nisi dupliciter. scilicet vel in sua ratione causali. vel in sua existentia actuali. Si ergo omnia que sunt in tempore sunt ab eterno presentia deo: non quia habet apud se rationes presentes vt ipse dicit: necesse est quod omnia fuerint ab eterno in eternitate sub existentia actuali: sicut vnquam postea fuerunt in tempore. et hoc est ponere omnia ab eterno in eternitate. quod est contra fidem
2 nostram. ¶ Hoc est etiam contra rationem. Certum est enim quod sancti et philosophi ponunt deum ab eterno apud se habuisse rationes causales et ideales etiam omnium fiendorum. et per illas et iuxta illas fecisse et facere quicquid fecit et facit. Hoc autem est ociosum ponere si ab eterno et in eternitate presentia erant in naturis proprijs. et sic subdita diuine visioni. quia ad cognoscendum et faciendum omnia in tempore sufficiebant ipse res actualiter existentes in eternitate. Et ita esset superfluum ponere rationes in deo. quod est contra sanctos et philosophos. ¶ Ratio etiam sua procedit
3 ex falso intellectu. quando dicit quod eternitas ambit omne tempus. et quod omnis differentia temporis est presens eternitati. Non enim sic intelligitur quod eternitas ambiat tempus et temporalia in naturis suis quamdiu non sunt. vel quod tempus et res temporales que nihil sunt in natura propria sint presentes eternitati. Sed hoc pro tanto dicitur quod causales rationes et ideales omnium temporum et omnium temporalium sunt deo presentes ab eterno. Et hunc intellectum videtur explicare Aug. xi. confess. parum post medium dicens. Cum videri dicuntur futura. non ipsa que nondum sunt. id est que futura sunt: sed horum causa vel signa forsitan videntur que non sunt futura: sed presentia sunt iam videntibus ex quibus futura predicuntur animo concepta. que rursum conceptiones iam sunt. et ista apud se intuentur qui ista predicunt. Propter eundem sensum dicuntur omnia vita in deo. scilicet quia res omnium in deo viuunt. Unde Aug. vij. homel. super illud Joan. j. Quod factum est in ipso vita erat: dicit: Ipsa terra que facta est non est vita. Est autem in ipso spiritualis quedam ratio per quam facta est terra. et hec est vita. Certe si res ipse in genere proprio fuissent ab eterno in eternitate: non dixisset euangelista vniuersaliter. Quod factum est in ipso vita erat. vel saltem Aug. non transisset sine distinctione. ¶ Primo hoc quod
4 dicitur in predicta positione. quod quicunque cognoscit effectum contingentem in sua causa tantum non habet de eo nisi coniecturalem cognitionem. hoc constat esse falsum et contra rationem prophetie. Credimus enim quod prophete certitudinaliter vident que de imobili veritate dei enuntiauerunt: sicut habetur per diffinitionem prophetie. Constat autem quod non vident futura in sua natura. ergo in rationibus suis causalibus. quod si aliquis hoc negare voluerit de prophetis vel omnibus vel aliquibus saltem de sanctis angelis negare non poterit: quin in verbo et rationibus causalibus preuideant multa futura: non coniecturaliter sed certitudinaliter. et illa reuelantur prophetis et alijs sanctis secundum beneplacitum et dispositionem dei. ¶ Primo
5 tertium falsum et erroneum quod ponit predicta positio est quod deus alio modo contingentia et temporalia nouit quam prout sunt in suis causis. et alio modo quam per rationes rerum quas habet apud se presentes. videlicet ferendo intuitum super ipsas res sibi actu presentes ab eterno. hoc expresse habet ex verbis suis. nam dicit sic in predicta rationis: deus cognoscit omnia contingentia: non solum in suis causis. sed etiam prout est actu vnumquodque in seipso. et parum inferius subdit. omnia que sunt in tempore sunt deo presentia ab eterno prout sunt in sua presentialitate. hec sunt verba eius. Ex his sequitur quod deus cognoscit creaturam per receptionem. Si enim cognoscat aliter quam per rationes rerum quas habet apud se et aliter: quam prout sunt in suis causis ferendo intuitum super ipsas res. hoc non potest intelligi vel saltem fingi nisi per receptionem. Deum autem intelligere vel cognoscere per receptionem est impossibile tam secundum sanctos quam secundum philosophos. qui omnes concordant quod scientia dei est causa rerum. et non causata a rebus sicut scientia nostra. Sed sine dubio si cognosceret per receptionem scientia sua esset causata a rebus. Item ex hoc sequitur quod non est purus actus: sed est sciens in potentia. et quod potentia sciendi in ipso perficeretur per creaturas que omnia sunt absurdissima. Hec sunt verba eorum que procedunt ex falso intellectu. et vitanam non ex malo affectu.

Responsio ad hec secundum Thomam. Ut pateat omnibus quod deductio ad ista inconuenientia secundum istos nulla sit omnino. nec aliquid horum ex dictis Thome sequetur. In primis modus quo deus nouit alia a se attendatur. Deus enim (prout Thomas parte prima. q. xiiij. arti. xiij. in responsione docet) non solum cognoscit res in seipso esse. sed per illud idem quod in se continet species rerum cognoscit eas in propria natura. que licet sint successiue in propria sub actuali existentia. non tamen subduntur successiue diuine cognitioni que mensuratur eternitate. in qua non cadit successio. sed est tota simul cum temporis cuiuscunque differentia. non quod partes temporis omnes simul existentes eternitati coexistant (vt ipsi putant et falso) Thomam sensisse. Sed quia ipsa eternitas est tota simul cum singulis partibus temporis non simul existentibus: sed sibi inuicem succedentibus. Illud docet Thomas libro primo contra Gentiles. cap. 66. tali exemplo. punctus quicunque signatus in circumferentia circuli sic se habet quod nullo modo potest esse simul cum alio puncto signato in eadem. et est quolibet alio puncto signato in ipsa prior vel posterior secundum situm. Omnes vero puncti in circumferentia signati ad centrum quod est extra circumferentiam directam habent oppositionem et consimilem habitudinem. Sicut ergo punctis in circumferentia quibuscunque secundum situm ordinem se habentibus et se consequentibus punctus centralis extra ipsam existens directe et vniformiter obijcitur. Sic eternitas simplex et indiuisibilis extra temporis successionem existens: omnia eiusdem sibi succedentia inuicem vniformiter respicit sub presentialitate quam in se habent successiue. Actus ergo cognitionis mensuratus eternitate presentialiter respicit omnia sibiinuicem succedentia in tempore. quia ipsam eorum presentialitatem quam habent in se successiue: sed simul eternaliter intuendo. non quod ipse a rebus quas sic intuetur eternaliter sibi semper coexistentibus cognitionem accipiat. sed omnium rerum rationes quas in seipso simul intuetur per quod eius intuitus perfectissime fertur super ipsas: non solum earum quidditates: sed etiam presentialitates presentialiter. quia eternaliter intuendo. Ex his patet quod Thomas (prout isti imponunt sibi et falso) non intendebat quod omnia que sibiinuicem succedunt in tempore in natura propria: deo coexistunt in eternitate. sed ab eo eorum presentia eternaliter intueatur. et sic omnia sibi dicantur presentia. Et quando dicunt quod res non potest esse deo presentes nisi dupliciter. scilicet in ratione causali: vel in sua existentia actuali. Dicendum quod res sunt presentes deo ab eterno non in sua existentia actuali. sed quia ipse actu intuetur eorum presentiam eternaliter. per hoc quod omnium rerum rationes exemplares in seipso cognoscit quas videt in seipso. et omnia per ipsas perfecte cognitas cognoscit in natura propria. quorum scilicet per rationes causales easdem inuenitur causa. et sic habet intelligi quod dicit Thomas quod intuitus dei fertur eternaliter super omnium in tempore sibi succedentium presentialitates non solum quia habet rationes eorum apud se vt quidam dicunt sed intuendo ea eternaliter in sua presentialitate quam simul a deo ve

dictũ est cognitã successiue habẽt in nã sua. ¶ Ad rõnez
Ad pm scdam corruptorij. Ex his patet rñsio ad pmaz ⁊ scdam.
Ad 2m Non enim illa positio si intelligat̃ euacuat ideas vel rõ-
nes rerum causales. quas sancti ⁊ phi ponunt in deo. imo
ex hoc ipso sequit̃ necessario idearuz positio. qꝛ nisi deus
rõnes ideales ⁊ causales oĩum anteq̃ꝫ sint eternaliter cõ-
spiceret rerum temporalium ⁊ creatarũ presentialitates
in tempore succedentes: nõ videret eas ex tali inspectio-
Ad 3m ne eternaliter intuẽdo. ¶ Ad rõnẽ tertiã. cũ dicit oĩum
rerum temporalium rões causales eternaliter deo esse
presentes: concedendũ est. ⁊ pro nobis facit. per hoc ipsuz
eniz p̃sentialitates oĩum sunt simul in dei notitia ab eter-
no anteq̃ꝫ essent in natura ꝓpria. Et hoc quoqꝫ qꝺ addu-
cunt de Augno libo. ix. ꝯfess. cap. xix. q. s. futuꝝ videt̃ per
aliquod presens oĩno facit ad istius veritatis declaratio-
nem. sicut enim intueor aurorã ⁊ ortũ solis adhuc futuꝝ
per aliqd qꝺ p̃sentialr̃ in aĩo imaginor. qꝺ patet per vba
Augni ibidẽ. ⁊ est per se manifestũ. sic deus videndo suaz
essentiã in qua p̃sentialr̃ ⁊ eternaliter cernit oĩum rerum
rões ideales: necesse est eoipso rerum futuraꝝ sibi repre-
sentatas presentialitates intueri. Per hoc idẽ pꝫ ad illud
aliud qꝺ adducũt de Augno sup Joã. pma homel. qꝛ eniz
oĩa que facta sunt: sunt vita in vbo in suis rõnibus ideali-
bus in ipso. hinc est q creature eternaliter fuerũt cũ eaꝝ
p̃sentialitatibus (que vtiqꝫ sunt create) in ipso vbo cogni-
Ad 4m te. ¶ Ad 4am rõnẽ cũ dicunt effectũ ꝯtingentẽ tm̃ cogno-
sci in sua causa cõiecturalr̃: est cõtra rõnem ꝓphetie. Pro
phete enim effectus cõtingẽtes certitudinalr̃ in suis cau-
sis cognouerũt. Dõm q effectus ꝯtingẽtes habẽt causas
suas ꝓximas ꝓpter quas sunt ꝯtingẽtes. vtpote in ipsis
indeterminate existẽtes. ⁊ in talibus causis nõ cognoscũ-
tur nisi ꝯiecturaliter: vt si videaz magrm multũ studere:
conijcio q sit disputaturus: ⁊ hoc itẽdebat Thomas hic.
Cã aũt pma oĩum cõtingentiũ sicut ⁊ oĩum entiũ est deꝰ
ipse per rões causales oĩum quas penes se habet. in quo
euentus oĩum cõtingentiũ determinant̃. ac certissime eo
rundẽ futura p̃sentialitas a deo p̃sentialiter cernitur: sue
vtiqꝫ p̃sens ab eterno notitie. Et a sanctis ꝓphetis ⁊ ange
lis in eisdem rõnibus eternis deo reuelante nõ solũ cõie-
cturaliter: sed etiam certitudinaliter cognoscunt̃. sicut do
Ad 5m cet Thomas in multis locis. ¶ Ad 5am. Cũ dicunt Tho-
mã posuisse deũ cognoscere alio mõ effectus ꝯtingentes.
qm̃ ꝓut sunt in suis causis quasi ab ipsis sibi in eternita-
te coexistentibus cognitionẽ recipiendo. ⁊ hoc Thomaz
posuisse. manifestum est q falsum dicunt apertissimum.
qꝺ patet cuilibet recto oculo respiciẽti dicta Thome. Cũ
enim dicit Thomas q oĩa que sunt in tempore sunt deo
p̃sentia. ꝓut sunt in sua presentialitate. Intendit dicere ⁊
satis clare. q diuine notitie presens est oĩum que sunt suc
cessiue in tempore p̃sentialitas ⁊ actualis existentia ab eo
eternaliter cognita. nõ cũ eo eternaliter existẽs in natura
ꝓpria. Nec opꝫ si aliqd sit diuine notitie vel etiaz nostre
presens ꝓpter hoc sit presens in se existens. Manifestuz
est enim q intellectus noster super p̃sentiam ⁊ actualem
existentiã rei fert̃: que nõ est sed preterijt. qꝛ habet spẽm
eius in se presentẽ. Manifestũ est ergo q multo fortius
deus qui habet penes se oĩum reꝝ rões presentes: ipsas
pfectissime intelligẽdo poterit p̃sentialr̃ ferre intuitũ sui
intellectus sup oĩum p̃sentialitates anteq̃ꝫ essent. Nõ ergo
a nõ existẽtibus cognitionẽ recipit. Adhuc ergo nõ entia
cognoscendo essentiã suã nouit futura sup presentialitate
quã erãt habitura p̃sentialr̃. qꝛ eternalr̃ intuitũ suũ feren
do. oĩa eniz nuda sunt oculis eius. qui nõ cognoscit per re
ceptionẽ. nec est in potẽtia sciens. cuius scia nõ causatur a
creaturis. nec eius potentia cognitiua ab ipsis creaturis
ꝑficitur. hoc enim deo attribuere est absurdissimum. que
nunq̃ꝫ ex dictis Thome cõcludi possunt. sed per eius do-
ctrinã vbiqꝫ declaratur hec ⁊ his similia nullo modo pos-
se conuenire Deo. cui est honor ⁊ gloria.

Quartus Articulus de hoc qꝺ Tho-
mas dicit q quedam ideas
ꝓprias nõ habent in deo. In. q. xv. ar. iij. cũ
querit̃. vtruz oĩum que cognoscit deus sint
idee in eo. vbi sic arguit. Deus cognoscit ma
teriã pmã que nullã põt habere ideã cũ nullã habeat for-
mam. ¶ P. deus nõ solũ spẽs sed ⁊ genera ⁊ indiuidua
cognoscit. ⁊ etiã accidentia. sed hoꝝ nõ sunt idee sm Pla
tonẽ. Et in rñsione. iij. argumẽti de mã dicit. qꝛ nos poni-
mus mãm creatã a deo: nõ tñ sine forma. habet qdez ma 2
teria ideã a deo: sed nõ aliã ab idea compositi. qꝛ materia
sm se neqꝫ esse habet neqꝫ cognoscibilis est.

Corruptorium. ¶ Videt̃ hoc erroneũ. quia 1
deus habet ideas oĩum que
põt facere: cum nihil possit facere nesciens. sed põt facere
materiã sine forma: sicut determinatũ est a magistris: sic
in sacramẽto altaris facit existere accidẽtia sine subiecto:
que magis dependent a subiecto q̃ꝫ mã a forma. ergo mã
habet ideam distinctã in deo: etiã sm q idea est pncipiũ
operationis ⁊ exẽplar. qꝺ ipse negat. ¶ Itẽ videt̃ q ma- 2
gis sit ponendũ q deus habeat ideã distinctã materie q̃ꝫ
cõpositi. cuius cõtrariũ ipse dicit. Dicit enim Cõmẽ. sup 2o. 3o
pncipiũ phys. sup. iij. particulã. q in rebꝰ artificialibꝰ cãe
notiores sũt apꝺ artificẽ q̃ꝫ cõpositũ. qꝛ ex causis ex mã ⁊
forma facit cõpositũ. vñ si nos facéremꝰ res nãles tũc cãe
essent notiores apud nos. hec Cõmẽ. ergo apud deum qui
est opifex oĩum reꝝ nãliũ: notiores sunt mã ⁊ forma q̃ꝫ to
tũ cõpositũ. qꝛ ex causis sicut ex mã ⁊ forma facit cõposi
tũ. ergo sm rõnẽ itelligẽdi pus ⁊ expssius siue distinctius
habẽt ideas in ipso. ¶ P. in rñsiõe argumenti q̃rti de ge 3
nere ⁊ accñtibꝰ dicit Thoas q genꝰ nõ põt hr̃e aliã ideaz
ab idea specieꝝ. sm q idea significat exẽplar. qꝛ nunq̃ꝫ fit
nisi in aliq̃ speꝝ. Silr̃ est de accñtibꝰ que insepabilr̃ cõse-
quunt̃ subiectũ. qꝛ hec simul fiũt cũ subiecto. Accñtia vo
que supueniũt vt picture: hñt spãlẽ ideã. Qꝺ dicit̃ de idea
generis falsuz videt̃. qꝛ sic dicit̃. xvi. de aĩalibꝰ. Embrio
pus est aĩal q̃ꝫ equus vel hõ. Et cõstat q illud indiuiduuz
in via generationis vt sit hõ vel vt sit equus: iã est indiui-
duũ generis. ⁊ nõdũ est indiuiduũ alicuius spẽi. ⁊ forma
generis actu ⁊ per se existit in ipso añ formã oĩs spẽi. ergo
necesse est q per ideã aliã ab idea spẽi cognoscat̃ ⁊ ꝓdu-
cat̃ a deo. ¶ Silr̃ qꝺ dicit q accñtia insepabilia a subie- 4
ctis nõ possunt hr̃e ideã aliaz ab idea subiecti: falsum est.
Oĩa eniz illa distinctas hñt ideas que per se distincte pos
sunt ꝓduci ⁊ existere. sed huiusmodi accidentia distincte
possunt existere absqꝫ subiecto. sicut firmissime credimꝰ
in sacramento altaris. ergo necesse est q distinctas ideas
habeant. Hec sunt verba eorum.

Responsio ad hec sm Thomã. Ad sciendum que
debẽt dici habere ꝓprias ideas in deo.
Sciendũ q sicut in multis locis docet Thomas. Idea
in deo dicit̃ ipsa eius essentia ab eo intellecta cuz habitu-
dine ad res creatas. que possunt intelligi vt sunt ab eo in
existentia ꝓducibiles. vel ꝓut sunt in ꝓpria rõne cogno-
scibiles. sm hunc modũ dicit̃ essentia dei idea reruz. ꝓut
ipsa intellecta est ratio innotescendi earũdẽ in rõne ꝓpria.
Sꝫ vo aliũ modũ dr̃ eẽntia diuina idea. ꝓut ipsa q̃si practi
ce intellecta est exẽplar iuxta qꝺ res sunt per se in esse pro
ducibiles. Primo mõ ergo habẽt ideas in deo ꝓprias oĩa
que aliq̃ mõ pñt in rõne ꝓpria ꝯsiderari. Sꝫ scdo mõ illa
tm̃ dicunt̃ ꝓprias ideas in deo hr̃e que sũt per se in eẽ pro
ducibilia.

Ad p^m ducibilis. ¶ Per hec patet responsio ad primum de materia. quando enim dicit. Erroneum est ponere materiam primam nō habere ideam. quia deus potest eam facere vt existat per se sine forma. ¶ Dicendum q̄ lz aliqui magistri hoc posuerūt. oppositū tn̄ demonstrat̄ ab aliqs maiorib⁹ limpidi⁹ nām mãe ꝯsideratib⁹. vnicuiqz enī potētie correspōdet ꝓprius actus intrī q̄ dare actū vnius alteri remanenti in ꝓpria nā includit cōtradictoria. vbi gr̄a q̄ potētie auditiue inꝗtū huiusmodi deē act⁹ potētie visiue ꝓpri⁹. Cū ergo mā sit ꝓpria potētia respectu forme que est ꝓpri⁹ actus: dare sibi actū ꝓpriū alteri⁹ potētie actualē. s. existentiā que est ꝓprius actus forme vel qdditatis ex materia z forma cōposite includit cōtradictoria. Nec est simile de accidentibus in sacramento altaris: cuz sint forme quarum nature competit esse in actu. hoc autez infra plenius patebit.

Ad 2^m ¶ Ad 2^m dicendum. q̄ ratio illa non ꝓbat nisi q̄ tam materia q̄ forma habent propriā ideaz prout idea dicitur ratio innotescendi vniuscuiusqz: prout pōt aliquo modo in ratione ꝓpria cōsiderari. Isto modo cōcedit Thomas materiam posse habere propriā ideam in questionibus de veritate.

Ad 3^m ¶ Ad 3^m de genere: qn̄ dicit q̄ forma generis est actu existēs in illo indiuiduo embrionis ante formaz omnis speciei. Dicendum q̄ hoc falsum est z omnino impossibile sm̄ p̄hm. forma enim generis nec esse nec produci pōt nisi in aliqua specie. sicut enim semen vel sanguis qui ordinatur ad generationem hominis vel equi per formā suam que ante productionem rei generande corrumpitur in specie cōstituitur. Ita embrio qui similiter lz propinquius ordinatur ad generationem eorundem in productione eorum corrumpitur. z ꝑus per ꝓpriam formam in specie cōstituebatur. hoc patebit euidentius vbi de vnitate forme agemus.

Ad 4^m ¶ Ad 4^m dici pōt q̄ sicut accidentia que superueniunt rei ꝓducte sm̄ Thomā habent ideas proprias: lz nō existant per se: per hoc q̄ nō producuntur nisi in subiecto. eodem modo accidentia inseparabilia panis: lz miraculose existant sine subiecto. qz tamen producta erant: in eius ꝓductione non habent aliam ideaz ab idea quā prius habuerunt. Si dicas sicut nunc existunt per se virtute diuina: ita possent per se ꝓduci a pncipio. Concedatur. sed certe sicut tunc aliā habuissent ꝓductionem: ita z sue productionis aliam rationem idealem in deo haberent: cui est honor z gloria.

Articulus Quintus est de hoc quod Thomas dicit parte p^a. q. xxv. arti. vi. in responsione. iij. argumenti. q̄ vniuersum suppositis istis rebus nō pōt esse melius ꝓpter decentissimum ordinem istis rebus a deo tributum. in quo bonum vniuersi consistit. quorum si vnum aliqd̄ melius esset corrumperetur proportio ordinis. Sicut si vna corda plus debito tenderet: corrumperetur cithare melodia.

Corruptorium. ¶ Hoc est contra veritatem fidei: que tenet q̄ post iudiciū nō tm̄ vniuersum poterit esse melius. sed erit tunc meli⁹ qm̄. s. corpora celestia z elementa mutabuntur in melius: facta mutatione in qualitatibus eorum z nō in substātijs eorum. sicut dicit glo. super illud p^e Corin. vij. preterit figura huius mundi. ¶ Ad rōnem Thome. Ad illud aūt q̄ dicit proportionem corrumpi z ordinis decentiam: si vnum aliquid melioraretur. Dicimus q̄ proportio z decentia inter partes vniuersi nō intelligitur tm̄ sm̄ vnum tempus determinatū z partiuz que sunt in vno tempore signato. sed sm̄ cursum totius temporis ab exordio mundi vsqz in finē. Unde decētia z proportio ordinis vniuersi nō est de permanentibus semper vno modo z tm̄ vno tempore: sed de habentibus esse in successione totius temporis. Itē exemplū nō valet de chorda plus debito tēsa. qz qn̄ vniuersum meliorabitur: nulla pars in bonitate extendetur plus debito. qz sicut vna meliorabitur: ita ꝓportionabiliter z alia. Et ita sicut manebit idem vniuersum z eedem ptes meliorate: ita proportio eadem: sed meliorata. Hec sunt verba eorum.

Responsio ad hec sm̄ Thomā. ¶ Isti si verba Thome in solutione questionis bono oculo respexissent nunq̄ sic in responsionem huius. iij. argumenti impegissent [illegible] aliquid omnino cōtra fidei veritatem [illegible]. Ibi enim veritatem declarando: sic dicit. Bonitas [illegible] vna [illegible] que est de essentia rei [illegible] que est de essentia [illegible] deus non potest aliquam rem [illegible] potest facere quaternarium maiorem [illegible] nō esset quaternarius sed alius [illegible] se habet additio differētie substantialis [illegible] sicut se habet additio vnitatis in nu[illegible] phyfice. Alia est bonitas [illegible] bonum hominis est esse [illegible] tale bonum potest deus res a se [illegible] Simpliciter tamē loquēdo pōtest q[illegible] aliam facere meliorem. Ex his patet q[illegible] posse facere mundum meliorem [illegible] tium eius que nō sunt de [illegible] earum fiet post iudicium. Quantum [illegible] tatez que essentia partium vniuersi [illegible] rebus nō vniuersuz fieri melius. Ex [illegible] obiecta [illegible] qz omnia procedunt ex fal[illegible] nifestum [illegible]

Duplex bonitas

Articulus [illegible] de hoc [illegible] incepisse n[illegible] [illegible] respō[illegible] pncip[illegible] dicit. mundu[illegible] est [illegible] fide siue credi[illegible] le: sicut nec trinitatem [illegible] esse. Que[illegible] sic. qz fides est de nō apparētibus: ad [illegible] apparentia creduntur: nō sciuntur [illegible] cepisse per creationem est [illegible] do in deum patrem omnipo[illegible] creatorē celi zc̄. ¶ Itē mundum incepisse habetur per fidei [illegible] z ꝓphetias sm̄ Gregoriuz super Ezech. dicentē [illegible] In pncipio creauit deus celum z terrā. ergo nō [illegible] per demonstrationē. ¶ Itez nō pōtest hoc demonstrari a parte [illegible] qz pncipium demonstrationis est qd̄ est. vnūqdqz aūt sm̄ rationem sue speciei abstrahitur ab hic z nunc. vnde nō pōt demonstrari q̄ homo z lapis n[illegible] semper fuerint. ¶ Itez nec nouitas mundi pōt demonstrari ex parte cause agentis que agit per voluntatem. [illegible] enim dei ratione inuestigari nō pōt circa ea que absolute nō est necesse deum velle. talia vero sunt que circa creaturas fiunt. potest autem voluntas dei manifestari per reuelationem cui fides innititur. z deo mundū incepisse est credibile: nō scibile. z hoc inquit est vtile si consideretur. [illegible] quis quod fidei est demonstrare presumens rōnes nō necessarias inducat. que prebeant materiam irridendi infidelibus. existimantibus nos credere que fidei sunt ꝓpter huiusmodi rationes.

Corruptorium. In ista positiōe tria falsa cōtinētur in ratione positionis. Unum est q̄ ea de quibus est fides creduntur z non sciuntur. Et aliud est q̄ mundū incepisse sola fide tenetur. z demonstratiue probari non potest. Tertium est q̄ non

est presumendū demonstrare que fidei sunt. ⁊ hoc expres
sius dicit in questionibus disputatis de potentia dei. q. iij.
articulo. xvij. vbi querit. vtrū mundus semper fuerit. vbi
in responsione questionis auisat cauendum esse ne ad ea
que fidei sunt aliquis demonstrationes adducere presu
1 mat. ¶ Primum quod dicit. ꝙ ea de quibus est fides cre
duntur ⁊ non sciuntur. Dicimus ꝙ falsum est ⁊ contra sa
cram scripturam ⁊ contra sanctos. ⁊ contra doctores. ⁊ est
in se occasio hesitandi ⁊ non firmiter credendi. Et hoc sic
falsum patet. Constat enim ꝙ deum esse est credibile: di
cente Apostolo ad Hebreos. xi. Credere oportet acceden
tem ad deum qꝛ est. Et constat ꝙ [illegible] esse est demōstra
bile per ration[illegible] philoso[illegible] primam causam [illegible] demon
strabile ⁊ cred[illegible] ¶ Hoc ēt
videtur e[illegible] Io. [illegible]. Fm
aliam transl[illegible] deritis non intelligetis.
Et prima Petr[illegible] semper ad satisfactionem
omni posce[illegible] que est in vobis fide ⁊
[illegible] ¶ [illegible] Augustinū ⁊ Richardū de
[illegible] in libro de vera religio
[illegible] nihil nisi auctorita
[illegible] intelliguntur: vt videantur esse cer
[illegible] fieri atqꝫ opportuisse fieri.
[illegible] o de trinitate. c. quarto ait. Erat itaqꝫ
[illegible] hoc opere ad ea que credimus inquā
[illegible] probabiles: verumetiam
[illegible] arias ratio[illegible] ducere. Credo nāqꝫ sine dubio ad
[illegible] libet ex[illegible] modo probabilia: ve
2 [illegible] etiam argu[illegible] ria nō deesse. ¶ Scōm
etiam quod [illegible] sit nouitas mundi demō
stratiue prob[illegible] ꝙ falsum est. qꝛ quā
uis inceptio v[illegible] demōstrari de
[illegible] stratione p[illegible] quid. potest tamē
[illegible] strari vel p[illegible] ipossibile de infi
[illegible] animarum: si m[illegible] ⁊ ꝙ infinite
[illegible] Ambas il[illegible] transitu infinitoꝝ.
[illegible] animarum: ipse [illegible] nido de nouitate
[illegible] conatur dissoluere eas. ⁊ veritatem infinitā in
[illegible] deus est [illegible] sciētia mea: ꝙ nec vere nec appa
re[illegible] nec philosophice nec theologice eas dissoluit. Ver
bi gratia. ad illā de infinit[illegible] animaruꝫ respondet multi
pliciter fm ponētes eternitatem mūdi. ꝙ quidam nō re
putant impossibile esse infinitas animas actu. Alij dicūt
ꝙ anima corrūpitur corrupto corpore. Quidam dicūt ꝙ
ex omnibus remanet vna tm̄. Alij posuerunt circulationē
animarum. vt. s. anime post determinata curricula tēpo
rum separētur multotiēs. ⁊ multotiens redirēt ad corpo
ra. Post istas falsitates absurdissimas ipse ponit suam di
cēs. ꝙ posset aliquis dicere ꝙ mūdus esset eternus in ali
qua eius parte vt angelus: nō homo. ⁊ sic conatur defen
dere opinionem ponētiuꝫ eternitatē mundi: ⁊ eaꝫ negat.
Dicit enim philosophus (cuius opinionez ipse defendit)
in libro de vegetabilibus. ꝙ mūdus totalis est ꝑpetuus.
nec cessauit vnq̄ generare animalia ⁊ plantas: ⁊ omnes
3 species suas. Unde patet ꝙ oībus modis mentita est ini
quitas sibi. ¶ Tertium quod dicit. Cauēdū est valde ad
ducere rationes necessarias ad ea que sūt fidei. Dicimus
ꝙ hoc falsum est. ⁊ contra fidem ⁊ sacrā scripturā. Quia
scriptuꝫ est prima Petri. iij. Parati semper ad satisfactio
nem omni poscenti vos rationem de ea que est in vobis
fide ⁊ spe ⁊c. ¶ Est etiam contra sanctos. Unde Augusti
nus de trini. ⁊ alijs libris suis. ⁊ Richardus in libro suo
de trinitate: nituntur probare non tm̄ credere quod fides
tenet de trinitate. Et ipsemet Thomas fecit librum con
tra Gentiles. in quo vtitur rationibus ꝯtra ipsos pro fide.
Si aūt fides ꝓbari nō posset nec deberet: inutiliter labo
rasset. vn̄ sicut illud fecit in fauorem fidei. sic istud est in
ꝑiudiciū fidei ⁊ sanctoꝝ. ⁊ etiā ꝯtra rōnē. naꝫ si rō reddē
da est de fide: vt dicit beatus Petrus. ⁊ ratio demonstrati
ua reddi pōt. vt ꝓbatū est per Augᵐ ⁊ Richardū. magis
expedit reddere rōnes necessarias ⁊ demōstratiuas q̄ to
picas ⁊ sophisticas. ¶ Ad rōnes Thome. Ad p̄mū ergo
dōm ꝙ lꝫ fides sit de nō apparētibus que. s. nō habēt cau
sam euidentē nobis. ⁊ ꝓpter quid habent tm̄ signa ⁊ effe
ctus quibus demonstrentur. Nō enim solū demōstratio
ꝓpter quid facit scire: sed etiam demonstratio quia. Pre
terea cum dicimus: fides est de non apparentibus. non in
telligitur ꝙ omni tempore fuerint nō apparentie. sed q̄
diu de illis est fides nisi interpretatiue. qꝛ videlicet homo
esset paratus credere eadem. etiā si nesciret vel nō sciret
ea per rationē. ⁊ ob hoc nō euacuatur meritū fidei. ¶ Ad
2ᵐ dōm. ꝙ lꝫ creatio mundi innotuit p̄mo per reuelatio
nē. pōt tm̄ ⁊ potuit per ingeniosos sciri ⁊ ꝓbari demonstra
tiue deducendo. s. ad ipossibile. Nihil enim ꝓhibet quin
deus posset reuelare veritates inumerabiles. que tm̄ sunt
demonstrabiles. Sed fides non innititur huiusmodi de
monstrationibus: sed prime veritati reuelanti. gaudet ta
men de demonstratione quādo potest haberi. ¶ Ratio
etiam tertia non valet. qꝛ nō omnis demonstratio. est pro
pter quid siue per causam. sed alique sunt per signa ⁊ effe
ctus: ⁊ deducentes ad impossibile. ¶ Preterea nō obstat
ꝙ nō est nisi vnus mundus. sicut nō obstat ꝙ non est nisi
vna luna ⁊ vnicus sol: quin possit demōstrari eclipsis de
vtroqꝫ demonstratione vniuersali. ⁊ ꝯueniret multis si
essent ita de isto mundo. Iteꝫ nec ꝓpter aliud. quia diffi
nitio subiecti nō est medium in demonstratione: sed pas
sionis. i. maioris extremitatis. ¶ Ad quartum dicenduꝫ.
ꝙ lꝫ volūtas dei nō possit inuestigari per priora. pōt tamē
quantū se nobis manifestat per posteriora. Un̄ dicimus
ꝙ voluntas dei de mundo creando ante mundi creatio
nem sciri nō potuit nisi per reuelationem: si fuisset cui fie
ri potuisset reuelatio. sed post mundi creationem ex ipso
mundo creato sciri potuit dei voluntas. Inuisibilia enim
per ea que facta sunt ⁊c. Hec sunt verba eorum.

Responsio ad hec fm Thomaꝫ. ¶ Ista tria que in istius questionis positione ⁊ eius rō
nes sunt: neqꝫ falsa sunt neqꝫ absurda: sed verissima si in
telligant̄. Donet nobis deus intellectū in oībus: vt verita
teꝫ agnitā diligamus. ¶ Primū eniꝫ qd̄ dicit Thomas: Ad p̄ᵐ
ꝙ ea de qbꝫ est fides credunt̄ ⁊ nō sciunt̄: loquēdo de ar
ticulis fidei: quoꝝ vnus est mundū ex tempore incepisse.
cōstat fm sacram scripturam ⁊ omnes catholicos docto
res verissimū esse. Hic enim fm Apostolū videmus per
speculum ⁊ in enigmate: per fidē enim ambulamus: non
per spēm. Quedā tm̄ sunt demōstrabilia per rōnē demon
stratiuā: que simpliciores sola fide tenēt. cuiusmodi sunt
deū esse incorporeū. eternū. īmutabileꝫ. ⁊ etiam deū esse.
Pro quo dicit Apl's ad Heb. xi. Accedētē ad deū opꝫ cre
dere qꝛ est. que nō sūt articuli fidei. Et iō talia docet Tho
mas cōtra Gentiles de deo esse ꝓbanda. ⁊ talia sunt que
ph̄i de cā p̄ma ꝓbauerūt. ⁊ per hoc patet r̄nsio ad p̄muꝫ.
¶ Ad 2ᵐ dōm. ꝙ suppositis articulis fidei oībus vel ali Ad 2ᵐ
quibus tanq̄ p̄ncipijs certissimis a superiori sciētia: scili
cet dei ⁊ beatoꝝ acceptis: poterunt plura demonstratiue
ꝓbari ac intelligi etiam in via. ad que intellectus sine lu
mine fidei nō poterit deuenire sine nō deueniret. ⁊ iō re
cte dicit̄. Nisi credideritis nō itelligetis. illa p̄ncipia p̄ci
pue que faciūt videre. ꝙ ex his que fidei sunt nullū seqt̄
incōueniēs aut ipossibile: ꝙ infideles nō capiunt ea que

sunt

ſunt fidei:oīa ipoſſibilia reputātes.quibus oportet rōna
biliter ſatiſfacere veritatē fidei declarando.⁊ ꝙ nullū ſe
quatur incōueniēs oſtendēdo.Et ſic habet intelligi illud
pᵉ Petri.iij.Sēꝑ parati ad ſatiſfactionē omni poſcēti ⁊c.
¶ Ad 3m dicendū.ꝙ illud Augⁿⁱ facit pro Thoma.Do
cet eni Thomas libro p̊mo ꝯtra Gētiles.c.iiij. ꝙ quedaꝫ
veritates de diuinis.ad quas per inqſitionē rōnis perue
niri pōt.nō fruſtra ſupnaturali iſpiratōe tradūtur nobis
credēde.Alioqn paucis hoibus:⁊ poſt lōgū tempus.⁊ nō
ſine multis erroribus huiuſmodi veritates inoteſcerēt. ⁊
talia ſunt que p̊mo ſolā auctoritatē ſecuti credimus.que
poſtmodū ſic intelligūtur vt videātur certiſſima.ſꝫ ipſos
articulos qui ſunt oīno ſupra rōnis inueſtigationē:nullo
modo ꝯtingit ſic videre vt oſtēdātur demonſtratiue.nec
eſt aliqua ſciētia que poſſit demōſtrare ſua p̊ncipia: ſꝫ ex
ipſis alia.Cū ergo articuli ſint p̊ma p̊ncipia in theologia:
nō poterūt demōſtrari.Immo ſicut itellectꝰ per habituꝫ
naturalē qui dicit̄ itellectus p̊ncipioꝝ:aſſentit p̊mis prin
cipijs aliaꝝ ſciētiarū.ſic iſtis p̊ncipijs in theologia.ſ. arti
culis qui excedūt rōnē nālem per habitū ſupnaturaleꝫ.ſ.
per lumē fidei aſſentimus.¶ Ad illud de Richardo di
cēdū.ꝙ veꝝ eſt qd̊ dicit Richardus ad quorūlibet expla
nationē argumēta neceſſaria nō deeſſe. Suppoſitis eniꝫ
aliqbꝰ articulis fidei argumēta neceſſaria pn̄t haberi ad
ꝓbādū multa que ad fidē ꝑtinētetiā aliquos articulos.
ſicut Apoſtolus ſupponēdo reſurrectionē chriſti ꝓbat re
ſurrectionē noſtrā futurā.p̊ma ad Cori.xv. Simplr̄ tn̄ ⁊
abſolute nullo ſuppoſito qd̊ ad fidē pertinet:ipoſſibile eſt
aliquē articulū fidei ꝓbare demonſtratiue. Ex his patet
ꝙ p̊mū veritatē habet.nec eſt ꝯtra ſacrā ſcripturā.nec cō
Ad 2m tra aliquē ſanctorū.¶ De ſecūdo qd̊ iſti dicūt eſſe falſuꝫ
ſ.ꝙ Thomas dicit.ꝙ inceptio ſiue nouitas mūdi demō
ſtratiue probari nō pōt ex dictis:poteſt ꝯcludi nec eſſe fal
ſum:nec cōtra doctrinā ſanctoꝝ.Oēs enim rōnes que ad
hoc poſſunt adduci nullo ſuppoſito ꝙ ad fidē aliquo mo
do ꝑtinet:pn̄t impediri:ſicut docet Thomas ꝯtra Genti
les.libro.ij.c.xxxi.⁊ alibi.¶ Ad illud ergo qd̊ dicūt.ꝙ il
lud poteſt demōſtrari deducēdo ad ipoſſibile cōcedi pōt
⁊ debet.qꝛ hn̄ ꝯtingit deducere ad impoſſibile:facta ſup
poſitione aliquoꝝ que fide tenētur.qd̊ tn̄ impoſſibile nō
apparet illis qui ſoli rōni naturali initūtur.Quādo v̊o di
cunt (vt iuuamentū:argumētuꝫ oīno infirmū preterea
mus) poſt alias falſitates abſurdiſſimas ipſe dicit ſuaꝫ:⁊
conatur defendere opinionē ponētiū eternitatem mūdi
⁊ oibus modis mentita eſt iniquitas ſibi.¶ Dicendū no
bis eſt ad iſtas blaſphemias exēplo chriſti humiliter.ꝙ
nō eſt ita ſalua pace eoꝝ.Nullū enim horū habet verita
tem.In primis eniꝫ Thomas nullā dicit falſitateꝫ:dicē
do ꝙ poſſet fingi ꝙ mūdus eſſet eternus quo ad aliquas
ſui partes.lꝫ homo nō eſſet ab eterno.ſed ſolū tāgit quā
daꝫ viā per quā poſſent aliqui euadere illā rationē de in
finitate animarū.Sicut eniꝫ doctores greci poſuerūt an
gelicam naturā per multa ſecula cōditam:prout recitat
Hieronymus.⁊ habet̄ ſcd̊o liᵒ ſentētiarū:ante iſtū mūdū
ſenſibilē in eſſe productā.ſic fingerēt aliqui pro infinitate
animarū vitanda mūdū fuiſſe per tēpus infinitū ante ꝓ
ductioneꝫ p̊mi hois.⁊ ſi nihil oīno ſupponatur qd̊ ad fidē
pertinet:quo modo iſti vel alij probarēt huius oppoſituꝫ
demōſtratiue.Nec conatur Thomas defendere opinio
nem ponētiū eternitatē mundi.imo deſtruit eam effica
ciſſime oēs rōnes eoꝝ quas quidā ipſoꝝ demōſtratiuas
reputabat ſophiſticas.imo oīno nullas oſtēdēdo.hic ⁊ ali
bi precipue 2ᵒ libro ꝯtra Gentiles.c.xxxiiij.⁊.xxxv.per to
tum.In hoc ergo nō eſt mētita iniqtas ſibi.ſed phoꝝ er
rore reprobato manifeſtata eſt veritas ac declarata ad
laudē chriſti ⁊ honorē.¶ Tertium quoq; qd̊ dicit Tho Ad 3m
mas.ꝙ cauēduꝫ eſt demōſtrationes adducere ad ea que
fidei ſunt.manifeſtuꝫ eſt ex dictis eſſe veriſſimū. Dicere
enim rōnes demonſtratiuas poſſe haberi ad ea que ſunt
fidei ſolius.cuiuſmodi ſunt oēs articuli eius.oio derogat
auctoritati eorūdē:vt patet ex prehabitis.¶ Ad illud pᵉ
Petri.iij.dictū eſt ſupra.⁊ qn̄ dicit.ſancti nitūtur ꝓbare ⁊
nō tn̄ credere ea que ſūt fidei.Dicēdū. ꝙ ſancti nō intē
dunt ad ea que ſunt fidei maxime que ſunt articuli fidei
rōnes demōſtratiuas adducere.ſed rōnibꝰ ꝓbabilibus ⁊
exēplis ipſā fidē declarare.Vn̄ Augꝰ.xv.de trinitate dic̄
oīa exēpla eſſe defectiua vel deficiētia. ¶ Et qd̊ dicit de
Thoma qui libro p̊ ꝯtra Gētiles fecit rōnes contra ipſos
pro fide.c.ix.eiuſdē libri ſoluit̄.vbi dicit circa duplicē ve
ritatem diuinoꝝ eſſe intētionē ſapientis.Et circa errores
ꝯtrarios deſtruēdos.ad quarū vnā inueſtigatio rōnis ꝑ
tingere pōt:alia v̊o oēm rōnis excedit induſtriā.Dico au
tē duplicē veritatē diuinoꝝ nō ex pte dei qui eſt vna ſim
plex veritas:ſed ex pte nr̄e cognitionis que ad diuina co
gnoſcēda diuerſimode ſe habet.Ad prime ergo veritatis
manifeſtationē per rōnes demōſtratiuas qbus aduerſa
rius cōuinci poſſit eſt ꝓcedēdū.Sed qꝛ tales rōnes ad ſe
cundā veritatē haberi nō poſſunt:non debet eſſe ad hoc
intētio vt aduerſarius rōnibus ꝯuincat̄:ſed vt rōnes q̄s
ꝯtra veritatē habet ſoluant̄. Hec erat ēt intētio oiuꝫ ſan
ctoꝝ qui de ꝑtinētibus ad fidē tractauerūt.Et cū ſubdūt
ꝙ ſm rōnē melius eſt rōnes demonſtratiuas q̄ꝫ topicas
vel ſophiſticas adducere.verū dicūt in his in quibus poſ
ſunt haberi:qd̊ nō eſt in propoſito.¶ Cōtra rn̄ſionē eoꝝ
ad rōnes Thome.Euacuatis igit̄ hoc modo iſtoꝝ cauil
lationibus:reſtat videre qualr̄ rōnibꝰ Thome nō reſpō
deāt.qn̄ dicūt ad p̊mā.Fides eſt de nō apparētibꝰ que nō
habēt cām euidēteꝫ ꝓpter qd.hn̄t tn̄ ſigna ⁊ effectus qbꝰ
demōſtrātur.manifeſtū eſt ꝙ nō dicūt veꝝ.nullū eni eſt
ſignū vel effectus creatꝰ:mediāte quo aliqs articulus fi
dei poſſit demōſtrari.qꝛ ſemꝑ articuli fidei ſunt de nō ap
parētibus:donec fidei in via ſuccedat viſio in patria. Et
ſic manifeſtū eſt ꝙ illud qd̊ dicūt eſſe falſuꝫ.ſ.ꝙ nō itelli
gitur ꝙ fides eſt de nō apparētibꝰ omni tpe.hoc eni falſū
eſt.ſi loquunt̄ de oi tpe pro ſtatu vie in quo ambulamus
per fidē.Dicere eni ꝙ homo in ſtatu vie nō hēt fideꝫ de
articulis fidei niſi iterꝑtatiue vt ipſi dicūt:ſed ſciētiā:eſt
ponere hoieꝫ in ſtatu vie exn̄tē in q̊ per fidē ambulamus
ſꝫ Apoſtolū.eē extra ſtatū vie.⁊ ſic ꝯdictoria eſſe ſimul
vera. ¶ Silr̄ quo ad ſcd̊ꝫ dicūt.ꝙ deus aliq̄s veritates
demōſtrabiles per rōnē pōt reuelare ⁊ reuelauit vt dictū
eſt:debet ꝯcedi.Sed iſte v̄itates ſi articuli fidei ſunt:ſunt
ſupra rōnē oīno.⁊ nō ſunt demōſtrabiles:ſed ſola reuela
tione inotuerūt.⁊ inoteſcūt in fidelibꝰ.vn̄ illa rn̄ſio initit̄
falſo.¶ Qd̊ auteꝫ dicūt ad tertiū.ꝙ nō ois demōſtratio
eſt ꝓpter qd:ſed alique ſunt per effectus ⁊ ducētes ad i
poſſibile.veꝝ dicūt:ſed nihil ad ꝓpoſitū.qꝛ articuli fidei
neutro modo poſſunt demōſtrari vt dictū eſt aliter q̄ꝫ ſu
ſupra dictū eſt.ſ.aliquo vel aliqbus ſuppoſitis. ¶ Simi
liter hoc qd̊ dicunt.ꝙ lꝫ vnicus ſit ſol ⁊ vnica luna : nihil
obſtat quin poſſit eclipſis demōſtrari de vtroqꝫ demon
ſtratione vniuerſali.⁊ ꝯueniret multis ſi eſſent illa in iſto
mūdo.Manifeſtū eſt ꝙ mirabiliter male aptat̄ ad pro
poſituꝫ.Demōſtrationes eniꝫ ille initūtur cauſe qua vni
uerſaliter ⁊ ſemꝑ poſita de neceſſitate ponitur effectꝰ.Ad
ducere autē cauſam cui cōſimili modo poſſit initi demō
ſtratio de nouitate mūdi nullo penitꝰ ſuppoſito eſt omni
no impoſſibile.⁊ ſic patet ꝙ exēpla illa nihil faciūt ad ꝓ
poſitum.¶ Quod tādē dicunt ad quartā rationē.ꝙ poſt
mundi creationē ex ipſo mundo creato ipſa dei volūtas

sciri potuit: verū dicūt quo ad aliq̄: nō tñ q̄ ad hoc ꝙ mūdū de nouo inesse produxit. qꝛ non est per demōstrationē scibile: sed sola ratione credibile: cum sit articulus fidei.

Articulus septim⁹ de hoc

quod dicit Thomas. ꝙ nō seqtur: si deus est causa actiua ꝙ sit prior duratione ſꝫ eos qui ponunt mundū eternū. Unde eadē questione ꝛ eodē articulo in respōsione primi argumēti ita dicit. Cōsiderandū est ꝙ causa efficiēs que agit per motuꝫ de necessitate precedit tēpore suū effectum. qꝛ effectus non est nisi in termino actionis. agens autē oportet esse principium actionis. Sed si actio sit instātanea. nō successiua. non necessariū est faciens esse prius facto duratione: sicut patet in illuminatione. Unde nō seqtur de necessitate: si deus est causa actiua mūdi. ꝙ sit prior mūdo duratione quia creatio que produxit deus mundum: non est mutatio successiua: vt supra dictum est.

Corruptorium.

¶ Hic videtur nimis expſſe dicere aliqua. ex qbus seqtur ꝙ creatio mundi potuit esse eterna. Ex hoc eniꝫ ꝙ dicit si actio sit subitanea ꝛ non successiua. nō est necessariū faciens esse prius facto duratione. Et post subdit: ꝙ creatio qua deus mūdū produxit: non est mutatio successiua. sequitur ꝙ deus nō est necessario prior creatione mundi ſm duratonē. ꝛ hoc est dicere mundi creationeꝫ deo esse coeternā esse poſſe. qđ est simplr̄ falsuꝫ. ꝛ valde ꝓpinquū errori ponētiuꝫ mūdū esse eternū. Qꝛ aūt hoc nō sit possibile videt̄ sic. Cōstat eniꝫ ꝙ inter oēs ptes mundi maxime
i potest dici de angelo ꝛ celo. ꝙ sunt facta ab eterno. sed ꝓbat̄ ꝙ nec de illis: arguo sic: factuꝫ esse in nulla re: est absq̄ꝫ fieri vel precedēte ſm duratonē vel saltē cōcomitante. qꝛ oē qđ factū est vel est factū successiue ꝛ per motū. ꝛ tunc fieri ꝓcedit factū esse duratione. vel subito est factū sine successione. ꝛ tūc simul sūt fieri ꝛ factū esse. Sic igit̄ patet dicta ꝓpositio. s. ꝙ de oī re facta verꝫ fuit dicere ꝙ ipsa sit hoc vel anteq̄ꝫ facta esset. vel sil̓ cū fcā est. ergo de celo facto verū fuit dicere ꝙ celū fit. Unde si prius q̄ꝫ factum esset verū fuit ipsum fieri: ergo celū nō fuit ab eterno. In illis enim in qbus fieri ꝓcedit factū esse qđ fit nō est dum fit. sed tunc primo quādo factū est. Si autē in celo sunt hec simul vera: celuꝫ fit ꝛ factum est. aut ergo hec duo fuerūt semper ꝛ sunt simul vera: aut pro aliquo instāti determinato. Si fuerunt ꝛ sunt semꝑ vera: de celo fit ꝛ factū est. ergo ēt vt videt̄ verū esset dicere. nunc celū fit: qđ nullus diceret. cū celū inter entia sit ꝑmanētissimuꝫ. Si autē pro aliquo vno instāti signato fuerūt simul vera celū fit ꝛ factū est. ergo ante illud instās non fuit celuꝫ. qꝛ nihil est anteq̄ꝫ fit vel factuꝫ est. ergo nō potuit ab eterno verū esse celū esse factum. ꝛ pari rōne nec mūduꝫ. ¶ P̄.
z ipse ponit mundū factū de nihilo. quo posito videt̄ ꝙ necesse sit mūdū īcepisse ꝛ habere esse post nō esse. qñ eniꝫ mūdus factus est ex nihilo: aut hoc dicit̄ materialr̄: aut solū negatiue. i. nō ex aliquo: aut origialr̄: nō mālr̄ aut originalr̄. qꝛ nihil nullius est mā vel origo. nō negatiue solū. qꝛ si solū diceret̄ mūdus factus ex nihilo. qꝛ non est factus ex aliquo: pari ratione ꝓpter eundē sensum deberet cōcedi ꝙ deus pater est ex nihilo. qꝛ est nō ex aliquo. hoc autem nullus cōcedit. ergo nec illud cōceditur soluꝫ ꝓpter predictū sensum. Restat ergo vt hoc dicat̄ ordinabiliter. aut ergo ordine nature tm̄: qđ si sic: nulleitas siue non esse mūdi precedit suū esse solū ordine nature ꝛ non duratione. ergo duratione simul fuerūt esse mundi ꝛ suū non esse. sed qua rōne ante fuerūt: simul eadē rōne modo ꝛ semper. Nō enim magis sunt cōpossibilia vno tempore q̄ꝫ alio. ergo modo simul sunt. imo semper nō esse mūdi ꝛ eius esse. ergo sicut modo verū est dicere mundū esse: ita verū est dicere mundū nō esse. quod cōstat esse falsum. Si autē ordine actualis durationis non esse mundi precedit suū esse. ergo mundū esse non est eternū. eternū enim a nullo precedit̄. ¶ Itē si aliquid redigeretur in nihilū desineret esse. nec posset habere infinitā durationeꝫ 3
a parte post. ergo a simili si aliquid producit̄ ex nihilo: incepit esse. nec potest habere infinitā durationeꝫ a pte añ. ¶ Ulterius sciēduꝫ ꝙ hoc qđ dicit ad dissoluendum argumentū. s. ꝙ si actio sit instātanea ꝛ nō successiua. ꝙ nō sit necessariū faciens esse prius facto duratione. Sciēduꝫ est ꝙ in aliquibus habet veritatē: ꝛ in aliqbus fallit: vbi enim faciēs eternum producit effectū suuꝫ ex nihilo: necesse est faciēs esse prius facto duratione. faciēs eniꝫ nunq̄ꝫ non fuit. factū autēꝫ aliquādo non fuit. qꝛ. s. fuit nihil. Quod autē nunq̄ꝫ non fuit necessario precedit duratione illud quod aliquādo nō fuit. ꝛ ideo exemplū de pedis vestigio eternaliter existēte in puluere sophisticū est quantum ad productionē creature ex nihilo. qꝛ vestigiuꝫ productum in puluere ꝛ de puluere nō producitur ex nihilo. ꝛ eadē ratione exemplū de igne ꝛ splendore sophisticum est quantū ad creationē. qꝛ splendor ex igne generat̄ non producitur ex nihilo imediate: sed quātū ad generationē filij ex pr̄e qui nō est ex nihilo est exēpluꝫ conueniens.

Respōsio ad hec scđm Thomā.

¶ Ut istud quod isti per predicta nitūtur iprobare: melius intelligamus illā responsionē ad primū argumētuꝫ ꝑmi arti. q. xlvi. ex integro videam⁹. vbi dicit Thomas. Aug⁹ de ciui. dei dicit. ꝙ philosophorū ponentiū eternitatem mundi duplex fuit opinio. Quidā enim posuerūt ꝙ substātia mūdi non fuerit a deo. quorū intolerabilis error refellitur ex necessitate. Quidā autē sic posuerūt mūdum: ꝙ tamē a deo factū dixerunt. non tamē initiū temporis mūdū habere posuerunt: sed sue creationis initiuꝫ. ꝛ ita voluerunt vt quodā modo vix intelligibili: mūdus semper factus sit. Id autē quo modo itelligāt inuenerūt: vt idē dicit in. x. de ciui. dei. Sicut eniꝫ inquiūt si pes ab eterno fuisset in puluere semꝑ vestigiū a calcante factuꝫ nemo dubitaret. Sic ꝛ mūdus semper fuit semꝑ existente illo qui fecit. Et ad hoc intelligēduꝫ considerandū est ꝙ causa efficiens que agit per motū de necessitate precedit tēpore suū effectum. qꝛ effectus non est nisi in termino actionis siue motus. Agēs autēꝫ oportet esse principium actiōis. Sed si actio esset instātanea ꝛ nō successiua: non est necessariū faciens esse prius facto duratione. sicut patet in illuminatione. Unde dicūt ꝙ nō sequit̄ ex necessitate. si deus est causa mūdi actiua: ꝙ deus est prior mūdo duratione. qꝛ creatio qua mūduꝫ produxit nō est mutatio successiua sed instātanea vt dictū est supra. Hec ergo sunt verba Thome ex integro. Ex qbus patet ꝙ nihil addit sentētie Aug^{ni}. x. de ciui. dei. nisi ꝙ explanat in fine modū illum vix intelligibilē. per queꝫ illi philosophi ponebant mūdi eternitatē. Pro quo nec Aug⁹ nec etiā ipse qui dictum eius explanat est arguendus. Hoc tamē sciēdum. ꝙ sicut nō potest demonstratiue probari munduꝫ incepisse. Ita nec demonstratiue probari potest munduꝫ ab eterno esse. Et ideo ad rationes istas quas putant demōstratiuas: cū tamen vix sint probabiles respōdenduꝫ est. ¶ Ad primū cū dicunt. omne qđ factū est fit aliquādo: falsum est: si sumat̄ fieri pro mutari ꝓprie. Manife- Ad pᵐ
stum est eniꝫ ꝙ mūdus factus est ꝛ creatus: ſm ꝙ fides ponit: ꝛ tñ nō dicit̄ in sui creatione fieri: sumpto fieri pro mutari proprie. Creatio eniꝫ nō est mutatio. sꝫ per modū

cuiusdā

cuiuſdā mutationis intelligatur. ſicut docet Thomas ſupra. q. xlv. ar. 3° in reſpōſione primi argumēti: 7 alibi multotiēs. Si autē accipiatur fieri pro eo qđ eſt accipere eſſe a faciēte: ſic verū eſt ꝙ omne qđ factum eſt fit. Sed hoc pōt ſignificari dupliciter. Uno modo ꝙ intelligatur iſta acceptio eſſe cū nouitate quadā 7 ſic dicit̄ mundus creari ſiue fieri ſ꒱ fidē. Alio modo vt intelligat̄ iſta acceptio eſſe ſimplex ſine aliq̄ nouitate. 7 ſic poſuerūt phi iſti mūdum a deo ab eterno fieri. Hoc eſt accipe eſſe ſine icboatione ſeu nouitate aliqua. 7 ita voluerūt ꝙ quodā modo vix intelligibili mundus ſemꝑ ſit factus: vt dicit Aug°. vt .ſ. intelligatur in eternitate ſiue tēpore infinito accipe eſſe a deo. 7 hoc nō repugnat permanētie mūdi ſeu partium eius. 7 ſic patet ꝙ ratio iſta non procedit. ¶ Ad zm dicendum. ꝙ phi iſti non dicūt mūdū ex nihilo ordinaliter. i. poſt nihil. ſed ſolū q2 deus ab eterno fecit mūdum: ita ꝙ nō ex aliquo. q2 ex nullo tanq̄ materia. Nec valet inſtantia de deo patre. q2 ſicut nō eſt ex aliquo. ita nec eſt factus vnde nullo modo poteſt dici factus ex nihilo. ¶ Ad 3m dicerent iſti philoſophi. ꝙ ſi aliquod ens intelligatur redigi in nihilum: neceſſe eſt ꝙ ſua duratio terminetur cum ſuo eſſe. Sed ſi aliquid intelligatur produci in eſſe ex nihilo. i. nō ex aliquo ſ꒱m predictū modū: nō oportet ꝙ ei° duratio a parte ante habeat initiū cū poſſit intelligi ꝙ illud eſſe accipiat a deo ab eterno. ¶ Ad 4m cū dicunt ad reſiſtēdū rōni iſtoꝝ qđ eſt factū de nihilo aliquando nō fuit: ipſi ſ꒱m modū ſuū ponendi hoc negāt. vnde qđ ibi dicitur nihil valet ad propoſitū. Ex his patet ꝙ ille rationes q̄bus illi innituntur: nec probabiliter quidē ꝯcludunt.

Ad zm
Ad 3m
Ad 4m

Articulus octauus eſt de

hoc ꝙ dicit: ꝙ in rebus icorruptibilibus nō eſt niſi vnū idiuiduū vnius ſpēi. vñ. q. xlvij. ar. z°. verſus finē ſolutionis dicit. ꝙ in corruptibilibus nō eſt niſi vnum indiuiduum vnius ſpeciei. q2 ſpecies ſufficienter cōſeruatur in vno. Et ſimile infra. q. lvij. arti. vltimo in reſponſione principali.

Corruptorium.

1 ¶ Hoc reputamus erroneū. q2 cum aīa intellectiua ſit in
tō.5. corruptibilis: tūc nō eſſent plures anime intellectiue numero differētes: ſed tm̄ vna: qui fuit error Auerrois 3° de
T.9.zi. anima. qui error eſt multipliciter ꝯtra fidē. ¶ Item hoc
z eſt contra phm z° celi 7 mundi. qui dicit ꝙ corpora ro
Cō.47. tunda ſunt multa ꝑpter generationē. ¶ Et eſt ꝯtra Cō-
libri. mētatorē ſuꝑ illud celi 7 mūdi. volumus dicere de figu
3 ris ſtellaꝝ 7c. Oīa (inq̄t Comtor) corpa celeſtia ſūt eiuſdem nature ſpē. 7 corpora celeſtia ſunt multa indiuidua in ſpecie. ¶ Itē rō ſua nō valet. q2 in rebus corruptibili
4 bus in vna 7 eadē ſpē nō deberēt eſſe plura indiuidua q̄ duo: q2 in duobus ſufficiēter ſpēs ſaluat̄. ad ſenſū aūt videmus ꝯtrariū in inumerabilibus ſpēbus aīaliū. Unde dicimus ꝙ corruptibilitas indiuiduoꝝ nō eſt ſola cauſa
tc.cō.zi. multiplicationis indiuiduoꝝ ſub vna ſpē. ſicut patet per auctoritatē phi preallegatā. ſ. ꝙ corpora celeſtia ſunt facta propter generationē. Hec ſunt verba eorum.

Reſpōſio ad hec ſcđm Thomā.

¶ Ad vidēdū qualr̄ in incorruptibilibus per naturā eſt tm̄ vnū indiuiduū vnius ſpēi: ſciēdū ꝙ huiuſmodi incorruptibilia aut ſunt forme ſimplices per ſe ſubſiſtētes: que ſunt ſube ſepate. 7 ſic neceſſe eſt ꝙ differāt ſpē cū ſola differētia formalis poſſit in talib° iueniri que neceſſario variat ſpēm. aut ſunt corpa cōpoſita ex mā 7 forma: tunc ſ꒱ rōne quātitatis dimēſiue a qua ſumit̄ ratio diſtinctionis ſ꒱m numeꝝ poſſint itelligi plura huiuſmodi corpora ſolū numero differētia: vt plures ſoles. non tm̄ ſunt in plura talis in natura ꝓducta. q2 facta ſunt in perfectione tāta ꝙ materia eſt totaliter actuata a forma in vno indiuiduo. qđ abſq̄ huius forme multiplicatione ſufficit ad ꝑfectionem vniuerſi. q2 vnū numero indiuiduū in ipſis ſufficit vniuerſo: ſicut vnus ſol. vna luna. 7 ita de alijs. ¶ Ad rōnes eoꝝ ſic dicēdū. ¶ Ad pm ꝙ aīa intellectiua eſt principium formale ſpēi. ſ. hoīs. 7 ideo cū forma habeat numerari per materiā: hinc eſt ꝙ ad differētiā materialē hoīū ſeqtur neceſſario numeratio forme ſpecifice ipſi° hoīs ſiue ipſius aīe itellectiue. Illū aūt errorē Auerrois de vnitate intellectus poſſibilis: deſtruit Thomas efficaciter in tractatu de itellectus vnitate ꝯtra eūdē. vñ nō fuit curia le errorē ſibi imponere in hac parte. ¶ Ad zm dicēdum. ꝙ corpora celeſtia ſunt plura ſ꒱m phm ꝑpter generationem intētione ſcđa. q2 ſunt rebus generabilibus nobiliora ſ꒱m Cōmētatorē ibidē. Et ideo eoꝝ differentia nō tm̄ attendēda eſt penes hoc: ſed potius penes eorū principia eſſentialia. eo ꝙ forma in talibus totaliter occupat materiā. ita ꝙ nō eſt ibi potētia ad aliā formā. ſ꒱ rōne quantitatis dimēſiue hoc poſſet intelligi vt dictū eſt. ¶ Ad 3m dicēdū. ꝙ Comtor ſuper zm de celo 7 mundo intendit. ꝙ oēs ſtelle ſunt eiuſdē nature cuius eſt celū. ſuꝑ illud enī. volumus ꝑſcrutari poſtq̄ cōpleuimus ſermonē de corpore primo. de ſtellis 7c. dicit ſic. Iſte ſermo cōtinet in ſe duas propoſitiones: quarū vna eſt. ꝙ omne qđ eſt ps corporis nāliter eſt ex natura illius corporis. Scđa eſt. ꝙ ſtelle ſunt ptes celi nāliter. Et ꝯcluditur ꝙ ſtelle ſunt nature celi. Hec Comtor. Stelle igitur vt videt̄ manifeſte ſ꒱ ipſi in vna natura celi ꝯueniunt: ita ꝙ ſtelle pertinēt ad naturam illoꝝ orbiū quoꝝ ſunt partes. 7 ſtelle diuerſoꝝ orbiū ſicut 7 orbes neceſſario erūt ſpecie differētes: ſicut manifeſte patet de ſole 7 luna. Qđ vo dicit infra ſicut iſti obijciunt. ꝙ ſunt eiuſdē nature ſpecie. 7 ꝙ ſunt plura indiuidua in ſpecie: ſic habet intelligi nō ꝙ ꝯueniāt in vna ſpecie ſpecialiſſima: 7 differāt ſolū māliter: hoc enim eſt falſum. 7 patet quodāmodo ad ſenſum in ſole 7 luna. ſ꒱m ꝙ ꝯueniāt in natura quinte eſſentie: que neq̄ eſt grauis neq̄ leuis rōne cuius ꝯcluditur ꝙ ſunt figure cōſimilis: vt patet per Cōmētatorē ibidē. ¶ Ad 4m dicē. ꝙ in incorruptibilibus per nām tota natura ſpeciei ſic ſaluat̄ in vno indiuiduo. ꝙ tota potentia materie: ſiue capacitas reſpectu talis forme cōplet̄ in illo. 7 non patet via multiplicationi materiali in talibus: ſed ſolum formali vt dictū eſt. Nō ſic aūt poteſt ſaluari nā generabiliū 7 corruptibiliū i duob°. nec in quātiſcūq̄ idiuiduis in q̄b° mā eſt ſemꝑ in potētia ad formā. 7 per ꝯſequēs nō totaliter occupata.

Ad pm
Ad zm t.7.9.zi.
Ad 3m
Ubi.s.
Ad 4m

Articulus nonus.

De hoc qđ dicit Thomas ꝙ nō eſt poſſibile eſſe aliā terrā q̄ iſtā. In. q. xlvij. ac vltima. in rñſione vltimi argumenti dicit. ꝙ nō eſt poſſibile eſſe aliā terrā q̄ iſtā: q2 oīs terra ferret̄ nāliter ad h̄ mediū vbicūq̄ eſſet. 7 eadem ratio eſt de alijs corporibus: que ſunt partes mūdi.

Corruptorium.

¶ Rñdemus cū iſta terra eſſe vel poſſe formari aliā. 1
Cū enī hoc nō ſit de opibus nature ſed potētie diuine dicere nō poſſe eſſe aliā terrā. eſt deū dicere nō poſſe facere aliā terrā. qđ derogat fidei dicenti deū oīpotentē. Qđ aūt pro rōne addit falſū eſt. q2 motus alteri° terre ſi de° z faceret eā: nō eēt ad cētrū hui° terre vel hui° mūdi: ſed tēderet ad cētrū ꝓpriū mūdi. q2 illud mediū eēt illi ꝓpinquius. vñ illa rō phi ſupra adducta nō valet ſine dubio.

Reſpōſio ad hec ſcđm Thomā.

Ad pm ¶ Dici põt ad instãtiã que pax põderat. q̃ nõ sequitur: nõ
est possibile esse aliam terrã. ergo deus non põt aliã face-
re. lz factio terre solũ pertineat ad potẽtiã dei. verbi grã.
Illuminatio ceci vt videat tñ ptinet ad potẽtiã dei. ꝛ tñ
nõ sequitur: cecus non põt videre. ergo deus nõ põt illumina-
Ad 2m re eũ vt videat. ꝛ p ħ patet r̃nsio ad p̃mũ. ¶ Ad 2m dicẽ-
dum. q̃ naturaliter loquẽdo ratio doctoris quã adducit
optime pcedit. cũ hoc tñ stat q̃ deus de potẽtia sua abso-
luta possit aliam terram ꝛ aliud vniuersum facere.

Articulus decimus.

De hoc q̃ Thomas dic̃. q̃ angelus nõ est cõpositus ex materia ꝛ forma. Thomas. q. l. ar. 2° in solutiõe principali dicit. q̃ angelus nõ est cõposit⁹ ex
materia ꝛ forma. Primo. q2 si haberet materiaz nõ esset
distincta nisi per quãtitatẽ. qua remota maneret indistin-
T. c. 82 guibilis. vt habet̃ p̊ physicoꝝ. lz in ãgelo nõ est q̃titas. g̃
nec mã. Scdo. q2 opatio rei est ẽm modũ sube ei⁹. Intel-
ligere aũt qđ est opatio angeli est penit⁹ opatio imateria-
lis. ergo ꝛ angelus est imaterialis. Tertio. q2 dic̃ Dio⁹ de
diuinis no. c. iiij. q̃ prime creature incorporales ꝛ imate-
riales intelliguntur. Idem ponit eodem libro. q. xij. arti.
4° ꝛ. q. v. in responsione principali.

Corruptorium.

¶ Ex hac positione videt̃ se qui aliqd qđ est fidei 2triũ.
1 ¶ Primo: q2 fides ponit angelos pati. Mat. 25°. Ite ma-
ledicti in ignẽ eternũ: qui parat⁹ est diabolo ꝛ angelis ei⁹.
Scdz phz aũt ꝛ scõs: qđ est imune a mã est imune a pas-
sione. ꝛ ita si angelus nõ habet mãz angelus nõ põt pati.
2 ¶ Scdo: q2 fides tenet ꝛ scriptura dicit solũ deũ esse im-
mutabilẽ. Dicit autẽ Aug⁹ 2° 2fessionũ. Ubi mutatio ibi
materia. ergo a destructione 2sequẽtis vbi nõ est mã ali-
qua nec mutatio aliqua. ꝛ ita si angelus nõ habet mãz est
imutabilis. ꝛ per 2sequẽs de⁹. q2 hoc soli deo est propriũ.
3 ¶ Tertio: q2 fides tenet q̃ angelus nec beat⁹ nec malus
creatus fuit: sed beatitudinis ꝛ miserie capax sicut virtu-
tis ꝛ vitij ꝛ alioꝝ accidẽtiũ. Sed dic̃ Boetius de tri. c. 2°.
Nec deus subiectũ esse põt forma eni est. forme aũt sub-
iecta esse nõ pñt. Nã q̃tuis certe forme accñtib⁹ subiecte
sunt vt humanitas. nõ tñ ita accñtia suscipit in eo q̃ ipsa
est: sed in eo q̃ materia ei subiecta est. Dũ eni mã subie-
cta hũanitati suscipit qđlibet accñs ipsa humanitas susci-
pere videt̃: forma võ sine materia subiectũ esse nõ põt. er-
go si ãgelus est forma sine mã: nec est subiectũ beatitudi-
4 nis: nec dãnatiõis nec illuminatiõis alicui⁹. ¶ Dõz est g̃
q̃ angelus est cõpositus ex mã spũali ꝛ forma. Uñ Boe-
tius de vnitate ꝛ vno. Aliud simplr̃ qdez vnum vt deus.
Aliud simplr̃ vnũ cõiũctione: vt angelus ꝛ aĩa. q̃rũ vnũ-
5 quodqz est vnũ 2iũctiõe materie ꝛ forme. ¶ Itẽ Cõmẽ-
tator sup 8° met. recitat Themistiũ dixisse. q̃ sol ꝛ luna ꝛ
stelle sunt forme sine materijs: aut hñt mãm per equoca-
tionẽ: sicut est dispositio in mã itelligẽtie. Q2 aũt sit pone-
re mãz spũalẽ: patet per Augm libro 5° super Geñ. ad lr̃az
c. 8°. Nõ tẽporali inqt casu: lz ordine p̃us facta est in for-
mis formabilis materies ꝛ corpalis ꝛ spũalis: vñ fieret
6 quicqd faciẽdũ eẽt. ¶ Itẽ Dama. li. 2°. c. xxvij. Angelus
incorporeus ꝛ imãterialis dicit̃ q̃tũ ad nos. Oẽ enim cõ-
paratũ ad deũ (qui solus incorpalis est) grossũz ꝛ mãle
7 inuenit̃. ¶ Itez Dama. in logica sua. c. penul. Angeli. de-
mones. anime quãtũ ad corpus imaterialia dicuntur. sed
8 si ad principale imateriale. i. deũ: mãlia sunt. ¶ Qđ autẽ
dicunt alij q̃ nõ est ex mã ꝛ forma: sed ex potentia ꝛ actu
2o. 49° vel forma. hoc nõ refert. q2 ẽm Cõmẽtatorẽ. xi. meta. po-
tentia insepabiliter cõcomitat̃ mãm. Ait enim super il-
lud. Si fuerit substãtia mouẽs ꝛc. in rebus in qbus est po-
tentia est materia. ¶ Infra eodẽ. c. supra illud. Pricipiũ 2o. eodẽ
autez est imago. cõpositũ autem est omne cui admiscet̃
potentia. ¶ Idẽ super octauũ physicoꝝ. Nunc aũt volu- 2o. 4°
mus probare. Hec ppositio 2uertibilis est. s. qđ simplex
est caret potẽtia. ꝛ quod caret potẽtia est simplex. potẽtia
eniz est cã cõpositiõis alicui⁹ ex duab⁹ subijs. ¶ Et rabi
Moyses libro de deo hñdicto dicit. q̃ omne qđ est in po-
tẽtia ad aliqd necessario habet mãm. qñ potẽtia semper
est in materia. ergo si angelus habet potẽtiã habebit ma-
teriam. Dicit̃ aũt aliqñ non habere materiã. tum q2 eius
materia non est similis materie corporali magis vsitate.
tum q2 tota penetrata est vel quietata per suã formã spi-
ritualem sibi in hoc cõsimilẽ. tum q2 intãtũ coit in vnũz
cum sua forma. q̃ angelus nõ reputatur nisi pura forma:
tum q2 operatio angeli propter huiusmodi materiam sic
a forma absorptam non impeditur. ¶ Responsio eoruz
ad rationes Thome. ¶ Ad primum ergo dicendum. q̃
materia angeli cum sit spiritualis distinguitur non dimẽ-
sione sed numero. sicut quando vnus pũctus sit duo: nec
dicimus vnã materiã corporaliũ ꝛ spiritualiũ: sed aliam.
q2 corporaliũ est corpalis: ꝛ spiritualiũ spiritualis. ¶ Ad
2m dicẽduz q̃ cum dicit pro regula. q̃ opatio est ẽm mo-
dum sube rei. si itelligit̃ q̃ oẽs modi operationis sint ẽm
subam opantis. falsuz est tã in opatione sensitiue q̃z intel-
lectiue. Uidemus enim q̃ aĩa sensitiua ẽm phm per oẽs 2° de aĩa
sensus exteriores ꝛ per imaginationẽ interius recipit spe- t. c. 121. ꝛ
cies reruz materialiuz sine materia. lz recipiat per sensus 3° t. c. 12.
presente materia. tñ semp sine materia. sensitiua aũt aĩa
ꝛ oẽs virtutes eius sunt alligate materie ꝛ non abstracte
a materia sicut spẽs quas recipiũt. Itẽ in opatione itelle-
ctiua fallit illa regula. Nam anima intellectiua per intel-
lectum recipit species que sunt vniuersales in compara-
tione ad singularia que considerantur in illis. ꝛ tñ certuz
est q̃ aĩa itellectiua nullo mõ põt dici res vniul̃is sed sin-
gularis. Uñ regula est falsa si vniuersalr̃ intelligat̃. Põt
tñ vera esse per hũc modũ. s. q̃ nobilior suba naturaliter
nobiliorẽ habet operationẽ. ꝛ virtuosior virtuosiorez. sed
q̃tuz ad modũ materialitatis vel imaterialitatis singu-
laritatis vel vniul̃itatis nõ est vex. Uñ dicimus q̃ sicut
potẽtie sensitiue pñt recipe intẽtiones rerũ materialium
sine materia: sic intellectiua lz sit perfectio materie spi-
ritualis põt recipere formas oĩno abstractas a materia ꝛ
a 2ditionibus materie. Uel põt dici q̃ opatio angeli que
est intelligere dicit̃ imaterialis q2 abstrahit a materia ꝛ
a cõditionibus materie. nõ q2 res corpales ꝛ materiales
nõ intelligãtur per similitudines spũales specierũ rerum
materialiũ. ꝛ ideo nullũ incõueniẽs est si res imaterialis
in materia spũali recipiat̃ que est aĩa intellectiua. ¶ Ad
illud Dionysij dicẽduz. q̃ angelos incorporales ꝛ imate-
riales dicit per cõparationẽ ad nos. nõ simplr̃. vt dic̃ Da-
ma. ꝛ supius est allegatũ li. 2°. c. 2°. Hec sunt verba eoꝝ.

Respõsio ad hec scđm Thomã.

Q2 angelus nõ sit cõposit⁹ ex materia ꝛ forma multipli-
citer ostẽdit Thomas contra Gentiles li. ij. c. xlix. ꝛ alibi.
quod cuz sit demõstratiue probatũ proprie accepta mate-
ria: prout phi loquũtur de ipa: nihil cõtra fidez ex hoc po-
terit concludi. Argumẽta autẽ que ipsi inducunt sunt so-
phistica. ¶ Ad pm ergo cuz dicũt. quod imune est a mate- Ad pm
ria imune est a passiõe. Si ergo angeli sunt imateriales:
non possunt pati ab igne infernali. Dicẽduz q̃ isti in isto
argumẽto fallunt vel fallũtur per equiuocationẽ passio-
nis. Quod enim est imune a passione proprie accepta que
aliquid abijcit de substãtia patiẽtis facta trãsmutatione
phica circa eandẽ. Talis aũt passio non est in angelis: cuz

sint

sint ẜm suam substãtiam intransmutabiles sicut ⁊ imate
riales. nihil tñ prohibet ipsos sũme affligibiles. ꝙ contra
conatum sue volũtatis concludũtur ⁊ quasi incarceran
tur in illo igne ifernali. sicut docet Thomas in pͥma par
te. q. lxiiij. articulo. iiij. in responsione primi argumenti.
Ad 2m ¶ Ad 2m dicenduz ꝙ solus deus est immutabilis totaliter
ac simpliciter. prout mutatio dicit qualẽcũqȝ variationez
Jaco. ꝑ vel vicissitudinez. apud quẽ non est transmutatio: nec vi
Ad dcm̃ cissitudinis obũbratio. ¶ Qδ vͦ dicit Aug. Ubi muta
Augi tio ibi materia. habet intelligi de mutatiõe phica per quã
natura rei alteratur: que nõ cadit in incorporalibus: cuius
modi sunt angeli. sed sola vicissitudo cogitationũ siue cõ
Ad 3m ceptuuz ⁊ affectionũ. ¶ Ad 3m quãdo dicũt ẜm Boetiuz.
ꝙ forma sine materia nõ põt esse subiectũ accñtiũ. Dicẽ
dum ꝙ Boetius intelligit de forma oĩno pura que deus
est: sicut patet ibidẽ. Qδ dicũt de hũanitate. ꝙ ipsa in ma
teria ⁊ nõ sine materia est accñtib9 subiecta sic habet intel
ligi ẜm ipsum Boetiũ. ꝙ nec humanitas nec aliqua alia
forma specifica recipere põt accidentia per que numere
tur in plurib9 indiuiduis. nisi ꝓut est in materia. Unũ con
cludit ꝯsequẽter ibidẽ. ꝙ qꝛ deus est forma oĩno sine ma
teria: impossibile est ipsuz accidẽtibus subyci per que plu
rificẽtur numeraliter. ⁊ eodẽ mõ dicẽdũ est de nã specifi
ca in angelis qꝛ est forma imãlis ipossibile est ꝙ recipiat
huiusmodi accñtia que ipsaz multiplicẽt in diuersis indi
uiduis. Huiusmodi eni est quãtitas ⁊ accñtia ipsaz cõse
quentia que in angelis nõ cadũt. Unũ in vna specie nõ est
nisi vnũ indiuiduũ in ipsis: sicut patebit infra. In formis
tñ imaterialibus que nõ sunt suũ esse: qbus per ꝯsequens
maior vel minor ꝑfectio in essendo põt adesse. cuiusmodi
sunt angeli: nihil prohibet aliquas esse perfectiones acci
dẽtales que aliqbus insunt: aliqbus desunt: quoꝝ nulluz
ad quãtitatẽ pertinet. cuiusmodi sunt gratie. gloria ⁊ hu
Ad 4m iusmodi. ¶ Ad 4m cũ dicit Boetius. ꝙ angelus ⁊ aĩa sũt
vnũ cõiunctione: nõ sic habet intelligi ꝙ in ipsa qdditate
angeli vel aĩe sint duo pͥncipia simul iũcta. s. mã ⁊ forma.
sȝ ista ꝯiũctio est ipsi9 qdditatis que est forma simplex in
vtroqȝ cuȝ suo esse qδ ꝑticipat. respectu cui9 ipsa qdditas
est in potẽtia. ꝓpter qδ sicut qdditas angeli est in potẽtia ad
esse qδ ꝑticipat per nãm. sic etiã in suis nãlibus ꝯstitutus
ipse angelus est in potẽtia ad ꝑfectiorẽ essendi modũ per
melioris ac verioris esse ꝑticipationẽ pleniorez. qδ fit per
gratiã ⁊ gloriã. ⁊ propter hãc potẽtialitatẽ vocat Aug9 an
gelicã nãm mãm spũalẽ tanq̃ȝ iformẽ q̊ ad ꝑfectionẽ sa
piẽtie: donec ad suũ pͥcipiũ cõuerterẽt per amorẽ sic pȝ
sup Geñ. ad lrãz. libro p̊. c. v. ꝑ totũ. ⁊ est multũ notabile.
⁊ per istã sententiã Augni ibidẽ pñt solui q̃si oĩa argumẽta
Ad 5m que sequunt̃. ¶ Ad 5m dicẽdũ. ꝙ nec Themisti9 nec ali
quis phs approbatus ponit dispõnẽ materie in intelligẽ
tys. quas angelos vocamus: nisi ẜȝ istã equocationẽ ma
terie pretactã. vocãdo. s. materiã ipsam eoꝝ qdditatẽ pro
pter potẽtiã quã habet respectu esse qδ ꝑticipat: eo ꝙ de
ficit a ꝑfectione prime forme oĩno: que est suuȝ esse. ⁊ qδ
adducit de Aug. solui debet per dicta eius preallegata.
Ad 6m ¶ Similiter ad 6m qñ dicit Damascen9 ꝙ angelus deo
cõparatus est grossus ⁊ materialis. nõ sic itelligit. qm̃ ẜȝ
doctrinaȝ Dionysij. cuius auctoritati vbiqȝ innititur sicut
patet librũ suũ inuẽti. ipsi angeli sint in suis naturis incor
porei ⁊ imateriales. sed qꝛ deficiũt in ifinitũ a ꝑfectione
Ad 7m simplicitatis diuine: que nõ est nisi purũ esse. ¶ Et ad idẽ
soluit̃ dictuȝ ipsius Dama. in sua logica. quod in septimo
Ad 8m argumento adducitur. ¶ Ad octauum dicendum quan
do dicunt. ꝙ non differt rem componi ex potẽtia ⁊ actu
vel forma. ⁊ ipsam cõponi ex materia ⁊ forma. si intelli
gatur de potẽtia que in materia inuenitur. ⁊ de actu qui for

ma dicitur: veruȝ dicunt. Sed isto modo non debet dici.
ꝙ angelus cõponatur ex potẽtia ⁊ actu. immo ex qddita
te ⁊ esse vt dictũ est. ¶ Quod autẽ dicit Cõmẽtator. in re
bus in quibus est potentia est materia: habet intelligi de
potentia ad nõ esse: qꝛ inest rebus rõne materie ẜȝ phm.
Et similiter qδ dicit idẽ Cõmẽtator. quod est simplex ca
ret potentia. ⁊ ecõuerso de potẽtia eodem modo accepte:
necessario intelligitur ẜm ipsũ. Ipse enim ponit in corpo
ribus celestibus potẽtiã ad vbi. que tñ ẜm ipsum simpli
cia sunt. sicut probare nititur in libro de suba orbis. lȝ in
hoc errauerit. Manifestũ est igitur ꝙ frustra innituntur
isti Cõmẽtatori. qui nõ minorẽ in motorib9 q̃ȝ motis cor
poribus. s. celestibus q̃ȝ itelligẽtys poneret simplicitatẽ.
¶ Eodẽ modo forsan habet intelligi illud rabi Moysi.
ꝙ omne quod est in potẽtia habet materiam. Uel posset
dici ꝙ omne qδ est in potentia ad aliqd habet materiaȝ
verã vel quidditatẽ deficiẽtẽ ab actualitate pͥme forme.
rõne cuius põt dici ꝙ habet materiam. sed equoce vt di
ctum est. ¶ Qꝛ aũt inferũt ꝙ angelus dicit̃ aliqñ nõ ha
bere materiã. qꝛ habet materiã spũalẽ: que intãtũ coit cũ
sua forma. ꝙ angelus reputat̃ pura forma: quã tñ absor
ptam a forma asserũt. manifeste ostẽdit ꝙ ponere huius
modi materiã est ponere nullaȝ materiã realem. ⁊ per cõ
sequens est fictio ridicula. cũ ipsimet oẽm exclũdãt vere
materie cõditionẽ. ¶ Qꝛ respõsiones ad argumẽta eorũ
non valeãt. ¶ Respõsiones etiam quas afferũt ad argu
menta Thome veritatẽ ostẽdẽtia friuole sunt ⁊ inanes.
¶ Qꝛ enim dicũt ad primũ ꝙ angeli materia que spũa
lis est distinguit̃ nõ dimensione sed numero ad modum
vnius pũcti quãdo fit duo: nõ itelligũt que loquũtur. nec
de qbus affirmant. Distinctio eniȝ ẜȝ numerũ presuppo
nit diuisionem ẜm quãtitatem dimensiuã siue magnitu
dinem: sicut patet per philosophũ. iij. physicorũ. Impossi
bile est enim naturã specificaȝ numerari per aliud q̃ȝ per t. ꝯn. 35.
accidentia aliqua. sicut patet per Boetium libro de trini
tate. Cuius ratio est. qꝛ indiuidua eiusdẽ speciei cõueniũt
tam in materia q̃ȝ in forma. que eiusdẽ rationis reperiũ
tur in ipsis. Et hinc est ꝙ species que dicit quidditatẽ cõ
positam ex talibus principys: dicit totũ esse ⁊ totã omni
no substãtiam taliũ indiuiduoruȝ ẜm Boetiũ. ⁊ per con
sequens oportebit ea distingui per aliqd quãdo est extra
quidditatẽ ipsoꝝ. qδ non põt esse nisi accñs. Alia vͦ acci
dentia a magnitudine dimẽsiua non habẽt vnde nume
rentur ex se. vel distinguuntur sub specie spãlissima: sicut
patet de albedine ⁊ qbuscũqȝ huiusmodi. sed hoc ꝯuenit
soli quãtitati dimẽsiue. que oib9 alys circũscriptis habet
vnde numeret̃ ⁊ distinguat̃ sub eadẽ specie. Possum9 eni
intelligere duas lineas distinctas soluȝ numero differre:
oibus alys accidẽtibus circũscriptis. Cuius ratio est. quia
ipsa quãtitas dimensiua includit diuisibilitatẽ cũ situ in
fra suã quidditatez. Et inde est ꝙ ipsa necessario reqritur
ad hoc ꝙ natura specifica numeret̃ in diuersis indiuidu
is. Si ergo in angelis est materia. ⁊ tñ nulla quãtitas di
mẽsiua: manifestũ est ꝙ nõ est dare ẜm fictionẽ ipsorum
quo modo distiguãtur. cũ suba circũscripta quãtitate sit
indiuisibilis. ⁊ per cõsequẽs indistinguibilis ẜm phm pri
mo physicoꝝ. ¶ ꝑ. ẜm hoc natura angelica nõ haberet
aliqd per qδ indiuiduaretur. Oĩs enim forma recepta in T. ꝯn. 15.
materia in se ꝯsiderata est cõmunis. sicut patet per phm
materia etiã que cadit in cõpositione qdditatis specifice 8o meta.
eque cõis est. aliogn nõ eẽt vera cõmunitas in specie ma T. ꝯn. 9.
gis q̃ȝ in indiuiduo particulari vago. Si ergo debeat idi
uiduari: reqritur aliqd aliud per qδ determinet̃: sed sicut
materia ⁊ forma ⁊ quidditas specifica ex ipsis composita
nõ habẽt infra rationeȝ sue nature vnde determinentur

ad vnū numero. sic nec accidētia alia circūscripta quanti
tate dimēsiua: infra cuius quidditatē cadit situs determi
natus ad quē alie conditiones indiuiduātes cōsequūtur
vt predictum est. Si ergo qdditas angeli est cōposita ex
materia ⁊ forma. ⁊ tñ caret quātitate dimensiua: manife/
stum est ꝙ nō habet aliqd per qō sit hoc aliqd: ⁊ supposi/
p̊ meta. tum vnū numero. Cū aūt actꝰ sint suppositoꝝ: si in ange/
t.ↄ^ti.18. lis nullū ↄcedaē esse suppositū nullū poterūt hēre actuz.
⁊ per ↄñs nec videre deū qō est ↄ fidē ⁊ euāgeliū Mat.
19°. angeli eoꝝ semꝑ vidēt faciē ⁊c. Sꝫ isto qd absurdiꝰ.
ergo absorbeaē mām quā ponūt in angelis ita ꝙ nulla po/
naē in eis: ne nō solū cōtra philosophiā: sed ēt ↄtra fidem
huiusmodi positio siue fictio defendatur. Qō tñ dictum
est. ꝙ forma recepta in materia nō indiuiduaē sine quan
titate dimēsiua: satis ↄsonat v̊bis phi. Uerūtamē vtruz
possit aliūde deo opante indiuiduari: vel nō dubiū vide/
tur. sed tñ hoc videmus ꝙ aliā cām p̄cisaz indiuiduatio/
De mlti nis in huiusmodi rebꝰ iā creatis nō inuenimꝰ. ¶ Qō aūt
plicatio/ dicūt de pūcto ꝙ cedit in duo pūcta: si itelligāt hoc fieri
ne pūcti ſm rem: nihil est qō dicūt: qm̄ nō est itelligibile fieri hoc
posse: nec per diuisionē cū sit indiuisibile. nec per migra/
tionē: cū accñtia nō migrēt. nec per aliā mutationē. qꝛ ſꝫ
Boetiū: accidētia sunt indignātis nature. ⁊ corrūpunē ci/
tius q̄ʒ trāsmutentur. Pōt tñ idē pūctus ſm rē cedere in
multa ſm rōnē. sicut patet de pūcto cētrali qui est vnus
re: sed differt ratione ſm differentiam linearuz in ipso cō
currentium. ⁊ quidez inter duo puncta contingit inuenire
diuersitatez. sed hoc non est nisi propter diuersitatē quā/
titatis dimēsiue. Si enim quantitatem circūscribamus
non est quo pūctum a puncto distinguamus: quoniam si
ponamus ea simul in eodem situ: manifestum est ꝙ non
est quo distinguantur ipsis lineis quaruz sunt termini cir
cumscriptis. Situs enim diuersi in quibus ponantur non
possunt fingi quantitate dimensiua circūscripta. ⁊ sic li/
quet ꝙ impossibile est pūcta abinuicem distingui: vel ali
quam formam specificam ſm numerum sine quantitate
dimensiua. ¶ Qō autem dicunt ad 2^m argumētuz. ꝙ lꝫ
sensus ⁊ imaginatio sint virtutes alligate materie: tamen
recipiūt species sine materia. ⁊ eodem modo angelus ha
bet operationem immaterialez. lꝫ ipse sit materialis. nul/
lo modo potest stare. nec habet aliquam probabilitatez.
manifestū est eniꝫ ꝙ operatio sensus vel imaginationis
non se extendit ad aliquod obiectum immateriale. eo ꝙ
sunt virtutes alligate materie. ergo si angelus est mate/
rialis. ⁊ per consequens habet virtutem alligatam mate/
rie. cum virtus ⁊ operatio substantiam non excedant: im/
possibile esset virtutem angelicam suam operationez ad
aliquod immateriale extendere. ⁊ per cōsequens nec deū
videre. quod est contra fidem manifeste. Alia etiam tan/
gunt in illa respōsione que friuola sunt: nec faciunt ad ꝓ/
positum. Illa enim spiritualis materia de qua loquuntur
fictio sola est. ex qua multa fidei contraria concludi pos/
sunt. ⁊ ideo ponere alium moduz receptiōis ratione eius
innititur nihilo. qꝛ v̊o qdditas angeli est forma simplex.
hic est ꝙ forme recepte in itellectu ipsius sunt representa
tiue formaꝝ immaterialiū. ⁊ per habitū glorie aptus est
eleuari ad visionē forme p̊me que deus est: quod non es/
set possibile si haberet mām ⁊ virtutez alligataz materie:
sicut sensum ⁊ imaginationē que sunt virtutes huiusmo/
di. ¶ Qō tādem dicunt ad tertiū. ꝙ dictuz Dionysij ha/
bet intelligi ꝙ angeli sunt imateriales quo ad nos ⁊ non
simplr̄ in sua nā: eo mō p̄nt dicere de hoc qō dicit ꝙ sunt
incorporei: qō. s. nō vult dicere ꝙ sunt simplr̄ incorporei
in sua natura: sed solū in cōparatione ad nos. qō est ma
nifeste falsuz. Dictū v̊o Dama. supra expositū est.

Articulus vndecimus de quod
dicit Tho. ꝙ ipossibile est duos angelos esse
eiusdē spēi. Itē eadē. q. ar. iiij. in rñsione p̄nci
pali. ⁊ q. lxxv. arti. vltimo in rñsione p̄ncipa/
li dicit. ꝙ impoſſe est duos angelos esse eiusdē speciei: si/
cut ipossibile est dicere. ꝙ essent due albedines separate:
cum non sint plures albedines: nisi quia sunt in pluribus
subiectis. Et etiam si angeli haberent materiam: neqꝫ sic
possent esse plures eiusdē spēi. Sic eniꝫ oporteret ꝙ p̄nci/
piū distinctiōis vnius ab alio nō qdē eēt ſm distinctionē
quantitatis cum sint incorporei. sed ſm diuersitatem po/
tentiarum que facit diuersitatem non solum speciei: sed
etiā generis. Item in his que sunt eiusdem speciei: nō est
inuenire prius ⁊ posterius: vt dicié 3° meta. Sed in ange/ T.ↄ^ti.11.
lis vnius ordinis sunt p̊mi medij ⁊ vltimi: vt dicit Diony
sius. x. c. angelice hierar. ergo angeli non sunt vnius spe/
ciei. Hec dicit Thomas.

Corruptorium. ¶ Hec positio videé ↄria fi/
dei catholice. qꝛ derogat oi/ 1
potentie diuine. Cū enim multiplicatio angeloꝝ vel vni
tas quecūqꝫ nō sit ab opere nature sed potētie diuine. di/
cere ꝙ ipossibile est duos angelos esse eiusdē speciei: idez
est dicere. ꝙ deū nō posse hoc facere vel fecisse: quod est
damnatū per episcopū ⁊ magistros Parisiēses. ¶ Itē il/ 2
lud qō adducit de duabꝰ albedinibus separatis est falsuz
⁊ cōtra altaris sacramētuz. vbi fide tenemus plures albe
dines ab omni materia separatas esse eiusdez speciei ope
vel actiōe diuine potētie. ¶ Ulterius dicimus ꝙ habēt 3
materiā spūalē. ⁊ tūc materie eorū distinguūtur non per
diuisionē quātitatis nec per diuersitatē potētiarū sicut di
cit. sꝫ per mltiplicationē numerabilitatis: sic cū vnꝰ pūctꝰ
fit duo pūcta. De hoc rñsio meliꝰ in articulis. q. determia/
tarū. q. cclij. ¶ P. Dama. in sua logica. c. xxvi. de ꝑsona 4
ita dicit. Persona est que ꝓprias opationes ⁊ ꝓprietates
manifestatiua ⁊ circūterminatiua ab his que sūt vniꝰ na
ture: cū ipsa nobis tribuit exꝑssionē. v̊bi grā. Gabriel cum
sancta dei genitrice disputās vnus angeloꝝ exñs illic pre
sens disputauit: sepatus ab angelis ↄsimilibus per eā que
in loco est ꝑsentiā ⁊ disputationē. ¶ Idē in eodē libro su 5
perius. c. xi. de suba. natura ac forma idiuidui dei. ⁊ perso
na ac hypostasi ita dicit. Eximiores phi mām vocāt spe/
ciē specialissimā: vt angelū. hominē. equū. Et eodē. c. ifra.
Sācti patres dimittētes cōtentiosas garrulationes cōe ⁊
de multis dictū. i. spēm spālissimā ⁊ materiā ⁊ formā vo/
cauerūt: vt angelū. hoiem ⁊ talia: ecce ꝙ angelus est spēs t.ↄ^ti.11.
spālissima taz ſm phos q̄ʒ ſꝫ sanctos patres. ¶ Ad illud 6
qō dicit de pho in 3° meta. ꝙ iter idiuidua vniꝰ spēi nō est
prius ⁊ posterius. Dicēdū sicut exponit Cōmē. verbū Ari
sto. ꝙ inter indiuidua eiusdē nature non est posterius qō
cōstituatur per p̄us: sicut videmus in linea predicamēta/
li ꝙ prius est de essentia posterioris. nō est autem talis or/
do in angelis. Hec sunt verba eorum.

Respōsio ad hec scōm Thomā.

¶ Ex simplicitate angeli ar. proximo declarato. manife/
stuz est ꝙ ipossibile est duos angelos esse eiusdē speciei.
Nec est hoc ↄtra fidē nec derogat potētie diuine. Cū eniꝫ Ad p̊^m
eoipso ꝙ sunt forme simplices sine materia subsistentes:
manifestū sit eos differre sola differētia formali que fa/
cit diuersitatē in specie: dicere eos non esse posse eiusdem
speciei: nō plus derogat diuine potentie q̄ʒ dicere quecun
qꝫ differunt specie non posse esse eiusdem speciei. Dicere
v̊o ꝙ canis ⁊ lupus: vel ꝙ accipiter ⁊ aquila: lꝫ in actu sē/
tiendi ac multis conueniunt actionibus animalis nullo
modo

modo posse in vnā specie poni stāte eorū natura.non est dicere cōtra fidem:nec derogat diuine potentie: cum includat cōtradictionem.Similiter omnino in ꝓposito: lꝫ angeli in multis:vt in actu intelligendi z alijs sint similes.tamē differūt ſm nature gradū:vt patet ex dictis:dicere ꝙ possint esse eiusdē speciei.z per cōsequens sic nō differre includat cōtradictionē.z hoc posse fieri quod huiusmodi est repugnat omni intellectui. Quod vō dicunt dānatū per episcopū z per magistros salua pace eoꝝ non dicūt verū.Oēs enim doctores in hoc conueniunt.ꝙ que sunt diuersarum specierum non possunt poni in vna specie stante natura vtriusqꝫ.sicut ꝙ homo z lapis sint eiusdem speciei amborum natura remanente.Et per hoc patet responsio ad primum.quia quod hic dicitur huic innititur positioni.ꝙ angeli cum sint forme simplices:vt videtur ſm sanctos z philosophos:sola differentia formali.z per consequens specifica differre possunt.z hoc posito non posset deus facere duos in sua natura. z tali permanentes eiusdem speciei propter cōtradictionem inclusaꝫ.

¶ Ad scōm cum dicunt ꝙ plures albedines sine omni
Ad 2m materia sunt in sacramento altaris in diuersis hostijs cōsecratis.Dicendum ꝙ ꝗuis in sacramento illo benedicto non remaneat materia que est subiecta forme substātiali:manet tamen quantitas dimensiua que est propriū subiectum albedinis: per cuius diuisionem numeratur ibidē.Sed duas albedines separatas a materia z a quātitate dimensiua impossibile est intelligere:immo includit contradictionem.¶ Qđ tertio dicunt vlterius ꝙ in
Ad 3m angelis est materia spiritualis.supra articulo proximo est improbatum.z ideo bene necesse est ꝙ dicant melius z
Ad 4m verius.¶ Quod vō adducunt quarto de Damasceno nō facit pro eis in aliquo. Lꝫ enim presentia Gabriellis in loco:z eius cum beata virgine disputatio notificent nobis aliqualiter eius distinctionem ab alijs:nullo tamen modo natura incorporea per situm vel actionem realiter numerari vel distingui potest nec vnꝙ̄ hoc intellexit
Ad 5m Damascenus.¶ Ex hoc vō ꝙ quinto adducunt de Damasceno non plus habent nisi ꝙ angelum numeret inter species specialissimas.z hoc vtiqꝫ non ideo facit ꝙ ibi intelligi velit realem communicabilitatem vnius speciei a pluribus suppositis.sed propter nostrum modum intelligendi:qui non concipimus formas immateriales nisi per modum materialium formarum per quas in earum cognitionem consurgimus. Quia ergo in his materialibus realem communicabilitatem videmus:formas immateriales cognitas per ipsas cum quadam communicabilitate concipimus cuꝫ ibi nulla sit in eadem specie ſm rem.Ipsa enim natura angelica determinata ad graduꝫ quemcunqꝫ in quo concipitur vt specifica:seipsa realiter est indiuidua.cum non sit nata in aliquo esse. nec sit ali-
Ad 6m quid dare per quod indiuiduatur.¶ Qđ vō sexto respondēdo dicūt.ꝙ dictū phi ꝙ in suppositis eiusdē speciei nō est pus z posterius:sic hēt intelligi.ꝙ posterius nō constituitur per prius in indiuiduis eiusdem speciei: manifeste est contra mentem philosophi.z contra veritatem. Uidemus enim ꝙ supposita diuersarum specierum sic se habent.ꝙ vnum non est de constitutione alterius.sicut suppositum lapidis non est de constitutione hominis. z tamen ſm philosophum z ſm veritatem dicuntur differre ſm gradus.z ſm prius z posterius.quia natura generis.s. corpus sub alio gradu z alio inuenitur in homine z in lapide. propter qđ differunt specie: sicut patet manifeste omnibus.eodem modo ex quo ſm Dionysiū in angelis sunt gradus nature.lꝫ vnus angelus non sit de constitutione alterius.necessario tamen specie differunt. nihil ergo dicunt isti homines.

Articulus duodecimus.De hoc ꝙ dicit Thomas ꝙ genus z differētia in immaterialibus accipiuntur ſm considerationem penes determinatum z indeterminatum. Item ea.q.z eo.arti. in responsione primi argumenti dicit.ꝙ genus z differentia accipiuntur ſm considerationem:inꝗtum enim res vna accipitur vt aliquod indeterminatum est:ibi natura generis:inꝗtum vō vt determinatum accipitur est ibi natura differentie. aliter oporteret ꝙ omnia animalia essent eiusdem speciei.vel ꝙ in eis esset aliqua alia forma perfectior ꝙ̄ aia sensibilis. Hec dicit Thomas.

Corruptorium.

¶ Hic error oritur ex duobus alijs erroribus. quorum vnus est ꝙ res spirituales vt angelus z anima non sunt composite ex materia z forma.Secundus est.ꝙ in homine sit tm̄ vna forma substantialis: z similiter in quolibet alio aiali:vt infra patebit.¶ Quod autem hic dicit patet 1
esse falsum.quia si ita esset:nunꝙ̄ in rebus immaterialibus essent simul genus z differentia apud eundem intelligentem.Quando enim quis intelligit rem illam vt indeterminatam:non intelligit eam vt determinatam:z ita quando intelligit sub ratione generis:tunc non potest ei copulare rationem differentie:nec econuerso.quod patet esse falsum.¶ Item propter considerationem nostram 2
non attribuuntur neqꝫ materialibus vel immaterialibus predicata accidentalia.nam si considero angelum vt bonum:non propter hoc est bonus.aut vt malum nō propter hoc est malus.vel vt scientē futura ad mille annos non propter hoc ipse scit.Similiter de rebus materialibus:si considero coruum vel ethiopem vt nitentem intenso colore albedinis:non propter hoc sunt tales. Si ergo consideratio nostra non potest attribuere predicata accidentalia multo magis nec essentialia:talia autem sunt genus z differentia.¶ Ad argumentuꝫ dici potest.ꝙ illud quod habet pro inconueniente.s.ꝙ in brutis sit alia forma nobilior ꝙ̄ sensitiua.non est inconueniens.immo hoc solebat poni antiquitus communiter. Hec sunt verba eorum que paruam videntur habere notitiam eorum que loquuntur.

Responsio ad hec scdm Thomā.

¶ Qualiter genus z differentia sint secunde intentiones fundate super diuersos cōceptus mentis de vna ac eadeꝫ re indeterminate vel determinate intellecta. patet per Thomā de ente z essentia. Nisi enim natura generis z natura differentie esset vna realiter diuersimode vt dictuꝫ est concepta.nec de vna re essentialiter ṗdicarenť:nec res nature sed solius rōnis dicerenť.nunc aūt de vna z eadē re.i.specie predicantur essentialiter:quia eandē importāt essentiā.z rationis res nō nature dicuntur.qz dicunt vnaꝫ naturaꝫ nō vno mō sed diuersimode a ratione ꝯsideratā. Hec reuera est sententia oīum phoꝝ de hac materia loquentiū.Unde patet ꝙ nō est erroneū:nec ex erroribus habet ortū:cum falsitas erroris mater:non veritatis esse potest.¶ Qđ enim dicunt errorē primū.s.angelū nō esse compositū ex materia z forma in precedēti articulo ostēsum est esse verissimū.Quod vō asserunt errorē esse 2m in sequentibus deo iuuante monstrabitur ab omni errore alienuꝫ infra articulo.xxxi.¶ Ad obiectū igitur pmum Ad pm
cū dicunt ꝙ intellectus qñ intelligit rem indeterminate nō intelligit eā determinate pōt concedi. verūtamen intellectus sic intelligens intentiones simplices generis z differentie intelligit ꝙ iste due intentiones fundanť qui-

dem nõ super diuersas naturas:sed sup diuersos cõcept⁹
de vna re ꝛ eadẽ aliter ꝛ aliter intellecta.ꝛ inde est ꝙ in-
tellectus componens dicit ista duo.s.genus ꝛ differentiã
de vna re.s.spe predicari essentialiter.qd enim verius di-
ci põt ꝙ̃ qȯ de eodem predicet̃ natura aliqua essentialr̃
qñ intelligit̃ vno mõ.s.indeterminate per genus.ꝛ qñ in
telligit̃ determinate per differentiã.Si võ(vt isti putãt)
genus ꝛ differentia dicerent duas diuersas naturas reali-
ter ĩpossibile foret ꝙ de vna ꝛ eadẽ natura specifica essen
tialiter dicerent̃.ꝛ hoc forte inferius in tractatu de vnita-
te forme substãtialis in eodẽ arti.xxxi.ostendet̃. Et tamẽ
qui ponunt plures formas substantiales in eodẽ:si velint
saluare predicationẽ essentialez generis ꝛ differentie de
eadem specie necesse habent dicere ꝙ nomen generis qȯ
imponitur a forma priori significat totã essentiã vel qddi
tatẽ rei indeterminate:ꝛ nomen differentie ĩpositũ a for-
ma posteriori significat eãdẽ qdditatẽ determinate.quo
modo enim aliter predicarent̃ de eodẽ nisi denominati-
Ad 2m tie:sicut albũ ꝛ musicũ.¶ Ad scðm qȯ est risu dignũ:dici
põt ꝙ nostra cõsideratio nõ tribuit rebus intellectis for-
mas accidentales aliquas vel substãtiales.noster tñ intel
lectus põt vario mõ vnã formã vel nãm intelligere.ꝛ va
rio mõ cõceptã diuersis nominib⁹ ipsos cõceptus notifi-
cantib⁹ significare.ꝛ sic plura ꝑdicata eidẽ rei vno noĩe.s.
speciei significate attribuere.ꝛ hoc deberẽt qui alios con-
temnũt ꝛ ipsi nihil intelligũt didicisse.¶ Qȯ võ dicũt ad
argumentũ Thome ostendẽdo.ꝙ nõ est incõueniẽs aliã
formã nobiliorẽ ꝙ̃ aiam sensitiuã poni in aiali brutorũ
mis est brutaliter dictũ.Ex hoc eniz sequeret̃ ꝙ haberẽt
intellectũ vel aiam ĩtellectiuã:que ẜm oẽs pħos ĩmedia-
te in ordine formaꝝ substantialiũ:sequit̃ aiam sensitiuã.
ꝛ reuera si bruta aialia haberẽt animã intellectiuã scien-
tie susceptiuam possent tñ edoceri ꝙ istos brutaliter lo-
quentes in sapientia excederent.

Articulus decimustertius.

Articulus decimustertius. De hoc ꝙ
dic̃ Tho.ꝰ ꝙ cũ angelus sit
forma subsistens:incorruptibilis est necessa
rio.¶ Itẽ.q.xv.arti.v.in respõsione ꝑncipa-
li dicit.ꝙ cum angelus sit forma subsistens
ĩpossibile est ꝙ eius substãtia sit corruptibilis. Qȯ enim
alicui cõuenit ẜm se:nunꝙ̃ ab eo separi põt.ab eo tñ cui
cõuenit per accñs põt separi.sepato eo ẜm ꝙ ei ↄueniе-
bat.Rotundũ eniz a circulo separi nõ põt.q2 cõuenit ei
ẜm seipsuz:sz ęneus circulus põt amittere rotũditatẽ:per
hoc ꝙ circularis figura sepatur ab ęre.esse aũt ẜm se con
uenit forme.vnũqȯqz eniz est ens actu ẜm ꝙ habet for-
mã.cõpositũ igitur ex mã ꝛ forma destruit esse actu:per
hoc ꝙ forma separat̃ a mã.Sz si forma subsistat in suo
esse sicut in angelo est sicut dictũ est.nõ põt amittere esse.
Ipsa igitur ĩmaterialitas angeli est causa quare est incor-
ruptibilis ẜm suam naturam.Hec dicit Thomas.

Corruptorium.

Corruptorium. ¶ Hic dicit aliqd veꝝ.s.ꝙ
angelus est ĩcorruptibilis ẜm
1 nãm suã.Itẽ:aliquid qȯ est erroris figmẽtũ.s.ꝙ angelus
est ĩmãlis.nã si esset angelus ĩmaterialis:non esset capax
alicuius accidentis.ꝛ per consequẽs nec culpe nec glorie:
vt alibi est ostensuz.ꝛ iõ cũ angelus habeat mãm.s.spiri
tualẽ:cui dat esse formaliter.sicut põt intelligi huiusmodi
formã nõ dare esse:ita ẜm hoc põt intelligi angelus non
esse vel corrumpi.ꝛ ideo nõ dat verã cãm incorruptibili-
2 tatis angelice.¶ Itẽ qȯ dicit ꝙ angelo ↄuenit esse ẜm se.
ꝛ ideo nõ põt separari ab eo:sicut nec rotunditas a circu-
lo.aut ly ẜm se dicit cõditionem cause aut subiecti.si cau-
se:hoc est dicere ꝙ angelo cõuenit esse ẜm ꝙ est non per
aliã cãm ꝙ̃ per formã suaz.q2 forma dat esse nõ alia cã.
tunc verũ dicit.sed nihil ad ꝓpositũ.Si aũt ly ẜm se di-
cat cõditionem subiecti falsuz est.q2 forma ẜm ꝙ forma
nõ est subiectum.nec per ↄsequens alicui⁹ ẜm se est subie
ctuz.vt dicit Boetius de trinita.cap.3°.Et ideo nec ẜm se
habet esse subsistens in genere.¶ P̃.nec re nec intellectu 3
rotunditas a circulo separari potest.q2 conuenit ei ẜm se:
sed ab angelo ẜm intellectũ separari potest esse. quia ois
creatura potest intelligi nõ esse.vt dicit Ans.ꝓsolo.cap.3°
ꝛ cap.xxiij.ꝛ ideo angelo nõ conuenit esse sicut rotũditas
circulo.Hec sunt verba eorum.

Respõsio ad hec scðm Thomã.

¶ Scðm v̄itatẽ hec nõ sunt nisi v̄ba.Qȯ eniz dictuz est Ad pm
erroris figmentũ.s.ꝙ angelus est immãlis:manifestũ est
ex dictis.s.q.x.ꝙ dicunt falsuz.imo oppositũ huius mul-
torũ erroꝝ foret inductiuũ siue illatiuũ. Si eniz angelus
esset compositus ex materia ꝛ forma:nõ posset poni habe
re v̄tutẽ intellectualẽ:cuius est formã sine omni materia
intueri.ꝛ per consequens non posset eleuari per aliquem
habitum ad videndum deum per essentiam qui forma
pura est.sicut nec sensus:eo ꝙ est materialis.ꝛ istud fidei
repugnat.Inconuenientia võ que dicunt sequi ad simpli
citatem nature angelice:prout patuit ex dictis in predi-
cta.q.x.non sequũtur ex ipsa.ꝛ ex his euacuatur obiectio
prima.¶ Ad 2m cum dicunt formã nõ esse alicuius subie Ad 2m
ctum ẜm Boetium.prout in.x.q.declaratum est:palã est
ꝙ ipsi dicunt falsuz.¶ Qz võ dicũt ꝙ circulus nõ potest Ad 3m
intelligi sine rotunditate.ꝛ omnis creatura ẜm Anselmũ
potest intelligi habere non esse quo ad illud quod ponũt
de suo.s.ꝙ circulus non potest intelligi sine rotunditate:
falsum est.Cum enim rotunditas sit propria passio circu-
li.sicut habere tres angulos trianguli.ꝛ per consequens
sit extra essentiam ipsius.manifestum est ꝙ necessario in
cluditur infra intellectum ipsius.potest enim subiectum
intelligi sine sua passione.ꝙ̃uis non possit sine ea subie-
ctum poni in esse.ꝛ eodem modo potest quidditas cuiusli
bet creature ẜm Anselmũ sine esse suo.qȯ non est ipsa ab
intellectu considerari.ꝙ̃uis sine esse non possit intelligi
esse.Isti autem diuersi modi intelligendi vnum sine alte
ro.s.ꝙ consideretur ab intellectu sine eo:vel ꝙ intelliga-
tur esse:fallit multos.ꝛ ideo expedit istam distinctionem
notare.

Articulus decimusquartus.

Articulus decimusquartus.De hoc qȯ
dicit Tho.ꝙ multitudo ẜm
materiam cum in infinitũ ꝓtendi possit:non
intenditur ab agente.Item ea.q.eo.arti.in re-
sponsione vltimi argumenti dicit.ꝙ multitu-
do ẜm materiam cum in infinitum protendi possit non
intenditur ab agente:sed multitudo ẜm speciem.Hec di
cit Thomas.

Corruptorium.

Corruptorium. ¶ Hoc est erroneuz primo. 1
q2 cum multitudo hominuz
ꝛ equorum ꝛ aliorum animaliũ nõ possit esse ẜm species:
sed ẜm materiam vel numerum tñ.q2 per generationes
animaliuz nõ multiplicatur species sed indiuidua:seque-
retur ꝙ de⁹ per illud Geñ.p°.ꝛ.ix.cap.Crescite ꝛ multipli-
camini ꝛ re.ter.ꝑcepisset implere qȯ nõ intẽdebat ipse.ꝛ
ꝙ nec hõ nec aliqua natura in animalibus alijs deberet
intendere.¶ P̃.primum agens creans homines multi- 2
plicationem electoꝝ ꝛ reparationẽ angelorum intende-
bat.qȯ patet per effectũ.ꝛ idem debet intendere hõ gene
rans.Hec autem multitudo electoꝝ:ꝛ reparatio ruine an
geloꝝ nõ fuit nisi ẜm multiplicationem indiuiduoꝝ ẜm
materiã.ergo hanc intendebat p̃mũ agens ꝛ scðm.¶ P̃.
ratio sua nõ valet.q2 ẜm hoc homo nunꝙ̃ intenderet di-

nidere lineam vel aliqđ continuuz. nec numerare aliquā rem. cum linea possit diuidi in infinituz. nemo enim intēdit diuidere lineā q̄ntū potest diuidi vel augere numeruz q̄ntum potest augeri. sed q̄ntum sufficit ad propositū suū. Hec sunt verba eorum.

Respōsio ad hec scđm Thomā.

¶ Considerandū est ꝙ Tho. soluendo istud argumentū intendit docere ꝙ ad perfectionē angelice nature nō pertinet eius multiplicatio in eadem specie ſm numeruz. ⁊ hoc. qꝛ videmus ꝙ cum aliqua natura ꝓpter perfectionē suam multiplicat̄: multiplicatio ſm numerum nō intenditur vt finis ab agente. qꝛ talis multiplicatio ſm numerum nō habet certuz terminū. ꝓut docet Thomas in p̄ª parte. q. xlvij. art. vltimo in solutione scđi argⁱ. Hoc consi-
Ad p^m derato patet solutio ad ea que obijciuntur. ¶ Ad p̄ᵐ cuz dicit deus. Crescite ⁊ multiplicamini. dōm: ꝙ q̄uis itēdebat deus ꝙ species aīaliuz multiplicari deberent ſm numerum materialē. nō tamen hoc intendebat vt finez ad quē alia ordinaret: sed tanq̄ ordinabile ad finez vt ad hominum vtilitatē ipsarū specieꝝ conseruationē: que absq̄
Ad 2^m tali multiplicatione ↄseruari nō pssūt. ¶ Eodez modo dicendum est ad scđm. s. ꝙ primū agens intendebat multiplicationez electorum ⁊ reparationem angeloꝝ: non intendendo ipsam multiplicationē materialem ſm numerum: sed magis ordinando ipsam ad perfectam sue bonitatis representationē. ¶ Qꝛ vō dicunt 3º ꝙ ratio sua nō valet. qꝛ ſm hoc homo nō intenderet diuidire lineā. planum est ꝙ non sequit̄ qꝛ hoc homo nullo mō intenderet nisi vt ordinabile ad finem. cum vanū foret huiusmodi diuisionem finaliter intendere que in infinitum ꝓtendi posset. eodem mō dicendū de diuisione cuiuslibet ↄtinui ⁊ de additione numeri.

Articulus decimusquintus.

De hoc ꝙ Tho. dic̄. ꝙ christus post resurrectionē hēbat corpꝰ talis nāe in qđ posset cibus conuerti. Item. q. li. arti. 3º in responsione. v. argⁱⁱ dic̄. ꝙ q̄uis post resurrectionē cibꝰ nō conuerteret̄ in corpus christi: sed resolueret̄ in preiacētem materiam. tn̄ christus habebat corpus talis nature in qđ posset cibus conuerti. Hec Thomas.

Corruptorium.

¶ Hoc videtur erroneuz. qꝛ cū cibus non conuertatur in corpus comedentis nisi ꝓpter restaurationem deperditi. vel ꝓpter augmentationem quantitatis alicuius dicere ꝙ in corpus christi gloriosuz pot cōuerti cibus: hoc est idē dicere. vel ꝙ in eo esse potuit aliqua deperditio. qđ est cōtra dotem impassibilitatis. vel ꝙ in corpore christi non fuit perfecta ⁊ fixa quantitas. cuius contrarium tenet fides. Hec sunt verba eorum.

Respōsio ad hec scđm Thomā.

¶ Ad istā instantiā breuem breuiter pōt dici. ꝙ cibus cōuertitur in corpus comedentis alimento indigētis ꝓpter deperditi restaurationem. vel ꝓpter augmentationē. nec tn̄ sequit̄ quin possit ↄuerti in corpus christi vel alicuius nō indigentis talibus si placeret deo: ⁊ iō dicit Thoᵃˢ ibidem. ꝙ angelus qꝛ nō habet corpus sibi vnituz naturaliter in qđ posset cibus ↄuerti. iō nō fuit vera comestio angeli sꝫ figuratiua de qua habet̄ in Thobia. sꝫ christus post resurrectionem habuit veꝝ corpus vt dicit Thomas ibidez. naturaliter aīe sue vnitū in qđ posset per nām cibus cōuerti. ⁊ ↄuerteret̄ si indigeret vel oporteret: sicut videmus ꝙ panis in sacramento altaris ↄuertit̄ in corpus eiꝰ. ⁊ iō post resurrectionē fuit vera comestio eius.

Articulus decimussextus.

De hoc ꝙ Thoᵃˢ dicit. ꝙ angelus pōt transire ab extremo in extremū nō transeundo medium. Item. q. liij. arti. 2º in responsione questionis dicit. ꝙ prout motus angeli nō est continuus impossibile est quin transeat de extremo in extremum. ⁊ nō pertranseundo mediū. Et addit ꝙ moueri ab extremo in extremū ⁊ nō per medium. pōt conuenire angelo ⁊ nō corpori. qꝛ corpus cōmensuratur ⁊ continet̄ loco. sed substantia angeli nō est subdita loco nec ↄtenta: sed superior vt continens. Un̄ in potestate eius est applicare se loco ꝓut vult: vel per mediū vel sine medio. Hec dicit Thomas.

Corruptorium.

¶ Ex his sequit̄ error dānatus. s. ꝙ angelus aliquando 1
est nusq̄. quod est contra euangelium Matthei. xviij. Angeli inquit eorum qui in celis sunt. ¶ Item hoc est cō 2
tra Dama. lib. p̄. cap. xviij. Circumscriptibile iquit est qđ loco vel tēpore vel apprehēsione cōprehendit̄. Incircumscriptibile vō qđ nullo horum cōtinet̄. Igitur incircumscriptibile est solus deus. Angelus enim ⁊ tempore circūscribitur: incipit enim esse ⁊ loco. ⁊ si intelligitur vt prediximus. ⁊ comprehensione essentiā suam adinuicez sciūt.
¶ Item est cōtra phm scđo celi ⁊ mundi. Omnes inquit T.c.2
homines sunt in loco huiꝰ corporis mobilis p̄mo: qui est 3
locus spūtuū. ¶ Cōmentator ibi. greci ⁊ alij ex gētibus qui confitentur deū ⁊ eius potentiā creandi. ⁊ nō cōfitentur hoc nisi inquantum est res super quā nō cadit corpus: nec ingredit̄ eam remotio: oportet ꝙ sit in loco. ¶ Item
Tullius libro p̄mo de tusculanis questionibus: loquēs de 4
animabus miseroꝝ separatis dicit sic. Si apud inferos miseri nō sunt: nec sunt apud iferos vlli. vbi ergo sunt illi quos miseros existimas. aut quez locū incolunt? Si eniz nusq̄ suntdum nusq̄ eos pono puto ergo nō esse. ergo a simili qui ponunt nusq̄ eos esse ponunt eos non esse. qui autem ponit eos transire ab extremo ad extremuz. ita ꝙ nō sint aliquādo in medio ponit eos aliquādo nusq̄ esse. ergo aliquando nō esse. Hoc nō dicimus cōtrarium fidei
vel bonis moribus: sed alias falsuz reputamus. ¶ Quod 5
si veꝝ esset pari rōne de animabus exutis: qđ vtiq̄ nō videtur. Nā dicit Hieroꝰ in epistola ad Paulā ⁊ Eustochiū de assumptione beate virginis. ꝙ credendū est militiam angeloꝝ cū suis agminibꝰ obuiā venisse beate virgini in sua assumptione ⁊ etiā Iesum christū dn̄m nostrū filium eius. Obuiatio aūt nō est nisi in spatio medio. Nec potest dici hoc dixisse Hieronymū qꝛ assumpta fuit cū corpore: cū ipse dicat ibidē. Incertū est an sic fuerit: an abierit relicto corpore. ¶ P̄. nō videt̄ dicendū ꝙ hoc factū fuerit dispensatiue. Si enim subito ⁊ sine transitu medij potuit peruenire ad thronū glorie sibi in eternis mansionibus preparatū: qua vtilitate transisset mediū tante distantie?
¶ P̄. de anima beati Martini legimus. ꝙ diabolus vo- 6
luit eaz detinere cū perduceret̄. sed hoc nō potuit esse nisi pertransisset spatiū mediū. Et vlterius. si potuisset peruenire ad locum glorie sine transitu medij: quare transisset
mediū vbi passura erat ipedimentū. ¶ P̄. in officio mor- 7
tuoꝝ dicitur. Splendidus angeloꝝ cetus occurrat. Et ibi parū infra. Ministri sathane iter tuū ipedire nō audeāt. Et in exequijs mortuoꝝ cantat ecclesia. Subuenite sancti dei: occurrite angeli domini. Occursus autem ⁊ subuētio non potest esse nisi illis qui transeunt medium. ergo anime separate transeunt mediuz. Pari ratione transeūt ⁊ angeli. ⁊ certe non credimus auctoritatem officij con-
demnandam quasi falsam ⁊ erroneam ⁊ vanam. ¶ Itez 8
sint. a. d. duo extrema. b. c. medium. ⁊ transeat ab. a. in

d.quero vbi est dum transit:nō in.a.q2 ꝗdiu est in.a.qui
escit in.a.nō in.d.quia ꝗcito est in.d.quiescit.ergo dū trā
sit vel nusq̄ est vel est in.b.c.ꝫ nō est dicere ꝙ aliquādo
nusq̄ sit.q2 dicit Augustinus de imortalitate aīe.Quicqd
est nusq̄ esse nō potest. Restat ergo ꝙ angelus dum tran
sit est in medio.ergo angelus transeundo ab extremo in
9 extremum transit per medium. ¶ Itē res mobilis ma
gis indiget loco dum mouetur ꝗ̄ dū quiescit. Hoc patet
T.cō.3i. per pħm qui dicit in quarto physicoꝝ.ꝙ nō queritur lo
cus nisi motus aliquis esset ꝼm locum. Ubi dicit Cōmen
tator.ꝙ motus magis significat locuꝫ esse ꝗ̄ quies. Et ita
patet maior ⁊ minor:scilꝫ ꝙ angelus indiget loco. Patet
per se.⁊ etiam per hoc qđ oppositum est damnatum. Hec
sunt verba eorum.

Respōsio ad hec scđm Thomā.

¶ Si autem attendamus ꝙ angeli sunt incorporei per
naturam. put dicit Thomas ⁊ omnes doctores cōmuni
ter:manifeste patet ꝙ in nullo a situ corporeo poterūt de
pendere:cum omnino situales nō sint:sed supra omnem
situm existentes:habentes virtutem exercendi suā opera
tionē ad libituꝫ circa ista corporalia in loco situata.⁊ per
hoc dicūtur esse in loco:eo ꝙ virtutem suā applicant cor
pori locato circa ipsum operando. His visis facile est vi
dere:qualiter angelus poterit ptransire ab extremo in ex
tremū nō pertranseundo mediū vel sine medio. Si eniꝫ
modo sic applicans virtutem suam vni extremo potest
statim applicare virtutem suaꝫ alteri extremo absq3 hoc
ꝙ applicet virtutem suam corpori in medio spatio existē
Ad p̄ᵐ ti. ¶ Ad obiecta in contrarium dicendum. Ad primum
ꝙ erroneum foret ponere angelum esse nusq̄ sic ꝙ non
posset applicare virtutē suam ad aliquod corpus in loco
determinato existens. Ponere aūt ꝙ possit libere appli
care virtutem suaꝫ nunc vni locato nunc alteri.⁊ hoc vel
applicando virtutem suam ꝯtinuo toti spatio ⁊ extremis
vel ipsis extremis:ita ꝙ nō medio.⁊ hoc mediate vel im
mediate est manifeste verum.vt patet ex dictis Thome
in multis locis. Nec hoc est contra euangelium vbi dicit.
mat.i8. Angeli eoꝝ semper vident faciem patris ⁊c̄.vt patet cui
Ad 2ᵐ libet intelligenti. ¶ Ad 2ᵐ dicendum.ꝙ dictum Dama.
nihil plus ꝺ́o facit:nisi ꝙ angeli dicuntur circūscribi lo
co.⁊ hoc intelligendū est vt ipse dicit nō situaliter ad mo
dum corpis.sed virtualiter sicut spiritus creatus ⁊ in sua
virtute limitatus:qui circa corpora in suis locis determi
natis existentia suam exercet opationeꝫ.Deus aūt cuius
virtus attingit a fine vsq3 ad finem fortiter:est omnino
incircumscriptibilis.⁊ hoc intēdit Damascenus vt patet
Ad 3ᵐ ītuēti illō capᵐ. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū.ꝙ ista positio nullo mō
⁊ celi cō negat.ꝙ angeli sint in celo.q2 ꝼm pħm ⁊ eius Cōmētato
mēto 2° rem est locus spirituum.sed ponit ꝙ angelus in celo exi
stens pōt transire ad terrā:⁊ hoc vel nō applicando virtu
tem suā ad aliqđ corpus mediū.⁊ hoc est ipsum transire
nō transeundo per mediū.vel applicando virtutem suaꝫ
corporibus medijs.primus transitus est motus nō conti
Ad 4ᵐ nuus ꝼm Thomam.secundus vo cōtinuus. ¶ Ad 4ᵐ di
cendum.ꝙ ista positio nō ponit animas miseroꝝ nō esse
in inferno.⁊ per cōsequens non ponit eas nusq̄.vñ nihil
est ad propositum. Nec ponit ipsos angelos sic nusq̄ quin
semper ad libitum exerceant suā operationē circa aliqđ
corpus in loco.nō tñ ita ꝙ loco determinato contineant:
Ad 5ᵐ ⁊ cōmensurentur ad moduꝫ corporum. ¶ Ad 5ᵐ sextum
6ᵐ ⁊ 7ᵐ ⁊ septimum que innitunt occursioni ⁊ obuiationi angelo
ruꝫ in trāsitu beate Marie virginis benedicte in secula.
⁊ beati Martini.⁊ aliorum sanctoꝝ:eodē mō est respon
dendum.scilicet ꝙ obuiatio ⁊ occursus est alio mō in mo
tu angelorum:qui ad libitum eorundem pōt continuus ⁊
discontinuus esse.similiter ⁊ animaꝝ sanctaꝝ separataꝝ
⁊ alio mō istorum corporum qui semper necessario est cō
tinuus.vnde nulla est habitudo in istis tribus rōnibus.
¶ Ad octauum dicitur.ꝙ innititur falso.i.ꝙ inter instans Ad 8ᵐ
qđ ponitur in vno extremo.⁊ instans qđ ponitur in alteꝝ
transire requiratur necessario tempus mediū. hoc enim
nō ponitur quādo motus nō est cōtinuus. Quod vo dicit
Aug⁹. Quicqd est nusq̄ esse nō potest:sic debet intelligi.
nō ꝙ locus eodem mō pertineat ad omnia entia:sed que
dam loco continentur:quedā circa loca determinata ad
que applicant suaꝫ virtutē operant.que forsan si deo pla
ceret:possent simpliciter ad tempus nulli corpori suā ap
plicare virtutem operatiuam.⁊ vt tunc non dicerent esse
in loco.sicut oportuit grecos ponere.qui ponebāt angelos
ante istum munduꝫ sensibilem ⁊ corporeū. Quoddā aūt
est qđ ad omnia loca ⁊ entia se extēdit vt deus.qui in sua
eternitate nec dicebatur esse in loco:qū ad locata ⁊ loca
que nōdum pducta erant suam virtutem nō extēdebat.
¶ Ad nonū dicendū.ꝙ locus ⁊ motus nō equiuoce cor Ad 9ᵐ
poribus ⁊ angelis incorporeis cōueniunt. vñ angelus lo
co nō indiget ppriē loquendo.nec quando mouetur nec
quando quiescit.sed magis locus indiget eo vt continēte
⁊ circa locata per applicationem sue virtutis operante:vt
patet ex dictis. Unde qđ addunt de philosopho nihil fa
cit ad propositum.

ARticulus decimusseptimus. De hoc

qđ dicit Thoᵐᵃ. ꝗtum est
possibile aliquid in toto tēpore precedēti:sit
in vno termino ⁊ in vltimo istanti illius tem
poris sit in alio termino. ¶ Itē.q.liij. arti.3°
in responsione pncipali dicit.ꝙ nō est possibile ꝙ aliquid
in toto tēpore pcedenti quiescat in vno termino. ⁊ postea
in vltimo instanti illius tēporis sit in alio termino. Hec
dicit Thomas.

Corruptorium.

¶ Hoc videt falsuꝫ in sacra
mēto altaris. Cōstat.n.ꝙ est
dare pmū instans in quo est corpus christi.cuꝫ forma cor
poris sit forma quiescens.⁊ cōstat simul cuꝫ hoc. ꝙ illud
instans qđ est pncipiū temporis mensurantis esse corpis:
est finis tēporis precedentis in quo toto est panis. Idem
eniꝫ instans qđ est pncipiū futuri est finis preteriti.in quo
toto tempore fuit panis.ergo cuꝫ in toto tempore in quo
panis fuit panis:nō fuit abiectio panis per transmutatio
nē aliaꝫ.manifestū est ꝙ in toto tēpore precedenti qescit
panis in forma sua hoc est sub rōne panis.⁊ tñ in vltimo
illi⁹ tēporis est sub forma corpis christi. Hec sūt vba eoꝝ.

Respōsio ad hec scđm Thomā.

¶ Ista instātia faciliter sic solui potest:si vba eius factis
Thome intelligant. Nō dicit enim hoc esse impossibile
ꝙ aliquid sit aliquo tempore toto sub vna forma.⁊ in vl
timo illius temporis sit sub alia forma. Hoc enim ꝯtingit
in generatione. Materia eniꝫ que in toto tempore prece
denti sub forma ignis in vltimo illius est sub forma aeris
in generatione aeris ex igne. Sed impossibile est inquit
ꝙ aliquid quiescat in aliquo tempore toto in vno termi
no:⁊ in vltimo illius sit in alio termino. De ratione enim
quietis est (vt ibideꝫ docet) ꝙ aliquid similiter se habeat
nūc ⁊ prius. Quod ergo in aliquo quiescat in toto illo tem
pore se habet nūc vt prius.⁊ per ꝯsequens in eius vltimo
nō potest poni in aliquo termino alio ꝗ̄ in eo in quo po
nitur quiescere. ¶ Ad hoc quod dicit de pane in sacra
mento altaris:dicendum ꝙ nec forma substantialis pa
nis:nec alicuius corporis abijcitur ante vltimum instans

in quo fit trāssubstantiatio vel corruptio. imo in toto tē-
pore precedenti manet materia sub forma sua substan-
tialiqꝫ que nō abijcitur successiue: cū consistat in indiuisibi-
li sm phm. Nec tamen debet dici ꝙ materia vel res illa
quiescat sub sua forma: sicut nec ꝙ moueatur ad ipsaꝫ. lꝫ
materia disponat per motum ad forme substantialis su-
sceptionem que fit in instanti: in naturalibus quidē per
motū nālem. in sacramēto vō altaris per motū sacramen-
talē. videlꝫ per illoꝝ vboꝝ ꝓlationē. ⁊ lꝫ deus possit face-
re absqꝫ omni motu huiusmodi transsubstātiationeꝫ vel
mutationē. nō tñ debet dici ꝙ materia vel res trāsmutā-
da tēpore precedenti quiescat sub sua forma substantiali
vt dictum est: sed ꝙ per ipsam habet esse actu. qō quidē
esse precedit tam quietem ꝙ̄ motū. ⁊ sic patet ꝙ illa hoꝝ
ratio ex falso ꝓcedit intellectu.

ARticulus decimusoctauus. De hoc qō dicit Thomas. ꝙ omnes spe-
cies per quas angeli cognoscant sunt eis cōna-
turales. ¶ Itē. q. lv. arti. 2° in responsione que-
stionis dicit. ꝙ omnes species per quas angeli
intelligūt: sunt eis cōnaturales: nō a rebus accepte. ⁊ in re-
sponsione tertij argᵗⁱ dicit. ꝙ cognitio angeli indifferēter
se habet ad distans ⁊ propinquum sm locum. Et. q. lviij.
arti. p. dicit iterum in responsione pncipali. ꝙ angeli non
habent potentiā intellectualem que nō sit completa per
species intelligibiles cōnaturales. ⁊ ex his sequitur ꝙ nō
accipiant cognitionē a rebus. Hec dicit Thomas.

1 Corruptorium. ¶ Primuꝫ nō credo esse ve-
rum: lꝫ multi hoc dixerunt.
qꝛ video ꝙ oīa singularia ⁊ variabilia ⁊ mutabilia sunt.
Quero ergo an angelus habeat tot species rei quot mo-
dis res ipsa variatur aut tñ vnam. Si primo mō. ergo
habet infinitas ⁊ innumerabiles. Si autem habet vnam
tñ: aut ergo variabilem ⁊ mutabilem sm variationē re-
rum aut inuariabilem. Si inuariabilem. ergo nunꝙ̄ per-
fecte ⁊ vere cognosceret rem illaꝫ per illā speciem: nisi qñ
res ipsa est in illa vnica dispositione quaꝫ representet spe-
cies illa: ⁊ ita necessario plus ignorabit de re illa quam co-
gnoscet: qō est inconueniens. Si autem habet specieꝫ mu-
tabilem ⁊ variabilem sm dispositionē rei ⁊ eius mutatio-
nem: eadem ratio erit de specie cuiuslibet rei alterius. er-
go necesse est fieri ꝯtinuas mutatiōes infinitas quot sunt
2 mutationes ⁊ motus in mundo. ¶ Item si cognoscerent
per species ꝯnaturales: tunc nō indigerent existentia reꝝ
ad cognoscendum: sed indigent. ergo ⁊c. Maior patet per
Ter. cō. 64 phm 3° de aīa dicentem. ꝙ intelligibilia sunt presentia in-
tellectui. ⁊ ideo intelligimus quando volumus. nō auteꝫ
sentimus cum volumus. qꝛ sensibilia nō semper sunt pre-
sentia sensui. Minor patet per Augᵐ 4° super Gen̄. ad lit-
teram. ca. xxxv. Minor inquit cognitio vespertina dicta
est. ꝙ̄ notitia matutina quam precedebant que fiebant.
quia precedit cognitioneꝫ quicqd cognosci potest. ¶ Se-
3 cundum. s. ꝙ cognitio angeli indifferenter se habet ad di-
stans ⁊ ꝓpinquum sequit ex precedenti. Si enim angeli
intelligunt per species connaturales: cum in speciebus cō-
naturalibus nō fiat differentia ꝓpter distantiam ⁊ ꝓpin-
quitatem rerum. sequitur ꝙ nō fiat diuersa cognitio per
eos: siue res sint distantes siue propinque. Sed hoc vide-
tur nobis falsum. Manifeste enim experimur. ꝙ nō alio
modo cognoscimus distantia ꝙ̄ omnino nō entia. ⁊ voco
distantia ꝓut ipse vocat. vt estimo ea que sunt extra pro-
spectum nostruꝫ. Si enim aliqd talium corrumpatur in
penitus nihil: nō magis scimus ipsuꝫ nō esse ꝙ̄ prius. nec
aliam habemus notitiam de eius esse vel nō esse nunc ꝙ̄
prius. Unde manifestum est ꝙ distantia ⁊ nō existentia
eodem modo se habent ad cognitionem siue notitiam.
Si ergo angeli per species cōnaturales possent cognosce-
re distantiam: sequeret ꝙ per eosdem possent cognoscere
futura ⁊ nō entia: qō est cōtra Damascenū qui dicit libro
2° ca. 3°. Futura qdē neqꝫ angeli neqꝫ demones nouerūt.
¶ P. si diabolus sciuisset ꝙ superandus fuisset a Christo 4
⁊ a Job: nunꝙ̄ expetiuisset tentare eos. ¶ Tertiuꝫ qō di-
cit. s. ꝙ angeli nō accipiunt a rebus. qō similiter falsum re-
putamus sequitur ex primo. Si eniꝫ cognoscerent per spe-
cies innatas: ⁊ non per receptionem a rebus: tunc nihil eis
posset abscondi. Nihil eniꝫ potest abscondi nisi qō cogno-
scitur per receptioneꝫ. Sed diabolo possunt multa abscō-
di. ergo cognoscit per receptionē a rebus. Minor probat
per Chris. homelia sexta super Mattheuꝫ. Angelus inqt
bonus cum vult se abscondi inuisibileꝫ se reddit ante dia-
bolum. quoniā nisi voluerit: angelus bonus a diabolo nō
videtur. ¶ Iteꝫ homelia quarta ca. 2° de despōsata ⁊ do- 5
mi habita natus est christus vt partus virginis diabolo
celaretur. ¶ Item si tñ per species innatas: ⁊ non per re-
ceptionem cognoscerent: nō possent falli vt videtur. pos-
sunt autem falli: vt habetur ab Ambrosio super Luce. 2°
vbi dicit. ꝙ vna causa desponsationis beate virginis fuit:
vt virginitas matris falleret principem mundi. qui cum
desponsatam viro cerneret: partuꝫ nō potuit habere suspe-
ctum. Et subdit fallendi principeꝫ mundi fuisse consiliū.
ipsius domini verba declarant: cum apostoli iubentur ta-
cere de christo sanati prohibentur gloriari de remedio. de-
mones iubentur silere de verbo dei. Hec sunt vba coꝝ.

Respōsio ad hec scōm Thomā.

¶ Iste obiectiones facile soluunt si positio dicta itelliga-
tur. Cum enim sm ꝙ docet beatus Aug⁹ res prius sunt fa-
cte in mente angelica ꝙ̄ in natura ꝓpria. Manifestū est
sm ipsum ꝙ non a rebus in natura ꝓpria: sed a reꝝ oīum
causa. s. sapientia diuina species ille deriuantur. per quas
res ipse ab angelis intelliguntur. Sicut ergo illa sapiētia
absqꝫ sui mutatione mutabilia representat quantum ad
omnia que in ipsis sunt quorum est causa. sic iste species
representant omnia que sunt in istis materialibus ac mu-
tabilibus sine sui mutatione reali. ⁊ hoc: qꝛ a causa oīum
rerum (vt dictum est) descendunt. Sicut enim albus exi-
stens assimilatur de nouo dealbato sine mutatione sue
albedinis: sic intellectus angelicus per speciem quam ha-
bet sibi innatam rei de nouo producte assimilatur absqꝫ
illius speciei siue forme mutatiōe. ¶ Et per hoc patet ad Ad pᵐ
primū argumentum. Unius enim rei mutabilis vna tñ
est species in intellectu angelico. Non tamen sequitur ꝙ
nō potest reꝫ representare nisi quando est sub vna dispo-
sitione. qꝛ ista species nō solum descendit a causa rei sub
vna dispositione sed sub quacunqꝫ. Hinc est ꝙ potest reꝫ
representare nō solum sub vna dispositione sed sub qua-
cunqꝫ. Nec oportet ipsaꝫ mutari per mutari rei: sicut nec
forma ipsius albi mutatur: si alij mutentur acquirentes
albedinem in qua sibi assimilentur. quamcūqꝫ enim dis-
positionem vel formaꝫ possibile est reꝫ ipsaꝫ per sui mu-
tationem acquirere potest species ipsas representare. ⁊
hoc: quia potest esse similitudo omniū illarum: cuꝫ descē-
dat a causa rei in qua omnia illa relucent. ¶ Ad 2ᵐ dicē- Ad 2ᵐ
dum. ꝙ intellectus angelicus nō indiget existētia in actu
ad hoc ꝙ intelligat: sed sufficit ꝙ habeat specieꝫ rei intel-
ligibilis. Istud in itellectu humano (qui longe est iferior
per naturam) manifestum est. Non enim ad hoc ꝙ in-
telligat rosam in hyeme vel aliam quamcunqꝫ rem re-
quiritur in intellectu existentia eius in actu: sed per spe-
ciem in intellectu existentem perfecte intelligitur. Quod

aūt adducunt ꝙ ſm Aug.m precedit cognitionē quicqd
cognoſci poteſt. non eſt contra predicta. Nō enim inten-
dit Auguſtinus ꝙ omnis cognitionis actus accipiatur a
re exiſtēte. ſed ꝙ nihil pōt habere rōnē cognoſcibilis niſi
prius re vel ratione habeat rationem entis. Et ꝙ hoc in-
tendat patet per hoc qd ſequitur ibidem immediate. Ni-
ſi enim ait ſit qd cognoſcitur cognoſci nō poteſt. Cuz ergo
actus habeat nobilitatem ex obiecto. ſm qd obiectum co-
gnitionis angelice habuit eſſe in verbo nobilius vbi vide-
batur viſione matutina: quā in natura ꝓpria vbi videba-
tur viſione veſptina. nobilior erat actus cognitiōis vnius
ꝙ alterius. Et hoc eſt qd ibidez intendit Auguſtinus: pro-
ut patet intuenti ſuper Geñ. ad litteraz. libro. iiij. ca. xxxv.
Ad 3m per totum. ¶ Ad 3m dicendum. ꝙ nulli habenti intelle-
ctum ſanum vertitur in dubium. ꝙ propinquitas localis
ad actum cognitionis intellectiue nullatenus requiritur.
Cum ergo dicunt ꝙ ipſi experiūtur ꝙ nō aliter cognoſcū-
tur diſtantia ꝙ omnino nō entia: manifeſtum eſt omni
experto ꝙ mentiuntur. Quod enim omnino nō eſt non
eſt cognoſcibile vllo modo. Quod vō diſtans eſt ⁊ extra
ꝓſpectum viſus noſtri. qui in videndo iuuatur ꝓpinqui-
tate ꝓportionata ſui obiecti. ⁊ nimia ipſius impeditur di-
ſtantia nō minus eſt intelligibile ꝙ prius. dūmodo eius
ſpecies intelligibilis que a ſitu nō dependet habeatur per-
fecte ab intellectu. quoniaz nec preſentia nec actualis exi-
ſtentia requiritur ad hoc ꝙ res ipſa actu intelligatur. alio-
quin nō intelligeremus cū vellemus. qd eſt contra phm.
T.c.154. ⁊ hoc certe ſi attendiſſent iſtam auctoritatem ſcōi de aīa.
nō adduxiſſent per ſe. q2 eſt manifeſte cōtra eos: ſicut pa-
tet omni intelligenti. Si autem ponatur ꝙ aliquid taliū
omnino annihiletur ꝙ nō habeat eſſe in anima nec extra
animam vt obyciunt: tunc planum eſt ꝙ nō eſt amplius
intelligibile. ¶ Quod vō ſubdunt. Si angeli cognoſcunt
per ſpecies innatas diſtantia. ergo eadem ratione poſſunt
cognoſcere futura per eaſdem. manifeſtum eſt cuilibet ꝙ
conſequentia nō valet. Quod enim futuꝝ eſt: nec eſt nec
habet ſimilitudinem. ⁊ per conſequens cum non habeat
aliquam ſpeciem in intellectu per quam cognoſcatur. lz
autem aliquid ſit diſtans. nihilominus ſpecies eius in in-
tellectu exiſtens eſt ſimilitudo quidditatis ſiue entitatis
eiuſdem. ſicut patet ex dictis. vnde qd adducunt de Da-
ma. ꝙ angeli nō cognoſcunt futura niſi per reuelationē.
Ad 4m futura dico cōtingentia concedendum eſt. ¶ Ad 4m cuz
dicunt. ꝙ ſi angelus cognoſceret per ſpecies innatas ⁊ nō
per receptionez: tunc nihil poſſet ei abſcondi. nō valet cō-
ſequentia. q2 ad hoc ꝙ aliquid actu intelligatur: nō ſoluz
requiritur ꝙ ſpecies eius ab intellectu habeatur: ſed opor-
tet ꝙ intellectus ſpecie habita actu vtatur. Poteſt ergo
angelus bonus ſe abſcondere a diabolo vt dicit Chriſ. ⁊
hoc ipſo deo vel forſan angelo bono impediente diabolū
ne vtatur ſpecie innata ad contuendūz ipſum angelum.
¶ Qd vō dicit Chriſ. ꝙ de deſponſata ⁊ domi habita na-
tus eſt chriſtus: vt partus virgineus diabolo celaretur: nō
ſic habet intelligi ꝙ clauſio in domo faceret partuz virgi-
nis occultari a diabolo: ſed ꝙ eius cuſtodia ac deſponſa-
tio faciebāt diabolum nō attendere beataz virginē aliū
de cōcepiſſe ꝙ a ſponſo ꝓprio. ⁊ ſic partus virgineus cela-
Ad 5m retur eidem. ¶ Et per hoc patet reſponſio ad quintū ar-
gumentum. ſic eniz fallebat diabolus in partu virginis.
vt dicit Ambroſ. qui cum deſponſataz viro cerneret par-
tum nō potuit habere ſuſpectū: attendendo ſcilicet ipſam
aliunde concepiſſe ꝙ de ꝓprio ſponſo. Eodem modo poſ-
ſet decipi: cum potentiam viſiuam in ceco illuminato at-
tendendo: ſcilicet ad ipſam nō vt ꝓductam a deo miracu-
loſe: ſed vt ꝓductā ab eo per principia nature. ⁊ hoc vtiqꝫ
exiſtimando falleretur.

Articulus

Articulus Decimusnonus de hoc qd
dicit Thomas. ꝙ intelle-
ctus nō pōt ducere ad eſſe intelligibile iſtas
formas materiales: niſi prius duceret eas ad
eſſe formaꝝ imaginatarum. ¶ Item. q. lv.
arti. 2o. in reſponſione ſcōi argumenti dicit. ꝙ quātūcūqꝫ
ſit potens intellectus angelicus nō poteſt formas mate-
riales ꝓducere ad eſſe intelligibile: niſi prius reduceret
eas ad eſſe formarum imaginatarū: qd eſt impoſſibile: cū
careat imaginatione. ⁊ ſic vult ꝙ forme materiales non
poſſunt reduci ad eſſe intelligibile: niſi prius reducantur
ad eſſe formarum imaginatarum. Hec dicit Thomas.

Corruptorium.

¶ Hoc videtur falſum ⁊ cō- i
tra experientiā ⁊ ꝯtra phiaz.
dicit enim Comtor. ſuper 3o de aīa. ſuper illam particulaz. Cō.33.
Quoniā autez priuatio paſſionis. Inſtincte imaginatiua.
cogitatiua ⁊ memoratiua nō ſunt niſi loco virtutis ſenſi-
tiue. ⁊ ideo non indigetur eis niſi in abſentia ſenſibilis. ⁊
omnes iuuant ſe ad preſentandam imaginez rei ſenſibi-
lis. vt aſpiciat eaz virtus rationalis abſtracta ⁊ abſtrahat
intentionem vniuerſalē. ¶ Item in eodem ſuper illam z
litteram de queſitiuo ⁊ fugitiuo dicit. Intentio cognitio-
nis nihil aliud ꝙ vt hec. ſ. virtus cogitatiua faciat rez ab-
ſentē a ſenſu quaſi rem ſenſatam. ⁊ paruz infra. ⁊ ideo cuz
comprehenſibilia per ſenſuz ſunt preſentia apud ſenſuz:
tunc ceſſat cogitatio ⁊ remanebit itellectus in eis. Ex pre-
dictis verbis Cōmētatoris (quorum veritatem quilibet
poteſt experiri in ſeipſo) patet ꝙ non eſt neceſſe formas
materiales reduci ad eſſe formaꝝ imaginataꝝ ad hoc ꝙ
fiant intelligibiles. Hec ſunt verba eorum.

Reſpōſio ad hec ſcōm Thomā.

¶ In iſta inſtantia duo ſunt admiranda Unuz ꝙ dicunt Ad pm
ſe experiri qd nunꝙ homo eſt expertus. Aliud ꝙ dicunt
Cōmentatorem ſentire qd nunꝙ ſenſit nec aliquis phs.
Ait enim in 3o de aīa ſuper illam litteram. ⁊ in aīa ſenſibi- Cō.30.
li. parum ante illud. qd pro ſe adducunt in articulo ſcōo
neceſſe fuit vt intellectus īmaterialis nō intelligat aliqd
ſenſibile abſqꝫ imaginatione. ⁊ hoc dixit expreſſe. ꝙ vni-
uerſalia abſtracta colligata ſunt cum imaginationibus. ⁊
corrupta per corruptionez eoꝝ. Hec Cōmentator. Patet
ergo ſm ipſuz in hoc loco. ⁊ vbicunqꝫ loquitur de hac ma-
teria. ꝙ forme vniuerſales nō abſtrahunt̄ niſi a phanta-
ſmatibus que ſunt in virtute imaginatiua. Et ideo dicit
phs ibidem. ꝙ nihil intelligit anima noſtra ſine imagina- T.cō.30.
tiōe. vbi noſtra littera habet: ſine phantaſmate nequaꝙ
intelligit aīa. qd eſt idem. Que ergo obyciunt de Cōmen-
tatore ex falſo intellectu procedunt. ⁊ contra eos ſunt po-
tius ſi intelligant̄. ¶ Qd enim dicunt primo. ꝙ ille tres
interiores virtutes ſunt loco ſenſitiue virtutis. ⁊ ideo non
indigent eis niſi in abſentia ſenſibilis: ſic habet intelligi.
ꝙ aīa in preſentia ſenſibilis ſufficienter percipit per virtu-
tem ſenſitiuam ipſum ſenſibile. ⁊ in abſentia eiuſdē vtit̄
neceſſario illis tribus virtutibus. qn̄ enim coloratum eſt
preſens: nō oportet ad hoc ꝙ videatur ſenſu exteriori. ꝙ
anima ſe ꝯuertat ad phantaſmata repoſita in memoria.
verūtn̄ ad hoc ꝙ intelligatur neceſſe eſt ꝙ ſpecies intelli-
gibilis abſtrahatur a fantaſmate qd eſt in ipſa imagina-
tiua. Et hoc manifeſtum eſt per verba Cōmentatoris cō-
ſequenter: que ipſi adducunt. ⁊ omnes ille virtutes. ſ. ima-
ginatiua. cogitatiua ⁊ memoratiua iuuant ſe ad preſentā-
dum imaginē rei ſenſibilis: vt aſpiciat eā virtus rōnalis.
⁊ abſtrahat intentionem vniuerſalē. Ecce ꝙ aperte vult
ꝙ virtus rationalis abſtrahat intentionem vniuerſalem

ab imagine representatas per virtutē imaginatiuā3 coope rantibus alijs duabus. ꝛ sic patet ꝙ illud qđ adducūt est cōtra eos. ℂ Ad 2m dicēdū ꝙ ēt nihil facit pro eis. quod enim dicit Cōmētator. ꝙ cū cōprehēsibilia per sensu3 p̄sentia sunt apud sensu3: tūc cadit cogitatio ꝛ remanebit actio intellectus in eis. non sic habet intelligi. qm̄ semꝑ a phātasmate existēte in virtute. i. imaginatiua: fiat abstractio spēi intelligibilis. sed ꝙ res p̄sens cognoscit̄ ab intellectu etia3 esse presens in se. Qn̄ vō absens est: cognoscitur esse presens in sua imagine in virtute imaginatiue existēte. Et ꝙ hec sit mens Cōmentatoris ꝛ etia3 philosophi satis patet cuilibet intuenti ꝛ intelligenti.

Ad 2m 3° de a° t. 33.

Articulus

Articulus vigesim⁹. De hoc ꝙ Thomas dicit ꝙ angelus superior intelligat per spēs pauciores. ℂ Itē. q. lv. arti. iij. in respōsione p̄ncipali dicit. ꝙ quāto angelus est supior: tāto per spēs pauciores vniuersitatē rerū intelligibiliu3 capere pōt. ꝛ ideo op3 ꝙ huiusmodi forme sint vniuersaliores q̄si ad plura se extēdentes. Et infra in solutiōe tertij argumēti dicit. ꝙ in rōne vniuersali que est in mēte angeli propter eius excellētiā: multa pn̄t cognosci siue aspici ꝓpria cognitiōe. ℂ Itē in. q. lvij. arti. 2° in respōsione tertij argumēti dicit. ꝙ angeli cognoscūt singularia per formas vniuersales: que tn̄ sunt silitudines rerū. ꝛ quātum ad principia vniuersalia: ꝛ quantum ad principia indiuiduantia. Simile dicit. q. lxxxix. arti. p° in respōsiōe principali. Hec dicit Thomas.

Corruptorium.

ℂ Hec positio videtur falsa. Dicit eni3 Aug⁹ de. lxxxiij. q.
1 q. xlvi. Oia rōne ꝯdita sunt. nec eadē rōne hō qua equus. Hoc eni absurdū est existimare. singula ergo ꝓprijs sunt causata rōnibus. ℂ Itē Aug⁹ in epistola. xlviij. ad Nebridiu3: que sic icipit. Recētissimis litteris tuis. ita dicit alloquēs Nebridiū: querēs. vtrū ista sūma veritas ꝛ sūma illa sapiētia per quā facta sunt oia: quā filiū dei sacra ꝯfitetur doctrina: generaliter hoīs. an ēt vniuscuiusq; nostru3 rationē ꝯtineat? Et rn̄det. Sed mihi videt̄ quantū ad faciendū hoiem attinet: hoīs qdē tn̄: nō meā vel tuā ibi esse rōnē. Quātū vō ad ordinē tēporis: varias hominu3 rōnes in illa viuere sancta trinitate. Hec Aug⁹. Ex auctoritate. lxxxiij. q. patet. ꝙ deus nō rōne generali producit homine3 ꝛ equū. ergo per ꝯn̄s nec cognoscit̄ eadē rōne hō ꝛ equus sed oia ꝓprijs rōnibus. Silr̄ ex aucte ad Nebridiu3. patet ꝙ nō vna rōne spēi cognoscit ꝛ ꝓducit idiuidua ꝯtēta sub spē. ergo si modus cognitiōis angelice non est nobilior mō cognitiōis diuie: op3 ꝙ angeli nō cognoscāt per formas paucas ꝛ vniuersales multa: s3 singula per formas ꝓprias. ℂ P̄. ipsemet dicit. q. lxxxix. arti. p° in rn̄siōe
2 tertij argti. ꝙ itelligētie sepate cognoscāt per spēs ex isluētia diuini luminis ꝑticipatas. ergo cū in lumine diuino alia sit rō generis: alia spērū: alia idiuiduoꝝ: vt preostēsu3 est per Augm. necesse est ꝙ alie ꝛ alie sint in itellectu angelico. qꝛ tn̄ est maior vnitas eēntie in effectu q̄3 in cā. ℂ P̄.
3 si quāto angelus supior est tāto per pauciores spēs vniuersitatē itelligibiliū itelligere pōt: cū nouē sint ordines angeloꝝ. ꝛ in vnoq̄q3 p̄mi. medij ꝛ infimi siue vltimi: vt dicit Diony. de ange. hierar. ca. x. multo plures sunt gradus angeloꝝ q̄3 formaꝝ in p̄dicamēto sube: descendēdo a genere generalissimo vsq; ad spēm spālissimā ꝛ idiuidua. sequeret̄ ꝙ aliqs supioꝝ cognosceret ꝑ formam generis generalissimi oia ꝯtēta in p̄dicamēto sube. Et supior illo si est: vel si nō est ꝯstat ꝙ pōt a deo produci: itelligeret oia nō per formā aliquā qđ est ipossibile. vel si per vna3 tunc nō est vniuersalr̄ verū ꝙ angelus supior semꝑ cognoscit
4 per vniuersaliores formas ꝛ pauciores. ℂ P̄. forma non est principiū cognoscendi nisi id cui assimilat̄ ꝛ qđ sibi assimilatur: sicut videm⁹ in cognitiōe sensitiua. imaginatiua ꝛ itellectiua. Oia ergo que cognoscunt̄ per vnā formā simplicē: assimilātur illi forme simplici. S3 quecūq; assimilant̄ vni ꝛ eidē forme simplici assimilant̄ iter se: sicut quecūq; vni ꝛ eidē sunt eadē vel equalia: inter se sunt eadem vel equalia. ergo oia quecūq; cognoscūtur per vnā formā vniuersalem: inter se sunt similia. hoc aute3 falsu3 est. ergo ꝛ primum. Hec sunt verba eorum.

p° phic.

Respōsio ad hec scdm Thomā.

ℂ Ad hoꝝ dissolutioné dicēdū. ꝙ forma oīno ꝓpria que deus est: ꝓpter sue ꝑfectiōis plenitudinē: est illud quo cognoscunt̄ oia ab eodē sicut sunt. ꝛ ab ista vna forma que est rō itelligēdi omnia: participant angeli formas siue species per quas itelligūt. ita ꝙ iste forme siue species sunt quasi q̄dā illi⁹ vnius forme ꝑticipationes. Et qꝛ ista ꝑticipatio plenior iueniт̄ in supiorib⁹ angelis. Hic est ꝙ spēs in eis magis accedūt ad vnitatē. ꝛ sunt per ꝯn̄s pauciores in rep̄sentādo ꝛ magis vniuersales: vtpote illi vni forme oia vniuersalr̄ representāti similiores. ℂ Ad illud qđ adducūt de Aug° dicēdū: ꝙ q̄uis multe sint idee ac diuersorum diuerse: nō tn̄ multa sunt: sed oīno vnū est quo deus oia nouit ꝛ oia ꝓducit. Essentia eni3 diuina que sūme est vna rep̄sentat semetipsa3 ꝑfectissime deo cū oi habitudine quā h3 ad singulos gradus qbus est imitabilis a creatura. Et ide est ꝙ de⁹ vno itelligit multa. imo oia tā ideas q̄3 ideata. Idea eni nō est illud quo deus itelligit ideatū: sed est illud quod intelligendo ideatum intelligit. qꝛ relatio siue respectus ad ideatum quod est formale in ratione idee: nihil facit ad actum intellectionis in deo: cū non sit in ipso nisi solū ẜm dici: sed a deo intelligente intelligitur. Essentia igitur diuina intellecta cum tali respectu imitabilitatis a creatura dicitur idea eiusdem: et ẜm quod sunt diuersi gradus imitabilitatis: ẜm hoc est diuersitas in ideis: que oēs sunt vna eēntia dei realiter: ꝛ per eadem itellecte ꝑfectissime. In hoc ergo fuerūt isti cauillatores decepti. ꝙ pluralitatē q̄ iuenit̄ in deo a ꝑte obiecti itellecti ipsi ponebāt (ꝛ falso) a ꝑte p̄ncipij itelligēdi. qđ si vellent defendere: nulli dubiū qn eēnt heretici pessimi cū ex h̄ sequat̄ pluralitas essentie in diuis: qđ nephas est suspicari. Cū eni de⁹ essentia sua oia itelligit. si plurib⁹ itelligit plures vtiq; habet eēntias. quo nihil absurdius: nihil auribus fideliū intolerabilius. ℂ Ex hoc. s. rn̄deo ad 2m. Ex hoc ipso eni ꝙ iste spēs causant̄ ex influētia diuini luminis deriuate ab illa forma. vna que est rō itelligēdi oia vt dictū est: tāto sunt pauciores ꝛ in rep̄ntādo vniuslr̄iores: quāto illi vnitati quā participāt sunt similiores. ℂ Ad 3m dicendū ꝙ cū dicūt. ꝙ multo plures sunt gradus angeloꝝ q̄3 formarū in p̄dicamēto sube: nulli dubiū est qn dicant falsum: quot eni sunt angeli tot sunt gradus formaꝝ substātiarū imaterialiū ꝛ nō materialiter: cū materia careāt differētiū: vt dictū est. ꝛ preter has (vt patet inspicienti) sunt forme subales materiales spē differētes: que quide3 sunt innumerabiles vt lapidū. herbarum. auiū. ꝛ alioꝝ huiusmodi. Sed forsitā isti putabāt ꝙ oēs gradus formarū substātialiū notificent̄ in arbore porphyriana (ad verecūdiā eoꝝ loquor) nulla igit̄ forma vna creata. ꝛ per cōsequēs limitata nata est oia simpliciter representare. sed hoc competit forme prime que illimitata est ꝛ infinita. ℂ Ad 4m cu3 dicunt. q̄cunq3 vni ꝛ eidē assimilātur inter se assimilātur. Dicēdū ꝙ hoc nō est veꝝ vbi aliqua alicui assimilātur per quādā participationē ꝑfectionis ẜm plus ꝛ minus: sic eni oēs creature essent iter se siles: cū singule in suis gradibus ꝑfectionē primā que est causa oīum par

Ad p̄m

Nota idea nō eid q̊ deus itelligit.

Ad 2m

Ad 3m

Ad 4m

ticipent. Aliter vo est vbi aliq̄ sunt alicui vni ⁊ eidē equa
lia vbi non est perfectionis pticipatio sed adequatio ma
gis. Species vo in mēte angelica (prout dicit Thomas)
nō est adequata vni intelligibili sed pluriū representati
ua. vn̄ nō opz ea que in diuersis gradibus pticipāt perfe
ctionē in qua assimilanẗ forme huic inter se sint silia.

Articulus vigesimusprim⁹. de hoc qd̄
Tho. dicit pte. i. q. lxij. arti.
vi. in rn̄sione qōnis ⁊ argumentoꝝ. ⁊ q. cviij.
ar. iiij. in rn̄siōe pn̄. ⁊ eadē. q. ar. viij. in rn̄. pri
mi ar. ꝙ angelis data est gr̄a ⁊ gl̄ia s̄m gradū
suoꝝ nāliū. ita ꝙ hi q habuerūt nālia meliora ēt plus ha
buerūt de gr̄a ⁊ gloria. qd̄ pbat pmo per magistrū. ij. sen.
dist. iij. qui dicit. Qui nā magis subtiles sunt creati: hi etiā
maioribus munerib⁹ gr̄e pditi sunt. ¶ Scd̄o. q2 sic nā an
gelica facta est a deo ad gr̄am ⁊ gl̄iā ꝯsequendā: ita ⁊ gra
dus nature angelice ad diuersos gradus gr̄e ⁊ glorie ordi
nari videnẗ. ergo q̄s altiores fecit: ad maiorē gr̄am ⁊ glo
riam ordinauit. ¶ 3⁰ hoc patet ex h̄ ꝙ angelus nō est cō
positus ex diuersis naturis: vt iclinatio vnius nāe ipediat
ipetū alteri⁹ vel retardet: sic accidit in hoīe: in quo actio
itellectiue ptis ipediẗ ⁊ retardaẗ ex inclinatione ptis sen
sitiue. qn̄ aūt nō est retardās nec ipediēs: tūc natura mo
uetur s̄m suā totā virtutem. ⁊ ideo rōnabile est ꝙ angeli
qui habuerūt meliora naturalia fortius ⁊ efficacius ꝯuer
si sunt ad deū. Et h̄ in hoībus ꝯtingit ꝙ s̄m intēsionē cō
uersionis in deū daẗ maior gr̄a ⁊ gl̄ia. vn̄ videẗ ꝙ angeli
qui habuerūt meliora naturalia habuerunt plus de gra
tia ⁊ gloria. Hec sunt verba Thome.

1 **Corruptorium.** ¶ Inter articulos olim con
demnatos a dn̄o venerabilis
memorie Parisiēsi epo: iste fuit nōn. ꝙ angeli qui habue
rūt meliora nālia de necessitate habuerūt maiorē gratiā
⁊ gloriā. Articulus aūt quē pre manib⁹ habemus parum
aut nihil differt a pdicto. ⁊ iō predicta ꝯdēnatio sufficere
debet ad reprobationē isti⁹ ar. ⁊ rn̄siones ad argᵗᵃ. Verū
tn̄ dicimus ex abūdāti. ꝙ videẗ dictū in piudiciū gratie.
q2 si s̄m meliora nālia daẗ maior gratia vel minor s̄z mi
nora. ergo simplr̄ daẗ gr̄a s̄m nālia. q2 si magis sequitur
magis. ⁊ simplr̄ seqtur simplr̄. ⁊ si gr̄a datur s̄m nālia: nō
est gr̄a. Ro. xi. ¶ P̄. si hi q meliora habuerūt naturalia
2 plus hn̄t de gratia ⁊ gl̄ia: tūc Lucifer qui meliora nālia
habuit: pre alijs plus habuisset de gr̄a ⁊ gloria. qd̄ est fal
sum ⁊ erroneū. ¶ P̄. gr̄a ⁊ gl̄ia danẗ s̄m motū liberi ar
3 bitrij: qui imediatius disponit ad gr̄am ⁊ ad gl̄iā. in habē
te aūt liberū arbitriū motus disponēs ad gr̄am ⁊ gloriaz
nō fit s̄m nālia. sed s̄m libertatē. ergo vel nō habuerunt
angeli liberū arbitriū: vel receperūt gr̄am ⁊ gloriā s̄m il
lius conatū. nō ergo s̄m gradū naturaliū. ¶ Ad rationes
Thome respōdent. ¶ Ad pmā ergo dicēdū. ꝙ magister
nō dicit. ꝙ s̄m nālia data sit eis gratia ⁊ gl̄ia. ꝙ que natu
ra ⁊ sapiētia magis subtiles ⁊ amplius pspicaces fuerunt
maiori gr̄a prediti sunt. Sunt inq̄ pditi non ppter nālia
meliora: s̄z ppter diuinū hn̄placitū ⁊ libi arbitrij motū.
¶ Ad 2ᵐ de gradus distōne dicēdū. ꝙ si starēt ⁊ conarē
tur pportionabiliter ad gradus corn̄dentes gr̄e ⁊ glorie
ꝑuenirēt. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū. ꝙ l3 angelus nō habeat ipedi
mētū a pte nāe sue. pōt tn̄ habere a pte libertatis sue: que
pōt se minus mouere in deū: imo ēt nō mouere: sed in ꝯ
riū: vt patet in Lucifero ⁊ in seqcib⁹ ei⁹. ¶ Qd̄ ēt addiẗ
vbi nō est ipeditus tūc nā moueẗ s̄m totā virtutē. verū
est in natura nō libera: sed in natura libera falsū est: sal
tem in via q̄les fuerūt angeli anteq̄ gloriā habuerūt. Et
qd̄ addit. ꝙ habētes meliora naturalia rōnabile est ꝙ ad
deū fortius ꝯuersi sunt: verū est. ꝙ ita esse decuit: non tn̄
ita fuit: sicut patet de Lucifero ⁊ alijs cadentibus. ¶ Ad
4ᵐ cum dicit. ꝙ in hoībus ita cōtingit dicēdū ꝙ est vt sic
est vt nō. Nā si hic homo plus ꝯuertit se in deū plus ac
cipit de gratia. nō q2 ꝯuersio sit huius causa sed deus. nō
tn̄ semper hō qui habet meliora naturalia plus se cōuer
tit in deū: imo ex illis qn̄q3 plus superbit. ⁊ magis se auer
tit a deo: vt patet in Lucifero. Hec sunt verba eorū.

Respōsio ad hec scd̄m Thomā.

¶ Oēs iste cauillationes pcedūt: ac si Tho. posuisset. ꝙ
meliora naturalia essent cā principalis. quare necessario
maior gr̄a vel maior gloria dareẗ eidē: hoc tn̄ non ponit.
vn̄ cū ipsi pbēt suā propriā pbātasiā falsā: nō esset respō
dendū eis. Ex abūdāti tn̄ ne aliquid videātur dixisse per
singula dicta sua refellātur. ¶ Ad pᵐ ergo cū dicūt ꝙ pa Ad pᵐ
rū aut nihil differt dicere. ꝙ angeli qui meliora natura
lia habuerūt: plus gratie ⁊ glorie receperūt. ⁊ dicere ꝙ an
geli qui habuerūt meliora naturalia necessario vel de ne
cessitate maiorē gratiā receperunt ⁊ gloriā: nulli puto du
bium quin dicat falsum. Sic enim nō differret dicere ho
mo sedet ⁊ homo de necessitate sedet. ⁊ homo s̄m ꝙ plus
habet de arte scribēdi melius scribit: ⁊ s̄m ꝙ plus hēt de
arte illa de necessitate melius scribit cum tamē sit cōtin
gens ꝙ scribat. ⁊ per cōsequens ꝙ bene scribat. ⁊ tamē po
sito ꝙ vtereẗ arte illa s̄m totam virtutē. manifestum est
ꝙ quāto plus haberet de arte si nullū esset impediēs: tan
to meliorem litterā scriberet. Sic angeli qui bene vtebā
tur suis naturalibus s̄m suā totā virtutē nullo impediē
te: plus meruerūt. ⁊ per cōsequens maiorē gratiam ⁊ glo
riam habuerūt qui melioribus donis prediti sunt. ¶ Ad
illud vo quod obijciunt. Si magis seqtur ad magis. ergo
simpliciter seqtur ad simpliciter. Dici pōt ꝙ s̄m philoso
phum regula seqtur ecōuerso. Si simpliciter ad simplici
ter. ergo magis seqtur ad magis. nec tenet nisi in per se ve
ris. verūtamen concedi debet ꝙ s̄m naturalia datur gra
tia: non quidē eorū merito. hoc enim esset cōtra Aposto
lum Ro. xi. Nec ita ꝙ ipsi sint pma causa necessaria ma
ioris gratie ⁊ glorie: sed sunt dispositio congrua: imo certe
necessaria ad vtrūq3. nō enim posset gratia vel gloria cō
municari nisi nature itelligibili. ¶ Ad 2ᵐ patet ex dictis Ad 2ᵐ.
non enim sic s̄m meliora naturalia dicimus cōicari me
liora dona ꝙ ipsa sint causa necessaria huius cōicatiōis.
sed pro tanto ꝙ hi qui vtebātur s̄m totā virtutem suam
donis nature in ꝯuersione sui gratia cooperāte ab eo qui
disponit oīa suauiter plus gratie ⁊ glorie receperūt. Luci
fer vo non vtebatur bonis collatis: sed abutebaẗ auertē
do se a deo. sed ideo nō accepit: s̄z pdidit illa dona melio
ra sibi si stetisset cōferenda. ¶ Ad 3ᵐ dicēdū. ꝙ illi qui Ad 3ᵐ
habuerūt meliora naturalia nobiliorē motum liberi ar
bitrij in deū habere poterant. vnde boni qui actū s̄m to
tam virtutē suam exercuerūt: maiorē gratiam ⁊ gloriam
acceperunt. ¶ Qd̄ ergo dicūt ad primū argumētū Tho
me ꝙ dei hn̄placitū fuerit causa. ⁊ ꝙ mot⁹ liberi arbitrij
dispositio vtiq3 congrua fuit quare dabātur illi dona: cō
cedi debet. q2 tamē s̄m gradū naturaliū (vt dictū est)
erat gradus illorū motuū. ideo cōueniens erat vt s̄m ean
dem proportionē esset gradus donoꝝ. Unde quod ipsi
dicunt in respōsione ad scd̄m argumētum. s. ꝙ qui stete
runt non conabātur s̄m nature sue proportionē: falsum
est ⁊ nō concedēdū. ¶ Quod vo dicunt ad tertiū argu
mentum. ꝙ a parte libertatis arbitrij potest esse ꝙ ange
lus non moueatur in deum: sed auertat se ab eo: verū di
cunt. sed ꝙ volunt ꝙ minus moueaẗ in deū ille qui mo
uetur ⁊ cōuertitur: cū nullū sit impedimētū: irrationa
biliter ⁊ falsum dicunt. Sicut enim demones toto cona
tu ꝯuertebanẗ

tu cõuertebantur ad amorē sui in sua auersione a deo. sic boni angeli toto conatu cõuertebantur ad amoreʒ dei in sua conuersione ad deū. q2 sicut angelus non intelligit se per discursuʒ ad modū nostri. s. successiue vnum post aliud. sed totū simul vno actu simplici apprehēdit. ita ad se apprehensum fertur totaliter ⁊ toto affectu vel seipsuʒ in deū referendo sicut bonus: vel in se finaliter sistēdo sicut malus. ¶ Quod vo dicunt ad quartū argumentū. ꝙ homo qui habet meliora naturalia aliqñ superbit: veruʒ est. ⁊ hoc cõtingit angelo. habentes tamē meliora naturalia ⁊ eis recte vtendo ſm totam suam virtutē gratiam ⁊ gloriam recipiunt ampliorem.

Articulus vigesimussecundus est de hoc qđ Thomas dicit per i. q. lxij. ar. ix. in rñsione vltimi argu^ti. ꝙ angeli beati non merētur premiū accidentale.

Corruptorium. ¶ Hec positio videtur fauere sexto errori Parisius condemnato: qui est in substātijs separatis non est possibilis trāsmutatio. Itē errori. xi. qui est. ꝙ angelus nihil intelligit de nouo. Itē errori. xij. q est. ꝙ angeli beati habēt bonuʒ qđ eis possibile est cuʒ producūtur. nec desiderāt bo-
1 nuʒ quo carēt. Uidet etiā in preiudiciū officij angelici ⁊ gratie. Cū enim ſm Gregoriū. ij. moraliū: duplex sit actꝰ in angelis missis ad ministeriū nostruʒ: sciꝫ actus cõtemplandi quo a deo nunq̃ recedūt. ⁊ actus ministrādi quo exterius ad nos ꝓpter nostrā salutē exeunt. ⁊ actus ministrandi nõ est actus nature aut glorie: oportet ꝙ sit actus officij vel gratie. Talis autē actus in eo qui habet officiū viatoris est necessario meritorius: non premij essentialis vt patebit. ergo premij accidentalis. alioquin fieret preiudicium gratie dei in angelo ⁊ officio eius. Unde Hugo super illud angelice hierarchie. c. 2°. Unaqueqꝫ hierarchiaruʒ proficit suis diuinis laudationibus: dicit sic Proficit inq̃. q2 omnis dignitas ⁊ potestas ſm officij ⁊ ministerij gratiaʒ qua dei laudem ⁊ honorem predicare ⁊ amplificare potest: in fructū retributionis exercet. Et ibideʒ loquens de angelis eisdē dicit. Ergo ſm gratiam sunt dona. ſm dona sunt merita. ſm diuersitateʒ meritorum cõ-
2 stat diuersitas premioꝝ. ¶ P̄. Cum angelus malus qui datur nobis in exercitiū peccet. quare angelus bonus qui datur nobis ad suadēduʒ bonuʒ salutiferuʒ: non merebitur premium accidētale. ¶ P̄. in legēda sancti Joannis euāgeliste ſm vsum Romane ecclesie: habetur sic. Uidi angelos nostros flētes. angelos vo sathane in nostra deiectione gaudentes. Eo igitur modo quo illi boni angeli custodes eoꝝ flebāt de eoruʒ apostasia. ecõtra cõgaudebāt de eorū penitentia. ſm illud Luce 15°. Gaudiū est angelis dei super vno peccatore penitētiā agente. ¶ Si dicas ꝙ de penitentia peccatoris gaudeāt omnes etiaʒ assistentes patet ꝙ hoc gaudiū est accidētale. ⁊ vt de bono ſʒ se: sed angeli custodes flebāt. ⁊ ministrantes specialius gaudent vt de bono per eos in eis procurato. quod nõ pōt de angelis assistētibꝰ dici nõ missis. Unde dicit. Uidi angelos nostros flētes: nõ angelos absolute. ¶ Si autē aliquis obijciat sic. Si angeli merētur ministrādo nobis: cū per eorū ministeriū nõ diminuātur fruitio: vt dicit Gregorius. ij. moraliū. melioris cõditionis ⁊ nobilioris vidētur esse q̃ assistentes. ⁊ nobilitat (vt videt) eoꝝ cõditio per ministerium. ¶ Et si in ministrādo mereātur gaudiū accidētale: iniuste agitur nisi maius gaudiuʒ retribuatur eis: q̃ eis qui non meruerūt. Et si plus gaudij retribuatur ministrātibus seqtur ꝙ melius sit ministrare q̃ non ministrare. qđ videtur incõueniens sicut ⁊ primū. ergo si merētur in ministrando: videt ponēdū ꝙ merētur premiū essentiale: nõ accidētale: prout magister dicit 2° libꝰ sententiarū. dist. ij. c. vi. ¶ Ad primū potest dici. ꝙ ministrantes non sunt melioris cõditionis q̃ assistētes: nec nobilioris simpliciter: sʒ ſm qd. s. ſm ꝙ angelus gaudebit de hoc homine vt ab ipso bñ custodito ⁊ edocto: ipsoqꝫ saluato per ministeriū eius oēs alij gaudebunt de illo vt saluato solum. nõ tamē nisi per eius ministeriū in missione foras exhibitū. loco tñ huius particularis ⁊ accñtalis gaudij habēt assistētes multo maiora vt clariorē cognitionē taʒ verbi q̃ huius sic saluati. ⁊ feruētiorē amorē. ⁊ huiusmodi. propter que sunt adhuc melioris ꝯditionis q̃ ministrantes. ¶ Ad secundum dicendum. ꝙ non iniuste agitur cum assistentibus ⁊ non ministrantibus: si ministrantes plus gaudij habeāt q̃ assistētes non ministrātes: nisi eoꝝ oculus nequā esset. q2 deus bonus est Mat. 20°. ¶ P̄. si quātum meruerūt ministrātes datur etiā sine merito assistētibus grā deputatur. ⁊ si tātū vel plus gaudij accidētalis habēt assistentes nulla fit iniuria ministrātibus. q2 tollūt qđ suū est Mat. 20°. Nec minus hñt ꝓpter hoc ꝙ nõ ministrātes plus habēt. q2 nõ sunt inuidi: sed de bono alterius quilibet gaudet: ⁊ ideo nõ sequit ꝙ simpliciter meliꝰ sit mistrari q̃ assistere. Sed ꝙ melius sit ministrare quo ad quid. Et aūt in ministrādo nobis nõ mereātur p̄miuʒ subale. sic patet. q2 si merētur: aut habēdū aut iā habitū. Nõ habēdū. q2 tūc nõ haberēt modo premiū subale: qđ falsum est. cū sint cõprehēdentes. aut haberēt impfecte: ⁊ eius augmētū vel pfectionē expectarēt per ministeriū. qđ ēt videt falsum esse. tum q2 eorū appetitus non esset quietatus. ⁊ per ꝯsequēs nec pfecte beati essent. cū beatitudo sit status oīuʒ bonoꝝ aggregatione pfectus. Tū q2 tūc essent ſm vtrāqꝫ vitā. actiuā. s. ⁊ ꝯtēplatiuā viatores. quod nullus diceret. Si aūt dicatur ꝙ ministrādo nobis mereātur premiū essentiale iā habitū: hoc est a sua ꝯuersione susceptū: hoc est ꝯtra Aug^m de correctione ⁊ grā qui dicit. Angeli sancti qui alijs cadētibus steterūt: illius vite mercedē accipe meruerūt. Et eodē li. c. iiij. Si diabolus ⁊ angeli eiꝰ per liberꝝ arbitriū in veritate stetissent donec illam sūme beatitudinis plenitudinē: vñ premiū huiusmodi pmāsionis acciperēt. Et ergo stādo: nõ ministrādo premiū essentiale mercedē vite appellat. Huic etiā stationi vel pmanētie attribuit beatus Gregoꝰ premiuʒ essentiale qnto moraliū. c. lxiij. Dñs deus sūmoꝝ spūuʒ naturā bonam: sed mutabilē ꝯdidit: vt qui pmanere nollēt ruerēt: ⁊ qui in ꝯuersione psisterēt tāto in ea dignius: quāto ⁊ dei arbitrio starēt. ⁊ eo apud dñʒ ⁊ maioris meriti fierēt quo mutabilitatis motus volūtatis statione vicissent. ¶ P̄. ſʒ Gregoriū. ix. moraliū. c. 20°. Sicut gratia precedit meritu; ita meritū precedit premiū. ⁊ hoc vel natura ⁊ tēpore. vel natura tñ. ergo nõ merētur iaʒ habitū. tūc eni meritum sequeret premiū. ¶ P̄. deus est motor oīs merentis premiū essentiale ad assequēdum illud. Propriuʒ est aūt oīs motoris ꝙ cesset mouere suū mobile adepto intēto suo. Cū ergo beatus angelus iaʒ sit assecutus premiuʒ essentiale vt finē vltimuʒ: iam deus nõ mouet illū vt per ministeriū assequatur illud. nec a seipso sine deo mouet. q2 hic finis est supra posse omnis nature create sine adiutorio gratie. merentur ergo angeli beati nobis ministrando premium accidentale: non essentiale.

als eēntiale. als eēntiale.

Responsio ad hec scdm Thomā.

¶ Si verba Tho. rectis oculis intellecta conspexissent: nunq̃ istā positionē suam errori fauere dixissent: cum ex verbis suis ēt in hoc loco oīum illoꝝ errorū: quos nominant oppositū cõcludatur. Ut eniʒ ibideʒ in illius argumenti vltimi responsione dicit. ꝙ premiū accidentale in

angelis augeri potest vsqꝫ ad diē iudicij:non ꝙ illud me/
reantur cum nō sint viatores:sed predictū gaudiū acqui/
runt ex virtute beatitudinis vt ipse dicit. Ex quo seqtur
necessario.ꝙ in substātijs separatis possibilis est trāsmu/
tatio talis qualis inuenitur in natura itellectuali.⁊ hᷣ est
oppositū cōtradictorie errori illi Parisius cōdēnato. qui
ponit ꝙ in substātijs nō est possibilis trāsmutatio.❡ Itē
ex hoc ipso ꝙ gaudiū illud potest augeri:sequitur ꝙ pos/
sunt de aliquo gaudere de nouo:vt de noua cōuersione
peccatoris:quod esset oīno impossibile:nisi possent aliud
de nouo intelligere:cū actus intellectus necessario prece/
dat actum volūtatis.⁊ hoc est oppositū cōtradictorie illi
errori vndecimo: qui ponit ꝙ angelus nihil intelligit de
nouo.Itē ex hoc ipso etiaꝫ ꝙ gaudiū illud potest augeri:
vt dicit Thomas manifeste seqtur ꝙ angeli nō omne bo
num sibi possibile habēt in sui productione.Et ꝙ deside/
rant cōsūmationē gaudij accidentalis quā in die iudicij
de omniū electorū salute cōsequuntur acqrentes eandeꝫ
ex virtute sue beatitudinis.⁊ hoc est oppositū ꝯdictorie
illi errori.xiij.qui ponit.ꝙ angeli beati habēt bonuꝫ sibi
possibile in sui productione:nec aliud desiderant quo ca/
rent.vnde nō cesso mirari qua fronte dicere potuit istam
doctrinā Thome ꝑdictis erroribus fauere.cū acquirere
gaudiū illud ex virtute beatitudinis (prout docet Tho/
mas) antecedat ad ꝯtradictorie opposita oīum illorū:vt
patet ex dictis.Qꝛ autē nō debebat dici proprie. ꝙ angeli
mereātur illud gaudiū:cuꝫ non sint in statu vie:patet per
Augᵐ in Encħ.⁊ alibi satis. Nullus eni angelus simul est
viator ⁊ cōprehensor:vt ad moduꝫ ipsius viatoris simul
vt viator mereatur.⁊ vt cōprehēsor vltimo fine fruatur.
Ad pᵐ ❡ Ad illud ergo qđ obijciunt post.ꝙ foret in preiudiciuꝫ
gratie ⁊ officij angelici:dicēdū ꝙ non est verum.Quāuis
enim illud gaudiū mereri proprie nō debēt dici.cuꝫ non
sint viatores:tamē acquirūt illud ex vtute beatitudinis:
vt puto apprehēsoris.Et pōt dici ꝙ Hugo accipit ibi me/
rituꝫ large pro eo ad qđ sequitur augmētū gaudij in bea/
titudine.ratione eniꝫ huius incremēti dicit Dionysius.ꝙ
vnaqueqꝫ hierarchia ꝓficit in diuinis suis laudationibꝰ.
prout patet per eūdē Hugonē in principio huius auctori/
Ad zᵐ tatis quā pro se allegāt. ❡ Ad zᵐ dicendū.ꝙ lꝫ diabolus
nos tētando peccet:hoc nō est ideo qꝛ ad bonuꝫ nostrum
nos excitet:⁊ sic nobis (lꝫ inuitus) ministret. sed hoc est
ad suam peruersam intētionē.nō enim intendit exercere
sed precipitare.Fur enim nō venit nisi vt furetur ⁊ ma/
Joā.io. ctet ⁊ prodat.sicut dicit̄ in Joanne.Et q̄uis angelus nos
custodiens habeat intētionē bonā seu rectā:propter quaꝫ
gaudiū accidentale acquirit ex virtute beatitudinis. non
tamē dici debet ꝙ illud mereat̄:cum nō sit in statu me/
Ad 3ᵐ rendi siue viatoris. ❡ Ad 3ᵐ dicēdum.ꝙ placet nobis si/
cut ⁊ ipsis.ꝙ oēs angeli de ꝯuersione peccatoꝝ gaudeāt.
qꝛ tamē illud gaudiū non merētur.seu ex virtute sue bea
titudinis acquirūt. Hinc est ꝙ in illis est istud maius qui
plus habēt de beatitudine vt in supioribus assistentibus:
prout isti fatētur soluēdo obiectū scđm quod certe neces
se est ponere.qꝛ quicqd habetur cōiter a superiore ⁊ infe
riore nobiliori mō est in supiore q̄ꝫ in iferiore:siue sit gra/
dus nature:siue gratie vel glorie. Primuꝫ patet. Natura
enim intellectualis que cōiter habetur ab angelo supio/
re ⁊ inferiore:nobiliori modo est in supiori q̄ꝫ in inferio/
re.Secūdū similiter patet quo ad gratiā ⁊ gloriaꝫ essen/
tialem in eisdem.qꝛ (prout patuit supra) qui meliora ha
bent naturalia plus habēt de gratia ⁊ gloria. Nec pōt di/
ci ꝙ hoc solū verum est quo ad gloriā essentialem nō ac/
cidentalē.Aureola enim martyrij:que est premiū accidē
tale.⁊ cōmuniter habetur ab omnibus martyribus:in il/
lis vtiqꝫ est nobiliori modo qui habēt plus de gloria es/
sentiali.❡ De obiectionibus autē illis quas faciunt sibi
⁊ eorūdem solutione apparēti:ꝯm ipsos pertranseo .qꝛ ni/
hil est ibi de quo est curādum.❡ Qꝛ vō nitūtur pbare ꝙ
angeli nobis ministrādo non merēātur premium substā/
tiale pro Thoma est. Ipse eniꝫ dicit ꝙ cuꝫ sint plene bea/
ti ⁊ cōprehensores:nō sunt iam in statu merēdi suaꝫ bea/
titudinem:nec viatores.vnde illi quo ad suū propositum
laborauerūt inuanum.Et quādo concludūt in fine.si nō
merētur gaudium essentiale.ergo merētur gaudiuꝫ acci/
dentale. Planū est pueris ꝙ peccant ꝯm cōsequēs.ex ne/
gatiua enim nō infertur affirmatiua. Ipsi enim nec me/
rentur modo vnū gaudiū nec aliud:sed prout dictum est
accidētale ex virtute beatitudinis acquirūt : lꝫ illud pro/
prie non dicatur mereri:cum non sint viatores.

Articulus

Articulus vigesimustertius. Iteꝫ.q.
lxiij.ar.vi.vbi queritur:an
aliqua fuerit mora inter creationē ⁊ lapsuꝫ.
in respōsione pricipali dicit Thomas ꝙ ma
gis est cōsonuꝫ dictis sanctorū.ꝙ statiꝫ post
primum instās sue creationis diabolus peccauit.Et dicit
ꝙ necesse est hoc dicere si in p̄mo instanti sue creationis
prorupit in actū liberi arbitrij.⁊ fuerit creatus in gratia i
vt diximus.cū eniꝫ angeli per actū vnū meritoriū perue
niant ad beatitudinē:vt.s̄.dictū est:si diabolus in primo
instāti sue creationis in gratia meruit statim post primuꝫ
instās beatitudineꝫ accepisset:nisi stati impedimētū pre/
stitisset peccādo.Et idē in respōsione.4ⁱ.argⁱⁱ.dicit.ꝙ in
ter quelibet duo instātia est mediū tēpus:veritatē habet
inquātū est continuū.Sed in angelo qui nō est subditus
motui celesti.qui primo mensuratur per tempus conti/
nuum.tempus accipitur pro ipsa successione operationū
intellectus vel affectus.

Corruptorium.

Corruptorium. ❡ Hec positio videt̄ cōtine
re duo falsa ad minus: p̄ter/
misso absqꝫ calūnia hoc ꝙ dicit.ꝙ angelus cōditus fuit
in gratia.⁊ in p̄mo instanti sue creationis meruit:qꝛ hᷣ te/
nuerūt aliqui antiq:lꝫ modo nō teneat̄ a magistris. vnuꝫ
est.ꝙ si angeli mali nō peccassent:statiꝫ in proximo instā
ti post p̄mū instās sue creationis beatitudinē accepissent
quā meruerūt in p̄ istāti sue creatiōis.aliud ꝯtinet positio
ꝑdicta.qđ videt̄ ꝯtraꝫ doctrine sanctoꝝ ⁊ phoꝝ.s.ꝙ du
plex sit tēpus.s.vnū cōtinuū.inter cuius quelibet duo in/
stātia cadit tēpus mediū.aliud discōtinuum.inter cuius
instantia nō cadit tēpus mediū. Primū.s.ꝙ angeli mali i
in primo instāti sue creationis percepissent beatitudineꝫ
quā in primo meruerūt si nō peccassent in scđo.videt̄ fal
sum.qꝛ bene ponit̄ ꝙ idē est tēpus merēdi ⁊ demerendi.
sed nullo modo ponit̄:ꝙ idē est tēpus merendi ⁊ demerē
di ⁊ recipiēdi:sed statim incipiēte tēpore recipiēdi cessat
tēpus merēdi ⁊ demerēdi.alioquin possent gloria ⁊ pena
augeri in infinitū.ergo si proximū instās post instans sue
creationis fuit instās recipiendi beatitudinē:nō potuerūt
mereri beatitudinē.nec peccare ⁊ ipedire beatitudinem:
vel in beatitudinis debite receptione. ❡ P̄.hoc qđ ponit
predicta positio de duplici tēpore videt̄ esse ꝯtra sanctos z
⁊ phos.Anselꝰ eni dicit in liᵒ suo de veritate.ꝙ vnū ⁊ idē
est tēpus oīum eoꝝ que simul sunt in eodē tēpore.Et Au
gusᵗⁿᵘˢ liᵒ 5ᵒ super Gen̄.ad lr̄am dicit de tēpore.ꝙ vnū ⁊ ideꝫ
sit qđ seqtur motū corporalē ⁊ spiritualē:dicēs. si motus
esset nullus spūalis vel corporalis nature nullū esset tem
pus.potius ergo tēpus a creatura q̄ꝫ creatura cepit a tēpo
re.Et per intētionē phi.iiij.phic.c.de tēpore.satis ostēdi/ t.2ᵐ 96
tur.ꝙ nō sit nisi vnū tēpus ⁊ illud est ꝯtinuum. Et illud
idem mēsuratur motu anime.Dicit eniꝫ sic. Si nos non
fuerimus

fuerimus trāsmutati in nostra mēte: aut si fuerim⁹ & non
t.c^m.98. perceperimus: nō reputamus tēpus esse factū. Et parum infra. Simul inquit sentimus & tempus & motū. quoniā si fuerimus in studio. & nihil accidat corporibus nostris. sed in anima nostra acciderit aliquis motus fieri. & simul cōstituimus aliqđ tēpus fieri: reputabimus aliquē motū fieri. ex quo sequitur q tēpus est motus vel aliquid mot⁹. hec sunt verba phi de verbo ad verbū. Ex quo satis manifeste patet q tēpus de quo ipse tractat mēsurat & sequitur motū anime. Qđ autē ipsuz idē sit cōtinuuz: patet per
t.c^m.99. ipsum ibidē. naz in proxima particula subiūgit. Et motus etiā est cōtinuus. & qz motus est cōtinuus tempus est continuum. Hec sunt verba phi. Ex quo manifeste patet fm intētionē suam. q nō est tempus nisi cōtinuuz. & q illud mēsurat & cōsequitur motū anime: sicut & rerum corporalium in nobis. Et in predicamētis vbi agit de quantitate cōtinua & discreta: ostēdit q tēpus est continuuz. & de nullo alio tēpore facit mentionē. ex quo signū accipimus. q non sit aliud tempus. Et ibidē dicit Simplicius in cōmēto. videtur tēpus continuuz proprijssime. aliorum eniz cōtinuorum vnūquodqz diuiditur vtiqz. tempus autez semper continuum. & nunqz de tangentibus est.

Responsio ad hec scdm Thomā.

¶ Qđ in primis dicūt q antiqui tenuerūt angelos in gratia fuisse creatos verum dicūt. Quia beatus Augustinus antiquoz omniuz excellentissimus doctor. hoc ipsuz docet in locis multis. ¶ Qđ vo dicunt secūdo. q modo hoc nō tenetur a magistris: nō dicunt verum. Magistri eniz magis approbāt doctrinā beati Augustini. sequētes hoc ponunt cōcorditer. Illa vo duo que dicunt esse falsa: satis patent intelligētibus esse vera. & per omnia doctrine sanctorū consona. Primū patet per Augustinū super Genesim ad litteram. & de ciui. dei. Vult enim beatus Augustinus vtrobiqz. q diabolus statim cecidit post suam creationem. qz videlz in veritate nō stetit. si enim illo instanti in gratia sibi collata: & per consequēs in veritate stetisset
Act. 10. vna etiā cū alijs in illo instāti beatitudinē accepisset. non
Ad p^m eniz est psonarū acceptor deus. ¶ Qđ vo cōtra istud primum obijciūt. q incipiēte tēpore recipiendi cessat tēpus merēdi vel demerēdi: est directe cōtra ipsos quo ad hoc qđ dixerūt de merito angelorū primo arti^o. In nullo vo est cōtra Thomā. Dicēduz enim fm ipsuz est. q ānis in eodē instāti nō posset vnus & idē mereri & demereri. & recipere. cū in illo eodem instāti quo vnus qui impedimentum nō prebet recipit & alius potest impedimētū prebere
Ad 2^m demerendo ne recipiat. sic cōtingit in proposito. Vñ planuz est q illud argumētuz non procedit. ¶ Qđ vo cōtra scdm obijciūt: volētes probare per sanctos & phos vnuz esse omniū tēpus cōtinens. Manifestū est satis intelligētibus esse friuolū. tēpus enim cōtinuuz impossibile est vt mēsurā actus simplicis idiuisibilis cuiusmodi est operatio intellectus & affectus in angelis. ¶ Qđ vo dicunt fm Anselmū. q vnū est tēpus omniū que in eodē tēpore simul sunt: visuz est tanqz in ppria mēsura cuiusmodi sunt corruptibilia solū. Operatio autē taz angelica qz diuina: que idem tēpus cōcomitātur: aliquo tēpore nō mensurantur: sed dei operatio mēsuratur eternitate. Operatio vo angelica interior mēsuratur tēpore alio: nō cōtinuo: cū nullā habeat cōtinuitatē. ¶ Auctoritas aūt Aug^ni in nullo est pro eis. Si eni nullus esset motus spūalis nec corporalis creature: nec cōtinuus nec nō cōtinuus: tunc nullū esset tēpus cōtinuum vel non cōtinuuz mēsurans hunc vel illū. hoc
n. d. tpe concedimus. nec plus potest haberi ex verbis Augustini. Illud etiā qđ accipiunt de pho nihil facit pro eis. planuz est eniz q vt naturalis phs. iiij. phicoz nō habuit de alio tēpore qz de tēpore cōtinuo motū consequente determinare. Nec tēpus nō cōtinuū quod est mēsura actuū simplicium in substātijs separatis debebat in predicamētis explicare pueris. Signū ergo qđ accipiūt nullum est. Qđ phs insinuat q tēpus de quo determinat. iiij. physicoz mensurat motus anime nre pcedi debet. & hoc. qz motus anime nostre rōne corporis cōueniunt in cōtinuitate cum motibus corpoz per se: vel ad minus per accidens. Planum enim est q potētie organice ipsius anime habent in operādo actuz sine motum cōtinuum: vtpote materialē. Actus vo potētie intellectiue: lz sit in se simplex & imaterialis: tñ non est oino sine illis inferioribus materialib⁹. qz nō est sine phātasmate. & per pñs est cū cōtinuo & tpe fz phm. iij. de aia. Secus est oino de actu & operatiōe oino simplici & indiuisibili in subās sepatis. Cōmen. vo simpliciter loqtur de tēpore continuo quod mēsurat motum. de quo agit in predicamētis. vt patet intuēti.
t.c^m.96. t.c^m.39.

Articulus vigesimusquartus.

Itez. q. xiiij. ar. 4. in rñsiōe pncipali dicit. q vis appetitiua in oib⁹ pportionat appħēsioni a q mouet: sic mobile a motore.

Corruptorium.

¶ Si per h intelligit q vis appetitiua nihil appetit vel refugit: nisi qđ vis appħēsiua sibi correspōdēs prius apprehenderit & sibi ostenderit: verus est qđ dicit fm sanctos & phos. si aūt velit dicere. q vis apprehēsiua in oib⁹ determinat appetitū ad vnū necessitando ipsum. error est cōdēnatus Parisius publice. qz nec vis apprehēsiua sensitiua: nec rōnalis determinat ipsaz volūtatez vel necessitat volūtatē ad vnū. iō pus qz ratio ondērit & indicauerit de duob⁹ alteȝ esse tm̄ volendū: volūtas manet libera: vt illo dimisso velit oppositū. & iō positio hec cauēda est.

Responsio ad hoc scdm Thomā.

¶ Qm̄ Thomas intēdit q vis apprehensiua mouet appetitū primo modo & nō secūdo & quātum ad appetitum intellectiuuz: prout patet ex ei⁹ doctrina vbiqz. & sic vt isti fatētur verum est fm sanctos & phos. Planum est q iste modus ponendi non est cauēdus: sz reuera sermo verus & omni acceptione dignus.
i. Thi. p

Articulus vigesimusquintus.

Itez. q. eadē & arti. eo. in rñsiōe pncipali assignās causas obstinationis in demonibus dicit. q differt apprehēsio hois ab apprehēsione angeli in qtum angelus apprehēdit per intellectū imobiliter sicut & nos per intellectū apprehēdimus prima pncipia quoz est intellectus. Homo vo per rōnem mobiliter apprehēdit discurrendo ab vno in aliud habēs viā procedēdi ad vtrūqz oppositoz. vnde & volūtas hominis adheret alicui mobiliter. i. potens ab eo recedere & cōtrario adherere. Volūtas autē angeli fixe & imobiliter. & ideo si cōsideretur ante adhesionē pōt libere adherere huic & eius opposito in his. s. que nō naturaliter vult. sed postqz adhesit imobiliter adheret.

Corruptorium.

¶ Ex his patet q ipse ponit angelos & adherere & apprehēdere & imobiliter velle: & hoc esse causam obstinatiōis maloz & confirmationis bonoz. vt patet in fine respōsionis huius. ¶ Hec ratio & positio videt fauere errori sepcto de angelis: qui est. q in substātijs separatis nō est possibilis trāsmutatio. nec sunt in potētia ad aliud. Si eni volūtas & apprehēsio angeloz imobilis fuerit cū rectitudine in qua creati fuerunt. nunqz fm volūtatem & rationes moti fuissent ab illa rectitudine quā habuerunt in primo

instāti sue creationis. ⁊ si nunq̄ moti fuissent nunq̄ pec-
cassent: quod ꝯstat esse falsum. ergo positio de qua sequi-
2 tur. ¶ P̄. hoc est cōtra Gregoriū. v. moralium. lxiij. c. qui
dicit. Si angelorū substātia a mutabilitatis natura fuis-
set aliena vnde a cōditione cōdita: nunq̄ reprobus spiri-
tus a beatitudinis sue arce cecidisset. vnde deus oīpotens
naturā sūmoꝝ spirituum bonā sed mutabilē condidit. vt
qui permanere nollēt ruerent. ⁊ qui in cōditione persiste-
rent: tāto in ea dignius quāto arbitrio starent: ⁊ eo maio-
ris meriti fierent apud deum: quo mutabilitatis sue mo-
tum voluntatis statione fixissent. Ex his patet ꝙ causa
obstinationis angeloruꝫ non fuit imutabiliter intelligere
vel velle. neq̄ etiam ꝯfirmationis: sed voluntas ruendi
vel standi libera: que extra statum libertatis ⁊ merendi
se libere posuit.

Respōsio ad hec scđm Thomā.

Ad pm ¶ Quādo dicunt per verba Thome. Ex his patet ꝙ ipse
ponit angelos ⁊ adherere ⁊ apprehēdere ⁊ imobiliter vel-
le. imponētes Thome ꝙ ponat in angelis omnimodam
imutabilitateꝫ. planū est ꝙ non intellexerūt eum: vel in-
telligere noluerunt: q2 nunq̄ hic vel alibi hoc posuit. sed
potius eius oppositū. sicut patet in prima pte. q. ix. arti. ij.
Ipse enim ponit successionē in actu apprehēsionis ⁊ affe-
ctionis in angelis quā vocat tempus nō continuum sicut
patuit supra. qđ non est sine mutabilitate. Dicit enim in
ista respōsione. sm̄ ꝙ dici solet. ꝙ liberū arbitriuꝫ homi-
nis est flexibile ante electionem ⁊ post. liberum vo arbi-
triuꝫ angeli est flexibile ante electionē sed nō post. Certe
si angelus esset oīno imutabilis. nullo modo eius volun-
tas esset flexibilis. ⁊ sic patet ꝙ ista positio non fauet illi
errori. qui est ꝙ in angelis nō est trāsmutatio. ꝓut voluit
Ad 2m obiectio prima. Nec est cōtra Gregoriuꝫ. qui ponit in an-
gelis mutabilitatē: vt voluit obiectio secūda. Dicitur au-
tem angelus imobiliter apprehēdere: nō q2 imutabiliter
stet semp in vnius rei apprehēsione. sed q2 nō apprehēdit
mouēdo seu discurrēdo ab vno in aliud: sicut dicit Tho-
mas. Silr̄ dicitur imobiliter velle. nō q2 imutabiliter ac
semp actu velit vnū ⁊ idem. Sed q2 sua volūtas est infle-
xibilis post electionē. nec vnq̄ extūc potest velle eius op-
positum. pōt tn̄ volūtatē ad alia ⁊ alia conuertere vna af-
fectiōe in ipso alteri succedēte. quod nō fieret nisi muta-
bilis foret. ¶ Ex his patet ꝙ ex falso intellectu non dico
malo processit. qđ isti correctores vel corruptores dicunt
Thomā in ista positione imutabilitateꝫ in angelis posuis-
se. ¶ Posset cōtra Thomam in proposito sic argui. Ipse
enim dicit in respōsione vltimi argumēti imediate prece-
dentis articuli. ꝙ omnes angeli in gratia creati in primo
instāti meruerunt. Sed quidā statim impedimentuꝫ sue
beatitudis ꝓstiterūt ꝓcedēs meritū mortificātes: ⁊ iđ bea
titudine caruerūt. verba sua sunt: si in primo instanti me
ruerunt: videt̄ ꝙ in illo primo instanti se ⁊ omnia sua in
deū ordinauerūt. eligētes sub deo esse: ⁊ sibi finaliter ad-
herere. Si ergo eoꝝ voluntas post primaꝫ apprehēsionē
intellectualē ⁊ electionem ipsam cōsequētem est inflexi-
bilis: vt videt̄ sm̄ Thomaꝫ: seqtur ꝙ nullus eoꝝ post pri-
muꝫ instās potuit ad aliud flecti vel peccare: cuius oppo-
situꝫ patuit in demonibus. ¶ Ad h̄ potest dici. ꝙ postea
nō sunt flexi ad volēdū aliud q̄ illud qđ prius principali
ter volebāt. Sed q2 tūc erant facti impeccabiles per glo-
riam: flexibiles fuerūt ad volēduꝫ id quod prius sed alio
modo q̄ prius. Qui igitur primū modū non dimiserunt:
firmati sunt in bono. nō virtute sue nature: sed per virtu-
tem glorie facti: vt imutabiliter illum modum tenerent
amantes. s. seipsos. ⁊ omnia alia eo modo quo prius pro-
pter deum. Sed alij aliū modꝫ amandi elegerūt amā-
do omnia propter seipsos finaliter. ⁊ ideo rectū ordinem
⁊ verū dimiserunt ⁊ per cōsequens a veritate impedimē-
tum sue beatitudinis prestando ceciderunt. ⁊ hoc statim
vt dictum est supra.

Articulus vigesimusseptimus. Item. q. lxiiij. ar. vlt. in responsione
principali dicit. ꝙ duplex est locus penalis
demonibus. vnus rōne culpe. ⁊ iste est infer-
nus. alius ratione exercitationis humane na-
ture. ⁊ hic est iste aer caliginosus. Et parū post in respōsio-
ne primi argumenti dicit. ꝙ locus non est penalis angelo
vel anime quasi afficiens alterādo naturam: sed afficiēs
contristando voluntatem: duꝫ anima vel angelus appre
hendit se esse in loco non conuenienti.

Corruptorium. ¶ Hoc videtur erroneuꝫ. q2
sm̄ eandem rationē si demō
vel anima digne punitione esset in paradiso. ⁊ appreheu- 1
deret nō esse conuenietē locū sue nature. ꝙ etiam pati de-
beret. q2 Paradisus non est locus conueniēs dispositioni
volūtatis demonū. Ita Paradisus esset locus penalis de
monibus: ⁊ aiabus separatis malis sicut infernus. ¶ P̄.
predicta positio innuit plane. ꝙ demōnes ⁊ anime nō pu- 2
niantur in inferno nisi intelligibiliter vel imaginarie vel
phantastice ⁊ non vere. quod est contra Augm de fide ad
Petrū. c. penultimo. qui dicit sempiterna ⁊ imutabili ꝑ-
lata sententia. Iniqui oēs ibunt in combustionē eternaꝫ:
iusti in vitam eternam. Iniqui arsuri semp̄ cuꝫ diabo-
lo. iusti vo regnaturi sunt sine fine cum Christo. Et Augo
xi. de ciui. dei. c. iiij. Cur non dicemus q̄uis miris: veris ta-
mē modis spiritus icorporales pena affligi corporea. nā
si tn̄ affligerentur imaginaria vel quacūq̄ apprehensio-
ne alia: tunc nō diceretur miris modis. ¶ P̄. si solum af-
fligitur anima vel angelus ex hoc ꝙ locus inferni appre- 3
hensus est inconueniēs voluntati: cuꝫ nihil sit contrariuꝫ
vel nō incōueniens voluntari: nisi propter incōmodita-
tem vel iniustitiā: sicut dicit Hugo libro primo de sacra-
mentis. parte. v. c. 2o. ¶ Et idem vult Anselmus de casu
diaboli. c. v. Et idē dicit de concordia predestinationis ⁊
presciētie. cōstat ꝙ anima vel demon non iudicat locum
inferni non cōueniētem vel penalem. q2 cōtrarius est sue
voluntati propter iniustitiā. tamen q2 infernus nō appre-
henditur ab eo vt causa vel occasio iniustitie. restat tunc
ꝙ iudicet cōtrarium sue volūtati propter incōmoditatē
vel nocumētū. aut igitur ignis inferni vel locus ille est no
ciuus ⁊ incōmodus vere affligens: sicut alia solēt affligere. ⁊ sic habeo propositū. s. ꝙ positio Thome est falsa. aut
imaginarie vel phātastice. ⁊ sic nō vere punitur. qđ est cō-
tra auctoritatē Augni prehabitā ⁊ ꝯtra euāgeliū Matth.
23o. Ite maledicti ⁊c. qui ignis nō extinguetur: sicut habe
tur in codē. ⁊ in Isaia vltimo. Cōstat aūt ꝙ deus cōmina
tur punitionē vere ⁊ nō phātastice. ¶ P̄. nō est credibile
ꝙ hi qui in alijs subtilissimi sunt ⁊ acutissimi. in hoc solū 4
sint decepti. ꝙ putāt se affligi ab igne a quo non pnt̄ pati.
Unde hec positio videtur fauere errori alš ꝯdēnato Pa-
risius a dn̄o Stephano Parisiensi epo. qui. est. ꝙ anima
separata post mortem non affligitur. nec patitur ab igne
corporeo.

Respōsio ad hec scđm Thomā.

¶ Sciendū ꝙ prout docet Thomas in isto articulo. ꝙ
locus corporalis quicūq̄: etiā Paradisus. si apprehenda-
tur ab angelo vel anima separata vt nō ꝯueniens sue na-
ture. ⁊ in quo diuina virtute necesse habet eternaliter alli
gari ⁊ detineri: ⁊ ꝫ ad tempus sit alibi: nō in phātasticā sed
in

ni verissimā penam cedit illi. ꝛ quāto locus magis discōueniēs est ꝛ deformior: tanto pena maior. Unde qꝛ infernus est locus maxime deformitatis. ꝛ per cōsequens maxime disconueniens nobilitati intellectualis nāe. Hinc est ꝙ demones ꝛ anime scientes se inuitos eternaliter alligatos in illo detineri summe affliguntur: lꝫ ad tempus
Ad pm sint alibi. ❡ Ex his patet responsio ad pmū: qꝛ nō est incōueniens ꝓcedere paradisum si nō cōueniens sit nature intellectuali: ꝙ demones vel anime ibidē inuite detenti possunt affligi. lꝫ minus forsan ꝗ̄ si essent deputati loco
Ad 2m viliori. ❡ Ad scdm dicendum. Augustinus nō ponit combustionem vel ardorem talem in spiritibus separatis ꝙ sit corporeus. Hoc enim nō est intelligibile: cū sint incorporei. sed vocat combustionē vel ardorē eorū in corpore ignis. qd est talis nature detentionem ꝛ sensus tactus incorporeus damnatoꝝ ab huiusmodi calore immutationem. Qd autem dicit ibidem Augustinus de ciuitate dei Miris tamen veris modis affligi spiritus incorporeos pena corporali: nō est contra predicta. Mirum enim est ꝛ diuine virtuti attribuendū. ꝙ spiritus incorporei ad suā penam maximā atqꝫ verissimā: sic possint in corpore aliquo detineri. vnde illud positioni eorum in nullo seruit. cum nō ponatur ista pena eorū phantastica. i. apparens. ꝛ nō existens: sed vt dictum est veraciter affligens. ❡ Ad 3m dicendū. ꝙ locus iste cōtrarius est voluntati ꝓpter incōmoditatē ex predicta detentione ac incarceratione proueniens. Est enim locus ille afficiens nō quasi alterando naturā: sed put dicit Thomas afficiens cōtristando volū
mat. 25. tatem ſm modum predictum. Hoc quoqꝫ nō est contra-
Isa. 66. rium dictis euangelicis: Ite maledicti ꝛc. Nec ꝓpheticis: Ignis eoꝝ nō extinguetur. sed per omnia vt ex dictis patet eisdem consonat. In hoc autē fuerunt isti decepti. ꝙ nō putabant spiritus incorporeos posse affligi ab igne veraciter: nisi eorum natura per ignis actionem est alterata. qd falsum est. Non enim affliguntur ab igne per virtutem nature ignis. sed prout ille ignis est instrumentū diuine iustitie illos spiritus superbos cōtra suam voluntatē detinēs. qui nolebant deo creatori se subycere. Unde sub
Ad 4m iecti sunt vel per hoc velint nolint infime creature. ❡ Ad 4m dicendū. ꝙ isti in hoc argumento sicut in oībus alijs supponunt falsum: scilicet ꝙ Thomas posuit istam penā nō esse veram sed phantasticam. Illud autē nō est verū: vt ipsum intuenti patet per predicta. ergo nō sunt in hoc decepti ꝙ putant se affligi cum nō affligantur. vere enim affliguntur.

Articulus vigesimusseptimus. Item questione. lxvi. articulo pͥ. in responsione. q. dicit. ꝙ impossibile est dicere ꝙ informitas materie tempore precesserit formationem eius. Ex quo sequitur ꝙ a pncipio nō fuit confusio quā antiqui volebant esse chaos. Secundo dicit sic. Si materia informis precessit duratione. ergo erat in actu. hoc enim importat duratio. creationis enim terminus est ens actu. Ipsum autem qd est actu est forma. Dicere ergo materiā precedere sine forma: est dicere ens actu sine actu. quod importat contradictionem. Item addit ibidem. Si essent plures forme substātiales in materia: posterior esset accidentalis. ꝛ generatio esset alteratio.

Corruptorium. ❡ Hec positio derogat omni potentie diuine: quia lꝫ accidens depēdeat a subiecto plus ꝗ̄ materia a forma. tamē potest facere accidens sine subiecto. ꝛ facit in sacramento altaris. ꝛ ideo potest dare materie esse actu sine forma. lꝫ hoc a principio non fecerit: qd sciatur. vnde omnes magistri concordauerunt nuper. ꝙ erroneū est dicere ꝙ deus non possit dare esse actu materie sine forma. ❡ Ad pmū in contrarium dici potest. ꝙ lꝫ sit impossibile ipsi materie vel operationi eius: vel causis inferioribus. ꝙ precesserit confusio vel chaos. vel materia sine forma. non tamen fuit impossibile omnipotentie diuine vel causis superioribus. ❡ Ad secundum dicendum. ꝙ non est hic contradictio. Materia enim comparatur ad formam vt a quo potest recipere esse tale. Et comparatur ad suum artificem vt a quo accipit suā essentiam aliam ab essentia forme. cuius essentia non dependet a forma sed a suo creatore. Dico ergo ꝙ si deus daret materie esse actu idem numero qd daret hec forma signata sine vlla forma: tunc esset implicatio contradictionis: sicut si daret parieti esse albū sine albedine. hoc enim esse non potest: si tamen essentie materie que nō dependet a sua forma: sed a suo creatore daret esse actu sine forma: nulla esset contradictio. ❡ Speciāliter potest dici ad illud. ꝙ implicatio contradictionis in aliqua materia potest intelligi dupliciter. vel simpliciter ad omne tempus: sicut Sortem currentem non moueri. Alio modo intelligitur implicatio contradictionis vt nūc ſm statum ꝛ cursum nature qui nūc est in rebus. Isto mō enim dicere asinum immortalem implicat contradictionem. ꝛ illud qd sic implicat contradictionem potest deus facere. nō ꝙ simul faciat contradictoria: sed mutando naturalem cursum ꝛ dando alium. vt si faceret asinum immortalem. qd nullus auderet dicere deum nō posse facere. ❡ Quod si dicas. Non habet ideam distinctam. ergo nec essentiam ab esse forme distinctam. hoc est falsum. immo si non haberet ideam in deo distinctam: non esset ab eo: ꝛ sic esset ponere duo principia: qd est nephariū dicere. ❡ Qd autem dicit ꝙ forma est actus. verū est: sed nō omnis actus. Potest enī deus dare esse actu essentie materie sine actu forme. ly forma enim ꝛ ly actus equiocātur: cum dico ꝙ forma est actus. ꝛ ꝙ esse est actus: forma enī est actus vt habitus. esse vō est actus vt actus. ❡ Ad tertium dicendum. ꝙ habet pro inconuenienti posse plures formas substantiales esse in materia. Dicendū ꝙ nō est inconueniens. quia in veritate plures sunt. vnde positio sua qua negatur gradus formarum: ponens tm̄ vnam formā est a magistris vt erronea reprobata propter plures hereses inde sequentes: vt infra patebit. articulo. xxxi. ꝛ. xxxv. Nec ratio sua cogit qua dicit. Si essent plures forme posterior esset accidentalis. Hec enim consequentia non tenet nisi de illis que adueniunt forme substantiali cōstituenti esse completum.

Responsio ad hec scdm Thomā.

❡ Supra. q. iiij. dictum est ꝙ sufficit ad predictorū dissolutiones. Qꝛ enim actus qui est vnius potentie ꝓprius fiat actus potentie alterius: vt videre: qui est actus potentie visiue fiat actus potentie auditiue omnino includit contradictionem. Actus autem proprius materie est forma. esse vō quod est actus entis est actus vel perfectio forme vel quidditatis composite formā habentis tanꝗ̄ proprie potentie. Unde ponere ipsum esse actum solius materie: est ponere ipsum esse actum alterius potentie ꝗ̄ illius cuius est actus. ꝛ includit contradictionem. ❡ Et
per hoc patet ad primum. Accidentia enim quia sunt formae: ꝛ esse vt dictum est: est actus forme vel formam habentis. hinc est ꝙ esse pōt ipsis accidētibus diuina virtute sine subiecto a quo nāliter dependent cōcreari. hoc tm̄ nō pōt cōcreari mā̄e. lꝫ dicāt ꝙ accidentia plus dependeāt a subiecto ꝗ̄ materia a forma. Et qꝛ materia nō est potētia ꝓpria cuius actus imediatus est esse. forma vō accidē Ad pm

talis inq̄tū forma est potētia ꝓpria: cuius actus ⁊ ꝑfectio
est esse actu. Inq̄tū vō accidētalis nō habet nec per nām
pōt habere esse sine subiecto. Qualiter tñ pōt esse sine sub
iecto per diuinā v̄tutē in sacramēto altaris optime decla
rat Thomas in vltima pte sum. q. lxxvij. arti. ij. in respon
sione principali. qr videlicet quātitas dimensiua includit
in se rōnē indiuiduationis. ꝓbaſ ꝙ alia accidentia cōse
quentia poterunt mediāte ipsa ꝑticipare esse indiuiduale
⁊ per se subsistere sine substātia suppositate. ⁊ hoc diuina
v̄tute vt dictū est ⁊ declaraſ ibidē. ¶ Qd̄ dicunt ꝙ oēs
magistri nuper cōcordauerunt. ꝙ erroneum est dicere. ꝙ
deus non pōt dare esse actu materie sine forma: nō recipi
mus sine testimonio. cum sciamus ꝙ maiores naturam
materie ⁊ forme ẜm ph̄os rectius intelligentes oppositū
sentiant. Nec hoc derogat potentie diuine. Nihil eniꝫ qd̄
includit ꝯtradictionē potest habere rōnem factibilis siue
producibilis a deo. ¶ Hoc ergo qd̄ dicunt respondendo
ad primū argumentū. ꝙ materiā esse sine forma est possi
bile causis superioribus: manifeste falsuꝫ est. cū hoc inclu
dat cōtradictionē: vt sepe dictū est. ¶ Et qd̄ dicunt ad se
cundum. ꝙ illud nō implicat cōtradictionē. ⁊ hoc qr ma
teria cōparatur ad formā: vt a quo pōt accipere esse tale.
⁊ ad suum opificem. vt a quo accipit essentiam aliam ab
essentia forme: a qua nō depēdet. Si velint dicere ꝙ ma
terie essentia nō dependet a forma tanꝙ̄ a causa efficien
te ipsam producente: verum dicunt. sed nihil ad ꝓpositū.
Sed si velint dicere. ꝙ essentia materie non dependet a
forma quo ad actū essendi: cuius principiū est ipsa forma
ẜm ph̄m falsum dicunt. Idem enim est dicere ꝙ a creato
re cōmunicetur esse actu qd̄cūqꝫ soli materie. ⁊ dicere ꝙ
actus visus quocunqꝫ cōmunicetur potentie auditiue: vi
detur ꝙ aliquis alius actus sit actus nō sue potētie ꝓprie.
¶ Itē sicut forma accidentalis est illud quo res est quan
ta vel qualis: ⁊ huiusmodi. Sic forma substātialis est id
quo res est simpliciter. Vn̄ ẜm ph̄m inductio forme acci
dentalis est generatio ẜm quid. Sed inductio forme sub
stantialis dicitur generatio simpl'r. ergo sicut cōtradictio
neꝫ implicat ꝙ aliquid sit quantū vel quale. ⁊ careat quā
titate ⁊ qualitate: ita cōtradictionē implicat necessario ꝙ
aliquid simpl'r actu sit carens forma substantiali que dat
esse actu simpl'r. Et qd̄ dicunt tanꝙ̄ in argumento positi
aliter euadere cupientes. s. ꝙ implicatio contradictionis
dupliciter contingit vt nunc ⁊ simpliciter nō iuuat eos. qr
in ꝓposito est implicatio ꝯtradictionis simpliciter eo mō
quo in eoꝝ exemplo. s. sortem currentē non moueri: sicut
enim nō est intelligibile ꝙ sit cursus sine motu. sic nō est
intelligibile. imo eque impossibile ꝙ sit esse actu sine for
ma. quia esse actu nihil aliud est ꝙ̄ cōpletio ⁊ actualitas
quidditatis: que forma est vt in angelis vel formam ha
bens vt in alijs cōpositis ex materia ⁊ forma. ponere aūt
actualitatem alicuius ante ipsum: est ponere ipsuꝫ ⁊ non
ponere ipsum: ⁊ nō est dubium quin ista sint cōtradicto
ria simpliciter. qualiter aūt materia habeat ideam ⁊ qua
liter nō dictuꝫ est supra. q. iiij. Qd̄ dicunt tandē ꝙ forma
⁊ esse dicuntur actus diuersimode: qr forma dicit p̄mum
actū: esse vō scd̄m. verum dicunt: sed nō iuuat eos. qr qui
ponit actū secundū ꝓuenientē a primo actu. ⁊ non ponit
primū actū ipse ponit actum p̄mū: ⁊ nō ponit actum pri
muꝫ. ergo qui ponit esse actu: qui est actus secundus: ⁊ nō
ponit formam actū primuꝫ: ac principium eius ipse ponē
do nō formam ponit formā. ⁊ sic ponunt isti qui sine for
ma volunt esse actu concreari media. ¶ Et qd̄ dicunt ad
tertium. ꝙ plures hereses cōsequuntur ex positione sua
circa vnitatem forme substantialis. ꝓpter quas reputaſ
erronea: vt ostendeſ infra. Dicendū ꝙ cū ventum fuerit
ad illud: infra declarabitur per dei gratiam. ꝙ positio illa
nō est erronea nec heresis aliq̄ ex ipsa sequiſ ꝯtrita recta.

A Rticulus vigesimusoctauus. Item. q.
lxxv. arti. 2° in responsione
questionis dicit. ꝙ anima nō est composita ex
materia ⁊ forma. qd̄ ꝓbat p̄mo per Aug^m sup
Gen̄. ad literaꝫ. vbi probat ꝙ aīa nō est facta
ex materia corꝑali: nec ex materia spirituali. ¶ Scd̄o sic
ꝑ rōne anime est ꝙ sit forma alicuius corporis. aut ergo
ẜm se totam: aut ẜm suam parteꝫ. Si ẜm se totam: impos
sibile est ꝙ pars eius sit materia. Si materia dicatur ens
in potentia tm̄: forme autem inquantū forma est actus.
aliquid autē qd̄ est in potentia tm̄ nō pōt esse pars act^9:
cum ei repugnet potentia: vtpote contra actuꝫ diuisa. Si
autē sit forma ẜm aliquam partē sui illam dicemus esse
animā. ⁊ illam materiam cuius ponitur primus actus: di
cemus esse primū animatū. ¶ Tertio apparet ex hoc ꝙ
omne qd̄ recipitur: recipitur in eo per moduꝫ recipientis:
sic autē cognoscitur vnumqd̄qꝫ sicut forma sua est in co
gnoscente. Anima autē intellectiua cognoscit rem in sua
natura absolute: puta lapidem inquantum est lapis abso
lute. Est ergo forma lapidis absolute ẜm rationem ꝓpriā
formalē in anima intellectiua. Anima igitur intellectiua
est forma absoluta nō aliquid cōpositū ex materia ⁊ for
ma. ¶ P̄. Si anima esset composita ex materia ⁊ forma:
forme rerum reciperenſ in ea vt indiuiduales. ⁊ sic nō co
gnosceret nisi singulare: sicut accidit in potētijs sensitiuis
que recipiunt formas rerum in organo corꝑali. Materia
enim est principiū indiuiduationis formaruꝫ. Relinqui
tur ergo ꝙ anima intellectiua ⁊ omnis substantia intelle
ctualis cognoscens formas absolute caret compositione
materie ⁊ forme. ¶ Hanc eandem positioneꝫ replicat in
questione. lxxvi. arti. p̄mi. in respōsione q̄stionis in fine re
plicans ad confirmandum hoc ẜm rōnē supius positam.

Corruptorium. ¶ Contra istam positionem
sunt ea que dicta sunt supra
decimo articulo. ꝙ angeli nō sunt compositi ex materia ⁊
forma. ¶ Hec positio. s. ꝙ aīa nō habet materiaꝫ est pla
ne cōtra Aug^m qui vbiqꝫ supra Gen̄. ad litteraꝫ supponit
eā habere materiam. Sed querit disputando. an eius ma
teria precesserit eā tempore vel solum origine. ⁊ hoc vlti
mū tenet. Vn̄ Aug^9. vij. sup Gen̄. ad litterā. ca. xlvij. que
rit: an sit ex aliqua re que iā spiritualiter ab illo facta erat.
Si nondū erat aīa: merito queri pōtrita scilicet. ꝙ si qd̄dā
incōmutabile esset aīa nō mō eius mām quererem^9: nūc
autē eius mutabilitas satis indicat eā vitijs atqꝫ fallacijs
deformē reddi. formari aūt virtutibus veritatisqꝫ doctri
na. Ecce Aug^9 ponit animā habere mām in suo genere spi
ritualē. Huic videſ concordare Cōmentator sup p̄mum ɔ^to. 15.
de anima. vbi inquirit an intellectus mālis sit aliqd̄ ens
⁊ nō aliqua forma nec materia prima: sic dissoluit. queād
modū sensibile diuidiſ in mām ⁊ formā: sic intelligibile
omne opꝫ diuidi in cōsimilia his duob^9. s. in aliqd̄ simile
forme: ⁊ in aliquid simile māe: ⁊ hoc necesse est ponere in
intelligētia abstracta: que ītelligit ⁊ sine mā ⁊ sine forma:
⁊ si nō: nō esset multitudo in formis abstractis. Nota ꝙ
Augustinus dicit materiam spiritualem: Cōmentator di
cit vt puto aliqd̄ simile māe. Philosophi eniꝫ nō loquun
tur cōiter nisi de mā corꝑali. ¶ Itē dicta positio est ꝯtra
philosophiam: que tm̄ potentiaꝫ rei attribuit ratione ma
terie: ⁊ actionē ratione forme. Si ergo anima intellectiua
esset pura forma nō cōposita ex materia ⁊ forma: omnes
eius potentie essent actiue: ⁊ nulla passiua. qd̄ falsum est.
¶ Item videtur esse contra fidē que dicit animam capa
cem pene ⁊ glorie. Omnis autem passio ⁊ receptio attri
buitur

p̄ de gñ. T. ɔ^ti. 18 ⁊ alibi.

buitur rei tam fm sanctos q̃ fm philosophos ratione materie.qd patet.qr nihil fm q est actu:sed fm q est in potētia recipit.Omnis autem potentia passiua reducitur ad materiam vt habetur.xi.metaph.ergo si anima nō habet materiam nō sustinet penam inferni.nec recipit beatitudinem a deo passiue.qd esse nō potest nisi in eo qd habet materiam.Ea etiam que posita sunt superius de compositione angeli hic possunt adduci.¶ Ad rōnes Thome solutiones.¶ Ad pᵐ qd adducit de Augustino nō inueni.lz diligenter quesierim.Si tamen hoc diceret:dicere intēdit q non est facta de materia alia spirituali que eam precesserit tēpore:sed tm̄ ordine nature.Unde Aug⁹.vij.sup Gen.cap.4°.Credibile est anime solam ibi cōdidisse rōnem:fm quam fieret:nō etiam quandam de suo genere materiam de qua fieret ibi.i.in prima rerum conditione.vnde vult q nō habuit materiā preiacentē sicut corpus.plane tamen vult ibidem.q anima habeat materiā spūalem conuenientem sibi tm̄ ordine nature:nō tempore preiacentem.¶ Ad 2ᵐ dicimus.q anima est forma fm se tota.ꝛ tamen cum infertur.ergo impossibile est q pars eius sit materia.qr materia est tm̄ in potentia:forma inq̃tum est forma est actus.Dico q sicut in materijs compositis:hoc est in omnibus materijs citra primam est aliquid qd est in potentia tm̄:sicut materia prima simplr ꝛ alia que sunt actus.s.superaddite forme que disponunt ad formā vltimā.ꝛ tunc illud compositū dicitur materia forme vltime.qr forme disponentes cedunt in partem materie.Ita dico in forma cōposita cuiusmodi est anima intellectiua que est forma corporis fm se totam.nō obstante q aliqd eius sit materiale.lz enim materia anime rōnalis fm se cōsiderata sit aliqd ens in potētia.tamen vt perfecta est per formā est actus ꝛ actus corporis.¶ Ad 3ᵐ cum arguit q anima itellectiua debet esse absoluta omnino a materia qr cognoscit res absolutas per formas a materia.forme autem absolute a materia nō possunt recipi nisi in substātia omnino absoluta a materia.qr receptum est in recipiēte per modū recipientis ꝛ non recepti.Sciendum etiam q argumentum illud nō plus cogit nisi q anima intellectiua sit magis imaterialis q̃ sensitiua.constat enim q potentie sensitiue apprehensiue recipiunt species sensibilium sine materia.sicut dicit phs in 2° de anima.Si ergo
19a.138 receptum nō potest recipi nisi per modū recipientis:oportet potentias sensitiuas esse sine materia.qd constat esse falsum.Unde dicendū.q non opz in omni receptione ꝛ dispositione receptum assimilari recipienti.Non eniz opz si oculus sit materialiter aqueus q omne visibile sit materialiter aqueū.vel q species ei⁹ que visibilis sit aquea.vnde q̃tum ad puritatem vel impuritatem perfectionem vel imperfectionem habet predicta positio veritatem:purius enim ꝛ perfectius recipit organum bene dispositum species sensibilium:impurius aūt ꝛ imperfectius organū male dispositum.ergo similiter intellectus subtilior ꝛ acutior melius apprehendit ꝛ subtilius intelligibilia.hebes vō tardius ꝛ minus perfecte.¶ Ad 4ᵐ dicendum.q concludit pro inconuenienti:si anima esset composita ex materia ꝛ forma.q forme indiuiduales reciperentur in ea.Dicendum q nō est incōueniens:imo hoc est necessariū:necesse est enim actum siue accidens indiuiduari per suū subiectum.Si ergo anima intellectiua est indiuiduū vnū numero.vel ad minus hic homo necesse est q omne accidens qd est in hoc homine vel in hac anima sit idiuiduū.Cum ergo omnis forma intentionalis recepta in intellectu huius hominis sit accidens necessario erit singularis aliquo respectu.Unde dicendū est q sicut dicit Auicēna 2° metaph.cap.vi.hec autem forma.s.vniuersalis in cōparatione indiuiduorum est vniuersalis.in comparatiōe tamen anime singularis in qua imprimitur est idiuidua.

Respōsio ad hec scōm Thomā.

¶ Hec omnia que isti dicunt cōtra Thomam garrientes in pposito patent manifeste friuola esse ꝛ falsa:per ea que dicta sunt.s.circa compositionem angeli.s.arti.x.vnde ad presens ista pretereo.

Articulus vigesimusnon⁹.

Articulus vigesimusnon⁹.Itē.q.lxxv.arti.vltimo in respōsione pncipali dicit.q in substantijs separatis incorporeis nō est diuersitas fm numerum absqz diuersitate fm speciem.ꝛ absqz naturali inequalitate qr non sunt composite ex materia ꝛ forma:sed sunt forme subsistētes.Unū manifestū est q necessario erit in eis diuersitas fm speciē.Nō enim pōt intelligi q aliqua forma separata sit nisi vna vnius speciei.sicut si esset albedo separata.nō posset esse nisi vna tm̄.Et idem sequeretur si huiusmodi forme essent composite ex materia ꝛ forma.Si eniz materia huiusmodi separeꝛ a materia illius.necesse est vel q materia sit pncipium distinctionis materie.vel q materie sint diuerse per habitudinem ad diuersas formas.ꝛ tunc sequeretur adhuc diuersitas fm spēm:ꝛ inequalitas nature.vel si materia sit pncipium distinctionis formarum:nō poterit dici hec materia alia ab illa nisi fm diuisionem quantitatiuā.qd nō habet locum in substātijs incorpeis:cuiusmodi sunt angeli ꝛ anima.

Corruptorium.

¶ Positio ista duo continet falsa.Unum est q in substātijs sepatis nō pōt esse diuersitas fm numerum absqz diuersitate fm speciem.Aliud falsum de exemplo qd ponit q si albedo separata esset non posset esse nisi vna tm̄.Or pmum sit falsum:patet per auctoritatē Ioan.dam̄.in logica sua.cap.xviij.qui ita dicit.Gabriel cum sancta dei genitrice disputat:vnus angelorum existens illic presens:separatus a consubstantialibus angelis:per eam que in loco est presentiam ꝛ dispositionem vel disputationē.Si ergo sunt consubstantiales.ergo eiusdem speciei.Idem eodem lib°.cap.xi.dicit.q eximiores philosophi materiā vocauerunt speciem specialissimā:vt angelū.hominē.equum.Et eodē cap paru infra.Sancti aūt patres dimittentes multas contentiosas garrulitates cōmune quidē vel de multis dictū.i.speciem specialissimā.ꝛ mām ꝛ formā vocauerunt:vt angelū.hominē.equum ꝛ talia.¶ P̄.hoc derogat diuine potentie.In his enim que soli potestati diuine subiecta sunt idē est dicere hoc vel hoc nō posse esse ꝛ dicere.q deus nō potest hoc vel illud facere.Unde cū solius dei sit pducere substātias incorporeas:ꝛ dicere q nō possunt esse plures numero:est dicere q deus nō pōt hoc facere.qd dicere est temerariū.Exemplū qd ponit de albedine dicens.Si esset albedo separata:nō esset nisi vna tm̄:falsum est.ꝛ nihilominus derogat fidei christiane circa sacramentū altaris.firmiter enim crediꝛ ibi esse albedo separata.ꝛ tamen multe sint in multis altaribus ipsius sacramenti.Responsio etiā quā pro se adducit ita solui potest.Angeli aut sunt forme singulares per se subsistentes:aut sunt compositi ex materia ꝛ forma.Si sunt forme simplices:tunc oportet in eis esse diuersitatem fm speciē.Non enim potest intelligi q sit alia forma nisi vna vnius speciei.Dicēdū lz hoc videaꝛ fm philosophiā:tamē fm nos fallit in sacramēto altaris per potentiā diuinam in forma sacratissimi panis ꝛ vini post transubstantiationē.Et cū addit in suo argumēto.q idē seqtur.Si angeli sint cōpositi ex mā ꝛ forma:aut eniz ait mā vni⁹ distīguiꝛ a mā alteri⁹ ppter hitudinē ad diuersas formas.ꝛ tūc seqꝛ diuersi

tas ſm ſpeciem.aut materia vnius diſtinguitur a mate‑
ria alterius per diuiſionem quantitatiuaꝫ ipſius materie:
ſed hoc nō habet locum in ſubſtantijs incorporeis que
nō habent materiā corporalem. Poſſet dici qui vellet ad
herere opinioni Boetij in libro de trinitate ⁊ Porphyrio
in libro ſuo.⁊ Joan.damā.in logica ſua ca.xi.⁊.xxxv.ꝙ ſup
ponit falſum.ſ.ꝙ cauſa multiplicationis indiuiduoꝝ ſub
vna ſpecie ſunt accidentia ⁊ varietas accidentiuꝫ.tamen
quia opinio predicta de cauſa indiuiduatiōis.nō tenetur
cōmuniter. Poteſt aliter dici ſcilicet ꝙ diuiſio quam ipſe
ponit eſt inſufficiens.ſupponit enim ꝙ opꝫ materiā ſpiri
tualiuꝫ ad hoc ꝙ poſſit eſſe cauſa indiuiduationis ⁊ mul
tiplicationis indiuiduoꝝ ſub vna ſpecie.vel habere diuer
ſas habitudines ad diuerſas formas:vel habere diuiſio‑
nem in partes quantitatiuas. Nos aūt dicimus ꝙ neutꝝ
oportet.ſed eſt tertiū qđ ſufficit.ſ.ꝙ eadem materia tota
indiuiſibilis poſſit multiplicari ſm numeruꝫ.⁊ fieri mul‑
tiplex actu.ſicut vnus punctus idiuiſibilis pōt fieri infini
ti puncti:ſicut patet imaginanti diuerſas lineas cōtingen‑
tes ſe in centro circuli ſeparatas abinuicē ſupra centruꝫ.
Conſtat enim ꝙ centrum vbi ſe cōtingebant nō fuit niſi
punctus vnus.⁊ tamen qñ ſeparantur abinuicē:quelibet
linea habet punctum terminū.hoc eſſe nō poſſet niſi vnꝰ
punctus eſſet multi:ſic autem imaginamur de materia
ſpirituali incorporeaꝝ ſubſtantiaruꝫ ꝙ nō diuidatur per
partes quātitatiuas.ſed ꝙ tota multiplicetur.vel ſm nu‑
merum indiuiduorum numeretur.

Reſpōſio ad hec ſcđm Thomā.

¶ Hec omnia patent eſſe friuola ⁊ falſa per ea que dicta
ſunt ſupra.q.xi.qualiter plures angeli prout docet Tho.
nō poſſunt eſſe vnius ſpeciei.vnde etiam nunc iſta vtpo‑
te prius ſoluta pretereo.

Articulus trigeſimus. Itē.q.lxxvi.art.
2º.in reſponſione pmi argu‑
menti dicit.ꝙ lꝫ anima nō habeat materiam
ex qua fiat ſicut nec angelus.qꝛ tamen eſt for‑
ma alicuius materie.ſ.corporis qđ nō eſt an‑
gelus:ideo ad diuiſionem materie ſunt vnius ſpeciei mul
te anime.ſed nō poſſunt eſſe multi angeli vnius ſpeciei.

i **Corruptorium.** ¶ Ex hoc videtur ſequi du‑
plex error. Primus.ꝙ ſit in‑
tellectus vnus oīum vel anima intellectiua.nam ſm phi
loſophum in cauſis īmediatis ita eſt.ſi affirmatio eſt cau
ſa affirmationis negatio erit cauſa negationis.ergo ſi in‑
firmatio diuerſorum corporuꝫ eſt cauſa multiplicationis
īmediata.oportet ꝙ ſeparatio eaꝝ a corporibus ſit cauſa
vnionis earū.⁊ ſic redit error Auerrois ſuper 3º de aīa.ſ.
2ti.5. ꝙ ſaltem poſt mortem eſt vnitas animaꝝ. ¶ P̄. anima
z ſm ꝙ eſt corpori vnibilis eſt ens naturale.vñ ſic pertinet
ad conſiderationē naturalis.lꝫ non ſm ꝙ eſt ſeparabilis.
ergo ꝓprietates que conueniunt animalibus ſm ꝙ cor‑
poribus vnibiles ſunt:conueniunt eis ſm ꝙ res natura‑
les ſunt.ſed vnitas ⁊ multitudo vel vnum ⁊ multū.com‑
munitas ⁊ indiuiduatio ſiue cōmune ⁊ indiuiduum:ſiue
vniuerſale ⁊ particulare nō ꝯueniunt alicui enti.niſi ſm
ꝙ eſt ens ſimplr.⁊ ideo pertinet ad conſiderationem me
taphyſici.ergo indiuiduatio ⁊ ſingularitas nō conueniūt
anime ſm ꝙ vnibilis vel vnita eſt corpori. ¶ Si dicas.
ꝙ anime ſeparate diſtinguanť ⁊ indiuiduenť vnibilitate
vel aptitudine vniendi ad tale corpus. ¶ Contra.eſſe di‑
ſtinctū vel indiuiduatū eſt eſſe actuale:vnitas ⁊ aptitudo
vniendi dicit potentiam vel aliquid ad minus in poten‑
tia.quia dicit diſpoſitionem quandaꝫ eſſentie anime:que
diſpoſitio naturali ordine precedit potentiam anime.po‑
tentia autem nō dat eſſe actuale.ergo illa vniendi aptitu
do nō dat anime ſeparate eſſe indiuiduatum.ergo adhuc
ſtat error iſte.ſ.ꝙ ſaltem poſt mortem eſt vnus tm̄ intel‑
lectus:vel anima intellectiua. ¶ P̄. vnibilitas ad corpus
eſt anime naturale.ergo eſt eadeꝫ apud omnes.ergo vni‑
bilitas ad corpus hoc determinate nō eſt naturalis huic
anime determinate.qꝛ ſi ſic.tunc natura non eſſet eadem
apud omnes ſiue naturalia nō eſſent eadeꝫ. Reſtat ergo
ꝙ vnibilitas ad corpus ſimpliciter:nō quia hoc vel illud:
anime eſt naturalis.ergo cum hoc cōueniat omni anime
eodem mō:nō pōt hoc eſſe cauſa indiuiduationis. ¶ Se
cundus error eſt:ꝙ deus nō poteſt facere plures angelos
eiuſdem ſpeciei:qꝛ in eis quorum eſſe ſpectat ſoluꝫ ad ope
rationem diuinam:idem eſt illud nō poſſe eſſe.⁊ deuꝫ nō
poſſe illud facere.ꝓductio autem angeloruꝫ ad eſſe:ſicut
⁊ multiplicatio in numero vel in ſpecie ſpectat tm̄ ad di‑
uinam potentiam vt dictum eſt.

Reſpōſio ad hec ſcđm Thomā.

¶ Ex dicta poſitione nullus ſequitur error. ¶ Primuꝫ
enim erroreꝫ ipſius Auerrois.ꝙ vnus ſit intellectus oīuꝫ
hominū:deſtruit Thomas in reſponſiōe pncipali huius
arti.⁊ alibi multipliciter:imo nemo melius. ¶ Ad pm er‑
go argumentū dicendū ſicut Thomas dicit.ꝙ vnūqđqꝫ
eodē mō habet vnitatē quo hēt eſſe.⁊ per ꝯñs idē eſt iu‑
diciū de multiplicatione rei ⁊ de eſſe ipſius. Manifeſtū
eſt autē ꝙ anima intellectiua ſm ſuū eſſe vnitur corpori
ſicut forma:⁊ tamē deſtructo corpore remanet anima in‑
tellectiua in ſuo eſſe.⁊ eadem rōne multitudo animarum
eſt ſm multitudinem corpoꝝ.⁊ tamen deſtructis corpo‑
ribus remanent anime in ſuo eſſe multiplicate. O ſi iſti
verba Thome in reſponſione ad 2m argumentum huius
arti.(qđ ipſi opponendo pmo recitant)bono oculo reſpe‑
xiſſent vtiqꝫ ori ſuo digituꝫ impoſuiſſent. ¶ Quod enim
dicunt.ſi affirmatio eſt cauſa affirmationis.per hoc patet
eſſe nimis infirmū:procedit eniꝫ ac ſi anime intellectiue
haberent eſſe a corporibus.ſic enim ſequeretur ꝙ deſtru
ctis illis periret eſſe earum.qđ falſum eſt.immo eſſe qđ a
deo creante in corporibus formatis recipiunt perpetue re
tinent:⁊ ſicut eſſe ſic ⁊ multiplicationem:prout patet ex
verbis doctoris egregij ſupra poſitis. ¶ Ad 2m dicendū. Ad 2m
ꝙ anima intellectiua cū ſit forma corporis:per ſuaꝫ eſſen
tiam vnitur eidem.⁊ in ipſo vtpote in propria materia re
cipit eſſe indiuiduatū in ſui creatione a deo.⁊ in ipſo mul
tiplicato recipit eſſe indiuiduatuꝫ multiplicatum.⁊ certe
ad metaphyſicum magis ꝙꝫ ad philoſophū pertinet conſi
deratio de anima intellectiua inquantū ſic per eſſentiam
ſuam eſt corpori vnibilis vt eius forma eſſentialis.lꝫ ad
phyſicum pertineat conſideratio de anima ratione corpo
ris mobilis:cuius ipſa eſt actus ⁊ motor. Nec debet dici
(ſicut ex dictis patet)ꝙ vnibilitas anime det ei eſſe actu
diſtinctum vel actualiter multiplicatū.vel ꝙ ipſa ſit cau
ſa indiuiduationis eius.immo ꝙ ipſa que per ſuam eſſen‑
tiam eſt vnibilis eſſe actu diſtinctum ⁊ multiplicatum a
deo accipit in ſui creatione:in corporibꝰ formatis. ⁊ ſicut
anima eſt vnibilis corpori naturaliter:ita iſta anima huic
corpori.Sicut enim riſibilitas eſt ꝓprietas naturalis ho‑
minis:ita iſta huius hominis. Hoc dixi pro illa cauillatio
ne ad ſuam reſponſionē ꝓpriam:que paruꝫ valet. ¶ Qđ
autem iſti vocant ſcđm errorem.ſ.q.xi. demonſtratū eſt
eſſe verum.ponere enim duas formas omnino ſeparatas
non formatas ſed ſolo numero differre includit contradi
ctionem.ſ.ꝙ ſint due.⁊ ꝙ non ſint due.Dicere autē deuꝫ
nō poſſe facere ea que ſunt huiuſmodi in nullo derogat
ſue omnipotentie:ſicut patet cuilibet intelligenti.

Articulus trigesimusprimus. Item q.
lxxvi. arti. 3° in responsione
principali dicit. quod in hoie est tm̄ vna forma
substātialis. s. aīa intellectiua que hō est aīal
vegetabile corpus. Qđ probat primo sic in li
bro de ecclesiasticis dogmatib⁹. Neqȝ duas aīas dicimus
esse in hoie: sicut Jacobus et alij heretici scribunt: vnā ani
mā que corpus viuificat et qua animaƭ corpus: et immixta
sit sanguini et aliā spiritualē que rōnē ministret. sed dicim⁹
vnā et eandē esse in hoie que et corpus sua societate viuifi
cat: et ipsum sua rōne disponit. ¶ Et arguit sic. Sicut hō
est in genere animalis: ita est in genere corpis animati: et
corporis et substātie. Sed per vnā et eandē formaȝ que est
aīa est hō et aīal. vt ex supradicta auctoritate patet. ergo
ex eadē rōne per vnā et eandē formā collocatur in generi
bus superioribus et sic nō preexistit ante animā aīalis for
ma in materia. ¶ Secūdo sic. Nihil est simplr̄ vnū nisi
per formā vnā per quā res habet esse. est aūt hō simplici
ter vnū. ergo tm̄ habet vnā formā. s. animā. ¶ Tertio ap
paret hoc impossibile ex mō predicationis. Que enim su
munƭ a diuersis formis pdicanƭ de se inuicē: vel per acci
dens si forme adinuicē nō sunt ordinate. vt album et dul
ce. vel si forme sint adinuicē ordinate: tunc est predicatio
per se scđo mō dicendi per se. ergo si alia sit forma qua di
catur animal: et alia qua dicaƭ homo. sequiƭ vnū predicto
rū. s. quod vel est predicatio per accidēs. si he due forme non
sint ordinate adinuicē. vel quod sit predicatio per se scđo mō
per se si vna eaꝝ sit preambula ad alterā: vtrūqȝ aūt isto
rum manifestū falsuȝ est: qꝛ animal predicaƭ de homine
per se: nō per accidens. hō enim nō poniƭ in diffinitione
animalis sed econuerso. Oportet ergo eandeȝ formā esse
per quam aliquid est animal. et per quā aliquid est homo.
alioquin hō nō esset vere vnū. nec aīal per se de homine
predicaretur. Quarto apparet hoc esse impossibile ex hoc
quod vna actio anime cū fuerit intensa impedit aliā qđ nul
lo modo contingeret: nisi pncipiuȝ actionis esset per essen
tiam vnū. ¶ P. 2° de anima cōparat phs huiusmodi di
T.c.31 uersas animas ad diuersas species figurarū. quarum vna
continet aliā: sicut pentagonū cōtinet trigonū et excedit.
Sic igiƭ anima intellectiua habet in virtute qcqd habet
sensitiua brutoꝝ. et anima vegetatiua siue nutritiua plan
taruȝ. sicut igitur superficies que habet figuram pentago
nā: non per aliā figuram est pentagona: et per aliā tetrago
na. qꝛ superflueret tetragona. ex quo in pentagona conti
netur: ita nec per aliā formā est aīal: et per aliaȝ homo. sed
per vnaȝ et eandem. ¶ P. In responsione quarti articuli
dicit. quod si alia forma substantialis in homine precederet
animam intellectiuā: anima nō daret esse simplr̄: sed sm
quid. Nec per eius accessum et recessuȝ corpus generareƭ
et corrumpereƭ simplr̄: sed solū sm quid: que sunt manife
ste falsa. ergo opȝ quod sicut aīa ꝯtinet v̄tute sua vegetatiuā
et sensitiuā: ita etiā v̄tute sua cōtineat oēs alias formas su
periores. et ita in hoie facit qcqd aīe p̄ores faciūt in alijs.

Corruptorium.

¶ Hec positio de vnitate for
me substantialis reprobatur
a magistris. Primo: qꝛ ex ipsa sequuntur plura ꝯtria fidei
catholice. Scđo quia ꝯtradicit philosophie. Tertio quia
repugnat sacre doctrine et scripture. ¶ Primū patet. qꝛ fi
1 des ponit quod vnū est corpus numero qđ filius dei sumpsit
de virgine: qđ virgo peperit. qđ in cruce pependit vnum.
et idem fuit mortuuȝ in patibulo. et sepultum in triduo. si
autem illius corporis christi nō fuisset alia forma substā
tialis q̄ȝ anima intellectiua postq̄ȝ illa fuit separata vel re
mansit materia prima sola vel alia forma substantialis
fuerit introducta. ¶ Ex quibus sequiƭ quod nō fuit ideȝ nu
mero in patibulo et sepulchro. Si eniȝ remansit sola ma
teria prima nō erat corpus. ergo nec idem corpus nume
ro. Materia eniȝ pma nō est corpus. ¶ P. ex hoc sequū
tur multa contra fidē de corpore christi mortuo. s. quod non
fluxisset ex eo sanguis et aqua. cuius contrarium ostendit
euangelium Joā. xix. ¶ Item quantū nō fuisset. qꝛ ma
teria pma nō habet situm de se nec locum. ¶ P. materia
pma nec est grauis nec leuis. Corpus aūt christi in triduo
fuit graue: et multa sequuntur incōuenientia. ¶ Si vo di
catur. pp̄ter hoc quod alia forma substantialis v̄tute celi sit
introducta. sequitur quod viuū et mortuū nō fuit ideȝ nume
ro. vbi enim est alia forma substantialis: ibi est aliud cor
pus. ergo in triduo nō fuisset corpus qđ assumpsit. ¶ P. 2
fides ponit. quod in sacramento altaris totus panis cōuerti
tur in totū corpus christi. Si ergo in vero corpore christi
nō est: nisi materia pma et anima cum panis nō conuerta
tur in animā. quia corpus non conuertitur in spiritum. se
quitur quod panis conuertitur in mām primā. qđ est contra Matth.
fidem. et cōtra illud verbū domini. Hoc est corpus meū et 26.
nō dicit: hoc est materia mea. ¶ P. fides ponit quod omnes 3
alij a christo cōtraxerunt originale peccatū: non ex hoc quod
anima sit peccatrix vel causa originalis peccati: sed ipsa
munda creata a deo ex vnione ad carnē: ex primis paren
tibus introductā naturali ppagatione. et in ipsis origina
liter infectā nō ex vnione ad materiā pmam. Si ergo in
homine nō esset nisi anima et materia pma ex parte aie:
nō potest cōtingere peccatū originale. quia nec fuit in pri
mo parente. nec deus creando dat anime originale pecca
tū. qꝛ tūc anteq̄ȝ fuisset peccatū actuale Ade fuisset in eo
pecccatū originale. et etiā vbicūqȝ fuisset mā pma ibi fuis
set originale peccatū. qđ falsum est. sequitur ergo quod in ho
mine nō esset peccatū originale nec fuit si vna forma so
la est in homine: scilicet anima intellectiua. ¶ Secundo 4
reprobatur. qꝛ cōtradicit philosophie si sola anima intel
lectiua immediate est perfectio materie pme: tunc in ho
mine nō esset forma animalis nec mixti. de quibus phi
losophia multa dicit et scribit. et sic cessabit studiū medici
ne. ¶ P. forma vna et eadē numero dabit esse corporale 5
et spirituale. et per cōsequens simul erit corporalis et spūa
lis. ¶ Itē quod materia sit grauis et leuis: et quod habeat corpus 6
ab anima. qđ sit graue et leue: et nō ab elemento dominan
te in corpore. ¶ Itē qꝛ repugnat sacre scripture Joan. 3°. 7
Soluite templū hoc: et in triduo reedificabo illud. Et seq
tur. Hoc aūt dicebat de templo corporis christi. Constat
aūt quod idem corpus numero supponitur cū dicit hoc: et de
monstratur. cum dicit illud. per ly hoc aūt demonstratur
corpus christi viuū. et per ly illud mortuū: dū fuit sine ani
ma et idē numero. qđ nō esset veruȝ si nō esset in corpore
christi alia forma substātialis preter animaȝ. ergo plures
forme substantiales fuerūt in corpore christi et in alijs. qꝛ
vnius nature fuit homo nobiscū. Unde Anselmus mono
lo. xvij. ca. cū aliquis homo dicatur corpus et rationalis et
hō: nō vno mō sed alia rōne hec dicunƭ: sm aliud aūt est
corpus: et sm aliud est rōnale. ¶ Et Aug⁹ lib° retractatio
nū. ca. lviij. Illud quoqȝ temere dictū est a summa essen
tia speciē tribui corpori per animaȝ que est qua quantuȝ
est et qua corpus est. Corpus ergo per animā subsistit: etiā
in eoipso quo animaƭ: siue vniuersaliter vt numerus. siue
particulariter: vt qđcūqȝ animal. Hoc quoqȝ totum pror
sus temere dictū est. His ergo v̄bis retractat Aug⁹ qđ di
xerat de imortalitate aie. Si ergo dictū est temere quod aia
dat spēȝ corpalē. i. formā que est in quocūqȝ eē. et hoc dicit
pdicta positio. Restat per Augm̄ quod temere dixerit. ¶ Sȝ
ꝯtra hoc videƭ eē qđ dixit in. q. 86. ar. 5. in rn̄sioē. q. Si aia
est cōposita ex mā et forᵃ: nullo mō posset dici mā corpis

cuz materia nullius sit forma. ¶ Responsio: dicendũ sicut ponimus virtutẽ aie sensitiue perficere materiaz grossiorẽ mediante corpore subtili qḋ est spiritus: qui est delatiuus huiusmodi virium vt vult Aug⁹ in libro de differẽtia spiritus ⁊ anime. ita ponimus formaz aie intellectiue primo perficere mãm suã spiritualẽ. ⁊ mediante hac materiã suã corporalẽ. Dico ergo ꝙ materia aie nõ est forma corporis: sed mediãte ipsa anima informat corpus. ¶ Ad p^m ergo dicenduz. ꝙ in vno corpore est vna aia que corpus viuificat ⁊ ratione discernit. verũ est. s. ꝙ est vna rõnalis que totũ complet ⁊ perficit. Sunt aũt alie due que sũt incomplete que dant esse incompletum corpori humano qḋ perficit̃ ⁊ completur adueniente aia rõnali. Unde ꝙ quidam dixerunt tres animas esse in hoie loco distantes. vnam in epate. aliam in corde. aliaz in cerebro: forte eos mouit ꝙ anima actiones quas nõ põt exercere sine corpore facit mediantibus spiritibus. ⁊ iõ vnam ponebãt in epate que per spiritus naturales facit operationes naturales. Et aliã in corde: que per spiritus vitales facit operationes vitales. Aliã in cerebro: que per spiritus animales facit operatiões animales. Alij aũt qui ponebãt duos spiritus tñ. s. vitales ⁊ animales: tñ duas animas posuerũt. vnam in corde: aliã in cerebro. volentes eã que est in corde facere per spiritus vitales operationes vitales. ⁊ etiam illas quas nos nũc dicimus naturales. Potest ergo dici ꝙ nõ debent poni due anime eo modo quo isti posuerũt. Uel potest dici. ꝙ vegetatiua. sensitiua ⁊ itellectiua sunt tres forme. que cum se habent ſm esse completum ⁊ incõpletũ ſm potentiã ⁊ actũ conuenientes quo ad essentialez vnitatẽ. ideo eas plures animas nolũt dicere sed vnã. ¶ Uel põt dici ad illud primũ ⁊ forte melius. ꝙ nõ concludit ꝙ in hoie sit tñ vna forma substãtialis. sed tñ vna aia qḋ plures cõcederent. ⁊ de hoc non est modo questio. Adhuc põt dici. ꝙ liber ecclesiasticoꝝ dogmatũ totus est editus contra diuersas hereses sicut patet inspiciẽti librũ ꝓcessuz. Unũ cap^m allegatũ nõ intẽdit negare in hoie animam vegetatiuã. sensitiuã ⁊ intellectiuã siue rõnalẽ sicut philosophi posuerũt. Si enim hoc negare itendisset: nunꝗ̃ dixisset. neqꝫ tres aias in hoie esse dicimus. imo potius neqꝫ duas animas esse in hoie dicimus. Unde dõm ꝙ intẽdebat negare duas aias in hoie: sicut heretici posuerũt: forte sicut Massabei. de ꝗbus Jo. dam. libro de heresib⁹ cap. xlviij. dicit ꝙ iter multos errores eoꝝ iste fuit vnus: ꝙ opꝫ hoiez possidere duas aias. vnã cõmunẽ oibus. aliã supercelestẽ. Signũ aũt ꝙ cõtra illã heresim dictum sit istud videt̃ esse. ꝙ ca. 3. dicit. Neqꝫ duas animas in hoie esse dicimus: sicut Jacobus ⁊ alij Syroꝝ scribũt. Damasc. aũt de supra dicta heresi dicit. Ita manifestata hac egritudine a syria eiecti sunt: in Pamphiliaz aũt recesserunt. ¶ Ad 2^m dicendum. ꝙ quelibet istaꝝ formaꝝ dat aliqḋ esse. sed sicut prima forma est in potentia ad secundã cõpletiuã ipsius. ita esse qḋ dat p̃ma forma est incõpletuz. ⁊ in potẽtia ad esse cõpletũ. pluralitas ergo formaꝝ nõ est cõtra vnitatem cõpositi essentialez. nisi sint tales que nõ se habent ſm esse incompletũ ⁊ cõpletũ: ita ꝙ nõ possint conuenire ad aliquã vnitatẽ essentialem. ¶ Ad 3^m dõm: ꝙ hic: hõ est aial: est predicatio per accidens ⁊c̃. Dicẽduz ꝙ non opꝫ: forme enim ordinate que predicant̃ adinuicẽ sunt duplices. quedam enim sunt accidẽtia illi supposito que predicant̃ de se inuicẽ ꝑdicatione accidẽtali. sicut cũ dicitur. superficies est coloratũ: q2 nec supꝰficies est de eẽntia subiecti: nec coloratũ reponit̃ in specie cõpleta per colorẽ qui accidit ei. Alie aũt forme sunt de essentia suppositi: ratione cuius de se inuicez predicant̃. etiã in cõcretione vbi nequaꝗ̃ est predicatio accñtalis. ¶ Ad 4^m dõm. ꝙ actio vnius potẽtie intensa nõ ipediret aliã: nisi essent fundate in eadez essentia. dico ꝙ hoc nõ opꝫ. imo potius ꝙ ille essentie nãlem ⁊ essentialem habent colligantiam. ¶ Itẽ potentie illis correspondẽtes impedire se possunt in suis actionibus ⁊ passionibus corporis. ⁊ corpus cõpatitur anime. ⁊ sequit̃ eã in suis actionib⁹ quas illa hẽt: nõ ꝑpter fundationem in eadẽ essentia: sed ꝑpter vnionem adinuicẽ vt perfectio ⁊ perfectibile. ⁊ sic est de aia vegetatiua. sensitiua ⁊ intellectiua in hoie. Exemplũ ad hoc. si lignum graue cũ leui ponat̃ ⁊ imergat̃: videtur ꝙ graue cuius est motus deorsum impedit actionem leuis: multo magis hoc fieret. si vnũ esset alteri colligatũ nãliter. Unde Auicenna. vi. naturaliũ pte. 2ª cap. 7°. ita dicit. Quelibet virtus si nõ haberet in quo cõiungeret̃ alteri: nõ ꝓhiberet alterã virtutẽ ab operatione sua. s. si instrumentuz non esset cõmune: nec aliqḋ aliud in quo ꝯiungerent̃ esset cõmune. ¶ Ad 5^m argumentũ de similitudine ad figuras dicendũ. ꝙ similitudo nõ debet intelligi in oibus sed in aliquo ⁊ in aliquo nõ. est enim in hoc silitudo. ꝙ sicut pentagonũ nõ habet̃ nisi p̃us habitis quatuor angulis: sic intellectiua nõ habet̃ nisi prehabita vegetatiua ⁊ sensitiua. ¶ Itez sicut pentagonũ p̃supponit ante se tetragonũ in potentia ⁊ sub esse incompleto. sic intellectiuuz supponit ante se vegetatiuũ ⁊ sensitiuũ in potẽtia ⁊ sub esse incompleto. Sed dissimilitudo est in hoc. ꝙ illi quatuor anguli quos supponit pentagonũ ⁊ tetragonuz sub esse incõpleto sunt de essentia pentagoni qñ est cõpletuz. vegetatiua aũt ⁊ sensitiua nõ sunt de essentia intellectiue. ¶ Ad 6^m dicendũ cũ dicit. ꝙ aliter intellectiua non daret esse simpliciter. Dicendũ ꝙ si per esse simpliciter intelligat totuz esse qḋ est in cõposito: verũ est ꝙ nõ dat illud esse totũ qḋ dat̃ per formas precedentes: sed esse qḋ dat est cõpletiuũ ⁊ perfectiuũ oium formaꝝ p̃cedẽtiũ ⁊ esse illaꝝ formaꝝ. Si autem intelligat̃ esse simpl'r ſm ꝙ diuidit̃ ex opposito cõtra esse qḋ dat accidẽs: ſm quẽ mõ dicit phs. p̃ de generatione. ꝙ qñ generat̃ suba dicit̃ gñatio simpl'r. Dico ꝙ sic forma itellectiua dat esse simpl'r. q2 sicut forme precedẽtes erãt in potẽtia ad illã tanꝗ̃ ad essentiale complementũ: sic etiã esse formaꝝ p̃cedentiũ ad esse eius. ⁊ ideo in aduentu forme cõpletiue est generatio vera vel generationis essentiale cõplementũ. ꝗ̃uis nõ sit generatio vera in aduentu forme accidentalis. t. c^m. 20.

Respõsio ad hec scdm Thomã.

¶ Multifarie multisq3 modis magistri ⁊ multi circa vnitatẽ forme subalis eiusdẽ rei laborauerũt. Quidã istã vnitatẽ ipugnãtes. alij vero ecõuerso rõnibus ⁊ auctoritatibus phoꝝ ipsaz declarãtes. Nostra aũt intẽtio in ꝓposito erit ostendere. ꝙ nullũ incõueniens vel heresis sequit̃ ex ista positione. ⁊ ꝙ isti per sua responsa ad argumẽta Thome que pro ipso faciunt nõ euadunt. ¶ Ad p̃^m argumentum rñdet Thomas in vltima pte sũme dicẽs. ꝙ corp⁹ viuũ ⁊ mortuũ est idẽ numero simpl'r. put simpl'r dicit̃ qḋ nullo addito dicit̃. i. absolute. ⁊ hoc est ꝑpter vnitatẽ suppositi diuine ꝑsone siue vbi quo subsistebat. non tñ fuit idem simpl'r ꝑut simpl'r dicit idẽ qḋ totaliter. t[illegible] enim nõ fuisset mutatũ. nec per cõsequens mortuũ. qḋ hereticũ est dicere. Et lꝫ corpus sit sic mutatũ per mortẽ: nõ sequit̃ ꝙ in morte nouã nãm assumpserit. tũ q2 illa forma subalis in morte inducta nõ est per se assumptibilis. tũ q2 natura sic fuit in p̃cipio incarnationis assumpta videlicet mutabilis ac mortalis tandem per mortẽ mutanda. ⁊ per gloriã resurrectionis reparanda. Ad hoc possunt plura exempla adduci. Ecce doliũ plenũ vino. pono ꝙ vinũ illud mutet̃ in acetũ. doliũ nõ de nouo iplet̃: sꝫ rõne p̃me impletiõis Ad p̃^m

continet

continet acetū de nouo generatū. in quod cōtentum suū
primū est trāsmutatū. sic verbū rōne prime susceptionis
humani corporis: illud in qd corpus prius susceptū in mor
te est mutatū in vnitate psone retinuit sibi vnitū. ¶ Ali-
ud exēplū familiare ad idem potest esse istud. Pone ali-
quē indutū laneo indumēto: qd transmutetur diuinitus
in lineū. ⁊ iterū a lineo in laneū. iste propter istas plures
trāsmutationes nō diceret pluries indutus: sed per vnicā
indutionē haberet indumētū pluries mutatū. sic dei fi-
lius qui sm Aplm habitu vt homo inuētus est: carnē hu
manam in sua incarnatione semel induit: que postea per
mortē fuit mutata: ⁊ tādē per resurrectionē reparata. Fu
it ergo corpus christi viuū ⁊ mortuum vnum ⁊ idem nu-
mero propter vnitatē suppositi quo subsistebat. Nec de
bet dici christus de nouo īcarnari vel corpi de nouo tunc
vniri: lꝫ corpus illud bndictū in vita ⁊ morte formā sub-
Ad 2m stātialē aliā ⁊ aliā dicat habere. ¶ Ad 2m de sacramento
altaris. rndet ipse Thomas in vltima parte sic dicēs. Aia
est forma corpis dās ei totū ordinē esse pfecti. s. esse ⁊ esse
corporeū ⁊ esse animatū. ⁊ sic de alijs. Conuertit ergo for
ma panis in formā corpis christi. sm qd dat esse corporeū
⁊ nō sm qd dat esse animatū tali aia. verba eius sūt. Qd
ergo dicūt. ꝙ corpus nō trāsit in spūm: verū est inq̄tum
huiusmodi. tn̄ forma panis siue corporis hn̄ pōt dici di-
uina virtute trāsire in formā corporis christi: inq̄tū dat
esse corporeū vt ipse dicit. que qdē forma rōne sue perfe-
ctionis habet. ꝙ nō solū dat esse corporeū: rōne cuius di-
citur forma corpis: sed ēt dat esse aiatū aia intellectiua.
rōne cuius dicit spūs. ⁊ hec plenius patebūt ex sequenti-
Ad 3m bus. ¶ Ad 3m dicēdū. ꝙ peccatū originale a pmo parēte
traducit in posteros inq̄tū mouētur ab ipso per genera-
tionē: sicut mēbra mouētur ab aia ad peccatum actuale.
Nō est aūt motio ad generationē nisi per virtutē actiuā
in semine deciso existētē. vnde per virtutē actiuā seminis
traducitur peccatū originale in prolē simul cū natura hu
mana: qꝛ enim infectio illa que est in semine disponente
ad productionē nature humane in prole descēdebat a vo
lūtate primi parētis peccātis: sicut inordinatio que est in
manu homicide a puersa volūtate eiusdē procedit. Hinc
est ꝙ sicut volūtas hominis homicide est cā peccati illiꝰ
actualis pncipaliter: ⁊ manus instrumētaliter. sic volun-
tas pmi hoīs est cā pncipalis istius peccati originalis. se-
Nota di- mē aūt est instrumētalis eiusdē. Ex his patet ꝙ peccatū
ligenter originale nō causatur (vt isti imaginantur) ex istis pnci
pijs nature humane pducte in prolē: videlꝫ nec a mate-
ria nec a forma: sed (prout dictū est) a mala volūtate ho
minis pmo peccātis: in quo oēs peccauerūt pncipaliter ⁊
a semine corrupto ppter illud peccatū natura corrūpitur
effectiue: disposita ad pductionē humane nature in pro-
le instrumētaliter: pcedit ergo illa obiectio ex falso fun-
damēto: qd in ipsis pncipijs nature humane in pℓe pdu-
cta sit cā traductionis peccati originalis reqrenda. qd fal
sum est. His visis patet ꝙ ista tria argumēta nō ↄcludūt
ꝙ predicta positio de vnitate forme in aliquo repugnet fi
Ad 4m dei catholice. ¶ Ad 4m dicēdū. ꝙ nec repugnat phie. im
mo totaliter ei innitit. phia enim nō ponit formas elemen-
toꝝ esse in mixto vel corpe humano actualiter sed solū
virtualr. qualitates enim actiue ⁊ passiue elementoꝝ que
sunt vtutes formarū subaliū eorūdē in mixto inueniun-
tur. Ipsa quoqꝫ aia est forma mixti inq̄tū est actus cor-
poris talē habētis cōplexionē ex proportione primarum
qualitatū pueniētē. circa aūt istā cōplexionē ↄseruandā
vel reparādā versat studiū medicine: nec rōne istius po
sitionis habet quare debeat dici cessare. ¶ Ad 5m dicēdū
Ad 5m ꝙ nō est incōueniēs ꝙ anima inq̄tū est forma corpis di-
catur forma corporea siue corpalis. qꝛ tn̄ minime est im-
mersa materie. ⁊ itātū nobilitate nature sublimata est: ꝙ
habet potentias ⁊ actus penitus imāles ⁊ spūales vn̄ est
spūs ⁊ forma spūalis. ¶ Ad 6m dicēdū. ꝙ ista positio non Ad 6m
ponit ꝙ mā pma sit grauis vel leuis. nec ꝙ ab aia habeat
corpus ꝙ sit corpus graue vel leue nisi effectiue: sꝫ ꝙ est
actus primus corpis: in quo vtute ipsius agētis huiusmo-
di virtutes elemētares inducunt. ita ꝙ illud elemētū di-
citur in tali corpe dñari cuius qualitas als in eodē mixto
excedit. nō opꝫ aūt (prout isti putāt in hoc turpiter dece-
pti) ibi esse elementi formam subalē vbi inuenitur eius
qualitas. cū illa qualitas multū intēdatur: sicut patet de
qualitate ignis in aere ignito. ¶ Ad 7m tandē dicēdū. ꝙ Ad 7m
nō repugnat positio ista sacre scripture. in scriptura enī il-
la soluite tēplū ⁊c. idē demōstrat per hoc ⁊ per illud. s. cor Joā. 2.
pus christi idē numero. prout dictū est. pmo morte solu-
tum. ⁊ postmodū in resurrectione excitatū. qd tn̄ in mor-
te nō fuisset solutū nisi per anime separationē: ⁊ alterius
forme inductionē fuisset mutatū. quare enim scriptura te-
ste solui diceret: si vna ⁊ eadē forma substātiali: ⁊ eadem
hypostasi verbi cōtinue cōtineret. Ecce predicta positio
nō solū scripture huic nō repugnat: sed potius cōsonat et
ↄcordat eidē. ¶ Qd vō dicunt de Ansel. multū facit pro
ista positione si recte itelligat. Ipse homo enim prout ipse
dicit sm aliud est corpus. ⁊ sm aliud est rōnale. ideo reue
ra prout pmittit nō vna ↄsideratione siue vno ↄsignificā
di modo dicit corpus rōnale ⁊ hō. Eadē enim qdditas est
siue natura substātialis quā cōsequitur quātitas dimensi
ua determinata vtus sensitiua ⁊ rōnalis. Hec ergo natu-
ra tota prout ipsā cōseqtur ista q̄titas dimēsiua dicitur
corpus. ⁊ prout ipsā cōseqtur virtus sensitiua dicit aial.
⁊ prout ipsā ↄseqtur vtus intellectiua dicit hō vel rōna-
le. modi igit ↄsignificādi istā qdditatē vnā sunt sm An-
selmū diuersi. ⁊ hoc ppter diuersas pprietates que ipsā
cōsequūtur vt predictū est. ¶ Hoc quoqꝫ qd adducūt de
Aug lio retra. nō est cōtra istā positionē si intelligat. Dice
re enim aiam tribuere spēm corpori per quā est effectiue.
qd vidētur verba illa que retractat ibidē de imortalitate
aie sonare: est temere dictū. Dicere tn̄ ꝙ aia spēm tribuit
corpori per quā est formaliter: cū sit actus ⁊ forma ipsiꝰ:
vt dicit phus: nō est temere dictū. Hoc aūt ponit ista po- 2o de aia
sitio: ⁊ nō primū. Patet ergo ꝙ auctoritas ista recte intel T. cn. 6.
lecta nihil facit ad eoꝝ ppositū. Qd aūt supra dixerat. q.
xxviij. in rnsione ad argumētū Tho. ꝙ lꝫ materia aie rō-
nalis sm se ↄsiderata sit aliqd in potētia. tn̄ vt pfecta est
per formā est actus ⁊ forma corpis in pposito indirecta
obiectione satis impertinēte intēdebāt illud verius dictū
corrigere. Quid enī absurdius dicit: q̄ꝫ ꝙ aliqua mā que
per suā essentiā est in potētia: fiat actus ⁊ forma: ⁊ cū actꝰ
⁊ potentia opponant. ⁊ vnū oppositoꝝ ipossibile est fieri
reliquū. mā quoqꝫ ⁊ forma nunq̄ꝫ coincidūt sm phm. p 2o phys.
pter hoc nūc moti sunt aliter fingere. ꝙ sicut vtutes sensiti- t. cn. 26.
ue pmo pficiūt mām grossiorē corporis mediāte corpore
subtili qd est spūs: sic forma aie rōnalis pmo pficit suam
materiā corporalē subtilē ⁊ spūalē. ⁊ mediante hac mām
corporalē. q̄uis materia aie nō sit actus ⁊ forma corpis:
sed mediāte ipsa aia informet corpus. Reuera: hoc totum
temere dictū est. Si enim aia rōnalis habet suā materiā:
sensitiua que sm ipsos alia suba est habebit suā materiā:
cū magis sit mālis. Et silr (imo multo fortius) vegetati
ua suā: ⁊ tādē ipsum corpus suā. ⁊ tūc oportebit istos sm
modū quo loquūtur fingere: ꝙ forma aie rōnalis pmo
pficiet suā materiā pure spūalē. ⁊ mediāte hac materiam
sensitiue minus spūalē. ⁊ mediātibus illis vlterius mate-
riā vegetatiue minime spūalē. ⁊ tādē vltimo mām corpo-

ralē. et erūt quattuor subē cōpositē ex materia et forma ad minus. quaꝝ pma corpus. s. pficiᵗ ɔñter per tres alias se quētes ordine pdicto. quo mō ergo fm h stabit q aīa sit actus corporis pmus sine aliquo medio. imo qualiter cū hoc stabit q nunq̄ in his terminis locut⁹ est aliqs phus approbat⁹. Cū ergo ista nimis sint absurda surda auretrā seamus. Qui estimāt Augᵐ sensisse. q aīa mediāte corpe subtili māꝫ corporis pficeret: decepti fuerūt in hoc. q dif fert loqui de aīa vt est motor corpis. fm quē modū loqui
2° de aīa tur Aug⁹ et put est forma et actus corpis. prout loqtur phs
t. c° 6. qz inquātū forma est imediate vniᵗ materie: ita tñ q cū ipsa in eodē instāti inducūtur in eadē materia diuerse or ganoꝝ dispositiones et cōplexiōes diuersis potētijs orga nicis seruiētes. Inquātū vo aīa motor est per vnū instru mētū mouet alia. qz sicut dicit Thomas ɔtra Gētiles. li° 2°. c. lxxvi. in motu quo aīa mouet corpus est ordo mobi liū et motoꝝ. Aīa eni oēs suas operationes efficit per suas potētias. vñ mediāte potētia sua mouet corpus et ad mē bra mediāte spū et vlteri⁹ organū vnū mediāte aliqo orga no. ¶ Ex his patet q argumēta que isti afferūt ɔtra istā positionē nihil ɔcludūt. Restat ergo videre qliter argᵗᵃ Tho. que pro se faciūt nō euadūt. ¶ Rñdēdo ad pmuꝫ argumētū ɔcedūt suū intētū in illa rñsione. s. quā dicunt meliorē. Thomas eniꝫ nō ad aliud adducit illam auctē Augⁿ nisi ad ondendū q est tñ vna aīa in hoīe. Et mani festū est q eque facit ɔtra eos qui dicūt vegetatiuā sensi tiuā et intellectiuā tres subās: sicut ɔtra illos syros qui po nebāt tñ duas aīas. cū fm ipsuꝫ vna et eadem sit aīa: que seipsaꝫ rōne disponit. et corpus sua societate viuificat. et pa ri rōne sensificat. qđ nō esset verū nisi ipsa vna et eadeꝫ es set vegetatiua. sensitiua et intellectiua. ¶ Qđ vo dicūt ad 2ᵐ argumētū. q prima forma est incōpleta dās esse incō pletū. et cōpletur et pficiᵗ per secūdā. hoc non pōt stare. qz cū ille forme eiusdē generis sint: opꝫ illā formā perfectio rem icludere in se totā pfectionē que est in forma impfe ctiori rōne cuius ptinet ad ideꝫ genus et aliqd pfectionis eidē supaddere. si enim pfectio vnius forme est oīno ex tra perfectionē alterius: nihil penitus idē participāt. rōne cuius ad idē genus pertineant. lꝫ ponaᵗ q vna per aliam perficiaᵗ. sicut color pficit superficiē cū qua nihil idē par ticipat. ppter qđ et alterius generis est. Cū ergo forma p fectior includat in se pfectionē illā que est in forma imp fectiore cū vlteriore perfectione supaddita: et nihil suipsi us sit per substātiā: impossibile est dicere q forma perfe ctior sit pfectiua forme imperfectioris. cuius nimirū perfe ctionē totā intra suā includit essentiā. ¶ Pꝫ. cōpletū et in cōpletuꝫ eiusdē generis nō cōpatiūtur se in eodē suscepti uo. sicut color cōpletus et incōplet⁹. vel sapor: vel aliud hu iusmodi. sicut manifestū est sensui. Ratio vo iudicat hoc īpossibile ppter repugnātiā que īueniᵗ īter cōpletū et icō pletū eiusdē generis circa idē susceptiuū. Quis aūt sensus nō pticipat drias formaꝝ subaliū. rō tñ illas drias for marū subaliū discernēs nō min⁹ debet istā īpossibilitateꝫ ɔcludere. Cū igiᵗ nō possint iste forme esse simul in eodē. manifestū est q vna nō est alteri⁹ pfectiua. ¶ Qđ vo di cūt ad 3ᵐ. q predicatio est per se p mō. qñ ille forme iter se ordinate sunt eētiales ipsi supposito in quo sunt. et qñ forma scđa ponit pmā in spē. qđ nō ɔtigit in supficie et co lore: stare nō pōt. Si eni iste forme quātūcūqꝫ fingātur subales: sic sint ordinate q scđa sit act⁹ et pfectio forme p me: que per ɔñs est potētia respectu eiusdē cū potētie sint extra rōne ac diffinitionē sui act⁹. pdicatū qđ sumiᵗ a for ma pma nullo mō cadit in diffinitione subiecti qđ sumiᵗ a forma scđa. vbi gra cū diciᵗ: hō est aīal. et per ɔñs nullo mō erit ibi pdicatio per se p mō: que est qñ cadit pdicatū

in diffinitione subiecti fꝫ phm. ¶ Pꝫ. qđ dicunt ad 4ᵐ q p physi.
potētie aīe se mutuo ipediūt pp nālē colligātiā illaꝝ triū c. de p se
aīaꝝ: nō stat cū mente phi. ipse enim quereret ab eis qđ a Platone quesiuit. videlꝫ qd est qđ ligat istas aīas adīui cē. cū eni sint tres subē qrū vnaqueqꝫ fm ipsos hēt ppriā opationē: cū nihil opeᵗ nisi fꝫ q est in actu. necessariū est dicere q vnaqueqꝫ ipsaꝝ hēat actū eēndi ppriū qd ligat ergo eas simul: Si aūt vna in essendo compleᵗ ac pfici tur per aliā: cū vnūqđqꝫ sic se habeat ad agere sicut se ha bet ad esse: nece eēt q vna eaꝝ alterā cōpleat in opando et pficiat sicut et in eēndo. ergo opatio vni⁹ nunq̄ ipediret opationē alteri⁹. qđ falsuꝫ est. et iō nece est dicere sicut di xit Auicēna q iste potētie mutuo se ipediunt in opatione sua. qz radicate sunt in essentia vna que exercēdo actum intēsuꝫ vnius potētie: retrahiᵗ ac ipediᵗ ab exercitio act⁹ potētie alterius. ¶ Rñdēdo ad 5ᵐ ipsi negant similitudi neꝫ iter formas subales et figuraꝝ spēs in hocipso in quo
phus assignauit eādē. Ipse eni (vt manifeste patet omni t. c° 57.
intelligēti) ponit in hoc istā similitudinē. q sicut in figu ris angularibus posterior semp icludit in se priorē cū ad ditione. Silr forma subalis pfectior in se habet include re et includit pfectionē impfectioris forme et addit super ipsaꝫ. ¶ Qđ tādē dicūt ad sextū. q forme pcedētes dant esse qđ cōpletur per esse. qđ daᵗ a forma vltima. Et iō in aduētu forme vltime est generatio vera: stare nō potest. Prime eni forme cū sint substātiales dāt actu esse suba le qđ est per se subsistere. Forma igiᵗ vltima que pfectior est dabit esse non minus perfectū. et per ɔñs sicut est alia forma subalis a priore ipsa perfectior: ita dabit aliud esse substātiale siue aliū actū essendi siue subsistēdi perfectio rem. Ex quo seqtur q in illa vna re cuius sunt iste forme sunt due existētie vel duo actus essendi vel subsistēdi. qđ est impossibile. Esse eniꝫ est ipsa actualitas qdditatis vel nature cuius est. Unaqueqꝫ aūt qdditas natura cōpleta actualitate sibi ppria eoipso distinguiᵗ ab omni alia. Or ergo sint due nature vel qdditates habētes pprias actua litates. et tamē indistincte sint vnā essentiaꝫ cōpositā ɔsti tuentes cōtradictionē includit. Si vo dicaᵗ q forma po sterior nō dat nouū actū subsistēdi: sed complet illud esse habitū per formas precedentes. Ex hoc seqtur q forma posterior erit impfectior et minoris efficacie: q̄ forme pre cedētes. Nulla eniꝫ forma dat esse substātiale siue actuꝫ subsistēdi nisi forma substātialis. et hoc certe rōne perfe ctionis sue nature. Si ergo alia forma substātialis inue niaᵗ que nō dat actuꝫ huiusmodi: illa forma minime vel potius nihil pticipabit de rōne talis pfectionis. Et sic tan deꝫ cū adueniat habēti actum subsistēdi: erit forma non substātialis sed accidētalis. et cū suuꝫ susceptiuuꝫ sit ens actu. et per ɔsequēs mobile: sua inductio erit motus. et nō vera generatio. cuius subiectum est ens in potētia. et ideo nō mobile. ppter qđ ipsa non erit motus sed mutatio su bita fm phm. Multa sunt nimis incōueniētia que ex di ctis istoꝝ possunt cōcludi. vnde quicqd sit de veritate in hac parte īpossibile est oīno per modū quo isti ponūt plu ralitatē formarū substātialiū in eodē sustinere. ergo mo dus alius siquidē possibile est inueniatur. quo inuēto ni hil amplius error aliqs in fide vel phia ex positione illa que ponit vnitatē forme: cōcludi poterit. et hoc ex dicēdis in articulo primo sequēte dño adiuuante patebit.

Articulus Trigesimussecūdus.

Ite ſ q. lxxvi. arti. vij. in responsione. q. dicit. q impossibile est quasdā dispositiones accidentales preexistere in materia ante animaꝫ. vel inter corpus et aīam et quācunqꝫ materiā et formā. qđ patet pmo. qz accidens est posterius

t.c°.4. sterius substātia tēpore ⁊ ratione. vt dicitur in .vij. meta. Nō ergo forma accidētalis aliqua pōt preintelligi in materia ante animā que est forma substātialis. Secūdo hoc patet ex hoc ꝙ cū materia sit in potētia ad oēs actus ordine quodā: oportet ꝙ illud quod est p̄mū in actibus intelligatur primo in materia. Primū autē inter oēs actus est esse. impossibile est ergo prius intelligere materiā quātam ⁊ calidā ꝙ̄ esse in actu. qm̄ actum habet per formā substātialē que facit esse simplr̄ vt dictū est. ⁊ ideo in materia ante formā subalē nulla dispositio precedit.

Corruptorium.

1 ℭ Ex hac positione que sequitur ex precedenti de vnitate forme seqtur vnus alius error. ꝙ. s. filius dei non assumpsit carnē de purissimis sanguinibus beate v̄ginis: quod tamē Damascenus dicit libro .iij. c. ij. ⁊ etiam illud tenet fides: sed potius ex illo sequitur ꝙ accepit materiā primā ⁊ nudam. Ex quo etiā (vt videtur) seqtur peior error. s. ꝙ christus non fuit filius virginis: nec ipsa mater eius: qr non ministrauit carnē vel corpus: sed tm̄ materiam primam: quā si assumpsisset de alia re: nō diceretur propter hoc illius rei filius.

2 ℭ P̄. dicta positio est cōtra ph̄m dicentē in de aīa. ꝙ propria forma habet fieri in ꝑpria materia. nō est autē propria tali materie nisi mediāte dispositione ad talē formā magis ꝙ̄ ad aliā. Unde ēt anima est actus nō materie indispositę: sed corporis physici organici in potētia vitā habentis: que oīa dicūt dispositionem ad aīaz que est forma. ergo falsa est ista positio. tū qr est ꝯtra fidē. tū qr ꝯtra ph̄iam. (t.c°.37. / 2° / 2° de aīa t.c°.6.)

3 ℭ P̄. ꝯstat ꝙ ante infusionē aīe rōnalis est in corpe forma mixti ⁊ qualitatū remissarum ab actibus suis. ⁊ forma ⁊ figura mēbrorū organicorum.

4 ℭ Itē post infusionē aīe sunt hec oīa in corpore similia p̄oribus. ⁊ ꝙ nō sint alia ꝙ̄ p̄us videt̄ per oīmodā silitudinē. qḋ enī per oīa sīle est idē vtiq₃ est. vt dicit Dama. li°. 3°. c. xvi.

ℭ P̄. nunꝙ̄ corrūpitur vnū similiū ad inducendū alia similia. hoc eniz ociosum esset. ergo natura nō corrūpit accidētia precedētia infusionē: ad inducendū alia penitus sīlia post īfusionē. Restat ergo ꝙ sunt eadē accidentia permanētia. Sed precedētia precedebāt aīaz rōnalē in mā. ergo illa ꝯstat ibi esse post īfusionē. ⁊ iḋ media sunt iter animā rōnalē ⁊ mām̄ primā.

ℭ Ad argumēta dicēdū. ꝙ ambo peccāt ꝯ₃ ꝯn̄s. vel procedūt ex suppositione falsa. supponendo enī sicut veritas est. ꝙ in hoīe ⁊ ceteris aīatis sint gradus formaꝝ: manifestū est ꝙ nō sequitur. accidēs est posterius forma subali. ergo est posterius aīa: sed est fallacia ꝯn̄tis. nisi supposito ꝙ in hoīe ⁊ in ceteris aīatis nō sit alia forma p̄ter aīaz: sicut ip̄e opinat̄. S₃ suppositio falsa est ⁊ a magistris Parisius cōdēnata.

ℭ Eodē mō peccat 2ᵐ argumētū. nō enim seqtur esse qḋ est per formā subalē in mā p̄cedit oē accidēs in materia. ergo esse qḋ est per aīam: sed est fallacia ꝯn̄tis: nisi supposito vt p̄us ꝙ in hoīe ⁊ in ceteris aīatis nō sit alia forma p̄ter aīam. qḋ reprobatū est Parisius: sicut dictū est.

Respōsio ad hec scḋm Thomā.

ℭ Ista positio nec est ꝯ̄ fidē: nec ꝯtra ph̄iam si piū habeat inspectorē: modū positionis istius intelligētē. quoniā prout tactū est. s. ar. ꝓximo p̄cedente: dispositiones ⁊ oēs forme accidētales que sunt in aliqua suba: simul inducūtur ab efficiēte in mā cū sua forma substātiali. Contingit ergo accipe ordinē iter formā subalē ⁊ dispositiones accidentales simul in eodē instāti cū ipsa in materia īductas dupliciter: videl₃ q̄tū ad esse vel q̄tū ad fieri. si ergo attēdatur ordo in essendo: sic necesse est dicere. ꝙ iste dispositiones cū sint accn̄tia p̄supponāt ipsam q̄ditatē cōpositam ex materia ⁊ forma in esse ꝯstitutā cui insunt: cū eorum esse sit in esse. Si v̄o attēdat̄ q̄tū ad eoꝝ fieri: sic s₃ modū intelligēdi iste dispōnes accn̄tales precedūt in materia formā subalē: nō quidē duratione: sed sub ista ꝯsideratione qua ꝯsideremus ꝙ forma substātialis inducitur ab agēte in materia per hoc ꝙ iste inducunt̄ ⁊ nō ecōuerso. ⁊ s̄m istū modum nihil ꝓhibet ponere dispōnes istas quasi medias an̄ aīaz ⁊ aliā formā subalē in materia: s̄m ꝙ docet Thomas ꝯtra Gētiles li°. 2°. c. lxx. Uideamus ergo que dicta sunt in exēplo. Ecce ignis agit in aerē ipsum primo alterādo qualitates igneas in ipso inducēs ⁊ p̄mouens. ⁊ qualitates aereas minuens. ⁊ quo ad aliquos gradus corrūpēs. ⁊ per istū modū disponit materiā aeris ad susceptionē forme subalis ignis. tādē in termino istius alterationis qualitates ignis v̄tute ignis agētis intātū intēdūtur: vt per eaꝝ inductionē necessario corrūpatur aeris nature cui repugnāt: ⁊ producat̄ eadē necessitate natura ignis cui in tali gradu cōpetunt. In illo ergo eodē instanti quo alteratio terminat̄ ipsa forma subalis inducit̄. inductis. s. simul cū ipsa illis q̄litatibus igneis in gradu impfectiore in ipso existib⁹ tp̄e toto dū durabat p̄cedēs alteratio. Ex his patet q̄liter ignis inducit formā suā subalē in materia aeris p̄mo inducēdo suas q̄litates sub gradu q̄dā iperfectiore ipso aere manēte ⁊ alteratiōi subiecto. ⁊ tādē in gradu pfecto in ipsius alteratiōis termino aere cui in gradu tale repugnat corrupto ⁊ igne cuius sunt ꝓprietates in illo gradu eodē generato. Q̄tū ergo ad fieri p̄mo op₃ intelligere istas q̄litates dicto mō ante formā subalē in mā inductas pro tāto ꝙ forma subalis inducit̄ per h̄ ꝙ agēs alterādo motu alteratiōis iducit ipsas ⁊ nō ecōuerso: sicut patet ex dictis. Iste aūt q̄litates sic precedētes in ꝓductione ⁊ fieri nec̄cio hn̄t intelligi subsequētes in via eēndi. qr nō pn̄t habere esse nisi per suū subiectū in esse ꝯstitutū: cuius p̄ncipiū est forma subalis. Sicut ergo dicūtur p̄cedere inq̄tum per earū inductionē inducit̄ forma subalis sic ⁊ ꝯsequunt̄ inq̄tū forma subalis est p̄ncipiū eēndi subiecto earūdē. Precedūt g̃ sic dictū ē quo ad fieri. ⁊ sequunt̄ quo ad eē. Ponēdo ergo ꝙ in hoīe nō sit nisi vna forma subalis ipsa. s. aīa intellectiua: sic dicendū est ꝙ virtus formatiua que est in semine deciso a patre: materiā exhibitā a matre in qua est sicut manus figuli in olla s̄m ph̄m: disponit continue ad forme hoīs susceptionē: sicut ignis agētis in aerē disponit illā materiam ad sue forme susceptionē. Disponit aūt virtus illa formatiua materiā illā sub forma existētē sanguinis: inducēdo p̄mo dispositiones ad susceptionē forme hoīs sub gradu impfecto. quas ꝯsequēter ꝯtinue promouet donec in termino illius alteratiōis p̄me inducant̄ dispōnes in gradu tali in quo repugnant nature illi⁹ forme impfectioris que in illo instāti corrūpitur: ⁊ forma nature pfectioris cū dispositionibus illis in gradu tali in eodē instāti inducit̄. Et₃ v̄o ista forma embrionis sit pfectior ꝙ̄ prima ⁊c̄. non tamen est tāte pfectionis ꝙ ꝯstituat naturā humanā in esse. ⁊ ideo virtus formatiua existēs in semine siue in spiritibus illis: nōdū cessat influere agēdo sic in corpus istud generatū. ⁊ inducēdo dispositiones respectu forme hoīs inducēde sub gradu pfectiore. ⁊ in fine istius transmutatiōis secūde inducūtur dispositiones iste in gradu in quo repugnāt nature forme preexistētis que in illo instāti corrūpitur. ⁊ forma hoīs aīa. s. intellectiua in eodē instanti creatur. ⁊ in materia cū istis dispositionibus deo efficiēte ⁊ virtute formatiua disponēte inducit̄. dispositiones eniz inducte cū forma: aīa. s. rōnali a deo creata efficiūtur ⁊ inducūtur ꝓpter dictā virtutē formatiuā. propter qḋ homo semē illud descindens est generās ⁊ pater dicit̄. Sed mulier materiā exhibēs sic dispositam sua vi generatiua vt (2° phys. t.c°.26.)

posset a virtute formatiua moueri dicto modo dicitur ge
nerans et mater. et sic patet quod iste modus ponēdi nō repu
gnat cōsanguinitati vt quidā putāt. ¶ Ad primum argu
Ad p^m mentū dicendū quod beatissima virgo verissime dei mater
dicitur. Ipsa enim exhibuit materiā optime dispositā: de qua
nō per virtutē seminis: sed per virtutē sancti flaminis for
maretur christi corpus de purissimis vtique sanguinib' sui
corporis: vt dicit Dama. Non tn̄ debet dici quod forma san
guinis preexistēs in illa materia in actu remāserit in ipsa
formatione corporis christi: sicut nec forma terre vn̄ for
mabatur corpus Ade: actu remanebat post ipsius forma
tionē. Si aūt christus recepisset carnē de alia re que non
haberet virtutē generatiuā: nō deberet dici filius eius. qr
nō fuisset ab illa regeneratus: sic nec Adā filius terre di
ctus est vel Eua coste. In beata aūt virgine erat virtus ge
neratiua per quā exhibuit materiā preparatā ac disposi
tā vn̄ corpus christi formabatur. Et sicut alie mulieres ex
hibēt materiā dispositā formandā per virtutē seminis vi
ri. sic ipsa per virtutē spiritussancti filiū suū genuit. Vir
tus enim generatiua in muliere: sicut dicit Thomas in vl
tima parte. q. xxxii. articulo vltimo est imperfecta respectu
potētie generatiue: que est in mare. Et sicut in artibus ars
inferior disponit materiā. et ars superior inducit formaz: vt
2º.24. dicitur .ii. physicorum. Ita virtus generatiua femine preparat
materiā: virtus vero maris actiua format materiā prepara
tam. In aliis vtique a beata virgine. in ipsa enim erat virtus
formatiua superior. s. spiritussanctus: formans de materia
preparata quā ipsa exhibuit corpus Christi eodē instāti.
Et prout docet Thomas vbi. s. q. xxxiii. arti. p. 2º et 3º in eo
dem instāti: in quo terminabatur motus localis. per quā il
la materia siue illi purissimi sanguines ad locum genera
tionis sunt delati per virtutē infinitā spiritussancti indu
cebantur in illa materia dispōnes corporis christi in gradu
cōpleto atque perfecto: cū quibus eidē materie simul vniebatur
anima rōnalis creata ab ipsomet deo: et totū sic ineffabi
liter productū a verbo dei in vnitate personali est assum
ptum in illo eodē instāti. propter qd beata virgo cōcepit
tūc hominē simul et deū. In vno enim instāti o beata do
mina in te fuit vnio matris et virginis: in tuo filio dei et ho
minis. ergo doctrina ista huius doctoris egregii nō est fi
dei cōtraria. sed ei' potius per oia luce clarius expositiua.
Ad 2^m ¶ Ad 2^m quod dicit phūs. si intelligatur recte: totum facit
pro ista positione. Forma enim nunquam inducitur nisi in ma
teria disposita. sed dispositiones primo inducte in subiecto
alterationis in gradu imperfecto corrūpūtur in termino il
lius alterationis per corruptionē sui subiecti. qr destructis
In predi- primis substantiis impossibile est aliquid aliorum rema
camēto nere. vt dicit phūs in predicamētis. procedēs enim alteratio
sube. materiā disponēs terminatur ad dispositiones cōpletas
in gradu perfecto: cū quibus noua forma substantialis corru
pta precedēte inducitur: vt sepe dictū est. et iterare nō piget:
Ad 3^m qr istud multū facit ad intelligēdū qd dicitur. ¶ Per idez
patet ad 3^m. Dispositiones enim que precedūt in embrione
ante infusionē anime sunt incōplete. et corrūpūtur cū suo
subiecto inductis cōpletis simul cū infusione anime. qui
bus per mortē corruptis inducūtur alie incōplete cū qui
Ad 4^m bus anima recedēte inducitur alia forma subalis. ¶ Ad
4^m dicēdū quod vnū simile nō inducitur ad corrūpēdū ali
quid simile per se: sed per accidēs bene contingit. verbi gra
tia. In aere enim similis est qualitas et similis quātitas pre
cipue post alterationē ipsius ab agente quātitati et quali
tati in igne existente: ita tn̄ quantitas et qualitas corrūpi
tur per corruptionē aeris igne generato. Simili modo cō
tingit in proposito: sicut satis clarū est ex dictis. per que
multa alia argumenta que fiūt cōtra positionez de vnita

te forme substātialis possunt dissolui. ¶ Plures enim sic i
arguūt. Materia prima primo recipit formā vniuersalez.
et mediāte forma vniuersali recipit alias formas vsque ad
indiuiduales: vt dicit Cōmētator super primo metaphysi 2^m.38.
ce. Ex hoc videtur secundum ipsum quod forma magis vniuersalis et
forma minus vniuersalis sint diuerse secundum rez. ex quo vna
recipitur in materia prius quam alia. et sunt in eodē indiuiduo
simul enim. Petrus est suba vel corpus per formam ma
gis vniuersalē. et homo per formā minus vniuersalē. ergo
in vno indiuiduo sunt plures forme secundum rē diuerse. ¶ Itē 2
actio generātis terminatur ad formā subalē. sed in genera
tione hominis homo est generās. ergo sua actio terminatur ad
aliā formā substātialē. nō ad animā rationalez. qr ipsa a
deo creatur immediate. ergo preter animā rōnalē opz pone
re in homine aliā formā substātialē ad quaz terminetur
actio nature. ¶ Preterea impossibile est aliquod accidēs remane 3
re sine subiecto: a quo et in quo creatur. sed recedēte anima
humana a corpore videmus ad sensum eadem accidētia
manere. puta eādē quātitatē. figurā. grauitatē. sitū partiū
et multa huiusmodi circa qui sensus nō decipitur: cum sint
per se sensibilia. ergo remanet subiectū eorum idē. s. idē cor
pus qd prius. et per cōns eadē forma que prius. nō ergo est
actu corpus in hoie per animā: sed per aliā formaz. ¶ Preterea 4
recedēte aia qd remanet est corpus subsistēs. ergo habet
formā subalem sine qua nihil subsistit. sed nō est ibi (vt
videtur) forma subalis de nouo inducta. qr forma sub
stātialis est terminus generationis ibi. aut non videtur alia
gnōn eē: qr gnō est termin' alterationis. Ex viuo aūt fit mor
tuum sine alteratione precedēte: puta ex vno ictu occidētis
subito. ergo corpus mortuū est subsistens per formā que
prefuit in materia cū aia rōnali. ¶ Preterea materia prolis ex 5
hibetur a matre secundum phm. et aia rōnalis est ab extra a deo
scilz creata. Si ergo in hois suba nihil sit nisi materia pri
ma et aia rōnalis. sequitur quod homo nihil habeat a suo pre.
et per consequēs nō plus attinet sibi quam cuicunque extraneo: qd
est absurdū. ¶ Itē in eodē instāti quo corpus christi in 6
vtero beate virginis formabatur per virtutē sactispūs ani
ma rōnalis a deo creata eidez vniebatur. aut ergo forma
inducta per spiritū sanctū mansit post infusionē aie: et tūc
haberet propositū. qr tūc fuerūt in sua natura humana due
forme subales. et sic pari rōne in quacunque alia: aut forma
illa recessit adueniēte aia. et tūc in eodē instanti quo indu
cebatur remouebatur. et sic per cōsequēs fuit et non fuit. qd
est impossibile et cōtradictionē includit. ¶ Ad p^m argumē Ad p^m.
tū sic dicēdū. Cum dicit Cōmētator formā vniuersalez
recipi in materiā. et deinde alias. nō est intelligēdū quod il
la prioritas et posterioritas sit secundum tēpus sed secundum ordinem
nature. sic enim dicitur prius a quo nō cōuertitur cōsequētia
essendi: vniuersale scilz respectu sui cōtenti. et ideo nō seq
tur quod inter formā magis vniulez et min' vniulez sit diuer
sitas secundum rē: sed solū secundum rōnē. ¶ Ad cui' euidētiā cōsiderā
dum est. quod oēs forme substātiales tam materiales quam se
parate a materia in hac proprietate cōueniūt. quod quelibet
dāt esse subsistētie. et cōstituit ens subsistēs. et ideo intelle
ctus noster habet vnū cōmunē conceptū de omnibus. et
abstrahit vnā formā cōmunē secundum quā quodlibet cōstitu
tum dicitur suba. et ista forma dicitur primo recipi in ma
teria. qr secundum istā rationē forma dat esse quod est subsiste
re: qd opz preintelligi oibus accidētibus. vlterius omnes
forme materiales siue corruptibiles siue incorruptibiles
in hoc cōueniūt quod ad eas cōsequūtur tres dimensiones. et
ideo de eis omnibus habemus vnū cōceptū cōmunē ab
strahendo de eis vnā formā cōmunē secundum quā quodlibet
cōstitutū per eas dicitur corpus. et secundum istā rationē forma
dicitur posterius recipi in materia quam secundum primā rationē.

qr sicut

ꝗ sicut dimēsiones in subiecto naturaliter presupponūt
esse subsistētie in subiecto: ita ⁊ forma sm rōnē que ad
ipsam sequūtur dimēsiones presupponūt semetipsaz ꝑ
ut dat esse subsistentie. Et sic intelligēdū est de generibus
⁊ speciebus sibi inuicē subordinatis ꝙ nō predicantur de
aliquo indiuiduo per formas realiter diuersas sicut puta
uit Auicebron. sed per eādē formā differentē solū sm di
uersam cōsiderationē rationis. ⁊ istud necesse est dicere.
Cū eniz species sit idipsuz ꝙ genus. puta homo est illud
ipsuz ꝙ aīal. prout animal de hoīe predicat̄. nec animal
est pars hominis sm rez: sed solū sm rationē. qꝛ ratio ho
minis includit illud a quo ratio aīalis sumit̄: ⁊ nō ecōuer
so. Silr opꝫ dicere formā speciei esse formā ipsius gene
ris. sicut eniz abstrahitur genus a spēbus: ita forma gene
3ª.8. ris a forme spērum. Unde Cōmētator in pmo de anima
dicit. ꝙ intellectus facit vniuersitatez in rebus. Una igit̄
forma sꝫ rē est plures sm rationē. s. magis vniuersalis ⁊
minus vniuersalis. ⁊ sic materiā recipere formaz magis
vniuersalē ante aliā: nō est aliud q̃ꝫ materiā recipere for
mam cōceptā siue intellectā sm rōnem vnā ante semet
Ad 2m ipsam cōceptā vel intellectā sm rationē aliam. ¶ Ad 2m
dicēdū ꝙ generatio hoīs aliter terminatur ad formā sub
stantialē q̃ꝫ generatio aliarū rerum. alie eniz generatiōes
sic terminātur ad eā. ꝙ ipsa naturalia agētia non solū in
ducunt dispositiones accidētales sed etiā ipsaz formā in
ducūt subalem per quā generatū assimilatur generāti in
specie: sed hō generās dispositiones accidentales inducit
in materiā cōpletas ac ꝑfectas: vt dictū est supra cū qui
bus aīa rōnalis rōne sue nobilitatis a deo īmediate crea
ta īfundit̄. ⁊ materie dicto modo disposite vt forma vni
tur dās ei totū ordinē esse perfecti: ⁊ ideo actio nature ibi
nō terminat̄ ad formā subalē quā vltimo inducat: sed ad
quā in ipso termino alteratiōis vltime disponat sicut pa
Ad 3m tet ex supradictis. ¶ Ad 3m dicendū. ꝙ vt pretactū est: in
corpore viuo ⁊ mortuo nō manēt eadē accidentia nume
ro sed specie sicut eadē sunt accidētia specie in aceto que
prius erāt in vino. Nec est istud ꝯtra sensuz. qꝛ sensus nō
potest distinguere inter accidētia oīno similia qñ subito
inducūtur in eadē materia. puta ꝙ dimēsio vel humidi
tas sit alia in aceto de nouo generato vino preexistēte: cu
ius ratio est. qꝛ accidētia numerātur sꝫ numerationē sub
iectorū. vnde vbi sensus pōt distiguere inter subiecta per
aliqua accidētia apprehēsa disticta in illis. ibi pōt distin
guere inter alia accidētia similia iter se ⁊ eisdē. verbi gra
tia. per distinctā quātitatē Petri ⁊ Pauli quā consequitur
dualitas cognoscit sensus distractionem inter Petrum ⁊
Paulum ⁊ inter albedinem vnius ⁊ alterius: vbi autem
in generatione vnius ex altero inducitur alia forma sub
stantialis cuz quātitate ⁊ qualitate consimili ⁊ alijs acci
dentibus ꝯsimilibus ꝯsequētibus nō habet sensus distin
guere inter illa subiecta: sꝫ sola ratio cuius est solā formā
Pchra obiectio nis cōfu tatio. substātialē apprehēdere. Sensus vō per accidētia simi
lia apprehēsa qbus solis īmutat̄: nō potest ad istā distin
ctionē cognoscēdā penetrare. Et qꝛ mirū est aliqbus: quo
modo talis organiçatio subito possit induci in materia in
separatione: qualis per lōga tēpora inducta fuit per virtu
tez patris in semine. Jō aduertendū est: ꝙ qñqz in mate
ria aliqua sunt accidētia plura iā inducta que habēt simi
litudinē cū accidētibus rei generāde. nec per ꝯsequēs ha
bent corrūpi nisi per corruptionē sui subiecti. vbi gratia:
caliditas ⁊ raritas in aere alterato ab igne agēte habet si
militudinē cū accidētibus ignis generādi: nec corrūpun
tur nisi per corruptionem aeris subiecti. ⁊ qñ ita est eo ꝙ
sunt iā inducta in gradu vno in materia existēte adhuc sub
forma corrūpenda: est ipsum agēs potēs propter ista sub
iecti suscipiētis dispositionē inducere accidētia consimi
lia in gradu alio cū forma substātiali subiecti de nouo ge
nerati. Uerbi grā. eoipso ꝙ caliditas. raritas ⁊ siccitas cū
quātitate dimēsiua substrata sunt inducta in gradu mul
tum intēso in aere alterato: potēs est ignis agēs subito in
alterationis termino: ꝯsimilia accidētia in gradu alio sꝫ
sensum a precedētibus indisticta inducere cū forma sub
stātialis ignis generati. ⁊ hoc certe nō cōtingeret si aer il
le ꝯtrarias haberet dispositiones. ⁊ in nullo prius silibus
accidētibus inductis alteratus foret: ⁊ ideo dicit phūs ꝙ 2º de ge
in habētibus symbolū facilior est trāsmutatio. inq̃tuz. s. neratiōe
nulla transmutatio cadit super symbolū siue accidēs qđ t. ꝯm. 25.
est simile in corrupto ⁊ generato nisi per accidēs. ex eo ꝙ
preinductū in subiecto corrūpēdo in gradu vno subito po
test simile induci cū forma subali rei generande in gradu
alio. inter quos gradus ꝓpter eoꝝ approximationez sen
sus nō potest iudicare. Quia igit̄ in corpore aīalis morta
lis sunt plura accidētia similia cū accidentibus corporis
animalis oīno mortui. hinc est ꝙ quasi subito possunt so
luta armonia ⁊ gradu ꝑfecto quē habet in corpore aīalis
viui cū forma substātiali aīalis mortui natura vel violē
tia alterāte induci accidētia ꝯsimilia in gradu alio. ita ꝙ
sensus nō discernit inter gradus istos. ⁊ hinc est ꝙ neces
se est. ꝙ in separatione aīe a corpore ista similia accidētia
subito inducātur sub forma substātiali corporis mortui
īducta in ipso eodē instanti. in generatione autē hoīs vel
aīalis nō est talis similitudo accidētiuz in pricipio in sub
iecto alterādo cū accidentibus corporis aīalis vel homi
nis. Sed magna diuersitas. ⁊ ideo lōga requiritur ⁊ magna
trāsmutatio: donec vltimo iducātur accidētia vere simi
lia. ⁊ tūc certe sicut in proposito istis propter corruptionē
sui subiecti corruptis subito inducūtur alia accidētia simi
lia. ¶ Ad 4m dicendū ꝙ in morte animalis quedaz for Ad 4m
ma imꝑfecta inducitur in materia. nō tñ proprie dicitur
ibi esse generatio nisi sm qđ. eo ꝙ illud a quo est trāsmu
tatio est ꝑfectū. Jllud aūt in quod trāsmutat̄ est imperfe
ctū ⁊ qđ corruptū. ⁊ preter intētionē nature. Unde phūs t. ꝯm. 14.
8º metaph. vocat mortuū corruptionē vini: sicut acetum
corruptionē vini. quicqđ igitur dissoluit armoniā dispo
sitionuz accidētaliū debitā anime. siue sit calor īnaturalis
siue aliud agēs extrīsecū illud est cā inductiōis illius for
me imperfecte: ⁊ eadē facilitate que armonia illa debita
aīe soluit̄. ⁊ forma ista cū dispositionibꝰ silibus īducitur.
Predicta autē armonia sine alteratione ꝓcedēte nō dis
soluitur actione alicuius agētis particularis. lꝫ ipsa alte
ratio aliqñ qdē sit longa propter actionis remissionē. ali
quādo breuis ⁊ quasi momētanea propter actionis vehe
mētiaz vel violētiā. sicut accidit in subito occisis: in qbus
modū diuisionis alicuius partis pncipalis ꝯcomitat̄ mo
tus alterationis circa oēs corporis dispositiōes. ⁊ in eodē
instāti quo terminat̄ motus instrumēti diuidētis termi
nat motus istius alterationis ꝯcomitantis. In quo anima
separat̄. ⁊ forma illa imꝑfecta inducit̄ cū dispōnibus si
lis ad quas terminat̄ illa precedēs alteratio. Et illud con
tingit in amputatione ⁊ diuisiōe capitis. Sile est qñ vno
ictu fulminis vinū ꝯuertit̄ in acetū. tūc eniz motū illius
ictus ꝯcomitat̄ vini alteratio. ita ꝙ in eodē instāti termi
natur ille ictus seu motus ille localis. ⁊ motus ipsius alte
rationis vini. vñ sicut vnus motus ipse ictus est. ⁊ ita su
bitus. sic ⁊ alteratiōis motus ipsuz ꝯcomitās. Simili mo
do ꝯtingit cū veloci ⁊ quasi subita diuisione corporis ho
minis. ⁊ motu alterationis illā diuisionē ꝯcomitātis in su
bito occisis. ¶ Ad 5m dōꝫ. sic tactū est supra. ꝙ ꝯsanguini Ad 5m
tas humane ꝓlis ad parētes nō attēdit̄ penes hoc ꝙ ali
qua forma substātialis que erat in patre transeat ab ipso

in prolē. hoc eniꝫ est impossibile ꝙ forma eadē que actu est in vna materia: migret vel trāseat in materiā aliā. Sꝫ virtus in semine deciso adiuta per virtutē celestē: ⁊ maxime solis inducit dispositiones vltimas: sine qbus anima nō vnit̄ materie. imo in termino vltimo alterationis aīa rationalis inducitur a deo creata: hōis realiter constitutiua. Et ideo dicit phs. ꝙ hō generat hominē ⁊ sol. ergo homo qui generat eoipso dicit̄ pater. ⁊ qui generat̄ eoipso dicitur filius. ⁊ qui ab eodē geniti eoipso dicūtur fratres. ⁊ sic de alijs ꝯsanguineis ꝑm gradus. ¶ Ex his patet ꝙ ratione generationis siue ꝓpagatiōis carnalis est nexus cōsanguinitatis in hoībus. Ad generationem vō in muliere spectat materiā dispositā ac preparatā exhibere. ad generationem vō in mare per virtutē actiuā in semine deciso illam materiā sic exhibitā a muliere que p̊mo est sub forma substātiali imꝑfecta: vtputa sanguinis informati disponendo motu alterationis: donec (prout dictuꝫ est) in termino alterationis vltime inducātur dispositiones tales cōplet: cuꝫ quibus in materia inducat̄ anima rōnalis a deo creata. Hic est ꝙ oēs homines dicūtur fuisse in lūbis Ade ꝑm rationem seminalē. qꝛ. s. per virtutem seminis existentē in lumbis eius p̊mo ⁊ per actionē eius aliorum ab ipso genitoꝝ vsqꝫ ad vltimū lege concupiscentie in esse productū. Omnes alij a christo sunt ab ipso Adam in esse producti. Sed corpus christi nō dicit̄ fuisse in lumbis Ade vel Abrae ꝑm rationē seminalem. qꝛ nō fuit formatū per virtutē seminis. ⁊ tamē dicit̄ ibi fuisse ꝑm corpulentā subām. pro tāto qꝛ beata vgo Maria que fuit ibi sicut alij ꝑm rōnem seminalem exhibuit materiā. vñ per vtutē sanctispūs formabat̄ supradicto mō corpus christi. Igit̄ corpus christi nō fuit ibi ꝑm rōnē seminalē. qꝛ corpus christi nō fuit vtute seminis formatū: corpus tñ virginis fuit formatū per virtutē seminis existētē in Adaꝫ ⁊ Abraā. Et qꝛ ipsa sic producta exhibuit materiā vnde formabatur corpus christi fuit in lūbis eoꝝ virtualiter quo ad corpulentā subam. lꝫ nō ꝑm rationē seminalē. ⁊ iō certe christus mediāte beata virgine ⁊ alijs a qbus ipse ꝑm rōnem seminalē descendit: dicitur semē Abraā. ꝑm illud

Ad Galath. iij. Apostoli. In semine tuo. q est christus. Ex his patet ꝙ filij a parētib' nihil aliud debēt hēre nisi ꝙ ab ipsis descēdant mō ꝑdicto per generationē. ⁊ illud nō est ꝯtra positionē de vnitate formaꝝ. imo pulcherrime saluatur ꝑm

Ad 6m ipsā. vt patet ex dictis. ¶ Ad 6m dicēdū. ꝙ sicut dictū est ē. ꝙ deus rōne sue potētie infinite non indiget motu alterationis medio ad hoc ꝙ ꝓducat suū effectuꝫ in esse. ⁊ iō lꝫ in ꝓductiōe humani corꝑis indigeat natura ꝑticularis motu alteratiōis: imo multis alteratiōibus ad h ꝙ tādē inducātur dispōnes ille qbus aīa a deo creata īfundit̄. deinde tñ in termino mot' localis quo illi sanguines purissimi ad locuꝫ generationis sūt delati sine aliq̄ alteratiōis motu successiuo medio: potuit inducere ⁊ inducit ꝑfectas dispōnes cū qbus aīa illa btā ab ipsomet deo eodē instāti creata corꝑi christi īfundebat̄ donec eidē totū ordineꝫ esse ꝑfecti. ꝙ. s. sit ens. ⁊ ꝙ sit corpus. ⁊ ꝙ sit corpus aīatū aīa humane nature sic ieffabiliter producte in ipso īstāti eodē vniebat̄ filius dei in vnitate persone cōicās. s. suam substātiaꝫ eidē: vt sic sit vna ꝑsona verbi dei subsistens in duplici natura humana: sciꝫ ⁊ diuina: ipsi soli deo honor ⁊ gloria: per infinita seculorum secula.

Articulus Tricesimustertius. Itē. q. lxxix. ar. vi. in rñsione principali dicit̄. ꝙ si memoria accipiat̄ solū pro vi ꝯseruatiua spērū: opꝫ dicere memoriā in pte itellectiua esse. Si vō de rōne memorie sit ꝙ obiectū ei' sit ꝑteritū vt preteritū: sic memoria non est in pte intellectiua sed in sensitiua tñ: que est apprehēsiua pticulariū: ꝑteritū eni vt preteritū: cuꝫ significet sub determinato tēpore ad ꝯditionē particularē pertinet.

Corruptorium.

¶ Ex hac positione necessario sequitur error. s. ꝙ angeli nō habeāt memoriā ꝑteriti. ⁊ per ꝯñs nec certā cognitionē. qꝺ videt̄ erroneū ⁊ in ꝑiudiciū eoꝝ ⁊ nr̄m quoꝝ hñt custodiā: ⁊ iō dicēdū est. siue memoria accipiat̄ pro potētia itellectiua spērū ꝯseruatiua: siue pro actu memorandi ꝑteriti vt preteriti: nō solū est memoria in sensitiua: tunc enī nō esset in angelis in qbus nō est aliq̄ vis sēsitiua. Qꝛ aūt angelus nō tñ habeat memoriā itellectiuā: sed ēt ꝑteriti vt preteritū est: patet Thob. v. vbi dic̄ Raphael angelus. Noui viā que ducit in Rages ciuitatē medoruꝫ: ⁊ oīa itinera ei' frequēter ambulaui ⁊ māsi apud Gabeluꝫ. Et in eodē. xij. Qñ orabas. s. cum lachrymis: ⁊ sepeliebas mortuos ⁊c. ego obtuli orationē tuā dño. Et Dañ. x. dicit. Angelus p̊nceps regni ꝑsarū restitit mihi vigintiuno diebus. Ex quo patet ꝙ memoria siue accipiat̄ pro vi cōseruatiua spēꝝ siue pro actu memorādi preteritū: debet poni nō solū in pte sensitiua: sed ēt in pte itellectiua. ¶ Ad illud qꝺ pro rōne īsinuat. s. ꝙ apphēsiua sensitiua est pticulariū sub hic ⁊ nūc. ⁊ tale est ꝑteritū vt ꝑteritū. Dicēdū ꝙ nō solū sensitiua cōprehēdit pticularia sub hic ⁊ nunc. sed ēt itellectus ⁊ recordatio. nec differt itellectus a sensu in h ꝙ sensus apphēdit singularia. intellectus vō vniulīa abstracta. sꝫ in h differūt ꝙ sensus apprehēdit singularia sola: itellect' aūt vniulīa nō sola: sed ēt pticularia. alˀs angelus ⁊ aīa nō apprehēderēt christū cū sit quoddā singulare. ⁊ ipsi nō habeāt potētiā sensitiuā. cuius ꝯriuꝫ habet̄ Ioā. xvij. Hec est eniꝫ vita eterna vt cognoscāt te. Item ex hac positione sequeret̄ ꝙ aīe iā beate nō haberēt memoriā passionis christi. nec eēnt memores alioꝝ beneficioꝝ pticulariū iā preteritoꝝ ⁊ peccatoꝝ suoꝝ. ⁊ ita nō essent grate deo in reddēdo ei gratias pro remissione peccatorum ⁊ exhibitione beneficioꝝ. qꝺ est plane erroneum. ¶ Si aūt opponat̄ ꝙ phs nō ponit nisi memoriā sensitiuam: vt in li° de memoria ⁊ reminiscētia dicit: loquēs de memoria ꝙ est per se ⁊ p̊mo sensitiua. intellectus autem per accidēs: ratio supponit falsuꝫ. qꝛ phs in magnoꝝ moralium. c. xix. dicit memoriā in vi rationē habente. ¶ P. Augustinus plane ponit memoriaꝫ intellectiuaꝫ. x. de trinitate. c. xij. ⁊. xv. ⁊ li°. vij. c. xxi. ⁊. xxiij.

Respōsio ad hec scōm Thomā.

¶ Ex dictis supra ar. ij. qualiter intellectus noster singularia cognoscit. ⁊ qualiter nō satis euidēter patet responsio ad oīa hec que obijciūtur: si simul cū hoc attēdamus ꝙ aliter angelus ⁊ aliter itellect' noster cognoscit ista singularia materialia. Angelus. n. cognoscit ea directe sicut sūt per spēs īnatas: que representāt rē oīno sicut est in se: itellectus noster itelligit directe vniuersalia a ꝯditionib' materialibus abstracta: sicut patet per phm ⁊ Cōmētatorē vbiqꝫ. Singularia aūt cognoscit idirecte per ꝯuersionem vel reflexionē ad phantasmata. ꝓpter qꝺ si in parte intellectiua nobis nō sit ponēda memoria vt respicit preteritū vt ꝑteritū: sicut Thomas dicit hic. eo ꝙ intellect' noster abstrahit ab huiusmodi conditionibus. nec cognoscit huiusmodi nisi indirecte modo predicto. nō ideo seqtur ꝙ angelus nō possit preterituꝫ cognoscere vt preteritum: cum ipse alio modo apprehendat per speciem. s. que rem representat directe sicuti est per omnia. Unde obiectio ista cui principaliter innituntur vana est ⁊ risu digna. ¶ Et qꝺ dicunt respondendo ad rationem Thome. nulli dubium quin sit falsum; ⁊ manifeste contra philosophū.

Cōmētatorē

Margin notes (left column): 2° de generatiōe t.ͨ 56. — Ad Galath. iij. — Ad 6m

ꝑ poste. Cõmentatorem. & Boetium. qui ait singulare dum senti-tur. vniuersale dum intelligitur. Hec manifesta sunt ex dictis. s. arti. 2°. ¶ Ad illud: q si in parte intellectiua nõ esset memoria preteriti vt preteritum. tunc anime beate nõ haberent passionis christi & aliorum beneficiorũ pre teritorum memoriam. Dicendum q anime separate bea te in verbo vident res non soluꝫ abstractas: sed sub omni conditione quaꝫ habent & habiture sunt vel prius habue runt in reꝝ nã. Unde obiectio illa nulla est. Loquendo tñ de naturali cognitione aie separate que cõmunis est bea tis & nõ beatis. Dicendũ q modus itelligendi in aiabus separatis est per influentiã specieꝝ a deo. & sm istũ modũ habet intellectus ipsa singularia: sicuti sunt cognoscere. Sicut enim deus ipse per suã essentiam inq̃tum est cau sa vniuersalium & indiuiduantium principioꝝ cognoscit vniuersalia & singularia. ita substãtie separate per species impressas que sunt quedam participate similitudines il lius diuine eẽntie possunt vniuersalia & singularia cogno scere. Hec tamen est differentia inter angelos & animas separatas: q angeli huiusmodi species ꝓpter efficaciam sui intellectus non solum naturas in speciali cognoscere possunt: sed etiam cõditiones indiuiduales quascunqꝫ in eisdem. aie võ separate quaruꝫ naturalis cognitio est im perfectior & confusior sm modum nature sue: nõ possunt per huiusmodi species cognoscere nisi illarum reruꝫ cõdi tiones indiuiduales: ad quas cognoscendas quodãmodo determinant̃: vel per p̃cedentẽ cognitionẽ: vel per aliquã affectionem: vel per habitudinem naturalẽ vel diuinam ordinationem. q2 omne qd recipit̃ in aliquo detinetur in eodem per moduꝫ recipientis. Ista est doctrina Thome vbi docet qualiter anima separata cognoscat singularia pte pma. q. lxxxix. ar. iiij. ex q̃bus patet qualiter soluũtur oĩa obiecta istoꝝ. ¶ Qui võ tandẽ dicunt Aug^m & phm posuisse memoriam in vi rationem habente siue intelle ctuꝫ. Dicendum q habet intelligi de memoria put sumi tur pro vi specierum intelligibilium cõseruatiua: vel inq̃ tum intellectus potest cognoscere huiusmodi preterita vt preterita indirecte conuertendo se ad phantasmata.

Articulus Tricesimusquartus.

Articulus Tricesimusquartus. Iteꝫ q. lxxxij. ar. iij. in responsio ne p̃ncipali dicit. q intellectus & voluntas si cõsiderentur sm se sic intellectus est eminẽ tior. sm quid aũt & in cõparatione ad alterũ: voluntas inuenitur interdum altior q̃ intellectus: eo q obiectũ voluntatis in altiori inuenit̃ q̃ obiectũ itellect°.

Corruptorium.

Corruptorium. Hoc videtur nobis falsum. & antecedens ad multa falsa. lꝫ
1 nõ videat̃ directe cõtrariuꝫ fidei vel bonis moribus. Di cit enim Anselmus in libro de conceptu virginali & origi nali peccato. cap. iiij. Si de actionibus voluntarijs que in iuste sunt arguantur membra & sensus corporis quibus fiunt: respondere possunt. Deus subiecit nos: & potestateꝫ que in nobis est voluntati vt ad eius imperium nõ possu mus nõ moueri & facere qd ipsa volt. & ita non possumus nec debemus nõ obedire domine quã nobis dedit deus. Et infra sequenti cap. Uoluntas cui subditi sunt omnes
2 volũtarij mot° totius hominis. Hec auctoritas attribuit dominium volũtati: & nõ rõni. Item melioris & superio ris est vti deterioribus & inferioribus. Hoc videmus ad
cap. 3°. sensum: in quibus naturalis & debitus ordo seruat̃. Et Cõ mentator. vi. ethi. super illud. Postq̃ ergo dictũ est duas esse ptes &c. Qualiter inquit deterius meliori vtetur. Sꝫ voluntas vtit̃ ratione & ceteris potentijs anime: vel enim est assumere aliquid in facultatem voluntatis sm Aug^m x. de trinitate. cap. x. ergo voluntas est superior intellectu

& ceteris potentijs aie. ¶ Itẽ illud est melius cuius perfe 3
ctio est melior sicut dicit Cõmen. in fine ꝓlogi. vi. ethicoꝝ. Qualiter inquit nõ est melior melioris virtus & perfectio. Sed charitas que est pfectio volũtatis est optima virtus & pfectio: sicut dicit Aug° de trini. libro. xv. cap. xvij. & cap. xviij. Dilectio inquit dei diffusa est in cordib° nostris &c. Nullũ est igitur isto dono excellentius. qd solum diuidit 4
inter filios regni & filios perditionis. ¶ Phs dicit p̃ to- .cap. 8°
picorum. De magno bono & magis conferente melius est qd omnes eligunt q̃ qd nõ omnes: & qd plures q̃ qd pau- c°. p. c° 8°
ciores. Sed bonum omnia appetunt: vt ipse dicit in eodẽ c°. p
cap. & 3° topicoꝝ. & i. ethi. sed nõ omnia appetunt verum per se loquẽdo. sed sola rationalia. ergo bonũ melius est q̃ verum. ergo est obiectum melioris potentie. ¶ Item 5
meliori obiecto respondet nobilior potentia vt videtur. & dicit Aug° in quadam epistola ad Nebridium: scilicet q mens atqꝫ intelligentia oculis atqꝫ vulgari aspectu me liores sunt. qd nõ esset ita nisi meliora essent illa que itel ligimus q̃ illa que discernimus. sed si discernimus veruꝫ a bono. sm qd per rationẽ separata sunt: videt̃ bonũ me lius esse q̃ verum. & per cõsequens nobilius. ergo bonuꝫ sm q bonũ est obiectum melioris potentie q̃ veruꝫ sm q veruꝫ. Et ita voluntas erit nobilior intellectu. ꝓbatio assumpte: bonũ sm q bonũ est bonuꝫ per se: veꝝ autem sm q verum nõ est bonum nisi per bonum: sed illud est melius qd est bonuꝫ per se q̃ illud qd est bonũ per aliud. ergo bonũ est melius vero. ¶ Item quando multi cõue 6
niunt & cooperant̃ sibi in preparatione alicuius maleficij: ille cui magis imputatur reputat̃ magis principalis & ecõ uerso. vnde & principalius trahit̃ in causam: sed omne pec catũ reputatur vel imputatur maxime volũtati. ergo vo luntas est p̃ncipalior in peccato q̃ intellectus. Uerbi gra tia. Incredulitas siue perfidia magis imputatur volun tati q̃ intellectui. Ioã. xij. ꝓpterea nõ poterant credere: quia dicit veꝝ. Et dicit Aug° & Chris. Non poterãt. idest nõ volebãt. Chris. homelia. lxviij. & Aug°. homelia. li. Si a me querat̃: quare nõ poterant: Respondeo. q2 nolebãt. ¶ Ratio aũt quaꝫ Tho. ponit ad cõfirmationẽ sue opi nionis est talis. Obiectum intellectus est simplicius & ma gis absolutũ q̃ obiectũ volũtatis. q2 rõ boni est obiectũ itellect°. & ipm bonũ appetibile est obiectũ volũtatis & rõ boni simplicius qd est q̃ ipm bonũ. & nos dicim° iterimẽ tes hãc: obiectũ intellect° est simplici° q̃ obiectuꝫ volun tatis. q2 rõ boni est obiectũ intellect° & ipm bonũ appeti bile est obiectũ volũtatis. Dico q ita bene & magis per se est rõ boni obiectũ voluntatis. q̃ ipsuꝫ appetibile. cui° cõ trariũ ipse supponit. & hoc patet sic. ꝯstat enim q essentia boni quã ipse vocat rõnẽ boni: veri° & essentialius est ipsi bono q̃ qcqd nõ est essentia boni. essentia enim vniuscu iusqꝫ rei est illud qd per se & p̃mo signat̃ per nomen rei. si ergo eẽntia boni est ipsa rõ boni verissime: est ipsuꝫ bonũ verissime. & illud qd est verissime bonũ est verissime ob iectũ volũtatis. Sequit̃ ergo necessario q essentia boni hoc est ratio boni verissime & primo & per se sit obiectum voluntatis. cuius contrarium ipsum supponit.

Respõsio ad hec scdm Thomã.

Isti si solutionẽ istius q̃õnis & ꝓxime sequentis inspectaꝫ bono oculo itellexissent. nunq̃ istã positionẽ falsam & ad multa falsa ãñcedentẽ asseruissent. Uerba ergo Thome in supradictis duab° q̃stionibus inspiciant̃. & oĩa ista que obijciunt nullius momẽti apparebũt. ¶ Ad p̃m ergo put Ad p^m
ipse docet ibidẽ: sic dõm. Aliqd mouere dicit̃ dupliciter. Uno mõ vt finis: sicut finis mouet efficientẽ. & hoc mõ intellectus mouet volũtatẽ. q2 bonũ itellectus est obiectũ

voluntatis. ⁊ mouet ipsuz vt finis. Alio modo dicitur ali-
quid mouere per modum agentis: sicut alterans mouet
alteratum ⁊ impellens impulsuz. ⁊ hoc modo mouet vo-
luntas intellectum ⁊ alias oēs vires aie: ꝑut dicit Ansel-
mus. ergo sicut voluntas est quo ad quid nobilior. qꝛ mo-
uet. ita quo ad aliquid est minus nobilis inquantū moue-
tur. sed simpliciter loquēdo rōne obiecti magis absoluti
Ad 2m est itellectus nobilior: ꝑut dicit Thomas. ❡ Ad 2m etiā
dōm prout docet ipse Tho. vbi. s. ꝙ itellectus pōt dupli-
citer considerari. vno modo ſm ꝙ est apprehensiuus en-
tis ⁊ veri vniuersalis. Alio mō ſm ꝙ est quedam particu-
laris potentia habens actum determinatuz. Et similiter
voluntas dupliciter cōsiderari pōt. Uno modo ſm com-
munitatem sui obiecti: ꝑut est appetitiua boni cōmunis.
Alio mō ſm ꝙ est quedā potentia determinata habens
actum determinatū. Si ergo intellectus ⁊ voluntas com-
parentur adinuicem ſm rōnē cōmunitatis obiecti vtriuſ-
qz. sic intellectus simplr̄ est altior ⁊ nobilior voluntate.
qꝛ simpliciter loquendo ratio boni intellecta que est obie-
ctuz intellectus est quid simplicius ⁊ absolutius. atqz ab-
stractius. vtpote habens esse in ipso intellectu bono com-
muni qō est obiectū voluntatis ſm esse qō habet in re ex-
tra. Uerum enim ⁊ falsum que sunt obiectuz intellectus
sunt in anima. Sed bonū ⁊ malum que sunt obiectū vo-
luntatis sunt in re extra. Interdū tamen contingit ꝙ bo-
num ſm esse qō habet in se est simplicius ꝗ̄ ratio eiusdē
boni intellecti que habet esse in itellectu. tale bonū vtiqꝫ
est deus. ⁊ respectu huius obiecti (ꝑut docet Thomas)
vel ꝓbat ꝙ voluntas sit nobilior intellectu: vniuersaliter
tamen ⁊ simpliciter loquendo: intellectus sub ista cōside-
ratione debet nobilior dici vt dictum est. Si aūt conside-
retur intellectus ſm cōmunitatem sui obiecti. ⁊ volūtas
ſm ꝙ est quedam determinata potentia: sic iterum itel-
lectus est nobilior ⁊ altior: vtpote comprehendens sub cō-
munitate sui obiecti. s. entis ⁊ veri ⁊ vniuersalis ipsam vo-
luntatem ⁊ actum eius ⁊ obiectum sicut alia intelligibilia
specialia: vt lapidem. lignū ⁊ huiusmodi que continentur
sub ratione entis ⁊ veri. Si aūt consideretur voluntas ſz
cōmunē rationem sui obiecti qō est bonum in cōmuni. ⁊
intellectus vt est quedā res: ⁊ potētia specialis: sic sub isto
obiecto voluntatis cōtinetur intellectus ⁊ eius actus qō
est intelligere: ⁊ eius obiectum qō est verum: sicut alia bo-
na specialia: ⁊ ſm hoc est ipsa voluntas altior ⁊ nobilior.
⁊ ſm hoc vtitur ipso intellectu ⁊ actu eius ⁊ obiecto eius
sicut alijs bonis particularibus: amando scilicet ipsa pro-
pter deum qui est fons ⁊ origo omniū bonoruz. Sub ista
igitur consideratione qua voluntas dicitur vtens dicitur
⁊ nobilior: alia tn̄ consideratione ⁊ simpliciter loquendo
Ad 3m intellectus est superior: vt patet ex dictis. ❡ Iterum dicē-
dum (sicut dicit Thomas ⁊ tactum est supra) ꝙ in com-
paratione ad obiectum aliqō qō est nobilius: cuiusmodi
est deus: in quem principaliter inclinat charitas: nihil pro-
hibet: imo necesse est ponere ꝙ voluntas sit sublimior ꝓ-
pter rationem predictam nihilominus simpliciter loquē-
Ad 4m do: vt dictū est intellectus debet dici nobilior. ❡ Ad 4m
dicendum. ꝙ proprie loquēdo comparatio nō est accipiē-
da nisi inter aliqua duo diuersa que sunt eiusdem rōnis.
Uerbi gratia. Si hoc debeat dici illo albius: necesse est ꝙ
albedo vtriqꝫ cōueniat ſm eandē rationē. Nūc autez bo-
num ⁊ verum cōuertuntur ⁊ sunt idem ſm rem: sed diffe-
runt solum ſm rationem. Unī ista comparatio nulla est
qua dicitur bonū melius vero. quoniā idipsum est cui con-
uenit bonitas sub ratione vna: ⁊ veritas sub rōne altera.
❡ Notandum est etiam qō dicit Thomas vbi supra. ꝙ
sicut intellectus ⁊ voluntas possunt dupliciter cōsiderari:
sic verum ⁊ bonum. Si enim verum consideretur in sua
cōmunitate: bonuz continetur sub ipso vero: inquantum
ipsum bonum est quoddā speciale verum intellectus. Si-
militer si consideret̄ bonum in sua cōmunitate: verū cō-
tinetur sub bono inquantum verum est quoddā speciale
bonum. Ex his apparet: ꝙ he potentie suis actibus se in-
cludunt cum obiectum vnius sub ratione vna includat
infra obiectum alterius sub ratione altera: ⁊ econuerso:
vt ex dictis patet. ⁊ est satis pulchra doctrina. ❡ Ad 5m Ad 5m
dōm sicut ad quartum. ꝙ inter bonū ⁊ veruz: cū sint idē
re ⁊ differant sola ratione: nulla est cōparatio in bonitate:
sed inter duo diuersa prout in diuerso gradu rationē boni-
tatis participant bene cadit comparatio. Et cum dicunt
ꝙ bonum est bonuz per se: ⁊ verum est bonuz nō nisi per
bonum. ⁊ ita est bonū per aliud. ❡ Dicendum ꝙ idez est
qō est verum: ⁊ qō est bonū: ⁊ eadem res realiter habet en- 6° meth.
titatem. veritatē ⁊ bonitatem. Qualis enim est dispositio 2to. S°. ⁊
vniuscuiusqꝫ in entitate: talis est eiusdez dispositio in ve- alibi.
ritate ſm philosophum ⁊ etiam in bonitate. nō igitur per
aliud sed sub alia ratione dicitur aliquid verum ⁊ bonuz.
❡ Ad sextum patet responsio ex supradictis. Uoluntas Ad 6m
enim ea ratione qua mouet vt agens: altior est intellectu.
⁊ sub hac ratione principaliter ascribitur sibi fructus vel
defectus. meritum vel demeritum motum consequens.
⁊ tamen est simpliciter ipse intellectus sublimior. ❡ Qō Ad 7m
vō dicunt septimo respondendo ad rationem Thome. ꝙ
ipse vocat rationem boni essentiam boni: ex falso intelle-
ctu eorum ꝓcedit. Ratio enim rei in intellectu nō est idē
penitus cuz ipsa re. ꝗ̄uis sit expressa eius similitudo. Ra-
tio igitur boni vel alterius cuiusqꝫ intellecti est eius diffi-
nitio ab intellectu cognoscente rem ipsa formata in ipso
intellectu esse habens. ⁊ differt ab essentia rei sub esse qō
habet in se. Nec est dicendum. ꝙ ratio boni in intellectu
est ipsa essentia boni simpliciter: nisi sit sermo de illius
boni essentia. ac ratione intellecta cui idem est esse simpli-
citer ⁊ a seipso intelligi: cuiusmodi est deus. propter quod
ipsa ratio dei a deo intellecta siue similitudo dei que est
imago ac verbum eius: est verus deus: cui est honor ⁊ glo-
ria per infinita seculorum secula.

ARticulus Trigesimusquintus. Item
q. lxxxv. arti. vij. in respon-
sione ꝑncipali dicit. ꝙ quanto corpus est me-
lius dispositū: tanto meliorē sortitur animā.
⁊ loquitur de anima intellectiua: vt patet ibi-
dem. Cuius ratio est: qꝛ forma recipit̄ in materia ſm ca-
pacitatē materie. vn̄ cum in hominibus qui habent cor-
pus nobilius sit materia capacior: nobiliorem sortiuntur
animam ⁊ maioris virtutis in intelligendo.

Corruptorium. Credimus ꝙ loquat̄ de me-
liori dispositiōe ſm corporis
cōplexionē: nō ſm robur ⁊ velocitatem pulchritudinem
vel magnitudinem: quasi velit dicere corpus melius cō-
plexionatū meliorem sortiri animaz ⁊ aptiorem ad actio-
nes intellectuales ⁊ morales. ⁊ putamus ꝙ hoc ⁊ bene ⁊
male possit intelligi. ⁊ dicimus ꝙ in animabus humanis
ſm se ⁊ a creatione sua est differētia quantū ad habilita-
tes partis apprehensiue ⁊ motiue: siue quantū ad mores.
Dicit enim magister libro. 2° sen. dis. xxxij. pluribus inge-
nō irrationabiliter videtur. ꝙ ex ipsa creatiōe alique aie
alias excellant in nālibus donis vt in essentia; alia alijs
sit subtilior ⁊ ad itelligendū habilior. qō nō improbabili-
ter dicitur: cum etiam in angelis constet ita fuisse. ⁊ hoc
quod dicit magister est sententia Hugonis libro tertio
sententiarum. cap. xxix. Huic sententie attestari videtur
Cōmentator sup illud primi de anima. ⁊ illi quando que- 3to 2°
runt

runt loqui: mēbra autē leonis nō differūt a mēbris ceruī: nisi q2 anima differt ab anima. Hoc etiā manifestū est in indiuiduis eiusdē speciei. ꝛ ideo diuersi sunt mores. His verbis insinuat Cōmentator q diuersitas mēbroꝝ in animalibus diuersaꝝ specieꝝ ꝛ eiusdē speciei etiā causatur a diuersitate aie. ¶ Itez dicimus q anime humane diuersificant in moribus ꝛ in alijs habilitatibꝰ penes diuersas complexionem corporis. Hinc est q phs dicit libro scōo de aia. Duros carne ineptos mente. ꝛ molles carne aptos mente dicimus. Hinc etiam dicit libro de pblematibꝰ: q infirmi fm mores sunt: quicūqꝫ in supabundantijs caloris ꝛ frigoris existūt. Sic igit patet q habilitates ꝛ mores anime humane habent causaz tum ex cōplexione corporis. tum ex natura eius. Cū ergo dicit. Quanto corpus est melius tanto meliorē sortitur animam: si intelligat de melioribus habilitatibus ꝛ moribus aie: quatenus causaz habent ex complexione corporis credimus q veꝝ dicat. Si autem intendat dicere. q solū ex meliori complexione sit in animabus humanis melior aptitudo ad mores ꝛ operationes intellectuales: credimus q falsum est.

pr. 94

Respōsio ad hec scōm Thomā.

De ista credulitate quā ppōnunt nō est multū curandū. Certū est enim si istud dictū Thome recte itelligat hēt veritatē. Non videtur enim q due forme eiusdez speciei habent vnde in aliquo gradu differunt nisi per materiaz: ꝛ per consequens penes meliores vel peiores dispositiones. Si enim ex parte formaꝝ in se consideratarꝝ esset diuersitas fm gradū aliquem iam nō essent eiusdē speciei: sed differrent inter se formaliter: ꝛ essent per consequens diuersarum specierū. ¶ Quod ergo dicit magister sen. ꝛ Hugo. habet intelligi de gradu subtilitatis quē habēt aie humane ex diuersa dispositione materie. ¶ Dictū vo Cōmentatoris nō pōt attestari sententie istoꝝ ponentiū intellectus humanos habere gradū nature aliū ab illo quē habent ꝑpter diuersam materie dispositionez. Ipse eniz ponit lz falso. q intellectus vnus numero est in omnibus hominibus. ꝛ per cōsequens nullaz posuit differentiaz in gradu nature. ¶ Qr vo ponit diuersitatem moꝝ in indiuiduis eiusdē speciei nō concludit q ponat istam diuersitatem prouenire ex hoc q forme eoꝝ in specie cōuenientes rōne sui in gradu nature differant. Hoc enim est impossibile ꝛ contra phm manifeste. Uidemus enim (prout docet phs) q forme que differunt fm gradū nature necessario differunt specie. sicut eniz vnitas addita numero cōstituit nouā speciem aliā a precedente: sic gradus nature in formis substantialibus si est diuersus ad diuersam speciem pertinet fm phm: nō plus pro ista horum credulitate dicere oportet: nisi q non intelligunt que loquant: neqꝫ de quibus affirmant.

3° de aia t.c°.5.

Articulus Trigesimusseptus. Itē. q. lxxxix. articulo pᵒ in responsione ad tertiū dicit. q aīa separata itelligit nō solū per species ꝯseruatas: sed per species influētia diuini luminis participatas. quaꝝ anima sit pticeps sicut ꝛ alie substātie separate: q̄uis inferiori modo. Unde tam cito cessante conuersione ad corpus ad superiora conuertit: nec tamen ꝑpter hoc hec participatio nō est naturalis. q2 deus est auctor: nō solū influētie gratuiti luminis sed etiā naturalis. Simile habet eadem. q. ar. iiij. in responsione pncipali. ꝛ questione eadem in responsione principali. articulo. iiij.

i **Corruptorium.** Uidet nobis q istud est falsum ꝛ occasio erroris. Ex hoc enim sequitur q anime separate nō vere patiant ab igne infernali. q2 per eandem speciem caloris ignis sentitur caliditas ignis. ꝛ affligitur sentiens si sit calor excellens. ꝛ vniuersaliter per eandem speciem sensibilis fit cognitio ꝛ lesio sentientis quando sensibile excellit. ergo si anime separate nihil cognoscunt per species receptas. ergo anime damnatoꝝ nihil patiuntur ab igne infernali. nec etiaz demones. Frustra ergo in illū mittuntur ꝛ in illo detinent. ꝛ frustra preparatus est. De qua preparatione ꝛ missione Matthei. xxv. ¶ Iterum huiusmodi influentia specieꝝ 2
a diuino lumine: nullo mō fieret in animas damnatas: que omni gratia sunt indigne: ꝛ que mittuntur in tenebras exteriores. Si vo est naturalis vt ipse insinuat: per hoc eniz q anima auertitur a corpore: conuertitur ad superiora vt ipse dicit: si ꝑpter hoc est naturalis: tunc animabus contēplatiuis in raptu: quando anima auertitur totaliter a corpore: ꝛ conuertitur ad superiora: deberent huiusmodi influxus specieruz vel omniū: vel saltem aliquaꝝ fieri: vel distincte vel saltem confuse. Constat autez q nō fit istis nec sic nec sic. ergo nec illis. ¶ Preterea. Si anime sepa 3
rate cognoscerent solū per species sibi inditas in separatione. ergo ad cognoscendum ea que aguntur apud viuos procul positos ab eis non esset necesse aliquā vel aliquas ipsarum mitti ad ipsos viuos. quoꝝ vtrūqꝫ ponit Augustinus in libro de cura pro mortuis agenda: dicens. Fatendū est nescire mortuos qd hic agatur. Sed quid agitur hic: possunt scire ab his: qui ad eos moriendo pergunt: nō quidem omnia: sed que indicare sinūtur audire. Possunt etiaz ab angelis (qui rebus que hic agūtur psentes sunt) audire aliqui mortui quid vnusquisqꝫ eorū debeat audire indicat cui subiecta sunt cuncta: ꝛ ita mitti ad viuos aliquos ex mortuis: sicut ecōtrario Paulus ex viuis in paradisum raptus est diuina scriptura testatur.

Respōsio ad hec scōm Thomā.

Si ea que dicta sunt. s. arti. xxxiij. attendant illa obiecta facillime soluunt. ¶ Primū tn̄ qd obijciunt: soluit per hoc qd dictū est. s. in responsione de loco penali demonū: vbi declarat qualiter anime separate ꝛ demones puniuntur igne infernali. nō per hoc q aliquid ipsis immittatur ab eodem: sed per hoc q demones quidem per speciem illius ignis sibi innatā: ꝛ anime sepate per speciem eiusdē sibi in sui separatione infusam cognoscūt siue apprehendunt se esse in loco illo vel fore eternaliter cōtra suam voluntatem. super quo verissime ꝛ summe affliguntur propter loci illius deformitatē nature intellectuali minime conuenientem. sicut patuit supra articulo. xxvi. ¶ Ad 2m dicendum. q ista influentia siue participatio specierum est naturalis: sicut dicit Thomas. nec seqtur q huiusmodi influxus specierum fiat animabus contemplatiuoruz in raptu: q̄diu sunt vnite necdum sepate a corpibus. quia substantie imateriales actu sepate pticipant huiusmodi specierum influētiā ꝛ nō alie: sicut docet Thomas. vnde ista obiectio nō concludit. ¶ Ad 3m prout tactum est: patet per hoc qd dicit. s. in responsione articuli. xxxiij. videlicet q2 cognitio naturalis anime separate est iperfectior ꝛ cōfusior fm cōditionem sue nature: quā cognitio naturalis angeli nō possunt anime separate cognoscere determinate: nisi illarum rerum conditiones indiuiduales. ad quas cognoscendas q̄dam mō determinant vel per precedentem cognitionē. vel per aliquā affectionē. vel per naturalem vel diuinam ordinationem. potest igitur cognitio anime separate determinari ad cognoscendum determinate que circa nos sunt. fm q placet deo ordinanti: siue mediātibꝰ illis qui ad illos moriēdo pgūt. siue mediātibus angelis sicut dicit Augꝰ. Nec tn̄ sequit ex hoc q aie

Ad pm
Ad 2m
Ad 3m

separate prius recipiant aliquã speciem ab animabus ad
se per mortẽ venientibus. vel etiam ab ipsis angelis: sed
per locutionem intellectualiter ſm dei ordinationez sibi
factam ab eisdem determinatꝰ eoꝝ cognitio: vt species il-
la infusa siue participata ab ipso deo sic in ratione pͥncipij
perfecte representantis cõditiones indiuiduales eoꝝ que
hic fiunt: sicut cõtingit ꝙ vnus angelus ducitꝰ in actualẽ
cognitionem alicuius rei per locutionẽ alterius. Nõ eniz
hoc fit per speciei alicuius impressionem de nouo: sed per
hoc ꝙ vnus angelus mediante cõceptu alterius sibi ostẽ
se per locutionẽ illã intellectualẽ ordinatꝰ ad cognoscen-
dum aliquid mediãte specie a pͥncipio sue creationis sibi
innata. qð prius actu nõ cognoscebat per eandem. ⁊ istud
patebit infra cum erit sermo de angeloꝝ locutione.

Articulus Trigesimusseptimus.

Itẽ q. lxxxix. arti. 2° in responsione principali dicit. ꝙ anima separata se ipsam per seipsam cognoscit.

Corruptorium.

Hoc non videtꝰ reprehendẽdus
tanq̃ fidei ⁊ bonis moribus contrariũ. sed als videtꝰ no-
1 bis falsuz. Dicit eniz Ansel. monol. cap. xxiij. Nulla nega-
ri ratione põt: cuz mens rõnalis seipsam cogitando intel-
2 ligit imaginem ipsius in sua nasci cognitione. ❡ P̄. Com
?ᵗᵒ 2. mẽtator supra illud. iij. de anima. ⁊ etiã intelligit se sicut
alia dubitauit Aristo. de intellectu materiali vtrũ intelle-
ctiuũ est ex eo ꝙ est ipse itellectus aut aliquo alio modo.
Et infra parum incipit determinare: qð est intellectiuus
per intentionem in eo sicut alie res intellecte. Hec sunt
verba Commentatoris.

Respõsio ad hec scdm Thomã.

Qualiter autẽ aĩa intellectiua corpori vnita intelligat se
per speciem sui obiecti ſm sententiam philosophi ⁊ Com-
mẽtatoris sui: patet supra in respõsione articuli. i. Anima
vo separata sicut habet cõsimilem modũ essendi cũ alijs
separatis: ita habet cõsimilẽ modum intelligendi. Unde
sicut essentia huiusmodi substantiaꝝ cũ sit simplex for-
ma ⁊ penitus ĩmaterialis. ⁊ sit sufficiens ratio ac pͥncipiũ
intelligendi seipsam a ꝓprio itellectu. sic essentia anime
separate est sufficiens ratio ac principium ꝙ seipsam per
Ad pᵐ semetipsam intelligat. ❡ Ad pᵐ ergo dictum est supra in
responsione articuli pͥmi. Illa enim imago de qua loquitꝰ
Anselmus. nõ est ratio seu principium itelligendi: sed po-
tius se tenet ex parte obiecti intellecti: cũ sit ſm Anselmũ
ipsa cogitatio formata. ⁊ ipsa ratio rei intellecta. ⁊ intelle-
Ad 2ᵐ ctu cognoscente expressa: vt patuit supra. ❡ Ad 2ᵐ simili
ter est responsum supra ibidem. Non enim intendit phs
vel Cõmentator ꝙ intellectus intelligat seipsam per spẽz
ꝓpriam a se genitaz. sed per speciem sui obiecti vt patuit
ibidem.

Articulus Trigesimusoctauus.

Item q. lxxxix. arti. vij. vbi queritur: an distantia localis impediat cognitiõez anime separate: in responsione pͥncipali dicit. Quidam posuerunt ꝙ aĩa separata cognosce ret singularia abstrahẽdo a sensibilibus: sz abstractio spe cierum a sensibilibus fit mediantibus sensibus ⁊ alijs sen sitiuis potẽtijs que in anima separata nõ manent. Intelli git aũt anima separata singularia per influxum a diuino lumine. quod quidem lumen equaliter se habet ad ꝓpin quum ⁊ distans. Unde distantia localis nullo modo im pedit cognitionem anime separate.

Corruptorium.

Ista positio tria falsa contine re videtꝰ vl dubia. ❡ Primũ
est ꝙ anima separata nõ itelligat per abstractionẽ vel per
ceptionẽ a sensibꝰ. qꝛ in aĩa separata manent potentie sen
sitiue. ❡ Scdm est. ꝙ anima separata cognoscit singula-
ria per influxũ a diuino lumine. ❡ Tertiũ est: qꝛ diuinuz
lumen equaliter se habet ad ꝓpinquum ⁊ distans. ꝓpter
hoc distantia localis nullo modo impedit cognitionem
anime separate. ❡ Primũ videtꝰ nobis falsum: sic enim 1
nihil pateretur a sensibilibus per receptionẽ. qꝛ (vt osten-
sum est) per easdez species habet fieri sensitiua cognitio.
cum sensibilia ꝓportionabiliter se habẽt ad sensum. ⁊ sen
sibilis lesio cum excellit sensum. ⁊ sic sequeretꝰ ꝙ nec aĩe
mediocriter bonorum aliquam penam sentirent ab igne
purgatorij. cuius contrariũ omnes ponunt. Nec aĩe val-
de malorum ab igne ⁊ aqua in inferno. cuius ꝯtrariũ po-
nit fides Luce. xvi. vbi dicit saluator ꝙ diues epulo con-
tra cruciatum flãme petijt guttã aque. Et Job. xxxiiij. de
reprobo dicitꝰ. Ab aquis niuiũ transient ad calorẽ nimiũ.
❡ Contra scdm de cognitione per influxum specierum 2
a diuino lumine: dictũ est paruz supra. require ibi. ❡ Se 3
cundum videtꝰ esse falsum. ⁊ cõtra Augustinuz libro de
cura pro mortuis agenda. Si enim localis ꝓpinquitas ⁊
distantia nihil operarentur ad cognitionem anime sepa-
rate: nihil ꝓdesset aliquos ex mortuis mitti ad viuos: ad
cognoscendum ea que geruntur apud viuos. ⁊ ad denun-
tiandũ ipsis qui remanent in sedibus suis. cuius cõtrariũ
ponit Augꝰ. ❡ P̄. si distantia localis in nullo impediret 4
cognitionem anime separate. ⁊ ꝯstat ꝙ impedit cognitio-
nem aĩe vnite: in quocũqz statu ⁊ nature lapse ⁊ reparate
post resurrectionẽ tũc pfectiorẽ cognitionẽ de rebus ha-
beret aĩa sepata que est in statu ⁊ dispõne nõ nãli. s. separa
tionis a corpe q̃ aĩa vnita q̃ñ. s. est in statu ⁊ dispositione
nãli vnionis cũ corpe. hoc aũt est ipossibile. ❡ P̄. si pro- 5
pter hoc ꝙ lumen diuinũ a quo influuntꝰ species equali-
ter se hẽt ad ꝓpinquũ ⁊ distans: distantia localis in nullo
impediret cognitionẽ aĩe sepate: tũc aĩa sepata ita equali-
ter cognosceret futura sicut presentia: qð falsum est. Dicit
enim Joãnes Damas. libro. ij. cap. iiij. Futura quidẽ nec
angeli nec demones nouerunt: multo minꝰ aĩe sepate.

Respõsio ad hec scdm Thomã.

Supposito ꝙ aĩa sepata intelligat per species infusas: vt
supra dictũ est ar. xxxvi. Manifestum est ꝙ distantia lo-
calis nõ poterit aĩe separate cognitionem in aliquo impe
dire. Habens enim speciem intellectualẽ alicuius rei eaz
intelligit localiter presentẽ vel distantez. aliogn nõ esset
vex qð ait phs. Intelligimus cuz volumꝰ. Habentes igi 3° de aĩa t. ?ᵗᵒ. 153.
tur species rerum sibi infusas poterũt aĩe separate cogno
scere omnia quoꝝ sunt spẽs ille: siue ꝓpinqua sint locali-
ter: siue distantia. ita ꝙ dicte spẽs determinantꝰ mõ supra
dicto in responsione ar. xxxvi. Nullũ ergo falsuz tenetur
Ad pᵐ ista responsione Thome. ❡ Quod enim in pͥmis dicunt
esse falsuz: scilicet ꝙ aĩa sepata non cognoscit res per ab-
stractionẽ a sensibilibꝰ salua pace eoꝝ nõ debet dici fal-
sum: qꝛ abstractio nõ fit nisi mediantibus potentijs sensi-
tiuis: ꝓut docet Thomas. Et qð obijciũt cõtra hoc de aĩa
sepata que ab igne sentit: ex falso itellectu ꝓceditac si na
tura intellectualis sepata immutaretꝰ ab igne ad modũz
sensitiue virtutis: qð falsuz est. imo per hoc dicitꝰ ignẽ sen
tire ⁊ ab eodẽ pati. qꝛ cognoscit seu apprehendit se alliga-
ri (vt ita loquar) vel deputari tali loco cõtra suã volũta-
tẽ ⁊ eternaliter. qð in verã ⁊ maximã penã sibi cedit. qꝛ est
maxime contra voluntatem. ⁊ hec est pena intellectualis
Ad 2ᵐ nature separate siue per ignem siue per aquam in infer-
no. ❡ Secundum de influxu specierum a diuino lumi-
ne. contra quod dicunt parum supra requirendum. s. in
responsione

responsione ar.xxxvi.est declaratum et ad obiecta contra
Ad 3^m hoc responsum. ¶ Tertium quoque quod est in proposito principale.s. quod propinquitas vel distantia nihil operatur ad cognitionem anime separate:non est falsum:sicut patet ex his que dicta sunt in responsionis huius principio. ¶ Ad primum quod obiiciunt contra hoc de Aug° dicendum sicut dictum est supra in responsione arti.xxxvi. quod huiusmodi missio de qua loquitur Aug^s fit non vt aliqua species in anima separata recipiatur ab extra.sed vt cognitio anime separate quam per species influxas habet de huiusmodi singularibus imperfecte et confuse aliqua ordinatione naturali vel affectione:vel etiam deo sic ordinante vt per talem modum fiat
Ad 4^m determinetur.sicut dictum est ibidem. ¶ Ad 2^m dicendum. quod distantia vel propinquitas localis nihil facit ad cognitionem intellectiuam in anima corpori vnitam:nisi quatenus mediante sensu accipitur in principio.accepta autem specie et retenta:potest intellectus etiam corpori vnitus eque in absentia sicut in presentia sicut patet experimentaliter omnibus.et eodem modo anima separata se habet ad species
Ad 5^m influxam sibi:et anima post resurrectionem ad speciem vndecunque acceptam. ¶ Ad 3^m dicendum est.quod aliud est rem esse absentem loco.et aliud ipsam esse futuram.et per consequens non esse.propter quod cum non entis non sit species influxa in anima separata.nec etiam aliquo modo accepta in angelo bono vel malo. Hinc est quod nullo modo potest cognoscere futura que non sunt:nisi deus qui omnia futura nouit per suam essentiam in quo omnia relucent ipsis reuelent. Illa vero que sunt quorum habent species:siue propinqua siue remota secundum locum indifferenter recognoscere possunt:vt patet ex dictis.

Articulus Trigesimusnonus.

Item q.xxv.arti.iiij.et vltimo in responsione principali dicit.quod premium essentiale solum respondet quantitati charitatis:non quantitati operis vllo modo:sed premium accidentale.

Corruptorium.

i ¶ Ad hoc nec auctoritatem nec rationem inducit. Hec fuit opinio seu error Iouiniani:sicut Hiero^s dicit in libro contra Iouinianum:dicens sic. Si mihi opponis.quare iustus laborat in pace:aut persecutione si nullus perfectus aut maiora premia scias hic eum facere:vt non plus quidem mereatur. Sed ne perdat quod accepit:hoc beatus Hiero^s reputat errorem.et reprobat eodem libro per parabolam de decem talentis.
2 cap. p. magn. mor.ca° primo. ¶ P.certum est quod habitus ordinantur ad actum vt ad finem.et dantur propter actum.vt patet per primum et decimum ethicorum. Finis autem est melior eo quod est ad finem. Quod autem est melius deus plus diligit et acceptat. Et quod deus plus diligit et acceptat plus remunerat.ergo plus remunerat propter actum charitatis quam propter habitum.non autem plus remuneraret si habitui charitatis responderet premium essentiale actui vero accidentale. ergo habitui charitatis non solum respondet premium essentiale:sed et actui eius.immo magis quam habitui.
3 ¶ P.sacra scriptura non habitui sed magis operi attribuit premia.quod non faceret nisi magis premium deberetur operi quam habitui.
Ps. Vnde ps. Tu reddes vnicuique secundum opera sua. Et Matthei xx. Voca operarios et redde illis mercedem. Hec sunt verba eorum:quibus quedam verba addunt que non potui intelligere propter corruptionem exemplaris:ideo non plus scripsi.

Responsio ad hec secundum Thomam.

Ad pri^m ¶ Si attendissent quod Thomas loquitur ibidem de opere exteriori.et non de actu interiori:ab impugnatione ista cessassent hac vice. Quod enim Hieronymus dicit esse erroneum: ab isto dicto Thome est omnino diuersum. Non enim ponit Thomas quod homo non mereretur laborando.quod dicit Hieronymus esse erroneum.sed intendit quod charitati et actui interiori debetur premium essentiale. vnde qui plus habent de charitate et eius actu interiori plus habebunt de premio essentiali quam illi qui plus laborauerunt.et plura opera exercuerunt ex minori charitate.aliquod tamen gaudium accidentale habebunt hi quod non illi.
Ad 2^m ¶ Ex his patet responsio ad secundum. Procedit enim ex falso intellectu:ac si Thomas dixisset quod premium essentiale correspondet habitui charitatis soli circumscripto actu eius interiori. quod falsum est.
Ad 3^m ¶ Ad 3^m dicendum.quod scriptura attribuit premia operibus.quia sunt signa.actus et habitus charitatis interioris cui debetur premium essentiale. Operibus vero ipsis exterioribus debetur premium actuale vt dictum est.

Articulus Quadragesimus.

Item q.xiij.arti.iiij.in responsione principali dicit.quod nihil omnino in nihilum redigitur.

Corruptorium.

Hoc videtur error.quia gratia faciens gratum est aliquid in anima.et tamen ipsa peccante penitus esse desinit.vel simul est cum peccato mortali: quod est penitus erroneum. Hoc etiam est contra Augustinum in pluribus locis:vtpote in vndecimo de trinitate:manifeste enim insinuat quod species in memoria:totaliter deleri potest per obliuionem:hoc idem videtur de lumine in medio. ¶ P.philosophus de somno et vigilia ponit experimentum. Ex quo videtur quod signum vel species alicuius rei splendide:recepta in oculo corrumpitur in nihil. Dicit enim. Si aliquis multo tempore respiciat aliquem colorem album vel alium valde splendidum.et demum claudat oculos: accidit visum videre talem colorem qualem primo vidit. Deinde mutatur in puniceum.deinde in purpureum.deinde in nigrum donec euanescat. Idem experimentum ponit Augustin^s.xi.de trinitate.cap.3°. Sub his verbis plerunque cum attendimus quoque luminaria donec oculos clausimus quasi versantur in conspectu:quidam colores lucidi.et quidam colores varie sese concomitantes. et minus minusque fulgentes:donec omnino desistunt esse. Nota quod dicit omnino desistunt esse.

Responsio ad hec secundum Thomam.

Ad omnia ista patet solutio ex his que Thomas dicit in solutione tertij argumenti articuli istius. Accidentia enim huiusmodi sunt omnia que isti enumerant non sunt entia completa cum non subsistant.sed quodlibet eorum est aliquod entis. Sic enim oculus dicitur ens.quia eo aliquid est. Vnde licet aliqua huiusmodi accidentia penitus euanescant:non tamen debet dici simpliciter quod aliquod ens in nihilum redigatur.et tamen prout subdit consequenter eo modo quo sunt non omnino in nihilum rediguntur:non quia aliqua pars eorum remaneat:sed quia remanent in potentia materie vel subiecti. Per hoc patet responsio ad obiecta:sicut patet intuenti.

Articulus Quadragesimusprim^s.

Item q.cvi.arti.vltimo in responsione principali dicit. Quicquid superiores angeli qui sunt in plenissima participatione bonitatis diuine a deo recipiunt subiectis impartiunt.

Corruptorium.

¶ Hoc est contra Isaiam.lxiij. Quis est iste qui venit de Edom etc. vsque bosra. Glo.interlinearis. Dicitur hoc in persona angelorum tanquam mysterij incarnationis ignorantium qui secundum aliam glosam hoc requirebant ab alijs angelis:qui hoc etiam ante incarnationem sciebant. Non ergo reuelauerunt hoc alijs. ¶ Item Eph.iij.data est mihi gratia illuminare omnes:

que sit dispensatio sacramenti absconditi a seculis:vt innotescat in celestibus per ecclesiaȝ multiformis sapiētie dei.Glo.Per hoc attribuit aliqd angelis:qui multa secreta in his didicerunt.Alia aūt glosa ibi dicit.ꝙ angeli hec secreta incarnationis cognouerūt.Et alia glosa ꝯcordat:Ergo inquit que dicta sunt illis angelis qui maioris dignitatis sunt.ꝛ per quos nūtiata sunt:cognita fuerunt ex parte:vtpote familiaribus ꝛ nūtijs:nō illis angelis qui minoris dignitatis erant cognita fuerunt.Ex quo patet.ꝙ superiores non oia que a deo percipiūt inferioribus impartiūtur.qꝛ hec per experientiaȝ postea didicerunt ꝛ addiscūt. ¶ Item in cōmento supra septimo cap. cele. hierarchie dicitur:Saluatore ſm carnem assumptam in celis ascendente quibusdaȝ angelorum humanitatis exaltationem

ps.zi. ignorantibus ꝛ dicentibus.Quis est iste rex glorie.ab angelis amplius illuminatis dictum est.Dominus virtutuȝ

z ipse est rex glorie.¶ Item ibidem Hugo dicit super quarto cap.Superiores omniū illuminationes ꝛ virtuteȝ inferiorum habent.Sed inferiores superioꝝ ordinuȝ illuminationem ꝛ virtutem omnino nō habent.Et sequit̄.Illuminationes intelligimus in cognitione veritatis. virtutes vo in amore bonitatis ꝛ perfectione operis. ¶ Ratio vo sue positionis est.ꝙ de ratione boni est ꝙ cōmunicent se alijs.ꝛ inde est ꝙ agentia naturalia siue corporalia similitudinem suam alijs tradunt quantuȝ possibile est. quāto ergo aliqua agentia in pticipatione diuine bonitatis plus constituuntur:tanto magis suas perfectiones in alios trāsfundere nituntur.ꝛ ideo angeli superiores ꝛc̄. Respōsio. nō est simile.qꝛ agens corporale agit cōmunicando suaȝ bonitatem vel suam similitudinē per nature necessitatē. angelus autem cōmunicat suam perfectionem per volūtatem.ꝛ ideo nō cōmunicat necessario totum:sed quantū vult:ꝛ decet alterum recipere.Et qꝛ decet superiores plura cognoscere ꝛ posse ꝙ̄ inferiores.ideo superiores nō semper qḋ a deo recipiunt inferioribus impartiuntur.

Respōsio ad hec scḋm Thomā.

Qꝛ angeli superiores ea que a deo percipiunt inferioribus impartiuntur:probat Thomas per auctoritatem Gregorij ꝛ Dionysij.Et ad argumenta ista de angelis:qui dicun

Ad pm tur ignorasse mysterium incarnationis:respondetur per hoc qḋ dicit in responsione secundi argumenti istius articuli.quia nō est intelligendum (vt ipse dicit ibidē) ꝙ angeli inferiores penitus ignorauerunt mysterium incarnationis.Sed quia nō ita plene cognouerunt sicut superiores.ꝛ ideo in eius cognitione postmodum ꝓfecerunt:duȝ illud mysterium ipleretur.Sic ergo habent intelligi iste glose:ꝛ hoc qḋ adducunt pmo de Hugone. ¶ Qḋ vo adducunt secundo de Hugone pro Thoma facit.Dicit eniȝ Thomas.ꝙ superiores angeli habent nobiliori modo in se qḋ cōmunicant inferioribus minus perfecte illa eadeȝ participantibus.ꝛ ponit exemplum de scientia magistri: que nobiliori modo est in ipso ꝙ̄ in discipulo cui eandeȝ scientiam cōmunicat. ¶ Quod tandem dicit ad rationē

Ad zm Thome nō multum valet.quia decet ꝙ superiores angeli perfectiones suas inferioribus cōmunicent ſm graduȝ capacitatis eorundem.vnde superiores hoc volunt ꝛ faciunt.Et ideo recte dicit Thomas ꝙ superiores ea que a deo percipiunt inferioribus impartiuntur.

Articulus quadragesimussecundus.

Item.q.cvij.arti.iij.disputat:vtrum distantia localis aliquid operetur in locutiōe angeli:Et in respōsione pncipali ita dicit.Locutio angeli in intellectuali operē consistit.Intellectualis auteȝ operatio angeli omnino abstracta est a loco ꝛ tempore.nam etiam nostra intellectualis operatio est per abstractionem ab hic ꝛ nunc nisi per accidens ex parte phantasmatū:que in angelis nulla sunt.In eo autem qḋ omnino abstractuȝ est a loco ꝛ tempore nihil operatur nec temporis diuersitas nec loci distātia.Unde in locutione angeli nullum impedimentum facit distantia loci.

Corruptorium

Principale quod hic intendit.s.ꝙ in locutiōe angeli nullum impedimentū facit distantia loci:credimus esse falsum.Alia duo quibus hec cōfirmat vel sunt falsa:vel eo modo quo veritatem habent nō inferunt ꝓpositum suū. Unuȝ illoꝝ est:ꝙ locutio angeli consistit in intellectuali operatione.Aliud autem.ꝙ intellectualis operatio angeli omnino abstracta est a loco ꝛ tempore.Qꝛ autem distātia loci impediat locutionem angeli:patet pma ad Corin. xiij.Si liguis hominū loquar.Glo.Angeli prepositi significant minoribus.qḋ de dei volūtate primū sentiunt.qḋ fit quibusdā nutibus aut signis.Isti nutus aut signa:non i sunt ipsamet conceptio angeli.propter quā apprehendendam fiunt.qꝛ nihil est signum suiipsius. Isti etiaȝ nutus nō sunt desideriuȝ angeli quo desiderat vt alius percipiat cogitatuȝ suū.qꝛ signa ꝛ nutus sunt manifestiora ꝙ̄ illud ꝓpter qḋ percipiendū fiunt.Desiderium auteȝ eque vel magis est occultum ꝙ̄ ipsa cogitatio.ergo opꝫ ꝙ nutus ꝛ signa sint operationes exterius protense ad alium.Sed omnes tales operationes impedire potest distantia loci. ergo locutionē angeli impedire pōt distantia loci. ¶ Pre z terea Augustinus in libro de cura pro mortuis agenda. Possunt inquit angelis qui rebus que hic aguntur presto sunt audire aliqui mortui.qḋ vnūquēqꝫ illorū audire iudicat cui cuncta subiecta sunt. Nisi enim possent angeli interesse viuoꝝ ꝛ mortuorum locis:nō dixisset dominus. Luc.6. Contigit autem ꝛ illum ferri ab angelis in sinum Abrae. igitur ꝛ nūc esse poterunt.Ex his verbis Augustini patet. ꝙ localis distātia impedit locutionē angeli ad mortuos. alioquin frustra transirent de loco istoꝝ ad illos renuntiaturi que vidissent apud istos.Qua ratione autem pōt distātia localis impedire locutionē ad homines mortuos: pari rōne ad angelos quibus pares sunt. ¶ Illud vo qḋ 3 primo dicit ad huius confirmationē:scilicet ꝙ locutio angeli consistit in intellectuali operatione:dupliciter intelligi potest:cum precisione:vel sine.Si intelligatur cuȝ precisione:scilicet ꝙ locutio angeli nihil aliud sit ꝙ̄ intellectualis operatio.s.cogitatio sola.vel cogitatio cum desiderio vt alius apprehendat suam cogitationem:dicimus ꝙ falsum est:sicut supra ostensum est:ꝙ illi nutus vel signa quibus mediantibus fit locutio angeli:aliud sunt ꝙ̄ ipsa cogitatio vel desiderium.Si autem intelligatur sine precisione:scilicet ꝙ locutio angeli consistat in intellectuali operatione:ꝛ etiam in alia operatione protensa exterius ad aliud per signū:tunc credimus ꝙ verum dicat.ꝛ sic ex tali intellectu nō sequitur conclusio quā intendit:scilicet ꝙ in locutione angeli non impediat distātia localis.Operatio enim exterius protensa per distantiā potest impediri. ¶ Ad zm qḋ dicit.ꝙ intellectualis operatio angeli oio 4 abstracta est a loco ꝛ tempore:multipliciter potest intelligi:si intelligatur ꝙ ipsa essentia operationis angelice non sit in loco vel tempore:sed preter vtrunqꝫ dicimus ꝙ falsum est.Ex quo enim substantia angeli diffinitiue est hic necesse est ꝙ eius operationes:ſm id qḋ sunt diffiniant locuȝ ꝛ tempus.alioquin operatio esset nobilior ꝙ̄ substātia cuius est operatio:qḋ est impossibile.Si vo intelligatur ꝙ operatio angeli est respectu obiecti abstracti ab hic ꝛ nūc:dicimus ꝙ est vt sic ꝛ est vt nō.Cōstat eniȝ ꝙ angeli

intelligunt singularia que sunt hic et nunc. Verbi gratia.
quos custodiūt et eorum operationes: et circūstantias opera-
tionū: que oia singularia sunt hic et nūc. Angeli etiā intel-
ligūt abstracta ab hic et nūc: sicut deum et vniuersalia. et iō
nō sequitur ex hoc ppositū. ¶ Ratio quam ponit ad hoc
est talis. Luce. xvi. dicitur. q dives in inferno positus lo-
quebatur Abrae nō impediēte loci distantia. ergo multo
fortius localis distātia nō pōt impedire locutionē angeli
5 vnius ad alterum. ¶ Ad hoc pōt dici. q locus quietis Abrae
et Lazari pro tēpore illo fuit in inferiori margine inferni:
et habebāt aliquā clarā lucē sine omni pena mali: sic dicit
magister in hystorijs. vnde fm hoc forte nō fuit distātia in-
ter Abraam et divitem: quin posset vnus alteri loqui.

Respōsio ad hec fm Thomā. ¶ Ista obiecta pro
cedūt ex quodā falso. s. q angeli intelli-
gant per nouā spērum receptionē. et sic a rebus istis sensi-
bilibus quas intelligūt. et nō per species itelligibiles a di-
uino lumine sibi impressas: vel in eorum itellectu fm natu-
re sue capacitatē a principio sue creationis deriuatas per
ipsius lucis incōmutabilis participationē nature singulo-
rum cōgruētē. Cuius oppositū in multis locis Thomas
declarat. sicut patet supra in respōsione articuli. xxxviij.
Ad pm ¶ Ad pm ergo quod obijciūt dicendū. q nutus vel signa
de qbus illa glosa loqtur. nō sunt opationes protēse in al-
terum protēsione materiali diffusa vel expāsa localiter.
que per consequēs distātia locali posset impediri: prout isti
imaginātur: et falso. Sed possunt dici vno modo ipsi con-
ceptus angeli loquētis ordinati ad alterū cui loqtur. Ha-
bet eniz quilibet angelus spēs sibi inditas a pmo lumine.
per quas pōt cognoscere quoscūqz conceptus alterius ordi-
natos per volūtatē alterius ad ipsum. Et qd dicūt. q nihil
est signū suiipsius: sumpto signo pro indicamēto vel ma-
nifestatiuo pncipio: negādū est tanqz falsum: et contra sāctos
Augustinū et Anselmū. quorum sentētia est. q verbū nō so-
lum est indicatiuū eorum que dicūtur per verbum: sed et sui
ipsius quodāmodo per prius. Silr patet de verbo vocali:
qd indicat alia indicādo seipsum. Cōceptus ergo angeli in
quātū seipsos indicāt: et manifestāt illis ad quos ordinan
tur: pnt dici signa vel nutus semetipsa notificātia. Vel po
tius dici pōt q ipsi conceptus angeli in alterum ordinati: sunt
signa vel nutus suorū met cōceptuū vel permanentiū in
concipiēte: circūscripta huiusmodi ordinatione. et ita nō sub
eadē rōne dicūtur signa et signata: et redit in idē quod pri-
us realiter. ¶ Aliter videt Thomas dicere sup 2m sentē-
tiarum. distinctione. xi. q aliqua naturalr cognita ab ange
lo: cui fit coniuncta locutio ab angelo loquēte cū cōceptib9
ipsius loquētis fiūt signa vel nutus eorūdē per que cōce-
pt9 illi notificant angelo illi cui fit locutio. Sz pm qd hic
dic Thoms in pa pte. q. cvij. arti. p. magis intelligo. Nō eni
video ad quid reqrat talis coniūctio conceptuū cū illis natu
raliter cognitis: cū conceptus illi fiant actu intelligibiles
ab illo angelo in quē ordinātur. et hoc rōne illius ordina-
tionis sicut alia naturalr entia sunt actu intelligibilia ab
eodē: eoipso q sint in ordine nature actū habentia. preci-
pue cum de rōne verbi sit q semetipsum notificet: sicut di
ctum est. et ex volūtate loquētis depēdet q verbū menta
le ordinē habeat siue ad ipsum loquētē siue ad alterum.
Et hinc est q angelus loquitur sibi et alteri quādo vult et
Ad 2m non aliter. ¶ Ad 2m dicēdum. q Augustinus intendit di-
cere. q ea que hic fiūt animabus alibi existētibus: nūtiā
tur per angelos qui hincinde trāseunt: non q transitus lo
calis sit necessarius ad hoc q creature itellectuales suos
conceptus mutuo manifestēt: sed qz congruum est q illi
angeli potissime animabus alibi existentibus de his que
hic agūtur nuntient: qui mittūtur ad hoc. q circa ista lo-
ca pro ipsis et nobis operētur aliqua illis et nobis cōuenien-
tia. Verbi gratia. Si angelus qui mittitur huc ad operā-
dum aliqd circa filiū. si cōsequenter mittatur ad operan-
dum aliquid circa animā patris que detinetur prout con
gruit: satis conueniens videt q ille angelus potius qz alius
suos conceptus manifestet illi anime nūtiādo que hic agū-
tur. cum omnia fm ordinē fiant in istis. ¶ Quod vo sup- Ad 3m
ponūt tertio a locutione angelica nō posse prescindi ope-
ra quedā: locatur protēsa vel expāsa ad circūstantes: pro-
cedit ex falso fundamēto. et tanqz falsum ac rationi disso-
num est interimēdū. prout patet in respōsione ad primū
argumentū huius articuli. ¶ Qd vo dicunt quarto. q es- Ad 4m
sentia angeli et similiter eius opatio sint diffinitiue in lo-
co. et similiter q angeli cognoscūt quedā que sunt in loco
et tēpore: veritatē habet si intelligatur. Nec est contra Tho
mam. Essentia eniz angeli nō sic est in loco vt a loco con-
tenta vel circūscripta depēdeat: tunc eniz esset in loco cir-
cumscriptiue. Sed qz circa talē et nō alium aliquid opera-
tur: sed aliquid influit eidē: ratione cuius dicit esse in lo-
co diffinitiue: qz natura sūma regit infima per media: fm
doctrinam beati Dionysij. Hic est q angeli essentia sem-
per alicubi est ponēda: nō propter sui indigentiam qua lo-
cum reqrat: sed eo q in loco aliquo semp aliquid opere-
tur: vel aliquid quodcūqz sit illud illo loco locatis ibidē
influat. Sic quoqz cognoscit angelus ea que sunt in loco
et tēpore vel nihil ab ipsis recipiat: sz per species a diuino
lumine sibi impressas in principio sue creationis oia ista
cognoscit: vt patuit supra. Unde nulla conditio loci nec tē-
poris poterit aliquo modo impedire opationē itellectua-
lem in angelis. ¶ Quod vo dicunt quinto. q nō fuit tan- Ad 5m
ta distātia inter sinum Abrae et infernū que posset impe-
dire locutionē mutuam illarū animarum diuitis et Abrae
pro Thoma est. qz vt dictum est: nec illa distātia: nec alia
quantacūqz potest locutionem angelorum impedire.

Articulus Quadragesimustertius. Corruptorium.

Itē q. cviij. arti. iij. in respōsione primi argumenti dicit. q omnes angeli
sunt ineqles. ¶ Hoc nō re- 1
prehendimus vt erroneū: tamē cōtrarium videtur ma-
gis probabile. s. q aliqui angeli sint adinuicem equales. et
ad hoc mouere potest hoc qd firmiter tenem9: scilz. q ho-
mines possint esse equales angelis. alioquin nō posset rui-
na angelorum per homines reparari. ¶ P. homines possūt 2
equales sibi inicē fieri. alioquin nō posset vnus sortiri co
ronam alterius: sicut habet Apocalypsis 2o. Tene qd ha-
bes: ne alius accipiat coronā tuam. Ergo si homines pos-
sunt esse equales angelis et sibi inicē pbabile est per simi
le. q et angeli pnt esse eqles sibi inicē. ¶ P. phus 8o ethi 3
corum. et Cōmentator ibidē dicunt. Oportet veros ami-
cos equales esse adinuicem. Non enim vult amicitia esse
in abūdantia alterius. Hec Cōmentator. Si ergo ibi est
verissima amicitia: nō est probabile q ibi sit omnimoda
inequalitas. Itē Augustinus in libro de quātitate anime 4
ita dicit. Equalitatē inequalitati iure preponis. nec quisqz
est (vt opinor) humano spiritu preditus: cui hec non vi-
deantur. Ergo si in illis beatis ordinibus ponendū est qd
melius est: est magis ponēda equalitas qz inequalitas.

Respōsio ad hec fm Thomam. ¶ Supposito q
angeli sint forme simplices. et per conse-
quens solū formaliter fm gradū nature differentes. ma-
nifestum est q duo angeli nō possunt in eodē nature gra-
du inueniri. vnde cū vterētur omnes dono nature fm to-
tum conatū simul. manifestū est q receperunt donū gra
tie et glorie fm differentē gradum nature sue. ex quo con-

Ad pm ⁊ ad zm

sequẽs est ꝙ angeli omnes in natura. gratia ⁊ gloria sunt inequales. ℂ Ad pm ergo in ꝯtrarium dicẽdū. ꝙ non est sile de angelis ⁊ hoibus. Oẽs eniꝫ angeli ſm totū conatū nãe per gratiã ĩformate actū meritoriū vnū exercebant. pp qð ſm diuersuꝫ gradū nature diuersuꝫ gradū glie recipiebant. ⁊ per ꝯsequẽs vt prius inequales in natura: sic postmodum inequales in gloria permanebũt. Hoies vo nõ sic simul ⁊ ſm totū conatū exercent actū meritoriuꝫ: sed partialiter ⁊ successiue. ⁊ ita per ꝯsequens: illi qui habent minus de gratia: possunt per frequẽtẽ actū: vel vnū actum meritoriū intẽsum augmẽtum gratie promereri. ⁊ sic tandẽ non solū hominibus bonis: verū etiã angelis quo ad hoc poterũt equari: vt equalẽ cū ipsis gloriaꝫ consequãtur. Unde dissimilitudo inuenitur inter hoies ⁊ angelos penes hoc ꝙ ad equalitatẽ vel inequalitatem facit per se. Et ratio illa que inititur similitudini quãtū ad hoc

Ad 3m

non valet: sicut patet cuilibet intelligẽti. ℂ Ad zm dicendum. ꝙ equalitas que reqritur ad amicitiaꝫ verã non est dicẽda semper equalitas quãtitatis: sed ꝓportionis: alioquin nõ posset esse vera amicitia inter aliquos nisi essent oino pares ad minus quo ad magnitudineꝫ virtutis: que per se facit ad amicitiã veram: sicut patet per phm. ⁊ per cõsequens Petrus ⁊ Linus nõ essent vere amici: cū non sint gratia equales ⁊ gloria. quod qui pertinaciter voluerit asserere: nõ immerito hereticus: ⁊ nõ solum erroneus

Ad 4m

poterit appellari. ℂ Per hoc ideꝫ patet ad 3m. equalitas enim quãtitatis nõ est illa equalitas que vniuersaliter ꝓponitur inequalitati ſm Augm. Sed equalitas proportionis que sũma inuenit in angelis. in qbus ſꝫ proportionẽ in diuerso gradu nature diuersus inuenit gradus gratie ⁊ glorie. Ex his patet ꝙ ista obiecta non procedunt.

Articulus Quadragesimusquartus.

Itẽ. q. cviij. arti. iij. in respõsione tertij argumẽti dicit. ꝙ angeli qui sũt in terminis duorū ordinuꝫ magis secum cõueniũt ſm propinquitatẽ nature ꝙ̃ vnus eorum cuꝫ aliquibus alijs sui ordinis. minus autẽ ſm idoneitatem ad similia officia. ℂ Itẽ eadẽ questione articulo. v. in rñsiõe ꝑncipali repetit qð iã supra dictū est: ꝙ angelis data sũt dona gratuita ſm capacitatẽ suoꝝ nãliuꝫ.

i

Corruptorium.

ℂ Contra istud dictū est supra arti. xi. de primo vo non dicimus ꝙ sit error. sed putamus ꝙ sit falsuꝫ. Credimus enim ꝙ oẽs angeli sint vnius speciei: sicut ostẽsum est supra per auctoritatẽ Ioãnis damasceni. quã pro parte repetimus. Dicit enim in logica sua. c. xxxvi. Gabriel cū dei genitrice disputans. vnus angeloꝝ existens illic presens: disputauit separatus a cõsubstãtialibus. Hec Damascenus. Ergo si angeli sunt ꝯsubstãtiales sunt eiusdẽ speciei. Res enim diuersarū specierū non dicimus cõsubstãtiales. ℂ Iteꝫ eodem lio. c. xi. ita dicit. ꝙ maiores phi naturam vocauerũt species specialissimas: vt angelū. hoiem ⁊ equum. Et supra. c. iiij. ita dicit. Sãcti autẽ patres dimittentes multas cõtentiosas garrulitates: cõmune quidẽ ⁊ de multis dictū specialissimã substantiaꝫ ⁊ naturã ⁊ formam vocauerũt: vt angelū. hominẽ. equuꝫ ⁊ similia. Ex quibus patet ſm ipsum. ꝙ tam ſm phm ꝙ̃ ſm sanctos angelus est nomẽ spẽi specialissime. ℂ P. ex dictis duo-

z

bus. s. ꝙ angeli vicini in terminis duoꝝ ordinum magis cõueniunt ſm propinquitatẽ nature: ⁊ aliud qð dixerat. s. ꝙ angelis data fuit gratia ⁊ dona gratuita ſm capacitatem suorū naturaliuꝫ: sequitur ꝙ angeli vicinãtes in terminis duoꝝ ordinuꝫ: cū magis conueniũt in naturalibus magis conueniet in gratuitis. Et cõstat ꝙ angeli qui magis conueniunt in naturalibus ⁊ gratuitis magis conueniunt in idoneitate similiū officioruꝫ. ⁊ qui in istis conueniunt: magis conueniunt in ordine. ergo de necessitate sequetur ex predictis. ꝙ angeli vicinãtes in terminis duoruꝫ ordinū. magis ꝯueniũt in idoneitate similiū officioꝝ. ⁊ etiam magis ꝯueniũt in ordine. qð ꝯstat esse falsum.

Responsio

ad hec ſm Thomam. Quod dicit supra esse reprobatum: scilꝫ ꝙ angeli receperunt dona naturalia ſm capacitatem suorū naturalium: est ibideꝫ rationabiliter in respõsione illius articuli declaratum. ℂ Primū vo hic propositū non oportet ꝙ

Ad pm

putent esse falsum. Auctoritates auteꝫ Damasceni supra exposite sunt in responsione articuli vndecimi. Unde patet ex dictis ibidẽ ꝙ omnes angeli nõ sunt eiusdem speciei. lꝫ quilibet in vna specie specialissima inueniatur. ita tamẽ ꝙ in illis non est nisi vnū indiuiduū vnius speciei. Per hoc patet respõsio ad primū ⁊ secūdum. que tamen nõ videtur multuꝫ ad propositū. Quãuis eniꝫ omnes angeli essent eiusdeꝫ speciei adhuc rationabiliter dici debet. ꝙ vicinãtes sibi in terminis duorum ordinū magis communicet quo ad aliquid. quoniã in quolibet ordine inueniuntur supremi medij ⁊ infimi. ⁊ etiam in supremis vel inter supremos eiusdẽ ordinis sunt aliqui supremi. aliqui medij. aliqui infimi. ⁊ inter medios ⁊ infimos ſꝫ Dionysium. Cum ergo ille angelus qui est simpliciter in vno ordine ĩfimus: per multos gradus distet ab eo qui est supremus simpliciter in eodẽ ordine ſm multitudinẽ angelorum in illo ordine existentium ⁊ ab angelo summo simpliciter in ordine inferiori sibi vicino non distet nisi per graduꝫ vnū. manifestū est ꝙ multo fortius distet a supremo angelo sui ordĩs ꝙ̃ a supremo angelo inferioris. Ista vo instantia nõ attẽdenda est penes situm. cū non sint situales. In aliquo igitur alio siue nature simplicitatẽ siue officiorum idoneitate ponẽda est ista propinquitas vel distantia maior vel minor. ⁊ hoc est verū. magis enim conuenit infimus angelus cum supremo sui ordinis quo ad officiorū similiū idoneitatẽ. ratione cuius pertinent ad talem ordinem. lꝫ minus conueniat cū eodeꝫ quo ad nature simplicitatẽ. ℂ Ad zm igitur dicendū. ꝙ lꝫ angeli vici-

Ad zm

ni in terminis duorū ordinū plus cõueniant quo ad gradum nature. gratie ⁊ glorie. non tamẽ seqtur ꝙ sint eiusdem ordinis. Idoneitas enim illorū officioruꝫ similium sic participant ab infimo angelo illius ordinis. ꝙ non est nata participari ab aliquo inferiori angelo modo simili. Probatur ꝙ ille ordo in angelo isto terminatur. Natura vo gratia ⁊ gloria ab omnibus: lꝫ ſm diuersos gradus participatur. Et per hoc patet responsio ad obiecta.

Articulus Quadragesimusquintus.

Item. q. cxiij. arti. vi. in responsione principali dicit. ꝙ ens per accidẽs non habet causam. quia non est vere ens. quia non est vnum.

Corruptorium.

ℂ Hoc dicimus esse contra fidem ⁊ contra philosophiã. Contra fidẽ. quia ex hoc sequitur ꝙ sit aliquid. immo ꝙ i
sint plura que nec sunt deus nec a deo. Cõstat eniꝫ ꝙ ens per accidens non est deus. Constat etiã si ens per accidẽs non habet causaꝫ nõ est a deo. ⁊ ita omne ens per accidẽs nec est deus nec a deo. quod est impossibile. ℂ Hoc etiã z
est cõtra philosophiã. Dicit enim Aristo. vi. metaph. Cause eoruꝫ que sunt aut erunt per se aut per accidẽs. Et Cõmẽtator dicit ibidẽ. Cause eoꝝ que sunt per accidẽs: sunt entia per accidens. s. quecunqꝫ cause sint. imo cause infinite. Hec Cõmentator. ℂ P. vtraqꝫ consequentia sui argumenti fallit. Non eniꝫ sequitur: ens per accidens non 3
est vere ens. ergo non habet causaꝫ. sed est fallacia consequentis.

T. 2a. 7.

quentia. Alia etiã cõsequentia nõ valet: ens per accidens non est vere vnũ, ergo nõ est vere ens. qr vere ens diuiditur in vnũ ⁊ multa. ⁊ vnũ quod conuertitur cum ente non est vere vnũ: sed est cõmune ad vere vnũ ⁊ multa.
4 ¶ Pꝫ. si quicquid nõ est vnum nõ est vere ens nec habet causam: cũ mũdus inter oĩa entia sit minime vere vnus: ⁊ maxime aggregatiõis ex multis in actu ⁊ potẽtia: sequeretur ꝙ nõ esset vere ens: nec hẽret cãm: que sũt falsissima.

Responsio ad hec fm̃ Thomã. ¶ Ad intelligẽdum qualiter ens per accidens nõ habet causaz sicut dicit hic Thomas. ⁊ accipitur a pħo. vi. meta[ce]. Considerandũ est ꝙ lꝫ albũ habeat causam. ⁊ similiter musicũ: tamen albũ musicũ quod est ens per accidens: dicitur fm̃ philosophũ non habere causam: qr non est vere ens: nec vere vnũ quod habeat vnã causã aliquam determinataz. Concursus enim illarũ duarum causarum. quarũ vna est per se causa albi: alia per se causa musici est accidentalis. ⁊ ideo effectus cõsequens: scilꝫ album musicum: non habet reduci in aliquã causaz vnã determinatam ex qua talis sequatur effectus. Ex his patet ad obiecta.

Ad pⁱᵘ ¶ Ad pⁱᵘ ergo dicendum. ꝙ procedit ex falso intellectu. Non eniꝫ intẽdit philosophus vel Thomas ꝙ ens per accidẽs sit aliqd increatũ (vt ipsi suspicitur) sed ꝙ nõ habeat aliquã determinatã causaz sed plures: quarũ concursus est accidẽtalis vel preter intẽtionẽ agentis: sicut patet in casualibus ⁊ fortuitis: fm̃ philosophum secũdo physicorũ.

Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ dicẽdũ ꝙ Thomas non habet negare nec pħus quin ens per accidens habeat causam. Cõcursus enim earũ respectu alicuius effectus qui est ens per accidẽs accidentalis est. ⁊ hoc docet Thomas ⁊ philosophus similiter. vnde qꝺ adducit de pħo ⁊ Cõmentatore pro Thoma facit.

Ad 3ᵐ ¶ Qꝺ vo dicunt tertio. ꝙ ista ꝯsequentia fallit. ens per accidẽs nõ est vere ens. ergo nõ habet causam. procedit ex hoc ꝙ non attẽdebãt qualiter ens per accidẽs dicitur nõ habere causã vnã videlicet ⁊ determinatã. ¶ Silr quod dicunt ꝙ ista consequẽtia fallit: nõ est vere vnũ. ergo non est vere ens. ponẽtes ꝙ vnũ quod cõuertitur cum ente non est vere vnum ex falso intellectu procedit. Idẽ enim est ponere. ꝙ vnũ quod cõuertitur cũ ente nõ est vere vnũ. ⁊ ponere ꝙ ens nõ sit vere vnũ ens. ⁊ hoc est cõtradictoria esse simul: cũ dispositio vniuscuiusqꝫ in ente sit dispositio eius in vnitate fm̃ philosophũ. Sciẽdũ est etiã. ꝙ prout docet Thomas supra. q. xi. arti. ij. Ens diuiditur per vnũ ⁊ multa. ⁊ per vnũ simpliciter: ⁊ multa fm̃ quid. Nulla enim priuatio tollit totaliter esse. qr priuatio est negatio in subiecto fm̃ philosophũ. sed tñ oĩs priuatio tollit aliquod esse. Et in ente rõne sue cõmunitatis accidit ꝙ priuatio entis fundetur in ente. quod nõ accidit in priuatione aliarũ formarũ specialiũ. Et sicut est de ente: sic ⁊ de vno ⁊ bono. que cõuertũtur cum ente. nam priuatio boni fundatur in aliquo bono. fm̃ Augustinũ in enchi. Et similr remotio vnitatis siue multitudo fundaẽ in aliquo vno: fꝫ Dionyᵐ. 3ᵒ cap. de di. noĩbus. Et inde ꝯtingit ꝙ multitudo est quoddam vnũ: ⁊ malũ est bonũ quoddam. ⁊ nõ ens est quoddam ens. nõ tamẽ predicatur oppositũ de opposito. quia alterũ est simpliciter alterũ fm̃ quid. vt quod est fꝫ quid vt in potentia: non est simpliciter i. actu. Similiter quod vnũ est simpliciter est multa fꝫ qd. Ex his patet ꝙ vnũ eodem modo se habet ad vnum ⁊ multa sicut ⁊ ens. propter qꝺ optime sequitur. ꝙ si aliquid non sit vere vnũ non sit vere ens. eodẽ mõ deficiet ab entitate quo deficit ab vnitate. loquẽdo de vno qꝺ cõuertitur cum ente. de quo loquitur Thomas in proposito.

Ad 4ᵐ ¶ Ad 4ᵐ dicendũ ꝙ mundus imo oĩa que sunt in vniuerso siue mundo hoc: habent causas determinatas. inter quas est ordo essentialis ac dependẽtia. cum oẽs cause secũde a causa prima depẽdeãt. vnde cõcursus earum nõ est accidentalis vel nõ intẽtus ab ipsis causis. propter qꝺ effectus cõsequens: scilꝫ mundus nõ est ens per accidens carẽs causa determinata: cũ aliquae eius partes immediate a causa prima producãtur. ⁊ alie omnia que sunt in mũdo: et si ab eodeꝫ sint per causas secũdas ab ipso ordinatas: ita tamẽ ꝙ ipse sit semper plus influẽs. Cõcursus vo causarum ad quẽ consequitur effectus qui dicitur ens per accidens. q̃uis nõ accidat preter intẽtionẽ dei omnia disponẽtis: accidẽtalis tamẽ est in se cõsideratus vel preter intẽtionem agẽtis particularis fm̃ naturã. vel etiã fm̃ propositũ. ppter qꝺ huiusmodi effectus dicitur ens per accidẽs vel fortuitus vel casualis: nõ habẽs vnã causam determinatã: vt dictum est.

Auctor ꝺ causis

Articulus Quadragesimusseptus. Idẽ q. cxv. arti. pᵒ in responsione primi dicit. ꝙ oẽs humani itellectus sunt vniᵘˢ gradus in ordine nãe. Corruptorium.

¶ Si nomine nature intelligit spẽm vel specificã differentiã: sic verũ dicit fm̃ Damascenũ in logica sua. c. xi. ⁊ fm̃ Boetiũ in liᵒ de duabus naturis ⁊ vna persona christi. vbi dicit. ꝙ natura vno modo idẽ est ꝙ vnãquãqꝫ rem informans specifica differentia. sic enĩ accepta natura nõ recipit magis ⁊ minus: sed hoc modo nõ videtur intelligere. sicut patet ibidẽ intuenti. Alio modo accipitur natura pro naturali proprietate vel virtute. prout dicit pħs. ij. physicorũ. ꝙ naturas corporis cere possibile est. si qs cõcedat trãsmutari corpus. ⁊ hoc modo videtur ibi loquutus cũ pmisit ꝙ angeli aliqua virtute activa quasi superioris nature cõfortãt intellectũ hominis addiscẽtis. non sic homo. qr omnes humani intellectus sunt vnius gradus in ordine nature. ⁊ sub hoc sensu falsũ est qꝺ dicit. Nã vna anima aliã excedit proprietate: dignitate: ⁊ virtute naturali. vñ anima christi nõ esset nobilior aliqs aliabus. nec vnus intellectus nobilior q̃ aliᵘˢ. qꝺ tamẽ erroneũ est nuper dãnatũ Parisius sub his verbis. Inconueniens est ponere aliquos intellectus non nobiliores aliqs. Et ẽ error. xxxiij. c. 8ᵒ de aĩa vel itellectu. Qꝺ patet. qr nã hoc mõ sumpta recipit magis ⁊ minus.

Z. pⁱ. z.

Responsio ad hec fm̃ Thomaz. Ad dissolutionẽ conatur que hic obyciunt contra Thomam. Sciẽdũ ꝙ sicut natura specifica nõ recipit magis ⁊ minus prout isti fatẽtur: sic nec proprietas naturalis cõsequens speciem. sicut patet de homine ⁊ risibili. Et isto modo intendit Thomas ꝙ oẽs humani intellectus sunt eiusdem gradus in ordine nature. quod patet per hoc ꝙ intellectus angelicus quẽ dicit esse superioris nature: differt specie ab intellectu humano: ⁊ ideo ipsum excedit in natura ⁊ virtute activa naturali specie consequenti. ergo lꝫ vnus intellectus humanus alterũ in multis excedat: siue propter meliorem corporis dispositionem. siue propter meliora dona gratuita. propter que virtutes naturales nobilitãtur. vnde virtutes naturales in anima christi nõ solũ alias aĩas: sed etiã oẽs alias creaturas in nobilitate ⁊ pfectione excedit. ppter qꝺ erroneũ fuit ponere oẽs intellectus humanos eiusdẽ nobilitatis penitus. ⁊ nullũ alio nobiliorẽ. qꝺ non immerito dãnatũ est Parisius. tñ ẽ oẽs itellectus humani sunt vniᵘˢ spẽi. ⁊ per ꝯñs eiusdẽ gradus in ordine nãe q̃tũ ad virtutes ⁊ ꝓprietates spẽz cõsequẽtes si ꝯsiderẽtur in sua nã sola abstracta. ⁊ h vt dictũ est. ⁊ nõ aliud intendit Thomas.

Articulus Quadragesimusseptimus. Item. q. cxvij. arti. iij. in responsione secundi argumenti dicit. ꝙ additio

ad formam substātialē mutat speciem.

Corruptorium. Si intelligatur de additione perfectionis substantialis: que ab aliquibus vocatur perfectio prima. que etiaʒ mutet diffinitionem. verū est s̄m philosophū .viij. metaphy. t. ꝯ^ti .28. Si intelligatur de additiōe perfectionis accidētalis. vel de additione per intentionem proprietatis virtutū naturalium: que vocatur aliquādo perfectio secunda et posterior falsum est. ⁊ videtur vicinum illi errori: qui ponit omnes intellectus humanos naturaliter equales esse. nec vnum esse alio nobiliorem.

Responsio ad hec s̄m Thomam. Manifestum est cuilibet intuēti. ꝙ Thomas intelligit primo modo ⁊ nō secūdo modo. qualiter tamē debet dici ꝙ intellectus humani sint equales ⁊ qualiter nō: patuit supra articulo proximo.

ARticulus Quadragesimusnonus. Item ibidem ponit. ꝙ tm̄ est vna forma substantialis in homine et in quolibet composito.

Corruptorium. Hoc superius arti. xxxi. improbatum est vt erroneum.

Responsio ad hec s̄m Thomā. ¶ Supius verū ꝗʒ declaratū est ꝙ nullus error in fide vel philosophia sequitur ex dicta opinione de vnitate forme substātialis in eodem. hic igitur ponentur alique persuasiones. quibus videtur aliquibus necessario cōcludi.
1 ꝙ omnino est impossibile oppositū intelligere. ¶ Qđ sic probant. q2 due forme eiusdem rationis nullo modo possunt eidē subiecto vel susceptibili simul inesse. Sed omnes forme substātiales materiales sunt vnius rationis. ergo nullo modo huiusmodi due forme poterunt eideʒ simul inesse. Maior patet tam in formis inter quas est cōtrarietas: ꝗ̄ in alijs inter quas nulla cōtrarietas inuenitur. Sicut eniʒ albedo ⁊ nigredo nullo modo possunt simul eideʒ inesse: cum sint forme ꝯtrarie vnius rationis: s̄m hoc ꝙ vtrūqʒ est color: sic nec due albedines nec due figure que sunt forme eiusdē rationis nō cōtrarie possunt eidem subiecto s̄m idem simul inesse. Minor patet sic. Omnes ille forme sunt vnius generis s̄m philosophuʒ. inter quas cadit transmutatio per se ⁊ non per accidens. Sed huiusmodi sunt oēs materiales forme. Videmus enim ꝙ materia a forma vna elementari vel mixti transmutatur ad aliā per se ⁊ non per accidēs: sicut quando ex aere fit aqua. ⁊ ex vino acetuʒ. ergo vt videtur huiusmodi due forme nullo modo poterūt simul inesse. Cuʒ eniʒ fit transmutatio aque per sequando ex aqua alterata in stipite vitis fit vinum: sicut qñ ex aere alterato fit aqua: manifestū est ꝙ forma aque ⁊ forma vini eque sunt vni⁹ generis physici s̄m determinationē philosophi: sicut forma aeris ⁊ forma aque. ergo sicut ille non cōpatiuntur se simul in eadem materia: sic nec iste. ⁊ similis est ratio de omnib⁹ formis inter quas cadit trāsmutatio per se: ⁊ non
2 per accidēs. ¶ Idem probant sic. Quod est per se terminus a quo alicuius trāsmutationis: impossibile est ꝙ cōpatiatur secum in eodem susceptiuo illā formam que est per se terminus ad queʒ transmutationis eiusdem. Sed manifestum est ꝙ inter formas substātiales est transmutatio per se ⁊ nō per accidens: nō solum quādo ex vno elemento fit aliud: sed etiaʒ quādo ex elemento vel elementis fit mixtum. Verbi gratia. Ex aqua fit vinū vel aliud alimentum. ⁊ ex illo alimēto semē. ⁊ ex semine sanguis: ⁊ ex sanguine embrio. ⁊ ex embrione equus vel hō. ergo (vt videtur) impossibile est ꝙ in huiusmodi idē susceptiuuʒ siue materia simul maneat sub termino a quo ⁊ sub termino ad quem. Sed in qualibet transmutatione predictarum cum sint transmutationes per se ⁊ non per accidens: semper terminus ad quē expellit terminum a quo. ⁊ per consequens ad vnius forme substantialis inductionem in huiusmodi: necesse est illaʒ que prefuit in eadem materia corrūpi. ita ꝙ semper generatio vnius sit corruptio alterius: sicut docet philosophus. ¶ Iteʒ omnis forma accidentalis tribuit suo susceptiuo aliquod esse sui generis. puta quantitas esse quantum: ⁊ qualitas esse qualē. ⁊ ita de alijs. ergo eadē ratione: immo multo fortius omnis forma substantialis de cuius ratione verius est ꝙ sit principiū essendi: dabit esse aliquod sui generis suo susceptiuo esse scilicet substantiale: quod est idem quod per se subsistere. Sicut eniʒ accidētis esse est inesse. ita esse substantiale siue esse substantie est per se subsistere. Si igitur due forme substantiales essent in eadem materia: iaʒ essent in illo composito duo subsistere. ⁊ per consequens duo subsistentia. ex quibus impossibile est fieri aliquod vnum nisi per contactū vel ligamentum. sicut dicit Commētator super primo de anima. ⁊ ideo a ponētibus in homine plures animas: recte querebat philosophus qd contineret eas. s̄m Cōmentatorem ibidem. ¶ Item omnis forma adueniens alicui enti est extra eius quidditatem. ⁊ per consequens erit accidentalis eideʒ. quia quidditas vel essentia rei necessario ꝑcedit ordine nature quodcūqʒ esse eius: siue illud esse dicat̄ accn̄tale sub̄ale cōpletū vel incompletuʒ. Si ergo aliqua forma sub̄alis adueniat alicui composito habenti esse actuale per aliquā aliā formam substantialem precedētem: illa forma adueniens consequitur esse talis compositi quod est posterius: necesse est ꝙ sequatur ipsius quidditatem vel essentiam que s̄m naturam prior est: vtpote participans tale esse. ⁊ sic erit extra essentiam talis cōpositi. Cū enim esse sit extra essentiam vel quidditatem rei ⁊ posterius ipsa. manifestum est ꝙ illud quod aduenit post esse eius: est forma adueniens composito prehabēti esse actu. est omnino extra quidditatem ⁊ essentiam talis compositi. ⁊ per consequens est forma accidētalis eiusdem: si tamen ipsum aliquo modo informet. ¶ Item probat per Cōmentatorē secundo de anima: qui ponit differentiam inter animam ⁊ formaʒ accidentalē in hoc ꝙ forma accidentalis quecunqʒ est in subiecto actu ente. anima vō est in subiecto: quod nō habet esse nisi per ipsaʒ. Ex quo patet s̄m ipsuʒ: ꝙ anima est forma substantialis. Vult enim ibidem. ꝙ subiectum accidentis est compositum ex materia ⁊ forma quod indiget in suo esse accidente: subiectum autem forme substantialis non habet esse actu nisi per formam illam. Et paruʒ post dicit. ꝙ forme naturales sint substātie: que cum fuerint ablate: aufertur nomen quod demōstrat eas: s̄m quod est indiuiduū substantie. ⁊ per consequens (vt videtur) impossibile est aliquod aliorum remanere: cum indiuiduum substātie sit substantia prima. De primis enim substātijs dicit philosophus in predicamentis. Destructis primis ⁊c. Et hoc est quod dicit Commentator ipse ibidē: cō sequenter q2 aufertur genus ⁊ differentia: ⁊ nihil remanet. Hec omnia dicit Cōmentator: ad ostendendū qualiter s̄m philosophū anima est actus primus corporis. ante quem nō habet actum vel formaʒ priorem. Et ideo dicit Commentator ibidem octauo metaphysice. ꝙ corpus non existit sine anima. quod esset manifeste falsum: si corpus mortuum anima recedente existeret idem quod prius. ¶ Idem probauit sic. Forma substantiali recedente: quod remanet non est eiusdem speciei: sicut patet de corpore viuo ⁊ mortuo. Sed que differunt specie differunt numero s̄m philosophum.

Marginal notes (left): Nota q̄ forē sint vni⁹ generis siue rōis.

Marginal notes (right): p̄ ŏ gnō. t. ꝯ^ti .17. — 3 — 7. metaphysi. t. ꝯ^ti p̄mi — ꝯ^to .8. — 4 — 5 — ꝯ^to .6. — 2° de aīa T. ꝯ^ti .6. — ꝯ^to .16. — 6

Hoc

Hoc autem non foret: si in corpore viuo essent plures for
me substantiales. tunc enim posset vna ⁊ eadem numero
remanere alia recedente. ¶ Ex his videtur ꝙ in anima
tis de quibus minus videtur: non potest poni nisi vna for
7 ma substantialis in eodem. ¶ Idem probant per sentē
t.cº.15. tiam philosophi: ⁊ Commentatoris octauo metaphysice.
qui sic ait. Omnis qui ponit ꝙ corpus ⁊ anima sint duo
diuersa cõuenit ei dicere: quid sit causa ligamenti anime
cum corpore. Qui autem dicit. ꝙ anima est perfectio cor
poris. ⁊ corpus non preexistit sine anima apud ipsum: cor
pus ⁊ anima non erũt duo diuersa in actu: nec accidit que
stio hic. quia anima cum corpore est vnum: sicut ⁊ mate
ria prima cum forma est vnum. Ecce hic manifeste habe
tur. ꝙ sicut materia prima forme vnita nullũ habet actũ
nisi per ipsam. nec est aliquid aliud actu ab ipsa: cũ sit for
ma eius: actus p̄mus ⁊ perfectio. Similiter ⁊ corpus ani
me vnitum nullum habet actum nisi ab ipsa. nec est ali
quid aliud ab ipsa actu. sed ipsa anima est eius actus pri
mus ⁊ perfectio prima. quod non esset verum si corpus
constitueretur in esse corporeo per aliquam formam pre
8 cedentem animam. ¶ Istud etiam probat per sentētiaꝫ
t.cº.82. philosophi ⁊ Cõmentatoris primo physicorum. vbi dicit
Cõmentator. ꝙ si materia haberet aliquam formam si
bi propriam nullam aliam reciperet ipsa manente. Et pa
rum post dicit. ꝙ si haberet aliquam formam: forme es
sent accidentia: ista non sequerentur si vna forma substã
tialis manens in materia: posset supra se aliam recipere.
9 ¶ Idem probant per dictum philosophi primo de gene
t.cº.24 ratione: vbi vniuersaliter loquēs de generatione: sicut pa
tet ex hoc ꝙ reprehendit Platonem. ꝙ nõ est locutus ni
si de generatione simplicium: sic dicit subiectum genera
tionis non est quid aut quantum vel quale. sed soluꝫ hy
T.cº.8. le ens in potentia. Et probat quinto physicorum. ꝙ gene
ratio non est motus. quia scilicet huiusmodi ens in poten
tia nullo modo est mobile. prout patet ex verbis philoso
phi ⁊ Cõmentatoris ibidem. Sed si anima vel alia for
ma induceretur in materia prius informata forma sub
stantiali precedente. ⁊ postmodum remanente in eadem
materia: post inductionem forme illius in ipsa materia
cum illa forma que continue maneret in ea foret subie
ctum generationis: ⁊ cum ex materia ⁊ forma tali neces
sario oporteat ponere quoddam compositũ quod est hoc
aliquid: scilicet corpus. ⁊ per consequens quantum ⁊ qua
le. ⁊ per consequens etiam mobile non solum ens in potē
tia: sed etiam formam ⁊ actum habens: manifestum est
T.cº.8. ꝙ omnia predicta a philosopho quinto physicorum. ⁊ pri
t.cº.24 mo de generatiõe. de subiecto generationis scilicet. ꝙ nõ
est quid nec quantum nec quale. nec per consequens mo
Quõ nõ bile: sed soluꝫ hyle ⁊ ens in potentia falsa erũt. ¶ Quali
opꝫ plẽs ter vero non oportet ponere plures formas substantiales in
formas eodem sic declarãt qui retinent opinionē predictam: vni
subales uersaliter videmus ꝙ vnam formã substantialem cõco
ẽẽ i eod. mitantur. ⁊ sequũtur plures forme accidentales: sicut pa
tet in vno elemēto simplici: vt in igne vel aere in quo fru
stra fingerētur plures forme substantiales: vbi multe in
ueniuntur accidentales. vtpote caliditas. raritas. leuitas
⁊ diaphaneitas: quod vtiqꝫ cõtingit ad hoc ꝙ aliqua for
ma substantialis in materia inducatur: necesse est ꝙ per
quasdam formas accidentales materia disponatur. Uer
bi gratia. si in materia aeris ĩduci debeat forma ignis. pri
mo inducuntur in materia ille forme accidentales: vt ra
ritas ⁊ caliditas: ⁊ huiusmodi ad susceptioneꝫ forme sub
stantialis ipsius ignis disponentes. ⁊ in eodeꝫ instãti quo
terminatur alteratio ad huiusmodi qualitates: in summo
inducitur ipsa forma substantialis ignis et est corruptio
aeris. ⁊ quia forme substantiales elementorum sunt im
perfectissime. Hinc est ꝙ sunt totaliter materie immerse
⁊ maxime materiales: intantũ ꝙ ipsas non consequitur ali
qua virtus actiua vel proprietas: nisi ille forme accidēta
les que erant dispositiones materie respectu earũdē. ver
bi gratia. Caliditas. raritas ⁊ huiusmodi. que prius dispo
nunt materiã aeris ad susceptioneꝫ forme ignis in gradu
incõpleto: postea ꝯsequũtur eius inductionē in gradu cõ
pleto ⁊ non alie. Sicut vero animali qua vna qualitas pri
ma consequitur inductionē forme elementi vnius in corru
ptione forme elementi alterius: ita ad inductionē forme
mixti sequitur quedam adequatio sm proportionē aliaruꝫ
qualitatuꝫ: in cuius inductione necesse est formas elemē
torum corrũpi que prius erãt in materia illa sm substan
tiam. Nec põt intelligi ꝙ diuerse forme elemētares ma
neant in eadē parte mixti ipsius. quã impossibile est per
fici simul diuersis formis specificis: cuiusmodi sunt iste
forme substãtiales elemētoruꝫ. Nec potest dici ꝙ manet
in diuersis partibus materie eiusdem. Tũc enim in mi
xto manerēt elementa actu distincta. Nec esset per conse
quens mixtio nisi quo ad sensuꝫ forsan. ⁊ ideo opꝫ dicere
sm phm. ꝙ forme substãtiales elemētorum non manēt
in mixto actu sed virtute. Lꝫ enim in inductione forme
substantialis ipsius mixti corrũpantur forme substantia
les elemētorum. qꝛ tamen quatuor qualitates eorundeꝫ
aliqualiter adequate cõsequũtur formã substantialē mi
xti. que quideꝫ qualitates sunt virtutes actiue ipsorum: ⁊
quasi instrumēta formarũ substantialium eorũdē. Hinc
est ꝙ elemēta dicũtur manere in mixto virtute ⁊ nõ actu p̄ d̄ gnõ.
sm substãtiã suam. ¶ Ex his euidēter apparet. ꝙ in mi t.cº.34
xto nõ oportet ponere plures formas substantiales: sicut
nec in vno simplici elemento. lꝫ in mixto sint plures for
me accidētales q̃ꝫ in vno elemento. quoniã preter quatu
or qualitates elementares per quas disponit̄ materia ad
susceptionē forme mixti. ⁊ que ipsam cõsequũtur in qua
dam media proportione: cõsequitur ipsam formaꝫ mixti
aliqua virtus actiua propria: que dicit̄ virtus habēs spe
ciem. Uerbi gratia. Uirtus qua adamas trahit ferruꝫ. ⁊
saphyrus occidit anthracē: ⁊ huiusmodi. ⁊ sic patet quali
ter forma mixti que perfectior ⁊ nobilior est: habet in se
actualiter ipsas qualitates primas: que sunt virtutes pro
prie elementoꝝ cuꝫ quadã virtute interiore sibi propria.
Sicut enim naturali ordine ex elemētis: quoꝝ forme in
ter formas substantiales sunt imperfectissime ⁊ maxime
materiales vt predictum est generatur mixtũ: cuius for
ma est perfectior. ⁊ propter hoc etiã virtuosior cõtinēs in
se virtualiter ipsas formas elemētoꝝ. ⁊ addens vlteriorē
virtutem ⁊ perfectioneꝫ. Simili modo ex vno mixto mi
nus nobili naturali ordine generatur mixtuꝫ nobilius. cu
ius forma non solũ addit virtutem supra virtutes elemē
tares: sed etiam supra virtutem mixti ex quo generatur.
Uerbi gratia. Sicut lapides fiũt ex elemētis tanq̃ꝫ ex p
pria materia: quoꝝ forme subales addũt virtutes spãles
speciē ꝯsequentes supra virtutes elemētorum. Sic de la
pidibus quibusdã fiũt diuersa metalla quasi ex materia
propria. lapis qdē calore solutus in es ꝯuertit̄. Et iste for
me subales metalloꝝ non solũ addunt supra virtutes ele
mentoꝝ in ipsis magis proportionata q̃ꝫ in lapidibus ex
qbus generãtur: sed etiã aliquaꝫ specialē virtuteꝫ vlterio
rem supra virtutē ipsoꝝ lapidum ex quibus generantur.
Aurũ enim habet virtutē mũdificatiuã. imo alias virtu
tes multas que excedũt virtutes nõ solũ elementoꝝ: sed
etiã illius mixti quodcũqꝫ sit illud ex quo aurũ generat̄.
Istud est magis euidēs in alimēto: ꝙ vel sit ex elemētis:
cuius forma subalis addit virtutē cõsequētē spēm supra

virtutes elementares. ex quo quidem alimento sumpto animali generatur semen. cuius forma est nobilior: et addens vlteriorez virtutez. ex quo semine generat̄ sanguis cuius forma est adhuc nobilior et addēs ad vlteriorē perfectionem. ex quo sanguine generatur embrio. cuius forma est nobilior addens adhuc plures et nobiliores virtutes: vtpote generatiuā et sensitiuam. Ex hoc tādez generatur homo vel equus: cuius forma est nobilior: addēs virtutem sensitiuā perfectiorem quo ad formaz equi: simul cuz hoc virtutē intellectiuā quo ad formaz hominis. Ex his patet q̄ corpora illa quorum natura est imperfectior et ignobilior sunt principia materialia. ex quibus fiūt corpora melioris nature: que habent in se virtutes illorum corporum ex q̄bus fiunt. supra quas addūt virtutes et perfectiones vlteriores plures et perfectiores vel pauciores s̄m gradū perfectionis et nobilitatis sue nature. In illis enim in quibus ratione perfectionis sue nature est nobilior aut multiformior dispositio materie: plures ac nobiliores inueniuntur virtutes formā substātialē materiā taliter dispositam perficiētē cōsequentes. Verbi gratia q2 in aliq̄bus p̄fectis aīalibus nobiliter ac multiformiter disponitur materia ad illius forme nobilis susceptionem: iccirco substātialē formā huiusmodi aīaliū perfectorum multe nobiles cōsequūtur virtutes tam vegetatiue q̄z sensitiue. Et q̄ oēs iste virtutes possint ꝯsequi vnā formā subalez sic declarat̄. Manifestuz est q̄ aīa sensitiua est forma simplex existēs in toto aīali et in q̄libet eius parte. et tñ ipsam ꝯsequūtur valde multe virtutes. quarū quedā sunt alijs nobiliores s̄m nobiliorē dispositionē materie vel minus nobilē in p̄tibus illius aīalis. In illis eni partibus materie aīalis in q̄bus min⁹ nobilis dispositio inuenit̄ ad animaz: illā partē materie p̄ficiētē nō cōsequitur nisi virtus sensitiua. s. tactus: minime nobilitatis. In alijs v̄o p̄tibus nobiliori mō dispositis ꝯsequitur vna cuz virtute tactiua alia v̄tus vlterior. s. gustatiua. visiua. auditiua vel olfactiua: que differūt in gradu nobilitatis s3 differētē dispōnē materie nobiliorē vel minus nobilē. Aliqua v̄o p̄s materie aīalis tā nobilē habet dispōnez. q̄ animā sensitiuam p̄ficiētē illā partez materie: ꝯseq̄tur virtus sensitiua cōis. Alie ēt partes materie eiusdē adhuc nobiliorē hn̄t dispositionē ita vt ad aīam sensitiuā p̄ficientē illas partes materie ꝯsequant̄ quedā v̄tutes que dicunt̄ virib⁹ sensitiuis nobiliores et sup̄iores: cuiusmodi sunt imaginatiua et estimatiua que quādā silitudinē hn̄t cū potētia rōnalis aīe. Ecce q̄liter ad vnā aīaz sensitiuā que est vna forma simplex s̄m q̄ perficit eandē materiā diuersimode in diuersis partibus suis dispositā taz diuerse ꝯsequuntur sensitiue virtutes quarū aliqua parū excedit virtutem vegetatiuam. Verbi gratia. Tactus et alia virtus: vt estimatiua. precipue que percipit intētiones nō sensatas: habet vicinitatem et similitudinē cū natura rationali. Similiter ēt est ponēdū s̄m sanctos. q̄ in homine nō est nisi vna forma simplex: ad quā cōsequuntur vires vegetatiue. et eatenus dicit̄ aīa vegetatiua. et oēs predicte virtutes sensitiue. et eatenus dicitur aīa sensitiua. et vlterius virtus intellectiua. et eatenus dicit̄ aīa rationalis. Istud tenenduz est pro certo. q2 huiusmodi oppositūz recitatur ab Aug̊ inter errores. et merito. q2 si virtus vegetatiua et sensitiua nō radicarentur in ipsa essentia aīe rationalis in homine. nec ipsam p̄ficiētē materiā corporis humani cōsequerentur. manifestum est q̄ nulla virtus esset in humano corpore ratione intellectiue anime sibi vnite: ex quo posset cōcludi q̄ nō vnitur corpori vt forma: sed solū vt motor. quod est hereticū. Videmus eniz q̄ ad oēm formā perficiētez materiā quācūq̄ cōsequitur aliqua virtus ex hoc ipso q̄ materia a forma illa p̄ficitur. sicut patet in oībus inductiue. Nec pōt fingi instantia nisi in proposito. et huiusmodi instātia q̄ñ nulli innititur rōni: friuola est et oīno vana. sed nulla ratio cogit ponere in hoīe tres aīas. imo nec per cōsequēs plures formas subales. et hoc patere pōt ex dictis s̄. in solutione ar. xxxi. et xxxiij. ¶ Tamen ne videar magnis hoībus qui sunt ꝯrie opinionis derogare vel p̄sumptuose nō deferre: nihil assero. nec eorū opinionez contra fidē vel ph̄iam esse dico. tñ hoc mihi videt̄. q̄ aliqua errori propinqua videntur sequi ex illa opinione: que ponit plures formas subales in eodē indiuiduo. p̄cipue in ph̄ia. cuius p̄ncipia s̄m doctrinā ph̄i et Cōmētatoris falsificantur: si positio illa vera dicat̄ quātuz scio eā intelligere. Et ecce corā deo q2 nō mētior: si scirem argumenta que hoc ostēdūt dissoluere: vt q̄nq̄ credebā: respōsionem per singula posuissem. Sed sicut nihil pertinaciter affirmo: ne sim p̄sumptuosus: sic meā recognoscens impotētiam vel ignorātiā: nihil r̄ndeo ad argumēta predicta: ne ficta et fatua dicere cogar. forsan docebit nos r̄ndere vel alius aliquis: cui dn̄s istā veritatē lucidius voluerit reuelare: ipse dn̄s noster Jesus christus doceat nos et in alijs articulis pretactis veritatem inuestigatam intelligere. et intellectā docendo declarare ad eius laudez et honorem cui est gloria per infinita seculorum secula.

ADditio ad predicta bene notanda. ar. xlix. ¶ Qui volūt rōnes predictas ad ea que fidei sunt pertractare: inuenient positionē de pluralitate formarū substantialiū in eodē multo amplius q̄z illaz de vnitate fidei christiane repugnare. Qd̄ sic pōt patere. Si enim due forme subales nō cōpatiuntur se in eadē materia numero p̄pter implicitā ꝯdictionē: prout probāt due rōnes prime: manifestuz est q̄ qui hoc supposito poneret in corpore christi aliquā formā subalem aliā ab eius aīa: eoipso necessario habet negare aīam eidē corpori inesse. et per ꝯsequēs illud corpus assumptū a verbo nunq̄z fuisse aīatū vel viuū. nec per ꝯn̄s mortuū. nec solū illā mortē. s3 mortis illius cām euacuaret. ¶ Itez hoc dicēdo eodē q3 posito: cogeret̄ ponere q̄ aīa intellectiua nō vnit̄ corpi aliā formā subalē hn̄ti vt forma. et per ꝯn̄s a corp̄e peccatū originale nō ꝯheret. pro quo tñ delēdo christ⁹ mortu⁹ est. et ad qd̄ delēdū sacr̄m mortis sue. s. p̄ncipalr̄ ordinat̄. Hoc idē p3: si quelibet forma subalis ponat̄ dare suo susceptiuo aliqd̄ esse sui generis qd̄ est per se subsistere: put p̄bat tertia rō. sic. n. necesse est pōnē multarum formarum intelligere. q̄ corpus añ aduentū aīe per se subsistat. et pari rōne: imo multo fortius q̄ aīa a deo creata esse hēat ad minus p̄us nā q̄z vniat̄ corpori. et ex hoc seq̄tur vt videt̄. q̄ ex tali corpore et ex tali aīa cū sint duo actu diuersa cū esse diuerso. et diuersa per p̄prias formas seorsuz subsistētia nunq̄z fieri pōt vere vnū. Ex quo sequitur non solū q̄ aīa intellectiua nihil a corpore cui vnita est vt forma contrahat. imo q̄ ipsa eadē numero (put finxit Auerrois) 3° de aīa
in oībus hominibus existat. et multa alia que s̄m fidem 2to.5.
christianā vtpote falsissima ꝯdēnant̄ ex prefata pōne de formarum subaliū pluralitate in eodem (vt nōnulli existimāt) ꝯsequunt̄. S3 hoc qualr̄ debeat diffiniri alteri⁹ est negocij. In hoc eni op̄e nihil aliud q̄z ad ea que aduersarij doctoris nostri eximij obijciūt r̄nsio ponit̄ et ponetur.

¶ Finit responsio ad obiecta cōtra primā partē sūme fratris Thome de Aquino ordinis fratrū p̄dicatorum in arti. xlix.

¶ Correctorium corruptorij verborum Thome in p̄ma secunde dictorum Sequitur.

Articulus

Articulus Primus. In pma pte.
ij. li. q. iij. ar. iiij. in rñsio
ne pncipali dicit Thomas q ad beatitu
dinē duo requirunt. vnuz qd est essentia
beatitudis. & aliud qd est quasi per se acci
dens eius. s. delectatio ei adiūcta. Dicit er
go q quātum ad illud qd est essentialiter
beatitudo impossibile est q consistat in actu voluntatis.
Cuius ratio est. qz beatitudo est consecutio vltimi finis.
ꝯsecutio autē finis nō ꝯsistit in actu voluntatis. voluntas
eniz fertur in finē etiā absentē cū ipm desiderat & in psen
tē: cū in ipso quiescens delectat. manifestū est aūt q ipsum
desiderium finis non est ꝯsecutio finis: sed est motus ad
finem. delectatio autē aduenit voluntati ex hoc q finis
est presens voluntati. Hec de Thoma.

Corruptorium. Tria hic dic vl dubia vl sim
plr falsa. pm est q delectatio
adiūcta btitudini ē accñs btitudis & nō de eēntia btitudi
nis. Scdm q act⁹ volūtatis nō ptinet eēntialr ad btitudi
nē. Tertiū nō dic h expsse sz ex arg. qd fac sub his vbis. pz
q h itēdit. s. q delectatio ꝯcomitās visiōez diue essentie
ve ē act⁹ volūtatis. & h expsse dic. q. 4. ar. ij. in rñ. pn. sub
his vbis. opz q opō itellect⁹ q̄ ē visio sit potior delectatio
ne. delectatio. n. ꝯsistit i q̄dā cōmētatōe volūtati. Primū
igit q delectatio ē accñs btitudis & nō eēntialis ei: erit du
1 biū vl simplr falsū. Dic. n. Aug⁹. x. ꝯfes. loquens ad deū.
2 Btā vita ē gaudere de te. pp te. ipa ē & nō ē altera. Et idē.
Btā vita ē gaudiū de vitate. Ex his vbis Aug. pz. q gau
diū ē eēntialr btitudo vl aliqd de eēntia ei⁹. Et si gaudiū
vtiqz & delectatio. qz delectatio ē gen⁹. & gaudiū spēs eius:
3 sic dicit Auic. vi. nāliū. pte. iiij. ca. v. ¶ Ad idē fac auctas
phi. viij. ethi. ca. viij. & Cōmē. ibidē. Dic. n. phs. Cōtinue āt
nullus sustineret neqz ipz bonū si triste ipsi inerit. ibi Cō
mē. ipm bonū qd aliō ē q̄z felicitas. qd ē ipole triste esse.
Sz ex suppōne Ar. dicit. Si tristē felicitas faceret vitaz:
nullus vtiqz vellet felix eē. Hec Cōmē. & ꝯstat q illō est
de eēntia btitudinis sine q̄ btitudo nō pōt appeti vel nō
est appetibilis. Scdm qd dicit. s. q act⁹ volūtatis nō ē de
1 eēntia btitudis falsuz vr. Cōstat. n. q btitudo ē sūmū bo
nū rōnalis creature. g necē ē q btitudo exq̄ ꝯsistit i actu
q ꝯsistat in actu eiusdē potētie. i cui⁹ actu ꝯsistit eēntialr
rōnalis creature bonitas. sz h est in actu volūtatis. qz in
delectatiōe pfecta. g in actu volūtatis q̄ est delectatio pfe
2 cta eēntialr & pncipalr ꝯsistit ipsa btitudo. ¶ Itē ꝯstat q
rōnalis creatura sūme dz appetere qd deus sūme expetit
ab ipsa & magis qd magis. sz a rōnali creatura magis expe
tit amari pfecte q̄z videri. & h magis approbat in creatu
ra tā i pria q̄z i via. g rōnalis creatura h magis dz appete
re & h faciēdo magis qetari. & talis act⁹ eēntialis est: imo
eēntialissim⁹ btitudini. & cōstat q ipa est act⁹ volūtatis.
3 ¶ Itē Aug⁹ in li. i. de doc. christiana. Dicimur inqt ea re
frui quā diligim⁹ pp se. & ea re fruēdū ē nobis q̄ efficimur
bti. ex q̄ pz q fruitiōe & delectatiōe q sūt act⁹ volūtatis su
4 mus bti. ¶ Itē Aug⁹. ij. sup Gen. ad lrām. loqns de statu
prie. Uita est inqt & tota vtus videre qd amas: & sūma fe
licitas est hre qd amas. sz dns pus hr p amorē q̄z p cogni
tionē. g eēntia btitudinis magis ē in amore q est act⁹ volū
tatis: q̄z in videre vl cognoscere qd ē act⁹ itellect⁹. Item
Hugo in hierar. ang. loqns de btitudine prie dicit. Ibi co
gnitio illumiat & delectatio satiat. Et ibidē in eodez loco.
Dilectio supeminet sciē. & melior est q̄z itelligētia: plus. n.
diligit de⁹ q̄z intelligat. sz in actu supeminēti & meliori est
btitudo. g est in amore q est act⁹ volūtatis. ¶ Tertiū qd
dicit. q delectatio cōcomitans visionē diuine essentie est
actus volūtatis. dicimus hoc esse falsuz. qz delectatio con
comitans actū alicuius potētie nō ipedite est in eadez po
tentia in qua est ipsa opatio. delectatio eniz que est in vi
dendo pulchra & delectabilia est in oculis. teste Ecc. xi.
Dulce lumen & delectabile oculis videre solē. nō dicit de
lectabile voluntati. & tñ ponimus q si volūtas appetit vi
dere solem. q videndo per oculos delectat alia delecta
tione. qz implet appetitus eius. Ad hoc aūt q operatio &
cōcomitans delectatio sint in eadē potentia facit dictum
Auicē. i. li. canonis. cap. vltimo. Delectabile est inqt senti
re ꝯueniēs. Et in meta[ca] sua. lectione. iij. cap. vi. Scias in
quit q delectatio vniuscuiusqz vtutis est plena acquisitio
sue pfectionis. & ideo sensui sensata ꝯueniētia. & ire vindi
cta. & spei cōsecutio. & vnicuiqz rei id qd est pprium sibi.
¶ Itē Algaçel meta[ce] sue. ca°. xiij. Delectatio est pceptio
rei cōuenientis. dolor aūt est pceptio rei nociue. vñ absqz
dubio delectatio cōcomitans dei visionē manifestantem
in intellectu. & delectatio cō comitans dei dilectionē est in
volūtate. ¶ Ad rōnem suā rñdendū est cuz dicit vt pre
tactū est. q beatitudo est ꝯsecutio finis vltimi. qd nō at
tingit voluntas vel actus eius qui est desideriū vel dele
ctatio &c. ¶ Dicēdum q pmū vez est. s. q beatitudo est
cōsecutio vltimi finis. Sed scdm falsuz est. s. q hunc nō
attingit volūtas. qz lz nō attingat vel assequat eū per desi
deriū vel per delectationē assequit tñ hunc finē per actū
volūtatis qui est diligere. vt visum est supra. de quo actu
tacet quasi nō esset alius actus in volūtate q̄z desideriuz
vel delectatio: qd falsuz est. Qz eniz diligere sit alius act⁹
q̄z desiderare vel delectari patet. qz desideriū in eo q hu
iusmodi est rei absentis vel psentis. nō sm q psens est: sz
aliquo mō vt futura est ad vsuz vel fruitionē. Delectatio
aūt pcipue rei spiritualis est potissime vt presens est & vt
habita. Dilectio aūt est causa delectationis & desiderij. cā
aūt nō est effectus. ergo dilectio nō est desideriū vel dele
ctatio. est tñ actus voluntatis. delectatio aūt nō est pprie
actus volūtatis: sz accidēs cōcomitās actus cuiuslibet po
tentie & vtutis circa ppriū obiectuz. ¶ Ad illud dictū in
Joā. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscāt te &c. dōm. q
dñs cognitioni vitā eternā tribuit. nō qz in cognitione cō
summat sed incohoat. qz nō amat nisi cognitū. Attribuit
etiā poti⁹ cognitiōi q̄z amori. qz visio eēntie diuine distin
guit magis statū vie a statu patrie q̄z dilectio. qz nō videt
in sua eēntia nisi in pria. In via aūt fert dilectio in diui
nam essentiam. & etiam in patria. sed huiusmodi non est
nisi incohoatio in via & cōsummatio in patria.

Responsio ad hec sm Thomā. Qualiter beatitu
do creata pncipalr & essentialr ptineat
ad actuz intellectus. & qualr obiecta que fiunt in ꝯtrariū
solui debeāt: luce clarius declarat Thomas ꝯtra Gētiles
libro. iij. cap. xxiiij. per totū. vñ ista que dicūt hic: ibi tota
liter annullant: si dicta Thome dictis eoz applicentur.
Auctoritates vo quas pro se adducunt: si recte itelligant
nihil pro ipsis faciunt. ¶ Prima enim auctoritas Aug⁹ Ad pm
qua dicit deo de vita btā. Beata vita est gaudere de te p
pter te. ¶ Et silr scda. Beatitudo est gaudiuz de verita Ad 2m
te. sic hēt intelligi q ipsaz visionē dei per essentiaz in qua
cōsistit ipsa essentia beatitudinis. cō comitat summū gau
dium ex illa visione dei siue pme veritatis ꝓueniens. Et
qz in presenti possumus aliquo mō in ipsam diuinā essen
tiā ferri per amorē. & de ipa gaudere ac delectari ppter se.
Et in visiōez diue eēntie ituitū itellect⁹ nri ferre nō possu
mus in pñti. Hinc est q gaudiū hō de deo ppter deū qd
essentiā btitudinis ꝯcomitat: magis est nobis notū q̄z vi
sio dei p eēntiā: in q̄ ipsa essentia btitudinis ꝯsistit. pp qd
ipsa btitudo satis ꝯgrue in pdictis vbis Aug. describit no
bis p illud gaudiū tanq̄z p qddā nobis magis notū: sic qd

nā rei in eēntia nos latet: vl' nō satis pȝ describim' ipsam
per ꝓprietates ipsaꝝ ꝯñtes nobis magis notas. sic si dicaȝ.
Ignis est sūme calidus. vl' adamas est ferri attractiu'. sic
certe describit Aug. nām btitudinis min' notā. (Oculus
eniȝ nō vidit de' absq; te ꝛc̄.) p delectationē ex visiōe ꝓ
ueniētē nobis notiorē. Sȝ alibi diffinit eā p id qd ei essen
tiale dicēs. ꝙ visio est tota merces. qd diffōni ꝯsonat ipsi
us vitatis dicētis Ioan. xvij. hec est vita eterna vt cogno
scāt ꝛc̄. qd attēdēs illa btā agla Ioā. s. euāgelista in. i. cañ.
sua cap. iij. Scim' qm cū apparuerit siles ei erim'. qm vi
Ad 3m debim' eū sicuti est. ¶ Ex dicto aūt phi ꝛ sui Cōmē. viij.
ethi. nō plus pōt ꝯcludi nisi ꝙ delectatio necio ꝯseqt ꝯse
cutionē btitudis siue vltimi finis. nō ꝙ sit de ei' essentia.
Sicut hr̄e tres angulos necio est ꝯñs eē ipsi' triāguli. q̄
uis nō sit de ei' eēntia. vñ sic nō est pōe ꝙ eēt triāgulus
ꝛ nō hēret tres angulos: ita nō eēt bonū finale vl' felicitas
sȝ phm ꝛ Cōmē. ad cui' ꝯsecutionē nō delectatio sȝ tristi
tia sequeret. Est igit btitudo appetibilis absq; eo ꝙ dele
ctatio ifra suā eēntiā icludat. q̄uis nece sit ꝙ delectatio
ei' assecutionē ꝯsequat. sic ad esse subti necio seqt ei' pas
sio: q̄ tñ nō est de ei' eēntia: sic pȝ in exēplo tacto. Primuȝ
igit qd dicit Tho. scȝ ꝙ delectatio nō est de eēntia btitu
dinis. qd nitunt iprobare. Ex dictis Tho. hic ꝛ alibi eui
dētissime declarat. Nulli' eniȝ potētie act' est pm ac pnci
pale obm ei'. Cū igit btitudo in aliq actu ꝯsistēs sit obm
pm ꝛ pncipale ipsi' volūtatis iter oia creata: ipoie ē ꝙ act'
ille siue illa btitudo sit act' voluntatis. Lȝ eniȝ ponat ꝙ
act' dilectiōis in pr̄ia q est act' ipsi' volūtatis sit eque bo
nus vl' ēt melior: nō tñ pōt ptinere ad eēntiā btitudinis:
Ad pm que ꝯsistit in actu: q est obm ipsi' pm vt dictū est. ¶ Alie
sūt rōnes satis efficaces ad idē ꝯ Hen. li. iij. ca. xxiij. vbi rñ
det ad illd qd isti p obyciūt in ꝓposito sic. Nō opȝ ꝙ oē
illud q res pficit q̄cūq; mō sit finis ei'. Est eniȝ aliqd pfe
ctio alteri' dupl'r. Uno mō vt hñtis spēm. Alio mō vt ad
habēdā spēm. sic pfectio dom' sm ꝙ iā hȝ spēm est id ad
qd spēs ordiat vt est hitatio. Nō eniȝ dom' fieret nisi pp
hoc. vñ ꝛ in diffōne dom' opȝ h poni: si debeat esse diffō
pfecta. pfectio aūt ad spēm dom' hñdā est tā illud qd or
dinat ad spēm ꝯstituēdā sic pncipia subalia ipsi' q̄ illud
qd ordiat ad spei ꝯseruationē. q̄ ēt illa q faciūt ad ipsius
pulchritudiēȝ. Illd igit qd est pfectio rei sȝ ꝙ iā hȝ spēm
est finis ei'. vt hitatio est finis dom'. silr q̄libet opō cuius
libet rei: q est q̄si ei' vsus est finis ei'. q aūt sunt pfectiōes
ad spēm rei nō sunt finis ei'. sȝ res est finis ipsaꝝ. Mate
ria eniȝ ꝛ forma sūt pp spēm. lȝ eniȝ forma sit finis gnā
tionis. nō tñ est finis gnāti ꝛ spēm hñtis. imo ad h querit
forma vt spēs sit cōpleta. Silr ꝯsuātia rē i sua spē: vt sa
nitas ꝛ vis nutritiua: lȝ pficiāt aial: nō tñ sūt finis aialis:
sȝ magis ecōuerso. Ea ēt qb' aptat res ad ꝓprias opōnes
spei pficiēdas. ꝛ ad debitū finē ꝯgruēti' ꝯsequēdū nō sūt
finis rei sȝ magis econuerso: sic pulchritudo hoīs ꝛ robur
c°.12. corpis ꝛ alia hōi. de qb' dr p ethi. ꝙ deseruiūt organice fe
licitati. Delectatio aūt est pfectio opōnis. nō ita ꝙ ad ip
sam ordinet opō sm suā spēm. sȝ ordinat ad alios fines.
sicut comestio sm suā spēm ordinat ad ꝯseruationē indi
uidui: sed est silis pfectioni que ordinat ad spēm rei. naȝ
ꝓpter delectationē attēti' ꝛ diuti' insistim' opōni in qua
delectamur. Uñ in. x. ethi. phs dicit. ꝙ delectatio perficit
c°.4. opationē sic decor iuuentutē. qui. s. decor est ꝓpter eū cui
inest iuuētus: ꝛ nō ecōuerso. Bonitas ergo creature rōna
lis ꝯsistit in delectatione pfecta tanq̄ in eo qd ordinatur
ad ei' opōnē nobilissimā visionē. s. diuine essentie: quā de
lectatio ipsa cōcomitat. Et ex h nō pōt ꝯcludi ꝙ ista de
Ad 2m beat dici finis: sȝ illa opatio hñdicta. ¶ Si tñ velint dice
re ꝙ bonitas creature rōnalis ꝯsistat in delectatione pfe
cta. sm ꝙ ptendit scđa rō: tūc ad istā rōneȝ pmā ꝛ scđam
rñdeamus eodē mō. videlȝ ꝙ q̄uis delectatio pfecta pti
neat ad bonitatē creature rōnalis. put dr in argᵒ. ꝛ illd ēt
sit ꝙ de' magis expetit a creatura rōnali. nō tñ pōt hēre
rōnē finis vltimi ꝛ btitudis pp rōnē ptactā. nō eniȝ pōt eē
pm obm volūtatis. qd ptinet ad rōnē btitudis: cū sit actus
ei' p quē tali obto copulat. Illud tñ qd de' maxie expetit
a creatura rōnali. ꝙ. s. ipm diligat: hȝ itelligi in via ꝛ sub
rōne meriti. per h eniȝ ꝙ pceptū dei iplem' de dilectiōe:
vt nobis pōe est in via. qd ipse ꝓ merito vite eterne (que
ꝯsistit in dei visiōe) a nobis expetit: ꝯsegmur visionē dei
in pr̄ia. Expetit g de' dilectionē sui a creatura tanq̄ id p
qd ad suū finē: diuinā. s. eēntiā attingat: nō ꝙ ipsa dilectio
rōnē finis hēat. ¶ Ad 3m dōm est: ꝙ sȝ Augm. ea re fruen Ad 3m
dū est q efficimur bti. nō tñ seqt ꝙ btitudo ꝯsistat in frui
tiōe: sȝ in eo ex q causat ista fruitio. ꝛ h est act' visiōis eēn
tie diuine. ¶ Ad 4m dōm. ꝙ illd vbū Aug. qd adducūt ꝯ Ad 4m
Tho. fac ꝓ eo. Ait eniȝ. Sūma felicitas est hr̄e qd amas.
hr̄e eniȝ nō est amare. amat eniȝ res anq̄ hēat. Ex amo
re eniȝ est qd nō hitū desiderio q̄rat. ꝛ si amor iaȝ habiti
pfectior sit ex h ꝙ bonū amatū hr̄. aliud igit est hr̄e bo
nū qd est finis q̄ amare. qd. s. amare añ hr̄e est iperfectū:
post hēre est pfectū. Hr̄e igit qd amas in pr̄ia est videre
deū p eēntiā quē sūme amas ibidē. Illud eniȝ hr̄e cū pce
dat istū amorē sūmū sic pȝ ex dictis. ꝛ sit ei' cā: nece est ꝙ
ptineat ad actū illi' visiōis btē. ꝛ nō ad actū dilectiōis vl'
amoris. Et qd illi dicūt ꝙ de' hr̄ poti' p amorē q̄ p cogni
tionē. h ꝓ tāto hȝ vitatē in statu vie: ꝙ hr̄e deū p grām in
habitātē in via: sp actū gratuiti amoris ꝯcomitat ꝛ nō sp
actū cognitionis. qr hr̄ fidei cognitio qñq; sine grā qñ fi
des ē iformis. Sȝ in pr̄ia vbi deū videbim' p eēntiā actu
cognitiōis pfecte hēbit apphēsus. ꝛ eoipso reuera ipm sic
hitū ꝛ apphēsuȝ sūme amabim'. ¶ Ad minorē dōȝ. ꝙ in
statu vie de' plus diligit q̄ itelligat. Et huius rō est. qr in
pñti nō itelligit de' nisi p speculū ꝛ in enigmate p cogni
tionē creaturaꝝ siue p creaturas. q qdē cognitio dei i rōne
sua quādā ipfectiōeȝ icludit. tñ ipȝ deū sic ipfecte cogni
tū p aliđ: possum' p se diligere: ꝛ nō p aliđ. ꝛ p ꝯñs nec pp
aliqd aliđ. vñ ista dilectio dei i rōne sua ipfectionē nō iclu
dit. Qr. n. dilectio nō est pfecta i via: accidit aliūde: videlȝ
qr vel ꝯcupia ē in mēbris q mētē retrahit ne possit deū to
to affectu diligere. qd ē toto corde sȝ Augm vl' poti' iō nō ē
adeo pfecta i via: ēt circūscripta oi ꝯcupia sic i pr̄ia pp di
uine cognitiōis ipfectiōeȝ cui initit. nihil. n. nisi cognituȝ
diligit. qñ igit dilectio q ē de sua rōne pfecta (pp qd sm i.Cor.13
aplm charitas nūq̄ excidit) initit pfecte cognitiōi diue p
eēntiā. tūc reuera hēbit pfectionē ꝯsūmatā. quā cognitio
nē nō hēm' in via sȝ solū i pr̄ia. ¶ Qd āt dic Hugo. ꝙ di
lectio supeminet scīe ꝛ ē melior. sic hȝ itelligi sȝ doctrinā
Tho. in rñ. q̄rti arg. hui' arti. ꝙ dilectio supeminet cogni
tiōi i mouēdo. sȝ cognitio supeminet dilectiōi i attigēdo.
nō. n. diligit nisi cognitū: vt dic Aug'. iiij. de tri. ꝛ iō itelli
gibilē finē p attigēm' p actionē itellect': ipȝ. s. finē p suaȝ
eēntiā apphēdētis multo nobili' q̄ finē sensibilē p actio
nē sensus apphēdētis ipȝ solū p suā spēm. vñ ꝯsecutio fi
nis itelligibilis itellecti p suā eēntiā ꝯsūmat pfectissime
in actiōe ipsi' itellect' sic itelligētis. pp qd ipsa eēntia bti
tudinis create i ei' actiōe ꝯsistit. ¶ Qr aūt tertiū dicunt
eē falsuȝ. s. delectatiōeȝ actū cognitiōis vl' visiōis ꝯcomi
tantē esse actū volūtatis. vñ fundari sup mentēȝ. b. Aug.
Docet eniȝ ipse de tri. li. xi. ꝙ in visione tā iteriori q̄ exte
riori: ipsa volūtas copulat ꝛ tenet aciē vel actū vtutis vi
siue cū spē rei vise que videt. De visu eniȝ exteriori dicit
sic ibidē caᵒ. vij. Uolūtas animi rei sensibili sensuȝ admo
net. ꝛ in eā ipaȝ visionē tenet. Et post pauca. Uolūtas eni

tantam

actū vim hȝ copulādi hec duo: vt ꝛ sensuȝ formādū admo
ueat ei rei que cernit̄ ꝛ in ea formatū teneat. De visione
aūt interiori sic ait īfra caᵒ. ix. Ita fit illa trinitas ex memo
ria ꝛ interna visiōe: ꝛ que vtrūqȝ copulat volūtate. Si igi
tur illud cū quo fit illa copula fuerit ꝯueniēs oriꝰ delecta
tio. ſi diſcōueniēs triſtitia ꝛ dolor. Delectatio igit̄ innēta
in actiōe potētie visiue seu cognitiue cuiuscūqȝ. qm̄ eadē
rō est ad volūtatem ꝑtinet. sicut patet ex iſta doctrina. b.
Aug. Iſtud ēt pȝ manifeste per hoc. ꝙ idē est ꝓncipiū mo
tus ꝛ ꝗetis ipm terminantis. sic pȝ. qm̄ graue vel leue per
idē ꝓncipiū mouet̄ ad suū vbi. ꝛ in eodē ꝗescit. Cū igit̄ de
ſiderīū quo ꝗs videre desiderat aliqd: ſit motꝰ cuiꝰ ꝓnci
piū ſit volūtas manifestū est ꝙ ipsa volūtas erit ꝓncipiū
delectatiōis cōcomitantis actū visionis. cū delectatio ſit
ꝗdā ꝗetatio in quā ꝓcedēs desiderij motꝰ terminat̄. Iſtud
igit̄ negare erit signū ignorātie. ¶ Ad pᵐ cū dicūt. ꝙ ꝗli
bet potētia delectat̄ in actu circa obm sibi ꝯueniens. pat
dicit̄. Dulce lumen ꝛ delectabile oculis videre solē. ¶ Di
cendū ꝙ iſta delectatio dicit̄ ad actū aliaꝝ potētiaꝝ app̄
hensiuaꝝ ꝑtinere. ꝓpter hoc ꝙ oritur ꝛ causat̄ mediante
actiōe potētiaꝝ app̄hēsiuaꝝ. ꝛ vt dictū est: ipsaꝫ cōcomi
tat̄ ex app̄hēsiōe obiecti ꝯueniētis. nō ꝙ ab ipsis potētijs
cognitiuis per se elicit̄. hoc eniȝ nō est intelligibile. sicut
potētia cognitiua nō mouet̄ motu desiderij sue ꝑfectiōis
per se. ſȝ per volūtatē. sic pȝ per vba Augᵐ ꝓtacta sic nec
tenet̄ nec ꝗetat̄ in sua actiōe vel ꝑfectiōe qd̄ est delectari:
nisi per actū voluntatis. vt pȝ ex vbis ꝓus habitis. ¶ Ad
2ᵐ dōm. ꝙ delectatio est ſm Auic. sentire ꝯueniēs. nō ꝙ
ipsa delectatio ſit actꝰ per se a sensu elicitꝰ: ſȝ pro tāto dele
ctatio sentire ꝯueniēs dicit̄. qꝛ ipm cōcomitat̄ ꝛ ab ipso
causat̄: sic pȝ ex dictis. Dicit eniȝ Auic. ꝙ delectatio cuiuſ
cūqȝ virtutis est acquisitio sue ꝑfectionis rōne causalitatis ꝛ
cōcomitātie ꝓdicte. ꝑfectio eniȝ potētie cuiuslibet est sua
ꝓpria opatio. ex cuiꝰ acquisitiōe acqrit̄ vl̄ orit̄ delectatio. ꝛ
ipsaꝫ vt dictū est ꝯcomitat̄. ¶ Ad 3ᵐ pȝ per idē. Qd̄ eniȝ
dicit Algaçel. ꝙ delectatio dicit̄ ꝑceptio rei ꝯueniētis: eo
mō hȝ itelligi quo ꝓus. nō ꝙ ꝑceptio ipsa ſit delectatio ip
sa formalr̄: ſȝ vt tactū est causalr̄. qꝛ per actū ꝑceptiōis ip
sius app̄hēsiue causat̄ delectatio que est actꝰ ipsiꝰ motiue.
Vn̄ sine dubio nullo mō ꝯcludi pōt ex iſtis que adducūt
ꝙ delectatio ꝯcomitās visionē dei ſit in itellectu tanꝗ̄ ab
ipso elicitꝰ: imo a volūtate potꝰ. Ex hoc eniȝ ꝙ illa res sū
me dilecta videbit̄ sicut est: sūma ꝗdā delectatio ꝛ vnica
ꝑfectiſſima oriet̄. Nec dȝ dici ꝙ vna ꝯcomitat̄ actuȝ co
gnitiōis ꝛ actū dilectiōis alia. hoc eniȝ ex falso intellectu
ꝓcedit eoꝝ qui nō attēdūt ꝙ actꝰ potētie cognitiue ꝛ affe
ctiue sūt ꝯnexi. ita ꝙ actꝰ ipsiꝰ affectiue siue volūtatis cau
sat̄ ab actu itellectiue. vn̄ delectatio que causat̄ ex dei vi
siōe est ipsius volūtatis. ¶ Qd̄ iſti dicūt rn̄dēdo ad argᵐ
Thome. ꝙ volūtas attingit vltimū finē per actū dilectio
nis. quē Tho. arguēdo omittit ꝗsi nō eēt. Salua pace eo
ruȝ nō dicūt veꝝ. Nō eniȝ itēdit Thomas ꝙ actꝰ dilectio
nis nō ſit: vel ꝙ ſit oīo indifferēs a desiderio ꝛ delectatio
ne. Et iō ꝓbat ꝯtra Gētiles li. iij. cap. xxvj. ꝙ nec in ama
re nec in desiderare nec in delectari pōt ꝯsistere essentia
beatitudinis. De desiderio planū est: ꝛ de delectatiōe silr̄
ex his que dicit hic ꝛ ibi. De ipso aūt actu dilectionis quo
volūtas (vt dicūt) vltimū finē attingit: sciendū ꝙ lȝ ipsa
volūtas per actū dilectiōis ipsi fini copulet̄ ꝛ ꝯiungatur.
Attingit̄ tn̄ ꝛ habet̄ finis per actū cognitionis. ꝛ per hoc
volūtas ipsi fini habito ꝛ ꝯsecuto copulatur actu amoris
summo. vn̄ in actu cognitiōis sicut finē attingēte in asse
quendo cōsistit eēntia beatitudinis. Actꝰ ēt dilectiōis qui
est actꝰ volūtatis ipsiꝰ. nō pōt esse ꝓmū obiectū eiusdē. ꝛ
per ꝯn̄s (vt pȝ ex dictis) nō pōt in eo poni btītudo ꝗtum

ad suā essentiā. ¶ Qd̄ vō dicūt ꝯn̄ter. ꝙ delectatio nō est
actꝰ volūtatis ꝓpriꝰ planū est ex dictis ꝙ falsuȝ dicunt.
imo est actꝰ volūtatis ꝓueniēs ex hoc ꝙ potētia app̄hen
siua actu sibi ꝯueniēte ꝑficit̄. vn̄ est actꝰ volūtatis: vtpote
ab ipsa elicitꝰ. Et dicit̄ esse aliaꝝ potētiaꝝ: quaꝝ actꝰ (vt
dictū est) ꝯcomitat̄. ¶ Et qd̄ dicūt ad illud qd̄ Thoᵐ ad
ducit de Ioā. xvij. Hec est vita eterna ꝛc. ꝙ dn̄s attribuit
vitā eternā cognitioni. qꝛ in cognitiōe btītudo inchoat̄ vl̄
initiat̄. que qdē cognitio dei per essentiā distinguit statū
vie a statu patrie. ſi bn̄ ꝑtractet̄: nō soluit argᵐ Tho. sed
magis ꝯcludit eiꝰ ꝓpositum. Id eniȝ potꝰ dicit̄ de essen
tia rei ipsaꝫ rē in spē ꝯstituēs: per qd̄ ab alijs distinguit̄: ꝗ̄
illud qd̄ nō est huiusmodi. ſȝ tūc habet̄ btītudo qn̄ habet̄
actꝰ visiōis diuine eēntie. ꝛ nō opȝ ꝙ habeat̄ btītudo qn̄
habet̄ actꝰ dilectiōis eiusdē. Fert̄ enim dilectiōis actꝰ in
diuinā essentiā: ēt in via: vt pȝ ex dictis ꝓus. ꝛ iſti hoc vo
lūt: ꝛ dicūt hoc. Ex hoc manifestū est ꝙ actꝰ dilectiōis nō
est ipsa essentia btītudinis. Sic eniȝ ipsa habita haberet̄
vita eterna. Sȝ actꝰ cognitiōis dei per eēntiā sic btītudi
nē initiat: vt in eo finē vltimū itelligibilem ꝑfectiſſime in
ꝓria attingēdo ꝛ ꝯseqn̄do eterna vita ꝯsistat. hec est eniȝ Ioā. 17.
vita eterna vt cognoscant ꝛc. quā cognitionē ac dilectio
nem cōsummatā nobis cōcedat iesus Christus. Amen.

ARticulus Scd̄s de hoc ꝙ Tho. dicit
itellectū esse altiorē potē
tiam voluntate. nam. q. iij. ar. v. in responsiōe
q. dicit. ꝙ intellectus est optima potentia.

Corruptorium. Dicimꝰ ꝙ si in
tellectꝰ dicatur
optima potētia. i. valde bona dicimꝰ ꝙ veꝝ est. nec obstat
ꝙ volūtas est melior vl̄ eq̄ bona. Si aūt dicat̄ ꝙ ſit opti
ma. i. bona sup oēs potētias: sic dicimꝰ qd̄ falsū est. Qd̄ pȝ
ex ꝗtuor ex natura opōne. ex obtis. actibꝰ ꝛ habitibꝰ. Pri 1
mo mō. qꝛ nobilior potētia est volūtas tū qꝛ ipat obꝰ ꝛ li
bera est. ꝛ dn̄a sui actꝰ ꝛ aliaꝝ potētiaꝝ. vt dicit Ans. de cō
ceptu ꝟginali. Tū qꝛ rō desuit sibi. i. volūtati vt comes ꝛ
pedisseq̄. vt dic̄ Ber. de grā ꝛ li. arbi. c. xxiij. ¶ Scd̄o mō 2
pȝ. qꝛ obm volūtatis est bonū sub rōne boni. obm aūt itel
lectꝰ est veꝝ vl̄ bonū sub rōe veri. nobiliꝰ āt est bonū sub
rōe boni ꝗ̄ bonū sub rōe veri. igit̄ ꝛc. ¶ Tertiū pȝ. qꝛ no 3
bilior actꝰ est deū vltimū finē diligere ꝑfecte ꝗ̄ ꝑfecte co
gnoscere. qꝛ illō scd̄ȝ est ordiatū ad pᵐ. ſȝ diligere est actꝰ
volūtatis. ¶ Quartū pȝ. qꝛ volūtas ꝑficit̄ hitu charita 4
tis q est hitꝰ nobilior. i. Cor. xiij. maior aūt hoꝝ est chari
tas. ¶ V. itellectꝰ pōt cogi nō aūt volūtas. ꝛ ita altior po
tētia est volūtas ꝗ̄ itellectꝰ. ¶ Itē in eadē rn̄siōe subdit. 5
ꝙ vltia ꝛ ꝑfecte btītudo ꝗ̄ expectat̄ in vita futura ꝯsistit
in dei ꝯtēplatiōe. H plane pȝ eē falsuȝ ex dictis: vbi hr̄ ꝙ
plꝰ ꝯsistit i dei ꝯsūmata dilectiōe. vl̄ dicēdo sic minꝰ dixit.

Responsio ad hec ſm Tho. Iſta qd̄ plane soluta
est ex dictis. s. ar. 34. pᵉ ꝑtis. ꝗlr enim
itellectꝰ est altior volūtate: ꝛ qualr̄ nō: pȝ ibidē. ¶ Ad pᵐ Ad pᵐ
igit̄ nūc breuiter dico. ꝙ volūtas mouet vt efficiēs. itelle
ctꝰ vt finis. vn̄ simplr̄ est nobilior. ¶ Ad 2ᵐ dōȝ. ꝙ bonū Ad 2ᵐ
sub rōne boni ꝛ sub rōne veri eiusdē nobilitatis est. Rō
nes eniȝ de eadē re formate siue ꝯceptę nihil faciūt circa
maiorē vl̄ minorē nobilitatē. ¶ Ad 3ᵐ dōȝ. ꝙ lȝ respectu Ad 3ᵐ
alicuiꝰ obti actꝰ volūtatis ſit potior. nō tn̄ simplr̄ loqndo.
Sȝ actꝰ itellectꝰ est altior ꝛ nobilior ꝛ absolutior: sicut de
clarat̄ vbi. s. i. ꝑte. q. xxxiij. ¶ Per idem patet rn̄sio ad Ad 4ᵐ
iiij. Charitas eniȝ ordinat hoiem ad deū. In respectu vō
ad obiectū volūtas est altior. ¶ Ad 5ᵐ dōm. ꝙ coactio in Ad 5ᵐ
tellectꝰ pōt intelligi dupl̄r. vel ꝗtū ad exercitiū sui actꝰ.
vel ꝗtū ad specificationē sui actꝰ ab obiecto. Primo mō
pōt cogi intellectꝰ a volūtate: inꝗtū necesse hēt ad iperiū

volūtatis mouētis suū actū exercere. Ex hoc tñ nō sequi-
tur q̄ volūtas nobilior sit itellectu simplr. sed quo ad ali
qd: ꝙ̄ īngr̄tū .s. monet. Scđo mō coactionis nō cogit̄ intelle-
ct⁹ nisi sibi ꝓportionet̄ obiectū tale q̄ nullo mō deficere
possit a veritate: cuiusmodi necessaria. Et talis coactio vl̄
mot⁹ determinat⁹ magis ꝓprie cōuenit ipsi volūtati. qñ
sibi ꝓponit̄ obiectū tale q̄ in nullo deficit a bonitate: cu-
iusmodi est beatitudo. quā nō pōt volūtas si circa ipsam
actū suū exerceat nō velle. ergo simile est de intellectu ⁊
volūtate quo ad hoc. nec per ꝯsequens poterit penes hoc
attendi istaꝝ potentiaꝝ in nobilitate excessus. Breuiter
ista perstringo. q2 supi⁹ (vt dictū est) euidētius sunt de-
clarata. ℭ Qđ isti dicūt in fine. qđ plane falsuꝫ est: q̄ bea-
titudo (ꝓut dicit Tho.) cōsistat in dei cōtēplatione quaꝫ
expectamus in patria: ex dictis in responsione ar. ꝓmi
patet. q2 minus veraciter dicūt. nec rationes eorum vbi
liquet hoc concludunt.

Articulus Terti⁹ De hoc qđ dic̄ Tho. q̄ rectitudo voluntatis req-
ritur ad beatitudinē: vel añtecedenter ⁊ cōcomi-
tanter. vt patet. q. iiij. ar. iiij. in responsione pn-
cipali vbi dicit. q̄ beatitudo cōsistit in visione
diuine essentie. sed ⁊ rectitudo voluntatis requiritur ad
beatitudinem antecedenter ⁊ cōcomitanter.

Corruptorium. Et aūt hoc sit imperfecte di-
ctū ad minus patet ex dictis
q2 actus voluntatis est de essentia beatitudinis.

Respōsio ad hec fm Thomaꝫ. Et aūt sit perfecte
dictū qđ hic dicit Thomas manifestum
est ex dictis arti. ꝓmi in respōsione. loquēdo de eo in quo
ipsa ratio essentie beatitudinis ꝯsistit: sicut patet ibidem.

Articulus Quartus de hoc quod dicit
Thomas. q̄ aīa hoīs habet
esse cōpositi separata. Item. q. iiij. arti. v. in re-
sponsione scđi argumēti dicit. q̄ aīe humane
remanet esse cōpositi post corporis destructio
nem. ⁊ hoc ideo. quia idem est esse forme ⁊ materie. ⁊ hoc
dicitur esse compositi.

1 Corruptorium. Si hoc veruꝫ est. cū quelibet
forma substātialis det aliqđ
esse. nō erit alia forma in hoīe ꝙ̄ aīa. qđ est erroneuꝫ pro-
pter multa cōtraria fidei que ex hoc sequūtur. vt in ꝓmo
ostensuꝫ est. ergo error est dicere. q̄ aīe humane remanet
2 esse cōpositi. ℭ P̄. supposito hoc. s. q̄ illđ totaliter destrui
tur qđ perdit suū esse qđ habet. q2 perdere esse suū totalr:
est destrui plene ⁊ pfecte: ⁊ ecōuerso. ergo si materia vel
corpus hoīs nullū habet esse aliud ꝙ̄ aīe intellectiue: ma-
teria vel corpus hoīs in instanti separationis aīe ꝑdit oē
esse. ergo ⁊ destruit̄ totalr ⁊ pfecte. cui⁹ ꝯriū videm⁹. ⁊ est
t. ꝯ^{ti}. 28 cōtra phm ꝓmo physicoꝝ qui dicit. q̄ mā est ingenita ⁊
i. de gen. incorruptibilis. Si aūt dicas q̄ manet mā vel corpus q2
t. ꝯ^{ti}. 17. succedit alia forma dans esse. q2 generatio vnius est corru
ptio alterius: ⁊ ecōuerso. ℭ Contra prius saltē nāliter est
separatio forme que est aīa ꝙ̄ alterius forme successio vl̄
inductio. ergo mā vel corpus perdit necessario omne esse
⁊ destruit̄ cedēs in nihilū. ⁊ ita gnātio erit ex nō esse sim-
pliciter in esse. ⁊ hoc est creari. igit̄ generatio est creatio.
3 qđ est erroneū. ergo illud ex quo sequit̄. ℭ P̄. videtur q̄
alia forma de nouo introducat̄ qñ aīa separ̄ per actionez
intelligētie: nō per actionē corporū celestiū. naꝫ videt̄ q̄
corpora celestia requirūt situ determinatū ⁊ aspectū sup
mām in quā agūt ⁊ fm diuersitatē situs ⁊ aspectus vide-
mus manifeste variari oēs actiones illoꝝ corporū. Aliter
enim generāt ⁊ corrūpūt ista inferiora in estate: aliter in
hyeme. Aliter generāt. corrūpūt ⁊ trāsmutāt ea que sunt
in aere sub diuo: aliter ea que sunt sub tecto. Sꝫ nos vide
mus q̄ corp⁹ eodē mō se hꝫ in estate ⁊ in hyeme ⁊ oī tem
pore sub tecto ⁊ diuo ⁊ vbiqꝫ post aīe sepationē. ergo for-
ma quā tūc habet nō est a corporibus celestibus.

Responsio ad hec fm Thomā. Et nihil fidei cō-
trariuꝫ sequat̄ ex hoc qđ ponit̄ in hoīe
tm̄ vna forma substantialis que est aīa intellectiua. s. vt
estimo ꝓbabiliter est declaratū. ℭ Qđ ergo isti cōcludūt Ad ꝓ^m
pro inconuenienti in ꝓmo arg^o nō est inconueniens. ꝓter
hoc etiā posito q̄ in hoīe essent plures forme substātiales
oporteret oēs ꝓter vltimā eē māles: ⁊ in potētia respectu
vltime dantē actū ⁊ esse cōpletū. vnde cū vni⁹ entis nō sit
nisi vnū esse: necesse est dicere: q̄ idē est esse aīe humane
⁊ toti⁹ cōpositi. Cū igit̄ ipsa post sepationē habeat esse. ma
nifestū est q̄ esse totius cōpositi remanet sibi. ℭ Ad 2^m Ad 2^m
dōm. q̄ ponendo vnā formā substātialē in hoīe: opꝫ cōce
dere q̄ aīa hoīs sepata in morte noua forma inducat̄ in
corpe remanēte: que dat nouū esse. ℭ Ad obiectuꝫ vō in
ꝯriū dōm. q̄ in eodē instāti ac simul est aīe sepatio: ⁊ illi⁹
noue forme inductio: sicut in eodē quo corrūpit̄ aer gnā-
tur aqua: ⁊ ecōuerso. vñ nunꝙ̄ mā est sine morphea. i. sine
forma fm phm. Et hoc iō. q2 fm modū istū gnātio vnius ꝓ de gn̄.
est alteri⁹ corruptio. ℭ Et vō aīe sepatio est ꝓus saltē nā t. ꝯ^{ti}. 28.
liter: si intelligat̄ nāliter quo ad durationē: falsuꝫ est sim-
pliciter qđ dicūt. Si intelligat̄ ꝓus nāliter: eo q̄ ꝓus sit in
cōceptu nostro: siue fm rōnē. lꝫ simul sit cuꝫ noue forme
inductiōe: fm rē cōcedi posset vno mō facta ꝯsideratiōe:
⁊ negandū alio mō facta cōsideratiōe. Qñ enim ꝯsidera-
mus q̄ dispositiones ille māe ad formā illaꝫ corpis mor-
tui: repugnāt dispositionib⁹ māe existētibus sub forma cor-
poris viui que aīa est: ꝓmo cōcipim⁹ illaꝝ dispositionuꝫ
māe corruptionē in aīe sepatiōe ꝙ̄ illius noue forme cor-
poris mortui inductionē in morte. Qñ vō ꝯsideramus q̄
mā nullo mō pōt esse sine forma: ⁊ per ꝯsequens nō pōt
formā quaꝫ hēt ꝑdere nisi aliaꝫ acqrendo: siue per hoc q̄
aliā acqrit necessario: ꝓus cadit fm hoc in cōceptu nostro
noue forme inductio: ꝙ̄ anime que ipsaꝫ sequit̄ sepatio.
Simul ergo sunt fm durationē aīe sepatio: ⁊ illi⁹ noue for
me inductio. lꝫ vna fm rōnē possit esse ꝓor alia. ⁊ ecōuer-
so. sicut patet ex dictis. Arg^m ergo illud ꝯtra sic solutuꝫ est.
ℭ Ad 3^m dōm. q̄ nō sola v̄tus celestis agit ad inductionē Ad 3^m
illi⁹ forme in corpe mortuo de nouo inducte. imo violen-
tia vel infirmitas dissoluens nobilē dispositionē que est
corpis viui māe: iducit oppositū que repugnat nāe for^e no-
bilioris. s. aīe que est for^a corpis viui. ⁊ illa eadē dispositio
ignobilis ꝯgruit. imo est necitas respectu for^e vilioris. cu-
iusmodi est illa for^a noua in sepatiōe iducta. que vtiqꝫ est
for^a illi⁹ corpis mortui remanētis. istud declaratū est su-
pra. Quia vō siue qs morit̄ in estate: siue in hyeme: siue
sub diuo: siue sub tecto: siue ꝙ̄cūqꝫ tpe vel loco: semꝑ inue
nit̄ vniformiter aliqd qđcūqꝫ sit illud: nobilē dispōnem
māe sub for^a corpis viui corrūpēs. ⁊ oppositas dispōnes
iducēs vniformiter ⁊ vlr: seqt̄ aīe que est for^a corpis viui
sepatio ⁊ illi⁹ noue for^e iductio in corpe mortuo lꝫ in acce
leratiōe sit dr̄ia ꝓpter h̄ q̄ cōplexio loci vl̄ tpis: plus vel
min⁹ iuuat vl̄ ipediat actionē illi⁹ v̄tutis: que dissoluēs ar-
moniā ⁊ nobilē dispōnē corpis viui: iducit dispōnē oppo-
sitā in eadē mā cū qua in ipsa mā iducit̄ nectio for^e corpis
mortui. Si vō qs plures formas sbāles ponat: adhuc ha
bet necesse ponere q̄ corpus mortuum non habet idem
esse q̄ corpus viuuꝫ: illud enim erat viuere. Nec potest
esse in vno ente nisi vnicū esse. Sed planum est q̄ corpus
mortuuꝫ nō habet esse qđ est viuere. ergo manifestuꝫ est.
q̄ nō habet idē esse qđ ꝓus. ꙋ̄litercūqꝫ sit de forma sub
stātiali. nihil est igit̄ qđ adducūt ꝯtra Thomā in ꝓposito.

Articulus

Articulus Quint⁹ de hoc qḋ dic̃ Tho
mas ꝙ beatitudo nõ crescit
corpe resumpto itensiue: sed extensiue. ℂ Itẽ
q. iij. arti. v. in rñ. v. argumẽti dicit. ꝙ corpe re
sũpto beatitudo crescit nõ itẽsiue ʒ extẽsiue.

1 **Corruptorium.** Qḋ dicit extensiue bene di
cit. qḋ aũt negat itẽsiue dicit
male. & cõtra Ber̃. de diligendo deo. cap. xj. loquens eniʒ
de animabus exutis: ita dicit. Donec mors absorpta sit
in victoria. Et sequit̃. nõ possunt anime seipsas expoliare
ex toto: & transire in deũ viuũ: ligate corporibus etiã tunc
& nũc retrahẽte affectu naturali ita vt sint his neqʒ velint
neqʒ valeant cõsummari. Itaqʒ ante restaurationeʒ cor
poꝝ nõ erit ille defectus animaꝝ pfectus qui est sũmus
illarum status. ℂ Itẽ est contra Aug^m. xij. super Geñ. ad
litteraʒ cap. xx. Minime dubitandũ est rapteʒ hominis
2 a carnis sensibus mentẽ. & post mortẽ ipsa carne deposita
trãscensis etiam similitudinibus corporaliũ nõ sic posse
videre incõmutabilẽ substantiam vt sancti angeli vidẽt:
seu alia latentiore causa. siue iõ. qꝛ inest ei quidã natura
lis appetitus corpus administrandi. quo appetitu retarda
tur quodãmodo ne tota intẽtione pergat in illud summũ
celũ q̃diu nõ subest corpus. cui⁹ administratione appeti
tus ille requiescat. Ex hac auctoritate patet. ꝙ visio bea
tarum aiarũ ante resumptionem corpoꝝ & post diuersifi
catur penes intentionẽ totã. sed hoc facit differre visionẽ
3 intensiue. ℂ Item Berñ. de diligendo deo. cap. xiij. expo
Canti. v nens illud Cant. Bibite & inebriamini. Qui inquit adhuc
in carne grauati gemunt: chari habent̃ pro charitate quã
habent. Qui vo iaʒ soluti carnis compede: sunt eo chario
res quo promptiores & expeditiores facti ad amandum.
Et porro pre vtrisqʒ nominant̃: & sunt charissimi: qui rece
pta scõa stola in corporibus vtiqʒ cum gloria resumptis:
tanto feruntur in dei amoreʒ liberiores & alacriores q̃to
eis de ꝓprio iã nihil residuũ est qḋ eas sollicitet aliq̃ ten⁹
vel retardet. qḋ quidẽ neuter sibi reliquoꝝ statuum ven
dicat. Et infra. Bibi vinum meuʒ cum lacte meo. Uino
diuini amoris miscet: & tunc dulcedinẽ naturalis affectio
nis per quã resumet corpus suũ: ipsumqʒ clarificatũ desi
derat estuat. ergo iam tunc sancte charitatis potato vino:
sed plane nondum vsqʒ ad ebrietatem. quoniam tempe
rat ardorem interim huius lactis permixtio.

Responsio ad hec s̃m Thomã. Cuius si primum
argumentuʒ pmi articuli predicti ex
integro aspiciatur: nihil faciunt cõtra ipsum iste auctori
tates preallegate declarat. Ait enim sic. Desiderium aie
separate totaliter quiescit ex parte appetibilis. qꝛ. s. habet
id qḋ suo appetitui sufficit. sed nõ totaliter quiescit ex par
te appetentis. qꝛ illud bonum nõ possidet sicut possidere
vellet. & ideo resumpto corpore beatitudo crescit nõ inten
siue sed extensiue. Hec sunt v̓ba eius: que sic possunt de
clarari. Anima separata videns deũ per essentiaʒ. nõ põt
limpidius videre deum q̃ʒ videt. nec intensius per conse
quens delectari q̃ʒ delectatur. qꝛ lʒ gloria vel lumen glo
rie qua aia separata in illam dei visioneʒ per essentiã ele
uatur: debeat in corpus redundare. nõ tñ per corporis re
sumptioneʒ poterit intendi: nec per consequẽs aia ad lim
pidiorẽ visioneʒ dei q̃ʒ prius poterit eleuari. tñ qꝛ per suã
naturaʒ corpori est vnibilis. hinc est ꝙ naturaliter appe
tit in corpore esse. & bonuʒ pticipatũ corpori pro sua capa
citate cõmunicare. Ideʒ igitur bonũ qḋ iam habet in quo
quietat̃: sic ꝙ illius nõ desiderat augmentũ vel intensio
nẽ appetit habere in eodẽ gradu nõ intensiore sub modo
alio. ita. s. ꝙ queat in resumptũ corpus redundare. & cum
iste appetitus corpe resumpto fuerit qetatus: crescet bea
titudo: nõ quidẽ intensiue sed extensiue: sicut patet ex di
ctis. ℂ Ad p^m ergo dicendum. ꝙ defectus quẽ dicit Ber̃. Ad p^m
nõ posse perfici nisi corpe resumpto ꝓut ipse insinuat est
iste appetitus: siue s̃m ipsum affect⁹ nãlis quo retrahitur
aia ne totaliter quietet̃: donec bonũ iaʒ adeptũ redundet
in corpus resumptũ. qḋ nõ est habere maius bonũ: sed il
lud idẽ sub eodẽ gradu: alio tñ mõ. ℂ Ad 2^m dicendũ. ꝙ Ad 2^m
Aug⁹ dicit animã separatã a corpore isto appetitu retarda
ri ne totaliter pergat in summũ celũ vel tota intentione
pro tanto ꝙ adhuc appetit bonitatẽ in dei contẽplatione
cõsistentem: & ex ipsa ꝓuenientẽ: quã nũc habet haberet
alio mõ. s. illã in corpus resumptũ refundendo. & pro tãto
dicit aiam separatã nõ sic posse videre deũ vt sancti an
geli vident. qꝛ angeli suã beatitudinẽ in dei visione ꝯsistẽ
tem nõ appetunt alio mõ q̃ʒ habẽt. vñ eoꝝ appetitus est
vndiqʒ quietatus. appetitus vo aie separate lʒ sit quieta
tus quo ad bonuʒ adeptũ: nõ tñ quo ad habendi modũʒ:
vt dictũ est. ℂ Ad 3^m ꝙ s̃m Berñ. anime beate corpori Ad 3^m
bus cũ gloria resumptis tanto feruntur in amorẽ liberio
res & alacriores quãto de ꝓprio iam nihil residuuʒ est &c.
nullus videlicet appetitus quo appetant illud quod ha
bẽt habere alio mõ vt dictũ est. ℂ Qḋ vo ait Berñ. aiaʒ
separatã estuare vino sancte charitatis: sed nondum vsqʒ
ad ebrietatẽ. pro tanto. qꝛ bonũ illud iam adeptũ nõdum
transfunditur nec redundat in corpus. & vires corpis infe
riores sicut fiet post resurrectionẽ: potũ huc sic iebriatiuũ
in patria nobis tribuat iesus christus. Amen.

Articulus Sextus de hoc qḋ Tho^as
dicit. ꝙ hõ est dominus sui
actus. qꝛ habet deliberationem de suis acti
bus. Item. q. vi. arti. iij. in responsione tertij
argumẽti dicit ꝙ homo est dominus sui act⁹.
qꝛ habet deliberationẽ de suis actibus. ex hoc enim ꝙ rõ
deliberãs se hẽt ad opposita: voluntas põt in vtrunqʒ.

Corruptorium. Hoc reputam⁹ falsuʒ. ex hoc 1
enim sequit̃ ꝙ hõ nõ facit li
bere ea que facit sine deliberatione. qḋ patet esse falsissi
muʒ tã in bonis & perfectis hoibus q̃ʒ in pessimis. mani
feste enim videm⁹ ꝙ viri sancti siue pfecti. siue in seculo
siue in religione cũ intelligunt aliqḋ bonũ mox appetũt.
& cũ appetierint mox frequẽter faciũt absqʒ oi delibera
tione. verbi gr̃a dãt elemosynas. respuunt illecebras. sic
viri religiosi statiʒ auditu auris obediũt sine aliqua deli
beratione. & tñ cõstat ꝙ libere faciũt. Et sic videm⁹ in val
de malis & pessimis hoib⁹. qꝛ mox vt malũ aliqḋ appetie
rint. vbi gr̃a detrahere. blasphemare. maledicere. cõuitia
ri sine deliberatione si possunt pficiunt qḋ desiderãt. & cõ
stat ꝙ libere. ℂ P̃. si ꝓpter deliberationẽ est dñs sui act⁹ 2
& libere ageret cũ respectu finis eligendi nõ fit delibera
tio. sed respectu eoꝝ que sunt ad finẽ sequeret̃ ꝙ nõ libe
re sed seruiliter appeteret hõ finẽ. libere autem appeteret
ea que sunt ad finẽ. ℂ P̃. manifeste videmus ꝙ qñ volũ 3
tati ꝓponit̃ aliqḋ appetibile. vbi gr̃a honor vel scia si ap
petierit illũ honorẽ vel sciaʒ: põt hõ illũ appetitũ refrena
re vsqʒquo deliberet an debeat vel liceat vel expediat sic
expetere. Cõstat eniʒ ꝙ aia est domina talis refrenatiõis.
& libere fac̃ eã añ delibationẽ. ergo manifestũ est ꝙ dñiũ
talis refrenatiõis nõ est ꝓpter delibationẽ. Qꝛ aũt hõ re
frenatiõeʒ faciat libere. patet per auctẽm Dam̃. li. ij. c^o.
xxvi. vbi ita dic̃. Irrõnalia nõ sũt libera arbitrio. aguntur
eniʒ a nã magis q̃ʒ agãt. & nõ ꝯdicũt nãli appetitui lʒ sil
cũ appetierint aliqd ipetũ faciũt ad actũ. hõ aũt ex rõs rõ
nalis agit magis s̃m naturam q̃ʒ agat̃. ideoqʒ si appetẽs
hoc qdem velit potestatẽ hẽt refrenãdi appetitũ suũ vel
seq eũ. Nõ ꝙ dicit irrationalia nõ sunt libera arbitrio.

Respōsio ad hec ſm Thomaʒ. Estimo ꝙ isti dece-
pti sunt per quandā equocationē delibe-
rationis exorbitantis. deliberatio enim dicitur ꝯsultatio
vel premeditatio de aliquo si debeat fieri vel non fieri:
amari vel vitari. ⁊ sub hoc sensu certe nō est hō dominus
sui actus. q2 habet deliberationē de agēdis: sʒ potius ecō-
uerso. q2 ipse est dominus sui actus: iō pōt deliberare de
agendis. Alio mō pōt deliberatio sumi pro facultate libe
re agendi qō voluerit seu placuerit. rōne cuius aīa pōt in
vtrunqʒ oppositoꝝ. ⁊ sic sub hoc sensu habet intelligi qō
dicit Tho. ꝙ nō est dominus sui actus. q2 habet delibera
tionē. i. liberā agendi facultatē. q2 igiꝛ potestas rōnalis in
homine valet ad opposita ſm phm. hinc est ꝙ voluntas
libere pōt in vtrunqʒ oppositoꝝ. Et hoc est qō dicit Tho.
ꝙ ex hoc ꝙ rō deliberationis se hēt ad opposita habēs. s.
potestatē ad ipsa pōt volūtas in vtrunqʒ. obiecta igiꝛ pre
dicta nō procedunt cōtra Thomaʒ in sensu in quo loqui-
tur: sicut patet intuenti.

Articulus Septim⁹ de hoc qō Tho.
dicit: ꝙ homo per rationeʒ
determinat se ad volendum hoc quod est ve
re bonum vel apparens bonum: vt patet in
q. ix. arti. i. in responsione tertij argumenti.

Corruptorium. Si per actū determinādi in-
telligit ꝙ ratio inquirēdo. cō-
sulendo. sententiādo offert vel presentat alterū opposito-
rum voluntati vt illud velit ⁊ exequatur nō ꝯtrariū non
videt reprehēsibile sed bñ dictū. Si vō per actū determi
nādi itelligat ꝙ rō ꝯcludēs vnū ꝯtrioꝝ esse volēdū alicui
⁊ ꝓsequendū: per hoc determinet. i. necessitet volūtatem
ad illud ita ꝙ ꝯtrariū volūtas nō possit velle nec ꝓsequi.
t.c^{ti}. 4. t.io. hoc est ꝯtra Ber. de gratia ⁊ li. ar. ⁊ cōtra phm. 9. meta. ⁊
erroneū. ⁊ dānatū nup cū pluribus articulis cap. ix. de vo
luntate. vbi pro errore ꝯdēnatū est. ꝙ post ꝯclōnē aliquā
volūtas nō manet libera. Itē ꝙ volūtas hois necessitaꝛ
per suā cognitionē sicut appetitus bruti. Item ꝙ volūtas
necessario ꝓsequiꝛ qō firmiter creditū vel decretū est a
rōne. ⁊ nō pōt abstinere ab eo qō rō determinat.

Responsio ad hec ſm Thomam. Non cesso mi-
rari ad quid isti trahunt ista predicta
verba Thome ad illum sensum suum. cum ipse in toto
processu doceat oppositū: vñ huic fictioni: nō est rñdēdū.

Articulus Octauus de hoc qō Tho. di
cit. ꝙ imperare est actus rō
nis. Nam in. q. xvij. ar. p̄ in responsione p̄ncipa
li dicit. ꝙ imperare est actus rōnis p̄supposito
actu volūtatis. Et subdit ꝙ imperare est essen
tialiter actus rōnis. Et in eadē. q. ar. iij. in respōsione p̄mi
argumenti dicit. ꝙ volūtas per actū qui vsus est exequiꝛ
imperium rōnis. Et eadē. q. ar. v. in responsione p̄ncipali
dicit ꝙ imperiū nihil aliud est q̄ʒ actus rōnis ordinantis
cum quadam motione ad aliquid agendum.

Corruptorium. Hec positio nō solū videtur
nobis falsa: sed omnino erro-
nea. q2 vt ibidē dicit eadē. q. arti. 5° in respōsione argumē
ti vltimi. ille actus iperatur qui rōni subditur. ergo si rō
imperat volūtati: volūtas rōni subdiꝛ. Sed qui alij impe
rat vt subdito: sibi dat libertatē opandi. ergo volūtas nō
est libera: nec domina suoꝝ actuū. qō est ꝯtra Dam. li. 3°.
t.c^{ti}.io ⁊ cōtra phm. ix. metaph. ¶ Itē hoc est contra Ansel. de
cōceptu virginali. li. iiij. vbi in persona mēbroꝝ ⁊ sensuū.
Deus inquit nos fecit: ⁊ potestatē nostrā que in nobis est
subiecit voluntati: vt ad eius iperiū nō possimus nō mo-
uere nos. ¶ Itē cōtra Berñ. de gratia ⁊ libero arbi. cap.
ij. Voluntas inquit est motus rōnalis sensui ⁊ appetitui
p̄sidens. ⁊ sequiꝛ. Volūtas aūt ad qōcūqʒ voluerit habeꝛ
rōnē comitē ⁊ quodāmō pedissequā. Inde sic nō est comi
tis imperare presidenti ⁊ imperāti. ⁊ volūtas est p̄sidens
⁊ impans: vt ex dictis patet. Ratio aūt comes ⁊ pedisse-
qua volūtatis. ergo nō impat volūtati. ¶ Itē videꝛ fal-
sum ex auctoritate phi. ix. meta. cuius sñia ſm Cōmē. est t.c^{ti}. io.
hec. Potētie rōnales possunt duo ꝯtraria facere. vñ neces
se est vt veꝝ dicant ꝙ sit aliud. i. p̄mū p̄ncipium agendi
vnū ꝯtrarioꝝ qñqʒ ⁊ alteꝝ. ⁊ hoc est appetit⁹ ⁊ volūtas.
Ex hac auctoritate phi ⁊ Cōmentatoris patet. ꝙ volūtas
est p̄ncipalior in agendo q̄ʒ aliqua alia potentia rōnalis.
¶ Item qñ aliqs facit imperiū nostrum: dicimus ꝙ fa-
ciat voluntatē nostrā. nō aūt dicimus ꝙ sciam nostraʒ fa
cit aut fidē nostraʒ aut opinionē. que tñ tria pertinent ad
rōnem: ſm Aug^{us} li. de vtilitate credendi. ¶ Itē qñ scio 3
vel spero aliquē subditū facturuʒ qō volo perfecte statiʒ
impero. Si aūt scio eum facturꝝ qō scio. verbi grā. scio eū
fornicaturum vel credo vel spero vel opinor: nō iam im-
pero sibi. ergo voluntas est que imperat: nō ratio.

Responsio ad hec ſm Thomā. Ista obiecta oīa
p̄cedunt ex falsa acceptione dicti fra-
tris Thome. ac si dixisset ꝙ imperare est per se actus rō-
nis actu voluntatis nō presupposito. cuius cōtrariū testi-
bus ipsis dicit. vt patet in vbis ipsius que ponunt. ¶ Ad Ad p^m
p^m igitur dōm. ꝙ cū imperiū qō est actus rōnis presuppo
nat actum voluntatis: debet dici ꝙ imperat per volunta-
tem: cuius actū presuppositū requirit ad hoc ꝙ imperet
de aliquo agēdo. Vñ auctoritates quas adducūt ad ostē-
dēduʒ ꝙ volūtas mouet rōnē ⁊ alias potētias anime: oēs
nihil faciunt ꝯtra Thomaʒ vt patet intuenti. Et per hoc
patet responsio. ¶ Ad z^m. p̄ncipium enim agendi vnum Ad z^m
cōtrarioꝝ qñqʒ ⁊ alterum: qñqʒ est voluntas ſm phm ⁊
Cōmen. Ad actionē vō volūtatis requiriꝛ actus imperij.
qui est actus ipsius rōnis ſm ꝙ manet in ipsa virtute ali
quid de actu voluntatis. put virtus actus p̄cedentis ma-
net in virtute in actu sequente put dicit Thomas. Impe
rans enim ordinat eū cui iperat aliquid ad agendum in-
timādo vel denūtiādo nō absolute tñ. cuius denūtiatio
exprimiꝛ per verbū indicatiui modi. vt cū diciꝛ est agen-
dū: sed mouēdo ⁊ excitādo. ⁊ talis denūtiatio ⁊ excitatio
est iperiū. ⁊ exprimiꝛ per verbū iperatiui modi: vt cū di-
citur: fac hoc vel illud. Cū ergo p̄mū mouēs in virib⁹ aīe
sit volūtas. ⁊ scdm mouens nō moueat nisi in virtute p̄mi
mouentis. sequitur ꝙ ex hoc ipso ꝙ ratio mouet imperā-
do fit ex virtute volūtatis. Et inde est ꝙ qñ aliquis facit
imperium nostrum. dicimus ꝙ faciat volūtatem nostrā.
qñ actus voluntatis precedens cā est huius denuntiatio
nis mouentis ⁊ excitantis ad agendum. qui vtiqʒ conce-
ptus mentis est per vocem modi imperatiui significatus Ad 3^m
⁊ expressus. ⁊ per cōsequēs ptinet ad actuʒ rōnis. Et per
hoc patet rñsio ad tertiū. Simplex qdem ⁊ absoluta de-
nuntiatio de aliquo scito vel credito vel opinato non est
impiū. nec exp̄miꝛ per impatiuū modū. vñ lʒ aliqd sciaꝛ
vel credaꝛ vel opineꝛ. nō tñ imperaꝛ nisi sit perfecte vo-
litū. Actus eniʒ volūtatis est causa denuntiationis vel ex
citationis excitantis vel mouentis: que vtiqʒ (vt dictum
est) actus rationis est.

Articulus Nonus de hoc ꝙ Thomas
dicit eadem. q. xvij. ar. eodeʒ
in responsione principali. ꝙ primum mouens
ad exercitium actus in viribus anime est vo-
luntas.

Corruptorium. Videtur mihi ꝙ hoc bene ⁊ i
male possit intelligi. Si eniʒ
intelligat ꝙ p̄mū mouens ad exercitiū actus sit volūtas.
fallum

falsum est fm phos ꝛ sanctos qui in hac mã loquuntur
2 ꝑmũ mouẽs nõ motũ esse appetibile. ¶ P. ꝑus necessa/
rio sunt obiectũ ꝛ vis apprehẽsiua obiecti. ꝛ eius apprehẽ
sio quã volũtas moueat. ipsa enĩ nõ mouet nisi mota ab
appetibili apphẽso. vñ impoẽ est ꝙ volũtas sit ꝑmũ mo
uẽs. Si aũt intelligat ꝙ iter vires aĩe ꝑma potentia moti
ua siue ꝑma v̓tus mouẽdi est volũtas: sic dico ꝙ veꝝ est.
obiectũ enĩ qd̓ est ꝑmũ mouens nõ est v̓tus aĩe. ꝛ virtus
apprehẽsiua q̃uis ꝑus sit necessaria ad motũ: nõ tñ prius
mouet nec dicit̃ v̓tus motiua. Sed volũtas mouet prius
siue appetitus. hic enĩ est ordo. ꝑ enim obiectũ bonũ mo/
uet vim apprehẽsiuã motu apprehẽsionis. deinde appre/
hẽsuz mouet appetitũ siue voluntatẽ. vñ illud qd̓ mouet
volũtatẽ nõ est ipsa rõ vel apphẽsio. sed bonũ apprehẽsũ
a rõne. deĩde volũtas sic mota ab appetibili apphẽso mo
uet alias v̓tutes ꝛ organa siue totũ aĩal ad exercitiũ act᷒.

Responsio ad hec fm Tho. Ad ista nõ opꝫ rñde/
re pro Tho. Manifestũ est. n. omni in
telligẽti qd Tho. intẽdat in hac pte. vñ mirũ est ad quid
voluit iste illũ ꝑmũ itellectũ ex v̓bis Tho. fabricare. cuꝫ
ipsa v̓ba oppoᵐ sonẽt. ꝛ ipsemet Tho. vbiqꝫ docet. ꝙ volũ
tas mouet mota ab appetibili apphẽso. Hec igit̃ ptrãseo.

Articulus Decim᷒ de hoc qd̓ dic̃ Tho
mas eadẽ. q. eodẽ ar. in rñ
sione scd̓i argᵗⁱ vbi dicit. ꝙ radix libertatis
est volũtas vt subiectũ: sed rõ est sicut cã. Ex
hoc enĩ voluntas põt libere in diuersa ferri.
qꝛ ratio potest habere diuersas cõceptiones boni. Et ideo
philosophi diffinierũt liberũ arbitrium. ꝙ est liberuꝫ de
ratione iudiciũ quasi ratio sit causa libertatis.

1 **Corruptorium.** Istud reputamus falsum. qꝛ
ex h̓ seq̄tur ꝙ volũtas nõ fa/
cit libere anteq̃ꝫ rõ diuersas cõceptiones boni habuerit. ꝛ
ita viri ꝑfecti qui sequũtur ꝑus primũ appetitũ boni. qñ
huiusmodi conceptiones habeãt. ꝛ silr̓ mali ꝛ pessimi qui
silr̓ sequuntur primũ appetitũ mali. nec isti nec illi libere
facerẽt. qd̓ ꝯstat eẽ falsuꝫ. vñ dicẽdũ ꝙ libertas est in vo/
lũtate ex sua nãli ꝓprietate: nõ a rõne. imo ẽt ꝙ libertas
est in rõne ꝛ in aliꝫ virib᷒: est a volũtate poti᷒. fꝫ Berñ.
li. de grã ꝛ li. ar. c. iij. Uniuersa ingt que hoĩs sunt: pp solã
volũtatẽ libera sunt. ꝛ ita sola volũtas est que sola ingẽti
libtate: nlla v̓o cogit̃ necẽitate. ¶ Itẽ eodẽ li. c. ꝑ. vbi volũ
tas ibi libtas. Et. c. iij. Ipse ꝯsensus ob volũtatis imẽsã li
bertatẽ: ꝛ rõnis quã secũ defert inclinationẽ in deũ dicit̃
liberũ ar. qꝛ ipse liber sui ꝓpter volũtatẽ ipse liber sui ꝓ/
pter rõnem. Et. c. iij. Cũ voluntas nihil habeat liberũ nisi
se: merito nõ iudicat̃ nisi ex se. Ex his patet ꝙ volũtas est
libera ex sua ingenita ꝛ nãli ꝓprietate. non ex rõne ꝛ eius
2 deliberatione. ¶ Itẽ ꝑ meth. liber est qd̓ est cã sui. ratio
Lec. 3ª. aũt nõ est cã sui: sed ad ministeriũ volũtatis facta. ꝛ ei᷒ co
mes ꝛ eius pedissequa vt dicit Berñ. in liᵒ de grã ꝛ li. ar.
¶ Itẽ illa potẽtia est libera ꝛ cã libtatis cui᷒ est ptãs faciẽ
3 di ꝛ nõ faciẽdi: ꝛ elicere actũ electiõis. ꝛ hec potestas nõ ẽ
ratio sed volũtas. ergo est cã libertatis: vt dicit Dama. liᵒ
iij. c. xxvi. ¶ Itẽ in ꝑma parte sũme. q. lxxxiij. ar. ꝑ. in rñ/
4 sione ꝑnⁱˡ loq̄tur de ista mã. vbi dicit ꝙ vis sensitiua non
est collatiua diuersoꝝ sicut rõ. sed simplr̓ vnũ cõprehen
dit. ꝛ iõ per illud determinate mouet appetitũ sensitiuũ.
sed rõ est collatiua pluriũ. ꝛ iõ ex pluribus moueri potest
appetitus itellectiuus. s. volũtas. ꝛ nõ ex vno de necessita/
te. His v̓bis nitit̃ dare cãm: q̃re appetitus sensitiuus non
sit liber sicut itellectiuus. qꝛ. s. potẽtia sensitiua nõ est col/
latiua pluriũ sensatoꝝ: sicut rõ pluriũ intellectoꝝ. ꝑmuꝫ
qd̓ dicit de potẽtia sensitiua veritatẽ hꝫ de sensib᷒ particu
lecⁱ. 134 laribus. sed de sensu cõi falsuꝫ dicit. Dicit enĩ phs xerius
finẽ 2ⁱ de aĩa. ꝛ aliquãtulũ post ꝑncipiũ. de somno ꝛ vigi/
lia. ꝙ opus sensus cõis est distiguere dulcia ab albis. ꝛ ita
eius est ꝯferre sensata sensuũ pticulariũ. tñ ꝓpter hoc nõ
ponit̃ aliq̃ libertas in appetitu sensitiuo. ¶ Itẽ per hoc
qd̓ scd̓o dicit. ꝙ rõ est collatiua pluriũ itellectoꝝ. iõ volũ
tas moueri põt a diuersis ꝛ nõ ab vno. ex necessitate insi/
nuare videt̃. ꝙ si rõ nõ proponat volũtati plura appetibi
lia: sed vnũ solũ necessario volũtas fert̃ in illud sicut ap/
petitus sensibilis. hoc mõstratum est esse falsum tam in
bonis q̃ꝫ in malis. qui statiꝫ ad vnius appetibilis appre/
hensionẽ mouentur: ꝛ hoc libere. alioquin nec boni mere
rentur. nec mali demererentur.

Respõsio ad hec fm Thomã. Oẽs iste obiectiões
procedũt ex falso intellectu v̓boꝝ Tho.
ac si dixisset ꝙ volũtas non posset esse libera nisi rõ actu
cõcipiat diuersa. vel nisi actu formaret diuersas ꝯceptio/
nes de eodẽ. Ipse eniꝫ hoc nõ intendit: sicut patet ex v̓bis
eius q̄bus ait. Ex hoc voluntas põt in diuersa ferri. qꝛ rõ
põt habere diuersas boni cõceptiones. ꝛ illud est optime
dictũ si intelligat̃. nã ex hoc ꝙ rõ ꝯcipiẽs bonũ sub rõne
aliqua vna põt ꝯcipere bonũ: illud sub rõne alia. s. in ordi
ne ad finẽ: vel ꝑter ordinẽ ad finẽ ꝛ sub diuersis circũstã/
tiꝫ debitis vel indebitis appetit᷒ q̄ꝫ ꝯñter se hñt ad ta/
leꝫ potẽtiã sic apprehẽsiuã: nõ habet necesse moueri vel
nõ moueri in bonũ sic apprehẽsuꝫ. Quia v̓o v̓tus sensiti/
ua nõ habet nisi vnã extimationẽ de obiecto cõuenienti
vel discõuenięti apprehẽso. nec habere põt plures. Hinc
est ꝙ appetitus ipsã ꝯñs nõ põt quin moueat̃ sic vel sic.
ꝛ est necessario determinatus ad vnum. Intelligit̃ igitur
Tho. ꝙ pro tãto dꝫ dici ꝙ rõ est cã libertatis. qꝛ. s. virtu/
tẽ sic apphẽsiuã nãlr̓ ꝯseq̄tur v̓t᷒ sic motiua. ¶ Ad ꝑᵐ igit̃ Ad ꝑᵐ
dõm. ꝙ lꝫ tã boni q̃ꝫ mali habitu aliq̃ vel bono vel malo
iclinati sequant̃ ꝑᵐ appetitũ. dicũtur tñ hoc facere libere.
ꝛ h̓. qꝛ lꝫ nõ formẽt actu aliquã aliã ꝯceptionẽ de obiecto
apphẽso q̃ꝫ illã ad quã formãdã ex tali habitu iclinãtur.
possent tñ aliã ꝯceptionẽ formare: ꝛ aliã extimationẽ esti
mare de eodẽ obiecto. ꝛ ꝑ ꝯñs aliter moueri. vñ ex ꝑma
ꝯceptiõe siue estimatione nõ cõpellunt̃ sic moueri. lꝫ sic
moueant̃. Et sic pꝫ cã q̃re tales actiões sunt libere. qꝛ rõ
posset alr̓ ꝯcipe. ꝛ per ꝯñs volũtas aliter moueri ꝛ agere.
¶ Auctẽs Berñ. oẽs debẽt ꝯcedi. qꝛ nihil aliõ oñdũt ni/
si ꝙ libtas soli volũtati inest formalr̓: qd̓ ẽt dicit Tho. sic
pꝫ itueñti. ¶ Ad 2ᵐ dõm. ꝙ nec rõ nec voluntas est cã sui. Ad 2ᵐ
ita ꝙ ad nihil aliud debeat ordinari. vñ lꝫ rõ hẽat ordinẽ
ad volũtatẽ vt ad ꝑᵐ mouẽs ꝑ modũ efficiẽtis rõne cui᷒
dic̃ Berñ. ꝙ rõ est comes ꝛ pedissequa volũtatis. ex h̓ tñ
nõ ꝯcludit̃ ꝙ nõ sit cã libtatis: sic lꝫ volũtas ordinet̃ ad
bonũ apphẽsuꝫ ꝑ rõnẽ. ꝛ ꝑ ꝯñs ad rõnẽ tanq̃ꝫ ad ꝑnᵐ mo/
uẽs ꝑ modũ finis. nihilomin᷒ tñ est subiectuꝫ libertatis.
¶ 3ª rõ ꝓbat ꝙ libertas inest volũtati formalr̓. ꝛ h̓ cõce/ Ad 3ᵐ
dimus. ¶ Qd̓ Tho. dic̃ in ꝑª pte de hac mã loquẽs: put Ad 4ᵐ
isti hic recitãt. Silr̓ v̓itatẽ habet si itelligat̃. Nõ. n. itẽdit
Tho. dicere. ꝙ v̓t᷒ sẽsitiua apphẽdat tñ vnũ. ita ꝙ nulla
v̓tus sensitiua posset apphẽdere multa. cui᷒ oppoᵐ pꝫ i sen
su cõi: qui apphẽdit diuersa obiecta sensuũ pticulariũ: sic
ipsi obyciũt. lꝫ itẽdit ꝙ nulla v̓tus sẽsitiua facit ples esti/
matiões: vel facere põt de eodẽ obiecto. Et ipoẽ est ꝙ v̓/
tus appetitiua sensitiua nisi vno ꝛ eodẽ mõ circa idẽ obie
ctũ moueat̃. Nec itẽdit vt isti opponũt. ꝙ si rõ nõ propo/
nat nisi vnũ appetibile sẽsibile ipsi volũtati. ꝙ voluntas
ferat̃ in illud. imo qꝛ de illo eodẽ appetibili posset rõ for
mare aliã ꝯceptionẽ quã format qñ in illud mouet̃. ꝛ sic
ꝑ ꝯñs nõ moueri i illud. iõ certe nõ cogit̃ ꝑ aliquã estima
tionẽ vnã ad modũ v̓tutis sẽsitiue sic determinate moue/
ri in illud in qd̓ mouet̃. ¶ Obiecta igit̃ ꝯ hec ex falso in/

tellectu pcedūt:sicut pꝫ intuēti verba ipsius Thome.

Articulus
vndecim⁹.De hoc qđ Tho.dicit vel videt̄ dicere.q.lxxv.ar.ij.in rn̄.pn.q̄ rō est ppriū pnm mali actus.ꝛ vt ibidē dic̄:logt̄ đ rōne diuisa ꝫ volūtatē.Isti dicūt se inuestigasse ī dictis ei⁹.qđ tn̄ nō ē vez.

Corruptoriū.
Si sic itelligat propriū pnm mali act⁹.i.illud qđ pprie fac̄ malū est rō:sic falsuz est qđ dic̄:ꝛ ēt vr̄ erroneū.Tū qꝛ ex hoc seqtur q̄ nō sit pctm̄ ī volūtate:nisi fuerit pus error in rōne.qđ reputat̄ erroneū:vt al's oñsum ē.ꝛ est ꝫ Aug' in li°de nā ꝛ grā.c.v.Tū qꝛ aliqd eēt pctm̄ pp defectū rōnis nō volūtatis.ꝛ sic nō oē pctm̄ eēt volūtariū.Tū qꝛ ēt cū rō cogi possit faciet hō pctm̄ ēt inuitus.¶ Qꝛ aūt nō rō sed voluntas sit ppriū pnm mali act⁹. Aug.de duab⁹aiab⁹. Nō nisi squit volūtate peccat̄.¶ Itē.xxij.ꝫ Faustū.c.xliij.Nisi iniquitas ꝛ iniūstitia eēnt in volūtate nō essent in ptāte.¶ Itē de vita clericoꝝ.c.v.Hec oīa mala de vna radice pullulāt pprie volūtatis.¶ Itē Anselꝰs in li°de silitudinibus.c.v.dic̄.Propria volūtas in hoīe est exordiū oīs mali.Et idē in li°de casu diaboli.c.xix.Nulla res dr̄ mala nisi volūtas ꝛ pp volūtatē.Si aūt itelligat̄ q̄ propriū pnm mali act⁹.i.distictū pnm mali act⁹.ꝛ illud per qđ est distō in malo.sic videt̄ vez qđ dic̄.q̄ rō ē ppriū pnm mali act⁹.q̄.n.volūtas distīcte appetit hoc ab illo:si bonuz fuerit siue malū:hoc hꝫ a rōne mistrāte ꝛ apphēdēte.ita q̄ rōis oñsio dicat̄ distīctiua cā sine q̄ nō ꝛ solū.lꝫ aūt hoc qđ dic̄.s.rō:est ppriū pnm mali act⁹:sub hoc sēsu possit eē vez.tn̄ hoc zm mēbrū distōnis nō vr̄ iplicari ī hoc qđ dic̄.nec hūc sēsuz vr̄ pseq in sua rn̄siōe.vn̄ nō vr̄ multū sufficiēter p hoc excusari.

Respōsio
ad hec ſm Tho.Nō potui inuenire qđ hic inducit̄ sub his v̄bis.q̄lr aūt rō est cā vel pnm īmediatuz act⁹hūani docet Tho.in pa zc.q.lxxv.ar.ij.per qđ pꝫ q̄ ea q̄ ꝫ eū hic obyciunt̄ nō sūt ꝫ ipꝫ.In rn̄siōe.n.pn.illi⁹ar.sic ait.Immediata cā act⁹hūani ē rō ꝛ volūtas:ſꝫ q̄ hō ē li.ar.Cā āt remota ē apphēsio sēsitiue ptis.ꝛ ēt appetit⁹sēsitiu⁹.Sic̄.n.ex iudicio rōnis volūtas mouet̄ ī aliqd ſꝫ rōnez:ita ēt ex apphēsiōe sēsus appetit⁹ sensitiu⁹iclinat̄.que qdē iclinatio qn̄qꝫ mouet ꝛ trahit rōnē ꝛ volūtatē.Sic ğ duplex cā pcti interior assignari pōt.vna pxia a pte rōnis ꝛ volūtatis.Alia remota a pte imaginatiōis ꝛ appetit⁹sēsitiui.Sꝫ qꝛ cā pcti ē aliqđ bonū apparēs cū defectu debiti motiui.s.regl'e cōis vel legis eterne siue diuīe.ipꝫ motiuū qđ ē apparēs bonū ptinet ad apprehēsionē sēsus ꝛ ad appetitū sēsitiuū.Ipsa v°o absentia regule ptinet ad rōnē.q̄ nata est hꝫ regulā ꝯsiderare.Sꝫ ipsa pfectio act⁹volūtarij ptinet ad voluntatē.ita q̄ ipse act⁹volūtatis p̄missis suppositis iā ē qđdā pctm̄.Hec sūt v̄ba Tho.ex qb⁹pꝫ.q̄ nō ponit q̄ rō exclusa volūtate(put isti falso iponūt sibi)sit ppriū pnm vel cā mali act⁹ cū ponat pctm̄ ī volūtate ꝯsistere.i.ī ipso actu volūtatis.vn̄ mirū ē q̄ hꝫ falsa volebāt iponere viro scō ꝛ taꝫ catholico doctori.Nec ē facile eos q̄ nitunt̄ sine aliq̄ rōe:vt ex dcis pꝫ inexcusabilē eū cōprobare:aliq̄lr in hoc excusari posse.

Articulus
duodecim⁹ de hoc qđ Tho.dic̄ in pa zc.q.cij.ar.v.in rn̄.iij.arg q̄ mr̄imoniū fuit ī veteri lege put fuit in offm̄ nāe.nō put est sacrm̄ ꝯiunctionis christi ꝛ eccl'ie:que nō dū erat fcā.Vn̄ ī veteri lege dabat̄ libellus repudij.qđ est ꝯtra rōnē sacramēti.

Corruptoriū.
Hec positio vr̄ esse ꝫ Aplum ad Eph.v.Propter hoc ingt relinquet hō pr̄ez ꝛ matrē:ꝛ adherebit vxori sue.ꝛ erunt duo in carne vna.Sacrm̄ hoc magnuz est.ego aūt dico in chr̄o ꝛ in eccl'ia.Vbi dic̄ glo.q̄ p̄dicta auctas sūpta ē de Gen.c.ij.

Sꝫ qđ accipit̄ đ chr̄o ꝛ eccl'ia:iā ñ duo:ſꝫ vna caro sūt ꝛc.Et īfra dic̄ alia gl.hui⁹igt spūalis vnitatis.s.chr̄i ꝛ eccl'ie sacrm̄ fuit istud:qđ in Genesi de vnione ꝯiugij logtur ad lrēz.Pꝫ ğ ex textu apl'i ꝛ ex glo.q̄ mr̄imoniū fuit in veteri lege sacrꝫ ꝯiūctiōis chr̄i ꝛ eccl'ie.cui⁹ꝯriū dicit.¶ Itē qđ addit pro rōne sue pōnis.s.q̄ ꝯiūctio chr̄i ꝛ eccl'ie nō dū erat facta:nihil vr̄ valere.qꝛ imolatio agni paschalis:ꝛ queda alia sacrificia:fuerūt sacrm̄ imolatiōis Paschalis:que nōdū erat cōpleta.¶ Itē qđ addit de libello repudij:nihil valet.qꝛ repudiare vxorē non fuit de instōne mr̄imonij:imo ꝫ instōnē.fuit tn̄ pmissū a Moyse vt minus malū:ne peiora fierēt.qđ fuit fcm̄ ad duritiā cordis eoꝝ.Mat.xix.Et iō cū diuisio p repudiationē fuerit illicita.pꝫ q̄ mr̄imoniū veteris legis fuit idiuisibile.ꝛ iō non repugnāte repudio illicito fuit sacrꝫ ꝯiūctiōis chr̄i ꝛ eccl'ie:cuius ꝯriuz dicit.Hec sunt v̄ba eoꝝ.qui nisi sunt capere hoiem in sermone:plura ꝫ primā scđe non habētes. z

Responsio
ad hec ſm Tho.Qꝛ isti in hoc ar.vl.partis huius doctori nr̄o ꝯdicūt.ꝛ ipsuꝫ arguūt min⁹iuste:pꝫ ex doctrīa ei⁹ sup.iiij.snīaꝝ.dist.xxvi.q.ij.in solutiōe.q.vbi dic̄ sic.Mr̄imoniū ſꝫ q̄ ordinatur ad pcreationē plis q̄ erat necīa:ēt pctō nō exn̄te istitutū fuit an̄ pctm̄.Scđꝫ aūt q̄ remediū p̄bet ꝫ vuln⁹pctī istitutū fuit post pctm̄ tpe legis nāe.Scđm autē determinationē psonaꝝ institutū fuit post pctm̄ tpe legis Moysi.lꝫ ſꝫ q̄ repn̄tat mysteriū ꝯiūctiōis chr̄i ꝛ eccl'ie istitutionē habuit in noua lege.Et ſm hoc est sacrm̄ noue legis.vn̄ q̄ntum ad hoc q̄ mr̄imoniū est sacrm̄ noue legis nō erat institutū an̄ chr̄ꝫ.Sic̄.n.ipsa lex noua an̄ chr̄m nō erat lata nec pmulgata:sic nec sacrm̄ noue legis an̄ chr̄m erat institutū.¶ Ad pm qđ in ꝯriū isti obyciūt rn̄det Tho.pte vl.q.lxi.ar.ij.in rn̄sione vltimi argi vbi sic ait.Mr̄imoniuꝫ fuit institutū in statu inocētie.lꝫ ſm q̄ est in officiū nāe.ex ꝯn̄ti tn̄ aliqd significat futuꝝ ecclesiā.sic̄ ꝛ oīa alia in figura chr̄i pcesserūt.quoꝝ quedā fuerūt sacrā veteris legis significātia:que futura erāt circa chr̄ꝫ.a qb⁹ differūt sacrā noue legis in hoc.q̄ ſꝫ ea q̄ iā facta sūt circa chr̄m sic̄ baptism⁹ꝛ eucharistia.q̄ significāt passionē vel mortē chr̄i iā factā.vn̄ mr̄imoniū nō potuit eē sacrꝫ noue legis:donec significar̄ potuit ꝯiūctionē chr̄i ꝛ eccl'e iā factā.qđ facere nō potuit an̄q̄ꝫ eēt.potuit tn̄ pus p̄figurare illā futurā.Sic̄ imolatio agni Paschalis p̄figurabat passionez chr̄i futurā.que tn̄ nō erat sacrꝫ noue legis.Eodē mō mr̄imoniū q̄ꝫdiu significabat istā ꝯiūctionē chr̄i ꝛ eccl'e vt futurā.dici nō potuit sacrm̄ noue legis.Vn̄ vt dictuꝫ est.q̄ sacrm̄ noue legis nō erat an̄ chr̄ꝫ istitutū.put tn̄ hr̄ ī glo.quā z° allegāt:potuit pus illi⁹vniōis ieffabilis dici sacrꝫ:inq̄ꝫtū illud p̄figurabat vt dictū est.¶ Ex his pꝫ q̄ nihil valet qđ obyciūt scđo.Manifestū est eniꝫ q̄ lꝫ imolatio agni Paschalis ꝛ q̄dā alia sacrificia:passiōeꝫ chr̄i futurā p̄figurabāt.pp hoc tn̄ sacrā noue legis dici nō potuerūt:ſꝫ poti⁹ad legē in qua erat pmissio christi ventui ptinebāt.¶ Qui dicūt z°nihil valere:salua pace eoꝝ satis pulchre dr̄ si intelligat̄.min⁹eni licuit pmissio de libello repudij:postq̄ꝫ mr̄imoniū ī noua lege ē istitutū vt sacrm̄ vnionis chr̄i ꝛ eccl'ie iā facte q̄ꝫ ī veteri lege.qn̄ hꝫ istōnē hr̄e ñ potuit:vt ex dictis pꝫ.vn̄ tūc pmittebant̄ vxorē dimittere.ꝛ ples vxores sil' hēre.qđ nō decet nunc pmitti.pp qđ nec aliq̄ rōne pmittunt̄ pp p̄dictā mr̄imonij instōnē in noua lege.Nec intēdit Tho.dicere.q̄ mr̄imoniū veteris legis hēat diuisibilitatē.vel q̄ nō eēt indiuisibile.nec dic̄ repudiū fuisse licitū.lꝫ vt dictū ē q̄ pmissio de repudio magl repugnat mr̄imonio ī noua lege q̄ꝫ in veteri:vt dictū est. Ad pm Ad zm

¶ Finis prime secunde.

¶ Correctorium corruptorij in secundā secunde.

Articulus prim⁹. de h qd Tho. dicit. q. xxiiij. ar. v. in responsione pn. q charitas nullo mō pōt augeri per additionē charitatis ad charitatē. sed fm q subiectū magis participet charitatem. i. magis reducitur in actum illius: ꝛ magis subycitur illi.

Corruptorium. Primuz qd dicit q charitas nullo mō pōt augeri per additionē charitatis ad charitatē: videt̃ falsum ꝛ sonare in piudiciū diuine potētie. Scdz ēt qd ponit charitatē augeri per h q reducit̃ subiectū in actū illi⁹: ꝛ magis subycit̃
1 illi: nō videt̃ esse vez. ¶ Primū videt̃ q per hoc sit falsum. qꝛ nos videm⁹ christū bis dedisse spūm scm. semel in terra post resurrectionē Jo. xx. ꝛ sel' de celo Act. ij. ꝛ vtraq vice diffusa est charitas per spm scm: vt dic̄ apls Ro. v. ergo vel in scda datiōe amiserāt charitatē quā in pma acceperāt. qd nō creditur. vel augmētata est charitas per
2 additionē ab extrīseco. ¶ P. q deus scis qbusdā: vt beate vgini ꝛ btō Paulo in p⁹ infusione multo maiorē dederit graz q alys scis: vt Lino. sz oē excedēs diuidit̃ in illd
t.c^o.71. qd excedit. ꝛ i augmētū. vt dicit̃. iiij. phys. g maior charitas Pauli pōt diuidi in tātūdē qtū hz Lin⁹: ꝛ ampli⁹. Sz oē diuisibile qd dat de⁹ simul ꝛ semel pōt ipse dare g ptes successiue. ex quo diuisim ptes dari ꝛ hēri pnt. g illaz magnā charitatē quā de⁹ dedit vna vice potuit Paulo dedisse plurib⁹ vicib⁹. sz h nō est pole nisi charitas possit au
3 geri per additionē charitatis. ergo. ¶ Ulterius modum augmēti charitatis quem ipse ponit nō reputamus verū .s. per hoc q subiectū magis ac magis reducit̃ in actum illi⁹. ꝛ subdit̃ illi. aut logt̃ de actu charitatis qui est vt habit⁹: aut qui est vt vsus. si loqtur de actu vt habit⁹: tūc idē ac si diceret. q habit⁹ charitatis augeēt per h q aīa vel volūtas magis reducit̃ in habitu charitatis illi⁹. ꝛ h est petere. qd dz oñdere tanq si diceret. quātitas pueri augeēt per hoc qd magis reducit̃ in quātitatez. ꝛ hoc nihil est dictu. Si aūt loqtur de actu vt est vsus: sub h sensu habit⁹ charitatis magis ac magis augetur per h q aīa vel volūtas magis reducit̃ in vsuz charitatis absq additiōe extrinseca. sic intelligēdo nō videt̃ nobis q sit vez. qꝛ fm hoc solū pma generatio charitatis eēt per infusionē. ꝛ totū augmētū eēt per assuefactionē ꝛ exercitiuz. ita charitas rōne ei⁹ qd p infundit̃ eēt vtus infusa. ꝛ rōne toti⁹ augmēti eēt vtus ꝯsuetudinalis: imo in multis plus ꝯsuetudinalis q infusa. qꝛ in multis multo plus est qd accreuit per augmētū q qd ifundit̃ p⁹ sicut videt̃ in nālib⁹. q modicū semē plāte crescit in magnā arborē vel in magnū aīal. hoc aūt nullus dicit q charitas fm aliquid sui vel pro magna pte
4 sui sit vtus ꝯsuetudinalis. ¶ P. tā vtutes itellectuales q morales illo mō quo generant̃ illo mō augmētant̃. ergo
cap 2° silr vtutes infuse. de itellectualib⁹ vtutib⁹ dic̄ phs. ij. eth. Intellectualis igr vtus plurimā ex doctrina hz gnātionē ꝛ augmētū. ¶ Jtez eodē li. c. iij. infra de moralibus dicit. Nō solū generationes ꝛ augmētationes ꝛ corruptiōes ex eisdē ꝛ ab eisdē fiūt: sed opationes in eisdez erūt. Et infra idē. c. iij. Oz gdē igit̃ vtus delectationes ꝛ tristitias. ꝛ qui ex gbus fit: ꝛ augeēt ꝛ corrūpit̃ tm dictū sit. Rōnes quas
5 pro se adducit nō cogūt. ¶ Pria est talis. Simplex simplici additū nō facit ipsuz maius: vt pbat̃. vi. physicoz.
t.c^o.58. Sed charitas est simplex. g nō fit maior per additionez. ¶ Rx⁹ sicut duplex est quātitas .s. molis ꝛ vtutis: sz Aug^{us} ita duplex est simplex .s. mole ꝛ vtute. ꝛ silr maius ꝛ etiaz simplex mole quātū vtute pōt esse. ita in oib⁹ formis preterq in mathematicis. vnde charitas est simplex mole ꝛ
6 quāta virtute. ¶ Scda rō quā ponit est ista. Si charitas augeret̃ per additionē charitatis: opz illā cui fit additio. ꝛ illā que addit̃ distingui: saltē per itellectū. Sed charitas a charitate in eadē aīa non pōt distingui. qꝛ nec fm spēm nec fm numez. Nō fm spēm. qꝛ talis distō habituū sumit̃ penes obiecta. Sed charitas a charitate penes obiecta nō distiguit̃. sed respectu eozūdē obiectoz sunt. Nec sz numez distinguūtur. qꝛ talis distictio est per subiecta ꝛ talis nō pōt esse in vna aīa. ¶ Rx⁹ arguit ab insufficiēti. qꝛ alius est modus distōnis fm numerū q fm subiecta: p tpa .s. ꝛ per mutationē tpis. sic dic̄ phs. v. physicoz. ꝛ pz per se. qꝛ est alia sanitas que pcedit infirmitatē. ꝛ que sequitur eam. Consimiliter de charitate que infunditur in vno tempore. ꝛ que infunditur in alio tempore. T.c^o.2.

Responsio ad hec fm Thomā. Jste cauillatiōes pcedūt ex falsa imaginatiōe sūt augmentū charitatis ad modū augmēti corporalis in quo fit additio quātitatis ad qtitatez. nō intēdentes q aliq mō augmētātur vel intēdūtur qlitates simplices ex suis causis .s. ex cā agente ꝛ recipiēte. Agēs eniz in nālibus intendit reducere patiēs qd est in potētia sue silitudinis quātū potest. Sicut aūt nō calidū est potētia ad calidūz: ita minus calidū est i potētia ad magis calidū. vñ sicut p actionem calidi efficit̃ de non calido calidū. qꝛ calor qui est in potētia reducit̃ ad actū. ita ēt min⁹ calidū efficit̃ magis calidū p actionē calidi. inquātū educit̃ calor qui erat in actu ipfect⁹ ad maiorē perfectionē ꝛ maiorē assilatiōnē agētis. ꝛ h ꝯtigit sz q potētia subiecta est actui. que qdez quātuz in se est ad multa se habēs: magis ac magis terminatur sub actu illo qd fit. vel qꝛ augeēt virtus agētis: sicut ex ꝯiūctiōe pluriū luminariū. vel qꝛ ex parte materie inducitur aliq dispositio pp quā efficit̃ susceptibilioz istius actus. sic aer quanto plus attenuat̃ tāto fit susceptibilior ipsi⁹ luminis. Jntēsio aūt charitatis nō fit ex hoc q vtus agētis fortificet̃. sed tm ex hoc q nā recipiēs (que quantū in se est dispōnē quandā hz fm q est in potētia pura) magis ac magis pparat̃ ad susceptionez grē. ꝛ hoc fm q ex dicta multitudine ꝛ ꝯfusione potētialitatis in vnū colligitur per opationes: gbus ad charitatē maiorē suscipiendā pparet̃. Et iō Dionysius pfectionē sanctitatis semper designat per hoc q est ex ptita vita in vnitā ꝯsurgere. Et sic pz q augmētuz charitatis simile est. nō quidē augmēto quātitatis: qd fit per additionē quātitatis (vt isti imagināt ꝛ falso) sed augmento qualitatis simplicis qd fit per intēsionē. per hoc .s. q ab impfecto ad pfectū reducitur vt dictū est. ¶ Ad p^m in ꝯriuz dicēdum. q lz christus bis legat̃ dedisse spm scm discipulis. ad qd ꝯns est q charitas fuit augmētata in eis. nō tm sequitur ex hoc modus augmētationis per additionē vt ipsi fingūt. sed q spū sanctus secūdo adueniēs charitatē que pus erat minus perfecta ad vlteriorē deduxerit pfectionē ac maiorē sui similitudinē. sic calidū intēsuz agēdo in minus calidū calorē prius impfectū ad gradū deducit pfectiorē. Rō aūt non plus cogit nisi q cā agens in augmento charitatis fuit ab extra. Sed ipsi imaginati sunt q aligd charitatis fuit ab extra creatū. ꝛ postmodū aīe infusuz. ꝛ ꝑori charitati adiunctū: qd puerile ac friuolū est. Jllud eniz charitatis denouo creatū nō pōt accipere esse nisi in subiecto cū sit accidēs. Jn eodē aūt subiecto non possunt esse due charitates. Jmpossibile est eni formā eiusdem spēi in vno subiecto numero plurificari. sic patet ex dictis Thome hic ꝛ in primo sentētiarū. distin. xvij. q. ij. ¶ Ad z^m dicēdū. q magnitudo charitatis collate beate vgini vel sancto quātūcunqz magno: nō hz diuisibilitatē ad intra. cuz tam rōne suipsius q rōne subiecti sit per se ꝛ per accidēs indiuisibilis. Jlla autē cauillatio procedit ac si hēret partibilita
Ad p^m
Ad z^m

[illegible]

tem ad intra per modũ quantitatis. qꝛ tunc posset ei vna
pars deri sine alia. vel simul cũ alia. nũc autez hꝰ partes
nõ hȝ. dicit aũt huiusmodi habitus charitatis vel alıꝰ ꝯsi
milis maior vel minor. ꝑm ꝙ est itẽsior vel remissior. que
qdẽ magnitudo est magnitudo ṽtutis nõ molis. que ꝑti
net ad genꝰ quãtitatis: vbi ꝯtigit partẽ ꝛ ꝑtẽ accipe. ꝛ per
ꝯñs partẽ ꝑti copulãdo augmẽtũ iuenire. ❡ Qd̃ aũt vlte
rius dicit. oẽ excedẽs diuidi põt ꝛc̃. Si itelligat de diuisio
ne reali ꝛ excessu ṽtuali: falsũ dic̃ ꝛ impoĺe. manifestũ est
eni ꝙ vna forma idiuisibilis ꝛ simplex (quã impoĺe est
per ꝑtes diuidi: cũ nullas hẽat) põt aliã in ṽtute excede
re, põt tñ ibi esse diuisio ꝑm rõnẽ. ex eo ꝙ itellectꝰ põt il
laz ṽtutẽ partialr̃ itelligere. accipiẽdo illud in quo equat̃
alteri. ꝛ in quo excedit illud idẽ. Uerbi gr̃a. Possum acci
pere per itellectũ in charitate beate ṽginis gradũ in quo
equatur charitati Lini: ꝛ gradũ in quo equatur charitati
Petri. ꝛ gradum vlteriorez in quo excedit charitatẽ vtri
usq̃. Ista autez partibilitas nõ cadit in ipsa re que est in
diuisibilis. sȝ in ipsa rõne rẽ eãdẽ gradatim ꝛ partialiter
Ad 3ᵐ ꝯsiderãte. ❡ Ad 3ᵐ dõm. ꝙ Tho. loqtur ꝙ ipso actu cha
ritatis qui est habitꝰ. ꝛ verꝫ est ꝙ idẽ est aiaz subijci chari
tati ꝛ huic actui. nec tñ seqtur ꝙ istud nõ faciat ad decla
rationẽ sue positionis. Planũ est eni ꝙ istã veritatẽ igno
rabãt qui augmẽtũ charitatis non per hoc ꝙ aia ei subij
ciatur ampliꝰ. sȝ per hoc ꝙ noua charitas ṗori adijcit̃ fie
ri estimabãt. Quãtitas ṽo pueri alio mõ q̃ȝ per intẽsionẽ
hꝫ. sed per additionẽ ꝛ extẽsionẽ hȝ fieri. Uñ manifestũ
Ad 4ᵐ ẽ qd̃ pro eis fecit Thomas in hac ꝑte. ❡ Ad 4ᵐ dicẽdũ.
ꝙ illud qd̃ adducit de pħo. ij. ethicoꝝ. ꝙ ex eisdez gene
rãtur virtutes ꝛ corrũpunt̃ ꝛ augmẽtãtur: nihil facit pro
eis. Nõ eniȝ intẽdit Tho. ꝙ actꝰ charitatis secundus qui
nõ est sua eẽntia inducat augmẽtũ charitatis per modũ
cause agẽtis sȝ per modũ meriti de congruo disponentis.
Ad 5ᵐ ❡ Qd̃ dicũt 5° ad rõnem primã. ꝙ charitas hȝ quãtitatẽ
virtutis. q̃ȝuis non molis. rõne cuius augeri põt per addi
tionẽ: friuolũ est. qm̃ quãtitas ṽtutis nullã ponit diuisibi
litatẽ vel partiũ pluralitatẽ in eo cuiꝰ est vñ per ꝯñs non
põt itelligi rõne huiꝰ quãtitatis aliquã partẽ vnã alteri su
Ad 6ᵐ ꝑuenire. ꝛ sic per additionẽ augmẽtationẽ facere. ❡ Qd̃
dicũt 6° ad rõnẽ secundã ꝙ alius est modus distĩonis ꝑm
numerũ q̃ȝ ꝑm subiecta per tẽpora. s. siue per mutationẽ
tẽporis. manifestũ est q̃liter nõ itelligũt qd̃ dicũt. ꝙ eniȝ
aliq̃ forma in subiecto manẽs variet̃ vel distiguat̃ ex so
la variatiõe t̃pis absq̃ȝ sua corruptiõe media. oĩno est im
possibile. Sic̃ pȝ i exẽplo qd̃ ipsi pro se adducũt. Impoĺe
eni foret sanitatẽ in eodem subiecto numero distigui vel
numerari ex sola t̃pis varietate. nisi. s. per ifirmitatẽ me
diã corrũperet̃. Silr̃ ẽt ipoĺe est charitatẽ ṗorẽ distigui a
charitate sequẽti ex sola t̃pis varietate nisi ꝯtigat̃ medio
t̃pe ipsaz charitatẽ ṗorẽ corrũpi. vñ pȝ ꝙ ṗdicta rñsio fri
uola est ꝛ vana. ꝙ. s. charitas que infundit̃ vno t̃pe distin
guat̃ ab illa alia charitate que infundit̃ alio t̃pe. manente
enim charitate priore: nulla alia infunditur noua. sed illa
que prefuit ad maiorẽ perfectionem ꝛ similitudinẽ cum
charitate summa spiritussancti ꝛ agẽtis reducitur.

ARticulus Secundus de q̃ ꝙ Thoꝰ
dicit secunda secũde. que
stione. xxiiij. arti. vij. in responsione principa
li. ꝙ augmento charitatis in vita ista nullus
terminus prefigi potest.

i Corruptorium. Putamus ꝙ non sit verum
istud. Oẽ. n. finituȝ põt veni
re ad quãtitatẽ cuiuslibet finiti sui generis. imo incõpa
rabiliter trãscẽdere. Cũ igit̃ charitas chr̃i finita fuerit. qꝛ
creata. ꝛ ẽt beate ṽginis. ꝛ ẽt sit eiusdẽ generis cũ charita

te alioꝝ hoĩum: posset charitas cuiuslibet viatoris si cre
sceret in ifinitũ trãscẽdere charitatẽ chr̃i ꝛ beate virginis.
qd̃ est horribile audire pijs aurib°. ❡ P̃. quãto magis au 2
geret̃ habitus dilectiõis: tãto magis intẽderet̃ actus dili
gẽdi. ergo si habitꝰ augeri põt in ifinitũ: ꝛ actꝰ. Sed actus
nõ põt: q̃re nec habitus. ❡ P̃. hoc ẽ ꝯ Augᵐ dicit li° p̃ re 3
trac. c. vi. vbi ponit̃ retractatio libri de morib° ecclie. Hoc
qd̃ dixi: deũ quẽ cognoscere volumꝰ: ṗus plena charitate
diligamus. meliꝰ diceret̃ sincera q̃ȝ plena. nisi forte putet̃
charitatẽ dei nõ futurã eẽ maiorẽ: qñ videbimꝰ facie ad
faciez. Si vtiq̃ȝ accipiat̃ tanq̃ȝ plena: dicta sit qua maior
eẽ nõ possit: q̃ȝdiu ambulamꝰ per fidẽ. ❡ Itẽ in libro de 4
ꝑfectiõe iustitie. añ mediũ. Charitas vt habeat̃ tãta quã
ta haberi põt in corꝑe mortis huiꝰ paꝝ est nr̃e voluntatis
arbitriũ: nisi adiuuet gr̃a dei per christũ dñm nr̃m. ❡ Ex
his auc̃tibꝰ pȝ. ꝙ nõ ẽ charitas augmẽtabilis i ifinituȝ in
hac vita: alioqn nõ posset i hac vita tã plena eẽ ꝙ nõ pos
set maior eẽ. cuiꝰ ꝯriũ dicit pᵃ auctoritas. ❡ P̃. si eẽt aug
mẽtabilis in ifinitũ: nõ hẽret̃ tãta q̃ȝta hẽri põt. Cuiꝰ ꝯriũ
dic̃ scd̃a auc̃tas. ❡ P̃. rõ quã adducit pro ꝯfirmatiõe põ 5
nis ṗdicte: sumit̃ de glosa ad Philip. iij. sup illõ. Nõ ꝙ iã
acceperi aut iã ꝑfectꝰ sim. Glo. Nemo fideliũ (ꝛ si multũ
profecerit) dicat: sufficit mihi. Qui eniȝ hoc dicit: exit de
via: vel qescit in via añ finẽ. ❡ Rñsio. duplex sufficiẽtia
charitatis põt itelligi. vna est sufficiẽtia habitꝰ. Alia ꝑm
vsum ꝛ numeꝝ meritoꝝ. Glo. g̃ nõ negat tãtã sufficiẽtiã
charitatis in via posse hẽri qua maior nõ possit: sed negat
hoc de vsu ꝛ sufficiẽtia meritoꝝ: que vere nunq̃ȝ sunt tot
ꝛ tãta in via: qn plura ꝛ maiora possint eẽ. ꝛ qn adhuc ad
maiora debeat conari. Et ꝙ sic itelligẽdũ sit pȝ ibidẽ per
glosaz: que ita dic̃. Hoc de se Apl̃s ait. Nõ ꝙ iã acceperi:
aut iã ꝑfectꝰ sim. qꝛ hoies laborãdũ sibi itelligere debent
vt iustificationũ merita ac ꝑfectiõs metaz adipiscantur.
❡ Alia rõ est talis quã ponit. Terminꝰ nõ ṗfigit̃ augmẽ 6
to forme alicuiꝰ: nisi vel rõne forme in se. vel rõne cause
agẽtis. vel ex ꝑte subiecti recipientis. rõne ipsiꝰ charitatis
in se terminꝰ ṗfigi nõ põt. Ipsa eni charitas ꝑm rõnẽ pro
prie speĩ terminũ nõ hȝ. Est eni ꝑticipatio ifinite charita
tis que est spũsscũs. Nec ẽt rõne cãe agẽtis. s. dei. qꝛ ipse ẽ
ifinite ṽtutis. nec ẽt rõne recipiẽtis. qꝛ crescente charitate
sẽp crescit habilitas ad maiorẽ adhuc charitatẽ ꝑticipã
dũ. ❡ Rñ° dicimꝰ ꝙ ad minꝰ duobꝰ modis ṗfigit̃ terminꝰ
augmẽtationi charitatis. Prio rõne suiipsiꝰ in se. eo ꝙ est
forma hñs ꝯriũ. Forme. n. augmẽtabiles in ifinitũ ꝯriuȝ
nõ hñt. sic̃ pȝ in spẽbꝰ quãtitatis cui nihil est ꝯriũ: vt dicit In ṗdi
pħs. Cuiꝰ rõ est. qꝛ ꝯria ꝑm suã diffõnẽ maxie a seinuicez camẽtis
distãt. Aliq̃. n. duo quoꝝ vtrũq̃ȝ vel alteꝝ auget̃ in ifini
tũ: distãtia ipsoꝝ necio augeret̃ in ifinitũ. ꝛ ita nunq̃ȝ eẽt
maxia. Et iõ illa q̃rũ vtrũq̃ȝ vel alteꝝ crescit in ifinituȝ:
nõ pñt esse ꝯria. Et iõ charitas ipsa que est forma hñs ꝯ
riũ: necesse est ꝙ nõ possit augeri in infinitũ. Rõ ista tra
hit̃ ex ṽbis Cõmẽ. 4° celi ꝛ mũdi sup illã ꝑtẽ. manifestũ ꝯᵐ. 20°.
est si supra leue eẽt leuiꝰ accipe in ifinitũ: leue nõ eẽt ꝯriũ
graui: qꝛ ꝯria maxie distãt. Nec valet ꝙ charitas est que
dã diuie ꝛ ifinite charitatis ꝑticipatio: que est spũsscũs. g̃
põt crescere in ifinitũ. qꝛ nõ soluȝ ex hoc posset inferri ꝙ
ista posset augeri in ifinitũ. sȝ ꝙ ipsa sic sit infinita. qꝛ est
quedã ꝑticipatio illiꝰ qd̃ est actu ifinitũ. ꝛ ꝯstat ꝙ hoc nõ
seqtur. Silr̃ dicimꝰ ꝙ augmẽtũ charitatis statuȝ hȝ rõne
subiecti recipiẽtis. ꝛ qñ dicimꝰ ꝙ subiectũ charitatis cre
scẽte charitate semꝑ crescit. dicimꝰ ꝙ siue loq̃tur de sub
iecto ꝑximo. s. de potentia volũtatis. siue de remoto. s. de
eẽntia aie. dicimus inquã qd̃ falsuȝ est. qꝛ essentia aie nec
est infinita. nec crescit in infinitũ. hoc ꝯstat. Silr̃ nec po
tentie aie sunt infinite: vt dicit Aristo. in li° de problema
tibus.

tibus. in pticula. iij. potẽtias nõ infinitas hẽmus recepti-
uas ⁊ actiuas. sed finitas: que adipiscunť cõmẽsurationẽ.
¶ P̄. potẽtie q̄ sunt nãles: posito ẽt q̄ augerẽtur: nõ au-
t.c°.41. gerentur in infinitũ. dicit eniȝ phs. ij. de aĩa. Oium natu-
ra ɔstãtiũ est terminus ⁊ rõ magnitudinis ⁊ augmenti.

Respõsio ad hec ƒȝ Tho. Hoc qδ isti in proposito putãt falsũ: tã hic q̃ sup p̄ sen. disti. xvij. est ab ipso Thoma pulcherrime declaratũ. q̄ videlȝ termin⁹ augmẽti charitatis in via nullaten⁹ p̄figi põt cũȝ tñ charitas vie nullo mõ eq̃ri possit charitati p̃rie que finita est. qδ quo mõ fieri possit: exẽplo tali poterit declarari. In aere manẽte aere nõ ɔtigit p̄figi terminũ augm̃ti caloris in eodẽ. semp. n. manẽte aere manet potẽtia ad calorẽ maiorẽ. q̄ forma aeris nõ cõpatiť secũ calorẽ sũmũ q̄ nãlr ɔcomitať ⁊ ɔseqť formaȝ alteri⁹ nãe. s. formã ignis. sic charitati vie que initiť cognitiõi fidei enigmatice: nõ põt p̄figi termin⁹ augmẽti statu vie pmanẽte. semp eniȝ manẽte hᵒ cognitione in statu vie remanet charitas vel amor sub q̃dã ipfectiõe. eo q̄ initiť illi cognitiõi ipfecte. que nõ cõpatiť secũ illã charitatis pfectionẽ: que in p̃ria ad pfectã dei cognitionẽ ɔsequeť. In h̄ tñ est dr̃ia in pposito ⁊ exẽplo adducto. q̄ calor in aere p actionẽ aliquã intẽ põt itẽdi q̄ neceẽ erit i fine actiõis illi⁹ formã aeris corrũpi. ⁊ sũmũ calorẽ cũ forma ignis ad quã ɔseqtur iduci. Sȝ charitas in statu vie nunq̃ põt p actionẽ aliquã viatoris augmẽtũ charitatis pmerẽtis intẽ intẽdi. q̄ neceẽ sit cognitionẽ enigmaticã euacuari. ⁊ charitatẽ p̃rie cũ visione pfecta quã ɔseqtur iduci: cũ a bñplacito diuie volũtatis depẽdeat: gn poti⁹ q̃to charitas in via fuerit maior: tãto ẽt cognitio fidei enigmatica est pfectior ⁊ certior. aucta eñi charitate. ⁊ p ɔñs fide: cũ v̄tutes sint ɔnexe certi⁹ ac firmi⁹ mẽs heret pp v̄itatis p̃me auc̃teȝ his que nõ videt hõ. Hui⁹ rõ dr̃ie assignate hec est. q̄ potẽtie mãles sũt determinate ⁊ finite ƒm exigẽtiã mãe. vñ potẽtia mãe aeris ad calorẽ finita est ⁊ limitata. vñ qñ ab actiõe calefaciẽtis trãscẽdiť potẽtia illa: neceẽ est q̄ ipsa cũ aere subiecto corrũpať. Sic ⁊ potẽtia sẽsus eo q̄ mãlis est ⁊ p mãȝ limitata: a sẽsibili supexcellẽti corrũpiť. Sec⁹ est de potẽtijs imãlib⁹ que nõ limitanť ex mã: sȝ magis ƒm pticipationẽ bonitatis diuie in eis pcepte. vñ quãto plus eis addiť de bonitate: tãto magis inest eis potentia ⁊ capacitas
t.c°.7. ad vlteriorẽ. Jδ itellect⁹. iij. de aĩa. ɔfortať ab excellẽtib⁹ itelligibilib⁹. ita q̄ q̃to plus eleuať ad alta cognoscenda. tãto magis ampliať ei⁹ capacitas ad altiora capiẽdũ. Jsti aũt cõparãtes capacitatẽ sube spũalis capacitati sube mãlis: putauerũt q̄ termin⁹ in augmẽto charitatis eẽt p̄figẽdus rõne potẽtie limitate. q̄ sic videť ɔtigere in augmẽto q̃litatis in sũba mãli ac sensibili. Jpsi eñi vtpote min⁹ itelligẽtes ad modũ pueroꝝ per oĩa in h̄ ⁊ in alijs sensui initũtur spũalia ⁊ intellectualia per ista sensibilia cõmẽ-
Ad p̃m surãtes. ¶ Ad p̃m dõm. q̄ ad hoc q̄ finitũ finito adequeť per additionẽ. necesse est q̄ sint eiusdẽ rõnis. sicut pȝ in linea supficie ⁊ corpe. que lȝ sint finita per additionem. tñ nunq̃ p̄nt adequari: cũ non sint eiusdẽ rõnis. Sic charitas christi nõ est eiusdẽ rõnis cũ charitate viatoris. tñ q̄ est dispõ ad vnionẽ cũ verbo. ⁊ ex hoc hȝ quãdã ifinitatẽ. tũ q̄ initiť visioni pfectissime ipsi⁹ v̄bi. ⁊ h̄ a p̄ instãti sine ɔceptiõis. Charitas v̄o viatoris initiť (vt dictũ ẽ) cognitioni fidei enigmatice. pp qδ q̃tũcunq̄ crescat charitas viatoris: excediť incõpabilr a charitate chr̃i. ⁊ silr a charitate v̄ginis m̃ris eiusdẽ eadẽ rõne. Si tñ loq̃mur de charitate btẽ v̄ginis in via: certũ est q̄ charitas ei⁹ potuit augeri. vñ in ipsa charitate pfecit. ⁊ p ɔñs augmentũ charitatis pmeruit. nullus tñ tãtã g̃re plenitudinem recepit vt ipsi in hui⁹ pfectu possit adeq̃ri. istud pie aures nõ abhor-

rẽt nisi forte sint asinine ⁊ sine itellectu existãt. ¶ Ad 2m Ad 2m
dõm. q̄ nullũ icõueniẽs est ponere. q̄ act⁹ charitatis possit intẽdi aucta charitate. Sicut. n. charitas vie (vt dictũ est) q̃tũcũq̄ aucta semp est finita. imo ẽt respectu charitatis p̃rie impfecta. sic act⁹ eiusdeȝ semp erit finit⁹ ⁊ respectu charitatis in p̃ria ipfectus. ¶ Ad 3m dõm. ⁊ ad 4m q̄ Ad 3m ⁊
Aug⁹ in vtreq̄ auc̃te loqtur de quantitate ⁊ plenitudine 4m
charitatis in genere: que est vt de⁹ diligať pre oib⁹. Sȝ cũ pctõ carere nõ valeam⁹ oĩa ⁊ singula semp in ipsum ordinãtes actu: tñ in hoc ipso qδ est deũ sic in hac vita diligere mõ p̄dicto quo possum⁹ ɔtinu⁹ põt eẽ pfect⁹. sic pȝ per Augm eodẽ liᵒ. c. vij. vbi sic ait. Ardor q̄ppe charitatis sequẽdo deũ factus ẽt magn⁹ vt vitia cũcta ɔsumat in hac vita nasci ⁊ crescere põt. pficere v̄o pp qδ nasciť vt nullũ isit homini vitiũ. nec ɔsiter h̄ põt. q̃uis tanta res eodẽ ardore charitatis pficiať. qñ pfici ⁊ vbi pfici põt. hoc est in patria. Ecce hic dicit Aug⁹ q̄ charitas vel amor ẽt magis crescere põt. cũ nimiȝ ƒm eũ nõ possit eẽ tãta gn aliq̃ vitia stẽt cũ ea. que quãto magis per actuȝ charitatis repriműť tãto magi mereť ipsa charitas augmẽtari: qδ sic pȝ. Act⁹. n. charitatis maioris: maioris ẽ v̄tutis i merẽdo. Sȝ act⁹ charitatis minoris mereť augmẽtũ charitatis. g̃ multo forti⁹ h̄ merebiť actus charitatis maioris stante statu merẽdi. Et huic ɔsonat glo. quã adducũt. nemo fideliũ e si multũ pfecerit ⁊c̃. ¶ Et qδ dicũt 5° r̃ñdẽdo illi glo. ⁊ rõ- Ad 5m
ni Tho. q̄ nõ negať ibi sufficiẽtia hitus: sȝ sufficiẽtia meritoꝝ: stare nõ põt. q̄ si nõ negať sufficiẽtia meritorum ⁊ merita charitatis posterioris que est pfectior sit maioris efficacie q̃ merita charitatis p̄oris ⁊ iperfectioris: ɔñs est q̄ per ipsaȝ ɔtigit maiorẽ pfectionẽ charitatis pmereri. vñ si attẽdamus ad virtutẽ pmerẽdi: que tãto maior est ad pmerẽdũ augmẽtũ charitatis q̃to a maiore charitate pcedit iueniemus q̄ in positiõe sua icludũt ɔdictoria. s. q̄ charitas in aliq̃ gradu in statu vie non põt augeri. ⁊ tñ q̄ possit augeri pȝ ex h̄ q̄ merita que erãt maioris efficacie q̃ p̄ora: ab ipa p̄nt elici. ¶ Qδ aũt 6° r̃ñdẽdo ad rõnẽ Ad 6m
Tho. q̄ forme augmẽtabiles in ifinitũ nõ hñt ɔriũ. cui⁹ oppositũ videmus in charitate. pp qδ videť eis q̄ nõ possit in ifinitũ augeri. q̄ nunq̃ eẽt maxia distãtia: nihil valet si p̄dicta itelligant. Charitas eñi cui⁹ augmenti terminus p̄figi nõ põt est charitas vie. iter quã ⁊ culpã vel cupiditatẽ nõ est distãtia maxima. q̄ iter charitatẽ p̃rie ⁊ p̄dicta est distãtia icõparabilr maior. vñ ista ratio si recte sup premissas veras fundeť pro nobis facit: ex q̃ charitas in statu vie nunq̃ põt habere quãtũcũq̄ crescat distãtiã sũmã vel maximã ad culpã vel cupiditateȝ que sunt sibi in rõne ɔrij. seqtur q̄ in infinitũ in statu vie possit augeri. ¶ Qδ v̄o imponũt Tho. ibidẽ q̄ ipse ponit subiectuȝ charitatis crescere ipse charitate crescẽte: nõ est de intentione Tho. ⁊ mirũ est cũ hoc nõ ponat: q̃re sibi volebant h̄ iponere: nisi forte q̄ ipsuȝ nõ intelligebãt. ⁊ hoc reuera in multis que loquũtur ondũt. Dicit aũt Tho. nõ q̄dẽ q̄ crescat essentia aĩe vel ei⁹ potẽtie (vt isti putabãt ⁊ falso) sed q̄ crescẽte charitate crescat habilitas ipsi⁹ potẽtie volitiue ad maiorẽ charitatẽ pcipiendaȝ que põt crescere in infinitũ. lȝ eñi capacitas aĩe sit finita actu. tñ plus ⁊ plus in infinitũ ampliari. ƒm q̄ plus ⁊ plus recipit de participatione diuine bonitatis. nunq̃ tñ erit ifinita. nec recipiet pfectionẽ infiniteȝ. sicut patet ẽt in additione numeri que põt procedere in infinitũ. nunq̃ tñ erit aliqs numerus actu infinitus. q̄ potẽtia in additione numeroꝝ non
est vna vt dicit Cõmẽtator. iij. phẏsicoꝝ. sed semp ex no- c°.68.
ua additione efficiť alia potẽtia numero. vñ quelibet potentia põt exire in actũ. non tñ potest esse vt oẽs exeãt in actũ. nã sp actu posito addiť noua potẽtia que p̄us nõ in-

fuit. Sili modo intelligimus de habilitate ꝛ capacitate
ipsius aie. Sēper. n. crescēte charitate aduenit noua capa-
citas vel habilitas respectu āplioris ꝑfectiōis ꝑcipiende.

Articulus terti⁹ de hoc qđ Thomas dicit. q. xxxiij. arti. vij. vbi
querit. vtrum correctio fraterna siue secreta
debeat ꝓcedere denūciationē. Et in rn̄. v. ar-
gu dicit. ꝑlato nō est obediēdū ꝯ ꝓceptū di-
uinuz. sicut dr̄ Act. v. opz magis obedire deo q̄ʒ hoībus. ꝛ
ideo qn̄ ꝑlatus ꝓcipit vt sibi dicatur ꝙ aliqs sciuerit corri-
gēdū. intelligēdū est ꝓceptū sane saluo. s. ordine correctio
nis fraterne. siue preceptū fiat vniuꝰr ad oēs, siue spāliter
ad aliquē. Sʒ si ꝑlatus exꝓsse ꝓciperet ꝯ hūc ordinē a do
mino institutū. ꝛ ipse peccaret ꝓcipiēs ꝛ ei obediēs. s. qua-
si ꝯ preceptū diuinū agēs. vn̄ nō esset ei obediēdū. qꝛ pre-
latus nō est iudex occultoꝝ: sed solus de⁹. vn̄ nō hʒ ptātē
precipiēdi aliqd de occultis nisi per aliqua indicia mani-
festentur: puta per infamiā vel aliqd tale. in quibus casi-
bus pōt ꝑlatus precipe sicut iudex secularis vel ecclesia-
sticus exigere iuramētum de veritate dicenda.

i Corruptoriū. Constat istud esse nimis ꝯriū re
gulari obseruātie. ſm hoc enim
nunq̄ʒ esset faciēda secreta iqsitio nisi ꝓmissa admonitio-
ne de precepto de correctiōe fraterna ꝑus faciēda ſm or-
2 dinē a deo ꝯstitutū. qđ mīme fieri ꝯsueuit. ¶ Et istud ēt
reputam⁹ falsum. qꝛ certū est ꝙ in oībus obediendū est
precepto supioris: vbi ꝓceptū iferioris ipleri pōt cū prece
pto supioris. sed h̄ est pōle in casu ꝓposito. g̊ ꝛc. Maior
pʒ per se. minor declarat̄ sic. Secreta denūtiatio facta ꝑ-
lato nō tollit ordinē correctiōis institutū a dn̄o. imo post
denūtiationē cōplete. itegre ꝛ ꝑfecte fieri pōt. Nō eni h̄
ꝓhibet vel aliq̄ mō ipedit ꝑlatū rōne denūtiationis sibi
facte. g̊ in hoc tn̄ obediēdū est ꝑlato. ¶ Itez videt̄ ꝙ si
3 nō ꝓcipiat ꝑlatus denūtiādū tn̄ sit ei. ꝯstat. n. ꝙ correctio
fraterna ꝛ ordo correctiōis ad lucrifactionē ꝛ correctionē
fratris ordinat̄. g̊ ꝛ illa via ꝛ oēs vie tenēde sunt: que ma
gis ꝛ directi⁹ ꝛ ꝓbabili⁹ ꝓficiūt ad ei⁹ correctionē. Sʒ de-
nūtiatio facta ꝑlato ēt cū correctiōe secreta magis ꝓficit
ad fratris correctionē. s. peccātis. q̄ʒ correctio sola. g̊ vr̄ po
tius ſm rōnē rectā: ꝙ vtraqʒ potius faciēda sit q̄ʒ altera
4 tn̄. ¶ P. esto ꝙ vtraqʒ via simul ꝓuari nō posset. qđ tn̄
falsuz videt̄. adhuc videt̄ ꝙ magis eligēda est facienda
peccātis denuntiatio ꝑlato exn̄ti bono ꝛ pio ꝛ discreto q̄ʒ
ꝓuata correctio. Ex quo. n. per hec duo nihil aliud intēdit̄
q̄ʒ peccātis emēdatio: illa via est magis eligēda per quaz
sperat̄ ꝛ credit̄ magis posse corrigi ꝛ melius. Sed vt fre-
quētius hec est via denūtiatiōis. Correctio. n. peccātis in
duob⁹ ꝯsistit. s. in cautela de futuro: ꝛ in pnia de ꝓterito. ꝓ-
mū est cautela. qꝛ sine hac nō pōt eē pnia de ꝓterito fru-
ctuosa. vn̄ h̄ ordine ꝓcipit̄ Eccī. xxi. Semel peccasti: ne
adijcias iterꝝ: sed ēt de ꝓstinis depcare vt dimittant̄ tibi.
Sʒ ꝯstat ꝙ ad cautelaz futuroꝝ semꝑ vel vt frequētius:
vbi pctm̄ iterari pt: plus pōt ꝑlat⁹ q̄ʒ subdit⁹ simplex. Ter
tio via denūtiatiōis ad hāc cautelā correctiōis fortior est
ac potētior. g̊ magis eligēda. Silr ad aliā ꝑtē correctiōis
que est pnia de ꝓterito: plus vr̄ posse ꝑlatus q̄ʒ subditus.
Duo. n. sūt per que maxime iducit̄ peccator ad pniam. s.
ꝓmissio ꝛ cōminatio. ad quoꝝ vtrūqʒ violētior ꝛ sufficiē
tior dʒ esse ꝑlatus q̄ʒ subdit⁹: siue fuerit cōminatio siue ꝓ-
missio de tp̄alibus siue de eternis. ergo via denūtiationis
est efficacior ad fraternā correctionē. ergo magis eligen-
5 da. ¶ Rōnes q̄s insinuat pro ꝯfirmatiōe positionis nō
valēt. ¶ Prima est ꝙ est ꝯ ꝓceptū diuinū denūtiare pre-
lato pctm̄ fratris occultū. nisi ꝑus facta correctione ſʒ or
dinē a dn̄o ꝯstitutū. Et prelato ꝓcipiēti aliqd ꝯ preceptuz
diuinū nō est obediēdū. iuxta illud Actu. v. obedire ma-
gis ꝛc. ¶ Ad hoc dicim⁹ ꝙ saluator qn̄ ꝓcipit correctionē
fraternā ꝛ ordinē eius: nō prohibet fieri denūtiationē se-
cretā ꝑlato. Qn̄. n. dr̄: dic ecclie. hoc dr̄ de accusatione sub
testib⁹ q in 2ª correctiōe adhibiti sūt. Vn̄ ꝯstat ꝙ saluator
explicite nō ꝓhibet eā fieri nec iplicite. ꝛ ex ꝯn̄ti qꝛ denū-
tiatio ꝛ correctio ābe pn̄t fieri. ꝛ neutra ꝑ alterā ipediri vn̄
ꝙ ꝑlat⁹ exigēs h⁹ denūtiationē ꝑ ꝓceptū: nihil ꝓcipit ꝯ ꝓ-
ceptū diuinū: sic ipse supponit. ¶ 2ª rō quā ponit ē talis. 6
ꝑlatus nō est iudex occultoꝝ: sʒ solus deus. vn̄ nō hʒ pote
statē ꝓcipiēdi de occultis. ꝛ si ꝓcipiat nō est obediēdum.
¶ Ad h̄ dicimus ꝙ ꝑlat⁹ exigēs denuntiationē de occul
tis: nō itēdit circa denūtiationes ꝓcedere per viā iudicij.
puta iudex. s. puniēdo ꝛ ꝯdēnando. qꝛ ꝑꝑ vocez vnius nul-
lus pōt iudicialiter cōdēnari. Deut. xvij. ꝛ. xix. sed intēdit
procedere vt pater ꝛ pastor ꝛ medicus curādo vt pōt. ꝛ ꝓ-
seruādo sicut valet sine fame lesiōe: ꝛ sinistre opiniōis oc
casione. Fame. n. lesio ꝛ sinistre opinionis occasio vergūt
in penā publicā. ꝛ non debent infligi pro occultis.

Respōsio ad hec ſm Tho. Qui dicta Tho. in solu
tione huius q̄ōnis: ꝛ in rn̄sione ad arg. in-
spicit ꝛ diligēter ꝯsiderauerit: qn̄. s. faciēda est denūtiatio Ad pm
ꝛ correctio ꝓhabita ꝛ qn̄ nō. ꝛ in quo casu. ꝛ in quo nō: ꝙ Ad 2m
nihil ꝯtra ipsuz faciūt oia que isti garriēdo adducūt itel- Ad 3m
liget euidēter. vn̄ ne semꝑ singulis vbis per singula rn̄dea Ad 4m
tur: applicatio rn̄sionis ad pn̄s per singula pretereat̄. Ta
men qđ ad huiusmodi declarationē dicit idē Thomas su
per. iiij. sentē. distin. xix. q. ij. vbi agit̄ de correctione fra-
terna attēdat̄. vbi sic dicit. In peccatis denūtiādis consi-
derādū est: vtrū peccatū sit omnino occultū: aut ad noti-
tiam alioꝝ deuenerit aut in ꝓmptu sit vt eueniat. Si eni
peccatū iam ad alioꝝ notitiā deuenit: tūc debet denūtia-
ri illi qui habet potestatē corripiēdi. vt qui scādalizati sūt
de culpa edificētur de pena. Si aūt nōdū in publicū de-
uenerit: sed est in via deueniēdi. tūc aut denūtianduz est
vt scādalo futuro occurratur. Si autē sit oīno occultum:
tunc cōsiderādū est vtrū emendatio peccantis expectari
possit ꝓbabiliter aut nō. qđ quidez facile aduerti poterit
si ꝯsideretur: vtrū aliqs ex electione aut passiōe peccaue
rit: siue ex malitia vel infirmitate qđ idem est. qđ perpēdi
pōt ex ꝯditione peccātis ꝛ ex iteratione. qꝛ si aliqs frequē
ter ꝛ quasi icorrigibiliter ꝛ sine freno i peccatū est. lapsus:
signum est ꝙ ex malitia vel electione peccat: ꝛ nō facile
emendat̄. Si autē semel occasione peccādi ablata in pec
catuz ruit: ꝛ postea verecūdiā ꝛ tristitiā de peccato osten-
dit: signū est ꝙ sit peccatū ex passione vel infirmitate. Si
ergo emēdatio speret̄: debet admonitio ꝓcedere: ꝛ denun
tiatio differri quousqʒ videat̄ quātū emēdetur peccator:
nisi forte imineret occasio filis ruēdi in peccatū: quā de-
clinare nō vellet admonitus. tūc eniʒ deberet prelato de-
nūtiari ne in precipitiū iret. Si autē nō speretur emēda-
tio: tūc ꝯsiderandū est an idez peccatū sit infectiuuz alio-
ruz: sicut heresis vel fornicatio: vel aliud huiusmodi. vel
etiā cedat in aliqđ dānū alterius: sicut furtū. homicidiuz
ꝛ huiusmodi. Si eni nō cadit in dānū alterius. nec sit in-
fectiuū alterius. tūc potest denūtiatio differri quousqʒ vi
deatur admonitiōis effectus ꝓcipue si emendationē pro-
mittit. Si autē sit infectiuū alioꝝ: debet denūtiari prela-
to vt gregi suo caueat. vn̄ rōnes istoruz non plus probant
nec ꝓbare possunt: nisi ꝙ in aliqbus casibus denūtiatio
potest fieri ꝑlato: nō prehabita correctione secreta. quod
ꝯcedit Tho. vt patet ex dictis. ¶ Qđ aūt dicūt ad ꝓmā Ad 5m
rationē Tho. ꝙ saluator nō prohibet facere denūtiatio-
nem secretā prelato: verū est ordine debito. Iste autē or-
do vt in casu prout dictū est primo corripiat̄, deinde si se
non

nō correxerit prelato:nō inquā in iudicio presidenti.quia
hoc est dicere ecclesie:sed secretius extra iudiciū existēti.
et sic dicere prelato nō est nisi dicere quasi persone priua
te:que potest ꝓdesse et nō obesse. qr nullus potest magis
ꝓdesse q̄ȝ prelatus.qui tū si admonitus neglexerit corrigi
alijs per quos cōuincendus est si negauerit debet ostēdi.
Iste ordo declaratur in regula beati Augustini.vbi ꝑmo
docet admonitionē fieri q̄ȝ peccatū prelato ostendi. etiaȝ
vbi prelatus nō intendit ꝓcedere per viā iudicij.punien
do publice et cōdēnando:sed tanq̄ȝ pastor et medicus pro
cura adhibēda secretius admonēdo.vnde ipse ait.Prius
prelato debet ostēdi vtiqȝ post admonitionē:vt secretius
Ad 6m correctus nō inotescat ceteris. ¶ Ex quo patet q̄ hoc qd̄
dicunt ad scdam rōneȝ nihil valet.qr ſm preceptū salua
toris satagere debemus peccatū fratris in casu curare so
la secreta admonitiōe si est posse.et h̄ ꝓceptū de correctio
Joā.13. ne fraterna videt̄ ꝓcessisse ex nimia christi dulcedie:qui
cū dilexisset suos in finē dilexit eos.quoꝝ cōscientiā cura
re vult sine oī fame lesione in casu.et qn̄ hoc fuerit posse.

ARticulus Quartus.De hoc qd̄ Thomas.q.ciiij.ar.v.disputat.
vtrum subditi teneant̄ in omnibus obedire
prelatis et superioribus suis.Et in responsiōe
ꝑncipali dicit.Ita mens est sui iuris.et ideo
ſm ea que pertinent ad interiorem motum voluntatis:
homo nō tenetur homini obedire:ſȝ soli deo.tenetur autē
homo homini in his que per corpora exteri⁹ sunt agēda.

i Corruptorium. Istud videtur nobis falsum.
Constat enim q̄ eadem rōne
et intentione quā tenetur qs ad aliquem actum:tenet̄ ad
omnia antecedentia sine quibus actus impleri nō pōt:vt
si teneor īteresse matutinis in choro:teneor surgere de le
cto et ire ad ecclesiam.ergo cū actus corporales in quibus
tenentur subditi obedire prelatis:perfici nō possunt sine
imperio voluntatis:restat q̄ vna et eadem intentione te
2 nentur subditi ad vtrunqȝ.Ex hoc arguitur vlterius. Si
subditi tenent̄ obedire prelatis in actu corꝑali exterius:et
in motu volūtatis qn̄ cōiuncti sunt:multo fortius tenent̄
obedire in solo motu voluntatis si singulariter precipiat̄.
3 eodem modo arguit̄ de motu cognitionis:si prelatus pre
ciperet subditis deliberare super aliquo negocio qd̄ foret
agēdū.vel de aliquo dubio casu quid esset respondenduȝ
estimo q̄ nullus diceret subditos nō teneri deliberare:vt
post secū caute ꝓcederent et sane rn̄derent.Si ergo subdi
ti tenent̄ prelato in actu deliberationis vbi subsequitur
operatio et respōsio:ꝓbabile est q̄ simil'r tenerent̄:si sola
deliberatio eis preciperet̄.Et iō religiosius et verius vidē
tur nobiscū sentire:qui dicūt q̄ per hoc intelligit̄ in oīb⁹
actibus:vt patet in exemplo.si etiam prelatus impossibile
preciperet:saltem voluntate et desiderio:tenetur obedire
subditus.sicut in scdo libro dialogorū scribit Gregorius
de quodā coruo.cui beatus Benedictus precepit vt panē
veneno intinctū portaret in loco vbi a nemine repiretur.
Coruus inquit apto ore expansis alis circa panē cepit dis
currere atqȝ crocitare:ac si apte diceret:et se obedire vel
le:et iussa implere nō posse. ¶ Itē hoc videt̄ ꝯsonū doctri
ne apostolice.Dicit eniȝ Apostolus ad Ephes.vi. Serui
obedite dn̄is carnalibus cū timore et tremore in simplici
tate cordis vestri.Glo.vt sicut ostēditis extra:sic sit in vo
luntate vestra.Vn̄ ibidē subdit Apostolus.Nō ad oculū
seruientes:sed sicut serui christi cū bona volūtate seruien
tes dn̄o:nō sicut hoībus.Hoc vō qd̄ obijcit q̄ rō sui iuris
est:nō cogit.Sicut enim ipsa est iuris ꝓprij.ita in hoie li
bero corpus total'r ꝑtinet ad iudicium rōnis.et sicut ratio
per votū obedientie pōt dare ius alteri qd̄ hēt in corpus,
ita etiam ius qd̄ habet ratione sui ipsius.

Responsio ad hec ſm Thomā.Si dicta Thome
in hac parte intellexissent:ipsimet ista
vba inania reputassent. Vbi eniȝ dic̄ q̄ mēs est sui iuris
intendit q̄ et si in corpore hō hoī iure polytico ac ciuili do
minet̄.ipsa tū mēs huiusmodi seruituti nō substernitur.
qd̄ declarat per vbū Senece li.iij.de bn̄ficijs.Errat si qs
existimet seruitutē in toto hoīe descendere.pars eius me
lior excepta est.corpa obnoxia sunt et astricta dominijs.
Ecce manifestuȝ est q̄ loquit̄ ibi de seruitute et subiectio
ne ciuili qua serui dn̄is subijciuntur:vt filij parentib⁹.qui
bus nō tenētur obedire nisi quantū ad ea que per corpus
sunt exteri⁹ agēda.que.s.per vires corꝑales exequunt̄:ſȝ
a motu volūtatis īterioris impent̄.vn̄ tā ipsa opa q̄ȝ mo
tus volūtatis interiores ordinati ad ipsa ad corpus ꝑtinēt
et ad ea que per corpus sunt agēda. Sicut eniȝ ambulare
et fodere ꝑtinēt ad ea que per corpus sunt agēda:sil'r et vel
le ambulare et fodere ad idē ꝑtinere dicūtur:nō qr actus
exteriores a volūtate eliciant̄:sed qr ab ipsa imperātur.
vn̄ qui tenetur ad huiusmodi actus exteriores obedire.
vbi grā fodere vel ambulare.tenet̄ hoc idem velle. et iō
serui qn̄ nolūt facere ꝓceptū dn̄i sui:puniunt̄ ciuiliter ab
eisdē.Ex his pȝ ad obiecta rn̄sio. ¶ Ad pᵐ enim dōm(vt Ad pᵐ
dictū est)q̄ qui tenet̄ ad actū exteriorē:tenet̄ ad actū vo
lūtatis interiorē et illū actū a virib⁹ inferiorib⁹ elici ꝓci
pientē:sed ex hoc nō sequit̄ q̄ teneat̄ ad actus interiores
simpl'r:put nitunt̄ ꝯcludere ex h̄ in arg.ij.Nō eniȝ seqt̄.
q̄ si tenet̄ aliqs fodere vel velle fodere. q̄ ꝓpter hoc te Ad 2m
neat̄ simpl'r velle qcqd ille vult cui in hoc tenet̄.vbi grā.
Si dn̄s ꝓcipet seruo qui sibi tenet̄ in fossura hn̄ seqt̄ q̄ te
net̄ sibi velle fodere:si tū ꝓcipiat sibi q̄ velit ipȝ regē esse
in hispania:nunqd in hoc tenet̄ ei obedire:friuolum est.
¶ Ad 3m dōm.q̄ act⁹ cognitiōis per quos regulat̄ homo Ad 3m
q̄ȝtū ad act⁹ exteriores.in qb⁹ tenet̄ hō alicui supiori sūt
eiusdē rōnis cū actib⁹ volūtatis a qb⁹ eedē opationes im
perant̄.vn̄ sicut tenet̄ ad actū volūtatis hꝯ opa ꝓcipiētē:
ita tenet̄ ad actū cognitiōis eadē dirigētē.vn̄ sicut tenent̄
velle opari:ita tenent̄ deliberare de ope. siue op⁹ ꝑtineat
ad factionē:cuiusmodi sūt fodere et edificare.vel ad actio
nē:cuiusmodi sunt ꝯsulere et rn̄dere. ¶ Ex his tū nō seqt̄
q̄ simpl'r teneant̄ aliq suis supiorib⁹ in actib⁹ cognitiōis
obedire.Si eniȝ rex ꝓcipet ꝯsiliario suo sibi subdito nun
qd qr tenet̄ cogitare de rn̄sionib⁹ vel ꝯsilio sibi dando:te
net̄ cogitare simpl'r qcqd ipse vult.vbi grā.nūqd per hoc
ad ei⁹ impiū hȝ cogitare de musicis vel geometricis. vel
rē hui⁹ vel illi⁹ opiniōis:ꝯstat q̄ hec friuola sunt. ¶ Qd̄
tandē dicūt de religiosis.q̄ debēt simpl'r in oīb⁹ obedire
saltē volūtate si facultas iplēdi desit.Sciēdū q̄ h̄ sic hēt
itelligi.q̄ q̄ȝtū ad ea solū tenent̄ obedire religiosi que ꝑti
nēt ad regularē obseruātiā:ad quā se voto ꝓfessiōis obli
gauerūt.Si aūt et in alijs obedire voluerint:hoc pertinet
ad cumulū ꝑfectiōis:dū tū illa nō sint ꝯtra deū vel ꝓfes
sionē suā.Nec tū tenent̄ ad mot⁹ sistētes iteri⁹ in mēte:
simpl'r loquēdo obedire.vbi grā.si ꝑlatus ꝓcipiat mihi q̄
sentiā sic vel sic in tali opiniōe:vel q̄ diligā plus vel min⁹
in tali loco vel tali.vel talē hoiem vel talē.diligere plus
vel min⁹ ꝓut ipse facit.nec quo ad huiusmodi actus co
gnitiōis vel volūtatis tenet̄ hō aliqd supiori obtemparare.

ARticulus Quintus.De hoc qd̄ Thomas dicit.q.cx.arti.iiij. vbi
querit.vtruȝ omne mendacium sit mortale
peccatuȝ.in responsione.iij.argumēti.q̄ qui
dam dicūt q̄ omne mendacium sit mortale
pctm̄ in viris ꝑfectis.Sed hoc nō est rōnabiliter dictuȝ.
nulla enim circūstantia aggrauat peccatū in infinitū nisi

que transfert in aliaz spēm. circūstantia aūt persone non
transfert in aliam spēm: nisi forte rōne alicuius annexi.
puta si sit cōtra votuz ipsius. qđ nō pōt dici de mendacio
officioso vel iocoso. ꝛ ideo mendacium officiosum vel io-
cosum nō est peccatum mortale in viris perfectis: nisi for-
te ratione scandali.

Corruptorium.

Istud qđ dicit de mendacio officioso vel iocoso in viris p-
fectis: videt̄ falsuz ꝛ cōtra Augm in lib° de mēdacio. cap.
1 x. Aut inquit nō est credenduz bonis: aut est credendum
illis quos credimus aliqñ mentiri. aut nō est credendum
bonos aliqñ mentiri. Horū triū p̄mū est pernitiosuz. scđz
stultū. Restat ergo vt nunq̄ȝ mentiant̄ boni. hec est ratio
ꝛ illatio Augni. Ex cōclusione aūt Augni arguit̄ sic. Boni
existentes boni nunq̄ȝ mentiunt̄. ergo mendacium pimit
bonitatē: sed nō perimit bonitatē nisi qꝛ est peccatū mor-
tale. ergo mendacium est mortale peccatū. Nec ferat̄ in-
stantia in mendacijs iocosis. qꝛ dicit Aug° lib. p̄. insaruz.
Joci nunq̄ȝ sunt pura mendacia. habent eniz euidentissi-
mam ex pronuntiatione atqꝫ loquentis affectu figuratio
2 nem aiam nequā fallentis. ¶ P̄. si nō est pctm̄ mortale
mentiri officiose. ergo nō est peccatū mortale mētiri pro
salute animarum. qꝛ hoc est summe officiosum. Ex quo
sequit̄ ꝙ nō est mortale mentiri in predicatione fidei ꝛ
morum. qꝛ ibi est maxime salus animaruz. Ex quo sequi
tur ꝙ stultū est credere: etiam predicatoribus mentienti-
bus. ꝛ si hoc stultū est semper credere. est licituz ꝛ non cre
dere. qꝛ fides nō est vtplurimū nisi per auditū p̄dicatio-
nis. ergo a p̄mo si nō est peccatū mortale viris perfectis
mentiri officiose: nō est peccatū mortale nō credere: imo
est stultissimū credere. hoc falsissimum est. ergo ꝛ p̄mum.
¶ Argumēta quibus innitit̄ facile possunt solui. Primū
3 ponitur pro obiectione in cōtrariuz. ꝛ est tale. Sicut dicit
ps. 5. glo. super illud ps. Perdes omnes qui loquunt̄ menda-
cium. Duo sunt genera mendacioꝝ: que nō sunt sine cul-
pa: sed nō cum magna: cū aut iocando aut cōsulendo pro
ximo mentimur. sed omne peccatū mortale hēt grauem
aut magnā culpā. ergo mendaciū iocosuz ꝛ officiosuz nō
sunt peccata mortalia. ¶ Dicendum ꝙ omne pctm̄ mor
tale absolute loquendo est culpa grauis ꝛ grandis. ꝛ hoc
mō. s. absolute loquendo est culpa grauis mendaciuz offi
ciosuz ad minus viris pfectis. loquēdo tñ per compatio-
nē ad grauiorē culpā: tā in canone q̄ȝ in scripturis sancto-
rum. pctm̄ mortale minus graue dicit̄ nō grandis culpa.
sicut Prouer. vi. dicit̄ de furto per cōparationē ad adul-
teriū. Nō est grādis culpa cū qs furatus fuerit. Glo. inter
linearis. Nō est grandis culpa per cōpationē adulterij. Et
glo. magr̄alis. Furtū nō ex se: sȝ ex cōpatione maioris pec
cati. i. adulterij nō grandis culpe est. Sicut de Hierusalē
grauius peccante per pphetā dicitur Ezech. xvi. Iustifica
ta est Sodoma ex te. hec sunt v̄ba glo. Et hoc mō dicitur
in predicta glo. Augni super ps. ꝙ nō est magna culpa pro-
ximo cōsulendo mentiri. Et ꝙ ita intelligat patet per eun
dem in lib° de mendacio obstetricuȝ. Pro mendacio suo
inquit dicunt eas approbatas ꝛ remuneratas a deo. Qui
enim cā nocendi cōsueuit mentiri: multū profecit si iam
consulendi cā mentiat̄. nam in scripturis ipsis iustificata
Sodoma dicit̄ in comparatione scelerati populi Israel.
¶ Scđa ratio quā isinuat est talis. ꝛ hāc ponit in p̄ncipa
4 li responsione: proprie peccatū mortale repugnat charita-
ti. vñ si finis intentus in mendacio nō sit contrarius cha-
ritati. nec mendaciū s̄m hanc rōnē erit peccatū mortale.
sicut apparet in mendacio iocoso ꝛ officioso. in quoꝝ pri-
mo itendit̄ leuis delectatio. ꝛ in alio pximi vtilitas. R̄°
in mendacio officioso bene potest attēdi vtilitas alicuius
singularis persone vel aliquoꝝ. Inde tamen sequit̄ sub-
uersio ꝛ impedimētū fidei ꝛ auctoritatis doctrine catho-
lice. ꝛ hoc in multo pluribus. maxime si viri perfecti men
tiuntur: vt ostensum est. Qđ aūt impedit vel subuertit fi
deȝ: impedit vel subuertit charitatē. ¶ Tertia ratio quā 5
insinuat: est talis. Nulla circūstantia aggrauat peccatum
in infinitū nisi que transfert in aliam spēm. Circūstantia
autem persone nō transfert in aliam speciem. igitur ꝛc.
¶ Ad hoc dicendū est p̄mo interimendo maiorem. Cir-
cūstantia enim psone aggrauat in infinitū peccatuz. i. qđ
est veniale s̄m genus facit mortale. Constat enim ꝙ infir-
mitas. imperitia. malitia sunt cōditiones persone. ꝛ tamē
aliqđ genus peccati qđ est veniale rōne infirmitatis vel
imperitie fit mortale pp̄ter malitiā: sicut dicit Aug° libro
lxxxiij. questionū. q. xxvi. Quisquis inquit nouit quid sit
virtus ꝛ sapiētia dei: pōt estimare que sint venialia pecca-
ta. Et quisquis nouit que sit bonitas dei: pōt estimare qbꝫ
peccatis pena debeatur eterna ꝛ hic ꝛ in futuro seculo.
¶ Item videmus ꝙ carnalis copula solutis est mortale 6
peccatum. cōiugatis autē vel nō est peccatū: vel est pecca
tum veniale. ergo idē actus vel aggrauat̄ vel alleuiat̄ in
infinitū pp̄ter cōiugium vel absolutionē a coniugio. que
tamen nō sunt nisi circūstantie persone. ¶ Item si quis
habet conscientiam erroneā de peccato veniali ꝙ sit mor
tale. ꝛ tamen cū tali cōscientia illud cōmittit: peccat mor
taliter. ꝛ tamen cōscientia erronea siue error conscientie
est cōditio siue circūstātia persone. ¶ Ad argumentum
v̄o dicimus. ꝙ omnibus modis vna p̄missarum est falsa.
Aliqui enim dicunt ꝙ veniale ꝛ mortale sint differentie
essentiales peccati diuidentes peccatum s̄m genus ꝛ s̄m
speciem. ꝛ s̄m istos est maior vera. s. ꝙ nihil aggrauat in
infinitū nisi qđ transfert in aliam spēm. ꝛ minor est falsa.
ꝙ circūstantie persone non aggrauant in infinitum. Alij
dicunt ꝙ veniale ꝛ mortale sunt differentie accidentales
actuū ꝛ peccatorum. sicut album ꝛ nigruz corporis. ꝛ s̄m
illos maior est falsa ꝛ minor vera.

Responsio

ad hec s̄m T. homā. Si mendacium aliqđ nō habet rationem peccati mor-
talis: eo ꝙ nō est cōtra dilectionē dei. cuiusmodi est illud
qđ fit in doctrina religionis. Nec etiam cōtra dilectionē
pximi: sicut illud qđ in detrimētū iustitie v̄git vel in per-
uersionem iudicij ordinatur: sicut cum quis in loco iudi-
cij mendacium dicit. vel al's in nocumentuȝ pximi. Ma
nifestum est ꝙ nec viris perfectis poterit huiusmodi mē
dacium fieri mortale: nisi fuerit contra eoꝝ votum. Per
accidens v̄o potest eis mortale fieri sicut ꝛ alijs. s. ratione
scandali. vel si credant huiusmodi mendacium mortale
peccatum esse: stante eniȝ ista opinione nō poterunt men-
tiri sine peccato mortali. vnde qui sunt huius opinionis:
necesse habent huiusmodi mendacium tanq̄ȝ peccatum
mortale vitare. ¶ Ad p̄m in cōtrariū dōm. ꝙ Aug° facit Ad p̄m
illam deductionē inuestigando. nec intendit illaȝ conclu-
sionē asserere. s. vt nunq̄ȝ mentiant̄ boni. qđ patet ex litte
ra immediate sequēti. Cōsequenter enim ait sic. Ista que
stio est ex vtraqꝫ parte cōsiderata ꝛ tractata nō facile fe-
renda sententia est. Ecce isti adducētes Augm pro se ma
nifeste faciunt cōtra eum: asserentes pro certo qđ ipse re-
linquit sub dubio. Cōclusio tamen illa ꝙ boni nunq̄ȝ mē-
tiant̄: sic potest intelligi: scilicet ꝙ boni nunq̄ȝ mentiunt̄
inquantū boni. qꝛ qđcunqꝫ mendaciū etiā officiosuz vel
iocosuz: cū habeat rōnē peccati: lȝ venialis: defectus qdā
est bonitatis. vel qꝛ boni manentes boni nunq̄ȝ mentiun-
tur peccato pernitioso. ¶ Ad 2m dicendum. ꝙ consequē- Ad 2m
tia nulla est. si peccatum mortale non est mentiri officio-
se. ergo non est peccatum mortale mentiri officiose pro
salute

salute aiaꝝ in predicatione fidei ꝛ moꝝ. huiusmodi eniȝ mendaciū in p̄dicatione fidei ꝛ moꝝ est mēdaciū pnitiosum. nec vllo mō dici poterit pctm̄ officiosum: cum sit contra charitatem dei. fidem ꝛ bonos mores enervans. vnde ꝛ habet rōnē peccati mortalis. ꝛ per ɔ̄ns pnitiosum foret: etiā si fieret pro salute aiaꝝ infinitaꝝ. Preter hoc ipsi supponunt falsum. ꝙ videlȝ huiusmodi mēdaciū possit facere ad salutē aiaꝝ: sicut mēdaciū officiosum facit ad ɔseruatione reꝝ temporaliū. qđ falsum est. qꝛ per mendaciū officiosum pōt qñqȝ hō liberari a morte ꝛ ab alijs malis huiusmodi. sed per mēdaciū in doctrina nō pōt hō liberari a morte eterna: sed magis p̄cipitari in illam. vñ huiusmodi mendaciū pro salute aiaꝝ fieri nō pōt. Si eniȝ quo ad aliqđ posset huiusmodi mendaciū fingi qđ p̄desset: incō-
Ad 3^m parabiliter tamen plus obesset. vñ semp simplr̄ pnitiosum foret. vñ manifestū est ꝙ ista ratio nulla est. ⁋ Qđ dicūt tertio ad p̄mā rōnē Thome. ꝙ absolute loquendo omne peccatū mortale est culpa grandis. ꝛ hoc mō mendaciuȝ officiosum est culpa grauis viris pfectis. hoc patet nō esse veꝝ. Et qđ adducunt de hoc. ꝙ vnū peccatū mortale dr̄ minus graue q̄ȝ aliud: cōcedendū est. Qđ aūt inferunt. ꝙ peccatū officiosum obstetricum hoc mō dicit̄ minus graue peccatū s̄m Aug^m. salua pace eoꝝ nō est veꝝ. verūtñ Augustinus intendit ibi pbare. ꝙ ex hoc ꝙ illud mendaciuȝ nō fuit reprehensum: sicut nec quedā alia mēdacia in lege veteri. cōcludi nō pōt ꝙ huiusmodi mendacia essent laudabilia: ꝛ rōnem boni haberent. Qđ pbat per huiusmodi modū loquēdi in scriptura. Iustificata est Sodoma ꝛc. Unde subdit̄ paꝝ infra. Si vitam moresqȝ sanctoꝝ: ꝛ facta ꝛ dicta cōsideres: nihil tale pferri pōt qđ ad imitatione ꝓuocet mentiēdi. Ex hac littera patet. ꝙ ipse intendit ostēdere. ꝙ mēdaciū nō hēat rōnē boni: in quo debeam⁹ sanctos imitari. ex hoc tñ nō sequit̄ ꝙ sit tātū malum ꝙ
Ad 4^m faciat peccatū mortale: sicut patet intuenti. ⁋ Qđ dicūt quarto ad scđam rōnē Thome. ꝙ in mēdacio officioso: lȝ sit aliqua vtilitas temporalis alicui⁹ psone singularis. tñ inde sequit̄ subuersio ꝛ impedimētū fidei: manifestuȝ est ꝙ nō dicunt veꝝ. Mendaciū enim ad qđ hec sequuntur nō est officiosum: sed pnitiosum. vñ si viri pfecti mentiantur pro aliquo cōmodo temporali aliquo mendacio: ꝙ rōne sui vel scandali supradicta consequat̄. manifestū est ꝙ mortaliter peccant. sed hec nō ɔsequuntur ad mendaciū viri pfecti rōne ipsius mēdacij: nisi fuerit in doctrina. nec rōne scandali vbi nullū cōtingit. qđ fieri pōt quando occulte cōmittit̄. ꝛ sic qđ ad alioꝝ notitiā nullo modo vel de nō facili poterit deuenire. vel in aliquo casu consi-
Ad 5^m mili vbi ratio scandali locū nō habeat. ⁋ Qđ dicunt quinto ad tertiā rōnē Thome: cōclusionē p̄mo fore interimendaȝ. manifestū est ꝙ dicunt cōtra artē ꝛ ordinē respondēdi. Primo eniȝ esset illatio impediēda. vel aliqua p̄missarum interimēda. Ipsam et̄ ɔclusionē nō interimunt s̄m ꝙ infert̄ ex premissis. qđ pȝ. qꝛ nulla ɔditio psone auget peccatū in infinituȝ: nisi fuerit talis que possit transferre vel transferat actū in aliā spēm: cuiusmodi nō est circunstantia psone: de qua intendit in ꝓpositione minore. qm̄ status viri perfecti de quo intendit: nō transfert actū illū qui de se est peccatū veniale in aliā spēm. vt. s. sit mortale nisi fuerit ɔtra suū votū: vt dictū est. ⁋ Quod ergo dicit p̄mo. ꝙ malitia. imperitia vel infirmitas sunt ɔditiones psone. qđ veꝝ est. sed manifestū est ꝙ faciunt in aliā speciem transire. vñ nō solū qñ fit ex imperitia vel infirmitate: est peccatū veniale: sed etiā illud qđ de se est indifferens si ex malitia fiat in aliaȝ speciem transfert. ꝛ est mortale: sicut frangere festucā ex malitia vel ex ɔtemptu dei. Auctoritas vō quā adducūt: nihil facit pro eis. nec est ad ꝓpositum. qꝛ enim viri a deo illustrati possunt discernere inter peccata venialia ꝛ mortalia predicta: nulli dubium. put dicit auctoritas. sed qđ ad Thomā. ⁋ Qđ vō dicunt Ad 6^m
sexto. q̄ȝ status cōiugati ꝛ soluti pertinent ad cōditionem persone: veꝝ est. sed nō est minus manifestū qȝ sint conditiones facientes actū transire de vna specie in aliam. ꝛ ideo instantia illa sicuti precedens nulla est. ⁋ Eodē mō Ad 7^m
dicendum est de instantia tertia. Cōscientia eniȝ erronea est circūstantia faciens actum transire in aliā spēm. vnde nec ista instantia aliqđ valet. ⁋ Quarta vō instantia de statu innocentie ꝛ nāe lapse: que dicuntur circūstantie vel cōditiones psone: nō est multum ad ꝓpositū. Sine enim in statu nature cōdite in innocētia possent fuisse peccata venialia siue nō: nullo mō potuit ibi poni peccatū mortale nisi auerteret a fine. vñ si aliquis actus hic nō auertat a fine: qui tamen ibi auertisset. manifestū est ꝙ ratione huiusmodi circūstantie. s. status innocentie huiusmodi act⁹ in aliam speciē transisset. vnde patet ꝙ nec instantia ista aliquid valet. ⁋ Quod tandē dicunt respondendo ad argumentū: qđ debuerunt prius soluisse q̄ȝ conclusionē falso; vt iam patet interemisse omnibus modis vnā premissarum esse falsam. Si placeat eis ad presens audire: ipsi dicunt falsum. Maior enim ꝓpositio: scilicet ꝙ circūstantia nō aggrauat in infinitū nisi que ꝛc. manifestissime vera est. Similiter minor ꝓpositio. s. ꝙ huiusmodi circūstātia persone. s. status perfectionis nō facit actum qui non est contra votū pfessionis transire in aliā spēm est eque vera. Qui vō ponunt peccatū mortale ꝛ veniale differre essentialiter: ꝛ predictā maiorē verā simplr̄ in vtroqȝ verum dicunt. Sed in tertio. s. ꝓpositionē minorē interimēdo mentiunt̄. sicut patet ex dictis. ⁋ Qui vō dicūt pctm̄ mortale ꝛ veniale differre accidētaliter solū ꝓpositioneȝ maiorē interimentes in vtroqȝ mentiunt̄. Et sic tam qđ isti pro se dicūt q̄ȝ qđ ab alijs pro se adducūt mēdacio vel falsitate ad min⁹ vtpote doctrina falsa inenit̄ admixta.

Articulus Sextus vbi dicit Tho^as in questione. clxxiij. ar. iiij. qđ disputat. vtꝝ pphete semp cognoscāt ea que pphetāt: in visione pncipali tangens plures modos. qb⁹ mens pphete tāgit̄ a spūsancto. Cū spūssanctus mouet mentē alicui⁹ qñqȝ quidē vt intelligat quid significet hoc: sicut pȝ de Hieremia: qui abscōdit in eufrate lumbare suū: vt habet̄ Hiere. xiij. Qñqȝ vō mat. 27
nō intelligit. sicut milites diuidentes vestimenta christi. Joā. 19.
nō intelligebant qđ significaret.

Correptorium. Istud nō videt̄ nobis veruȝ: scilȝ ꝙ spūssanctus moueret mentes militū ad hoc faciendum: sed cupiditas si pauperes fuerunt. vel s̄m alios ludus ꝛ derisio si diuites fuerūt ꝛ nō indigentes talibus vestimentis. qꝛ qua ratione possunt dici moti a spūssancto ad faciendū illam diuisionē: qꝛ significatiua erat diuisionis ecclesie per hereticos. vel alicuius cōsimilis mysterij. pari ratione dici posset. ꝙ moti a spūsancto crucifixissent christum. Quia vt dicit Aug⁹ in ench. cap. lxxx. Illa crucifixio figuratiua fuit spūalis crucifixionis. De qua dicit Apostolus ad Galath. v. Qui autem christi sunt carnem suam crucifixerunt. Pari etiā
ratione dici posset ꝙ Caim motus a spūsancto occidit fra- Gen. 4.
trem suuȝ. qꝛ illa occisio significatiua fuit occisionis christi a fratribus suis: scilicet iudeis. Sȝ nullus hoc diceret. Nec oportet si ordinatio diuisionis vestimentoꝝ ad significanduȝ aliquid in ecclesia fuerit a spū sancto. ꝙ propter hoc ipsum fuerit a spū sancto. Sicut enim homo lapidem vel lignuȝ vel quācunqȝ materiā quā ipse nō fecit pōt ponere in signum ita spūssanctus: imo multo fortius.

Responsio ad hec ꝼ꞉ Thomã. Nullũ incõueniẽs
est ponere: sed satis consonat veritati
ꝙ milites a spũ sancto mouebant̃. ꝙ christi vestimẽta di/
uidentes: presagio futuroꝝ. precipue cũ actus iste diuisio/
nis in se cõsideratus nõ sit peccatũ: ꝫ actus indifferẽs cõ
probet̃. vñ argumẽta que adducũt nullius põderis sunt.
Crucifixio enim christi maximũ peccatũ fuit ipsis crucifi
xoribus. vñ ipole est dicere ꝙ ad hoc ipsi a spũ sancto mo
uerent̃. nõ sic aũt actus diuisionis vestimẽtoꝝ. ꝑcipue si
in se cõsideret̃: scilꝫ circumscripto odio ꝛ ꝯtumelia chri/
sto illata. ꝛ preter hoc crucifixio christi sub ea ratione qua
a iudeis illata. sub qua rõne peccatũ erat: nõ significabat
crucifixionẽ spũalem in fidelibus sub ea rõne qua a chri/
sto suscepta. cuius exemplo qui sunt christi: carnem suam
cũ vitijs ꝛ ꝯcupiscẽtijs crucifixerũt. Et cõstat ꝙ christus
ad illã crucifixionẽ suscipiendã a spũ sancto mouebatur.
Silr occisio Abel sub ea rõne qua fuit a Caim illatã ꝛ pec
catũ: nõ fiebat instinctu spũssancti. catenus tñ qua fuit ab
Abel suscepta patienter. qõ sine instinctu spũssancti fieri
nõ potuit. occisionem christi a iudeis congrue spũssancto
ordinante potuit significare. Ex his liquet ꝙ ista reprehẽ
sio facta est sine causa. ¶ Qõ võ dicunt. ꝙ sicut hõ potuit
aliquid ordinare. ꝛ pro signo statuere rẽ quã ipse nõ fecit.
Ex quo cõcludunt ꝙ multo fortius hoc põt spũssanctus:
pueris liquet ꝙ nõ cõcludũt. Nihil est eniꝫ in reꝝ nã qõ
possit substerni habitudini vel relationi signi. siue sit sub/
stantia siue accidẽs siue actio quecunqꝫ inquãtũ ens est.
qõ nõ causet̃ aliquo mõ a spũ sancto. vñ peccatũ quantuꝫ
ad id qõ carentie ꝛ deformitatis in ipso est. sub qua rõne
nihil dici potest: non est ordinabile ad significandum ali/
quid a spiritusancto. vnde in summa nihil est qõ dicunt
contra Thomam in proposito.

ARticulus Septim⁹. De hoc qõ dicit
Thomas. q. clxxiij. arti. ij.
vbi querit. vtꝝ visio ꝓphetica semper sit cuꝫ
abstractione a sensibus corporis. In respõsio
ne ꝑncipali dicit. ꝙ alienatio a sensib⁹ in pro/
phetis nõ fit cũ aliqua inordinatione nature: sicut in arre
ptitijs vel furiosis: sed hꝫ aliquã cãm ordinatã: sicut per so
mniũ vel per vim animalẽ: sicut per vehementiã cõtem
plationis. sicut de Petro legitur Act. x. Cũ oraret in cena/
culo factus in excessu mẽtis. vel v̾tute diuina rapiente. ꝼꝫ
illud Ezech. ꝓ. Facta est super me manus domini.

Corruptorium. Si intelligamus scdm mem
brum sine exclusione diuine
v̾tutis: sic vt vis animalis vel vehementia cõtemplatiõis
dispositio sunt ad raptũ ꝛ excessum qui fit. siue complet
in contemplatione per diuinam v̾tutem. sic videt̃ habere
veritatem. qñ Petrus in oratione erat qñ cecidit sup eũ
excessus mentis ꝼm textũ. Si võ intelligat̃ secundũ mẽ/
brum cum ꝑcisione ꝛ exclusione. sicut diuisio ꝑma facere
pretendere videt̃. qꝛ diuisio est disperatoꝝ ꝛ sepatorum.
¶ Tertiũ mẽbꝝ est. ꝙ qñqꝫ fit ex v̾tute diuina. Si autẽ
fiat solum ꝓpter vim animalẽ ꝓpriã ex vehemẽtia con/
templationis oio est falsuꝫ ꝛ incõueniẽs. qꝛ textus videt̃
ꝯtrari⁹. Si enim ꝓpria v̾tute fuisset raptus: nõ dixisset. ce
cidit sup eũ: sed factus est in excessu. vel alienatus est. vel
aliquid tale. ¶ Itẽ ꝑmittit̃ ꝙ Cornelius in visione vidit
angelũ dñi intrãtẽ ad se. ꝛ dixit ei ꝙ Petꝝ accersiret: hic
tibi dicet qd te oporteat facere. Et nũtijs venientibus di/
ctum est. ꝙ mactaret ꝛ mãducaret. in quo accepit reuela/
tionẽ de cõuersione gẽtiũ. ergo visio Petri ordinabat̃ ad
visionẽ Cornelij. Sicut ergo illa fuit diuinitus missa: ita ꝛ
excessus Petri. ¶ Ulterius est ꝯtra Aug᷑. xij. sup Gen.
ad lr̃am. vbi dicit. ꝙ nulla visio est significatiua: nisi assũ/
pto spũ humano ꝛ a spũ creato bono vel malo. vel a spũ
diuino. Si ergo visio Petri est significatiua ꝛ ꝓphetica. g̃
fuit spũs eius assumptus a supiori v̾tute: nõ a spũ malo. qꝛ
tũc fuisset arreptitius vel ꝓpheta falsus. qõ est incõueni/
ens de tãto aplo. Dicere ergo a spũ angelico bono iussu di
uino vel imediate a spũ sancto. Et reddit rõnẽ Aug⁹ quia
vim nõ hꝫ aia humana diuinatiõis vt qdã dixerũt. ergo
ille excessus Petri nõ fuit tñ per vim animalẽ vt dicit:
sed cecidit sup eũ. vt textus dicit. Et ipsemet Thomas. q.
clxxv. arti. ij. in responsione ꝑmi argumenti cõtrariũ di/
cit. ꝙ mens Petri fuit rapta diuinitus. qñ cum oraret: ce
cidit super eum excessus mentis.

Responsio ad hec ꝼm Thomaꝫ. Tho. intendit di
cere ꝙ ꝓphetia vera semꝑ fit per diui/
nã v̾tutẽ ꝑncipalr: illam tamen alienationẽ in sensibus ꝓ
phetis factam. qñqꝫ dicit fieri mediãte somnio. qñqꝫ per
vim aialẽ ex vehementia ꝯtẽplationis. qñqꝫ sine his repẽ
te fit mediante v̾tute diuina. Nec itendit dicere ꝙ ipsa ꝓ
phetia fiat per solam vim aialẽ. put ipsi sibi iponũt ꝛ fal/
so. ¶ Qui eniꝫ dicunt ꝙ diuisio sua hoc ꝑtẽdit: qꝛ diuisio
disꝑatoꝝ esse dꝫ. falsuꝫ dicũt. qꝛ ipse nõ facit illã diuisio/
nem ex qua hoc ꝯcludi posset rõne dicta. Nõ enim dicit
ꝙ ꝓphetia qñqꝫ fit per somniũ. qñqꝫ per vim aialẽ. qñqꝫ
per diuinã v̾tutẽ. imo ꝙ ad ipsam alienationẽ qñqꝫ facit
somnus. qñqꝫ vis aialis. qñqꝫ fit v̾tute diuina sine his vt
dictũ est. ita ꝙ semꝑ ipsa ꝓphetia fit sancti spũs illustratio
ne. vñ nõ dicit ꝯtra Aug᷑ nec ꝯtra textũ. nec ꝯtra seipsuꝫ
vt ipsi verba eius vt videt̃ nõ itelligẽtes. ꝛ suã sniam pro
priã ꝑferentes salua pace sua min⁹ beniuole ꝓtestantur.

ARticulus Octauus de hoc quod dicit
Thomas in. q. clxxx. ar. viij.
querẽs de diuturnitate in cõtẽplatiõe. ꝙ pote
est diutius magis ꝑsistere in ope cõtemplatiue
q̃ꝫ actiue ẽt in statu huius vite. Cuius ratio est
qñ cõpetit nobis ꝼm actionẽ incorruptibilis ꝑtis aie. s. in/
tellectus. cuius signum est ꝙ durat post hanc vitam. Alia
ratio est: qꝛ in huiusmodi operibus nõ laboramus.

Corruptorium. Sed hoc esse falsuꝫ docet ex
perientia. Si enim operatio
cõtẽplatiue est meditatio. lectio. orõ ꝛ silia. experimur ꝙ
in huiusmodi paꝝ possum⁹ imorari. vix eniꝫ ad momẽtũ
intẽtio põt figi ꝛ teneri in vno statu: imo distrahit̃. ꝛ inci/
pit euagari. Cuius rõ põt esse triplex. Una est ꝓpter curã
corpis aialis: ꝛ sarcinam carnis corruptibilis. Nã Sap. ix
dr̃. Corpus qõ corrũpit̃ aggrauat aiam: ꝛ terrena cogita/
tio deꝑmit sensuꝫ multa cogitãtẽ. vñ dormiẽte corpe ex
terno ꝛ indigẽtia corpis terreni sollicitante: spiritũ vix ad
momentũ permittit̃ animus ad supiora itẽdere. ¶ Alia
rõ est ꝓpter improbitatẽ sensuũ: quoꝝ phantasmata in/
trant ad aiam: ꝛ ꝑturbãt eius quietẽ: adeo vt per momen
tum vix possit quiescere. vnde improbo incursu phanta/
smatũ turbat̃ cordis sabbatum. Operationes võ contem
platiue indigent ocio ꝛ quiete. Et ꝓpter hoc Aug⁹ in. iiij.
de trini. In prologo. Ego sentio ingt quanta figmenta per/
currit cor humanũ. ¶ Tertia rõ est ꝓpter difficultatem
ꝛ subtilitatem rerum. que sunt obiectum cõtemplatiue
ad quas vix mens humana pertingit. Obiectum enim cõ
templatiue sunt res eterne ꝼm Apostoluꝫ. contemplanti/
bus nobis que nõ videntur. Et Aug⁹. xij. de trini. dicit. ꝙ
ꝑs supior cuius est ꝯtẽplatiua aspicit ad eterna. q̃diu aũt
corruptiõi subditi sum⁹: vix ad momẽtũ ad res eternas
intendere possumus. ad illas eniꝫ oculus est excecat⁹: ꝼꝫ
Hugonem. ¶ Ad rõnes suas dico. Ad primã. ꝙ q̃uis cõ
templatio sit operatio incorruptibilis ꝑtis. ac per hoc re/
maneat post hanc vitã. tñ q̃diu hic viuimus: tũ ꝓpter di
stractionem

stractionē ⁊ sollicitudinē quib⁹ aīa circa corpus intendit. tū ꝓpter turbationē phātasmatū in his paꝝ ꝑmittit̄ aīa imorari. Q̄diu eniz est in statu vie: est aptior ad opera actiue. Opera enim cōtemplatiue quodāmodo vie statū transcendūt. ¶ Ad 2ᵐ dōm. ꝙ in huiusmodi nō laboramus: put labor dicit motū corporis: aut put ex motu corporis causatur. sed tñ quāto altius eleuatur. ⁊ ad opera spūalia intendit vehementius: tanto minus curā corporis gerit. ⁊ inde est ꝙ aliqñ ex eius vehementia hō a corporis sensibus alienat̄. eo ꝙ aīa corpus destituit. ⁊ in talibus magis lassatur ⁊ eneruat̄ q̄ȝ in alijs. ⁊ tanta posset esse vehementia ꝙ anima a corpore separaret̄. ¶ Preterea quātūcunqȝ laboret corpus in operibus actiuis. ille labor qñqȝ hēt recreationem ⁊ solatiū annexum: nec requirit tantā intētionem sicut opera contemplatiue.

Responsio ad hec ſm Thomam. In primis iponunt ei falsum. nō eniz dicit cōtemplatiuam magis diuturnā q̄ȝ actiuā in statu vie: sed solū ipsaȝ esse diuturnā veꝝ est. pro huiusmodi rōnem assignat. qꝛ cōtemplatiua in vita remanet futura. Cui tñ hō diutius possit insistere: ꝯtemplatiue videlicet vel actiue nō dicit. Sed solū declarat qualiter cōtemplatiua in statu vie pōt esse diuturna: maxime q̄ȝtū ad actum citra sui summum put dicit in responsione. ad 2ᵐ argumētū. ¶ Rōnes vō ⁊ auctoritates quas ponit satis ꝓbant ꝙ hō non pōt diu imorari in actu cōtemplationis summo. in quo ipsa beatitudo eterna p̄libat̄ ſm Augᵐ. In alijs tamen actib⁹ ad contemplatiuā pertinentibus: cuiusmodi sunt inuestigare. legere. ⁊ orare: pōt homo in statu vie quo ad maiorem eius partē pro tempore dico vigilie. put docet experiētia imorari. His visis obiecta soluunt̄. Q̄ȝ vō dicūt ad argᵐ. pᵐ Thome. ꝙ turbatio ⁊ distractio phantasmatū ipediūt morā contemplationis in statu vie. veruȝ dicunt quo ad
ps.33. actū eius summū: in quo gustamus. qm̄ suauis est dominus. nō tamen impediunt actus eius inferiores p̄dictos: vt patet in multis: quoꝝ vita totaliter huiusmodi actibus dedita est. ¶ Q̄ȝ vō dicunt ad secundū. ꝙ quanto mens altius eleuat̄ ad spiritualia ⁊c. verum dicunt quo ad hoc. verūtamen al's posset ex alia parte labor magis intendi. nec iste labor excessiuus est supra vires nāe in contemplatione nisi qñ exercet̄ cōtemplationis actus iste summus. vel qꝛ alijs actibus citra sūmuȝ insistitur supra modum.

Articulus Nonus de hoc quod dicit Thoᵃˢ. q. clxxxiiij. arti. iij. vbi querit. vtꝝ perfectio vite cōtemplatiue cōsistat p̄ncipaliter in preceptis vel cōsilijs: Et in rñsione p̄ncipali dicit. ꝙ perfectio vite christiane per se ⁊ etiaȝ essentialr̄ cōsistit in charitate dei ⁊ ꝓximi: que charitas est finis de qua dātur p̄ncipalia precepta diuine legis. vñ pȝ ꝙ ꝑfectio p̄ncipalr̄ in p̄ceptis cōsistit. scd̄ario aūt ⁊ instrumētalr̄ cōsistit ꝑfectio in ꝯsilijs: que oīa sicut p̄cepta ordinant̄ ad charitatē: ſȝ aliter ⁊ aliter. Nam p̄cepta ordinant̄ ad remouendū ea que sunt cōtraria charitati: cuȝ q̄bus charitas esse nō pōt. Cōsilia aūt ordinant̄ ad remouendū impedimenta actus charitatis. qui tñ charitati nō contrariantur. sicut matrimonium ⁊ occupatio negociorum secularium.

Corruptorium. Hec est abbreuiatio cōclusionis sue. hec rō ad hoc deducit sermonē. ꝙ humana ꝑfectio cōsistit essentialiter in duobus preceptis charitatis. In alijs aūt ꝯsilijs ⁊ p̄ceptis que ordinant̄ ad charitatem consistit instrumentalr̄. ⁊ ꝙ ille sit intellectus eius patet ex ꝯclusione per hoc qȝ dicit infra. q. clxxxv. eodē ar. vi. in respōsione p̄ncipali. dicit eniz sic. perfectio vite christiane nō cōsistit essentialr̄ in voluntaris paupertate. sed voluntaria paupertas instrumētalr̄ opat̄ ad ꝑfectionem vite. Et hoc videt̄ nobis sufficienter i dictū. ⁊ qꝛ intelligit hoc ex cōclusione: videt̄ nobis falsuȝ. Cōstat enim ꝙ in alijs preceptis ⁊ cōsilijs cōsistat ꝑfectio essentialiter ⁊ nō tm̄ instrumētalr̄. qȝ sic ostēdi pōt. Ois v̄tus est eēntialiter ꝑfectio. Dicit enim ph̄s. vij. phyficoꝝ t.cōᵐ.18. virtus quedā perfectio est. vnūqȝqȝ enim tunc perfectuȝ est qñ attingit terminū virtutis ꝓprie. ¶ Et iteꝝ. ij. eth̄. v. cap. Omnis virtus cuiuscūqȝ virtus fuerit perficit habentem: ⁊ opus eius bonū reddit. ⁊ cōstat ꝙ humana perfectio cōsistit essentialiter in omni virtute. ⁊ si perfectio cōsistit essentialiter in v̄tutibus. multo fortius in operib⁹ virtutū. nam virtutes sunt ꝓpter opera. Ait enim ph̄s. ij. t.cōᵐ.77. celi ⁊ mundi. omnis res cuius opatio est fit ꝓpter operationē suā. Et iterum etiā opera sunt perfectiones v̄tutuȝ. habitus enim sunt ꝑfectiones p̄me. operationes vō sunt ꝑfectiones postreme quasi perfectiōes ꝑfectionū. ⁊ si ꝑfectio cōsistat essentialr̄ in virtutib⁹ ⁊ in operationib⁹ virtutum. ergo essentialr̄ in obseruantia moraliū v̄tutū ⁊ consiliorum. Precepta enim moralia nihil p̄cipiunt nisi virtutes ⁊ operationes v̄tutum. ⁊ ꝓhibent cōtraria. ⁊ consilia etiā nihil aliud consulunt. Ex his pȝ ꝙ ꝑfectio hoīs in via cōsistit essentialr̄ nō solum in preceptis charitatis sed etiā in p̄ceptis moralib⁹ ⁊ ꝯsilijs: nihilominus tñ concedi debet ꝙ in eisdē ꝯsistit ꝑfectio instrumentalr̄. Neqȝ hoc est incōueniēs. Sil'r huius videm⁹ etiā in nā. nā in corporibus aīaliū videm⁹. ꝙ perfectio eoꝝ ⁊ essentialr̄ ⁊ instrumentalr̄ cōsistit in membris ⁊ organis sensuū. Nā mēbra ⁊ organa sunt instrumēta toti⁹ corꝑis. ⁊ sunt ꝑtes integrātes eēntiā ei⁹. In sanctis etiā videm⁹. ꝙ scie rōnales sunt instrumēta ph̄ie ⁊ ꝑtes essentiales eius. sicut dicit Boeti⁹ in cōmēto Porphyrij in p̄ncipio. Sil'r ⁊ v̄tutes alie a charitate ⁊ opa eaꝝ ꝑfectiōes sunt. ⁊ nihilominus cooperantia ⁊ ordinata ad vlteriorem perfectionē. Etiā ipsa charitas vie est ꝑfectio. ⁊ nihilominus īstrumētū ordinatū ad btitudinē. Et ꝓpter hoc dicit magister sniaꝝ. lib. p̄. dis. pᵃ. cap. penultimo. ꝙ v̄tutes ꝓpter se appetēde sunt ⁊ amāde: ⁊ ꝓpter btitudinē. ꝓpter se ergo ꝑfectiōes sunt ꝓpter beatitudinē ergo īstrumēta. Et per hoc pōt exponi illa auctoritas Joānis cassiodori de collatiōib⁹ patrū. quā ille allegat: que talis est. Jeiunia. vigilie. meditatio scripturaruȝ. nuditas ac p̄uatio oīuȝ facultatū: nō ꝑfectio: sed ꝑfectiōis instrumenta sunt. qꝛ in istis nō consistit disciplina illius finis. sed per illa ꝑuenitur ad finē. Intelligenduȝ est eniȝ ꝙ illa nō tm̄ sunt perfectio. i. perfectio vltima que est charitas ⁊ mentis puritas. sed ita sunt ꝑfectiōes ꝙ sunt īstrumenta ꝑueniēdi ad vltimā ꝑfectionē in via. sic ergo habetur ꝙ ꝑfectio hominis in via ꝯsistit in p̄ceptis moralibus ⁊ cōsilijs essentialr̄: sed aliter ⁊ aliter. Duplex eniȝ ꝑfectio solet distingui a magistris. Una est ꝑfectio sufficiētie ⁊ necessitatis. Alia est abundātie ⁊ superogationis. Prima cōsistit p̄ncipalr̄ in obseruantia p̄ceptoꝝ. qꝛ in illis pōt esse absqȝ ꝯsilijs ⁊ in ꝯsilijs nō pōt esse absqȝ illis p̄ceptis. Sȝ alia ꝑfectio abundātie ⁊ superogationis ꝯsistit nō solū in p̄ceptis nec in cōsilijs solū. sed in ambobus simul. Sȝ in q̄b⁹ p̄ncipalr̄ dicim⁹ vt nobis videt̄. qꝛ p̄ncipalr̄ in ꝯsilijs signū est ꝙ ad hoc ꝙ ingrediētes religionē. ⁊ vouentes ⁊ inducētes eos ad hoc vel oēs vel pro maiori ꝑte: dirigunt intētionē suā: hi vouēdo: illi inducēdo ad obseruantiā ꝯsilioꝝ: ⁊ nō ad obseruantiā p̄ceptoꝝ. neqȝ simpl'r neqȝ ꝑfectius q̄ȝ in seculo. Frustra aūt ad hoc dirigerēt intētionē: nisi in hoc consisteret p̄ncipaliter perfectio quā intendūt. ¶ P. ipsa obseruatio consiliorum est essentialiter perfectio: ⁊ non perfectio necessitatis. hoc constat. est ergo perfectio abundantie essentialiter ⁊ supererogationis: non

tũ ipsa essentialis perfectio. Certũ est aũt ꝙ per illud hẽt
hõ perfici p̄ncipalius quocũqȝ genere perfectionis:qõ est
ipsa perfectio essentialiter. q̄m per id qõ nõ est ipsa perfe-
ctio essentialiter. p̄ncipalius enim perficitur hõ perfectio-
ne abundantie ⁊ supererogationis per consilia q̄ȝ per pre
cepta. Sic ergo patet (vt videt̄) ꝙ perfectio hominis in
via cõsistit nõ solũ instrumẽtaliter:sed essentialiter in cõ-
silijs ⁊ in oĩbus preceptis moralibus. Patet ergo ꝙ perfe
ctio abundantie siue supererogationis principalius consi
stit in ↄsilijs q̄ȝ in preceptis alijs a charitate:siue a prece-
ptis charitatis. ¶ Ulterius dicimus. ꝙ si aliqua ꝑfectio-
p̄ncipalius cõsistit in preceptis alijs a charitate q̄ȝ in con
silijs:maioris meriti est obseruatio consilioꝝ ⁊ perfectio
illa:q̄ȝ obseruantia p̄ceptoꝝ ⁊ perfectio illa. Hoc manife-
ste patet loquẽdo de obseruantia p̄ceptoꝝ per se:sicut cõ-
muniter obseruant̄ a secularibus. ⁊ de obseruãtia ↄsilioꝝ
a religiosis. Religio enim obseruãdo consilia obseruat ⁊
precepta necessitatis perfectiori mõ q̄ȝ seculares. dico pro
maiori parte. ⁊ nullus dubitat quin perfectius sit ⁊ maio-
ris meriti obseruare vtrũqȝ simul q̄ȝ precepta solum. Et
hoc in viris religiosis:qui ambo simul obseruãt ꝑfectius.
⁊ maioris meriti esse videt̄ ꝙ obseruant cõsilia q̄ȝ ꝙ ob-
3 seruant precepta alia a preceptis charitatis. ¶ Et ad hoc
facit auctoritas Ambrosij. libro de offi. cap°. x. Officiũ in-
quit omne aut medium est aut perfectũ: qõ scripturarũȝ
sacrarũ auctoritate ꝓbare possumus. Nõ homicidiuȝ fa-
Exo.20. cies. non adulterabis:nec falsum testimoniũ dices:hono
mat.19. ra patrem tuum ⁊ matrem tuam:diliges ꝓximuȝ tuum
sicut teipsum. hec sunt media officia q̄bus aliquid deest
Mat.5. ⁊ paꝝ infra. Si vis ꝑfectus esse:vade ⁊ ven. oĩa que ha. ⁊
se. me. Et ꝙ orandũ dicit pro calumniãtibus ⁊ ꝑsequẽti-
bus. ⁊ benedicere maledicẽtibus:hoc ostẽdit christus nos
debere facere:si volumus esse perfecti sicut pater noster
qui est in celis:hoc ergo perfectũ est officiuȝ. Ex his ergo
4 v̄bis Ambrosij patet ꝓpositũ vt videt̄. ¶ P̄. vnuȝ opus
est magis meritoriũ reliquo:vel ꝓpter maiorem arduita
tem operis:sicut ieiuniũ in pane ⁊ aqua q̄ȝ in pane ⁊ vino
⁊ piscibus. vel ꝓpter maiorẽ voluntatẽ operantis. Uerbi
gratia. Si duo opera per oĩa fuerint paria:hoc excepto ꝙ
vnũ fit libentius q̄ȝ reliquũ. Constat ꝙ magis meritoriũ
est qõ libentius fit. Sed hec duo cõcurrere vident̄ in ob-
seruatione consilioꝝ respectu obseruationis p̄ceptorum.
Opera eniȝ ↄsilioꝝ magis ardua sunt q̄ȝ opera p̄ceptoꝝ.
Maius enim est abstinere ab omni cõcupiscẽtia carnali
q̄ȝ cõtinere tm̄ ab illicita. Etiã maius est ↄtemnere omne
5 dominiũ ⁊ possessionẽ q̄ȝ solũ illicitaȝ. ¶ Item opera cõ-
silioꝝ obseruant̄ q̄ꝛ cõsulta sunt. ⁊ opera p̄ceptoꝝ q̄ꝛ pre-
cepta sunt. dico per se loquendo. Certũ est auteȝ ꝙ ille li-
bentius operat̄ qui operat̄ solo intuitu id qõ cõsultuȝ est
q̄ȝ qui operat̄ solo intuitu hoc qõ p̄ceptũ est. ergo vtroqȝ
mõ maioris meriti est obseruatio cõsilioꝝ q̄ȝ preceptoꝝ.
ergo obseruatio ↄsilioꝝ est maioris perfectionis in eodeȝ
c°.17. q̄ȝ obseruatio preceptoꝝ. ¶ P̄. a pħo habet̄. viij. topicoꝝ
ꝙ maiori bono maius malũ opponitur:nisi vnuȝ inferat
alterũ. Tunc enim minori bono opponit̄ maius maluȝ:
sicut patet in viuere ⁊ feliciter viuere. Maius enim bo-
num est feliciter viuere q̄ȝ viuere. ⁊ tamen magis maluȝ
est nõ viuere q̄ȝ non feliciter viuere. q̄ꝛ infeliciter viuere
infert viuere. Cum ergo ad obseruantiã ↄsilioꝝ sequatur
obseruantia p̄ceptoꝝ ⁊ nõ ecõuerso:⁊ maius malũ sit trãs
gressio p̄ceptoꝝ q̄ȝ cõsilioꝝ:sequit̄ necessario ꝙ obseruã-
tia p̄ceptoꝝ sit minus bonum q̄ȝ obseruantia ↄsiliorum.

Responsio ad hec ſm Thomam. Sciendum ꝙ
duo falsa dicũt quibus innituntur ad
dicta Thome improbanda. Primũ est. precepta tm̄ ordi
nantur ad perfectioneȝ necessitatis volentes: vt patet ex
dictis eoꝝ. ꝙ virtus vel actus v̄tutis nõ cadit sub prece-
pto nisi in gradu infimo. quo nõ posito necesse est ꝑfectio
nem vite christiane nõ haberi. ¶ Scdm̄ est. ꝙ consilia ⁊
quedã precepta moralia ordinant̄ ad virtutes ⁊ ad actus
v̄tutum in gradu vlteriore in quo consistit perfectio ma-
ior:quaȝ dicunt ꝑfectionem abundãtie. vtriusqȝ falsitas
patet ex doctrina Thome in illa. q. clxxxiiij. arti. iij. in il-
la responsione p̄ncipali sic dicetis. Dilectio dei ⁊ ꝓximi
nõ cadit sub precepto ſm aliquã mensurã. ita ꝙ illud qõ
est plus sub cõsilio remaneat. vt patet ex ipsa forma pre-
cepti que ꝑfectionem demõstrat: vt cum dicit̄. diliges do
minũ deum tuuȝ ex to. ⁊c̄. Totũ enim ⁊ perfectum idem
sunt ſm phm. Et simil'r cũ dicit̄. Dilige ꝓximũ tuũ sicut 3.phic.⁊
teipsum. Unusquisqȝ aũt seipsum maxime diligit. vnde t.ↄ^m.64
patet ꝙ actus dilectionis minime gratificantis nõ cadit i.celi. t.
sub preceptoꝛ ita ꝙ preceptum obliget in tali mensura ad ↄ^ti.3.
charitatẽ:que mensura ꝑtinet ad necessitatẽ ꝑfectionis. ⁊
hoc ideo. q̄ꝛ finis precepti est charitas: vt dicit Apostolus
p̄^e Thi. p̄. In fine aũt nõ adhibet̄ alia mensura:sed soluȝ
in his que sunt ad finẽ: vt habet̄ a pħo p̄ polyticoꝝ. sicut
medicus nõ adhibet mensurã quantuȝ sanet:sed quanta
medicina vel dieta vtatur ad sanandũ. sicut aũt preceptũ
charitatis ordinat̄ ad charitatẽ:nõ sub aliqua mensura:
sed simpliciter cũ gradu quocũqȝ:etiaȝ ꝑfectissimo. sicut
patet per Aug^m in libro de perfectione iustitie. Similiter
precepta moralia que ordinant̄ ad alias virtutes mora-
les:sine quibus nõ habet̄ charitas:cuȝ v̄tutes sint cõnexe
nõ ordinantur ad ipsas sub aliqua certa mensura:que re-
quirat̄ ad necessitatem perfectionis. ita ꝙ consilia ordinẽ
tur ad vlteriores gradus eorundem qui pertinẽt ad perfe
ctionẽ supererogationis:sed ordinant̄ ad ipsas sub quo-
cũqȝ gradu quãtũcũqȝ perfecto. Consilia v̄o ordinantur
ad remouendũ impedimẽta:que prebẽt occasionẽ impe-
dimenti respectu actuum huiusmodi perfectoꝝ: vt Tho. Ad p^m
declarat. Quod ergo dicunt ꝙ virtus ꝑtineat ad essentiã
ꝑfectionis:pro Thoma facit. q̄ꝛ precepta legis diuine or-
dinant̄ ad omnes v̄tutes:cũ ordinent ad charitateȝ. q̄m
sine alijs v̄tutibus i̇possibile est charitatẽ inesse. ¶ Scdȝ Ad 2^m
falsum qõ dicunt est. ꝙ duplex est perfectio. vna sufficiẽ-
tie ⁊ necessitatis:ad quã oẽs obligant̄. Alia supererogatio
nis:que cõsistit in obseruatione ↄsilioruȝ quã p̄ncipaliter
intendunt ingredientes religionẽ:⁊ nõ obseruantiã man-
datoꝝ. Omnis enim perfectio cõsistit in virtutibus cha-
ritate informatis:ad quas (vt dictũ est) precepta legis di-
uine ordinant̄. Nec vllo mõ põt haberi perfectio illa su-
pererogationis que amplior est ⁊ maior:nisi ex hocipso
ꝙ virtutes charitate informate intendunt̄ seu augmẽtan
tur. Ad ipsas auteȝ sub quocũqȝ gradu (vt dictũ est) pre
cepta diuina ordinant̄. Falsum est ergo qõ dicunt p̄cepta
diuina ordinari ad perfectionẽ minorem:quã vocant per
fectionem necessitatis. ⁊ cõsilia ad maiorẽ:quã vocant su
pererogationis:cum ipsa precepta ad perfectionem ordi-
nentur vt dictum est. Et iterũ illud patet esse falsuȝ. ꝙ in
gredientes religionẽ nõ intendant p̄ncipaliter obseruan-
tiam mandatorum. hoc est enim dicere. ꝙ nõ intendunt
intrare religionẽ ꝓpter amoreȝ dei. ad quẽ in gradu sum
mo ordinant̄ precepta diuina. ¶ Uerba aũt Ambrosij Ad 3^m
que adducunt:pro ipsis nõ faciunt si intelligantur. Dicit
enim precepta:non occides ⁊c̄. ad media officia ꝑtinere:
q̄bus aliquid deest:pro tanto ꝙ qui solũ implet precepta
⁊ nõ cõsilia. nõdum remouet quedam i̇pedimenta retar-
dantia ab exercitio virtutũ perfectaꝝ. qõ si faceret maio
rem perfectionẽ vtiqȝ haberet vel ad minus ad maioris
charitatis perfectionem se disponeret. ad quã tamen totã

Ad 4m vt dictum est charitatis preceptū ordinatur. ¶ Qđ tādē dicunt. illud opus est magis meritoriū qđ consistit in obseruatione cōsilioꝝ: q̄ȝ opus qđ consistit in obseruatione preceptoꝝ. absurde dictū videt̄. q2 nullū opus est meritorium nisi rōne charitatis. ad quā obseruādā in quocunqȝ gradu ipsa p̄cepta vt supra patuit p̄ncipaliter ordinātur.

Ad 5m ¶ Qđ vo in fine affirmare nituntur. ꝙ obseruatio preceptoꝝ est minus bonū q̄ȝ obseruatio ꝯsilioꝝ: si intelligant obseruātiā cōsilioꝝ: prescindēdo obseruātiaȝ preceptoꝝ: falsum dicūt. Obseruare enim ꝯsilia siue continētie siue paupertatis: z trāsgredi precepta: nullius est bonitatis seu meriti. Si aūt intelligāt ꝙ obseruatio consiliorū inclusa obseruatione preceptoꝝ est melius q̄ȝ obseruatio sola mādatoꝝ. verū dicunt. z hoc ꝯcludit argumētū eoꝝ. Verū/tamē ista bonitas maior ꝑtinet ad virtutes charitate informatas ad q̄s p̄cepta ordinant̄. Ad ipsa vo ꝯsilia ꝑtinet īstrumētalr: inq̄ȝtū ꝑ eoꝝ obseruātiā ipedimēta que non possent cuȝ illis v̄tutibꝰ stare remouent̄: ꝓut docet Tho.

Articulus Decimus. De hoc quod dicit Tho. q. clxxxiiij. ar. vij. vbi querit. vtrū sit ꝑfectior status p̄latoruȝ q̄ȝ religiosoꝝ in r̄n̄sione p̄n. ꝙ status p̄latoꝝ est perfectior simplr̄ q̄ȝ status religiosoꝝ. q2 ipsi sunt perfectiores simplr̄: s̄m Dioᵐ. vi. c. eccle. hierar. ¶ Itē. q. clxxxv. ar. viij. querit. vtrū religiosi qui ꝓmouētur in ep̄os teneātur ad obseruātias regulares. Et in solutione p̄ncipali dicit. ꝙ status religiosoꝝ est quasi quedaȝ via tēdēdi ad ꝑfectionē. Status aūt ep̄oꝝ siue ep̄alis pertinet ad ꝑfectionē tanq̄ȝ quoddā perfectiōis magisteriū. Et cōfirmat dictū suū per. c. xvi. q. i. lȝ persona vbi dicitur ꝙ sacra ordinatio de monacho facit episcopum. sed nulli licet de statu superiori ad inferiorem transire.

Corruptorium. Nō negamus qn status p̄latoꝝ sit multo ꝑfectior q̄ȝ status religiosoꝝ. Ad reprimendū tn̄ cauillationē alioꝝ: exponēdū videt̄ quo mō sit ꝑfectior z quo modo nō. Dicit Augꝰ liᵒ p̄ de bap. paruuloꝝ. añ mediū. Cū dicit̄ status cuiuscunq̄ȝ ꝑfectior: quo iure dicat̄ vidēdū est. Nā ex Aplo habemus vbi se fatet̄ in acceptione iustitie quā desiderabat nōduȝ esse ꝑfectū. Et tn̄ ꝯtinuo dicit: quotquot ꝑfecti sumus hoc sapiamus ad Philip. iij. qui vtrūqȝ non diceret. aut in aliqua re eēt ꝑfectꝰ: z in alia re nō eēt ꝑfectꝰ. q2 pōt fieri ꝙ aliq̄s sit ꝑfectus sapiētie auditor qui nō sit ꝑfectus doctor. Hec Aug. Dicimus g̊ ꝙ statꝰ p̄latoꝝ: auctoritate. dignitate z officio ꝑfectior sit q̄ȝ status religiosoꝝ. Sȝ an merito: hoc nō videt̄. tn̄ dico sine preiudicio ꝙ ēt merito: dūmodo sit bonus p̄latus s̄m exigētiā status sui: nihil omittēs de essentialibus ꝯcernētibus officiū suum. Cōparatiōes aūt statuū z aliarū reruȝ cuiuscūqȝ generis faciēde sunt s̄m essentialia z s̄m bona in illo genere z nō s̄m mala. Vñ si p̄latus salutē animarū ꝓcuret: prout dȝ docēdo publice z priuate: orādo z offerēdo dona z sacrificia pro peccatis ꝓprijs z alienis cōuersando sine q̄rela. z religiosus a ꝑte sua ꝑficiat eēntialia status sui viuēdo in obediētia sine ꝓprio: in castitate videt̄ sicut dictū est maius esse meritū prelati q̄ȝ religiosi. Et ad hoc facit auc̄tas Aug. in ep̄la. xxvi. ad Valeriū. vbi dicit. Nihil est in hac vita (maxime hoc t̄pe) difficilius. laboriosius. periculosius ep̄i p̄sbyteri. diaconi officio. Sed nihil beatius: si eo mō militet̄ quo Impator noster chr̄s iubet. ¶ Itē Dionysiꝰ. iij. c. ang. hierar. Omniū diuinissimū dei cooꝑatorē fieri ꝯstat. q2 nobilissimū opus est salus aīaruȝ. Cooꝑatores aūt dei in hac oꝑatione sunt ꝓprijssime p̄lati q̄ȝtuȝ est de essentia status. g̊ status eoꝝ est diuinissimus. ergo perfectissimus. ¶ Itē Grego. homel. xij. sup Ezechi. viij. Nullum oipotēti deo tale est sacrificiū sicut zelus animaruȝ. sed hoc maxime ꝑtinet ad statū p̄latoꝝ. Prelatus eñi solus est spōsus ecclesie: sicut testatur a multis. ergo sacrificiū qđ maxime ꝑtinet ad statū eoꝝ est deo gratissimum. ¶ Itē status prelatoꝝ maiorē req̄rit ꝑfectionē in professoribꝰ suis q̄ȝ religio in suis: sicut dicit glo. suꝑ illud Iacobi. Qui nō offendit in v̄bo zc̄. Eū inq̄t qui cupit p̄esse aliis opȝ perfectiorē esse alijs. Ex hoc sic arguit̄. Status qui de cōgruo requirit meliores z ꝑfectiores personas de cōgruo requirit meliora z ꝑfectiora oꝑa. Sed vbi sunt meliora z ꝑfectiora oꝑa: sunt ꝑfectiora z meliora merita. ergo in prelatione per se loquendo sunt ꝑfectiora z meliora merita q̄ȝ in religiōe. dico quātū est de exigētia eēntialiū vtriq̄ȝ statui. ¶ Salua tn̄ pace z gr̄a prelatoꝝ: videtur ꝙ status religionis quodāmō pōt dici ꝑfectior q̄ȝ status p̄latorū: ꝓpter maiorē z districtiorē disciplinā cui subdūtur religiosi: z maiorē elongationē a mundo. z ab occupationibus z occasiōibus peccatoꝝ. Et huiꝰ signū est. ꝙ illi qui de religione assumūtur ad p̄laturā si in p̄latione laudabiliter se habeāt statū religionis statui p̄lationis preferūt. z statū in quo sunt plāgūt in oꝑatiōe illius quē dimiserūt. Hoc legit̄ fecisse Gregoriꝰ. Vñ ipse scribit de seipso in liᵒ dialogoꝝ. Meror petre quē patior quotidie z semꝑ mihi per visuȝ vetus est. z semꝑ per augmētuȝ nouus. Infelix quippe aīus meꝰ occupatiōis sue pulsatis vulnere: meminit qualr̄ aliq̄n in monasterio fuit: q̄n labentia cuncta subierāt: q̄n rebus cūctis que inuoluūtur eminebat: cum nulla nisi celestia cōsueuerat cogitare. qui retētos corpore ipso iā carnis claustra cōtēplatione transcendebat. qui mortē quoqȝ (que in cūctis pene pena est) vt ingressum vite z laboris premiū amabat. Et nūc ex occasione pastoralis cure seculariū hominū negocia patit̄. z post taȝ pulchram quietis sue spēm terreni actus puluere fedat̄: dūqȝ se pro defensione multoꝝ ad exteriora sparserit. z cuȝ interiora appetit: ad hec ꝓculdubio minor redit. Hec Gregorius. ¶ Adhuc illi pauci qui de statu p̄lationis trāseūt ad statū religionis. z in religione sicut debēt profecerint: statū religionis statui prelationis p̄ponūt. Deniqȝ in morte vbi cōsideratio z ꝯscientia meritoꝝ animam cōsolatur nulli vel paucissimi inueniūtur taȝ de religiosis q̄ȝ de prelatis: q̄bus si daretur optio: nō mallēt vt tota vita sua in religione vixissent. z hoc satis multū est ad cōmēdationē religionis. Ait enim ph̄us primo rhetorice. c. p̄ de magis cōferēte. ꝙ in maiori necessitate sunt opportuna maiora. puta vt que in senectute z in egritudinibus.

Responsio ad hec s̄m Thomā. Cōtra quem non est in aliquo hoc qđ dicūt: sicut patet intuēti. ¶ Qđ enim dicunt in fine: ꝙ in religione maior est districtio disciplíne: z maior esse pōt quies cōtēplationis q̄ȝ in p̄latis: nō cōcludit quin prelati: p̄cipue ep̄i: prout declarat Tho. sint simplr̄ in statu pefectiore. ¶ Qđ autē dicūt quosdā prelatos statū religionis statui prelationis pretulisse: nō ascribēdū est ipsius status impꝑfectioni: sed illarū ꝑsonarū humilitati vel imbecillitati. eo ꝙ non potuerūt vel se posse nō reputauerūt ꝑfectiōi illius status ꝯformare. Et ex h̄ ꝓuenit timor quē tāgūt i hora mortis.

Articulus Undecimus. De h̄ qđ Tho. dic̄. q. clxxxv. ar. vi. vbi querit. vtrū liceat ep̄o aliq̄d possidere: In r̄n̄sione p̄nli. ꝙ ꝑfectio vite christiane nō ꝯsistit essentialr̄ in volūtaria paupertate. Sed volūtaria paupertas oꝑatur instrumētalr̄ ad ꝑfectioneȝ. imo pōt esse summa perfectio cum magna opulentia. Nam Abraam cui dictum est Geñ. xviij. Ambula coram me z esto perfectus. legitur fuisse diues.

Jaco. 3.

Corruptorii. Qd dicit perfectionē vite in volūtaria paupertate nō ɔsistere: vno modo hꝫ veritatē. alio mō nō. pfectio enim vite christiane (sicut cōiter distinguūt magri: vt. s. habitum est) est duplex. Est enim vna pfectio sufficiētie siue necessitatis. Alia abūdātie ꝛ superogatiōis. Uolūtaria paupertas nō est essentialr pfectio necessitatis sicut aliqd de eēntia eius. qꝛ sine illa sufficiēter hri pōt per obseruantiā pceptoꝝ. Sed volūtaria paupertas est eēntialr vna pfectionū superogationis. ꝛ ps eēntialis illi⁹ pfectionis totalis que cōsistit in ɔsilijs. Sicut liberalitas est eēntialr quedā pma pfectio necessitatis ꝛ operatio eius que consistit in licito vsu diuitiarum corporalium: est quedam secunda perfectio necessitatis. Ita volūtaria paupertas ꝑm habitū dicta: est quodāmodo pfectio pma superogatiōis. ꝛ eius vsus pfectio scda. ꝛ ps essentialis illi⁹ totalis pfectiōis que ɔsistit in ɔsilijs. Ualde. n. absurdū eē videt q liberalitas que libere vtit diuitijs tēporalibus sit virtus. ꝛ per ɔns perfectio pma. ꝛ eius vsus sit pfectio scda. Et volūtaria paupertas nō sit pfectio nec de essentia perfectionis: cū dicat glo. Luce xiiij. Distat inter renūtiare oībus ꝛ relinquere oīa. qꝛ renūtiare cōuenit oībus qui ita licite vtūtur oībus que possident: vt tñ mente tēdant ad eterna. Relinquere vō oia perfectoꝝ tm̄ est qui oia terrena postponūt: ꝛ solū eternis inhiant. Unde dicim⁹ q pfectio vite christiane nec totalr ɔsistit nec maxime in volūtaria pauptate. Totalis enim pfectio vite chriane ɔsistit in aggregatiōe oium virtutū ꝛ in opibus eaꝝ pro loco ꝛ tpe. Maxime vō ɔsistit in charitate: ad quā oēs vtutes ꝛ virtutū opa: siue que sunt in pcepto: siue que sūt in ɔsilio ordinant ꝛ pficiunt. nihilominus dicim⁹ q maxia pfectio vite chriane qtū ad aliqd. s. qtū ad vsuꝫ diuitiarū tpaliū in volūtaria pauptate cōsistit. hō. n. dr vti illis reb⁹ a qbus abstinet ꝑm tēperātiaꝫ ꝛ abstinētiā. ꝑm Aug^m li^o. lxxxiij. q. q. xx. Et qtū ad h dicimus q vbi est maior paupertas voluntaria ibi est maior perfectio. Huic attestatur Aug. de bono coniugali. ita di. Bonum erat quod faciebant: qui de substantia sua christo ac discipulis sua mistrabāt necia. Sꝫ meli⁹ qui subam diuiserūt: vt expeditiores dñꝫ sequerent. ¶ Itē de ecclesiasticis dogmatib⁹. c. xxxviij. Bonū est facultates cū dispēsatione paupib⁹ erogare: melius est intētione sequendi dñm oia simul donare. ꝛ absolutū sollicitudine egere cuꝫ chro. vn̄ de Abraā ꝛ de quocūqꝫ alio (qui legit fuisse pfectus ꝛ diues) ɔsiderādū est ꝑm qd dicat esse pfect⁹. sicut docet Aug⁹ li^o p de baptismo paruuloꝝ. an̄ mediū. cū dicitur qlibet status pfectior. qua in re dicat vidēdū est. Nihil. n. phibet quin volūtaria pauptas possit opari instralr ad vlteriorē pfectionē. qtūuis essentialr sit pfectior vel ps pfectionis: vt. s. ostēsum est. q. clxxxiiij. articulo. ij.

Responsio ad hec ꝑm Thomā. Sciēdū in pmis q duo falsa supponūt. Unū est q pfectio superogationis ꝛ abūdātie attēdi dꝫ vel pncipaliter cōsistat in volūtaria pauptate. Aliud est q pauptas est vtus quedā siue pfectio aie pma. Cuius vsus vel actus est pfectio aie scda. Falsitas prima pꝫ sic. Sicut pfectio sufficiētie vel necessitatis cōsistit in vtutibus charitate informatis ꝛ earū actibus in gradu primo ꝛ infimo. sic pfectio maior in quocūqꝫ ɔsistit in eisdē vtutibus ꝛ eaꝝ actibus in gradu vlteriore ꝛ pfectiore. Quātūcūqꝫ eniꝫ remoueatur ea que ptinēt ad remouēdū impedimēta pfectionis: nunq̄ est aia perfecta quousqꝫ habeātur vtutes charitate informate: in qbus consistit ipsa perfectio essentialiter. nec per ɔsequēs per ipsa eadē poterit esse essentialr perfectior: nisi eedē virtutes intēdātur vel augmētent: pp qd augmētatio pfectionis. ꝛ per ɔsequēs perfectio superogationis quā vocāt perfectionē eēntialiter ɔsistit in augmētatione vtutū charitate informataꝝ ad quā pauptas voluntaria ꝛ huiusmodi faciūt istrumētaliter inqtū faciūt ad remouēdū ipedimētū huiusmodi augmētatiōis. Falsitas scdi sic pꝫ. pauptas. n. volūtaria nō est vtus vt supponūt: sed quedā penalitas volūtarie assūpta. sicut nuditas vigilie ꝛ huiusmodi. qd pꝫ per h q inter hꝫ in collatiōibus patrū enumerat. Si. n. pauptas esset per se loquēdo vtus: nō diceret laudabilis solū per additionē inqtū voluntaria: sed per se. Oēs. n. vtutes per se sunt laudabiles. nec et diceret volūtarie assūpta. sed magis ipsius volūtatis ad sic opandū inclinatiua. Est eniꝫ virtus habitus inclinans per modū nature: vt dicit phs. ij. eth. ¶ Qd ergo dicūt q absurdū esse videt. q liberalitas que libere vtit diuitijs tēporalibus sit vtus. ꝛ per ɔns perfectio pma ꝛ eius vsus sit perfectio secunda ꝛ voluntaria paupertas non sit perfectio nec de esse perfectionis. patet q nulli recte intelligēti absurdū esse videbit. Lꝫ eni vt dicit glo. illa relinquere oia pfectoꝝ tm̄ sit vtiqꝫ quo ad hoc q istrumentaliter facit ad perfectionē. nō tñ seqtur q ipsa pauptas vel tēporaliū rerū nuditas ꝛ carētia. ɔns sit virtus aiam pficiēs: sicut nō seqtur. Si mori pro chro tm̄modo sit pfectoruꝫ qtū ad potissimū signū pfectionis. q pp h ipsa mors voluntarie assumpta sit aliqua aie pfectio pma. imo tam hec q̄ illa in carētia quadā seu priuatione ad penalitateꝫ ptinente ɔsistūt. Unde iter alias penalitates pro chro assūptas: cuiusmodi sunt vigilie. ieiunia ꝛc. huiusmodi paupertas ꝛ priuatio oium facultatū ponitur. Et verum quidē est: vbi amor maior est paupertas ꝛ purior aut discretior: ibi maior perfectio quantum ad illud quod instrumentaliter facit ad perfectionem. Et hoc concludunt auctoritates que sequūtur: ꝛ non aliud. ¶ Quod vō dicunt q paupertas ita est instrumētum perfectionis q est quedam pars eius essentialis: ex pdictis patet esse falsum.

Articulus duodecimus. De hoc qd dic Tho^{us} in eodē ar. in rñsione pmi argumenti. q illa vba dñi Mat. x. Nolite possidere auꝝ neqꝫ argentū neqꝫ pecuniā in çonis vestris. Uno modo exponi possunt sicut exposuit eā Aug⁹ de ɔsensu euāgelistaruꝫ: vt intelligat hoc dictū nō precipiendo sed pmittendo. Permisit enim vt absqꝫ argēto ꝛ auro irent ad predicanduꝫ: sumpturi sumptus ab his quibus predicarent.

Corruptorium. Qd dicit dñm nō precipiēdo sed permittēdo dixisse. Nolite possidere aurū ꝛc. dicimus q falsum est ꝛ cōtra euāgelia: ꝛ cōtra testimonia sanctoꝝ. Naꝫ Mat. x. hos duodecim misit Jesus: precipiēs ꝛ dixit. In viaꝫ gētiuꝫ ne abieritis. Et paucis interpositis subdit. Nolite possidere auꝝ neqꝫ argētū ꝛc. ¶ Et Mar. vj. expssius etiā precipit. ne qd tollerēt in via nisi virgā tm̄. non perā. non paneꝫ. neqꝫ in çonis çs. sed essent calciati sandalijs. ꝛ ne induerentur duabus tunicis: expsse dicit q pcepit eis. ¶ Et Ambro⁹ sup Lucā. vi. sup illd. Nolite portare neqꝫ perā neqꝫ saccuꝫ Luce. iiij. Scripsit inqt Mat. qm̄ dixit ad discipulos dñs. Nolite possidere aurū neqꝫ argentū. Si phibemur aurū possidere: qd rapere qd auferre: Si qd habes donare preciperis: quid auges qd non habes. Et infra tāgēs illud Act. ij. Auꝝ ꝛ argētū nō est mihi ꝛc. Glo. ita dicit. Nō tam gloriatur Petrus q argētum nō habet q̄ q seruet domini preceptū vel mādatuꝫ quod precipit. Nolite possidere aurū neqꝫ argentuꝫ. hoc est dictu. Uides me christi discipulū ꝛ a me requiris aurū. ¶ Itē super illud Act. ij. Aurum ꝛ argētū non est mihi. Glo. memores precepti illius. Nolite possidere aurū neqꝫ argentū. neqꝫ pecuniā.

Que ad pedes apostoloꝝ reponebātur:nō sibi sz ad vsus
pauperū recōdebantur. ¶ Ex his patet ꝙ illud. Nolite
possidere aurū ⁊c̃.probibitū fuit apostolis:nō permissuz.
Sumere vō sumptus ⁊ alimēta ex ipsa predicatione:con
cessuz fuit:nō aūt preceptū. Et hoc dicit Grego⁹.homel.
xvij.super Joānez.Qui panē inquit ⁊ sacculū portare p̄
hibuit:sumptus ⁊ alimēta ex ipsa predicatione concessit.
Nā seqtur. In eadez domo manete:edētes ⁊ bibētes que
apud eos sunt. Ex his v̄bis Grego.patet ꝙ ps auctorita-
tis.s. Nolite possidere aurū vel argētum.non perā.nō sac
cum.prohibitū fuit.Sumptio vō necessarioꝝ que intelli
gitur in fine auctoritatis.Dignus est opari⁹ mercede sua
siue cibo illo.Qd̄ expressius dicit in Luca.edētes ⁊ bibē-
tes que apud illos sunt. Hoc inquā cōcessio fuit ⁊ nō p̄ce
ptum.De ista cōcessione dicit̄ in glo.i.ad Corin.ix. Nun-
quid nō habem⁹ potestatē mādacādi ⁊ bibēdi: Glo.per-
misit dn̄s:sed nō iussit apostolis accipe necessaria a sub-
ditis.vt quisquis vellet eo vteret̄ quod sibi liceret ex do-
mini concessione.Si quis nollet eo vti:non contra iussuz
faceret:sed de suo iure cederet.

Respōsio ad hec ſm Thomā.Dictū beati Aug.qd̄
Thomas adducit reprehēdūt ⁊ destrue-
re conātur.in quo eos amplius peccare cui dubiuz est: Et
supra modū admirandū.ꝙ predictū testimonium beati
Augustini in expositione predictoꝝ verboꝛuz dicunt esse
cōtra euāgelia ⁊ testimonia sanctoꝝ.Argumēta vō q̄bus
non Thomā:sed sentētiā beati Augustini destruere nitū-
tur in hac parte per equiuocationez siue per diuersam acce-
ptionē hui⁹ nois precepti:vtpote sophistica soluunt̄. Naz
Mat.x. oēs auctoritates in q̄bus dicit̄ dn̄m illud p̄cepisse. Noli-
te possidere aurū ⁊c̃.de p̄cepto large accepto:siue pro per-
missione:ſm dictā expositionē beati Aug^{ni} de ꝯsensu euā-
gelistarū.siue pro ꝯsilio intelligunt̄:vt reducat̄ ad illud.
Si vis pfectus esse ⁊c̃.debent intelligi. Si vō pro p̄cepto
ꝓprie dicto:dz itelligi nō nisi ad tēpus:quātū ad illā mis-
sionem qua mittebātur ad p̄dicandū iudeis:precipiebat̄
vt per hoc excitarētur ad cōfidendū de virtute ipsius.qꝛ
eis absq3 sumptibus ꝓuideret ſm expositionē Chrisosto-
mi. In sensu etiā mystico habuit rōnem precepti proprie
dicti.s.ꝙ p̄dicatores nō initātur p̄ncipaliter sapiētie ⁊ elo
quentie:que auro ⁊ argēto designātur : ſm expositionem
Hieronymi. ¶ Auctoritates igit̄ quas isti adducunt:nec
contra sanctos istos:nec cōtra Tho.(illis initētem) ali-
quid faciunt si recte intelligantur:scilz nomine preceptio
nis vel prohibitionis modis predictis vtētes.

ARticulus Decimustertius. De hoc qd̄
Tho.dicit.q.clxxxvi.arti.ij.
vbi querit.vtruz q̄libet religiosus teneatur ad
oia ꝯsilia in pꝛfessione ꝑn.Ad perfectionez aliqd
tripl'r ꝑtinet.Uno mō essentialr. ⁊ sic ad per-
fectionē ꝑtinet pfecta obseruātia charitatis.Alio mō cō-
sequēter.sicut illa que cōsequūtur ex perfectione charita
tis:vtpote maledicēti bn̄dicere:precipue extra casum ne
cessitatis.Tertio mō īstrumētalr ⁊ dispositiue:sicut pau-
pertas.abstinētia ⁊ cōtinētia ⁊ hm̄.⁊ sic pauptas.ꝯtinentia
⁊ abstinētia non pertinent essentialiter ad perfectionem.
nec cōsequēter:sed dispositiue ⁊ instrumētaliter.

Corruptorium. Nobis aūt non videtur ꝙ h
sit verū.Imo ꝙ sint perfectio
nes.⁊ per ꝯsequens pertineāt essentialr ad pfectionez.Et
ꝙ magis ⁊ frequētius pertineāt ad charitatē cōsequēter
q̄z īstrumētaliter. Nihilominus bene nobis videt̄.ꝙ ad
pfectionē charitatis pertineāt instrumētaliter ⁊ dispositi-
ue. ¶ Qꝛ aūt volūtaria pauptas sit pfectio:videt̄ per au-
ctoꝛitatē Hiero^{m}.ad Demetriadē.Dic̄ eni sic.Aplici fasti
gij est pfecteq3 v̄tutis:vēdere oia ⁊ distribuere paupib⁹.
⁊ sic leuē ⁊ expeditū ad celestia volare.Ergo pauptas ſm
Hieronymū est pfecta virtus.ergo perfectio. ¶ P̄.queli- 2
bet earū est virtus vel gradus virtutis.si v̄tus:ergo perfe t.c^{o}. 18.
ctio.Dicit.n.phs.vij.physicoꝝ.Uirtus pfectio est.⁊ vnū-
quodq3 tūc est perfectū:maxime cuz attingit virtuti pro-
prie. ¶ Idē.ij.ethicoꝝ.c.v.Omnis virtus cuiuscūq3 fue 3
rit v̄tus:habētē pficit:⁊ opus eius bonū reddit.Si autem
sunt gradus v̄tutuz:constat ꝙ eminētissimi gradus sunt.
Uerbi gratia.volūtaria pauptas (que simul ⁊ semel dat
oia paupibus) altissimus gradus liberalitatis vel corpa-
lis misicordie est viduitas ⁊ v̄ginitas que excellētioꝛ est:
excellētissimus gradus continentie:abstinentia excellen-
tissimus gradus temperātie.cum gradus iferiores predi-
ctarū v̄tutū (q̄bus gradib⁹ pōt fieri additio) sint pfectio
nes.sicut liberalitas:ſm quā hō libere vtit̄ bonis tpalib⁹.
Et misericordia ſm quā particulariter siue successiue dis-
pēsat indigētibus:multo magis p̄dicti gradus q̄bus fieri
additio nō pōt:pfectiones dici psūt. ¶ Itē Algaçel in p̄n-
cipio logice sue dicit.Sic pfectio ingt aie in duob⁹ ꝯsistit.
in mūditia ⁊ ornatu.Mūditia eius est vt expiet̄ a sordi-
dis moribus ⁊ sequestret̄ a phātasijs turpibus. Ornatus
eius est:vt depingat̄ in ea certitudo virtutis.Et infra.Fe-
licitas eterna nō potest haberi nisi per pfectionē anime:
que nō est nisi mūditia ⁊ ornatus.Ex hoc arguit̄ sic.Mū
ditia a sordidis moribus:⁊ phantasijs turpibus maxime
sunt pauptas volūtaria.cōtinentia ⁊ abstinētia ⁊ obediē-
tia.qꝛ volūtaria pauptas est mūditia a ꝯcupiscentia ocu-
loꝛum.Continētia est munditia a concupiscentia carnis.
Obedientia est munditia a supbia vite.ergo hec tria sunt
vera perfectio vel vere pfectiones. ¶ Qꝛ autem ista quā-
doq3 ꝑtineāt ad pfectionē charitatis:ꝯ̄iter manifeste pa 4
tet in christo.Charitas eniz christi a p̄mo instāti sue cōce-
ptionis ita perfecta fuit.ꝙ nunq̄z deinceps augeri potuit.
Paupertas igitur ⁊ cōtinētia ⁊ abstinentia ad perfectio-
nem charitatis eius nō pertinebant instrumētaliter ⁊ dis
positiue.qꝛ nec disponebāt ad eius inductionem.nec ad
eius augmētationez.⁊ pertinebāt ad eam cōsequēter. Et
de pauptate christi dicit apostolus.ij.Co^{r}.viij.Scitis gra
tiā dn̄i nostri Jesu christi.i.charitatē.quoniā propter nos
egenus factus est cū esset diues. ¶ P̄.videt̄ ꝙ ista ma- 5
gis pertineāt ad charitatē siue ad perfectionem que cha-
ritas est cōsequēter.q̄z instrumētaliter ⁊ dispositiue.⁊ ꝙ
magis fieri debeāt ex charitate habita q̄z ad charitatē ha
bendam.Dicit eniz Augustinus.vi.musice. Amor inquit
tēpoꝛalium nō expurgatur nisi suauitate eternoꝛuz.Con
stat ꝙ suauitas reꝝ eternarū vel est idipsum quod amor
earum.vel effectus amoris ipsarū. ¶ Itē glo.Canti.viij.
super illud. Si dederit homo oēz substātiā dom⁹ sue pro
dilectione. Glo.Ubi abūdat amor eternoꝝ:vilescit moꝛ
possessio labentiū. ¶ Itez Gregori⁹ homel.xi.sup Joānē.
Sicut mors corpus interimit.sic ab amore reruz tēpora-
liuz charitas occidit. ¶ P̄.manifeste videmus homines 6
habētes perfectā charitatez vberius elemosynas facere.
⁊ districtius abstinere.⁊ sollicitius cōtinere.⁊ humili⁹ obe
dire:q̄z nō habentes charitatē.vel habētes imperfectaz.
Igitur ista magis habēt sequi ex perfecta charitate q̄z in-
strumētaliter dispositiue ad illā habendaz vel augēdaz.
¶ Ulterius videt̄ per apostolū.ꝙ alie virtutes possunt 7
dici perfectionis vel pfectio.⁊ charitas instrumētum.Di
cit eniz ad Col.iij.de pluribus virtutibus loquēs. Super
omnia autez charitatem habentes que est vinculū perfe
ctionis.Glo.Cetera perfectionem faciūt.charitas omnia
ligat ne abeant.ergo cetera sunt perfectiones.⁊ charitas
instrumentum quod est vinculū.hoc videtur nobis ve-

rum tam de charitate q̄ȝ de alijs virtutibus. ꝙ ſm diuer
ſas rationes poſſunt dici inſtrumēta ꝛ perfectiones.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Nitūtur proba
re primo. ꝙ paupertas. abſtinētia ꝛ hu
iuſmodi: ſint pfectiones eſſentialiter ita. ſ. ꝙ ad ipſaȝ eſ
ſentiam pfectionis humane pertineāt. cuius oppoſitū ſu
Ad p^m pra eſt declaratuȝ. ⸿ Ad illud ergo quod pmo obijciunt
de Hieronymo. ꝙ pfecte virtutis eſt vendere omnia. ve
rum eſt ꝙ ad perfectā virtutē tanq̄ȝ inſtrumētum veniē
di ad perfectā virtutē. non tanq̄ȝ ipſa ſit virtus pfecta: ſi
cut patuit in Abraā. Poteſt etiaȝ hoc dici perfecte virtu
tis. q2 nō tanq̄ȝ eſt perfecte virtutis effectus. vt qn̄ perfe
cta virtute inflāmatus omnia relinquit que impedimen
Ad 2^m tum preſtare poterūt. ⸿ Ad 2^m cum dicit. quelibet earuȝ
eſt virtus ꝛc̄. Reſpōdēdū eſt per iterēptionē. quoniā nec
ſunt virtutes vt dictū eſt in gradu pmo. nec in gradu vlte
riore ꝛ perfectiore. Poſſunt eniȝ virtutes que ↄnexe ſunt
ꝛ haberi ꝛ ad gradū perfectū augmētari ſine his. lȝ faciāt
inſtrumentaliter ad huiuſmodi (prout dictum eſt) per
fectionem. vnde tota illa ratio cum ſuo proceſſu innititur
Ad 3^m falſitati. ⸿ Ad tertium dicendum. ꝙ verum eſt ꝙ predi
cta faciūt ad mentis munditiam inſtrumētaliter. ſed gra
Ad 4^m tia ꝛ virtutes faciūt mētis munditiā eſſentialiter. ⸿ Se
cundo conſequenter nituntur probare. ꝙ iſta pertineant
quandoq̄ȝ ad perfectioneȝ charitatis conſequenter. ꝛ hoc
Ad 5^m concedimus. ⸿ Tertio nituntur probare ꝙ magis perti
neant ad perfectionē que eſt charitatis conſequēter q̄ȝ in
ſtrumentaliter: qđ nō videtur rōnabiliter dictum. qm̄ ad
charitatē habitā in ſumma plenitudine nō ſequūtur iſta.
qm̄ tunc eſſent in patria. Sed dicūtur potius ad pfectaȝ
charitatē diſpoſitiue ſeu inſtrumentaliter ſe hēre. q2 vni
uerſaliter aſſumūtur. vel vt pfectus charitatis gradus ac
quiratur. vel ne ipſe gradus charitatis pfectus: put in via
poſſibile eſt iā adeptus alicuius impedimēti occaſiōe ali
quatinus retardet. Quod lȝ in paupertate chriſti dici non
poſſit q̄tū ad charitatē in eo exiſtentē. Dici tamē poteſt.
ꝙ ꝛ ipſa inſtrumētaliter ꝛ diſpoſitiue egit ad pfectā chari
tatem in alijs fidelibus. ⸿ Ad p^m ergo in oppoſitū dicen
dum ꝙ illa auctoritas Aug. ſīr illa glo. Cant. viij. ſimili
ter auctoritas Greg. nihil faciūt pro eis. In oībus eniȝ ha
betur. ꝙ ppter amorē ſuauitatē vel dilectionē eternorū:
inflāmatur homo ad ↄtēptuȝ terrenorū. qđ vbiq̄ȝ veruȝ
eſt. q2 ipſa terrena relinquere facit inſtrumētaliter ad pfe
Ad 6^m ctuȝ gradū amoris puenire. ⸿ Per idē ſoluitur rō queȝ
ponūt ↄſequēter. habētes enim maiorē charitatē ꝛ perfe
ctionē: vberius ac prōptius faciūt predicta. per que ad vl
teriorē perfectionē (vt ſepe dictū eſt) inſtrumētaliter p
mouētur. ⸿ Quarto nitūtur oſtēdere. ꝙ ipſa etiam chari
Ad 7^m tas debeat dici inſtrumētuȝ pfectionis. pro eo ꝙ ab aplo
dicit̄ vinculū pfectionis. quod ſalua pace eoꝝ improprie
(ne dicā falſo) dicit̄. Non eniȝ finis pōt poni in rōne in
ſtrumēti quo ad finē deuenitur. nunc autē finis precepti
eſt charitas ſm Apoſtolū: quā dicit vinculū perfectionis.
pro eo ꝙ in ipſa perfectio ↄſūmatur. ⸿ Qđ v̓o dicit glo.
Cetera pfectionē faciunt: charitas autē oīa ligat ꝛc̄. meta
phorice dictū eſt. locutio aūt figuratiua nō eſt extēdēda.
Nō eniȝ debet intelligi ꝙ charitas adueniat v̓tutibus p
fectis quaſi quoddā vinculū ſuperueniēs ſm pfectioneȝ
quā habēt virtutes habēt a charitate que eſt earū forma.
qua recedēte remanēt impfecte: vt illud intēdit glo. Per
hoc g̃ ꝙ charitas dicit̄ vinculū aliarū virtutū: nō intelli
gitur ꝙ ſit inſtrumētū eaꝝ: ſed potius perfectio ac finis ꝛ
forma. ⸿ Qđ de alijs virtutibus dicūt in fine. ꝙ poſſunt
ſm diuerſas rationes dici inſtrumenta ꝛ perfectiones: cō
cedi poteſt: nec eſt contra nos.

Articulus Decimuſquartus. De hoc
qđ Tho. dicit. q. eadē arti.
ix. vbi querit: vtrū religioſus peccet mortali
ter trāſgrediēdo ea que ſunt in regula. ꝙ p
fitens regulā nō vouet ſeruare oīa que cōti
nentur in regula. ⸿ Et arguit ꝙ ſic tali rōne. Facere con
tra votū eſt peccatū mortale. Sed religioſi voto pfeſſio
nis aſtringunt̄ ad regulā. ergo peccāt mortaliter trāſgre
diendo ea que in regula ↄtinētur. Et reſpōdendo dicit. ꝙ
ille qui pfitet̄ regulā: nō vouet oīa que ſunt in regula. ſed
vouet regularē vitaȝ: que cōſiſtit in tribus. ſ. in paupertate.
cōtinētia ꝛ obediētia. Vn̄ in qbuſdaȝ religionibus aliqui
cautius pfitent̄ nō qdeȝ ſeruare regulā: ſed viuere ſm re
gulaȝ. i. intēdere ad hoc ꝙ informēt mores ſuos ſm regu
lam ſicut iuxta quoddā exēplar ita ꝙ profeſſioni nō con
trariet̄ niſi qđ eſt ↄtra preceptum regule. Trāſgreſſio v̓o
alioꝝ vel omiſſio nō obligat niſi ad peccatuȝ veniale. Ex
verbis iſtius ſolutiōis tollit̄ argumētū quod ſoluere intē
dit. Expreſſe eni intelligit̄ ſm ipſuȝ. ꝙ religioſi pfitentes
aliquā regulā: nō vouēt ſeruare oīa que in regula ↄtinen
tur: alioqn trāſgrediendo aliqđ iſtoꝝ peccarent mortali
ter. Et ꝙ iſta fuerit ſua opinio: manifeſte videt̄ in queſtio
nibus determinatis quodlibeto pmo. q. xx. que eſt: vtruȝ
monachus peccet mortaliter comedēdo carnes: Ibi eniȝ
in riſſione pn^li dicit ita. Si religioſus pfitēdo voueret ſe
regulā ſuaturū: videtur ſe obligare ad ſingula q̄ in regla
ↄtinent̄: vt ↄ qđlibet eoꝝ faciendo peccet mortaliter.

Corruptorium. Iſtud videtur nobis falſum.
Nā Exo. xxiiij. legit̄. ꝙ poſt i
q̄ȝ Moyſes narrauerat populo oīa verba dn̄i atq̄ȝ iudi
cia: rn̄dit oīs populus vna voce. Oīa que locut⁹ eſt nobis
dn̄s faciemus: ꝛ erimus obediētes. Et hac promiſſione fa
cta Moyſes ſanguinē federis reſperſit in populū dicens.
Hic eſt ſanguis federis qđ dn̄s pepigit nobiſcuȝ. ⸿ Iteȝ
Joſue vlt. fedus hoc habet̄ inouatum: dicēte populo ad
Joſue. Dn̄o deo noſtro ſeruiemus. ꝛ erimus obediētes p̄
ceptis eius. Percuſſit igit̄ in illo die Joſue fedus cum po
pulo. ꝛ impoſuit populo precepta atq̄ȝ iudicia. Et Apoſto
lus ad Galath. iij. ita dicit. Maledictus oīs qui nō permā
ſerit in oīb⁹ que ſcripta ſunt in libro legis vt faciat ea. qđ
ſumptū eſt de Deute. xxvij. ⸿ Et iteruȝ ad Gala. v. dicit 2
Apoſtolus. Teſtificor rurſus omni homini circūcidēti ſe:
qm̄ debitor eſt vniuerſe legis faciende. Ex qbus manife
ſtum eſt. ꝙ iudei firma pmiſſione ſub maledictiōis ſuſce
ptione obligati erāt oīa cōtenta in lege ſeruare. ꝛ tamen
cōſtat ꝙ plurima fuerūt in lege: quorum tranſgreſſio vel
omiſſio nō erat mortale: vt eſt illud Exod. xxiij. Si occur
reris oui vel boui vicini tui: reduc ad euȝ. Et illud Leui.
xix. Corā cano capite cōſurge: ꝛ honora perſonaȝ ſenis. A
ſimili qui promittit ſeruare regulā: ꝛ ea que ſunt in regu
la: non opȝ ꝙ peccet mortaliter trāſgrediendo vel omittē
do quodlibet eoꝝ. ⸿ Preterea: in regula ſancti Benedi 3
cti precipit̄ diſciplina ſuſcipiendoꝝ fratrū. ꝙ primo poſt
duos mēſes legat̄ regula nouitio. ꝛ iteꝝ ſecundo poſt ſex
menſes. Et adhuc tertio poſt quatuor menſes. Et ſi noui
tius habita ſecū deliberatione pmiſerit ſe oīa cuſtodire
ꝛ cūcta ſibi imperata ſeruare: tūc ſuſcipiat̄ in cōgregatio
ne: ſciēs ſe ex lege regule cōſtrictū. ꝙ ex illo die nō liceat
ei de monaſterio exire: nec colluȝ excutere de ſub iugo re
gule. Ecce ꝙ nouitij ſm regulaȝ beati Benedicti promit
tunt ſe oīa cuſtodire que in regula cōtinētur. ꝛ tamē inſa
nia eſſet ꝙ peccarent mortaliter quodlibet eoꝝ trāſgre
diendo. ⸿ Itē in principio regule beati Frāciſci (quam 4
approbauit Innocētius papa tertius. ꝛ cōfirmauit Hono
rius papa tertius: ſucceſſor eiuſdē) ita dicit. Regula ꝛ vi
ta fratrū

ra fratrū minoꝝ hec est.s.euāgeliū dñi nostri Jesu chri/
sti seruare.Et in fine eiusdē sic dicitur.Paupertatē ⁊ hu/
militatez ⁊ euāgeliū dñi nostri Jesu christi (quod firmi/
ter promisimus) obseruemus.Et tñ Grego⁹.ix.qui regu/
lam exposuit:ita dicit.Fratres inqt qui scire desiderāt an
ad alia euāgelij cōsilia teneātur:an tñ ad illa que in regu
la preceptorie vel inhibitorie sunt expressa:presertim cū
ad alia se obligare non intenderunt:⁊ vix aut nunq̄ȝ pos/
sunt omnia ad litterā obseruare.Nos autē breuiter dici/
mus vos ad illa euāgelij cōsilia non teneri per regulā nisi
ad ea ad que obligastis vos in ipsa:ad cetera vō non tene
mini nisi sicut ceteri christiani:⁊ eo magis ex equo ⁊ bono
quo vos obtulistis in holocaustū medullatuz per contē/
ptū omniū mundanoꝝ.Hec papa Grego⁹.Igitur per ex/
positionem pape liquet.ꝙ q̄uis fratres minores promi/
serunt obseruare euāgeliū:non tamē tenentur ad omnia
euāgelij consilia:nisi ad ea que in ipsa regula preceptorie
5 vel inhibitorie sunt expressa.¶ Preterea quicūq3 regu/
lam aliquaz vel contenta in ea promittit vel vouet:nihil
aliud intēdit vel intēdere debet q̄ȝ conformare volūtatē
suam ⁊ cōuersationē partibus regule ſm intentionē illi/
us qui regulā cōdidit.Sed cōstat ꝙ conditor cuiuscunq3
regule:nō intendit ꝙ ꝓfessores sui vel illius regule equa
liter obligētur:⁊ ad omnia equaliter teneātur:nisi tale sit
quod trāsgrediēdo peccent mortaliter.hoc eniz esset stul
tissimum ⁊ laqueū illis īmittere.quorū deberet salutem
querere.⁊ maxime vbi regula distinguit iter monita ⁊ p̄/
cepta:sicut in regula beati Francisci.ergo nullus vouens
aliquaz regulā sic obligatur profitēdo:vt si trāsgrediatur
quecūq̄ȝ cōtentorum in regula peccet mortaliter.¶ Se/
cunduz quod dicit etiā ꝙ cautius profitētur qui nō profi/
tentur regulā:sed qui tñ profitent̄ ſm regulā obediētiā.
In his verbis insinuat.ꝙ ingrediētes religionem:nō de/
bent profiteri regulā.alioquin minus caute faciūt.⁊ hoc
reputamus falsuz.q2 extra de regularibus ⁊ trāseūtibus
ad religionē.c.ex parte tua.fuit propositū.ita dicit̄.Mā/
damus ꝙ quoscūq̄ȝ tibi lege diocesana subiectos:qui pre
dicto modo terrā duabus vijs igredi nō verētur.vt post
q̄ȝ per annum gestauerint habitū monachalez regulam
profiteātur ⁊ seruent:ecclesiastica cēsura cōpellas.In qui
bus verbis hoc notandū est.ꝙ ingrediētes ordinez illius
ordinis regulā debent profiteri.q2 dicit.regulā ſȝ formā
profiteantur.¶ Adhuc in verbis predictis qbus dicitur.
post q̄ȝ per annū gestauerint habitū monachalē.Notādū
videtur ꝙ forma ꝓfitēdi in ordine monachoꝝ:est profi/
teri regulā beati Benedicti.⁊ ꝓmittere cōuersationē mo
rum ſm illā.Sed hanc formā profitēdi tanq̄ȝ homo qui
voluit monachis suis īmittere laqueuz beatus Benedi/
ctus īstituit sicut frater Tho.dicit in qōnibus determina
tis.qōlib.i.q.xx.que ē:vtrū monachus mortal̄r peccet ī co
medēdo carnes.⁊ in r̄nsione quā pre manib⁹ hēmus:insi/
nuat idipsuz:excepto ꝙ nomē Benedicti nō explicat.

Respōsio ad hec ſm Thomā.Duo nitūtur ostēde
re sicut pȝ ex eoꝝ processu.Quoꝝ primū
est ꝙ lȝ religiosi obligēt se voto ꝓfessiōis ad singula que
sunt in regula.non tñ peccarēt mortaliter singula eoꝝ trā
sgrediēdo.Scđm est ꝙ Tho.euacuat decretalē in hoc ꝙ
dicit cautius quosdā ꝓfiteri obedientiā ſm regulā.Pri/
muz patet esse falsissimū.qm̄ si qs voto vel iuramēto ob/
ligaret se directe ⁊ ex intētione.ꝙ nō moueret vel frange/
ret festucā:sic obligatus mortal̄r peccaret ħ faciēdo nul/
li dubiū est.Eodē mō si religiosus intēdit se voto obliga/
re ad singula que in regula cōtinētur:peccaret mortaliter
trāsgrediendo quecūq3 eoꝝ vel quare nō.Et hoc intēdit
Tho.cū dicit.Si religiosus profitēdo voueret ⁊c̄.in que/
stiōib⁹ determinatis qōlibeto.i.q.xx.¶ Ad p̄m igit̄ in op/ Ad p̄m
positū dicēdū ꝙ populus iudaicus nō fuit obligatus ad
oia que erāt in lege.ita ꝙ ipsa trāsgrediēdo peccaret mor
taliter:nisi tñ ad ea que cadebāt sub precepto ꝓprie acce
pto.Ad illa eniz sola intēdebat legislator ⁊ eius successor
obligare eos.¶ Qđ autē dicit̄ Maledictus ois qui non Gal.3.
ꝑmanserit ⁊c̄.habet intelligi de his que imposita erāt sub
p̄cepto.vel ꝙ oēs homines ante christū qui legē implere
nō poterāt:sub maledictione erāt.pro quibus ab illa ma
ledictione liberādis christus dignatus est dici maledict⁹.
ſm illud.Maledictus ois qui pendet in ligno:sicut dicit Deu.21.
Apl's.Vñ qđ ibi dicit.Testificor omni homini ⁊c̄.qđ ipsi Ad 2m
pro se adducūt.Secūdo sic hȝ intelligi.ꝙ circūcidēs se.⁊
perꝯsequēs fidē christi negās:in p̄dictaz incidit maledi/
ctionē.a qua per christū liberātur electi:velut ad litteraz
legis obseruatores.Et lȝ ēt talis dicat̄ debitor vniuerse le
gis faciēde.nō tñ sequitur ꝙ transgrediēdo ea que in lege
scribūtur.nec tamē p̄cipiūtur:mortaliter peccaret.lȝ eni
monachus debitor sit alicuius obseruantie regularis que
nō cadit sub precepto:vtpote ꝙ sileat in claustro.nō tñ se
quitur ꝙ trāsgrediendo silētiuz peccaret mortal̄r.¶ Qđ Ad 3m
opponunt tertio de regula beati Bñdicti.ꝙ ibi precipitur
regulā debere legi ⁊c̄.opȝ intelligi ꝙ vtitur precepto lar/
ge pro admonitione vel consilio.vel certe si stricte cadat
sub precepto ꝓprie professor regule illius nouitius inten
dens p̄cepto illi obtēperare aut mortaliter peccare: sine
distinctiōe tenet̄.Nouitij vō promittentes se oia seruare
que in regula sunt:nō intēdūt nec intēdere debēt singulis
in ea ꝯtēns se voto astrigere.¶ Aliqd.n.(vt dic̄ Tho.)
cōtinetur in regula dupliciter.Vno mō sicut finis regu/
le.puta ea que ꝑtinēt ad actus v̄tutū.Et hoꝝ transgressio
est q̄ȝtū ad ea que cadūt sub p̄cepto ad ea que nec̄e est ꝙ
se extēdat eoꝝ ꝓmissio.Alio mō ꝯtinetur aliqd in regula
ad exercitiū exteri⁹ ꝑtinēs.sicut sunt exteriores obseruā/
tie.inter quas quedā sunt ad q̄s obligat̄ religiosus ex vo/
to ꝓfessionis.Votū autē religionis p̄ncipal̄r respicit tria.
pauꝑtatē.ꝯtinētiā.obediētiā.que se etiaz ꝓmittūt illi no/
uitij seruaturos.Alia vō oia que ordinātur ad hec:ꝓmit/
tunt se seruaturos inquātū ꝓponūt talia pro posse se ser/
uare.nō tñ ita ꝙ per trāsgressionē eorum que nō sunt de
suba religionis nec cadūt sub p̄cepto.cuiusmodi est silere
in claustro:obligent̄ ad mortale.¶ Qđ vō opponūt q̄r/ Ad 4m
to de regula beati Frācisci approbata ⁊ ꝯfirmata.in cui⁹
fine subdit̄.euāgeliū dñi nr̄i Jesu christi qđ firmiter pro/
misimus obseruemus.qđ (ꝓut dicūt a Grego.ix.exponi
tur) pro Tho.facit.Ex quo.n.qui promiserūt obseruare
euāgeliū dñi nr̄i Jesu christi.nō tenētur ex voto sue ꝓfes
sionis nisi ad illa ꝯsilia que in ipsa regula preceptorie vel
inhibitorie sūt p̄cepta.Manifestū est ꝙ qui ꝓmittit vel
ꝓfitet̄ se seruare aliquā regulā:nō vouet se seruare singu
la que sunt in regula.ita.s.ꝙ obliget se voto ad singula.si/
cut nec isti (vt dicūt) intēdebant se obligare ad singula
cōsilia.sed vouet regularē vitā:que essentialiter consistit
ī predictis trib⁹.nec obligātur suo voto nisi ad ea que p̄ce/
ptorie vel inhibitorie in ipsa regula sunt expressa.ita.s.ꝙ
alia trāsgrediēdo nō peccēt mortaliter.¶ Quinta rō per Ad 5m
oia facit pro Thoma.planū est eniz ꝙ neq3 regulā ꝯdēs
per eā itēdit ad oia obligare.nec profitēs eque in omnia
obligari.Vñ miror ad quid hāc rōnem posuerint:cū ma
gis ad oppositū q̄ȝ ad eoꝝ faciat propositum quo ad hoc.
¶ Secūdū quod improbāt.ꝙ cautius profitētur qui ꝓ/
fitētur obediētiam ſm regulā per hoc quod videt̄ eis ꝙ
illud insinuet ingrediētes religionē non debere regulam
profiteri.Et dicimus ꝙ salua pace eoꝝ nō videt̄ eis veꝝ.
Concedimus eniz (prout volūt iura) ꝙ ingrediētes reli

giones tenētur post annū regulā profiteri. regulā aūt pfiteri prout dicit Tho. est profiteri vitā regularē vel obedientiā fm regulā. qḋ caute quidā exprimūt in sua pfessione regulā qdē profitētes. sed tñ qd sit regulā profiteri fm iura. eo cautius quo euidentius exprimentes.

A Rticulus Decimusquītus. De hoc qḋ Tho. dicit. q. clxxxviij. arti. vij. vbi querit. Utr̄ habere aliqd in cōi diminuat de pfectione religiōis. In rñsiōe pn^a. ꝙ si res exteriores nō querātur nec habeanť nisi in modica quātitate: quātū sufficit ad simplicē victum talis sollicitudo nō multū ipedit hoiem. vñ nec perfectioni humane nec christiane vite repugnat. Et aliquātulū infra subiūgit. Differt circa hoc. vtrū diuitie in ppriō vel in cōi habeātur: nā sollicitudo que habetur circa res proprias ptinet ad amorē priuatū. Sed sollicitudo que habeť circa res cōes ptinet ad amorē charitatis: que non querit que sua sunt. Et qm̄ religio est ad pfectionem charitatis quā pficit amor dei vsq₃ ad ɔtēptuʒ sui habere aliqd pprium repugnat pfectiōi religionis. Sʒ sollicitudo que est circa bona cōia ad charitatē ptinere pōt. lʒ per hoc ipediri possit aliqs altior actus charitatis. vt cōtēplationis dei ꝛ instructiōis pximi. Ex quo pʒ. ꝙ hr̄e supabūdātes diuitias in cōi est ipedimētū pfectionis: siue in rebus mobilibus siue imobilib⁹. Hr̄e aūt de reb⁹ exteriorib⁹ in cōi siue imobilibus quātū sufficit ad simplicē victū pfectionē religionis nō impēdit. si cōsidereť paupertas in cōparatione ad cōem finē religionis: que est vacare diuinis obsequijs. Si aūt ɔsideretur paupertas ad speciales fines religionū. sic tāto erit religio pfectior fm paupertatē quanto habet paupertatē magis suo fini proportionatā. Et infra. Illis vō religionibus que ordinanť ad contēplandū: ꝛ contemplata alijs tradēdū per doctrinā: cōpetit hr̄e paupertatem: maxime ab exteriorib⁹ sollicitudinibus expeditaʒ. qḋ fit dū modica que sunt necessaria vite ɔgruo tēpore pcurata seruātur. Hoc dñs paupertatis institutor docuit. Legitur enī Joānis. xij. ꝙ Judas habebat loculos: in qbus ea que mittebātur portabat. Et Joānis. iiij. legiť. ꝙ cum dñs loqueretur cū Samaritana: discipuli ierāt in ciuitatē vt cibos emerēt. Legiť etiā Joānis. xiij. ꝙ cū dñs dixisset Jude. Quod facis fac citius. putauerūt qr Judas habebat loculos. ꝙ dñs diceret ei ꝙ emeret necessaria ad diē festū. aut vt egenis aliqd daret. ergo exēplo lʒ pecuniā vel quācunq₃ aliam rē in cōmuni seruare ad vsus alicuius congregationis. ita ꝙ nō repugnat: imo est ɔforme pfectioni christi: quā christus docuit suo exēplo. Sʒ ꝛ discipuli (a quibus ois religio sumpsit exordiū) precia prediorꝫ conseruabāt: ꝛ distribuebāt prout vnicuiq₃ opus erat. ¶ Ad idē addVcit auctoritatē Prospi de vita ɔtēplatiua. ꝛ habetur. xi. q. i. Satis inqt ostēdit ꝛ ppria debere pp̄ter pfectionē cōtēni. ꝛ sine ipedimento pfectionis posse facultates ecclesie que sunt pfecto cōia possideri. Adhuc in rñsione. iij. argumēti dicit. ꝙ per hoc ꝙ dñs noster dicit. Nolite solliciti esse in crastinū. nō intelligiť ꝙ nihil seruetť in futurū. hoc enī beatus Antonius asserit periculosum in collatiōibus patrū: ita dicēs. Priuationē oīum facultatū ita sectātes: vt ex ipsis nec vnius quidē diei victū sibimet ipsis: nec vnū denariuʒ supesse paterētur. ꝛ alia huiusmodi faciētes. Ita repente vidimus eos esse deceptos: vt inceptum opus nō poterāt exitu congruo terminare.

pª Cor.13

Mat.6.
Luc.12.

Corruptoriū. In predictis solutionibus taʒ ex verbis que dicit: q̄ʒ ex questione quam soluere intēdit: ad minus tria repꝛehēdēda esse videntur. Unū est ꝙ habere aliqd in cōmuni. s. moderatas diuitias vsui humano necessarias tp̄e ɔgruo procuratas. nec repugnat nec detrahit aliquid de pfectione. Secūdū est. ꝙ tāto est vnaqueq₃ religio pfectior fm paupertatē: quāto habet paupertatē fini sui magis proportionatam. Tertiuʒ est ꝙ periculum est. ita omnes facultates relinquere: vt nec vnus denarius conseruetur ad victuʒ in posterum. ¶ Quātū ad primuʒ. Religiones que hn̄t aliqd in cōmuni nullatenus vituperamus de impfectione. sed tñ cum ɔfidentia ꝛ pace omniū. ꝛ sine dubitatione omni credimus ꝛ asserimus. ꝙ maioris pfectionis est penitus nihil habere. nec in cōi nec in proprio. Si enī de paupertate agitur. cōstat ꝙ maior est ꝛ perfectior paupertas illorum qui nihil penitus habēt: nec in pprio: nec in cōi: q̄ʒ eorum qui sufficiēter habēt in cōi. In religione enim non est ɔsiderare nisi psonas: vel singulariter: vel psonas cōiter. i. cōmunitatē. Cōstat ergo ꝙ maior est paupertas singularis psone nihil penitus habendo q̄ʒ habendo aliqd. Constat ergo pari rōne. ꝙ maior est paupertas cōmunitatis nihil habētis penitus q̄ʒ possidētis sufficiēter cōiter. Cuʒ ergo in his duobus totalitas religiōis ɔsistat. s. in psonarū singularitate: ꝛ personarū cōitate: seqtur ꝙ maior est paupertas religionis ꝛ pfectior: vbi nec cōitas aliquid habet. Et si quis hoc negare presumpserit: pari rōne negare poterit maiorē cōtinentiaʒ esse eorū qui nullatenus vxores hn̄t. q̄ʒ illorꝫ qui vxores haberēt in cōmuni. Si vō de penitētia agať: cōstat ꝙ perfectior est penitētia vbi omnia relinquuntur ꝛ in pprio ꝛ in cōi: q̄ʒ vbi habēt necessaria in cōmuni sufficiēter. hoc cōstat testimonio oīum qui penitentias recipiūt ꝛ faciūt. Huic cōcordat Greg⁹ homel. xxxiij. sup Ezech. Quicūq₃ inquit poterit hoc seculū cōtēnere: ꝛ derelinquēs oīa dño semetipsum in holocaustū dare: ipse iā pfecte nouit ꝛ peccata opis plāgere: ꝛ peccata cogitationis: vel que male fecit. vel qḋ facere debuit bonū qḋ non fecit. Qui enī totū dimisit: iā culpas suas liberius in fletibus cōspicit. Hec Gregorius. Si ergo paupertas ꝛ penitētia pfectiones quedā sunt: seqtur ꝙ habere diuitias in cōmuni quātū diminuit de paupertate tātū diminuit de pfectione. Si vō dicať ꝙ paupertas ꝛ penitētia nō sunt perfectiones sed instrumēta ꝛ vie ad pfectionem ducētes: que quidē pfectio est charitas. cōstat ꝙ hec instrumēta optima ꝛ ɔuenientissima pportione ad finē predictū inducendū instituta sunt ꝛ ordinata. qr per christū: in quo sūt oēs thesauri sapiētie ꝛ sciētie recōditi. Adhuc relinqtur idez qḋ prius. s. ꝙ quicqd diminuit de paupertate ꝛ penitentia: diminuit ꝛ de pfectiōe que per illa iducitť. ¶ Adhuc si de predicatiōe ꝛ doctrina agiť. ɔstat ꝙ tāto credibilior ꝛ receptibilior ꝛ magis psuasiua ꝛ minus suspecta est predicatio: quāto qḋ predicať magis resultat in predicantis ꝛ doctoris vita. Unde sup illud Matthei quinto. Sic luceat lux ꝛc. Glo. opa require. vt videātur. ꝛ sic doctrina cōfirmetur. Et sup illud Mat. x. Nolite possidere ꝛc. Glo. Si hoc haberēt: nō viderētur gratia salutis predicare: sʒ lucri. Si ergo pfectior mūdi ɔtēptus: ꝛ penitētia pfectior apparet in vita illorꝫ qui penitus nihil habēt nec habere volūt: q̄ʒ illorꝫ qui habēt sufficienter cōia: cōstat ꝙ credibilior ꝛ receptibilior ꝛ psuasiua magis sit taliū predicatio ꝛ doctrina q̄ʒ aliorꝫ. Huic concordat Gregorius homelia xviij. sup Ezechielem. Quāto inquit sanctior est vita doctoris: tanto fit humilior sensus audiētis. ꝛ seipsum despicit: dum predicatoris sui vitā in magna altitudine perpēdit. Cōstat autē ꝙ generare filios dei per semen verbi diuini magne perfectionis est ꝛ magis perfectorū: sicut ꝛ generatio naturalis nō nisi perfectis conuenit. ¶ Adhuc si de charitate agitur: occurrit illud Aug. de doctrina christiana. libro. iij. c. xxxi. Quāto magis regnum cupiditatis destruiť: tanto magis regnuʒ charitatis augetur. ꝛ illud

lxxxiiij.q.xxxvi.q. Nutrimentū charitatis est diminutio
cupiditatis. Ubi ergo magis minuit̄ ⁊ annihilat̄ cupidi-
tas: ibi magis auget̄ ⁊ nutritur charitas ⁊ perficit̄. Sȝ cō-
stat ꝙ hoc fit magis in religione vbi est omnimoda expli
catio: q̄ȝ vbi saltē cōmunitas nō expoliatur. ergo quantuȝ
est de ꝯditione statuū. perfectior erit charitas vbi religio
pauperior. ¶ Qḋ aūt dicit postea. ꝙ tanto erit vnaqueqȝ
perfectior ſm paupertatē: quāto hēt paupertateȝ suo fini
magis ꝓportionatā. Dicimus ꝙ si intelligat̄ de fine ꝓpin
quo (sicut ipse intelligit: sicut patet ex predictis) tunc non
est veꝝ simpliciter. Potest enim esse ꝙ finis ꝓpinquus
vnius religionis valde per omnē modū excedit finē alte-
rius. Uerbi grā. predicatio ⁊ doctrina hospitalitatem. Cū
hoc etiaȝ possibile est. ꝙ illa religio cuius finis ꝓprius est
hospitalitas: habeat paupertatē aliquantulū magis ꝓpor
tionatā suo fini: q̄ȝ cuius finis ꝓprius est predicatio ⁊ do-
ctrina. Nunquid ꝓpter hoc dicendū est ꝙ paupertas or-
dinata ad hospitalitatē perfectior sit q̄ȝ paupertas que or
dinatur ad predicationē ⁊ doctrinā: ꝓpter hoc solū ꝙ illa
est magis ꝓportionata ad hospitalitatē q̄ȝ ista ad predica
tionē ⁊ doctrinā? absit. Tale enim est ac si diceret̄ ꝙ mu-
sica ꝓportio ordinata ad cōfortandum infirmitatem cor
poralem: est melior q̄ȝ musica minus ꝓportionata: sed or
dinata ad excitandum deuotionem: sicut fuit in heliseo.
iiij. Regum. iij. qḋ cōstat vtiqȝ esse falsum. Si vo intelli-
gatur de cōmuni ⁊ vltimo fine religionis. s. de profectu ⁊
perfectione charitatis. sic hēt veritatē. In omni enim ar-
te ⁊ in omni negocio hoc videmus. ꝙ istrumēta ⁊ opatio-
nes quanto magis ꝓportionate sunt ad ꝯsequendū illuȝ
finē: tanto perfectiores sunt ⁊ ars est perfectior ſm illas.
Que sit aūt ista paupꝑtas que est magis ꝓportionata ꝑfe-
ctioni charitatis: satis patet ex auctoritatibus preallega-
tis de doctrina christiana li. iij. cap. xxxvij. ⁊ de. lxxxiij. q.
xxxvi. q. Patet ergo ꝙ soluȝ de fine cōmuni ⁊ vltimo in
via. s. de ꝑfectu ⁊ perfectione charitatis veꝝ est. ꝙ tanto
vnaqueqȝ religio perfectior est ſm paupꝑtatē: quanto hēt
paupertatem magis suo fini ꝓportionataȝ. Patet etiam
ꝙ hec est religio que nihil habet nec in communi nec in
ꝓprio. q2 ibi maxime destruitur ⁊ annihilatur cupiditas.
Sed ille qui hoc dixit nō intellexit verbum suum predi-
ctū de cōmuni fine religionū. ⁊ ideo falsum est qḋ dixit in
eadem questione: eodeȝ articulo. in responsione primi ar-
ticuli. Nō opȝ inquit ꝙ religio tanto sit perfectior quāto
maiorem habet paupertatē: sed quāto eius paupertas est
magis ꝓportionata cōmuni fini ⁊ speciali. Et de cōmuni
fine dicit veꝝ. Ex hoc enim ꝙ paupertas est maior: est fi-
ni cōmuni ꝓportionabilior. Et de hoc solo fine habet ve-
ritatem: sicut ostensum est. nō aūt de speciali fine. ⁊ tñ cer
tum est ꝙ de speciali fine ṗncipaliter intendit cuȝ hoc di-
cit sicut ꝯsideranti vba eius in ṗncipali solutione pōt pa-
tere. que sunt hec. si ꝯsideret̄ paupertas per comparatio-
nem ad speciales fines religionum. sic supposito tali fine
paupertas maior vel minor est religioni accōmoda. ⁊ tan
to erit vnaqueqȝ religio perfectior ſm paupertatē: quan-
to habet paupertatem magis ꝓportionatā suo fini. Dicit
ergo ad cōfirmationē sue solutionis. ꝙ aliquid habere in
cōmuni est cōforme paupertati christi. Christus enim suo
exemplo hoc docuit: qui etiaȝ fuit paupertatis institutor.
Habuit eniȝ loculos in q̄bus Judas ea que mittebantur
portabat. Joā. xiij. Item Joā. iiij. legit̄ ꝙ discipuli ierant
in ciuitateȝ vt cibos emerent. Nos aūt dicimus. ꝙ q̄cq̄d
legitur de loculis si diligenter penset̄. sicut glo. ⁊ sancti ex
ponunt: magis ꝓbat ꝙ habere aliquid in cōmuni sit imꝑ
fectionis q̄ȝ perfectionis. Tribus enim de causis legimus
saluatorē loculos habuisse ⁊ necessaria emisse. s. ad susten
tationem vite: ad subuentionem pauperum: ⁊ ad vsus
ꝓprios. ⁊ suoꝝ ꝓpter imminentē necessitatē: ⁊ cōdescen-
sionē ⁊ dispensationem ꝓpter infirmos qui talia erant fa
cturi in ecclesia de loculis ꝓpter subuentionem paupeꝝ.
Dicit Chris. sup Joannē. homel. lxxiij. super illud. aut vt
egenis aliq̄d daret Joan. xiij. Nō perā inquit neqȝ virgā:
neqȝ es portare aut deferre iubens: marsupiuȝ ferebat ad
inopū ministeriū. Ex hoc existimauerūt discipuli vt ino-
pibus aliquid daret. ¶ Itē sup illud Math. xvij. Ape-
riens os eius inuenies staterem. dicit glo. Hieronymi.
Dominus tante fuit paupertatis: vt vñ daret tributa nō
haberet. Judas inq̄t in loculis cōmunia habebat: sȝ res
paupeꝝ in suos vsus ꝯuertere nephas duxit: scipsuȝ dans
exēplū nobis. Hec Hiero. ¶ Scḋo (sicut dictū est) legi
tur habuisse loculos vt emeret necessaria ad vsus suoruȝ.
Tali eni de causa habuit vt emeret necessaria quādo trā
sibat per Samariā: sicut legit̄ Joā. 4. ꝙ discipuli ierāt in
ciuitatē vt emerēt necessaria. Samaritani eni erāt inho-
spitales iudeis. Uñ alibi legit̄. ꝙ cuȝ iret in Hierusalem:
Samaritani noluerūt euȝ recipe. Luce. ix. Hac eadē cau
sa ingruēte passiōe ⁊ ꝑsecutiōe discipuloꝝ ipse loculos ha
buit: ⁊ discipulos habere ꝑmisit. Uñ Luce. xxij. legitur.
Quādo misi vos sine bacculo ⁊ pera: ⁊ sine calciamentis:
nūquid aliq̄d defuit vobis? At illi dixerunt. Nihil. Dixit
ergo eis. Sȝ nūc qui hȝ sacculuȝ: tollat simil̄r ⁊ peraȝ. vbi
glosa marginalis dicit: ⁊ est Bede. Nō eadē viuēdi regu-
la ꝑsecutiōis tēpore discipulos informat que pacis tēpo-
re. Missis q̄ppe discipulis ad ṗdicandū: ne q̄d tollerēt in
via ṗceptor ordinauit. s. vt qui euāgeliū nūtiat de euāge-
lio ⁊ viuat. Instāte vo mortis articulo ⁊ tota illa gente pa
storeȝ ⁊ gregē ꝑsequēte cōgruaȝ ipsos regulā docuit: ꝑmit
tens vt tollāt necessaria victui: donec sopita ꝑsecutoꝝ in-
sania tēpus euāgeliȝādi redeat. Hec glo. ¶ Iteȝ alia glo.
In hoc quoqȝ dat̄ nobis exēpluȝ: vt nōnunq̄ȝ causa istā-
te de nostri rigore ꝓpositi q̄daȝ sine culpa itermittere pos
simus. Hec glo. ¶ Tertio legit̄ habuisse loculos ꝯdescē-
sine ⁊ ꝓpter infirmos. sicut dicit glo. sup illud ps. Produ- ps. 146.
cens fenū iumentis. Dñs habuit loculos in vsus eoꝝ qui
cum eo erant. Religiose enim mulieres que erāt in eius
comitatu ministrabant ei de substātia sua. ⁊ īfirmoꝝ ꝑso-
naȝ magis suscipiēs: preuidit multos futuros infirmos. et
illa magis quesituros: q̄bus prebuit exēpluȝ necessaria su
mēdi a subditis. Hec glo. ¶ Iteȝ Aug. de oꝑe monacho
ruȝ aliquātulum post ṗncipiū. Deus more misericordie
sue īfirmitatibus cōpatiēs. cui cuȝ angeli ministrarent: lo-
culos tamē habebat in q̄b9 mitteret̄ pecunia. que cōfere-
bat̄ vtiqȝ bonis fidelib9 victui eoꝝ necessaria: quos locu-
los Jude cōmendauit. Hec Aug. ¶ Item Aug. homel.
lxxxviij. sup Joānē. Fur erat ⁊ loculos hñs. q̄re habuit lo Joā. iz.
culos cui angeli ministrabāt? nisi q2 illius ecclesie loculos
habitura erat. Hec ibi. Ex nullo igit̄ oīum modoꝝ habe-
ri pōt. ꝙ habere aliq̄d in cōmuni sit ꝑfectiōis in viris re-
ligiosis. nā habere aliq̄d vel aliq̄ ṗmo mō. s. ad dispēsatio
nē paupeꝝ: nō est hr̄e aliq̄d in cōmuni sicut hñt religiosi:
sȝ sicut hñt ṗlati: qui sunt ꝓcuratores ⁊ dispensatores bo-
noꝝ ecclesie nō dñi. Uñ ex isto mō hñdi nō ostendit̄ ꝑfe
ctio religiōis que aliq̄d habet in cōmuni: sed potius ostē-
ditur perfectio ṗlationis. Simil̄r nec scḋs modus haben-
di. s. ꝓpter necessitatem. Illud eniȝ quod quādoqȝ fit so-
lū ꝓpter necessitatē: illud simpl̄r magis est īperfectiōis q̄ȝ
ꝑfectiōis. U. g. Dauid ⁊ pueri ei9 necītate cōpulsi: comede
rūt panes ꝓpōnis: q̄s nō licebat comedē nisi solis sacer-
dotib9. i. Regū. xxi. Simpl̄r eni hoȝ panes comedē illici-
tū erat laicis nō ꝑfectiōis. Machabei et̄ necītate cōpul-
si pugnabāt in dieb9 sabbatoꝝ. i. Macha. iij. Et Josue. iiij.

Et iō dicit simplr Grego.homel.xi.sup Ezech. Quia inge
necessitate loci viris secularib⁹ iungor:nōnunq̄ mihi di/
scipline linguā relaxo. Hec Greg. Nunqd ꝓpter hoc dōni
est.ꝙ relaxare discipline linguam sit simplr ꝑfectionis:
absit. Silr christus necessitate loci ⁊ tēporis habuit locu/
los.⁊ habere ꝑmisit.ergo hr̄e ioculos ⁊ aliqd in cōmuni
est ꝑfectionis simplr:absit.imo poti⁹ sequit̄ oppositum.
Idē dicim⁹ de tertio mō habēdi de ꝯdescensione ꝓpter
īfirmos vtplurimū ⁊ sm se est magis imꝑfectiōis q̄ȝ per/
fectionis. Uerbi grā. Grego⁹ qui dicit de seipso homel.xi.
sup Ezech. vbi pus. Si in assiduo cōsuetudinis mee rigo/
re me teneo:scio ꝙ ab infirmis fugior:eosqȝ ad id qd̄ ap/
peto nunq̄ traho. vn̄ fit sepe:vt eoꝝ ociosas actiones pa/
tienter audiam. Sed qꝛ ipse cū quelibet infirmissimū in
ociosis sermonib⁹ paulatim tractus libēter ea audio que
audire ceperā inuitus. Hec Grego⁹. Nunqd iō dicendum
est ꝙ patienter audire ociosa sit ꝑfectionis:nullo modo.
Silr cū prelatus dispensat cū infirmo aliquo totalr vel
specialiter in aliquo qd̄ est cōtra obseruātias cōmunes in
religione intus vel extra. Uerbi grā. Comedere carnes
in die ieiunij:certe ꝓpter hoc nō est existimandū ꝙ sic co
medere carnes vel dispensare sȝ se ⁊ simplr sit ꝑfectiōis:
imo magis imꝑfectionis. Quare videt̄ reuera necessita/
te ingruēte habere necessaria in christo fuit maxime per
fectionis. Ista tn̄ habere simplr imꝑfectionis est. Uerbi
grā. Maxime ꝑfectionis in magistro est dispēsare doctri/
nā sm capacitatē audientiū subtilib⁹ ⁊ ꝑfectis subtiliora
tradendo.rudibus v̄o ⁊ grossis hystorialia ⁊ grossa. ⁊ tn̄
ipsa hystorialis doctrina ⁊ grossa nō est doctrina ꝑfecta ⁊
ꝑfectis ꝯueniens. Si qs v̄o cōtendat dominū habuisse lo
culos:nō solū ꝓpter causas p̄dictas:sed vt necessaria pro
curaret simplr ⁊ ꝓpter se:nouerit ꝑfecto ꝯtra sanctorum
testimonia se dicere ⁊ docere. Dicit enim Hieronym⁹:sic
mat.17. allegatuȝ est sup illud Matth. Aperto ore eius inuenies
staterē. Ibi glo.dicit. Tante pauptatis dn̄s fuit.ꝙ vn̄ da/
ret tributū nō habuit. ¶ Itē sup illud Matth.xi. Circū/
spectis oībus cū iā vespere esset. Glo. Si qs eū susciperet
hospitio. Tante enim pauptatis fuit vt nulli adulatus in
tanta necessitate nullū hospitiū inueniret. ¶ Itē Chris.
sup illud Luce.ix. Filius aūt hoīs nō hēt vbi ⁊c̄. Aspice
inquit qualiter pauptatē quā docuit per oīa demōstrauit
Nō erat mēsa:nec candelabrū:nec domus:nec qcq̄ȝ aliō
taliū. Hanc auctēȝ ponit frater Thomas in glo.sua con/
tinua:in eodē loco sup Lucā. ¶ Itē Chris. sup Matth.
viij. Filius hoīs nō hēt ⁊c̄.⁊ est homel.xvij. Nō dixit qm̄
quē habeo cōtēno:sed que nō habeo. ¶ Itē Aug⁹ in epi/
stola de sacramētis ecclesie. Christus ita paup fuit.vt ve/
niens in mundū:nō in sua sed aliena domo nasceret̄.⁊ na
tus ꝓpter inopiā loci in presepiū aīaliū poneret̄. ⁊ viuēs
in mundo nō haberet vbi caput suū reclinaret.nec mori/
ens vn̄ nuditatē suā tegeret.nec mortuus vn̄ inuolueret̄
nec sepulchrū vbi corpus mortuū poneret̄. ¶ Deniqȝ si
quis ꝑtinaciter asserit ꝑfectionis esse christum imitari in
loculis:pari rōne dicere debet ⁊ pōt.ꝙ ꝑfectionis est chri/
stum imitari in gladio ⁊ debet (vt sit ꝑfectus christi imi/
tator) portare vel saltē habere in cōmuni.qd̄ stultū est fa
cere ⁊ docere. Illud v̄o qd̄ allegat de precijs agroruȝ que
ponebant̄ ad pedes aploꝝ:ac reseruabantur nō facit pro
eo.qꝛ illa pecunia nō fuit apostoloꝝ.nec in eoꝝ visus con/
Act.3. uertebat̄:sed tn̄ per eos prout vnicuiqȝ opus erat distri/
buebat̄. Un̄ sup illud Actuū. Argentū ⁊ aurū non est mi/
hi ⁊c̄. Glo. memor illius p̄cepti. Nolite possidere auruȝ ⁊c̄.
pecuniam que ad pedes apostoloꝝ reponebat̄.nō sibi re
cōdebāt:sed ad visus paupeꝝ:qui sua patrimonia relique
rant.sicut dicit Ambrosius sup Lucā. Nolite portare sac

culū ⁊c̄.tractās p̄dictū v̄bū. Argentū ⁊ aurum ⁊c̄.dicit sic.
Nō tā gloriat̄ Petrus qꝛ argentū ⁊ aurū nō hēt q̄ȝ ꝙ ser
uat dn̄i mandatū. Nolite possidere auꝝ ⁊c̄.hoc est dicere.
Uides me christi discipulū:⁊ aurū a me requiris: Sȝ no
bis auro multo preciosius donauit:vt in noīe eius facia/
mus v̄tutes. Itaqȝ nō habeo qd̄ nō dedit:sed dedit qd̄ ha
beo. surge ⁊ ambula. Hec Ambro. Aliter dici pōt.ꝙ forte
apostoli de illa pecunia que ponebat̄ ad pedes eoꝝ sume
bāt vite necessaria rōne laboris in p̄dicādo:sicut ab illis
qbus predicabāt. Ex ordinatione aūt dn̄i sumebāt neces/
saria vite.i.sumere poterāt rōne laboris in predicādo.nec
tn̄ cū istis aliqd habebāt in cōmuni sicut neqȝ cum illis.
Illud v̄o Prosperi qd̄ ille allegat.xi.q.i. qd̄ non facit pro
eo. Illud enim capitulū est ꝓprie de p̄latis. Dicit eniȝ sic.
Quisqs oībus dimissis vel venditis sit rei sue cōtemptor
vel ꝓpositus factus fuerit occassione oīum que hēt eccle/
sie efficit̄ dispensator. Et subdit exempla de sancto Pau/
lino ⁊ sancto Hilario episcopo. Manifestū est igit̄ ꝙ de
prelatis intendit. Prelati v̄o qꝛ sunt dispensatores bonoꝝ
ecclesie:sine diminutiōe ꝑfectiōis possidere possunt alijs
dispensando.regulares v̄o qui huiusmodi cām nō habēt.
sine diminutiōe ꝑfectionis hr̄e nō possunt. ¶ Qd̄ v̄o dic̄
in solutione.iij.argumēti periculosuȝ esse sic oīa relinque
re:vt nihil ad victū in posterū reseruet̄.sm ꝙ dicit Anto
nius in collationib⁹ patrū se vidisse aliquos sic facientes
penit⁹ fuisse deceptos.falso ⁊ nō sm intētionē auctoris in
ducit̄. Ibi eniȝ narrat abbas Moyses.ꝙ semel tempore
pueritie sue cōuenerant plures seniores ad abbatē Anto/
niū:querētes ab eo que nā v̄tus vel obseruātia posset mo/
nachū a demonū laqueis custodire. Aliqui aūt dixerunt
ieiunioꝝ:alij vigiliaꝝ studio hoc esse collatū. Alij dixerūt
in cōtemptu oīum rerū temporaliū. Alij in annachori re
mansione ⁊ vita heremitica. Alij in officijs humilitatis.
Post que oīa ita dicit sanctus Antonius. Oīa hec que di
xistis sunt necessaria ⁊ vtilia scientibus deum atqȝ ad eū
cupientibus ꝑuenire.sed his p̄ncipalr tribuere gratiā eua/
dendi nequaq̄ȝ innumeri casus ⁊ multoꝝ etiam maiorū
experimenta docuerūt.⁊ subiungit ꝙ etiā visum est quā/
doqȝ oīum p̄dictoꝝ sectatores aliquādo fuisse deceptos.
Et infert. Quāobrē qd p̄ncipalr ducat in deuȝ manifeste
poterimus cognoscere si ruine ac deceptiōis eoꝝ causa a
nobis diligentius fuerit indagata. His aūt cum exubera
rent p̄dictaꝝ opera v̄tutū:discretio sola deficiēs vsqȝ ad
finē ea durare nō sinebat. His verbis nō dicit beatus An
tonius oīa relinquere esse ꝑiculosum.imo dicit ꝙ ista ne/
cessaria ⁊ vtilia sunt ad deū ꝑuenire cupiētibus.sed ꝙ nō
est ipsis attribuēda grā p̄ncipalr euadendi laqueos diabo
li sm discretionē.sine qua hoīes in alijs qn̄qȝ decipiunt̄.
⁊ hoc quidē veꝝ est.nec plus pōt inferri ex verbis beati
Antonij:ꝙ sit periculosum oīa relinquere vel ieiunare:
vel solitariam vitaȝ ducere humilitatis vel misericordie
operibus insistere.qꝛ omnium predictorum sectatores di
cit aliqn̄ fuisse deceptos ꝓpter defectum discretionis.

Responsio ad hec sm Thomā. Ad ea que obijci/
untur ad p̄ns per singula non decreui/
mus respondere:pro eo p̄cipue ꝙ ꝓpter paupertatē quaȝ
se ꝓfitent̄ hr̄e:nō solū ⁊ re ⁊ noīe p̄dicatorib⁹ veritatis.ve
rum etiā oībus simplr ⁊ vniuersalr cuiuscūqȝ status se co/
nant̄ supiores ⁊ sanctiores ⁊ ꝑfectiores per oīa declarare.
Cū igit̄ comparationes p̄cipue in tanto excessu odiose cō
probent̄:melius est sub silentio p̄terire.q̄ȝ proterue ⁊ liti/
giose statū quemlibet prefato statui p̄ponere vel p̄ferre.
Uerūtamen quemlibet illius articuli lectoreȝ intelligen
tem arbitramur non latere q̄ȝ multas auctoritates a suo
sensu extorqueant:quantas etiā rōnes sophisticas pro suo

ꝓposito

ppposito extorquendo adducant. quarum vna est. Si quis negare presumpserit hoc quod dicunt de sua superabundantia perfectionis: pari rõne negare poterit maiorẽ continentiã eorum qui nullatenus vxores habent: quam illorum qui habẽt vxores in cõmuni. Huiusmodi aũt instantie improbabilitas vilis: lectoris relinquatur arbitrio: cui intelligenti dubium nõ erit vxores in cõmuni habere semper fuisse nephariũ: vtpote diuine legi cõtrariũ. Res aũt victui necessarias habere in cõmuni a sanctis patribus: immo a patre luminum spũsancto ipsos dirigente: in christiane religionis exordio fuisse institutũ. Et preter hec falsa quedam in processu suo Thome imponũt: sicut patet applicantibus dicta eorum dictis Thome: et alia similia in isto et aliis articulis faciunt multa: que oĩo si essent tante perfectionis quãte se faciunt tacuissent. Quod vtique in isto articulo (precipue si spiritu humilitatis agerent) obseruassent. forsitan alias eis per singula respondebitur. Et quoniam nihil agant non quidem contra homines: sed contra veritatem ipsam: quam in isto impugnant articulo: euidentius ostendetur.

Articulus

Decimussextus est de hoc quod dicit Tho. q. clxxxix. ar. viii. vbi querit. vtrũ liceat transire de vna religione ad aliã. In respõsione .iii. argumẽti. quod quamuis ordo monachorum sit arctioris obseruãtie si monachi essent laici: liceret trãsire de ordine monachorum ad ordinem canonicorum regularium: propter illud Hieronymi ad Rusticum monachum. Sic viue in monasterio vt clericus esse merearis. Rõnem vero premittit ad hoc que talis est. Vterque ordo. s. monachorum et canonicorum ordinatur ad vitã contẽplatiuã siue ad opera vite contemplatiue. inter que precipua sunt que aguntur in diuinis ministeriis. et ad hoc ordinatur directe ordo canonicorum. quia canonicis per se cõpetit vt sint clerici religiosi. monachis autem non per se cõpetit. vt habetur. xvi. q. prima.

Corruptorium.

Hic insinuatur expresse quod propter promotionem ad clericatũ licet trãsire de ordie monachorum ad ordinẽ canonicorum. et de ordie arctiori ad ordinẽ laxiorẽ. Sed nos reputamus hoc falsum. Dicit enim Innocẽtius. et habetur. xix. q. iii. monachi: qui diu morantur in monasteriis: postquam peruenerint ad clericatũ statuimus nõ debere eos a priori proposito recedere. Iura enim in transitu de vna religione in aliã nõ intendunt promotionẽ de laicatu ad clericatũ in religione ad quam transitur: sed tantũmodo maiorem conuersationis districtionem. sicut dicitur extra de regu. et transe. ad religionẽ. cap. sane. de canonicis. vbi determinatur de quodam qui in ecclesia quadã professus fuerat. et inde fugiens a quodam abbate receptus est in monachũ. quod si locus vbi receptus erat maioris religionis permitti deberet ibidẽ. Sin aũt vt ad priorẽ ecclesiam rediret cõpelli. Et de quibusdam monachis in fine sic dicitur. Cum monachus vester ad fratres cisterciensis ordinis transmigrauit: nõ vt vestro ordini derogaret: sed vt apud ipsos vitã duceret arctiorẽ mãdamus quatinus nullatenus molestetis. quia charitas est fons proprius cui nõ cõicat alienus. Auctoritas ẽt si recte ĩtelligatur non facit pro eo. Potius enim hortatur Rusticũ viuere tã religiose in cõuersatione. tam studiose in scripturarum meditatione vt clericus effici mereretur in ordine. nullatenus tamen propter promotionẽ sui ad clericatũ licet ab ordine suo recedere: sicut expresse dicit capitulũ preallegatum. Vnde ista admonitio Hieronymi locũ habet cum effectu: si monachi in proprio ordine promoueri nõ possent. sicut antiquitus vsque ad tempus Eusebii et Zozimi monachi: ita monachi fuerũt quod nõ clerici. i. nõ ordiati. sicut. xvi. q. prima. superioris auctis habetur. Vtilis aũt fuit admonitio pro tẽpore Rustici et Hieronymi. quia tunc religiosi et monachi raro ad ordines promouebantur. ¶ Ratio aũt quã insinuat. s. ea que aguntur in diuinis ministeriis: sunt precipua in operibus contemplatiue vite etc. facile soluitur. Quando enim aliqua duo sic se habẽt quod vnũ est necessitatis et alterum eminentie et nobilitatis: magis est eligendum quod est necessitatis. sicut exemplificat philosophus de philosophari et ditari. Nobilius enim et melius simpliciter est philosophari quam ditari. tamen indigenti necessariis magis eligendũ est ditari. Cõsimiliter in proposito. Maioris enim excellentie est officiũ clerici quam humilitas monachi. vt offerre eucharistiam et celebrare diuina. et populo predicare quam in humilitate et abiectione propria peccata et populi plãgere: tamen peccatori querẽti saluare aiam suã magis est necessariũ hoc quam illud. et ideo simpliciter magis est eligẽdũ et tenẽdum. i.metaph.

Responsio

ad hec secundum Thomã. Cõtra eius intentionẽ in nullo penitus facit quod in isto articulo dicitur. Monachis enim qui in proprio monasterio et in proprio statu ad clericatũ et ad alios ordines sacros possunt promoueri sicut nũc fit: nõ licet trãsire ad ordinem canonicorum regulariũ cum maiori arctatione. et sic procedunt que cõtra Thomã in hac parte obiiciũt. Si tamen essent monachi qui in statu suo manẽtes non possunt promoueri ad sacros ordines: tunc possunt transire pro sua promotione ad ordinem canonicorum propter excellentiã actuũ. ad quos ordines sacri instituuntur. et sic habet intelligi dictũ Hieronymi et ea que dicit Thomas in hac parte. Responsio aũt quã afferũt ad rõnẽ Thome nõ est conueniens. Exẽplũ enim eorum de philosophari et ditari turpiter claudicat quantũ ad propositũ. quia philosophari nõ habet semper secũ annexũ id quod minus bonũ est. s. ditari. Sed ministrare rite in ordinibus sacris: semper habet secũ annexũ quod aie saluti procurãde studeat homo. Vnde hoc cõmune (licet viis diuersis) habet ordo vterque.

¶ Correctorium eorum que obiiciuntur contra secundã secunde sancti Thome: Finit.

¶ Incipiunt responsiones ad ea que obiiciuntur contra dicta fratris Thome in questionibus disputatis ab eodem de Veritate.

Articulus

Primus De hoc quod Thomas dicit in de veritate. q. ii. ar. x. vbi querit. vtrum deus possit facere infinita. In responsione questionis si infinitum actu esse possit secundum naturam rei. vel etiam si nõ possit impediente aliquo alio quam ipsa rõne infiniti: dicendo quod deus potest facere actu infinitum esse. Si autem actu esse repugnat infinito secundum suam rationem: deus hoc facere non potest.

Corruptorium.

Hoc videtur esse occasio erroris. Insinuat enim quod deus potest facere omne illud cuius rõni nõ repugnat esse. et constat quod hoc est falsum. rõni enim peccati vel mẽdacii cui nõ repugnat esse actu. et tamen neutrũ potest deus facere. et huiusmodi sunt multa. ¶ Itẽ actu esse nõ videtur repugnare rõni ĩfiniti. quod patet in deo qui sũme actu est. et tamen est ĩfinitus. et ideas habet etiã infinitas in se. Sed fieri a sapiente in sũmo hoc repugnat rõni infiniti. Infinitas enim in multitudine importat confusionẽ et inordinationẽ. Deus aũt summe sapiẽs nõ potest facere inordinatũ. Sapientis enim est ordinare: vt dicitur primo metaphysice. Infinitas ẽt in magnitudie importat de necessitate infinitatẽ in virtute. Infinita aũt virtus excludit oẽm dependentiã et oẽm indigentiã. Deus aũt nihil potest quod nõ dependeat ab eo: vnde hec nõ est sola ratio quare deus nõ potest facere infinitum. quia esse actu repugnat rõni illius rei: sed ẽt quia facere aliquod tale repugnat voluntati diuine.

Responsio ad hec fm Tho. Ista reprehensio mal la penit⁹ inuenit: si rō dicti Tho^e sobrie cōcipiat. Intendit enim q̄ si rationi infiniti nō repugnat esse actu: tūc pōt a deo fieri. Ex hac tn̄ negatiua nō sequitur vniuersalis affirmatiua. quaz ipsi Thome insinuare affirmant τ falso. Et lz tn̄ isto mō posset concedi q̄ deus pōt facere omne illud cui⁹ rōni nō repugnat esse in actu. vel cui cōuenit esse in actu. Et vez qdē est q̄ deus pōt in omne id cui cōuenit esse in actu: qd̄ faciendo nō derogat pfectioni. cuiusmodi sunt mendaciū τ peccatū. ℂ Qd̄ vo dicunt q̄ rōni infiniti non repugnat esse actu. q2 deus est summe infinitus. τ habet ideas infinitas in se: cauillatio est. Loquit enim Thomas de infinito factibili a deo: scilz de ifinito creando vel creato si qd̄ posse esset. Querere vo vtz deus vel idee in ipso que sunt ipse possint a deo fieri: est idem querere: vtz aliqd possit a deo fieri vel creari. ℂ Quod tandē dicit. q̄ infinitas quecūq3 creata inducit quādā cōfusionē. nec cōpetit huiusmodi a summo sapiente fieri. cōcedi pōt. nec est cōtra Thomam qui nō habuit necesse omnia que dici possent vnius questionis solutione exprim ere

ARticulus Scd̄s. De h qd̄ Thomas dicit i de veritate mā fine q.q.ar.xij. vbi querit. vtruz deus sciat singularia τ futura cōtingentia. In responsione principali. q̄ cōtingens vt futuz est: nullā cognitionē habet cui falsitas subesse nō possit. vn̄ cum scientie dei nō subsit falsitas nec subesse possit: impossibile est q̄ de futuris contingentibus deus scientiā haberet: si cognosceret ea vt futura sunt. Et deinceps eadē. q. τ articulo in responsione dicit. q̄ deus nō cognoscit futura cōtingentia vt futura sunt: sed vt presentia. Et ibidem in fine solutionis dicit. Si consideret vt est in dei scientia: magis deberet dici q̄ deus scit hoc esse q̄3 q̄ sciat futuz. q2 sibi nū q̄3 sunt futura sed vt presentia. Eandem sniam dicit in fine solonis qōnis que est: vtruz scientia dei est variabilis.

Corruptorium. Si intēderet dicere q̄ deus certitudinaliter cognoscit futura cōtingentia ac si actualiter essent presentia: vez diceret. Qd̄ nō intendit vt videtur: sed potius q2 eternitas est presens toti tempori τ oī eius differentie: τ oīs differentia presens est eternitati. τ iō diuine visioni oīa contingentia futura realiter τ actualiter sunt presentia. lz in tempore sint futura. τ iō cognitioni diuine de cōtingētib⁹ falsitas subesse nō pōt. sicut nec nostre. qn̄ videm⁹ aliqd̄ ɔtingēs presentialr̄ τ realiter esse; vt sortem sedere dum sedet. Hic videt error maximus. q̄. s. tēporalia vere τ essentialiter fuerint ab eterno: sicut aliqua eoz aliqn̄ sunt in tēpore: cū tn̄ fm veritatem fidei catholice solus deus sit ab eterno. ℂ Ratio autem positionis non cogit. quando enim dicimus q̄ eternitas presens est omni differentie temporis. τ omnis differentia temporis presens est eternitati. estimo q̄ intelligendū est sub hoc sensu. q̄ eternitas presens est omnibus cognoscitiuis. τ rationes cognoscitiue oīum rerū presentes eternitati. Deus enim eternus p̄sentialr̄ τ certitudinaliter oīa futura. p̄terita: τ oīa presentia in rōnib⁹ eoz cognoscit. vn̄ p̄teritoz. p̄ntiū τ futuroz rōnes cognoscitiue sunt p̄sentes eternitati τ deo ab eterno. τ cognitio eoz semp est p̄sens: τ nō ipse res cognite. Huic cōcordat Aug⁹. xi. ɔfes. post mediū. Uideri dicunt futura nō ipsa que nōdū sunt. i. que futura sunt: sed eoz signa. vel cause videntur forsitan que iam sunt. Ideo nō futura sed p̄sentia sunt iam videntibus: ex quibus futura predicant iam animo cōcepta: que rursus cōceptiones iā sunt. τ eas presentes iā apud se intuentur que ista predicūt. Hec Aug⁹.

Responsio ad hec fm Thomaz. Que hic obijciūtur per ea que dicta sunt supra in responsione ad ea que dicunt cōtra dicta Thome in pma parte summe arti. iij. luce clari⁹ dissoluunt. ℂ Qd̄ tn̄ hic dicit. q̄ eternitas solū dicit esse presens oī dn̄e tēporis: pro eo q̄ p̄sens est rōnib⁹ cognoscitiuis earūdem: manifestā ɔtinet falsitatē. Nō solū enim eternitas p̄ns est rōnib⁹ rerum oīum τ tēpoz cognoscitiuis: imo est p̄ns oī rei τ oī tēpori. sine cui⁹ p̄ntia nimiz oīa nihil forēt. qualiter aūt futura contingentia diuino aspectui sint presentia eternaliter vt dictum est: patuit supra arti. ij.

ARticulus Tertius. De hoc quod Thomas dicit in de veritate mā fine. q. iij. ar. v. vbi q̄rit: vtz mā pma hēat propriā ideā in deo: In rn̄sione pncipali. τ in rn̄sione pmi τ. iij. argumēti dicit. q̄ idea pprie dicta respicit rem fm q̄ est in esse producibilis. mā aūt nō pōt exire in esse sine forma. nec ecōuerso. nec ppria idea rn̄det māe τ forme tm̄: sed toti cōposito rn̄det vna idea; que est factiua totius. τ quo ad mām τ q̄tū ad formam.

Corruptorium. Hec positio videtur erronea pluribus magr̄is. q2 deus pōt dare esse māe sine forma: τ ecōuerso. sicut in sacro altaris dat esse accn̄tib⁹ sine subiecto: cū accn̄tia magis depēdeāt a subiecto q̄3 mā a forma. ℂ Scd̄o opz q̄ oē qd̄ hēt essentiā distinctā habeat τ ideā in deo corrn̄dentem: al's enim esset ponere aliqd̄ pncipiū a deo in quo esset pncipiū illi⁹ qd̄ est erroneū. Cū ergo alia eēntia sit māe alia forme: necesse est mām hr̄e aliā ideā ab idea forme: τ econuerso. τ aliā esse ideā cōpositi. ℂ Tertio. q2 qd de⁹ pōt causare per cām scd̄az pōt ēt per seip̄m: cū sit cā pma. Cū ergo per formaz deus det esse actuale: poterit per se dare esse actuale materie. nō q̄ ipse sit forma vel actus eius: sed q̄ sua potestate infinita pōt dare esse materie sine forma: τ ecōuerso sicut accidēti sine subiecto. ℂ Itē magis videtur q̄ ponendū sit deū habere distinctas ideas māe τ forme q̄3 cōpositi. Dicit enim Cōmen. super p pby^r. super. iij. particulā. q̄ in rebus artificialibus cause sunt notiores apud artificez q̄3 cōpositū. vn̄ si nos faceremus res naturales: tūc cause essent notiores fm Cōmen. ergo apud deū qui est opifex rez naturaliū notiores sunt materia τ forma q̄3 cōpositū ex ipsis: si tamen ibi sit aliqd notius. ergo fm rōnē intelligendi prius τ expressius τ distinctius habet ideam in deo materia τ forma q̄3 compositum.

Responsio ad hec fm Thomaz. Hec omnia sufficienter discussa sunt in rn̄sione contra primā partem summe ar. iij. sicut patet intuenti.

ARticulus Quartus de hoc qd̄ Thos dicit in de vitate materia fine. q. iij. arti. vij. vbi querit. vtrum accidentia habeāt ideaz in deo. In responsione questionis q̄ loquendo de accidentibus que nunq̄3 a subiecto separantur. τ vna operatione pducuntur cum suo subiecto. cum idea pprie loquendo sit forma operabilis inq̄tum huiusmodi: nō erit taliū accidētiū idea distincta: sed subiecti cum oībus accidētibus erit vna idea.

Corruptorium. Contra istam positionez sunt tria arg^ta p̄ma: que dicta sunt supra im mediate contra positionem de materia prima. ℂ P̄. sicut deus omnia fecit: sic oīa distincta distinxit. vt patet Gen̄. pmo. ergo sicut omnium que fecit erant idee τ sunt in deo. ita omnium que distinxit erant distincte τ sunt in deo. Sed essentia accidentium est vere distincta ab essentia subiecti. ergo necesse est q̄ distincte sint idee accidentium ab ideis subiectorum.

Responsio ad hec sm Thomam. Ad tria illa ar-
gumēta superius facta rñsum est vbi
supra. s. in responsione ad articulū quartū cōtra pmā ptē
4m summe. ℂ Quartū etiā argumētū qđ apponūt soluit si-
militer ex dictis ibidē. Non enim pbat nisi ꝙ huiusmodi
accidētia habēt ideas pprias. put idea dicit rō innotescē
di vniuscuiusqꝫ put pōt aliquo mō ɔsiderari in rōne pro
pria quo mō cōsiderant accidentia huiusmodi in rōnib9
pprijs qb9 a substātia differūt. et isto mō concedit Tho-
mas ꝙ accidentia habent ideas pprias.

Articulus Quintus. De hoc qđ dicit
Thomas eadem. q. ar. vij
vbi querit: Utruz singularia habeant ideam
in deo. in responsione scđi argumenti. ꝙ pro
prie loquēdo de idea sm ꝙ est rei: eo modo
quo est pducibilis. sic vna idea respondet singulari spēi et
generi indiuiduatis in ipso singulari. Si aūt accipiamus
ideam cōmuniter p similitudine vel rōne. sic cū diuersa
sit ɔsideratio sortis: vt Sortes est: et vt hō est: et vt animal
est: respondebūt ei plures idee vel similitudines. Et pma
pte summe. q. xv. ar. iij. in rñsione scđi argumenti dicit. ꝙ
genera nō possunt hr̄e aliā ideā ab idea spēi: sm ꝙ idea si
gnificat exemplar. qꝛ nunꝗ̄ est genus nisi in aliqua spē.
Taliter etiā est de accidentib9 que ɔsequunt subiectum.
qꝛ hec sunt simul cū illo. Accidētia aūt que superueniunt
subiecto habent ideā specialē. Artifex enim per ideaz do-
mus facit oīa accidentia que cōcomitantur a pncipio do-
muz. sed que superueniunt domui iam facte: vt picture et
huiusmodi. talia facit per aliam formam.

i **Corruptorium.** Hoc videt ɔtra Augm. ad Ne
bridium in epistola que sic in
cipit. Recentissimis litteris etc. vbi dicit. ꝙ quantū ad ho
minē faciendū attinet rō hoīs nō meā vel tuā esse rōnez.
Quantū aūt ad eiusdē temporis varias rōnes hominum
in illa sacra trininitate viuere. Nota ꝙ dicit Aug9 ad ho-
minē faciendū nō cognoscendū. ℂ Quod aūt dicit de rō-
nibus: intelligendū est de ideis. Et ꝙ pro eodē Aug9 hēat
ideam et rōnem. sic patet sexto de trini. Omnia inquit rō-
ne sunt cōdita. nec eadē rōne homo qua asinus. Hoc eniz
absurdū est estimare. Singula enim pprijs creata rōni-
bus. Et infra: atqꝫ has rōnes rerum principales ideas ap-
pellat Plato. Et eadē. q. vbi supra. Idee sūt pncipales for
2 me: vel rationes rerum substantiales. ℂ Cōtra istū arti-
culū require supra. q. iij. arti. v. vbi querit: vtrum mā ha-
beat ideā in deo. et. q. iij. arti. vij. vbi querit: vtrum accidē-
tia habeant ideam in deo. ℂ Item require melius cōtra
pmā ptē summe. q. li. ar. iij. vbi queritur. vtꝝ oīum que co
gnoscit deus sint idee in deo. ℂ Itē distinctio quaz facit
3 inter esse rei put est producibilis: et esse rei solum put est
cognoscibilis nō videt cōueniens. qꝛ sm hoc aliā ideam
haberet res q̄diu est in fieri vel fienda. et aliam qñ est fa-
cta. qđ non ponit. et in nobis apparet esse falsum. ℂ P. in
4 nobis videmus ꝙ quādo ad ideā per quā res aliqua co-
gnoscit accedunt potētia et voluntas faciendi illā rez. tūc
illa idea est idea illius rei pducibilis in esse. Quando vo
accidit illi notitie quā habemus de re potentia vel volun
tas faciendi remanet eadem idea que prius. ergo videtur
ꝙ distinctio nō sit ex parte idee.

Responsio ad hec sm Thomaz. Ad hoc quoqꝫ pꝫ
pro parte per ea que dicta sunt in rñsio
ad pm ne ad articulū prime dictū. ℂ Auctoritates etiam Augni
quas adducunt in pposito: nō possunt pro eis facere sm
veꝝ eius intellectuz. Quando enim dicit ꝙ quantum ad
hominē faciendū attinet etc. Nō pōt intelligi ꝙ hominis
faciendi in sua cōmunitate sine omni indiuiduo sine sup-
posito humane nature sit idea vna in deo: cū hō sit sic faci
endus vel pducendus. Intelligit ergo ꝙ ad hominē fa-
ciendū vtiqꝫ in aliquo supposito correspōdet aliqua idea
put sumit in sua cōmunitate abstracta ab illo et ab alijs
suppositis. et hoc nō sm ꝙ idea est exēplar hominis sub
ea rōne qua faciendus vel pducibilis: sed put idea dicit
ratio innotescendi hominis sm ꝙ pōt in rōne sua ppria
sine cōditionibus indiuiduantibus cōsiderari. ℂ Qđ aūt
pbant sm Augm pro eodem sumi ideā et rationem conce-
dimus. verūtñ vt sumunt in rōne ppria: differt loqui de
idea prout sumitur pro exemplari forme rei pducibilis. et
prout sumitur pro rōne innotescendi vniuscuiusqꝫ. prout
pōt in rōne sua cōsiderari. ℂ Qꝛ aūt mouent plura obie- Ad 2m
cta cōtra istum articulum: require supra. et nos monemus
ꝙ ibidē respiciātur respōsiones ad ipsa vbi supra. ℂ Ad
illud qđ postmodū obijciunt. ꝙ sm illud qđ Thomas di- Ad 3m
cit: videret ꝙ aliam ideā haberet res sm ꝙ est in fieri. et
aliam prout est facta. ℂ Dicendum ꝙ hoc videri poterit
nō intelligenti dicta eius. Ex dicto tamen eius sequit op-
positū. Cū enim put ipse dicit idea sub ratione exempla-
ris correspondeat rei sm ꝙ est in esse producibilis. cum
nihil aliud sit in re pducta q̄ illud qđ per suā productio-
nem recepit a deo. manifestū est ꝙ nō aliam ideaz habe-
bit res iam actu producta siue facta quam habebat prius
quādo erat pducibilis. nec per cōsequens aliā quā habuit
in suo fieri vel pductione. ℂ Ad aliud qđ obijciūt de ac-
cessu potētie vel volūtatis ad faciendū illam rē cuius po
nitur idea pcedit ex falso intellectu: ac si idea put est rō
innotescendi sumeret pro pprio ac formali principio co-
gnoscendi talē rem: qđ falsuz est. qm̄ vnū est pncipiū for-
male penit9 idē ipsi deo quo cognoscit oīa. Ipsa aūt ratio
innotescendi sicut et rō pducibilis vel pducendi in deo:
quaꝝ vtraqꝫ plurificat tenet se ex parte obiecti cogniti a
deo: inquantū. s. essentia diuina est intellecta cum habitu-
dine: sub qua aliqua creatura pducibilis ipsaz imitat. vel
sm ꝙ rō propria in qua vnūqđqꝫ pōt aliquo mō ɔsidera-
ri: ipsa cognita cognoscit a deo. Et patet ꝙ cū in deo non
sit volūtas aliqua accedens: nō pōt poni q9 per accessum
et recessum volūtatis sit idē penitus sm rōnem: qđ dicit
noīe idee vt est exemplar rei pducibilis. et prout est ratio
innotescendi dicto modo. Ista ergo nō faciūt: quin predi-
cta distinctio ex parte idee sit conueniens.

Articulus Sextus de hoc quod dicit
Thomas in de vitate mā
sine. q. xxiiij. ar. viij. vbi querit: vtrum liberū
arbitriū creature possit confirmari in bono
per aliqđ donum grē. Et in solutione pncipa
li circa mediū. qꝛ nō pōt esse peccatū in motu volūtatis. s.
ꝙ malū appetat nisi in apprehensiua vtute preexistat de-
fectus per quē sibi malū nō vt malū pponat. qđ est ratio-
nis defectus. Et ex hoc accidit ꝙ estimat aliqđ particula-
re bonum esse finem: qđ nō est finis nec vtile ad finem.
Uel per aliqđ ab extrinseco deficit ratio. quia. s. ppter vi-
res inferiores que intense mouentur in aliquid intercipi-
tur actus rationis: vt nō firmiter et liquide suuz iudicium
de bono pponat voluntati. Et eadez. q. arti. sequenti. vtrū
liberum arbitrium hominis in statu vie possit confirma-
ri in bono. In solutione principali dicit circa medium. ꝙ
origo peccati vel est ex rationis errore que in particulari
decipitur: vel ppter aliquam passionem viriuz inferioꝝ.

Corruptorium. Lꝫ istud sm aliquos videa- i
tur concordare philosopho. c°4.
vij. ethicoꝝ. tamen hoc videtur sapere errorem Pelagij
contra gratiam. Si enim peccatum voluntatis causatur
semp ex defectu rōnis et errore eius per se: vel ppter pas-

sionē viriū inferioꝝ cū ad directionez voluntatis in bo-
num: necessaria sit scientia ⁊ doctrina: sicut dixit Pelagi⁹
hereticus ponēs ꝙ deus nos adiuuat per legē ⁊ doctrinā:
vt discamus que sapere vel facere debeamus. nō aūt per
donū spūssancti vel grē nos adiuuat: vt que didiceram⁹
2 facienda faciamus. ¶ P̄. qulibet pōt experiri in seipso.
ꝙ rōne dictante vere aliqd esse peccatuz: vt fornicari vel
aliqd aliud. tñ voluntas durante isto iudicio pōt corpus
mouere ad peccatū ⁊ cōmittere peccatū. ¶ Si dicas ꝙ
nō: nisi ratio inducta per imperiū volūtatis iudicet illud
3 faciendū. Sit ita: igitur prius fuit peruersuz imperiuz in
voluntate: q̄ꝫ malū iudiciū in ratione. ¶ Item interius
maxime cōtingit videre. ꝙ volūtas pōt peccare in volen-
do ⁊ eligendo absqꝫ defectu rōnis in operatione vniuer-
salis boni vel vtilis ad particulare bonū vel interceptiōe
iudicij ꝓpter vehementiā passionū in virib⁹ inferiorib⁹.
sicut dicit pħs in rhetorica. cap. de delectatiōibus. Honor
inqt ⁊ cōplacētia sunt delectabilissimoꝝ. ¶ P̄. honores.
cōcupiscentie ⁊ cōplacentie nō sunt in viribus iferiorib⁹.
c°. 7. qꝛ ista nō apprehendunt̄ per sensus. Vñ pħs in. iij. ethico
ruz dicit. ꝙ honore ⁊ disciplina gaudet amicus hoꝝ nihil
patiēte corpore sed mēte. Pono ergo ꝙ intellectus dicat.
Honor paꝝ vel nihil prodest ad salutem. Idem dicat de
complacentia hominū ꝓpter se sic dicēdo cōstat ꝙ veꝝ
dicit. ¶ Item pono ꝙ intellectus dicat. Honor ⁊ compla
centia delectātia sunt. cōstat ꝙ adhuc dicendo hoc nō er-
rat: sed veꝝ dicit. ¶ P̄. illud iudiciū rōnis intercipi non
pōt per passionez virium inferioꝝ in concupiscendo ista.
Quia (vt dictū est) cōcupiscentia horuz ad vires inferio-
res nō spectat: sed ad solā mentem. ⁊ tunc his ita se habē-
tibus: ꝯstat ꝙ volūtas nō pōt appetere ⁊ eligere honores
humanos ⁊ cōplacentiaz hoīs ꝓpter delectationē que est
in eis. Pōt igitur voluntas peccare absqꝫ rōnis defectu
4 modis p̄dictis. ¶ Itē Chrīs. super Mat. homelia. xxiiij.
Attendite a falsis ꝓphetis ⁊c. circa mediū. Bonis inquit
operibus inuigilandū est. quia error nō generat peccata:
sed pctā errorem: sicut dicit sapientia. Impietas hoīem
trahit ad errorem. ¶ Et simile dicit Grego. ij. moralium
5 super illud. In desertis habitat torpentiū. ¶ Item Aug⁹
in enchiri. Ipse error per seipsum aut magnus in re ma-
gna: aut paruus in re parua. tamen semꝑ est malū. Quis
enim nō errans neget malum: approbare falsa pro veris.
Ergo s̄m Augm̄ error s̄m se est malū: saltez pene. Constat
autē s̄m fidem. ꝙ in Adam nō fuit pena ante culpā. Nō
est aūt culpa nisi in voluntate. ergo cū error omnis sit pe-
na: prius fuit error pena in intellectu Ade q̄ꝫ culpa: qđ est
falsum ⁊ erroneū. ergo nō necessario est prius error in rōne
q̄ꝫ peccatū in volūtate: sed ecōuerso. ¶ Item glo. Aug. su
6 per illud psalmi. Concupiscit ⁊ deficit anima mea. Vide-
ps. 83. mus inquit nōnunq̄ꝫ ratione q̄ꝫ vtiles sunt institutiones
dei. i. opera iusta: sed infirmitate prepediti aliquando non
desideramus. Preuolat ergo itellect⁹: sequit̄ tardus vel
nullus affectus. Ex quo patet ꝙ intellectū sequit̄ volun-
tas. Nō enim simul sunt inseꝑabiliter vt splendor ⁊ lux.
sed posterius vt scire sequit̄ addiscere. ⁊ sanū esse ad me-
dicari. sed in talibus s̄m philosophum in scđo posterioꝝ:
⁊ in fine scđi de generatione ⁊ corruptione. nunq̄ꝫ tenet cō
T. 68. sequentia de priori ad posterius sed econuerso. Nō sequi-
tur ergo ratio est recta. ergo voluntas est recta vel bona.
Si aūt hoc nō sequitur. ergo oppositū cōsequentis potest
stare cū antecedēte. s. volūtas nō recta cū rōne recta. Nō,
enim sequit̄. si peccatū vel curuitas est in voluntate: ꝙ er-
ror precesserit in ratione.

Responsio ad hec s̄m Thomā. Istud dictū Tho
me vt ipsi fatentur est cōsonum pħo

viij. ethi. Errorē nō sapit Pelagij contra grām (salua grā c°. 4.
eoꝝ) Pelagius enim posuit ꝙ ad bonū meritorium sine Ad p̄m
grā sufficiebat volūtas humana quā posuit adiuuari per
legez ⁊ doctrinā: vt discamus que facere aut agere debea-
mus vt ipsimet dicunt. Cui in nullo cōsonat ista positio. lꝫ
enim ex defectu rationis proueniat defectus in motu vo-
luntatis: nescio qua euidentia: imo qua sophistica appa-
rentia possit cōcludi ꝙ voluntas vel liberū arbitriū hoīs
gratia nō indigeat ad opus meritoriuz exequendum. vñ
mirū est ꝙ errorē istū tam effronter sine causa imponere
audebant tanto doctori. Vñ prima ratio quā ponunt con
tra euz: patet ex dictis nimis irrōnabilis. ¶ Ad 2m cum Ad 2m
dicunt. ꝙ durante iudicio rōnis. ꝙ aliquid nō est facien-
dum pōt voluntas mouere ad illud. ¶ Dicenduz ꝙ iste
malus motus volūtatis ꝓuenit ex aliquo defectu rōnis
precedente istud iudicium. contra cuius dictamen volū-
tas fertur in malum illud. Verbi grā. vt eorum vtamur
exemplo. Nisi prius ratio aliqua passione ligata obtulis-
set actū fornicationis ipsi voluntati sub ratione boni: vtiqꝫ
volūtas nō moueret in illud postmodū ꝯtra dictamē
vel iudiciū rōnis eiusdem. Et preter hoc lꝫ ratio iudicet il-
lud esse malū simplr. nō tamen videt̄ ꝙ stante tali iudi-
cio possit voluntas in id moueri: nisi rō etiam iudicans il-
lud esse malū simplr aliquo mō deficeret passione ligata
vel alio mō ad iudicandū illud bonuz vt nunc. qm̄ nihil
mouet v̄tutē appetitiuā nisi s̄m ꝙ aliquo mō apphendit̄
sub rōne boni. Illa ergo ratio nihil cōcludit. ¶ Ad 3m di- Ad 3m
cendum. ꝙ lꝫ ratio nō erret dicendo ꝙ honor ⁊ cōplacen-
tia hominū ⁊ huiusmodi sint delectabilia nec intercipiat̄
eius iudicium per passionē viriū inferiorum. pōt tamen
aliquo mō in eoꝝ iudicio deficere existimando. s. aliquid
eoꝝ esse finē. cū nō sit finis vel vtile ad finē cū nō sit vti-
le. ⁊ ex hoc defectu rōnis cōtingit volūtatem huiusmodi
male appetere dum mouet̄ tanq̄ꝫ ad finē in illud qđ sibi
ꝓponit̄ a rōne errante in particulari sub ratione finis: dū
tñ nō sit finis vel vtile ad finem: cū tñ nō sit vtile. ¶ Ad Ad 4m
4m dōm s̄m Chrīs. peccata generāt errorez cecitatis: que
est sequela culpe siue pena: que semꝑ a peccato preuenit̄.
s̄z illud Sap. Excecauit eos malitia eoꝝ. Predictus aūt Sap. 2.
defectus in ratione nō habet rationē culpe ꝓprie loquen-
do. nec etiā rationem pene. vt patet ex doctrina Thome
lib°. iij. contra Gentiles. cap. viij. vbi dicit. ꝙ duo p̄ncipia
voluntatem precedunt. s. vis apprehensiua: ⁊ obiectum
apphensum: qđ est finis. Cū aūt vnicuiqꝫ mobili respon-
deat ꝓpriū motiuū. nō quelibet vis apphensiua est debi-
tum motiuū cuiuslibet appetitus. sed hui⁹ hec: ⁊ illi⁹ alia.
Sic igit̄ appetitus sensitiui motiuū ꝓprium est vis app-
hensiua sensibilis. ita volūtatis ꝓpriū motiuū est ipsa rō
ei respondens. Rursus cū ratio multa bona ⁊ multos fi-
nes apprehendere possit. ⁊ cuiuslibet sit ꝓprius finis. ergo
voluntatis erit finis ⁊ ꝓprium motiuū: nō bonū qđlibet:
sed bonū determinatū. Cū igitur voluntas tēdat in actū
mota ab apprehensione rōnis presentantis sibi ꝓpriū bo
nū seqt̄ debita actio. Cum aūt voluntas in actionez pro-
rumpit ad apprehensionem apprehensiue sensualis: vel
ipsius rōnis representantis aliqđ aliud bonū a bono pro-
prio diuersum: sequit̄ in actione volūtatis peccatū. prece-
dit ergo pctm̄ actionis in volūtate defect⁹ ordinis ad rō-
nē: vel ad ꝓpriū finē. Ad rōnez qdē sicut cū ad subita ap-
prehēsionē sensus volūtas in bonū delectabile s̄z sensuz
tendit. Ad finē v̄o debitū: sicut cū ratio in aliqđ bonū rō-
cinādo deuenit. qđ nō est nūc vel hoc mō bonū: ⁊ tñ volū
tas in illud tendit q̄si in ꝓpriū bonū. Hic aūt ordinis de-
fect⁹ volūtari⁹ est. nā in ptāte ipsius voluntatis est velle ⁊
nō velle. Itē qꝛ in potestate ipsi⁹ est: ꝙ ratio actu ꝯsideret

vel a cōsideratione desistat. aut ꝙ hoc vel illud conside/
ret. nec tñ iste defectus est malū morale. Si enim nō nihil
ↄsideret: vel si cōsideret bonū qḋcūqꝫ: nōdū est peccatū:
quousqꝫ volūtas in finē indebitū tendat: quod iā est volū
tatis actus. ¶ Ex his dictis Tho. satis liquet. ꝙ iste defe/
ctus malū culpe preueniēs: ↄsistit in quadā negatione or
dinis: que de rōne sui nec habet rōnē culpe nec pene. Ista
aūt negatio ordinis in actu apphēsiue trāsit ad priuatio/
nez ordinis siue deordinationē in actu motiue: nec dicit
huiusmodi defectus apphēsiue error. qꝛ non est ibi dece/
ptio: sꝫ vera apprehēsio. que tñ iō dicit defectiua: qꝛ illud
qḋ apprehēdit sub illo ordine nō apprehēdit. sub quo ap
prehēdi deberet anteqꝫ volūtas in illud tenderet. Uerbi
grā. Nō apprehēdit honorē sub rōne boni. ista apprehē/
sio vera est: tñ nō est cōpleta. nec deberet adhuc volūtas
ad honorē moueri donec plenꝰ ↄsideraret nō solū i se: sꝫ
vt ad deū finē vltimū ordinabile. Ergo qḋ dicūt. ꝙ ois
error pena est: ↄcedatur. Qḋ aūt supponūt ꝙ iste defectꝰ
apprehēsiue sit error: interimat: ⁊ sic ratio ista annihilat.
Ad 5m ¶ Ad 5m patet per hoc. cōcedimus enim ꝙ error siue dece
ptio semper habet rōnez mali: prout dicit Augꝰ. Istū aūt
Ad 6m defectū errorē esse negamus. ¶ Ad 6m per idez patet. ve/
rum enim est ꝙ volūtas pōt esse nō recta stante rectitudi/
ne rōnis quo ad aliquid. scilꝫ ꝙ nondū sit in ea defectus
q sit error vel deceptio vt dictū ē. tñ cū hoc simul stat. ꝙ
in ratione p̄dictus defectus inueniat: qui est apprehēde/
re aliquid sine ordine: quod nō est culpa. sed solum in vo
luntate est culpa. eo ꝙ in illa mouetur prius qꝫ sub debi/
to ordine apprehendatur. ⁊ per consequens mouetur in
motiuum indebitum. propter quod est nō recta.

Articulus Septimus: De hoc quod Tho. in de veri. materia se

ue. q. xxvi. arti. i. vbi querit: vtrū aīa separata
patiatur ab igne corporeo: ⁊ in solutiōe p̄nci/
pali ponit tres acceptiones huiꝰ nōis passio. ⁊
dicit ꝙ tertio mō quo trāsumptiue dicit nomen passio/
nis: aīa patit eo modo quo eius opatio pōt ipediri. Et in/
fra. Patitur inqt anima ab igne corporeo mō supradicto:
prout dicimus pati omne illud quod impeditur a propria
operatione: vel aliquo sibi competente.

Corruptorium.

Ex his videtur sentire aīas
separatas ⁊ angelos repro/
bos cruciari impedimēto p̄prie opationis: vel alicuius si/
bi cōpetētis: nō pena ardoris. Unde ēt ⁊ in. iiij. suo super
sententias. dist. xxi. in solutiōe p̄ncipali. vltima. q. ita dicit.
Ille ignis inquātū est istrumētū diuine iustitie: hꝫ vt spi/
ritū quodāmō retineat alligatū. ⁊ in hoc ille ignis spiritui
veraciter est nociuus. ⁊ sic aīa ignē sibi esse noxiū vidēs:
i ab igne turbat ⁊ cruciatur. Hec sunt dicta ibidez que vi/
dentur erronea. qꝛ sunt cōtra euāgeliū ⁊ doctrinā sancto/
rū. Matth. xxv. Ite maledicti ⁊c. Et Luce. xvi. Mortu
us est aūt ⁊ diues ⁊ sepultus in inferno. Eleuans aūt ocu/
los suos cū esset in tormētis. Et seqtur. Mitte Laçarum
vt itingat extremū digiti sui in aquā vt refrigeret linguā
meaz. qꝛ crucior in hac flāma. Sup quo dicit Ambroꝰ ꝙ
magis est narratio qꝫ parabola. ¶ Itē sancti dicūt repro
bos puniri pena ardoris veri: vt Aug. de fide ad Petrū. c.
vltimo. Iniqui omnes ibūt in cōbustionem eternā: iusti
autez in vitam eternā. Iniqui aūt semper arsuri cū dia/
bolo. Iusti vō semper regnaturi cū christo. Itez p̄ de ciui
tate dei. c. ix. ⁊ x. multum loqtur de ista materia. Cur in/
quit nō dicimus: qꝫuis miris: veris tamē modis spiritus
incorporeos pena corpalis ignis affligi. Et Gregorius q̄r/
to dialogorū. Sic fit vt res corporea rem incorpoream
exurat: dū ab igne visibili ardor ⁊ dolor inuisibiliter tra/
hitur: vt per ignē corporeum mens incorporea etiā corpo
rea flāma crucietur. Qḋ colligere ex dictis euangelij pos/
sumus. quod incēdiū non solum anima vidēdo: sed etiā
experiendo patitur. ¶ Huic cōcordat quod dictū est su/
pra de diuite epulone. quare enim peteret diues refrigera
ri per aquā si non sentiret flāmam corporeā: nūquid aquā
petijt ad dissoluēdam detētionē vel linguā eius ab igne?
¶ Ex his patet ꝙ verbis catholice ⁊ euāgelice veritatis
plus cōsonat ꝙ spūs incorporeus cruciatur ab igne cor/
poreo ⁊ ignei ardoris pena. ⁊ hoc inquātū ignis est instru
mentū diuine iustitie: nō tñ virtute sue nature. ¶ Itē cō z
tra illud quod dicit quarto sentētiaꝝ: spūs ideo pati. qꝛ vi
dent ignē sibi noxiū. Aut igit intelligit de nocumēto de/
tentiōis: vt ipedimēti ab opatione desiderata: vel al's cō/
petēti. aut de nocumēto ardoris. s. ꝙ iō patiantur ab igne
penā ardoris. qꝛ vidēt ignez hoc modo sibi noxiū. Si in/
telligat p̄ mō: hoc supra iprobatū est. Si secūdo mō. aut
ḡ de visiōe sensitiua tñ: aut imaginatiua: aut intellectua/
li opinatiua. s. aut de duobꝰ istis: aut oibus simul. Si ḡ in/
telligit ꝙ vidēt illū ignē noxiū sibi nocumēto ardoris: cū
tñ nō ardeāt sm veritatē. ⁊ sic patiūtur: hoc est: sic ledunt
ab igne illo. qꝛ apprehēdunt illū apprehēsione sensus vi/
sus. nō aūt apprehēsione sensus tactꝰ. tūc sine dubio ma/
gis ponēdus eēt iste ignis lucidus qꝫ calidus. ⁊ separi ab
eo calor magis pōt qꝫ splēdor. cuius cōtrariū dicit Basi
lius in exameron. ¶ Itez si punirētur tñmodo vidēdo 3
ignē: non quasi tāgēdo: debuit christus dixisse Matthei
xxv. Ite maledicti ad ignem eternū: ⁊ nō in ignē eternū.
qꝛ hec p̄positio ad importat distātiā necessariā ad visum.
Hec autē prepositio in. importat indistātiā que impedit
visū ⁊ necessaria est ad tactū. ¶ P̄. si patiātur ab igne 4
vidēdo illum ⁊ imaginando eū vt sibi noxiū: non autez
opinādo eum sibi noxiū. qꝛ demones sunt sagacissimi. ⁊
nouerūt ꝙ ignis non potest agere in spūm. Si inquā ita
intelligāt: hoc nō videt posse stare. Quia phus. ij. de aīa. t. cō. 157.
dat differentiā inter imaginationē ⁊ opinionez. ꝙ imagi/
nationē deponere possumus cū volumus non aūt opinio
nem. Si ergo solū torquent imaginādo tormētū ignis ⁊
nō opinādo. tūc possent qñcūqꝫ vellēt imaginationē suā
deponere. ⁊ per ↄsequēs penā ardoris. qḋ falsū est. ¶ P̄.
phus dicit in fine. ij. de aīa. Cū opinamur aliqḋ terribile. t. cō. 161.
aut arduū: non statim cōpatimur. Ex quo pꝫ ꝙ fortior est
opinio ad inducēdū vel prohibēdū passionem qꝫ imagi
natio. Cū igitur demones habeāt opinionē suā sanam ꝙ
nō patiūtur: nec pati possunt ab igne corporeo quātūcūqꝫ
qꝫ imaginētur eū sibi noxiū: non propter hoc patiētur ab
ipso. Si aūt intelligāt tertio: illo modo. s. ꝙ demones vi/
dēt se cremari vel cruciari: cū tamen sm veritatē nec cre
mentur nec crucientur nec ardeāt. H iā supius improbatū
est per auctoritates sanctoꝝ. ¶ P̄. nos videmꝰ ꝙ demo/
nes sagacissimi sunt. hñt enim opiniones sanas ⁊ veras in
alijs: quo mō ergo in hoc solo qḋ magis expiunt errarēt
ita ꝙ putarent se in igne cremari. ⁊ tñ nullo mō cremari
pñt. ¶ P̄. si torquent ab igne solū: qꝛ vidēt illū. ⁊ opinan
tur se torqueri ab igne: tūc illi qui hñt saniores opiniōes
⁊ iudicia. ⁊ forte acutiores sunt inter eos vt Lucifer. mi/
nus punirent. qḋ falsū est. qꝛ sciētia aggrauat peccatum
eoꝝ. ⁊ per ↄñs penā. ¶ Auctes aūt quas adducit ad ↄfir/ 5
mationē dicti sui male adducte sunt sicut pꝫ per ispectio/
nem originaliū. Exēpla aūt poni pñt qbus declarari pōt 6
ꝙ ignis corporeus iprimere possit in spūm penā ardoris.
ita tñ ꝙ nō calefaciat eū nec cōsumat. Unū est ꝙ oculus
apprehendit albū per spēm suā vel nigrū. ⁊ tamē non fit
oculus albus vel niger p̄pter speciē quā recipit. eodē mo
do spiritus nudi vel separati apprehēdūt ⁊ quasi sentiūt

calores τ algores vere. τ tamē nō sunt calidi vel frigidi.
Unde nō opꝫ ꝙ spūs calefiat ab igne quē apprehēdit vt
corpus. τ cū vere apphēdat vt corporalē sicut corpus vel
oculi colorē τ organū olfactus odorē. Huic aliquātulum
cōcordare videt̄ qḋ dicit phs in liº de cā motus aīalū. c.
vi. phantasia inqt τ intelligētia hūt rerū virtutez. Aliquo
eni mō spēs intellecta calidi τ frigidi delectabilis aut tri
stabilis talis existit. qualis qdē rerū est vnaqueqꝫ. ppter
qḋ terrent τ timēt intelligētes solū. Qz aūt in corporibus
dānatoꝝ post iudiciū τ ante in spiritibus possit esse pena
ardoris sine ꝯsumptione ōnditur etiā qꝛ hoc est possibile
in corpore passibili. Unū magister in hystorijs super Gene
sim. c. de eiectione pmi hois de paradiso. dicit. Si querit̄
quid ille ignis ꝯsumat. pōt dici ꝙ quedā spēs ignis est: sic
in vita beati Nicolai legit̄. cui si manū adhibes ardorez
sentis: sed nō pateris adustionē. ¶ Itē dicit idem euāge
Luc. 16. lium. c. de diuite epulone τ Laçaro. Si ergo hoc est possi
bile in corpore corruptibili: multo fortius in corporibꝰ in
corruptibilibus. τ spiritibus nudis. ¶ P̄. experimentaliter
sentimus. ꝙ qñ aliqḋ corpus vehemēter calescit ab igne
lōge pus sentitur pena ardoris siue imoderati caloris q̄ꝫ
ipsum corpus possit cōburi vel consumi. Ex quo ergo ista
sunt sepabilia tēpore: sequitur ꝙ deus pōt separari prius a
posteriore simpliciter in eternū etiā si vnū esset cā effectꝰ
alterius. Pōt ergo ignis vt est instrumētū diuine iustitie:
dānatis inferre penam ardoris absqꝫ calefactione corpis
incorruptibilis vel spūs nudi. ¶ Ad argumēta autē que
ponit ꝯ iam dicta in dicta. q. rñdetur. ¶ Primū est tale.
3º de ais t. ꝯu. 19. Semp honorabilius est agēs patiēte. Et Augꝰ. xij. super
Gen. ad litteram. Omni mō pstātius est qḋ facit ea re de
qua aliqd facit. ergo aīa ab igne pati non pōt. ¶ Rñsio.
agēs inquātū hꝫ actu formā: quā vel cuius similitudinez
patiēs tātū hꝫ in potētia tātū est nobilius patiēte sed non
p̄ ð gnō. t. ꝯu. 50. opꝫ ꝙ simplr. qꝛ fm phm: omne agēs physice patitur. Et
ideo si agēs est nobilius patiēte simplr: sequeret̄ de neces
sitate ꝙ idē respectu eiusdē esset nobilius τ ignobiliꝰ. vñ
opꝫ dicere ꝙ agēs est nobiliꝰ patiēte inqꝫtū hꝫ nō simpli
citer. sic etiā ignis corporeus inquātū instrumētū diuine
iustitie est nobilior ipso peccatore inquātuz est peccator.
¶ Scḋa rō de his que vidētur pōderāda est ꝯ Dam. iiij.
libro. c. vi. ibi. Tradet̄ inqt diabolus τ demones eiꝰ. τ hō
eius: id est antichristus τ impij peccatores in ignē eternuz
nō materialē: q̄lis est hic apud nos. sed qualē vtiqꝫ nouit
deus. Ois aūt ignis corporeus est mālis. ḡ ignis quez aīa
sepata patit̄ nō est mālis neqꝫ corporeus: sꝫ ardorē nō in
fert nisi corpus. ergo nō patient̄ penā ardoris. ¶ Rñsio.
negatio nō sistit sup hūc accusatiuū mālez tm̄: sed sup to
tū illud mālē: qualis hic est apud nos. τ hoc verꝫ est. pter
eni alias drias ignis iste differt a nostro vsuali igne. qꝛ no
ster succēdit̄. nutrit̄ ille vō non. Job. xx. Deuorabit eos
ignis qui nō succēdit̄. Sup quo Grego. Ille ignis maxi
me calet: τ minime lucet: noster plus lucet q̄ꝫ calet. qꝛ lon
ge remotius illuminat q̄ꝫ calefacit. Et iō dicit Dama. ꝙ
nō est mālis qualis est apud nos. ¶ Tertia ratio talis ē.
Ignis iste affligit aīam. ergo sentit̄ nociuus. Hec ꝯsequē
tia per se pꝫ fm Augꝰ in ench. c. vi. Si sentit̄ nociuus ali
quid per ipsuz adimit̄. ignis autē corporeus nihil pōt ab
aīa adimere. ergo nō pōt eā affligere. ¶ Rñsio Augꝰ si
cut dicit. Nocet autē adimēdo bonuz. vnde dico ꝙ ignis
corporeus nihil adimit de substātia anime vel angeli. qꝛ
sunt intrāsmutabiles in sua substātia: sed adimit illā dele
ctationē quā habitura erat virtus apphēsiua in apprehē
sione sui obiecti in debita τ in moderata proportione. τ il
lam pacē quā substantia cognitiua hꝫ: cū virtutes sue non
grauētur ab obiecto excellēti. Et huius sile reperimus in

liº de celo τ mūdo. vbi phs dicit. ꝙ si essent in vnoquoqꝫ 2º T. ꝯu 48.
orbium multe stelle errātiū: esset vltimus orbis in pena τ
labore: cū ipse nō moueret orbes qui sunt post ipsum mo
tum. quero ergo si ois labor τ pena nocēt τ adimūt aliqd:
quid est qḋ adimit̄ vltimo orbi vel intelligētie ipsiꝫ mo
uēti. τ nō est dicere ꝙ aliqd substātie adimatur. sed sicut
Cōmētator exponit: soluit̄ debita proportio mouētis ad
mouēdū τ moti ad resistēdū. τ hec esset cā laboris τ pene:
si essent multe stelle in aliquo orbe hesitātes siue errātes.
¶ Quarta talis est. Omne qḋ agit in alterū: imprimit si
militudinē forme per quā agit in ipsuꝫ. Sꝫ ignis agit per
calorē. ergo cū aīa nō possit calefieri: videtur ꝙ nō possit
pati ab igne. ¶ Rñsio. ignis ipmit in ignē similitudinē
caloris: nō calorē: sicut coloratū imprimit in oculū silitu
dinē coloris: nō colorē. τ sic de alijs sensibus. Rō vō quare
ignis ipmit in aīam silitudinez caloris tm̄: in corpꝰ vō
calefactū verꝫ calorem pōt esse. qꝛ ignis agēdo in corpus
ipmit suā spēm. τ per spēm imissam verū calorē: qui est
in corpe passo in potētia. τ per spēm ignis trahit̄ ad actū.
vñ verus calor qui fit in corpore calefacto per actionem
ignis: nō est imissus ab igne: sed eductus in passo de potē
tia ad actū. In spū aūt nudo nō est potētia ad verū calo
rem. vñ ignis agēs in spūm solā spēm imittit. τ sic imittē
do nō educit de potētia ad actū aliquē calorē. Et sic cū co
loratū imittit speciē i oculū: nō verū colorē educit de po
tentia ad actū. qꝛ ibi nō erat talis potētia. In hoc tamen
est dria. qꝛ ignis vltra suā similitudinē imittit in spirituꝫ
verā penā ardoris: fm ꝙ exigit spūm puniri: inq̄ꝫtū ignis
agit vt instrumētū diuine iustitie puniēdo. τ inquātū po
tentia agentis ipsius ignis excedit in pportione indebita
potētiaꝫ passiuam ipsius spūs: sicut visibile siue sicut lux
siue color ledit visum τ nocet. q̄ꝫuis nō imittatur in ocu
lum nisi intētio lucis siue coloris. ¶ Quinta rō talis est.
Omne qḋ patit̄ ab aliquo mouet̄ ab eo. qꝛ mouens gene
ralius est agēte: vt dicit Cōmētator super pmuꝫ de gene ꝯº. 45.
ratione. c. de tāgibili. sed fm nullā spēm motus aīa potest
moueri ab igne corporeo. qḋ patet inducēti. ergo aīa non
pōt pati ab igne corporeo. ¶ Rñsio. sicut dicit Simpli
cius super pdicamenta. c. de motu. Tria sunt genera mo Triplex genꝰ motus
tuum. intellectualis. aīalis. naturalis. In pdicamētis aūt
Arist. nō determinatur nisi de motu naturali vel corpali:
vt ibidē dicit. Dico ḡ ꝙ spūs nō mouet̄ ab igne corporali
motu corpali vel nāli sed motu alteratiōis intellectualis
vel aīalis. talis aūt alteratio vel passio non abijcit a sub a
intellectuali vel spūali. ¶ Sexta rō talis est. qḋ patit̄ ab
aliquo cōicat ei in mā: vt videt̄ velle Boetius de duabus
naturis τ vna psona christi. sed aīa τ ignis corpeus nō cō
municāt in materia fm Boetiū ibidez. ergo ab igne cor
poreo pati nō pōt. ¶ Rxº maior pdicta nō potest haberi a
Boetio ibidē. esto tm̄ ꝙ Boetius h̄ dicat. dico ꝙ itelligē
da est de passo qḋ patiēdo agit in aliud a quo patitur. qꝛ
que mutuo agūt τ patiūtur cōicant in materia. que vō sic
patiūtur ꝙ vīa vice nō agunt nō cōicāt in mā. τ sic se ha
bent ista inferiora respectu sup celestiuꝫ. τ spiritꝰ respectu
ignis corporei. τ h̄ est qḋ dicit phs p de gene. c. de actione t. ꝯu. 87
τ passione. quecūqꝫ inquit nō hūt materiaꝫ eandē faciūt
impassibilia entia: τ alia multa ibidem de hoc.

Respōsio ad hec fm Thomā. Qualiter fm Tho
mam spūs separatus patit̄ ab igne corpo
reo: patuit. s. in rñsione arti. xxxvi. cōtra pmā ptē. ¶ Qḋ Ad pm
aūt de hac mā hic ipugnāt habet̄ in qōnibus de aīa. q. vl
ti. vbi Tho. sic dicit. Ad inuestigādū quo mō ignis corpo
reus demoni vel aīe nociuus esse possit: ꝯsiderāduꝫ est ꝙ
nocumētū alicui nō infert̄ fm ꝙ recipit illud quo pficit̄:
sed fm ꝙ a suo ꝯrio impedit̄. vñ passio aīe ab igne nō est

ſm receptionē tm̄:ſicut patit̄ intellectus ab intelligibili:
τ ſenſus a ſenſibili.ſed ſicut patit̄ aliqd ab altero ſm viaʒ
ꝯrietatis τ obſtaculi.H aūt ꝯtingit dupl'r. Impeditur eni
aliqd vno mō a ſuo ꝯrio qn̄tum ad eſſe ſuū qd̄ hʒ ex aliq̄
forma inherēte.τ ſic patitur aliqd a ſuo ꝯrio per alteratio
nem τ corruptionē:ſicut lignuʒ ab igne cōburitur. Aliqd
v̄o impedit̄ ab aliquo cōtrariāte τ obſtāte qn̄tū ad ſuam
inclinationē:ſicut nālis inclinatio lapidis eſt vt ferat̄ de/
orſum. Impedit̄ aūt ab aliquo obſtāte τ vim inferēte:vt
per violētiā quieſcat:vel per violētiā moueatur. Neuter
aūt modus penalis eſt in re cognitione carēte.nā vbi nō
pōt eſſe dolor τ triſtitia:nō cōpetit rō afflictionis. Sʒ in
habente cognitionē ex vtroqʒ mō ſeqtur afflictio τ pena:
ſed diuerſimode.nā paſſio que eſt ſm alteratione a ꝯtra/
2 de aīa tꝯ.143 rijs infert afflictionē τ penā ſm ſenſibilē dolorē:ſicut ex
cellens ſenſibile corrūpit armoniā ſenſus.τ ideo excellē/
tie ſenſibiliū:τ maxime tāgibiliū dolorē inferunt. ꝯtem/
perationes aūt eoꝝ delectationē ꝑpter conuenientiā ad
ſenſuʒ. Sed ſecūda paſſio nō infert penā ſm dolorē ſen/
ſibilē exteriorē:ſed ſm interiorē triſtitiā que orit̄ in hoīe
vel aīali ex hoc ꝙ aliqd interior vis apprehendit vt repu
gnans volūtati vel appetitui cuicūqʒ. Vn̄ ea que ſunt ꝯ/
ria volūtati vel appetitui affligūt etiā magis interdū q̄
ea que ſunt doloroſa ſm ſenſuʒ.preeligeret eni aliqs ver/
berari grauiter:q̄ ſʒ ſenſuʒ affligi:q̄ vituperia ſuſtinere.
vel aliqua alia hꝰ que volūtati repugnarēt. Scd̄m igitur
pmū modū paſſionis aīa nō pōt pati penā ab igne corpo
reo. Nō eniʒ poſſibile eſt vt ab eo alteret̄ τ corrūpatur.τ
Qūo aīa patit̄ ab igne. ideo nō eo modo ab igne affligit̄:vt ab eo dolorē ſenſibi
lem patiat̄. Pōt autē pati aīa ab igne corporeo ſecundo
mō paſſionis:inquātū ab igne impedit̄ a ſua inclinatiōe
vel volūtate.quod ſic pʒ. Aīa eniʒ τ quelibet incorporalis
ſuba quātū eſt de ſua natura:nō eſt obligata alicui corpo
ri vel alicui loco.τ ꝙ determinet̄ ad aliquē locum per ne
ceſſitatē quādā:eſt ꝯtra eius naturā τ ꝯtrarium appetitui
naturali.τ hoc dico nō inq̄tū cōiungit̄ corpori:cuius eſt
nālis forma:in quo aliquā ꝑfectionē ꝯſequitur. Qd̄ autē
aliqua ſpūalis ſuba alicui corpi alliget̄:nō eſt ex virtute
corporis potētis ſubam incorporeā detinere:ſed eſt ex v̄/
tute alicuius ſupioris ſube alligantis ſubam incorporeaʒ
vel ſpūalē tali corpori.ſicut etiā per artes magicas pmiſ/
ſione diuina v̄tute ſupioꝝ demonū aliqui ſpūs aliquibꝰ
rebus alligātur:vel anulis vel imaginibus vel aliquibus
hꝰ rebus.τ per hūc modū aīe τ demones alligātur virtu/
te diuina igne corporeo in ſui penā. Unde dicit Augꝰ.xxi.
de ciui.dei. Cur non dicimus.q̄uis miris:veris tn̄ modis
ſpūs incorporeos poſſe pena corpalis ignis affligi:ſi ſpūs
humani etiā ipſi profecto incorporei:τ nūc potuerūt iclu/
di corporalibus mēbris.τ tūc poterūt corpoꝝ ſuoruʒ vin
culis idiſſolubiliter alligari. Adherebūt ergo ſpūs demo/
num:lʒ incorporei corpalibus ignibus cruciādi.accipien/
tes ex ignibus penā:nō dantes ignibus vitā.τ ſic veꝝ eſt.
ꝙ ignis ille inquātū virtute diuina detinet animā alliga
tam agit in illā vt inſtrumētū diuine iuſtitie.τ inquantū
anima apprehēdit illū ignē vt ſibi nociuū:interiori triſti/
In q̄ ꝯſiſtit maxia afflictio dānatoꝝ tia affligitur.que quidē maxima eſt.eo ꝙ cōſiderat ſe in/
fimis rebꝰ ſubdi:que nata fuit deo ꝑ fruitionē vniri. Ma
xima igit̄ afflictio dānatoꝝ erit ex eo ꝙ a deo ſeparabun
tur. Secūda v̄o ex hoc ꝙ rebus corporalibus ſubdūtur:
etiā in iferno τ abiectiſſimo loco. Idē docet Thomas in
q̄onibꝰ de veritate.q.xxv.arti.p̄. Iſta ſentētia verbis euā
gelicis τ ſanctoꝝ dictis nō ꝯriatur: ſed in oībus cōſonat:
ſicut per dictā Thome declarationeʒ cōprobatur. Vn̄ τ
ipſa auctoritas Gregorij quā adducūt:ſic hʒ intelligi.ſ.ꝙ
ſpūs ab igne vrēte patiunt̄:inquātū ignibus alligati deti/
nētur. Et hoc eſt qd̄ ideʒ Gregorius dicit in eodē libro.ſ.
quarto dialogoꝝ. Dū iquit veritas diuitē dānatū in igne
perhibet.quiſnā ſapiens reproboꝝ aīas ignibus detineri
neget. ¶ Et ꝙ poſtmodū arguūt qd̄ dicit Thomas.iiij.
ſniarū.diſt.xliiij.ſ.ſpūs ideo pati ab igne miro mō ſophi/
ſtice procedūt.dimittētes eniʒ declarationē qualiter aīa
ſeparata ab igne corporeo patiat̄:que quaſi in nullo dif/
fert a declaratiōe p̄dicta:in q̄onibus de aīa.q.vltima. Et
in q̄onibus de veri.q.xxv.vltimū verbū rephendūt vbi
dicit in fine. Aīa ignē ſibi noxiū vidēs cruciat̄.ingrentes
de intellectu hꝰ in hac pte:ac ſi ſufficiēter in pmiſſis non
Ad 2m fuiſſet expreſſus. ¶ Qd̄ aūt dicūt nocumentū detētiōis
aut ipedimēti ab actiōe deſiderata ſupra eſſe iprobatuʒ
reſpiciēti ea que ſupra dixerūt cū his que de Thoma ad
ducta ſunt falſuʒ pʒ eſſe. ¶ Qd̄ v̄o querūt ſi intelligit de
viſione ſenſitiua tm̄ τc̄.ex ignorātia nimia vident̄ ꝑcede
re.qs eniʒ vnq̄ poſuit viſionē ſenſitiuā vel imaginatiuaʒ
que ſunt virtutes organice in ſpiritibus ſepatis. Et ꝙ hūt
pro incōueniēti ꝙ ſpūs nō tāgēdo ſed vidēdo cruciatur:
quo ad hoc inſinuāt:ꝙ neceſſe eſt ſpūs ſeparatos cruciari
ignē tāgēdo ſiue ſentiēdo per ſenſuʒ tactus: nimis eſt ab/
ſurduʒ.qm̄ ſi virtus viſiua ſenſitiua eo ꝙ organica vt di
ctū eſt ac nālis nullo mō poni pōt in ſpū a mā ſeparato:
quāto magis ſenſus tactus qui eſt ignobilior τ lōge mate
rialior:nec fingi qdē poterit in hꝰ ſpiritibus ſepatis a mā.
Ad 3m ¶ Qd̄ v̄o adducūt ꝑ ſe de Mattheo. Ite maledicti τc̄.
nihil facit pro eis:imo pro Thoma facit ipſa verboꝝ ſi/
gnificatio.qꝛ nō dicit̄ ſpiritibꝰ ſepatis. Ite maledicti τc̄.
rōne ſenſus viſus.nec rōne ſenſus tactus:cū neutra haꝝ
viriū organicarū in ſpū vigeat incorpeo. Sʒ qꝛ (put ipſa
v̄ba ſonāt) in illū ignē ſunt ituri in ipſo ad ſuā penā eter/
Ad 4m naliter puniēdi τ detinēdi. ¶ Que ꝯſequēter opponūt de
imaginatiōe τ opiniōe pp̄ q̄s ſolas oſtēdūt ſpūs ab igne
pati nō poſſe.ꝯtra Thomā nihil faciūt.qꝛ h idē ipſe ꝯce/
dit:τ efficaciter oñdit:ſic dicēs vbi ſupra.ſ. ſupra.iiij.ſen/
tētiarū.diſt.xliiij. Quāuis poſſit eſſe ſm rei veritatē vera
paſſio triſtitie vel doloris ex aliqua falſa imaginatiōe:vt
Augꝰ dicit ſup Gen̄.ad lr̄am.tn̄ nō pōt dici ꝙ ſm illā paſ
ſionem vere patiat̄ a re:τ multo minus poſſet dici.ꝙ poſ
ſet pati veraciter per falſas ꝯceptiōes:quas aīa errās opi
nādo fingeret:put ipſe ſubdit ifra.vbi ipſe ꝯñter ait. Nō
eſt ꝑbabile ꝙ aīe ſepate vel demones qui ſubtilitate in/
genij pollēt:putarēt ignē corporeū ſibi nocere poſſe: ſi ab
illo nullatenus grauarētur. Ex his v̄bis Thome pʒ.ꝙ nō
poſuit Tho.ſpūs ab igne pati iſtis modis fictis τ falſis.ꝑ
ut ipſi ſibi iponūt. Vn̄ argumēta per que iſtos modos i/
Ad 5m probant ꝯ ipſum nihil penitꝰ facere manifeſtū eſt. ¶ Qd̄
v̄o dicūt auctoritates quas Thomas pro ſe adducit ma/
le adductas:ſicut pʒ per inſpectionē originaliuʒ.ꝙ origi/
Ad 6m nalia inſpiciēti τ intelligēti pʒ eſſe falſuʒ. Exēpla aūt que
ponūt ad declarādū ꝙ ignis corporeus in ſpūm iprime/
re poſſit penā ardoris:ita tn̄ ꝙ nō calefaciat eū nec cōſu/
mat:nō ſunt cōuenientia. Nō eniʒ ſile eſt de oculo vel v̄/
tute imaginatiua:τ de ſpū incorporeo:vel de aīa ſeparata
in qbus huiuſmodi virtutes organice nō inueniūtur:per
quas huiuſmodi ipreſſiones ab igne corpeo in ipſos fieri
ſit poſſe. ¶ Qd̄ autē ipſi aſſerūt.ꝙ ſpūs nudi vel ſeparati
apprehēdūt τ quaſi ſentiūt algores τ calores: ſi itelligūt
ꝙ recipiūt ſpēs taliū rerū:per quas cognoſcunt:prout vi/
dentur iſinuare:nō eſt ad ꝑpoſitū eoꝝ.qꝛ cū p̄ncipiū in/
telligendi ꝑtineat ad ꝑfectionē intellectus.nullo mō pōt
poni ad afflictionē ſiue penā ꝑtinere:nec per ſe:nec ēt per
accn̄s:eo mō quo videmꝰ ſenſuʒ affligi per ſpēm ſenſibi/
lis excellētis ꝑpter indiſpoſitioneʒ organi corporalis:cu/
iuſmodi in intellectu vel ſpū ſeparato:fingere nō eſt poſ/

sibilem preter hoc spūs separatus a rebus corporalibus su
mere falsuz est. ⁊ multiplr per dicta Thome īprobatū sic
eut p⁹ pte patuit supra. ¶ Qđ aūt dicūt φ in corpib⁹ dā
natoꝝ post iudiciū ⁊ in spiritibus possit esse pena ardoris
sine ꝯsumptiōe: ꝯcedimus. nec huius oppositū vnq̄ꝫ dixit
Thomas: sed veꝝ modū quo spūs penā ardoris patianť
ceteris: vt dictū est euidētius declarauit: tñ que isti ad hu
veritatis ꝯfirmationē adducūt vt pꝫ intuētī modicū ad
eius declarationē faciūt. vñ pꝫ φ in vacuū quasi per oia
laborauerūt. ¶ Argumēta vō que soluere conanť quasi
Thomas ea posuisset ad sue opinionis ꝯfirmationē po
nuntur cū multis alys a fratre Thoma ad p̄mā partem
qōnis obyciēte. q. xxv. arti. p̄. ⁊ φ non adducat ea pro sua
positione: vt isti putauerūt ⁊ falso: manifestū est ex hoc φ
ipse ista argumēta cū alys soluit ibidē: nō q̄dē fingendo

Ad 7ᵐ 3° de aia t. c. 19. vt isti: sed veritatē declarādo: vt pꝫ intuēti. ¶ Ad p^m eniz
sic dicit. Nō opꝫ simplr agēs esse prestātius patiēte: sꝫ sm
φ est agēs. ⁊ sic ignis inq̄ꝫtū agit in animā vt instrumētū
diuine iustitie est aia p̄stātior. q̄uis nō simpliciter. ⁊ hoc
ipsi in rñsione ad idē argumētū tetigerunt: vt ab eo acci
pientes: quē vituparc conati sunt approbare veritate co
gente sunt cōpulsi. ¶ Ad scđaz rōnem que q̄nta est in. q.
Thome sic rñdet. φ in pena aie separate duo est ꝯsidera
re. s. affligēs primū ⁊ proximū. Affligēs primum est ipse
ignis corpalis detinēs aiaꝫ per modū p̄dictū: sed tristitiā
anime nō ingereret: nisi hoc esset ab aia apprehēsum. vñ
proximū affligēs est ignis ipse detinēs apprehēsus. ⁊ iste
ignis non est mālis sed spūalis. ⁊ sic pōt verificari dictū
Dame. Uel pōt dici. φ dicit eū nō mālem: inquātum nō
punit animā materialiter agēdo sicut punit corpa. ¶ Ad
tertiā rōnem que quarta est in. q. Thome: rñdet. φ ignis
ille nocet aie: non ita φ adimat ei aliquā formā absolute
inherētē: sed inquātū eius actionē impedit (vt dictū est)
ipsam detinēs. ¶ Ad quartā rōnē que. xy. est in. q. Tho
me: rñdet φ aia nō patiť ab igne quasi alterata ab eo: sed
per modū dictū. propter qđ non opꝫ φ ignis in ipsā agēs
aliquid in ea imprimat. ¶ Ad q̄ntā rōneꝫ que in. q. Tho
me est. xx. dicit. φ obiectio illa p̄cedit de passione p̄prie
dicta que in motu ꝯsistit: de qua nūc non loquimur. ¶ Ad
sextaꝫ rōnem que in. q. Thome est. xv. dicit. φ ad hoc φ
aliquid sit passio p̄prie loquēdo: opꝫ φ aliq̄d habeat ma
teriam ꝯrietati subiectā. ⁊ ad hoc φ sit mutua passio: opꝫ
φ sit materia cōmunis. Tamen aliq̄d pōt pati ab altero
cū nō cōicat in materia: sicut corpa inferiora a sole. ⁊ ali
quid pōt aliquo modo pati: qđ nullo modo hꝫ mā: sicut
ex predictis. Ecce φ argumēta ab ipsomet Thoma sunt
veraciter dissoluta. vñ eoꝝ rñsione: in qua (vt pꝫ inspici
enti) quedam ficta ⁊ falsa continentur: non indigebant:
nec ad alicuius positionis Thome confirmationem ad
ducta erant: vt ipsi falso innuebant.

ARticulus Octauus. De hoc qđ Tho
mas dicit in de veri. q. vel
materia. xxvi. arti. p̄. vbi queriť: vtrū nāliter
anima separata a corpore patiať: In rñsione
principali ⁊ in. y. argumēto plane sentire vi
detur: imo dicere. φ ignis infernalis non potest agere in
spiritum etiam vt instrumentum diuine iustitie: nisi exer
cendo in eo aliquam actionem naturalem.

i Corruptorium. Hoc videtur cōtra opinionē
cōmuneꝫ. ⁊ est occasio erro
ris. q2 diuinā potētiā restringit sub natura. Et cōtra illud
Dañ. iy. vbi dicitur. φ angelus fecit mediū fornacis qua
si ventū roris flantē. Uñ cōstat φ ignis ibi vt instrumen
tum diuine misericordie refrigerauit sine aliqua opatio
ne naturali. Nec pōt aliq̄s subterfugere per hoc qđ p̄mit
titur ibi. φ angelus dñi excussit flāmaꝫ ignis de fornace
vt per hoc dicat φ ignis fuerit separatus totaliter ab il
lis pueris. nā seq̄tur. Ecce inq̄t Nabuchodonosor. Uideo
quattuor viros ambulātes in medio ignis. ⁊ infra. Tūc ac
cessit Nabuchodonosor ad ostiū fornacis ardētis. sed il
la excussio intelligiť per angelū dñi facta quo ad partem
flāme que icēdit chaldeos iuxta fornacē. ¶ Ite. dicit bea z
tus Laurētius. Disce miser φ carbones hi nō ardorē sed
refrigeriū mihi prestāt. ¶ Et beatus Tyburtius gradiēs
sup carbones: dixit Fabiano iudici: sicut legiť in passione
dicti martyris. In noie dñi nostri Jesu christi videť mi
hi φ super flores roseos gradior. Sic ergo in his exēplis
ignis fuit instrumentuꝫ diuine misericordie ad refrigerā
dum absq̄ꝫ actione naturali que est calefacere.

Responsio ad hec sm Thomam. Miruꝫ est per
quam phātasiaꝫ apparuit eis. φ aliq̄d
haberet rōneꝫ instrī ad producēdū aliq̄d a quo nulla oio
actio exerceretť ad illius rei productionē. ergo eniꝫ dicere
est ꝯdictoria simul affirmare. qđ eni fit ab aliquo sine oi
moda alteri⁹ coopatione: p̄cedit ab eodē imediate. ⁊ per
ꝯñs sine instrō. igiť ponere in tali p̄ductiōe instrm est si
mul ponere instrm ⁊ negare. q̄d aūt ignis agat circa spūꝫ
rōne cui⁹ dicať instrm diuine iustitie: satis pulchre docet
Thomas in illa. q. de vi. xxvi. ar. p̄. vbi inq̄t. subam incor
poreā corpi vniri ꝯtigit duplr. vno mō vt formā inq̄ꝫtuꝫ
viuificat corp⁹. Alio mō vt motorē mobili: vel locatū lo
co per aliquā opationē siue per aliquaꝫ habitudinē. q2 vō
forme ⁊ illi⁹ cuius est forma est vnū eē vnio sube spūalis
ad corpalē per modū forme est vnio quātū ad eē. Nulli⁹
aūt rei eē est sue ptāti subiectū. ⁊ iō non est in ptāte sube
spūalis vniri corpi vel ab eo separi per modū forme. sed
lege nāe agiť vel v̄tute diuina. sꝫ opatio rei in ptāte opan
tis volūtarie. iō in ptāte nāe spūalis est vniri corpori per
modū motoris aut locati. ⁊ separi ab eo sꝫ ordinē nāe. sꝫ
φ suba spūalis hoc mō corpi vnita: ab eo detineať ⁊ ipe
diať: ⁊ q̄si ligeť. est supra nām ignis. g̃ ille ignis corpore⁹
agens vt instrm diuine iustitie facit aliq̄d supra v̄tutē sue
nature. s. aiam detinere vel ligare. sꝫ ipsa vnio per modū
predictū est nālis. ⁊ sic patiť aia ab igne corporeo illo se
cūdo mō supra dicto: put dicim⁹ pati oē illud qđ ipediť a
p̄pria actiōe: vel ab aliq̄ sibi cōpetēti. ⁊ hūc modū passio
nis Aug⁹ ponit. xxy. de ci. dei: sic dicēs. Cur nō dicam⁹: q̄ꝫ
uis miris: veris tñ modis ⁊c. respiciať ista auctas stati su
pra adducta art. p̄xio. ⁊ videbim⁹ eā oino huic snie Tho.
ꝯcordare. Ad h aūt qđ obyciūt de diuina potētia: que per Ad p^m
h videť eis restrigi sub nā. Dōꝫ φ nō est veꝝ. ad diuinā
eni potētiā p̄tinet agere per se ⁊ imediate: ēt nā cooperan
te: que in nullo restrigiť. sed rō instrī sine aliq̄ coopatione
mīme valeat iueniri. ¶ Ad illud de Daniele dōꝫ. φ ad il
lud refrigeriū pueroꝝ fecit instrāliter ros segregat⁹ a mā
ignis vel flāme. sic docet Aug⁹ in li° de mirabilib⁹ diuine
scripture: sic dicēs. Dñs est potēs gubernator ignis. nā in
ter inimicos ⁊ seruos diuidere voluit ardorē inimicis: fla
bilē ⁊ humidā roris subam famulis suis ꝯuertit: vt ⁊ illi
per cōburētē nāꝫ accēsi arderēt. ⁊ hi in flebili ⁊ limphati
co vapore nihil aduersitatis p̄pessi sentirēt. Quap̄p ⁊ scri
ptura dic. Angelus aūt dñi descēdit cū Azaria ⁊ ceteris i
caminū ⁊ excussit flāmā ignis de camino: ⁊ fecit mediuꝫ
fornacis vt spūm roris flātē. Ex aeris eniꝫ spū ⁊ ex aq̄ in
ipo ignis medio inuenit rorē. Ecce q̄ꝫ apte expō Augustini
repugnat extorsioni quā isti fingūt dicētes. nec pōt aliq̄s
subterfugere ⁊c. Uñ ex nūc p̄cendū erit eis de eo φ snias
Thome deprauare nitūtur cū beato Aug. imo ipsi textui
sacre scripture. prout exponiť ab eodē ꝯdicere cōproban
tur. ¶ Ad illud vō qđ pro se adducūt Nabuchodonosor
vidit

vidit eos ambulātes in medio ignis.⁊ ꝙ Nabuchodono
sor accessit:nihil facit pro eis.qm̄ ẜm dictā expōnē Aug.
ipse ros i quo erāt pueri in medio ignis erat:⁊ fornax ipse
vndiqꝫ ⁊ circūquaqꝫ ardebat ei⁹ diuisio.s.materie rorde
a flāma sicut a vapore inflāmato diuina vtute:⁊ angeli/
Ad 2m co ministerio coopante fiebat.¶ Qđ ēt in igne sanctoꝝ
Laurētij ⁊ Tyburtij diuinit⁹ fieri poterat.vel forte de re/
frigerio spirituali loquebatur Laurentius ⁊ propter inte/
riorem delectationem quam in dei contemplatione inue
niebat prunas rosis Tyburtius comparabat.

Articulus Nonus.

De hoc qđ Thomas dicit in de veri.mā si/
ue.q.xxviij.ar.ij.in rñsiōe.xvi.arg.vbi que/
rit:vtrū ad institutionē ipij li.ar.regratur ꝙ
res nāles per quādā violētiā pñt disponi ad
formā vt.s.pncipium dispositionis sit extra:nihil conferē
te vim passo.vnde in eis non est dispositio ad formam ab
aliquo principio intrinseco:sed ab extra.

Corruptorium.

Per ista vba videtur negare inchoationes formarum siue
potētias actiuas in mā:quas ponūt phi ⁊ ēt Aug. ⁊ vocat
1 potētias siue rōnes seminales. De istis potētijs vel rōni/
bus seminalib⁹ loqtur Aug⁹ in plurib⁹ locis. Nā sup Gen.
ad lrām dicit. Ois cursus istius vite cursus vsitatissimus
est.⁊ hꝫ quasdā nāles leges suas:ẜm quas ⁊ spūs vite qui
creatus est:hꝫ appetitus q̄sdā determinatos quodāmō.
quos ⁊ mala volūtas nō possit excidere. Et elemēta hu/
ius mūdi hñt diffinitā vim qualitatēqꝫ suā ẜm quā vnū/
quodqꝫ valeat qd de quo fieri possit vel nō possit. Ex his
vo primordijs rerū oia que gignūtur pro q̄libet tpe exit⁹
processusqꝫ sumūt finē.qꝛ dispōnes sunt cuiusqꝫ generis.
Vñ fit ꝙ de grano tritici nō nascuntur fabe.vel de faba
triticū.vel de pecude hō.vel de hoie pecus. Sup hūc mo
tuꝫ cursumqꝫ nāle hꝫ deus apud se de his oibus posse fa/
2 Nota de triplici semie. cere alia q̄ rōnes eoꝝ seminales hñt. ¶ Itē li⁹ iij. de tri.
c.x.distiguit triplex seminariū.vnū sicut surculus.qui cō
ueniēter terre inodatus arborē facit. Aliud subtili⁹ semē:
scilꝫ generis eiusdē ⁊ eiusdem grani.⁊ hec duo sunt visibi
lia. Tertiū hui⁹ grani semē:q̄uis oculis videre nō quea/
mus ratione tñ cōuincere possumus:qꝛ nihil talis aliqua
vis esset in elemētis istis.nō plurima nascerent̄ ex terra
que seminata nō essent. Et paruꝫ infra. Inuisibiliū semi/
num causator ipse creator est oium rerū.qm̄ quecūqꝫ na
scēdo ad oculos nostros exeūt ex occultis seminib⁹:acci/
piūt progrediēdi pmordia vel icremēta debite magnitu
dinis:distictiōesqꝫ formarū ab originalibus tanq̄ regu/
3 las sumūt. ¶ Itē Ambro⁹ in examerō nascētib⁹ singulis:
aut semē:aut alia vtus seminaria inest ẜm gen⁹:vt qđ na/
scit̄ simile:exeat eoꝝ que sata sūt vel de radice germinēt:
4 sic de tritico triticū.de milio miliū.⁊ piro pirus. ¶ Etiaꝫ
phi inueniūtur qn̄qꝫ vti noie rōnū seminaliū. Vñ in li⁹
iij. Macrobij saturnaliū:parū ante finē dicit ita. Rōnes
seminales que in ouo sunt velut quedā galline elementa
credēda sunt. ¶ Et phs.xi.meta.expsse ponit inchoatio/
nes siue potētias formarū in mā.verbi gra:vt ex albo in
p li⁹ tex. potētia fiat aliqđ albuꝫ in actu. Silr in de generatione ⁊
ꝯ.24. corruptio.vt fint oia ex ente in potētia ⁊ nō ente in actu.
ꝯto.29. ¶ Et Comtor sup eūdē li.aliquantulū infra sup illā ptē:
⁊ dubiū est in hoc dicēdū:ex quo nō ente fiat generatio.
Nō enī qđlibet ens fit ex q̄libet potētia:sed vnūqđqꝫ en/
tiuꝫ fit ex eo qđ est illud in potētia ppria:ita ꝙ numerus
potētiaꝝ sit sic numer⁹ spērū entiū gnāliū. Et dixit Arist.
hoc.qꝛ opinabat̄ ꝙ fit vna ẜm subam:⁊ multa ẜꝫ habitu
5 dines siue habilitates. Hec Comtor. ¶ Itē Arist.ij.physi
t.ꝯ.84 coꝝ.aliqūtulū an̄ finē:ẜm antiquā trāslationē. Si autē
ars edificādi naues eēt in ipsis lignis.opatio earū eēt ad
modū opationū nature. Sup quo dicit Comtor. Uex est
ꝙ nō est dria inter nām ⁊ artē. Sed ars agit extra:nā vo
intra. Istā eādē snīaꝫ innuit phs ⁊ expsse ponit Comtor.vi.
eth.c.vi. Vñ manifestū est ꝙ negare rōnes seminales:si/
ue potētias actiuas est ꝯ doctrinā phoꝝ ⁊ etiā sanctorū.

Responsio

ad hec ẜm Thomā. Eoꝝ qui ponunt
icboatiōes formarū vel potētias acti/ Mod⁹ icboātiū formas ē duplex
uas in mā duplex est via. Quidam enim ponūt ꝙ forma
subalis suscipit magis ⁊ min⁹.⁊ isti ponūt eā pexistere ge/
nerationi:nō ẜm oēs suos gradus:sed ẜm aliquē gradū
icōpletū:⁊ per generationē promoueri ad gradū cōple/
tum siue pfectū. Alij vo ponētes formā subalē non susci/ Scđs modus
pere magis ⁊ minus:eo ꝙ hoc manifeste dicūt auctores
dicūt formas totalr pexistere generatiōi:⁊ nō ẜm gradū
eius aliquē impfectiorē.qꝛ gradus nō hꝫ. Utraqꝫ autem Contra
via ē ipossibilis:⁊ iō ꝯ pmā pmo adducā auctes ⁊ rōnes. vtrūqꝫ
postea ꝯ secūdū. Qꝛ forma nō suscipiat magis ⁊ min⁹ ha/
betur ab Aristo.viij.meta.ꝙ forme sunt sicut numeri.in t.ꝯ.10.
q̄bus addita vnitate vel subtracta:resultat noua spēs. Di
cit etiā ibidē.ꝙ sicut in mā nō est magis ⁊ minus:ita nec
in suba que est forma. Nec moueat aliqueꝫ lra quā ime/ Solutio
diate subiūgit.sed si quidē cū materia. Uel ẜm aliā tran instātie.
slationē:nisi sit suba que est cuꝫ mā.que videt̄ aduersari
intētioni nr̄e. Nō eniꝫ pōt esse itētio Aris.ꝙ forma suba/
lis nō suscipit magis ⁊ minus:nisi qn̄ est in materia.tū qꝛ
fatua esset talis locutio.cū enī semp sit in mā:fatuū esset
eā negare suscipe magis ⁊ minus:excipiēdo tps in quo est
in mā.sicut si diceret:lapis nō est aial nisi cū est visibilis.
Tū ēt:qm̄ si sic exponatur lra:nulla est silitudo inter for/
mas ⁊ numeros q̄tū ad id in quo ponit silitudineꝫ. Sic
eniꝫ simplr veꝝ est dicere:ꝙ forma suscipit magis ⁊ mi/
nus.cū tñ hoc nō cōueniat numero.vñ necesse est alium
habere intellectū in lra. Est aūt intētio Ari.hec.ꝙ in for
ma nō est magis ⁊ minus ẜm seipsam:sed ẜm mām:hoc
est ẜm materiales dispōnes inuenit̄ ibi magis ⁊ minus.
¶ Itē in predicamētis dicit Arist.ꝙ suba nō suscipit ma
gis ⁊ minus. Et hoc dictū melius est ad propositū.qꝛ dici
tur de suba cōposita q̄ si diceret de suba que est forma:
seqtur enim.si non sit magis ⁊ minus in suba cōposita:ꝙ
nec erit in forma ipsius:⁊ si sit in forma:seqtur ꝙ sit in cō
posita.cōpositūꝫ enim denoiatur a forma.ergo opꝫ si for
ma intēderetur ⁊ remitteret̄.ꝙ cōpositū denoiaret̄ ma
gis ⁊ minus tale.sicut ẜm albedinē intēsaꝫ ⁊ remissaꝫ di/
citur aliqd magis ⁊ min⁹ albū. ¶ Pº. Comtor.v. meta.di ꝯto.12.
cit.ꝙ forma est idiuisibilis. ¶ Pº.per rōnes hoc ostendit̄ sic.
Ois forma suscipiēs magis ⁊ minus:successiue iducit̄ in
materia ⁊ nō in istāti. Sꝫ forma subalis inducit̄ in māꝫ
in instāti.ergo forma subalis nō suscipit magis ⁊ min⁹. Mi/
nor pbat̄ per auctem ⁊ rōnē. Dicit enim Comtor.vi.phy ꝯto.44.
sicoꝝ.ꝙ generatio que est iductio forme subalis est finis
trāsmutationis que est alteratio:⁊ est idiuisibilis.nō eniꝫ
generatio ⁊ corruptio sunt motus:sed sequūtur motū. Di
cit etiaꝫ in eodē.ꝙ trāsmutatio que est in suba est in non
tpe.s.pūctus forme subalis. Et paulopost. Qñ caro fit ex
sanguie:tp amittūtur q̄litates ⁊ accñtia ppria sanguinis:⁊
fiūt accñtia ppria carni.⁊ hoc in nō tpe scilꝫ in fine motus.
¶ Pº.per rōnem pōt assumptū ostendi sic. Inductio for
me substātialis est generatio proprie dicta.sicut inductio
qualitatis est alteratio proprie dicta. Si igit̄ forma sub/
stantialis cōtinue in tēpore inducit̄ ⁊ nō subito:seqtur ꝙ
generatio ppie dicta sit motus cōtinuus.quod demon/
stratur esse falsuꝫ.v.phycoꝝ.qꝛ sequeretur ꝙ nō ens in t.ꝯ.8.
actu moueret̄. ¶ Alia rōne ostēditur principale propo si
tum sic. Omne mediuꝫ est inter ꝯria.sicut probat phs.x. t.ꝯ.22.

meta^{co}.Sed si forma substãtialis intẽderet̃ ⁊ remittere
tur esset in suba mediũ.esset enim transitus ab impfecto
ad pfectũ per gradus medios.ergo in suba esset cõtrarie
t.c^o.10. tas.qd est ꝯ phm in pdicamẽtis ⁊ .v.phy^{corum}.vbi Com^{tor} di
cit ꝙ in suba nõ est ꝯrietas ꝗtũ ad formas:sed ꝗtuz ad
qualitates.¶ P.ois dña fm formã substãtialem variat
spẽm.forme eniz subales sunt sicut numeri in qbus quo
cũqz numero addito vel subtracto spẽs variat̃.Si igitur
forma subalis suscipit magis ⁊ min^{us} in gradu.s.facto ma
gis ⁊ minus spẽm variabit.⁊ ita non erit eadẽ forma sed
alia.Nõ eniz vna ⁊ eadẽ forma est diuersarũ specierum.
Quelibet igit̃ forma subalis in indiuisibili cõsistit.Ex q̃
patet ꝙ illa via que ponit ipsaz per gradus promoueri:⁊
per ꝯsequẽs suscipere magis ⁊ minus:penitus est ĩpossibi
lis ⁊ merito reprobãda.Nũc restat videre qualiter reliq̃
via est ĩpossibilis.que dicit ꝙ esse forme totalr̃ generatio
ni in mã p̃existit.nomen tñ forme vel rõnẽ nõdũ meret̃:
eo ꝙ materiã nõdũ actu pficiat.Hoc aũt patere põt sic.
cũ essentia materie necio generationi rei preexistat.⁊ silr̃
fm istã positionẽ essentia forme tota p̃existit:seqtur ꝙ to
ta essentia ei^{us} qd generat̃ sit ante generationẽ.ex mã eniz
⁊ forma ꝯstituit̃ eẽntia ipsius rei.sed posita eẽntia alicu
ius ponit̃ ipsuz.ergo illud qd generat̃ est anteq̃ generet̃.
Et eodẽ mõ seqtur ꝙ res sit postq̃ est corrupta.que sunt
manifeste ĩpossibilia.¶ Si aũt dicat aliqs ꝙ forma pre
existat generationi nõ actu sed potẽtia.iõ bene cõcludit̃
ꝙ illud qd generat̃ sit in potẽtia anteq̃ generet̃.⁊ h̃ non
est incõueniẽs.qui sic dicit ipse ꝓpositũ realr̃ ꝯcedit.Si
eniz forma post generationẽ est actu in mã.⁊ ante genera
tionem .tñ in potẽtia.cũ esse in potẽtia tñ sit propter de
fectum alicuius qd nõ deficit qñ est actu.opz ꝙ añ gene
rationez aliqd deficiat de forma qd nõ deficit post gene
rationẽ.forma aũt indiuisibilis est vt ostẽsum est.ergo ne
cesse est dicere ꝙ ipsa totaliter defuit añ generationẽ.⁊ h̃
est ꝓpositũ.¶ P.cũ dicit̃.Forma est in potẽtia ante ge
nerationẽ:ita ꝙ existat quoddã esse forme diminutuz:rõ
ne cuius dr̃ in potẽtia.tũc quero de essentia forme que hz
illud esse.aut vnit̃ materie:ita ꝙ illud esse ꝯsequat̃ vnio
nẽ talis eẽntie forme cũ mã.⁊ tũc nec̃e est ponere:ꝙ cum
ꝯiũctio vel vnio alicuius rei ꝯstituat eius qdditatẽ vel es
sentiã:necesse ẽ ꝙ tota qdditas rei sit ꝯstituta añ gnõnez:
qd (vt diximus) ẽ absurdũ.Si aũt illa eẽntia forme hẽat
illud esse solũ rõne sui:nõ rõne alicui^{us} sue vniõis:cũ mate
ria seqtur ꝙ hec eẽntia forme sit in nã sua penit^{us} imãlis.
Ois aũt hmõi essentia habẽs esse pter mãm:est quedã natu
ra itellectualis.Ex quo seqtur ꝙ ois forma que fm verita
tem est materialis:erit fm istã positionem in sua natura
ĩmaterialis.⁊ per ꝯñs quedaz suba separata:cui fm phõs
potẽtia itellectiua nõ posset denegari.⁊ hoc qdẽ est absur
dius.Nec põt dici ꝙ ista rõ nõ ꝓcedit.qꝛ illud esse qd hz
ista eẽntia forme añ gnõnez est diminutũ.Cũ enim vni
cuiq̃ potẽtie debeat̃ actus ꝓprius fm nãe sue pfectionẽ:
cũ ista essentia forme sit in se pfecta cui nihil deest de ꝓ
pria nã que ad istã ptineat essentiã.prout ipsi ponũt:nec̃e
est ꝙ act^{us} sui esse qd ei debet̃:sit qd pfectũ.⁊ tunc ꝯcludo
ꝙ eẽntia formalis habẽs esse pfectũ rõne sui esse est nãe
intellectualis:sed oẽm formaz mãlem seqtur esse hmõi fm
istã opinionẽ.ergo ois forma mãlis fm eandẽ necesse est
dicere in sua nã ꝓpria imãlez in proprio suo esse perfecto
existẽtẽ in se ⁊ intellectũ habẽtẽ.vel si velint hoc negare
⁊ dicere.ꝙ illud esse habeat rõne materie:necesse est aliõ
incõueniẽs pretactuz ꝯcedere.s.ꝙ tota essentia rei est añ
ei^{us} gnõnez.⁊ per ꝯñs ꝙ nihil fm veritatẽ generatur.⁊ sic
qdlibet in quolibet fore.⁊ alia incõueniẽtia multa:quoꝝ
nõ est numerus.¶ Ad obiecta ĝ que ipsi affirmãt pro se

dicẽduz.¶ Ad p^m.ꝙ Aug^{us} non vocauit rõnes seminales Ad p^m
in materia:ipsas essentias formarũ vel inchoationes ea
rundem:sed causas siue rõnes seminales posuit in mate
ria respectu oium miscibiliũ ⁊ mutabiliũ ꝓpter hmõi mate
rie habilitates:⁊ ipsoꝝ elemẽtoꝝ actiuas ⁊ passiuas virtu
tes.Cũ eniz in materia sit habilitas ad oẽm formã mate
rialez ⁊ elemẽta mutuo agentia faciãt ad qualitatis me
die:sub quadã.s.proportione inductionẽ.que.s.proportio
nalitas fm diuersitatez formarũ diuersoꝝ mixtoruz est
necessaria.liquet in ipsis elemẽtis ac materia elemẽtoruz
causas ac rõnes seminales respectu mixtoꝝ oiuz natura
liter inherere.Et ꝙ hec fuerit itẽtio Aug.patet ex verbis
eius que ipsi adducũt.Ait eniz.Elemẽta huius mũdi cor
poream habẽt vim qualitatẽq̃ suaz ⁊c̃.Ecce quid vocat
rõnem seminalẽ:vim.s.⁊ qualitatẽ qua elementa agunt
(vt dictum est) ad mixtoꝝ productionẽ.¶ Qd autẽ di
cit ꝙ de grano tritici nõ nascũtur fabe:nec ecõuerso.huic
eidẽ sentẽtie attestatur.Sed si ad formã existẽtẽ in mate
ria in potẽtia respexisset fm modũ positionis eoꝝ:istã di
uersitatez nõ posuisset.qm̃ forma fabe inuenit̃ in potẽtia
in materia grani tritici:⁊ ecõuerso:vt ipsimet hñt necesse
ponere.diuersitas igit̃ est a pte virtutis actiue.qꝛ.s.in gra
no tritici est potẽtia actiua ad triticũ ⁊ hec est virtus ipsi
us grani non aliqua essentia forme subalis sub esse dimi
nuto.⁊ ideo certe per illã virtutẽ disponit̃ materia donec
inducat̃ forma substãtialis tritici generãdi.Similiter in
faba est virtus actiua:per quã disponit̃ materia ad illud
qd ex ipsa generat̃.Istas ergo diuersas v̈tutes vocat Au
g^{us} rõnes seminales.Sũt autez iste virtutes (vt tactum
est) naturales ꝓprietates taliũ seminũ.propter qd ratio
nes seminales appellãtur.¶ Ad 2^m similiter dicendũ.ꝙ Ad 2^m
Aug^{us} vocat semẽ inuisibile illud:in quo sensu nõ percipi
mus esse virtutez actiuã respectu productionis alicuius:
sed solum rõne prout ipse dicit.sicut vocat semẽ visibile
surculũ vel semen.in quo sensu experimur esse virtutem
actiuã diuersam ad diuersarũ productionez plantarum.
Sicut ergo v̈tus actiua seminis vel surculi nõ fit forma
plãte generate.sic eniz forma de subiecto in subiectũ mi
graret.sic nec virtutes elemẽtoꝝ actiue fiũt forme mixto
rum.ad quarũ cognitionez nõ nisi per rõnis inuestigatio
nem peruenit̃.inquantũ.s.agũt ad mixtoꝝ productionẽ:
prout dicit Aug^{us} ibidẽ de trinitate. libro.iij.c.xiiij.Quã
uis inquit oculis videre nequeamus.rõne tamẽ cognoui
mus.qꝛ nisi talis aliqua vis esset in elemẽtis istis:nõ ple
rũqz nascerẽtur ex terra que ibi seminata nõ eẽnt.⁊ hoc
vocat etiã Aug^{us} semẽ inuisibile:sicut patet intuẽti.Et qd
dicit infra inuisibiliũ seminũ creatorem omniũ rerũ ⁊c̃.
pro nobis facit.Ex hoc eniz ꝙ deus virtutẽ omnium for
marum huiusmodi ꝓductiuaz cõcreauit:ipse dicitur oẽs
formas huiusmodi creare.quoniã causa p̃ma plus est in Auctor de
fluens q̃ secũda.Utitur autez Aug^{us} hoc nomine creatio causis.
nis pro productiõe:sicut patet.¶ Ad 3^m dicẽdũ.ꝙ eodez Ad 3^m
modo habet intelligi dictũ Ambrosij.Dicũt enim sancti
(vt diximus) virtutes istas actiuas rationes seminales.
¶ Sciẽdũ aũt ꝙ omnis virtus actiua rei inest ipsi agen
ti.⁊ nullo modo põt fieri forma vel effectus producti.In
hoc tamẽ est dña:ꝙ virtutes inueniũtur in quadã perfe
ctione que manet post suoꝝ effectuũ productionez.sicut
patet de virtute solis ⁊ elemẽti.per quã producit elemen
tum sue speciei.⁊ vniuersaliter de v̈tute agẽtiũ perfecto
rum.Quedã v̈o sunt virtutes actiue quarũdã rerũ que a
natura ordinãtur ad alia pfectiora.ita tamẽ ꝙ semen il
lud nõ manet.nec per ꝯsequẽs v̈tus eius:que sibi vt sub
iecto infuit ipsis in esse productis.⁊ huiusmodi v̈tus dici
tur ꝓprie seminalis:sicut ⁊ illud cuius est virtus illa vo
catur

Ad 4m catur semē. ❡ Ad 4m cum dicūt. ꝙ phi locuti sunt de ra
tionibus seminalibus: verū dicūt sed nō ſm eorum exti
mationē. sed in sensu supradicto. Sic enim ⁊ nō aliter est
in ouo vtus actiua vel ratio seminalis galline. ❡ Qđ aūt
dicit phs. ex albo in potentia fit album in actu. ⁊ ꝙ nume
rus potentiaꝝ est ſm numerū specierum entiū generabi
lium: nihil facit pro eis. Certuz enim est ꝙ albedinis esse
nō potest poni in materia ante ꝓductionem albi. qm̄ acci
dentia sequuntur necessario esse subiecti sui: etiaz ſm suā
essentiam. vn̄ impossibile est per naturā ponere essentiaz
accidentis habere esse qđ nō cōsequatur ad esse sui subie
cti. Nec etiam hoc dicere voluerunt illi qui huius positio
nis fuerunt defensores subtiliores. igitur esse fit ex eo qđ
est in potentia tale. nō quidem actiua sed passiua. Lignū
enim fit albū ex nō albo in potentia sicut patet: quot etiā
sunt forme tot sunt habilitates in materia. ꝓpter qđ ma
teria dicitur vna ſm substantiaz. ⁊ multa ſm habilitates
Ad 5m ſm Cōmentatorem quē adducunt. ❡ Ad vltimuz dicen
2. phic. duz. ꝙ ars ⁊ natura dicuntur differenter agere ſm phm
⁊ Cōmentatorem. sed hoc neminem compellit ad ponen
duz potentias actiuas in materia eo modo quo ipsi posue
runt. In solis enim animatis est hoc veꝝ. ꝙ pncipiuz sui
motus actiuū est intrinsecus. In inanimatis vo hoc est pe
t. c°. 17. nitus impossibile. Unde phs. 8° physicoꝝ dicit. ꝙ ꝓpriū
est animatoꝝ moueri a seipsis. Si igitur queratur: vtruz
differentia ista inter naturalia ⁊ artificialia debet intelli
gi quantū ad principiū actiuū: vel quantū ad principiuz
passiuū: neutrū dandū est. sed vtrunqz accidit. Sed hoc
esset dandū: ꝙ differētia habet intelligi ex parte artificia
liū de pncipio factionis: inquātū artificialia sunt ab arte:
qđ est qđdam pncipiū actiuū. Ex parte autem naturaliū
similiter habet intelligi de pncipio generationis reruz in
quantū naturalia sunt: scilz de materia que in generatio
ne quorundam vt inanimatoꝝ: est pncipium passiuum
tm̄. In generatione vo animatoꝝ est nō solū principium
passiuum: sed etiam actiuū. ⁊ ita nō necesse est ꝙ intelli
gatur illa differentia quantum ad idē genus pncipij vtro
biqz: sed aliquando ad diuersa genera pncipioꝝ: vt quan
do comparat̄ factio artificialiū ad generationem anima
toꝝ. Lz autez in inanimatis nō inueniat̄ pncipiū motus
nisi passiuum tm̄ ſm phm: nihilominus tamen dicit̄ mo
tus naturalis ꝓpter habilitatē naturalē que est in subie
cto ad illam formā que per motū inducit̄: ⁊ per naturalē
inclinationē quā habet mobile ad formā illam. Uiolen
tum enim est cuius principiū est extra: qđ fit contra natu
ralē inclinationē rei: sicut patet in motu lapidis sursum.
Naturalis vo motus est: vbi inclinatio veri naturalis re
peritur: quantūcunqz principium effectiuuz sit ab extra.
❡ Item sciendum. ꝙ ista potentia non potest per formā
substantialez creari: sed potest virtute agentis causari. qđ
nō possunt dicere qui ponunt eius essentiā in materia pre
existere qualiter ab agente causet̄ sicut patere potest. Idē
enim est pncipium productiuū forme: ⁊ proprietatis ⁊ vir
tutis formā illā ꝯsequentis: sicut patet. Idē enim pncipiū
ꝓductiuū est trianguli: ⁊ eius qđ habet tres angulos ⁊c.
Et similr anime humane ⁊ sue virtutis intellectiue. ⁊ sic
patet quasi de singulis. Cum igitur agens particulare pos
sit in productionem ꝓprietatis cōsequentis ipsam formā
substantialem: necesse est ꝙ possit in productionē eiusdē.
❡ Qr autem ꝓducat̄ ꝓprietas forme substantialis per
agens particulare: patet in igne agente qui calorem indu
cit: sicut per sensum est manifestum. ⁊ sicut producit calo
rem in gradu vno. sic manifestum est ꝙ facta maiori assi
milatione in susceptibili: potent producere maiorem ca
lorem in gradu alio. ⁊ sic tandem in summo: que est pro
prietas ⁊ propria virtus ignis formam consequens. ergo
necesse est ꝙ simul possit producere formam ipsaz ignis:
qđ ⁊ facit. quoniam in termino alterationis inducto sum
mo calore: necesse est aerem vel aliud in quod agit ignis:
corrumpi. ⁊ eadem necessitate necesse est ignez generari.
Et sic patet qualiter forma substantialis per virtutē agē
tis particularis in esse producitur.

❡ Finit Correctorium Egidij Corruptorij dictoruz Tho
me: in questionibus disputatis in de Ueritate.

❡ Correctorium corruptorij dictoꝝ Thome: in questioni
bus de Anima Feliciter incipit. ab Egidio Romano.

ARticulus primus est de hoc qđ
dicit Thomas. q. i. ar. i.
in responsione pncipali. vbi querit: vtrum
anima possit esse forma ⁊ hoc aliquid. ꝙ
idem esse anime cōmunicat̄ corpi vt sit
vnuz esse totius speciei. Et p̊ sniaꝝ dis. viij
vbi querit: vtruz aia sit simplex. dicit hoc
idē planius in rn̄siōe tertij argumēti. s. ꝙ hoc ipm esse qđ
est aie per se fit esse ꝯiūcti. ⁊ ꝙ nō est ibi eē nisi esse ipsius
forme. Et in hoc idē dicit̄ in pma pte summe. lxx. q. ar. p̊.

Corruptorium. Hec positio videtur nobis tē
dere ad errorem ad hoc scilz
ꝙ nō fuit idem corpus christi viuū ⁊ mortuū: neqz alicu
ius alterius. Si enim nō est aliud esse corporis vel cōiun
cti q̄ȝ esse ipsius aie: cum omne esse sit a forma: sicut dicit
phs in. iij. de anima. ⁊ Boetius. iij. de trini. post separatio t. c^ti. 26.
nem anime corpus habebit aliud esse. Conuenit enim ve
re dicere: hoc est corpus: nec tn̄ ꝑdicat̄ esse anime de hoc
corpore qđ constat esse corpus. ergo oportet de necessitate
ꝙ hoc corpus inquantū corpus hoc: aliunde habeat for
mam q̄ȝ ab anima: que sola dedit esse corpori in coniun
ctione. Sed si hoc corpus inquantum hoc corpus aliam
habeat formam post separationez q̄ȝ ante: impossibile est
ꝙ sit idem numero corpus christi ſm ꝙ corpus: hoc autē
damnatum est tanq̄ȝ falsum. ❡ P. certum est ꝙ corpus 1
habeat esse anteq̄ȝ anima sibi vniatur. ⁊ postq̄ȝ separata
fuerit. ergo totum esse corporis ⁊ coniuncti nō est esse ani
me. ❡ P. in alijs compositis ex materia ⁊ forma. verbi 2
gratia in elementis. videmus manifeste compositū esse
ex componētibus: quod tamen esse nō est per se alicuius
componentium. quia neutrum componentiū habet esse
per se: sicut corpus ⁊ anima: vt patet post separationē aie
a corpore. potest vere dici ꝙ hoc est corpus. ⁊ ꝯstat ꝙ tūc
nō predicatur de esse anime. nec aliud dicitur hoc corpus
est: q̄ȝ hoc est corpus. Si enim nō esset corpus sicut nō est
homo: tunc nō posset vere dici: hoc est corpus. quia nō po
test dici: hoc est homo. ergo si idez est corpus numero post
separationem anime quod ante: idem habet esse numero
post separationē qđ an̄. sed hoc nō posset esse si totum esse
corpis: ⁊ cōiuncti esset ipsius aie. Restat igit̄ hoc esse fal
suz. Iteꝝ etiā. q. iij. querit: vtꝝ itellect⁹ possibilis siue aia
intellectiua sit vna in oībus. Et in rn̄sione pncipali dicit.
ꝙ hec aia sit vnibilis huic hoī vel illi: multiplicat aias ſz
numerum. Et idem in eadem. q. in responsione. iij. argu
menti. Et idem super p̊ sniarū dis. viij. q. penultima in rn̄
sione penultimi argumenti. Et idē dicit p̊° pte summe. q.
lxxvi. ar. iij. in rn̄siōe. iij. argumēti. ⁊ ibi hoc iprobatū est.

Responsio ad hec ſm Thomā. Qr illud idez esse
anime cōmunicat̄ corpori: vt sit vnum
esse cōpositi. vt in pluribus locis Thomas dicit. dictū est
supra in responsionibus cōtra pmā ptē. ar. ij. vbi ad obie

Ad pᵐ ⁊ 2ᵐ cta cõtra hec respondet. ¶ Ad illud vo qd hic dicunt de corpe christi. dicendũ: ꝙ si ipsi vellẽt dicere. ꝙ aliud esset esse corporis christi. ⁊ aliud esset esse anime eius. ⁊ aliud esset esse psonale: manifestũ est ꝙ sumpto esse vt est act⁹ entis qui est existere sine ipsa rei existẽtia: errare intolerabiliter inuenirentur. qm̃ in christo ponere plura esse: est ponere plura existentia. ⁊ per ꝯ̃ns plura supposita. qd est hereticũ. Si aũt loquant̃ de esse quidditatiuo: sic esse forme nõ est aliud ſm rem ab ipsa forma. ⁊ ponere sic plura esse: nõ est aliud realiter q̃ ponere plures formas: ⁊ ponere vnum esse sic: est ponere vnã formã. Ad 3ᵐ ¶ Qualiter autem sustineri valeat qualiter in hoĩe sit vna forma substantialis tñ: lz corpus christi viuũ ⁊ mortuũ sit idem numero simplr̃: nõ qdẽ ab vnitate forme: sed ab vnitate suppositi dictũ est. s. in responsionibus ad obiecta cõtra pmã ptem. ar. xxxi. ⁊ xxxij. vbi etiã declarat̃ via per quã ponit̃ ꝙ corpus mortuũ nec idem esse nec etiã eandem habet formam substantialẽ. cuius oppositũ isti supponunt in his que contra Thomam in hac pte obyciunt. Vñ ponentes vnitatẽ forme substãtialis: dicerent ꝙ nihil est penitus qd dicũt in hac parte. ¶ Qd vo dicunt supra improbatũ animam multiplicari ſm numerũ corporum: prout dicit Thomas in locis diuersis: dicimus vbi illi nisi sunt hoc improbare. ostensum est supra in responsionibus ad obiecta cõtra primã ptẽ. ar. xxx. ꝙ eoꝝ argumenta nihil cõcludũt contra Thomã. Et si qua in eis videbant̃ apparentia: sicut patet intuenti: ibidem dissoluuntur euidenter.

Articulus Secundus.

De hoc quod dicit Thomas eadem. q. in rñsiõe ad. vi. argumẽtũ. ꝙ in his que sunt ſm esse separata a materia: non potest esse distinctio nisi ſm speciem.

Corruptorium. Hoc est expresse cõtra illud qd fides tenet de sacramẽto altaris: de quo fideliter tenemus ꝙ ibi est quantitas. albedo. sapor. figura separata ab omni mã. ⁊ ꝙ ista accidẽtia differunt numero ab accidẽtib⁹ silibus in alio altari.

Responsio ad hec ſm Thomã. Si scirent viam per quã ponit Thomas accidentia in sacramento altaris remanere: ⁊ numeraliter in vno altari differre ab his que sunt in alio altari. q̃ nihil hoc quod dicunt sit ad ppositũ: nõ vtiqz ignorarent. lz enim accidẽtia in sacramento altaris sint sine subiecto. ⁊ per ꝯ̃ns sine materia. nõ tñ sunt sine quantitate dimensiua: que est pncipiũ indiuiduationis ⁊ multiplicationis forme eiusdem speciei. Cum enim de rõne quãtitatis dimensiue sit situs qui est cõditio indiuidualis. de cuius etiã rõne est ꝙ habeat in sui natura diuisibilitatẽ. manifestum est ꝙ ex ipsa natura quantitatis dimensiue sumit̃ indiuiduationis pncipiũ ⁊ dimensionis. ac per consequens multiplicationis indiuiduoꝝ eiusdẽ spẽi. Et hinc est ꝙ lz accidentia in sacramento altaris sint sine subiecto ⁊ mã. rõne tñ quantitatis dimensiue remanentis sunt indiuidua ⁊ indiuidualiter ſm numeꝝ distincta. Istud declarat Thomas ꝯtra Gentiles. lib°. iiij. cap. lxiiij. vbi sic dicit. Hoc aũt habet ppriũ quantitas dimensiua inter accidentia reliqua. ꝙ ipsa ſm se indiuiduatur. qd iõ est. q2 positio que est ordo ptiũ in toto: in eius rõne includit̃. Est enim quãtitas positionẽ habens. vbicũqz aũt intelligitur diuersitas partium eiusdem speciei necesse est intelligi indiuiduationem. nã que sunt eiusdem speciei nõ multiplicãtur nisi ſm indiuiduũ. Et inde est ꝙ nõ possunt apprehẽdi multe albedines nisi ſm ꝙ sunt in diuersis subiectis. possunt autẽ apprehendi multe linee si ſm se cõsiderent̃. Diuersus enim situs qui per se linee inest ad pluralitatem lineaꝝ est sufficiens. Et q2 sola quantitas dimensiua de rõne sui habet vñ multitudo indiuiduorũ in eadẽ spẽ possit accidere. Prima radix multiplicationis ex dimensione esse videt̃. q2 ⁊ in genere substãtie multitudo fit ſm diuisionem materie: que nunq̃ intelligi posset nisi ſm ꝙ materia sub dimensionibus cõsiderat̃. nam remota quantitate: substantia omnis indiuisibilis est. vt patet per phm pmo physicoꝝ. t. cᵗⁱ. 15. Manifestum est autẽ ꝙ in alijs generibus accidentium multiplicant̃ indiuidua eiusdẽ spẽi ex parte subiecti. ⁊ sic relinquit̃ ꝙ cũ in sacramento ponam⁹ dimẽsiones per se subsistere. ⁊ alia accidẽtia in eis sicut in subiecto fũdari nõ opz nos dicere ꝙ accidẽtia huiusmodi nõ sint indiuiduata. remanet enim in huiusmodi dimensionibus indiuiduationis radix. Qualiter aũt diuersimode mã sit principium indiuiduationis ⁊ quãtitas dimẽsiua: declarat Thomas in summa. pte. vlt. q. lxxvij. ar. ij. in rñsiõe pncipali sic dicẽs. ꝙ cũ subiectũ sit pncipiũ indiuiduationis accidẽtiũ. opz ꝙ illud qd ponit̃ alioꝝ accidẽtiũ subiectũ esse aliquo mõ pncipium indiuiduationis. Est enim de rõne indiuidui ꝙ nõ possit in pluribus esse. qd quidem cõtingit dupliciter. Uno mõ q2 nõ est natum in aliquo esse. ⁊ hoc mõ forme imateriales per se subsistẽtes sunt ⁊ per se indiuidue. Alio mõ ex eo ꝙ forma substãtialis vel accidentalis est quandoqz nata esse in aliquo. nõ tñ in pluribus sed in vno solo sicut hec albedo que est in hoc corpe. ¶ Quantũ igit̃ ad pmũ materia est pncipium indiuiduationis oĩbus formis inherentibus. q2 cũ huiusmodi forme quantum est de se nate sunt esse in aliquo sicut in subiecto: ex quo aliqua earum recipit̃ in materia que nõ est in aliquo. nec ipsa forma per se subsistens sic põt in alio esse. ¶ Quantũ autem ad secundũ dicendum est. ꝙ indiuiduationis pncipiũ est quantitas dimensiua. ex hoc enim aliquid natum esse in vno solo. q illud est in se indiuisum ⁊ diuisum ab oĩbus alijs. Diuisio autem accidit substantie rõne quãtitatis: vt dicit̃ pmo physicoꝝ. t. cᵗⁱ. 15. Et iõ ipsa quãtitas dimensiua est qdã indiuiduationis pncipium huiusmodi formis. inq̃tũ. s. due forme numero sunt in diuersis ptib⁹ mãe. vnde ipsa quantitas dimensiua ſm se habet quãdã indiuiduationẽ.

Articulus Tertius.

De hoc qd Thomas. q. vij. vbi querit. vtrum angelus ⁊ aĩa differunt spẽ: In rñsione pncipali vult. ꝙ nõ solũ angeli oẽs ab aĩa: sz etiã oẽs ab inuicẽ differunt spẽ. Et in respõsione quinti argumenti dicit. ꝙ intelligere diuersorum angelorum nõ est eiusdem spẽi. ⁊ ad hoc innuit talẽ rõnem. Hoc inquit remoto ꝙ angeli nõ sunt forme corporũ sicut aĩe. Si nõ sint cõpositi ex materia ⁊ forma nõ remanet angelorum ad aĩam vel ad inuicẽ nisi formalis dr̃ia. formalis aũt dr̃ia spẽm variat. vñ forma est que dat spẽm. ⁊ sic relinquit̃ ꝙ nõ solũ angeli ab aĩabus: sed ab inuicem differunt spẽ. Si quis aũt ponat ꝙ angeli sint cõpositi ex mã ⁊ forma. ⁊ silr̃ aĩa: adhuc hoc nõ põt stare. Si enim tam in angelis q̃ in aĩa sit mã. opz ꝙ illa sit vna de se sicut oĩum corporũ mã de se est vna: diuersificata tñ ſm formam. ⁊ si est de se vna: oportebit omnino ꝙ illius vnius mãe in cõmuni sit pncipiũ distinctionis angeloꝝ ab inuicem. ⁊ ab aĩa: sed diuersitas materie ante receptionẽ forme: que ſm diuisionẽ materie multiplicatur nõ põt intelligi fieri preter diuisiones quãtitatiuas. Si enim talis diuersitas preexistebat in mã aĩe vel angeli: sequit̃ ꝙ aĩe ⁊ angeli sint cõpositi ex mã corpea: qd nullus dicit. Si vo mã eoꝝ nõ sit vna sed diuersoꝝ ordinũ: hoc nõ põt poni nisi ſm ordinem ad formas diuersas. sed talis diuersitas ordinis exigit formas diuersarum specierum. ergo adhuc angeli ab anima ⁊ ab inuicem differunt specie.

Corruptorium.

Corruptorium. Qz angelus ab aia differat
specie hoc cōcedimus sed de
angelis oib⁹ ab inuicē hoc negamus. Uñ Dam̄.in logica
sua cap̄.xi.de substantia ⁊ nã ⁊c. Eximiores inquit phi na-
turas vocauerūt spēs spālissimas angelū ⁊ hominē equū
⁊ asinū: ⁊ similia. vt vniuersaliores ⁊ cōstitutiue hyposta-
sum. Et infra eo.cap̄. Sancti patres dimittentes multas
cōtētiosas garrulitates cōmune quid ⁊ de multis dictū .i.
specialissimā speciē substantiā ⁊ nãm vocauerunt: vt an-
gelū. equūz ⁊ canem. Ecce teste Dam̄. tam ̄fm phos q̄ ̄fz
sanctos patres: angelus est spēs specialissima. Et ifra ca.p̄
xxix. de persona Gabrielis. Cū sancta dei genitrice dispu-
tans vnus angeloꝝ: existens solus illic presens: disputat
separatus a cōsubstantialibus angelis per eā que in loco
est p̄sentiā ⁊ disputationes. ¶ Ad argumētū dici pōt: q̄
nō est vna cōmunis mã spūalium sicut corporaliū. Ma-
teria enim corporaliū dicit̄ vna ⁊ cōmunis ̄fm p̄mã signi
ficationē que est. q̄ cōmune dicit̄ qd̄ in p̄tes diuiditur. ⁊
hoc mō totū cōmune est. sed partes eius sunt singulariuz
⁊ singuloꝝ: vt punctus factus: vt distinguit Boetius qua-
tuor acceptiones cōmunis in p̄ncipio. super p̄dicamenta.
⁊ hoc mō mã corporalis dicit̄ cōmunis. q2 ex alia ⁊ alia
p̄te eius fiūt corporalia singularia: ita q̄ nequaq̄ qd̄libet
ex tota. ⁊ hec est diuisio quantitatiua p̄pter quā fieri pos-
sunt multa indiuidua vni⁹ spēi in corporalib⁹. taliū autez
cōmunitatē ⁊ taliū diuisibilitatē nō ponimus in materia
spūaliū. sed potius vnūqd̄qz indiuiduū in spūalibus cau-
sari simul. s. q̄tū ad materiā ⁊ q̄tū ad formā ⁊ totam ma-
teriā in vnoquoqz cōprehendi. ⁊ p̄pter hoc plures possunt
esse sub vna ⁊ eadē spē. lz mã nō sit diuisibilis ̄fm quan-
titatē dimensiuā: que est tota multiplex ̄fm numeruz. qđ
p̄ celi .t. igit̄ phs dicit. q̄ nō possunt esse plures mūdi. q2 mundus
c^ti.76.⁊ cōstat ex tota sua mã dictū suū intelligibile est ̄fm suam
79.t.c. opinionē quā hēt de materia. s. q̄ mã est ingenerabilis ⁊
c^ti.98. incorruptibilis. Hoc posito nō est possibile ponere plures
mundos esse. Sed certe si ipse credidisset sicut vitas est:
mãm corporalē totius mundi fuisse creatam. ⁊ eodē mō
deum posse creare scd̄am ⁊ tertiā nunq̄ negasset positio-
nē pluriū mundoꝝ q̄q̄ iste mundus occuparet totā ma-
teriam p̄mo creatam. q2 multe materie similes illi creari
possent. Eodez mō dico in spūalibus. vnde dico q̄ in illis
multitudo indiuiduoꝝ nō est per hoc q̄ vnuz habet par-
tem materie spūalis ⁊ diuisaz ab alia. q2 materia spiritua-
lis cū nō sit quanta nō est diuisibilis in partes quātitati-
uas. sed vnūqd̄qz habet materiā suā totam in se: nō tem-
pore sed origine precedentē. Uñ Aug⁹ super Geñ. ad litte
ram. cap̄. xxi. li. ij. ponit hoc exemplū de centro imaginem
de centro circuli exire in finitas lineas. cōstat q̄ quelibet
earū a centro est ducta ad circūferētiā. ⁊ q̄ centrū est vn⁹:
⁊ idē punctus terminans lineas omnes. diuiduntur tamē
oēs ab inuicez ̄fm punctū sicut p̄us. ⁊ illud est quod erat
prius. ⁊ hoc nō posset esse nisi vnus ⁊ idem punctus fact⁹
esset multa puncta. ⁊ tamen nō cōuenit dicere q̄ ille pun
ctus terminatus dū cōtinuat omnes lineas illas esset di-
uisibilis in partes dimensiuas siue quantitatiuas: sed diui
sibilis per habitudinē ⁊ ordinem ad diuersas formas: sed
est vnū ⁊ indiuisibile ̄fz materiā. ⁊ sic multa indiuisibilia
̄fm potentiā. vñ ad formā arg^ti cuz dicit. q̄ opz materiaz
spūalium ad hoc q̄ possit esse causa multiplicationis sup
positoꝝ sub vna forma habere diuersas partes quantita-
tiuas ad diuersas formas. Respondendū est per interem
ptionem. q̄ nec sic nec sic: sed sufficit q̄ eadem rō possit
multiplicari ̄fm numerū. ⁊ sit multa in potentia.

Responsio ad hec ̄fm Thomam. Ad ea que hic
obijciunt̄ responsum est supra in rñsio
nibus ad obiecta cōtra p̄mã p̄tem sūme. ar. x. vbi ⁊ respō-
sio eoꝝ ad argumēta Tho. euacuant̄. Qd̄ aūt respondēt
ad dictū phi de vnitate mundi: nihil est ad p̄positūz. pla
num est enim q̄ materia mundi quo ad plures eius p̄tes
quātitati dimēsiue est subiecta. vñ hñ ɔtingeret intellige
re diuisionē materie p̄tium mundi de nouo creataꝝ rōne
quantitatis dimensiue cōsimilis. quā diuisionē nō cōtin-
git in sola materia inuenire oī quātitate circūscripta q̄lis
poneret̄ in angelis si mã aliqua esset in eis. Iterū suppos
to q̄ aliqua materia sit occupata totaliter a sua forma: ni-
hilominus posset distingui ab alia mã. eiusdem rōnis vbi
q̄titas dimēsiua posset inueniri. sicut si deus in esse p̄du-
ceret plures soles. sed hoc non pōt poni in mã angeli que
posset fingi totaliter a sua forma occupata. q2 nulla huius-
modi quantitas etiā ab ipsis fictoribus fingit̄ in eadem.
¶ Qd̄ v̄o dicunt de puncto centrali nec vbi dicūt nec ali-
bi ab Aug̊ ad istam mãm inueni applicatum. sed esto q̄
Aug⁹ ponat multas lineas in centro terminari: nunq̄ tñ
ponit qd̄ veritati aduersatur. q̄ idē punctus centralis per
hoc numeret̄. Est eniz idē punctus re solū variatus rōne
ex diuersa sua habitudine vt patet per phm. ij. de aia. vbi t.c^ti.ij;
per hoc exemplū sensus cōmunis declarat vnitatem.

ARticulus Quartus. De hoc qd̄ Tho
mas. q. viij. vbi querit: vtꝝ
aia rōnalis tali corpori debeat vniri: In rñ-
sione. iij. argumēti. sustinet aiam intellectua-
lem esse aliquā p̄fectionem corporis celestis
vt forma. que quidē potentiā intellectiuā habet: nō autē
sensitiuā: vt ex verbis Aristo. colligi vel accipi pōt. Et in
rñsione 4^ti argumēti dicit. q̄ sicut per nãm suam omnes
intellectuales substātie possent peccare. tamen ex electio-
ne diuina ⁊ predestinatione per auxiliū gratie plures fue-
runt conseruate ne peccarent.

Corruptorium. Ad hanc positionem videtur
inductus fuisse tali rōne que
dicebat̄ a respondente. Corpus humanū q̄uis sit elemen
tatū: ex hoc tamen q̄ est redactū ad equalitatē cōmixtio
nis: habet similitudinem cum celo. qd̄ omnino elongatū
est a cōtrarijs. ⁊ inde est sic nobilitatū vt anima rationa-
lis possit cōsequenter vniri. Et hanc materiā in parte vi-
detur tangere Auicenna in sexto naturalium. p̄te. viij. ar-
ticulo. v. Complexioni inquit que magis accessit ad me-
diū erit complexionatū ⁊ magis fiet aptum ad recipien-
dum augmentum perfectionis vite. Cū v̄o aptissimū fue
rit: ita vt ɔtraria equaliter sunt in eo ⁊ equaliter operent̄:
adaptabitur p̄fectioni vite rōnalis vel vite celestis. Hec
aūt aptitudo est a spū humano. ¶ Et idem dicit parte vl
tima cap̄. vltimo. Et ex hoc format̄ talis ratio. Si nobili-
tas corporis humani in hoc cōsistit q̄ vniat̄ ⁊ assimiletur
corpori celesti: videtur q̄ corpus celeste nobilius sit. ⁊ pro-
pter hoc cū perfectio debet p̄portionari perfectibili: cor-
pus celeste debet habere nobiliorē p̄fectionē q̄ sit anima
rōnalis. ¶ Reuera opinio videt̄ phi. q̄ corpora celestia 2°.t.c^ti.
sint aiata. vt patet lib° de celo ⁊ mundo. Et Auicenna ⁊ 17.⁊ ali-
omnes peripatetici idem dicunt. Et Aug⁹ etiam de hac bi.
materia dubitare videt̄ in enchiridion. Certū inquā non
habeo vtrū ad societatez angeloꝝ pertineant sol ⁊ luna ⁊
cuncta sydera. q̄uis nōnulla esse lucida corpora: nō tamē
sensibilia vel intelligentia videantur. tamen tenendū est
q̄ corpus celi nō est animatū. Uñ Dam̄. libro. ij. cap̄. vi.
Nullus celos animatos vel luminaria existimet. Inani-
mati enim sunt ⁊ insensibiles. celū. terra. lapis vitā nō ha
bent. ⁊ tñ in deo vita sunt. Signū ad hoc videt̄ q̄ dixim⁹
homo totus diuinus ab apostolis eruditus p̄cipue a Pau
lo vsqz ad celū rapto, qui cū omnē dispositionē hierarchie

ecclesiastice ⁊ angelice vel celestis tradidit: nunq̃ tradi-
dit de dispositione stellatis hierarchie. Si autē celi essent
aiati: certe essent hierarchici. ⁊ si essent: nō saltasset Dio-
nysius a hierarchia angelica ad ecclesiasticam: nisi tange-
ret aliquid de stellari. Neq̃ aliquem moueat ita ꝙ dicat
ꝙ Dionysius de celesti hierarchia loq̃r. q2 absq̃ dubio
celestē vocat angelicā. ¶ Itē si celi essent animati: cōstat
ꝙ sicut illa corpora sunt nobiliora nostris: ita ꝓportiona-
biliter anima eoꝝ esset nobilior aīa nostra. ⁊ per ↄ̄sequēs
celi essent nobiliores hoīb⁹. ⁊ ita cū nobilius nō sit ꝓpter
ignobilius: nō essent corꝑa celestia creata ꝓpter hoīes. cu-
ius cōtrariū scribit̃ Deuter̃. iv. Ne inquit eleuatis oculis
in celū videas solē ⁊ lunā ⁊ oīa astra celi. ⁊ errore decept⁹
adores ea ⁊ colas que creauit deus in ministeriū cunctis
gentibus que sunt sub celo. ¶ Ad rōnē dicit pōt. ꝙ corꝑa
celestia nobiliora sunt corporibus aīaliū ſm qd: inquātū
illa incorruptibilia sunt: hec aūt corruptibilia. simpliciter
aūt ecōuerso est. Omne enim animatū ordine nāe est no-
bilius inanimato. ⁊ omne corpus (vt ita dicā) aīale est no-
bilius inaīali. Et qđ dicit ꝙ elongatio a ↄ̄trario vel per na-
turā: vt quinta essentia. vel per accessuz ad temperamētū
⁊ equalitatē cōmixtionis est adaptatio corporis ad reci-
piendū formā perfectiorē: videt̃ nō esse veruz simpliciter
loquendo. Huius aūt signū habemus in ꝑtib⁹ corꝑis. con-
stat enim ꝙ corꝑus ⁊ spūs sunt aptiora ad perfectionem
vite suscipiendā ab aīa q̃z caro vel cutis. ⁊ tñ caro ⁊ cutis
magis accedūt ad temperamētū q̃z cor ⁊ spūs. sicut dicit
Auicenna in p̃mo canone. cap. iiij. de cōmixtionibus mē-
brorum sic inquiens. Qđ aūt in corꝑe est calidius est spūs
⁊ cor a quo ꝓcedit. Et in cap̃ p̃cedenti ita dicit his verbis.
Iā manifestū fit ꝙ mēbra p̃ncipalia nō sunt equalitati re-
cte multū ꝓpinqua. imo opz ꝙ caro ſm ꝙ caro sit mem-
brum equalitati propinquius q̃z cetera membra cutis ta-
men carne propinquior.

Responsio ad hec ſm Thomā. Positio illa ꝙ ce-
li sunt animati: a Thoma nec hic nec
alibi affirmat̃. ipse enim hec sub dubio derelinquit sine
aliqua affirmatione. qđ patet per v̄ba eius in huius que-
stionis determinatione. postq̃z eniz dixit quosdā pħos ⁊
doctores catholicos posuisse celos animatos. ⁊ Aug⁹ hoc
sub dubio dereliquisse. Damas̃. oppositū asserente subiū-
git. ꝙ hec positio apud modernos theologos cōueniētior
est. ꝙ celi nō sunt animati. sicut dicit Dama. super quo he-
sitauit Aug⁹ super Gen̄. lib⁹. i. cap̃. vltimo. ⁊ in enchi. xli.
Cuius exēplo etiā Thomas hoc sub dubio derelinquit
lib⁹. ij. cōtra Gentiles cap̃. lxix. sic dicēs. Hoc aūt qđ dictū
est de animatione celi: nō diximus quasi asserēdo ſm fidei
doctrinā ad quā nihil ꝑtinet siue sic siue aliter dicat̃. Vñ
Aug⁹ in ench. nec illud quidē certū habeo vtꝝ ad societa-
tē angeloꝝ pertineāt sol ⁊ luna ⁊ cuncta sydera. q̃uis non
nulla lucida esse corpora: nō tñ sensibilia vel intelligētia
videant̃. Ecce doctor noster egregius eximio doctori bea-
to Augustino sic in hoc articulo se cōiungit: vt vnus sine
alio nequeat reprehendi. Qñ igit̃ isti sibi imponūt. ꝙ ad
hāc positionez quadā rōne quā ipsi explicant fuerit indu-
ctus. manifestū est ꝙ falsum dicunt. qđ patet ex v̄bis eius
in huiusmodi questionis r̄nsione vbi ait. Hoc pro firmo
tenentes dicimus ꝙ corpora celestia ab aliquo intellectu
mouentur saltē sepato ꝓpter argumēta. tñ vtrāq̃ partē
sustinentes dicam⁹ ⁊c̃. Ecce nullū argumētū ad alteram
ꝑtē opinandā induxit cū rōnes ad vtrāq̃ ꝑtem dissoluat.
Ad p^m ¶ Rōnes aūt quas ipsi hic ponūt paꝝ valent. ¶ Ad pri-
mā igit̃ Dionysij dōz. ꝙ Dionysi⁹ loquēs de hierar. ange-
lica satis determinauit de intellectib⁹ q̃b⁹ celi aiant̃: cum
illi si qui tales sunt ꝑtineant ad societatē angeloꝝ ſm Au-
gustinū. vñ nō oportuit hoc sanū aliquē imaginari. ¶ Ad Ad 2^m
2^m cū dicūt corꝑa celestia esse ꝓpter hoīem. ex quo videt̃
ꝙ hō sit nobilius ipsis. ¶ Dicendū ꝙ hoc nō sequit̃. Con- Heb. i.
stat enim ꝙ angeli sunt administratorij spūs in ministe-
riū missi ꝓpter eos qui hereditatē capiūt salutis. Nec tñ
sequit̃ ꝙ hoīes pro q̃bus mittuntur sint ipsis nobiliores.
¶ Itē posset dici ꝙ homo est nobilius q̃z illud qđ oculo
corporali in corꝑibus celestibus pōt ꝓpendi. qđ vtiq̃ ce-
dit hominibus ad vtilitatē. vñ ideo p̃cipit̃ in scriptura il-
la. ne horum cōsideratione aliqui corꝑa illa adorent. Ra-
tioni v̄o illi non oportebat eos tam studiose r̄ndere: cum
Thomas eā nō ponat. nec illi vllatenus innitatur.

ARticulus Quintus. De hoc qđ Tho^m
q. ix. vbi querit: vtruz aīa rō-
nalis vniat̃ māe corꝑali per mediū. dicit in re-
sponsione p̃ncipali. ꝙ eadē numero forma est
per quā res hēt ꝙ sit in vltima specie spālissi-
ma ⁊ intermedijs generibus oībus. ⁊ infra. Nō est inquit
aliqua forma media inter aīam ⁊ māmm p̃mā. sed hō ab
ipsa aīa perficit̃ ſm diuersos gradus ꝑfectionis: vt sit cor-
pus ⁊ aiatū ⁊ rōnale. Et infra sic. Igitur aīa vt est forma
dans esse: nō habet aliqđ mediū inter se ⁊ mām p̃mā. Si-
mile dicit in responsione. v. argumēti. Et infra: vtꝝ in ho-
mine aīa rōnalis ⁊ sensibilis ⁊ vegetatiua sint vna substā-
tia. Et infra. q. iij. in r̄nsione p̃ncipali dicit ꝙ nulla forma
subalis vnit̃ māe mediante alia forma substantiali.

Corruptorium. Hec positio q̃ntum ad hoc ꝙ
negat gradū formarū repro-
bata est superius in prima ꝑte. ¶ P̃. hoc qđ dicit ꝙ nulla
forma substātialis vnit̃ māe mediāte alia forma subali.
sed oīs forma subalis vnit̃ māe p̃me imediate: est cōtra
Cōmē. vt videt̃: qui dicit sup. ij. pħi^r. sup ꝑticulā illā que
dicit. ⁊ quacūq̃ istoꝝ sit vnus modus. Naz est mā p̃ma
subiecta oībus formis: qm̄ nō est cōposita ex mā ⁊ forma.
Itē simile huius dicit circa. xi. meta^{cc}. super illud dubitā-
dū videlz est. qđlibet inquit ens habet cū mā ente mām
p̃mā. ¶ Itē. q. xi. vbi querit: vtꝝ aīa rōnalis. sensibilis ⁊
vegetabilis sit vna suba: In r̄nsiōe p̃ncipali dicit. Relin-
quitur ergo ꝙ in hoīe sit tñ vna aīa ſm subam que est rō-
nabilis. sensibilis ⁊ vegetabilis. ⁊ hoc ↄ̄n̄s est ei qđ osten-
dimus in p̃cedentib⁹ de ordine formaꝝ subaliū. ꝙ nulla
forma vnit̃ māe mediante alia forma subali. sed forma
ꝑfectior dat q̃cq̃d dat forma imꝑfectior ⁊ amplius. Vñ
aīa rōnalis dat corpori humano q̃cq̃d dat aīa sensibilis
brutis ⁊ vegetabilis plantis. Hec positio lz inquantū ne-
gat gradū formaꝝ improbata sit supius: verūtñ q2 predi-
ctā positionē conat̃ munire rōnibus: tentandū est eas dis-
soluere. Dicit ergo in r̄nsione p̃ncipali eadē. q. paꝝ supra.
Si dicat̃: hō est aīal. aīal est corpus. corpus est substantia. i
erit per accidens. ⁊ ꝙ hō nō est vere illud qđ est aīal per
se. Et ita sequit̃ aliud incōueniēs ex pluribus actu existē- 2
tibus nō fit vnū simpl'r: nisi sit aliqđ vniens: ⁊ aliquo mo-
do ligans ea adinuicem. Si ergo ſm diuersas formas sor-
tes est homo ⁊ aīal: indigerent hec duo ad hoc ꝙ vnirent̃
simpl'r aliquo qđ faceret ea vnum. Vnde cum hoc nō sit 3
assignare: remanebit ꝙ homo nō erit vnum nisi aggrega-
tiue: sicut aceruus qui est ſm quid vnū ⁊ simpliciter mul-
ta. Et ita aliud incōueniens sequit̃ ꝙ aīa rōnalis sit acci-
dētalis forma. qđ sic declarat. Cū genus sit spāle p̃dicatū:
opz ꝙ forma ſm quā indiuiduū habet p̃dicationē generis
sit forma substantialis. ⁊ ita opz ꝙ forma singularis ſm
quā sortes dicit̃ aīal sit subalis in eo. ⁊ sic nece est ꝙ det
eē simpl'r corꝑi: ⁊ faciat ipm hoc aliqd. Aīa igit̃ rōnalis si
est alia ſz subam: cū adueniat ei iam subsistēti: vñ nō erit
forma subalis sz accidētalis. ⁊ sic nō dabit esse specificū.

Hec

Hec icõueniētia vel rõnes ɔfirmāt positionē de vnitate
Ad p^m forme in cõposito. ¶ Ad p^m ergo dōm: ꝙ illud est in for/
mis nõ habentibus ordinem essentialē adinuicem: sicut
est albū ꝛ musicum: ꝛ huiusmodi. In formis aūt habenti
bus specialem ordinē adinuicem ſm magis ꝑfectū ꝛ mi/
nus: fallit tam in accidentalibus q̃ȝ in substātialibus. Si
enim nix vel sortes est albus: sortes est coloratus: ꝛ essen/
tiali ꝑdicatione albū est coloratū. similiter in substantiali
bus. sortes est homo: ꝛ homo est animal. ergo sortes est
Ad 2^m animal. ¶ Ad secūdū dicendum. ꝙ ex pluribus existen/
tibus in actu non fit vnum: verum est quando actus ita
completus est. ꝙ nõ est in potentia ad vlteriorē ꝑfectio/
nem. In formis aūt substantialibus adinuicez ordinatis:
forme generaliores ꝛ si aliquo mõ sint actu ꝛ completiue
tamen sunt imperfecte ꝛ in potētia respectu vlterioris cõ/
plementi per formas minus vniuersales vsqȝ ad formaȝ
spālissimā. ¶ Et cū addit. si ſm diuersas formas sortes
est homo ꝛ aīal indigerent ꝛc. ¶ Dicendū ꝙ vna illaruȝ
formaꝝ prior. s. est in potētia ꝛ quasi materialis respectu
forme vlterioris vel posterioris. materialis inquā nõ ſm
se: sed ſm ꝙ disponit materiaȝ: ꝛ adaptat respectu forme
posterioris. Ideo sicut materia ꝛ forma vniūtur sine me
t.c°.27 dio vniente ea: sicut dicit phs. iiij. meta^ce. ita ille forme nõ
Ad 3^m indigēt aliquo medio vniēte eas. ¶ Ad 3^m: incõueniēs. s.
ꝙ aīa rõnalis est forma accidentalis ꝛc. ¶ Dicendum ꝙ
nõ omnis forma substantialis adueniēs alicui dat ei esse
vltimū ꝛ completū in specie spālissima: qȝ expresse argui
pōt. ex eo ꝙ phs dicit. xvi. de aialibus. s. ꝙ embrio nõ est
simul animal ꝛ equus. alioquin forma per quam embrio
est equus: cum prius tempore sit animal: esset forma acci
dentalis. quod constat esse falsum.

Responsio ad hec ſm Thomam. Uerum est ꝙ
hanc positionem supra reprobauerūt
ar. xxxi. cõtra ꝑmam partē. vbi via est declarata. ꝙ argu/
menta eoꝝ sunt nullius momenti. ꝛ responsiones eoꝝ ad
argumenta Thome multa impossibilia includere cõclu/
duntur. Quia vō rõnes quas afferunt hic in nullo realiter
ab illis differunt. nihil quippe reale addunt. per ipsa eadē
que ibi habentur poterunt improbari.

ARticulus Sextus. De hoc qȝ Tho/
mas dicit. q. xiiij. vbi querit
de imortalitate aīe. Et in. rñsione principali
dicit. sic manifestū est ꝙ ꝑncipium. s. anima
de qua loquit̄: nõ est cõposita ex materia ꝛ
forma. qꝛ species in ea recipiuntur imaterialiter. qȝ decla
rat ex hoc ꝙ intellectus est vniuersalium: que abstrahun
tur a materia ꝛ a cõditionibus materie. ¶ Item. q. an aīa
rõnalis sit creata in corpore vel extra corpus. In respon/
sione ꝑncipali dicit. ꝙ aīa nõ est cõposita ex mā ꝛ forma:

Correptorium. Hec positio videtur esse con/
tra fidem. naȝ qȝ nullam ha/
bet materiam nullius transmutationis est susceptiuum.
ergo si anima nõ habet materiam nõ transmutatur de vi
tijs ad v̄tutes: nec econuerso. nec de gr̃a ad gloriaȝ: nec de
tristitia ad letitiā. nec de aquis niuium ad calorem nimiū
Job. xxiiij. Unde Aug°. vij. super Geñ. ad litteram. cap. x.
Si qõdam imutabile esset aīa: nullo mõ eius materiam
querere deberemus. nūc aūt eius mutabilitas indicat eā
interim vitijs ꝛ fallacijs deformem reddi. formari autē
v̄tutibus v̄tutisqȝ doctrina. Et infra ibidem lib°. xxv. cap.
viij. loquēs de mā aīe quā inquit formationē suā nõ tem
pore sed origine precederet. ꝙ nisi de mā spūali facta aīa
congruentius credit̄. ¶ ꝑ. lib°. v. super Geñ. cap. viij. ex/
presse dicit Aug° materiā esse corporalem ꝛ spiritualem.
Ait enim. Non temporali sed causali ordine prius facta
est informis formabilisqȝ materies: ꝛ corporalis ꝛ spiritua/
lis. de qua fieret qȝ faciendū esset. Hec Aug°. Unde dicta
positio videtur fauere sexto errori de angelis ɔdemnato:
qui est ꝙ in abstractis substantijs nulla est possibilis trā/
smutatio. nec sunt in potentia ad aliquid ꝙ eterne sunt ꝛ
imunes a materia. ¶ ꝑ. si nõ haberet materiam ꝛ esset t.c°.55.
forma tm̄: nihil pateret̄: dicente phō ꝑ de genera. ꝙ mate
rie est pati. ꝛ ibidem. materia ſm ꝙ materia passiuuȝ est.
¶ ꝑ. si est forma simplex: nullius accidentis esset subie/
ctū. ꝛ ita nec reciperet vitium nec v̄tutē nec penā nec bea
titudinē. dicente Boe. de tri. xiij. cap. neqȝ deus fieri pōt
subiectuȝ forma enim est. forme aūt subesse non possunt.
Nā ꝙ forme subiecte sunt accidentibus vt humanitas:
non ita accidentia accipit in eo ꝙ ipsa est. sed in eo ꝙ sibi
ita materia subiecta est. dū eniȝ materia subiecta huma/
nitati suscipit quodlibet accidens: ipsa humanitas susci/
pere videt̄. forma enim que est sine materia subiectum
esse nõ poterit. Hoc etiam patet per rõnē sic. In omnib⁹
que ordinate agunt: scdm agens nõ agit nisi in v̄tute pri/
mi agentis. quoniā plus agit in causatū q̃ȝ secundū agēs:
vt habet̄ libro de causis. ergo similiter in patiētibus nihil
patiet̄ nisi in ratione ꝑmi passiui. Sicut aūt forma est pri
mū ꝑncipiū siue ꝑma ratio agendi. Omne enim qȝ agit
per formā suā: agit ita ꝑmū ꝑncipiū vel ꝑma ratio patien
di est materia. ergo sicut illud qȝ caret omni forma non
agit ita. s. anima si caret omni mā nõ patiet̄. ¶ Ad ratio/
nem positionis dici potest. ꝙ hec consequentia nõ tenet.
Species recipit̄ in intellectu imaterialiter. ergo est ima/
terialis. Instantia manifesta est in oī sensu ꝛ imaginatio/
ne. sensus enim est susceptiuus speꝝ sine mā. ꝛ tm̄ non est
imaterialis. sed cõstat ꝙ sunt v̄tutes in mā. Oculus eniȝ
pupilla est ꝛ visus: vt dicit phs. ij. de aīa. ¶ ꝑ. si opȝ intel t.c°.10.
lectū ꝛ animam assimiliari cõditionibus rei quā recipit.
ergo qñ recipit abstracta ab hic ꝛ nunc: ꝛ ab oī differētia
loci ꝛ temporis: tūc nõ alicubi ꝛ aliquādo est: qȝ est iposſi
bile. Restat igit̄ ꝙ ista ɔsequentia non valet. ¶ Adhuc
alio mõ ostendit̄: ꝙ rõ positionis nõ cogit. Nā abstractū
a mā ꝛ a cõditionibus eius: pōt intelligi dupl̄r. s. qꝛ vel qȝ
intelligit̄: intelligit̄ in sua natura nõ completa: vel absqȝ
materia ꝛ cõditionibus materie cõsiderat̄. Primum est
falsum. nam obiectum intellectus est qd vel qdditas. vt t.c°.9.ꝛ
habet̄. iij. de aīa. ꝛ. iiij. metaphy^ce: v̄sus finez ab Auicenna 10.
vbi ꝛ addit̄. ꝙ quidditas rei que itelligit̄: nõ est materia t.c°.28.
neqȝ forma: sed cõpositū cõplectēs mām ꝛ formā. Scdȝ
etiam simpliciter nõ est veꝝ. Nā lȝ intellectus abstrahat
a materia vt a corporali dimensione. nõ tamen ab omni.
¶ ꝑ. nullū inconueniens est. ꝙ vniuersale abstractuȝ a
materia corpali sit in intellectu habente materiā spūaleȝ
ꝛ intelligibilem. Nam vt dicit Auicēna. vi. metaphy^ce. lo
quens de vniuersali forma que respectu indiuiduoꝝ est
vniuersalis respectu anime cui imprimit̄ idiuidualis est
ꝛ singularis est. Cū igitur singulare nõ repugnat materie:
ꝛ vniuersale ſm q; est in anima est idiuidua forma ꝛ sin/
gularis: vtiam dixit Auicenna. nullum est inconueniens
intellectū habere mām ꝑpter hoc ꝙ recipit vniuersale.

Responsio ad hec ſm Thomam. Totum qȝ hic
dicunt innitit̄ cuidaȝ falsitati qua fin
gunt quandam materiam spiritualem. ex qua cum for/
ma angelus ꝛ anima componantur: quam nunq̃ȝ philoso
phus posuit nec etiam Aug° de huiusmodi materia intel/
lexit vbi materie spiritualis mentionē fecit. imo sicut di/
ctū est supra in responsionibus ad obiecta contra ꝑmam
partem. ar. x. materiā spūalē noiauit nām angelicā nõdū
gratia ꝛ gloria ꝑfectā sicut per tex. Aug. ꝓbat̄ ibideȝ. vbi
ēt declarat̄ qr̄ nulla forma in mā circūscriptis dimēsiōi/

bus indiuiduatur. cuiuſmodi tamen formã habet mate-
ria illa ſpūalis quaꝫ fingunt. vnde cū vba eoꝝ huic fictio-
ni innitat̄ ſufficienter: ex hoc falſitas obnoxia cõpꝛobat̄.

Articulus Septimus.

De hoc quod Thomas. q. xv. vbi querit
vtꝝ anima ſeparata poſſit intelligere. In rñ
ſione pncipali dicit ſic. Subſtantie ſpūales
q̃to vnaqueqꝫ eſt altioꝛ tanto habet paucio-
res formas ⁊ virtutẽ magis potẽtẽꝫ ad intelligendũ oia
per formas paucas. Siſe huic dicit in reſponſione. xx. q.
que eſt. vtrum aia ſepata cognoſcat ſingularia. ⁊ idẽ in rñ
ſione. v. argumenti. ⁊ in de veritate. q. viij. ar. xiiij. que eſt
vtꝝ angeli cognoſcant multa: Et in reſponſione pncipa-
li dicit ſic. Quilibet angelus eadẽ forma intelligit multa.
ad minus oia ſingularia eiuſdẽ ſpẽi. Superioꝛes vo ange-
li plura poſſunt vna ſpecie intelligere q̃ inferioꝛes. qꝛ per
paucas formas plura poſſunt pfecte ⁊ diſtincte itelligere.

Coꝛruptoꝛium.

Iſtud falſum videt̄. nã ſi hoc
eſſet poſſibile: cum hoc ſit no-
bilitatis maxime: deberet hoc deo cõuenire. cuius cõtra-
riũ dicit Aug' in epiſtola ad Nebridiũ que ſic icipit. Re-
centiſſimis mihi ⁊c. ꝙ ad hominẽ faciendũ attinet hoĩs
quidẽ tñ nõ meã vel tuã ibi eſſe rõnem. Quantũ aũt ad
oꝛbẽ tempoꝛis: varias hominũ rões in illa ſancta trini-
tate viuere. Ecce ꝙ preter formas vniuerſales Aug' po-
nit in deo formas vel rões ſingulariũ. ¶ P̃. demus ali-
quẽ numerũ formaꝝ per quẽ ſumma intelligentia itelli-
git oia itelligibilia ſiue cognoſcibilia. verbi grã. centũ foꝛ-
mas cõſtat ꝙ deus innumerabiles itelligentias ⁊ ſuperio-
res gradatim ſup iſtam nobiliſſimã creare põt. ergo ſi ſ̃ꝫ
nobilitatẽ graduũ decreſcat numerus formaꝝ per quas
intelligentia intelligit: erit deuenire ad aliquã intelligen-
tiã que intelligit plura: imo oia que intelligit per vnã ſolã
formã. ⁊ alie ſuperioꝛes vel intelligunt ſine aliqua forma:
qd̃ eſt incõueniens. Sic enim excederent deũ (vt videt̄)
in nobilitate intelligendi. vel intelligerẽt per vnam. ⁊ tũc
inferioꝛes erunt pares ſuperioꝛibus q̃tum ad hoc: quod
eſt inconueniens etiam ſ̃m ſuam perfectionem.

Reſponſio

ad hec ſ̃m Thomã. Ad hec vo que hic
obijciunt̄: ſuperius patet ſolutio in rñ-
ſione ad obiecta cõtra pmã parteꝫ ar. xx. ⁊ qꝛ nihil aliter
adducunt. iõ nihil nouũ apponere decreuimus.

Articulus Octauus.

De hoc qd̃ Thomas
dicit. q. xv. vbi querit: vtrum
aia ſeparata poſſit intelligere. In reſponſione
duoꝝ vltimoꝝ arg^{oꝝ} ſcia in aia nata eſt cau-
ſari a phantaſmatibus ſ̃m ſtatum quo eſt coꝛ-
poꝛi vnita. ſ̃m quẽ ſtatũ nõ poterit cauſari a ſuperioꝛibus
agentibus tñ. Et ſtatim in reſponſione ſequenti dicit. ꝙ
ex hoc ꝙ ſcia ſubſtantiarũ ſeparataꝝ nõ eſt ꝓpoꝛtiona-
ta aie: nõ ſequit̄ ꝙ nullam intelligentiam ex eaꝝ influxu
capere poſſit: ſed ſolum ꝙ nõ poſſit capere pfectam ⁊ di-
ſtinctam vt dictum eſt.

Coꝛruptoꝛium.

i Primũ videt̄ erroneũ. qꝛ vi-
detur derogare diuine poten-
tie. quaſi deus nõ poſſit dare ſciam ꝓphetalem alicui. vel
etiam ſcientiam vniuerſalẽ ⁊ ſpecialẽ. qd̃ conſtat eſſe fal-
ſum. Immo poſſet deus alicui ceco a natiuitate dare ſciẽ-
tiam coloꝛum ⁊ aliarũ intentionum viſibilium. Conſtat
enim ꝙ deus multo plura põt per ſemetipſum q̃ natura
z per miniſterium ſuũ. ¶ Scdm etiam videt̄ falſum. quia
ꝓphete in reuelationibus ſibi factis pfectam ⁊ diſtinctaꝫ
pſciam futuroꝛum: ⁊ ſciam occultoꝝ recipiunt. vel ime-
diate a deo: vel mediãtibus angelis. ⁊ hoc ſiue in ſomnis
ſiue in vigilijs. ¶ Reſponſio etiã ſumpta ex impꝛopoꝛ-
tione ſcientie: nõ cogit. qꝛ agens a pꝛopoſito nõ agit ꝓpoꝛ-
tionabiliter ſ̃m diſpoſitionẽ ſuã ſicut agens naturale: ſed
ſ̃m beneplacitũ arbitrij. Sigas enim qui ⁊ de excellentia
poteſtatis ſue poſſit tenere taurum vel dextrarium ꝙ nõ
euaderet: poteſt adeo tenuiter tenere arietẽ ſi vult ꝙ eua-
dat. Exemplũ eſt Anſelmi de oꝛiginali peccato. Conſtat
aũt ꝙ deus ⁊ angeli infundendo ſcientiam agunt a ꝓpo-
ſito. ⁊ ideo ratio non valet.

Reſponſio

ad hec ſ̃m Thomam. Dicere ꝙ aliqd
ꝯueniat rei naturaliter ita ꝙ ſaluo na- Ad p^m
ture oꝛdine nõ poſſit aliter cõtingere: nõ derogat diuine
potentie: que poteſt ſuper nature oꝛdinẽ. ꝓpter qd̃ ad pri-
mũ patet ſolutio. ¶ Sciendũ etiam eſt. ꝙ in reuelatione Ad z^m
facta ꝓphetis: cõmuniter ſeruatus eſt oꝛdo nature. patet
enim ꝙ in eis foꝛmabant̄ imagines rerum ſenſatarum.
lꝫ foꝛte alicui facta fuerit reuelatio alio mõ: ſicut Paulo z. coꝛ. iz
rapto. ⁊ ſic per hoc patet ſolutio ad ſecundum.

Articulus Nonus

de hoc quod Tho-
mas. q. xviij. vbi querit: vtꝝ
aia ſeparata cognoſcit oia naturalia. In rñſio-
ne. ij. argumenti dicit. ꝙ in illis qui ſciam ali-
quoꝝ naturaliũ acquiſierunt in hac vita erit
determinata cognitio in ſpeciebus eoꝛum que hic acqui-
ſierunt. alioꝛum vo confuſa ⁊ vniuerſalis.

Coꝛruptoꝛium.

Si intelligat de oibus actio-
nibus naturalibus falſuꝫ eſt
⁊ videt̄ erroneũ. cõſtat enim ꝙ aie beatoꝝ aliqua natura-
lia cognoſcent in vbo. quoꝝ cognitionẽ hic nõ acquiſie-
runt. cognitio autem reruꝫ in verbo eſt pfectioꝛ ⁊ certioꝛ.
⁊ per cõſequẽs nõ cõfuſa ſed ſpecialis ⁊ diſtincta: etiam
magis q̃ rerũ cognitio veſptina. ⁊ q̃ aliqua cognitio acq-
ſita hic per experientiaꝫ ſenſuum vel doctrinã. ¶ P̃. tũc
vacantes ſtudio ⁊ ſcie perfectioꝛẽ ſciam haberẽt in patria
q̃ illi qui vacant charitati ⁊ pietati. qd̃ falſum videt̄. quia
plus remũerabit̄ charitas ⁊ pietas: q̃ ſcia ⁊ ſtudiũ ſciẽdi.

Reſponſio

ad hec ſ̃m Thomaꝫ. Quod hic dicit
Tho. nõ habet intelligi de notitia re-
rum in verbo. ſed de notitia rerum quodammõ naturali
ipſi aie ſeparate. put patet intuenti. vnde obiectiones nõ
ſunt contra eum. ⁊ miruꝫ eſt ꝙ viriliter contra eum tam
ſuperficialiter arguere voluerunt.

Articulus Decimus.

De hoc qd̃ Tho-
mas. q. x. vbi querit: vtruꝫ
aia ſeparata cognoſcit ſingularia: In reſpon-
ſione pmi argumenti dicit. ꝙ intellectus no-
ſter nunc cognoſcit per ſpecies a rebus acce-
ptas que abſtracte ſunt a materia: ⁊ ab oibus conditioni-
bus materie. ⁊ iõ nõ põt cognoſcere ſingularia. quoꝛum
pncipium eſt materia. Et in pma parte. q. lvi. ar. i. in rñſio-
ne. ij. argumenti dicit. ꝙ ſingulariũ que ſunt in rebus ma-
terialibus nõ eſt intellectus apud nos. nõ ratione ſingula-
ritatis: ſed rõne mãe que eſt in eis idiuiduatiõis pncipiũ.

Coꝛruptoꝛium.

Hoc videt̄ erroneum. ⁊ con- i
tra euangelium vbi dicit̄ in
Ioãne. Hec eſt vita eterna vt cognoſcãt te vnũ ſolũ verũ Ioã. i7.
deũ: ⁊ quẽ miſiſti ieſum chꝛiſtum. Conſtat ꝙ chꝛiſtus eſt
indiuiduum ⁊ ſingulare. qd̃ conſtat beatam animam vi-
dere: nõ ſenſu viſus ſed intellectu. vel nõ eſſet beata. Eſt
aũt beata. ergo intelligit chꝛiſtũ. ¶ Inſuper vna aia co- z
gnoſcit aliam: ⁊ tñ quelibet eſt ſingulare quoddaꝫ. ¶ P̃. 3
conſtat ꝙ peccata particularia ⁊ ſingularia ſunt ⁊ poſſunt
eſſe in ſuperioꝛi parte rõnis que tñ ſenſu nõ appꝛehendit
vel nunq̃ penitebit. Nõ enim penitebit niſi de hoc ꝙ ma-
lum cognoſcit vel intelligit. ¶ P̃. hec poſitio eſt contra 4
phõs ⁊ bonos moꝛes. nã ſi intellectus etiam nõ ſeparatus

non

non cognoscit vel intelligit singularia. sequitur ꝙ nō posset
ↄsiliari de opabilibus. nec inuenire rectā rōnē actionum
3 meth. 5 polyticarū: cum ōis actio sit singularis: ⁊ circa singularia.
¶ P̄. quo mō posset itellectus intelligibilē formā ⁊ sibi
cognoscibilē a singularibus abstrahere: si singularia non
cognosceret. nec posset terminū aliquē singularē ad cōpo
nendū ppositionē aliquā assumere. nec de veritate. nec
de significatione ōis ppositionis in qua ponit̄ terminus
singularis iudicare. Nec posset distinguere vniuersale ⁊
singulare: nisi cognosceret vtrūq;. Vñ cōstat ꝙ intellect⁹
2ᵒ.8. cognoscit vniūle ⁊ singulare sicut dicit Com̄ᵗᵒʳ. iij. de aīa.
sed differēter. qꝛ vniūle per se ⁊ nō cū sensu: hoc est dicere
ꝙ itellectus ⁊ sensus cognoscūt singulare: sed solus itelle
ctus vniūle. Itē in eadē. q. in solutiōe iij. arg. dicit. ꝙ aīe
sepate nō ipediūtur a cognoscēdis his que hic sunt. Dicit
scdo. ꝙ mortui nesciūt que hic agunt̄: sꝫ discūt ab eis qui
hinc trāseūt ad illos: ea que indicare sinūtur. ⁊ que eos au
dire oportet. Similiter quandoq; discunt ab angelis re
uelatione diuina: sicut etiam multa reuelata sunt prophe
tis viuentibus. ⁊ quandoq; mittuntur aliqui ex mortuis
2 cor. 12 ad viuos a quibus discunt. Sic econuerso Paulus viuus
raptus est in Paradisum. vbi didicit archana verba. Ex
his verbis Aug. colligitur ꝙ localis distātia ⁊ propinqui
tas facit ad cognitionem animarum separatarū. alioquin
nō oportebit aliquos hinc trāsire ad illos: vel mitti ab il
lis ad istos: ⁊ etiam ab illis ⁊ istis discere.

Responsio ad hec fm Thomā. Qualiter intelle
ctus cognoscit quidditatē rei abstra
ctam a cōditionibus materie. ⁊ per ↄñs vniuersale ipsum
per se ⁊ directe: ⁊ singularia m̄lia indirecte. ⁊ ꝙ iste obie
ctiōes sunt risu digne: pꝫ per ea que dicta sunt supra in re
sponsionibus ad obiecta ↄ p̄mā ptē ar. ij. Itē qualiter di
stantia localis nō impediat cognitionē angeli. nec per cō
sequens anime separate. Et qualiter habet intelligi quod
de Aug⁹ adducit patet supra articulo. xxxviij.

¶ Finit Correctoriū Egidij Ro. corruptorꝫ dictoꝝ Tho
me: in questionibus disputatis de Anima.

¶ Incipiunt responsiones Egidij Ro. ad obiecta cōtra di
cta sancti Thome in questionibus de Uirtutibus.

A Rticulus Primus. De hoc quod
Tho. q. xi. vbi q̄rit̄: vtꝝ
oēs teneant̄ ad pfectā charitatē habēdā:
In rñsiōe. vij. arg. dic̄. Sciēdū ꝙ ista que
dixit dñs discipulis suis. Nihil tuleritis
in via ⁊c̄. sꝫ ꝙ Aug. exponit in libro de cō
sensu euāgelistarū. nō ptinēt ad perfectio
Luce. 10 nem vite: sꝫ ad ptātē dignitatis aplice. per quā secū nihil
ferētes: viuere de his que ministrabātur ab his quib⁹ euā
geliū p̄dicabāt poterāt: vt ibidē dr̄. qꝛ dignus est operarius
mercede sua vel cibo suo. vñ nec preceptū fuit nec consi
lium: sed concessum. Et propter hoc Paulus qui secū ne
cessaria ferebat: non vtēs hac concessione: supererogabat
quasi militans proprijs stipendijs.

Corruptorium. Hec verba si bene aduertan
tur: ⁊ falsitatem continent: ⁊
perfectioni apostolice derogant. Quattuor enim dicuntur
in his verbis Tho. Vnū est. ꝙ predicta verba Saluato
ris. s. Nolite possidere aurum ⁊c̄. non pertinent ad perfe
ctionem vite. ¶ Secundum est ꝙ pertinent ad dignita
tem apostolicam. ¶ Tertium est ꝙ hec habentur de ex
positione beati Augustini in liᵒ de consensu euangelista
rum. ¶ Quartum est. ꝙ totū illud Nolite possidere au
rum ⁊c̄. vsq; mercede sua. non de consilio loquitur: sicut
patet consideranti verba sua. Totum inquit non est pre
ceptum nec consilium: sed concessum. ¶ Primum ergo
qd̄ dicit predicta verba saluatoris. Nolite possidere ⁊c̄.
non pertinere ad perfectionem falsum est ⁊ contra san
ctos. Dicit eniꝫ Chrysoˢ. home l. xxxiij. super Math. For
te diceret aliquis. quoniam quidem aliam rationem ha
berent: nō habere perā in manu aut duas tunicas: nec vir
gā: nec calciamētaque de cā iniūxerit. Et paucis interpo
sitis subdit. Etenim orbi terrarū doctores erat missurus.
⁊ pter hoc eligēs eos ex hoibus: istā duplici de cā ↄstituit
ab omni absolutos vite hui⁹ sollicitudine: vt vna sola de
tineātur que est doctrina. magis aūt ⁊ ab illa absoluit do
Mat. x. minus dicēs. Nolite cogitare qualiter aut qd loquamini.
Nihil enim ita gaudere facit vt a cura ⁊ sollicitudine esse
ereptū ⁊ maxime cū possibile sit esse ereptum ab hac immo
rari in illo deo pstē: ⁊ pre oibus eius officio. ¶ Itē Am
Act. 3. broˢ liᵒ. vi. sup Luc. sup illud. Nolite portare sacculum ⁊c̄.
Petrus apls cū posceret̄ a paupe: vt ei aliqd pecunie lar
giretur: ait. Argētū ⁊ aurū nō habeo. Iste gloriatur ꝙ nō
habebat argentū. ergo paupertas est gloriosa. qꝛ ⁊ beata est
Mat. 5. paupertas: sicut scriptū est. Beati paupes spū sancto. ¶ Ex
his auctoritatibus Chrys. ⁊ Ambro. colligit̄. ꝙ p̄dictorum
abdicatio angelis assimilat̄: ⁊ maxime deū letificat. ⁊ ꝙ
ptinet ad beatā ⁊ gloriosā paupertatē. ⁊ sic ex hoc ↄstat ꝙ
ptinet ad perfectionē vite. ¶ P̄. ondit̄ ꝙ ptās dignitatis
aplice in sumptione necessarioꝝ de euāgelio: nō preiudi
cat paupertati ⁊ pfectioni vite consistenti in paupertate. Et
ad hoc arguit̄ sic. Qū christus ordinauit apostolis de euā
gelio viuere: cōstat ꝙ nō ordinauit eos sumere a credēti
bus necessaria extorquēdo per lites ⁊ violētias: sed petē
do ⁊ mendicādo. Sed dominiū ⁊ potestas in rem que nō
pōt haberi nisi petēdo ⁊ mēdicando: nihil differt a paup
tate: sicut heres quāto tpe paruulus fuerit nihil differt a
Gal. 4. seruo: cū sit dñs oīum. ergo ptās dignitatis aplice in nullo
elōgat eos a pfectione vite: que est in paupertate. ergo hm̄
cōpatiunt̄ se pfectio vite que est in paupertate: ⁊ paupertas
dignitatis aplice. ¶ Circa 2ᵐ qd̄ dicit ꝙ verba predicta
saluatoris ptinēt ad dignitatē potestatis aplice: aduerten
dum est ꝙ saluator duo dicit. Vnū mādādo. s. non posside
re aurū neq; argentū neq; es. Aliud insinuādo. s. hec ne
cessaria debere eis ab alijs ministrari: cum dicit. Dignus
est enim operarius mercede sua. q. d. Digni estis hec recipe
re ab illis qbus predicatis. De hoc scdo satis patet ꝙ per
tinet ad dignitatē potestatis apostolice. Sed de p̄mo nō
videt̄ verū. quis enim diceret. ꝙ potestatis vel dignitatis
alicuius sit nō portare aurū: id est nō preciū victualium.
nō perā: id est nō victualia. nō vestes duplices: ⁊ non cal
ciamenta. nō itaq; ista: sed horꝝ cōtraria sunt potestatis ⁊
dignitatis. ¶ P̄. ↄcessa sunt hec apostolis in potestatem ⁊
dignitatē: que quilibet pōt habere qui vult ⁊ quādocūq;
vult. certe si aliquo mō ⁊ aliquādo potestatis ⁊ dignitatis
sunt: cōstat ꝙ hoc nō est nisi in eo qui cū austeritate ⁊ po
testate potest repetere ⁊ sumere ab alijs: etiā qd̄ sibi debe
tur: vt si dñs rex sine argento ⁊ auro trāsiret per ciuitatem
regni sui. Sed talis modus sumēdi ⁊ petēdi quod debe
tur: non fuit licitus apostolis. ergo p̄dicta abdicatio non
pōt dici pertinere ad dignitatē potestatis aplice sꝫ ad p
fectionē vite quatinus ↄsistit in paupertate. ¶ Tertium qd̄
dicit ꝙ p̄dicta verba saluatoris. Nolite portare ⁊c̄. vsq;
mercede sua. fm ꝙ exponit Aug. nō pertinent ad pfectio
nem vite sed ad dignitatē dupliciter intelligi pōt. Si in
telligat qd̄ de expositione Aug. nō habet̄ ꝙ predicta vba
ptineāt ad pfectionē vite verū dicit. qꝛ nec Aug⁹ nec alij
sancti semper exponūt scripturā sacram oibus modis qui

bus potest cõuenient̃er exponi. Si tamen intelligat q̄ per
expositionẽ Aug. haberi põt q̄ predicta verba christi nõ
pertineant ad perfectionẽ vite: sic falsum dicit. sicut patet
cõsiderãti verba Aug. que sunt hec. Cũ. s. ante diceret eis
christus: id est Apostolis. Nolite portare aurum ⁊c. conti
Mat.x. nuo subiecit. Dignus est operarius mercede sua siue cibo
Luc.x. suo. Unde satis patet cur eos hec possidere aut ferre no
luerint: nõ quia nõ sint necessaria sustentationi huius vi
te: sed quia eos sic mittebat. vt eis hec exhiberi monstra
ret ab illis quibus euangelium credentibus nuntiarent.
Hec Aug. In his verbis non negat Aug. predictorum ne
cessariorum abdicationem ad perfectionem vite pertine
re. q̄uis insinuet eorum ministrationem a credentibus de
beri. Saluator ergo per predicta verba abstulit apostolis
necessaria. ⁊ sic indixit eis necessitatem. ⁊ ideo ne timerẽt
penuriam ⁊ verecundiam: ops eis necessaria deberi ab au
ditoribus. Unde dicit Ambrosius homel. xxxiij. sup Mat
theũ. Et nõ dicãt Apostoli mendicitates iubes nos viuere
⁊ verecundater in hoc monstrat hoc debitum existere ope
rarios eos vocando. ⁊ quod datur mercedem nominãdo.
¶ Quod infert quarto q̄ totum illud. Nolite possidere
aurum ⁊c. non est preceptum nec consilium: sed concessio.
Hoc reuera videtur esse contra euangelium ⁊ contra san
ctos. Matth. x. scribitur. Hos duodecim misit Iesus: pre
cipiens eis ⁊ dicens. In viam gentium ne abieritis. Et pau
cis interpositis subditur. Nolite portare aurum. Et Mar
ci sexto expressius precipit eis ne quid tollerẽt in via: nõ
virgam: nõ peram: non panem: neq̄ es ⁊ zonam: sed cal
ceatos sandalijs. ⁊ ne induerẽtur duabus tunicis. Et Am
brosius super Lucã super illud. Nolite portare ⁊c. ibi ait
Ambrosius. Mattheus scripsit quoniam dixit ad discipu
los dominus. Nolite portare aurum ⁊c. Si prohibemur
aurum possidere: quid eripere: quid auferre. Si quod ha
bes donare preciperis quemadmodum cogeris quod non
habeas. Et infra. Nõ tam gloriatur Petrus: q̄ aurum ⁊
argentum nõ habeat: q̄ q̄ seruet domini preceptũ. Noli
te possidere ⁊c. ¶ Item super illud Act. iij. Argentum ⁊
aurum nõ est mihi. memor precepti illius. Nolite posside
re aurum ⁊c. pecunia que ad pedes apostolorum ponebatur
nõ sibi: sed ad vsus pauperum recõdebatur. Et Gregorius
xvij. homel. euangelij. Qui peram ⁊ sacculũ portare pro
hibuit: sumptus ⁊ alimenta ex eadem predicatione cõces
sit. Nam sequitur. In eadem domo manete: edentes ⁊ bi
bentes ⁊c. ¶ Ex his patet q̄ pars p̄dicte auctoritatis pre
ceptorie vel prohibitorie dicta est. Finis enim vel illud qđ
intelligitur per finem. s. sumptio necessariorum ab audiẽ
tibus: dicitur per modum cõcessionis. Unde super illud
pᵉ Cori. ix. Nunquid nõ habemus potestatem manducã
di ⁊ bibendi: dicit glo. Permisit dominus: sed non iussit
Apostolis accipere necessaria a subditis: vt quisq̄ vellet
vteretur eo qđ sibi liceret ex diuina constitutione. Si q̄s
vo eo vti nollet: nõ contra iussum faceret: sed suo iuri cederet.

Responsio ad hec sm̃ Thomã. Ista verba Tho
me si bene aduertantur sententie Au
gustini de consensu euangelistarum plenarie innituntur.
Mat.x. Ait enim Aug. ibi sic. Cum enim sm̃ Mattheũ diceret
eis. Nolite possidere aurum: neq̄ argentum: neq̄ pecu
niam in zonis vestris. nec peram: neq̄ duas tunicas: neq̄
calciamenta: neq̄ virgam continuo adiecit. Dignus est
enim operarius cibo suo. Unde satis ostẽdit: cur eos hec
possidere aut ferre noluerit. nõ q̄ huiusmodi necessaria
nõ sint sustentationi huius vite: sed quia eos sic mittebat
vt eis hec deberi monstraret ab illis ipsis quibus euange
lium credentibus annuntiarent tanq̄ stipendia militan
tibus. tanq̄ vinee cultoribus. tanq̄ lac gregis pastoribus.
Unde Paulus dicit. Quis militat vnq̄ suis stipendijs: q̄s pᵉ Cori.
plantat vineam: ⁊ de fructu illius non edit: quis pascit ix.
gregem: ⁊ de lacte gregis non percipit. Tunc enim loque
batur de his que necessaria sunt predicantibus euange
lium. Unde paulo post dicit. Si nos vobis spiritualia se
minauimus magnum est si carnalia vestra metamus. Si
alij potestatis vestre participes sunt: quare nõ magis nos
sed non vsi sumus hac potestate. Unde apparet hoc non
ita precepisse dominum tanq̄ euangeliste aliunde viuere
non debeant q̄ eis prebentibus quibus annuntiant euã
gelium. Alioquin contra hoc preceptum fecit idem Apo
stolus: qui victum de manibus suorum laboribus exqui
rebat: ne cuiq̄ grauis esset: sed potestatem dedisset in quo
scirent sibi sic deberi. Cum autem a domino aliquid im
peratur: nisi fiat inobedientie culpa est. Cum autem pote
stas datur: licet cuiq̄ nõ vti: ⁊ tanq̄ de suo iure recedere.
Hec ergo loquens dominus discipulis id agebat: quod
ipse Apostolus Paulus post apertius explicat ita. Nesci
tis quoniam qui in templis operantur que de templo sunt
edunt: qui altari deseruiunt altari compartiuntur. Sic ⁊
dominus ordinauit his qui euangeliũ annuntiant de euã
gelio viuere. Ego autem nullius horum vsus sum. Cum
itaq̄ dicit dominum ordinasse ea: se autem vsum nõ esse:
vtiq̄ ostendit vtendi potestatem datam: nõ impositam
seruandi necessitatem. Hoc ergo ordinans dominus. qđ
cum ordinasse dicit apostolus. qui euangelium annuntiãt
de euangelio viuere. illis Apostolus loquebatur: vt securi
non possiderent neq̄ portarent huic vite necessaria: nec
magna nec minima. ideo posuit nec virgam: ostendens a
fidelibus suis omnia deberi ministris suis. nulla super
flua autem requirentibus. ac per hoc addendo. Dignus
est operarius cibo suo. prorsus aperuit ⁊ illustrauit vnde
⁊ quare omnia loqueretur. Hanc igitur potestatem nomi
ne virge significauit ne quid tollerent in via nisi vgã tñ.
Cum igitur predicte sententie Thome tam plenarie (si
cut patet intuenti) in predictis verbis Augustini cõtinea
tur: nimis est verecundum. immo errori propinquum.
eandem sententiam fore contrariam dictis sanctorum. ⁊
ipsam contra sancta euangelia dicere: quam per sensum
euangelistarum protulit tantus doctor. Non tamen ne
gamus quin verba illa aliter valeant exponi. ⁊ q̄ non ha
bere argentum vel aurũ in paupertate voluntarie assum
pta ad perfectionem pertineant: put dictum est. qđ ⁊ ipsi
in proposito multipliciter: sicut patet astruere nituntur. Ex
his tamen non sequitur: quin verba domini predicta eo
modo quo ea exponit Augustinus loco predicto nõ perti
neant ad perfectionem vite: sed ad perfectionem digni
tatis apostolice. quod quia euidenter in verbis Augusti
ni relucet preallegatis: ad refellendũ omnia que dicunt
ad presens: plura adducere non oportet. qualiter enim nõ
habere huiusmodi pertineat ad perfectionem: dictum est
in responsionibus supra ad obiecta contra secundam se
cunde. articulo. xv. vbi obiecta eorum que contra Tho
mã habent in hac parte euidentius dissoluuntur. per que
patet responsio ad ea que hic obijciuntur ad idem inten
tum suum concludendum. Quid autem principaliter in
hoc toto intenderint: lectoris arbitrio relinquatur.

¶ Finit Correctorium Egidij Romani Corru
ptorij dictorum Thome in questioni
bus disputatis de Uirtutibus.

¶ Sequuntur responsiones Egidij Romani
ad obiecta contra dicta sancti Thome: in
questionibus de Potentia dei.

Articulus

ARticulus Primus. De hoc quod Thomas. q. iij. articulo primo. vbi querit: vtrum deus possit aliqd creare de nihilo: In responsione. xij. argumenti dicit. ꝙ materia proprie loquendo non habet ideaz in deo nisi compositi. Et in parte prima. q. xv. arti. iij. in respōsione tertij argumenti dicit. Sic materia habet ideam in deo: non tamen aliam ab idea compositi. nam ſm se nec habet esse: nec est cognoscibilis.

Corruptorium. Hoc est falsum. quia cuz materia proprie loquendo habeat aliam essentiam ab essentia forme et compositi: necesse est ꝙ materia in deo habeat ideam sue essentie correspōdentem. vel erit ponere aliud a deo principium: in quo materia suam habeat ideam. quod erit materie effectiuum. vel ꝙ materia habeat esse eternum: non a deo vel ab aliquo principio causatum. quorum vtrumqꝫ est erroneum. Hoc alibi est improbatum. et magis diffuse: supra contra de veritate in articulo tertio.

Responsio ad hec ſm Thomam. Verū est istud quod tamen nixi sunt supra īprobare. sed ad illa que ibi diffusius dicunt. Et ad illud quod hic repetunt: patet solutio per ea que dicta sunt in responsionibus ad obiecta contra primam partem arti. iij.

ARticulus Secundus. De hoc quod Thomas dicit. q. iij. art. ix. vbi querit: vtruz anima rationalis educatur ita esse per creationem vel traductionez. In responsione. ix. argumenti loquens de generatione hominis ita dicit. Per virtutem formatiuaz que est a principio in semine prius abiecta forma spermatis etc. Tandez abiectis alijs formis inducitur a creāte anima: que simul est rationalis. sensibilis et vegetabilis.

Corruptorium. Hic redit ad vnitatez forme in homine. quod reprobatuz est in. q. de anima. articulo. xi.

Responsio ad hec ſm Thomam. Hic oportet redire ad responsiones que date sunt supra contra primam partem articuli. xxxi.

ARticulus Tertius. De hoc qd Thomas. q. v. articulo primo. in responsione secundi argumenti dicit. ꝙ non alia operatione deus producit res in esse: et in esse conseruat.

Corruptorium. Contra hoc est ꝙ creatio nec est necesse potest per cooperationem alicuius alterius. Conseruatio autem multorū potest esse per cooperationez gratie. artis et nature. huiusmodi ergo non sunt idem. ¶ Prius operatio qua deus pro-
2 ducit res in esse: et conseruat eas in esse: dupliciter potest intelligi. vel operatio operans: id est voluntas qua res in esse producit ex nihilo. et iuxta quaz sic res producte in esse conseruantur. et si sic accipiatur. alia dicenda est operatio ab illa ſm rationem: nō ſm rem. quia alia est voluntas ſm rationem qua deus vult rem in esse pduci. et alia qua vult rem in esse conseruari. Nisi enim poni posset diuersitas vel pluralitas voluntatum ſm rationem non ſm rez sicut idearum: posset dici ꝙ esset eadē voluntas dei qua vult solē oriri et Luciferū dānari: et Petrū saluari. qd non verum. Pōt et operatio qua deus res pduxit in esse: et operatio qua res in esse conseruat: intelligi operatio operata: scilz inchoatio essendi: et continuatio essendi siue res incipiens primo esse: et res permanens in esse. et sic adhuc non sunt penitus idem operatio productionis et operatio conseruationis. Nam Genesis primo dicitur. ꝙ die septimo requieuit dominus ab omni opere qd patrarat. Et Joannis quinto dicitur. Pater meus vsqꝫ modo operatur: et ego operor. Sed alia est operatio a qua requieuit et qua semper operatur. quieuit enim a productione rerum productarum. et operatur vsqꝫ nunc rerum conseruationem. alias enim in nihilum tēderent ſm Gregoriuz. Alia ergo operatione producit res in esse: et conseruat eas in esse. ¶ Item Augusti-
nus super Genesim. vi. dicit. ꝙ aliud est opus cōditionis: 3
et aliud opus conseruatiōis. sed idē est conditio et pductio. ergo etc.

Responsio ad hec ſm Thomaz. In. q. vbi supra ponitur quod impugnant in Thoma in responsione argu. secundi. vbi dicti sui rationem reddit: dicens: ipsum esse rerum permanentium non est diuisibile nisi per accidēs: prout alicui motui subiacet. ſm se autem est in instanti. vnde operatio dei que est per se causa ꝙ res sit: non est alia: ſm ꝙ facit principium essendi: et
essendi continuationem. ¶ Ad ea autem que obijciunt Ad pm
dicendum ad primum. ꝙ ea que producuntur a deo immediate per creationem immediate ab eo conseruantur in esse. Et loquor de his que alia via in esse pduci nō possunt: cuiusmodi sunt intelligentie et angeli et corpora celestia: et huiusmodi: que vero producunt vel produci possunt de sua natura a deo per causas medias illa apta nata sūt
per aliquas causas medias conseruari in esse. ¶ Ad secū- Ad 2m
dum dicēdū. ꝙ operatio dei operās: nihil aliud est quam sua essentia que est omnino inuariabilis. Nec videtur inconueniens ꝙ sit eadem operatio vel voluntas dei ad quam cōsequūtur effectus diuersi. dūmodo tamē sint tales qui conueniunt ipsi: hoc dixeriz propter hoc quod interserūt de luciferi damnatione. Ipsa enim culpa pro qua damnatur: ab ipsa voluntate dei non processit. verūtamen concedendū est ꝙ eadē est voluntas dei inuariabilis qua vult bonos pro suis benemeritis premiari. et qua vult malos pro suis demeritis damnari. Operatio vero dei operata hec est creatio vel productio passio. et similiter cōseruatio passio non dicunt aliam rem absolutam additaz rei: vel eius esse a deo accepto. quoniam creatio passio dicit mihi ipsaz acceptionem esse rei cum quadam nouitate. Conseruatio vero includit eandem acceptionez circumscripta nouitate intellecta ſm nostrum modum intelligendi quadaz continuatione. Quis in ipso esse rei permanentis continuitas nulla cadat: cum sit totum simul et in indiuisibili consistat. ¶ Quod autem dicitur Joā. v. Pater meus vsqꝫ modo operatur. potest verificari vno modo ꝙ non cessat a rerū productione. et tunc sicut res sunt alie: sic productiōes sūt alie: et similiter conseruationes. Si aūt intelligatur ꝙ que prius operatus est per creationem: adhuc dicitur operari propter earum conseruationez: tunc iste due operationes vt dictum est: realiter differre non possunt. quoniaz acceptio esse cum sui nouitate: vel cū quadam continuatione
intellecta penitus eadem esse reperitur. ¶ Ad tertiuz qd Ad 3m
dicit Aug. aliud esse opus conditionis: aliud conseruationis: habet intelligi de alietate ſm rationez. et eo modo cōcedimus ista duo esse diuersa. hoc vero non est cōtra Thomā: qui ponit vtrūqꝫ ad eādē operationez realiter pertinere.

ARticulus Quartus. De hoc quod dicit Thomas in de potentia dei. q. v. articulo. viij. vbi querit: vtrum cessante motu celi remaneat actio et passio in elemētis: In respōsione principali substantie separate sunt perfectiores in agendo quam corpora celestia. quia nō sunt composite ex materia et forma.

Corruptorium. Hoc vltimuz est falsum: scilicet de substantijs separatis

vt ostensum est parte prima.

Responsio ad hec secundum Thomam. In responsionibus contra primam partem. articulo x. patuitque nulla sit corruptio. et quam falsa positio in hac parte.

¶ Finit Correctorium Egidij Romani. Corruptorum dictorum Thome in questionibus disputatis de potentia Dei.

¶ Incipiunt responsiones Egidij Romani ad obiecta contra dicta sancti Thome in questionibus de quodlibetis.

Articulus Primus.

De hoc quod Thomas. quolibet. i. q. vbi querit: vtrum angelus dependeat a loco corporali secundum suam essentiam. aut sit in loco secundum operationem. Dicit quod angelus est in loco per contactum virtutis: hoc est per operationem. Et in parte. i. q. lij. arti. i. in responsione principali dicit: quod angelus per applicationem virtutis angelice ad aliquem locum qualitercumque dicitur esse in loco. vnde non oportet quod sit in loco vt contentum: sed vt continens aliquo modo. Et eadem. q. arti. ij. in responsione principali dicit. quod angelus dicitur esse in loco per hoc quod virtus eius immediate contingit locum per modum continentis perfecti.

1 **Corruptorium.** Si intelligit ita quod non sit aliter in loco quam hic et alibi verba sua intendere videntur. manifeste est erroneum: et contra euangelium Matthei. xviij. Angeli eorum semper vident faciem patris etc. Cum igitur angelus ad operationem vel in operatione (que est dei visio) non attingat locum: nec indigeat loco: angeli soli dei contemplationi vacantes qui dicuntur assistentes iam non erunt in loco. et per consequens nec in celis. Cuius contrarium tenet fides et euangelium. Unde Gregorius. ij. moralium. Angelorum spiritus loco quidem incircumscripti sunt. sequitur quidem per hoc quod incircumscripti sunt existunt. per hoc autem quod inter pre-

2 sentes existunt: nunquam recedunt. ¶ Item dicte positiones sunt contrarie cuidam positioni Parisiensi per sententiam que est. quod angelus est in loco per diffinitionem. et ideo locus angelorum et animarum beatarum qui erit corporum glorificatorum. scilicet celum empireum.

3 ¶ Item videtur fauere errori. xxiiij. nuper condemnato: qui est quod anime separate non sunt alicubi nisi per operationem. et non possunt moueri ab extremo in extremum per medium: nisi quia possunt velle operari in medio vel extremis: error est si intelligitur substantiam angeli non esse in loco: nec transire de loco ad locum.

Responsio ad hec secundum Thomam. Qualiter hec que hic et alibi dicit Tho. nullius assertioni vere contrarietur: immo ipsam contineat veritatem: dictum est supra in responsionibus ad obiecta contra primam partem ar. xvi. In nullo enim obuiat sua positio quin angeli sint in celo siue alio quocumque loco: vt ipsi sibi hic et alibi false imponunt: sed sicut patet intelligenti pulcherrime docet modum quo spiritus in corpore et loco sunt ponendi. et qualiter eorum transitus quem non negat sed declarat debeat intelligi. Unde contra eum non sunt que hic et alibi contra ipsum obijciuntur: sicut supra in articulo. xvi. superdicto ostensum est.

Articulus Secundus.

De hoc quod Tho. quodlibeto. q. vi. vbi querit. vtrum anima rationali adueniente corpori corrumpantur omnes forme que prius fuerant substantiales et accidentales. In responsione principali dicit. quod impossibile est in vno et eodem plures formas substantiales esse. et hoc ideo, quia ab eodem res habet esse et vnitatem. Manifestum est autem quod res habet esse per formam. vnde et per formam habet vnitatem. et propter hoc vbicumque est multitudo formarum: hoc non est vnum simpliciter. Et infra. vnde adueniente forma humana tollitur forma substantialis que prius inerat. alioquin generatio vnius non esset corruptio alterius. Forme vero accidentales que prius inerant vt dispositiones ad animam: corrumpuntur quidem non per se sed per accidens ad corruptionem subiecti.

Corruptorium. Hec positio reprobata est supra. xxxi. et xlviij. articulis prime partis. ¶ Ad illud tamen quod multitudo formarum est contra rationem vnitatis. Dicendum quod res in qua est multitudo et gradus formarum est vna per formam vltimam: vt expresse dicit phs. viij. metaphy. et Commentator eius in parte illa. Et cum nos (inquit Commentator) dicimus. quod vnum quod significat diffinitio vna est vnum per substantiam que est forma: scilicet per vltimam formam et vltimam differentiam. est ergo talis res vna simpliciter et indiuisibilis. ¶ Ad aliud 2 t. c. 16. 1 dicendum. quod adueniente anima rationali etc. quod illa propositio generatio vnius est corruptio alterius et econuerso: habet veritatem semper in generatione simplicis. sicut quando elementum generatur ex alio elemento. non autem habet semper veritatem in generatione compositi: scilicet quando compositum generatur ex simplicibus: siue compositum ex composito. Quia in singulis elementis sint plures forme substantiales vt forma substantie et forma corporis forma elementaris. tamen sola forma elementaris facit elementum existere in actu. ergo elementa non existunt in actu nisi per formas elementares que contrarie sunt. et ideo quando vnum generatur aliud corrumpitur. non sic autem est in generatione mixti ex simplicibus elementis. quando enim mixtum generatur ex simplicibus elementis. non corrumpuntur elementa: absit. sed alterantur secundum philosophum. generatio ergo vnius est corruptio alterius in talibus. ¶ Aliter potest dici. quod propositio habet veritatem si recte intelligitur: et secundum mentem auctoris. non enim dicit philosophus. quod generatio alicuius est corruptio eiusdem: sed corruptio alterius. vt patet. in generatione enim hominis ex semine primo inducitur forma embrionis. secundo anima vegetatiua. tertio sensitiua. tandem infunditur rationalis. et hec omnia pertinent ad generationem vnius et eiusdem. et ideo non oportet quod per infusionem anime rationalis corrumpatur sensibilis et vegetatiua. quia ad eiusdem indiuidui generationem pertinent.

Responsio ad hec secundum Thomam. Hec positio declarata est supra in responsione ad obiecta contra primam partem. xxxi. ar. et xlv. que autem hic dicunt nullius sunt momenti. quod enim dicunt de philosopho et Commentatore quod diffinitio est vna per formam vltimam nihil facit pro eis. quia philosophus et Commentator non ponunt aliam formam nisi vnam: que sub vna ratione significatur nomine generis et differentie prioris. sub alia ratione illa eadem non alia significatur nomine differentie vlterioris siue vltime. et quod hec sit eorum intentio patet expresse per hoc quod dicit Commentator. viij. meta. cuius verba adducta sunt supra arti. supra dicto. ¶ Quod autem dicunt consequenter elementa manere in mixto: non corrupta sed alterata: manifeste est contra philosophum. Quod est alteratum et non corruptum: manet actu. ergo si elementa sunt in mixto essent ibi actu. quod est contra textum philosophi qui dicit. quod non sunt actu sed virtute. Quod qualiter debeat intelligi: patet ex dictis ibi supra. ¶ Item alia responsio quam fingunt nihil valet. Quantus enim totus ille processus dispositionis materie a semine vsque ad infusionem

[Right margin notes: "t. c. 16." beside "vt expresse dicit phs. viij. metaphy."; "1" beside "te illa."; "2", "p de gno.", "t. c. 17." beside "Ad aliud dicendum"; "3" beside "¶ Aliter potest dici"; "Ad primum" beside the "Responsio"; "c. 16." and "Ad 2m" beside "adducta sunt supra"; "p de gno. t. c. 84." beside "alterata"; "Ad 3m" beside "¶ Item alia responsio"]

fusionem anime rationalis: tamen necesse est ponere ꝙ
semen differt ab embrione. ⁊ embrio ab homine. Cū igi/
tur generatio vnius sit corruptio alterius: necesse est dice
re ꝙ generatio embriōis sit corruptio seminis. Et simili
ter generatio hominis est corruptio embrionis. ¶ Quod
etiam fingunt tres animas: est contra Augustinum ⁊ me
rito reprobandum. vt patet supra. xxxi. articulo.

Articulus Tertius. De hoc qđ Thomas dicit quodlibeto. i. q.
xv. vbi querit: vtrū religiosus teneatur obe/
dire suo prelato precipiēti: vt reuelet sibi ali/
quod secretum fidei sue cōmissum: Qđ reli/
giosus non tenetur in casu reuelare prelato secretum sibi
cōmissum. Naʒ in responsione principali dicit. ꝙ duplex
est secretum. Unum quod vergit in periculuʒ alioꝝ qui/
bus aliquis cauere tenetur. ⁊ hoc non tenetur celare: sed
potius reuelare. Aliud secretum est quod de se celari pōt
sine peccato. ⁊ tale secretū nullo modo tenetur religiosus
prelato pandere etiā precipiēti. quod est fidei sue cōmis/
sum. Cuius ratio est. qꝛ solēnior est obligatio ad seruādū
ea que sunt fidei ⁊ charitatis que est ex lege nāe: ⁊ ex pro
missiōe ꝓbata: ꝙ ea que est ex ꝓmissiōe que est i religiōe.

Corruptorium. Secūdum mēbrum diuisio
nis nō videtur verū. imo oc/
i casio ad nō obediendū. Primuʒ patet. qꝛ sicut id quod li
cet de se: qñ prohibetur nō licet: ita ꝙ de se celari pōt sine
peccato superueniente precepto prelati iā sine peccato non
pōt prelato celari: precipue cū possit: velit ⁊ debeat ꝓdes/
se ⁊ nō obesse. Secūdum patet. s. ꝙ hec sit ꝯ bonuʒ ⁊ de/
bitum obediētie. ⁊ ob h̄ occasio inobediētie. qꝛ. s. subdit⁹
profitēdo seipsuʒ quo ad corpus ⁊ animā dat ⁊ cōmittit
prelato suo nihil sibi de se ⁊ rebus suis retinēdo. si ergo re
cipit secretū fidei sue cōmissum: ita ꝙ prelato suo prodes
se ⁊ nō obesse cupiēti nō reuelet: vtiqꝫ illicita est promis/
sio: ⁊ in preiudiciū tam ꝑlati ꝙ subditi: qui per prelatum
debet ⁊ pōt iuuari. ⁊ iō non tenetur celare: sed ꝑcipiēti re
uelare. nō obstāte stulta ꝓfessione. ſm illud Isiđ. In ma
lis promissis rescinde fidē: ⁊ in voto turpi muta decretū.
2 ¶ S̄. per h̄ ꝙ ipse recipit secretuʒ fidei sue cōmissuʒ: nō
absoluitur a fide quā debet ꝑlato vel reipublice. qꝛ ḡ sub/
ditus dʒ fidē prelato ⁊ cuilibet proximo: ⁊ maxime reipu
blice. qꝛ vt dicit Tullius. ij. officioꝝ. Nulla res magis rē/
publicam ꝯtinet ꝙ fides. quare cū huiusmodi secretū ce
lare est in preiudiciū reipublice. proximi: ⁊ prelati. nō te/
netur prelato precipiēti celare: sed reuelare. ¶ Ad rōneʒ
Tho. dicēdū. ꝙ obligatio fidei que est virtus theologica:
solēnior est ꝙ obligatio promissionis in religione. non tñ
obligatio fidei que est virtus moralis ⁊ iustitie. qꝛ sicut in
re naturali obligamur ad seruandum fidelitatem proxi/
mo. ita ⁊ ad obediendum prelato obligamur voto solēni
professionis siue religionis.

Responsio ad hec ſm Thomaʒ. Professi in reli/
gione nunꝙ sic sunt obligati prelato:
quin possint fidelitatē proximo promittere: ⁊ promissum
licite seruare. Ex quo patet ꝙ ista sñia Tho. est vera. que
Ad p^m vo obyciūt frustra: friuola sunt ⁊ vana. ¶ Ad p^m dicēdū.
ꝙ rōne precepti prelati: nō pōt fieri licitū ⁊ debitū quod
de se illicitū ⁊ indebitum est: cuiusmodi est fidelitateʒ in
Ad 2^m promisso licito nō seruare. Et per illud pʒ ad 2^m. qꝛ nō est
obediendū: ꝙtūcūꝙ precipiens prelatus pōt ꝓdesse. qꝛ
nō sunt faciēda mala vt eueniāt bona ſm Apl̄m. Quod
aūt dicunt stultā promissionē esse mutandā. veruʒ dicūt.
sed talis non est promissio stulta: de qua loquitur Tho.
¶ Ad rationeʒ quoqꝫ male respondent. qꝛ contra virtu/
tem moralem precepto prelati non est agenduʒ sicut nec
contra virtutem theologicam.

Articulus Quartus. De hoc qđ Thomas dicit qđlibe p. q. xvi.
vbi querit: vtruʒ subditus teneatur reuelare
occultā culpā fratris prelato etiā precipiēti:
In rñsione pn^li. Si ꝓcedit via simplicis de/
nuntiationis: nō tenetur subditus prelato ꝑcipiēti occul/
tam culpā fratris sui reuelare: nisi ꝑcedēte monitione vi/
deret eū incorrectū. Imo magis peccaret si ad preceptuʒ
prelati reuelaret. quia plus tenetur obedire precepto euā
gelij ꝙ prelato. ⁊ multo magis peccaret prelatus īducēs
subditum vt peruerteret ordinem euangelij.

Corruptorium. Circa hoc ꝙ precipiētē ⁊ obe/
dientem cōdēnat ad morta/
le peccatū: videtur errare. qꝛ iudicat de ꝑcepto affirmati
uo sicut de negatiuo. Illud enim Mat. Si peccauerit in mat. 18.
te frater tuus ⁊c. est ꝑceptū affirmatiuū: qđ obligat sem/
per. nō tñ ad semꝑ: sed tm̄ pro loco ⁊ tpe necessitatis: sicut
illud. Honora patrē tuū ⁊ matreʒ ⁊c. Sunt aūt sex casus mat. 15.
qbus concurrentibus peccat qui fratrē peccātē non corri mar. 7.
pit ſm ordinē illū euangelicū. Aliquo autē illorum defi/
ciente nō habet necessario illuʒ corripere: sed pōt vel sal/
teʒ nō corripere vel differre. ⁊ tūc prelatus qui pōt ⁊ vult
ꝓdesse: precipit sibi reuelare culpā fratris sui ad corripiē/
dum ꝓpter ꝑcepti necessitatē: necessario hʒ reuelare sub/
ditus tali qui pōt ⁊ vult prodesse ⁊ nō obesse: inꝙtuʒ cul/
pam fratris sui scit solus: reuelet solus ꝑlato. si scit cū plu
ribus: reuelet cū plurib⁹. vel corā illis vt ſm Aug^m. ibi cul
pa moriat̄ vbi oritur. De illis autē sex casibus sumūtur
tres a parte fratris peccātis: ⁊ tres a ꝑte corripientis. Pri
mus a parte peccātis est. ꝙ peccatū nō tm̄ sit veniale sed
mortale. qđ pʒ ex precepto Matth. xviij. vbi dicit̄. Si te
audierit: lucratus es fratrē tuuʒ. Et seqtur. Si te ⁊ eccle/
siaʒ nō audierit: sit tibi quasi ethnicus: h̄ est excōicatus.
Cōstat autē ꝙ fratrē lucrari ꝑsupponit ipsum fuisse amis
sum: sed aliqs non amittit̄ nisi per mortale peccatum. Et
preterea non dʒ quis excōicari nisi pro mortali peccato ⁊
nō veniali. Igitur preceptū datū est tm̄ de mortali: nō de
veniali. Qui ergo reuelat ex cā veniale prelato: non facit
cōtra euangeliū. ⁊ per ꝯñs nō peccat nec obediēs nec pre/
cipiens. ¶ Scđs casus est. ꝙ si sit spes de peccātis emen
datione. ⁊ non timor probabilis de eius peioratione. Uñ
Prouer. ix. Noli arguere derisorem ne oderit te. Greg. in
glo. Nō est timendū ne derisor cū arguitur cōtumeliā ti/
bi inferat. sed h̄ potius preueniēdū: ne tractus ad odiū in
de peior fiat. ideo tibi qñqꝫ ab eius correptione: nō cōmo
ditatis tue: sed dilectiōis grā cessandū. Et Aug⁹ de ci. dei.
Si obiurgādis corripiendisqꝫ male agentibus qs parcit.
qꝛ eisdē ipsis metuit ne deteriores efficiātur: nō videt̄ es/
se occasio cupiditatis: sed ꝯsiliū charitatis. In h̄ casu nō
tenetur frater fratrē peccanteʒ corripere. qꝛ tunc tenetur
agnoscere vultū pecoris sui: vt ei pro loco ⁊ tēpore possit
medelā adhibere. Certū est ꝙ in hoc casu tenet̄ subditus
prelato precipiēti obedire. ¶ Tertius casus est. qñ expe/
ctatur tēpus magis opportunū pro faciēda correptiōe. nā
si rōnabilem causam habeat. pōt frater differre: vt Aug⁹
dicit. ix. de ci. dei. Si propterea obiurgādis corripiēdisqꝫ
male agētibus qs parcit: qꝛ tēpus opportunū inquirit nō
est occasio cupiditatis: sed cōsiliuʒ necessitatis. Et in li^o de
cōflictu vitioꝝ ⁊ virtutum. Aptuʒ tempus expectans vt
peccatorē arguat: ⁊ eius delicta cōtra ei⁹ facieʒ statuat. qñ
igitur fratri sic expectāti precipitur vt reuelet: tenet̄ reue
lare. qꝛ prelatus pōt frequēter tēpus aptū habere vbi sub
ditus nō hʒ. sic enim correptio acceleraretur. ¶ Ex parte
aūt corripientis debēt cōcurrere tria ad hoc ꝙ statiʒ de/

beat corripere. Primū est peccati cognitio. qꝛ nō sufficit suspicio: vel alioꝝ leuis relatio. Unī Aug⁹ de vbis dn̄i tractās illud Mat. xviij. Si peccauerit in te frater tuus ꝛc. dicit. ꝙ cum certe peccauerit: nisi qꝛ tu scis qꝛ peccauerit. Et infra. Scio inq̄t adulteros ab vxoribus occupatos: nō dico tu adulter corrige te ne forte dicerē qđ nescirez: ꝛ qđ temere audiuerim suspicarer. Propter qđ dicit̄ Ecci. xi. p̄usq̄ȝ interroges ne vituperes quenq̄ȝ: ꝛ cuȝ interrogaueris corripe iuste. ℂ Scdm ꝙ in tēpore correptionis sit in corripiēdo mansuetudo. qꝛ si quis iratus corripiat: magis ꝓuocat q̄ȝ corrigat. vn̄ Job. xxxvi. nō te supet ira. Super quo Grego. vij. mor̄. Dignū quippe est vt cum aliena corripimus nostra metuamus: vt mēs que a sua accensione deferueat: prius intra semetipsam ꝛ çeli sui imperiū tranquilla eq̄tate componat: ne si animaduertēda vitia abrupto feruore trahamur corripiēdo fratrē: peccemus. in correptione q̄dem vitioꝝ menti subesse dȝ iracūdia: nō preesse. Si eniȝ qui corrigere nitit̄ ira supetur: plus opprimit q̄ȝ corrigit. Unī Jaco. p̄. Ira viri iustitiā dei non operatur. Et in p̄s. Superuenit mā̄suetudo: ꝛ corripiemur. ℂ Tertium est. ꝙ in aliquo nō sit maior corrigēdi obligatio. nā si subditus videt vna cū prelato fratrē illius subditū peccare: potest licite frater nō peccās supponere ꝙ p̄latus euȝ corripiat sicut debet. vt habet̄ ad Heb. xij. Quis enim filius quē nō corripiat pater. Quia vt dicit̄. iij. Reg. xx. Custodi virū istū. qui si lapsus fuerit: erit anima tua pro aīa illius. Dico ḡ ꝙ q̄ncūq̄ȝ in fratre vel sciente peccantē concurrūt tria predicta cū tribus prehabitis ex parte fratris peccātis: tunc est tēpus ꝛ locus necessitatis. ita ꝙ si nō corripit: trāsgressor est illius precepti affirmatiui: si peccauerit ꝛc. Si aliquid hoꝝ defuerit: nō tenetur corripere quātum est de virtute euāgelici p̄cepti: qđ est affirmatiuum. Euāgeliū enim intēdit peccātis emēdationez. ꝛ ideo corripiēs sic se dȝ habere: ꝙ valeat hunc finez adipisci. Quia vt dicit Tullius in rhetorica sua. p̄. li. Ex vtilitate reipublice: nō ex legis inscriptione que in l̄ris est leges interpretari h̄nt. Ob cām enim illā interpretari debet ob quā institute sunt. Et qꝛ p̄latus pōt facilius ꝛ meli⁹ corrigere subditū q̄ȝ frater subditus cuius correptionē intēdit euangelium. Hinc est ꝙ in his casibus ex vi illius p̄cepti Mat. xviij. Si peccauerit ꝛc. nō tenet̄ nisi tūc corripere fratrez cū tenetur p̄lato precipienti eius culpaȝ reuelare vt corrigatur. Mat. xxiij. Quecūq̄ȝ dixerit vobis facite. Quia vt dicit Aug⁹. siue plectēdo siue ignoscēdo: soluȝ hoc vnum queritur vt vita hominū corrigat̄. lȝ eniȝ fm quedā iura denuntiās prelato peccatū etiā ad correctionē non auditur sed repellit̄: nisi premiserit charitatiuā admonitionē que fit in fauorē pacis. ꝛ ne det̄ occasio subditis insurgendi cōtra prelatos. qꝛ hec de facili faciūt. tn̄ qn̄ prelatus religiōis alicuius in capitulo vel alibi agit familiariter ꝛ ex statuto religionis ad subditoꝝ correctionē: nō semper est necesse ordinē corrigēdi (positū Mat. xviij.) seruari. vt dicitur extra de accusationibus: qualiter ꝛ qn̄ debeāt ꝛc. Hūc quidē ordinē nō credimus vsq̄ȝquaq̄ȝ circa religiosos obseruandū. Nō igitur bn̄ dicit Tho. dicendo. ꝙ religiosus prelato p̄cipiēti culpā fratris reuelare: peccat obediendo. ꝛ prelatus precipiendo. Nec ordinē euangelicuȝ peruertunt in hoc: sed obseruāt. qꝛ sic quidam ordo regiminis fit. ꝙ rex iudicat de factis baronum. prepositus v̄o de factis ciuiū. qn̄ prepositus videt ꝙ factū ciuis nō pōt iudicare. vel nō ita bene: saltē sicut rex si dimittit iudicare vel punire. ex hoc defert regi: nō peruertit ordinem.

Responsio ad hec fm Thomam. Uia ac forma denuntiationis ac fraterne correptionis fm doctrinam fratris Tho. declarata est superius in responsione ad obiecta cōtra secūdā secunde ar. iij. ex q̄bus patet ꝙ multa que hic tāgūtur sunt pro fratre Tho. ꝛ ea que videntur cōtraria ibidem dissoluuntur.

ARticulus Quintus. De hoc qđ Thoᵐ q̄dlibe. p̄. q. xviij. vbi querit: vtrū periurium sit maius peccatum q̄ȝ ipsum homicidiū: In responsione questionis concedit. ꝙ periurium sit maius peccatū q̄ȝ homicidium ꝛ grauius. qđ ꝯfirmat per illud ad Heb. x. Omnis cōtrouersie finis est iuramentum. Unde ex hoc ipso ꝙ in causa cuiuscunq̄ȝ peccati defertur iuramento manifeste ostēditur ꝙ periuriū pro maximo peccato dȝ haberi. nec imerito. qꝛ periurium videtur diuini nōis abnegatio.

Correptorium. Simpliciter loquēdo non videtur veruȝ quod dicit. plura enim mala que proximū ledant ꝛ deū offendunt: inueniuntur in homicidio q̄ȝ p̄iurio. Unī si alicui hec necessitas in iudicio imponatur. s. ꝙ vel occidat vel faciat iuramentum fm rectā rōnem: videtur ꝙ magis debeat vitare homicidiū q̄ȝ periurium. Unde Dauid qui iurauerat occidere Nabal: penituit: ꝛ magis iudicauit vitāduȝ homicidiū q̄ȝ periuriū. vnde benedixit ꝛ Abigail: cuius persuasiōe retraxit se ab homicidio. i. Reg. xxv. ℂ Ad rationez 2
quā facit ad confirmationē dicti sui dicēdum. ꝙ pari rōne posset cōcludi. ꝙ periuriū esset grauius idolatria ꝛ peccato sodomie. qꝛ in peccato cuiuslibet criminis si fama laboraret cōtra aliquē. ꝛ probari non potest: indicitur purgatio per iuramētū. sed hoc non est. qꝛ periuriū est grauius quolibet sicut ipse supponit. Sed qꝛ alius modus quo purget̄ vtilior non inuenit̄ vel videt̄. ꝛ qꝛ ēt in iuramēto deus testis inuocat̄ q̄ est veritas. que nec fallit nec fallit̄. ℂ Ad illud v̄o quod addit. ꝙ periuriuȝ est quedaȝ abne- 3
gatio dei. attendendum ꝙ non est verum. sed sunt multi qui leuiter ꝛ scienter peierant. qui nulla ratione etiā pro morte vitanda nomen dei negarent.

Responsio ad hec fm Thomam. Lȝ q̄nq̄ȝ plura mala sequantur ad homicidium q̄ȝ ad periuriuȝ. tn̄ in casu posset cōtrariuȝ euenire. Unī fm Ad p̄ᵐ
Thomā simpliciter. maior culpa inuenitur in periurio. qꝛ cōmittitur directe cōtra deū q̄ȝ in homicidio quod committitur cōtra proximum. ℂ Secūdo qđ dicūt. ꝙ fm rectam rationē in casu necessitatis si qua fingatur. cū tamē hoc non sit possibile: cū ad periuriuȝ nemo possit cōpelli: dȝ homo magis vitare homicidiū q̄ȝ periurium. ex ipsa rōne Tho. patet esse falsum. probatio v̄o qnā ad hoc afferunt nullā efficaciam habet. qm̄ Dauid minus recte iurauerat. ꝛ ideo melius sibi erat de malo illius iuramēti incauti penitere: q̄ȝ super hoc ipsū peccatū homicidij superaddere. vn̄ illa Abigail Dauid a iuramēto reuocans incōsiderato ait. Nō erit tibi hoc in singultū ꝛ in scrupulū domino meo. ꝙ effuderis sanguinē inoxium. aut ipse te vltus fueris. Ex quo manifeste datur intelligi. ꝙ multo melius erat de iuramēto pro vltione inferēda penitere: q̄ȝ illuȝ qui mortē non meruerat ipso genere facti: ratione cuius ꝛ sanguis in textu dicitur inoxius pro illo iuramento seruando interimere. Jn malis eniȝ promissis rescinde fidem. Ex hoc ergo nō sequitur. ꝙ simpliciter homicidiuȝ sit magis fugiēdum q̄ȝ periurium. ℂ Quod autē dicunt Ad 2ᵐ
ad rationē Tho. ꝙ pari ratione posset ꝯcludi. ꝙ periuriū esset maius peccatum q̄ȝ idolatria: planū est intelligenti ꝙ nō dicunt verum. Probatio quoq̄ȝ quam ad hoc afferunt: nō valet. Juramentuȝ enim quod fit in purgatione alterius rationis q̄ȝ illud qđ fit in alijs causis determinādis iudicialiter. Naȝ de ratione iuramēti qđ fit in purgationem alicuius est ꝙ agatur ad hoc. ꝙ accusatus fame pristine

pristine restituatur. non qꝛ periurium ipsis peccatis quibus accusatur prepōderet in omnibus. In causis vō alijs iudicialiter exequendis iuramētū prestatur. qꝛ hoc modo simpliciter presumitur. ꝙ periuriū magis debeat euitari: cum sit directe cōtra deum: ꝙ̄ lesio quecunqꝫ que tāgit proximum.

Ad 3m ¶ Quod vō dicūt ꝙ multi sunt qui scienter peierant: qui nulla ratione nomē dei denegarēt: etiaꝫ ratione mortis euitande. manifestū est ꝙ falsum dicunt. qꝛ in dicto suo cōtradictoria includunt. Qui eniꝫ peierāt scienter nomen dei negant. ⁊ per ipsam peierationem nō potest aliud intelligi nisi quedam ipsius nominis dei abnegatio. vnde peierare ⁊ deum non negare: omnino repugnant: sicut esse hominem ⁊ non esse animal.

ARticulus Sextus. De hoc qꝺ Tho. quodli. p̄. q. xx. vbi querit: vtruꝫ monachus peccet mortaliter comedēdo carnes: In rn̄sione dicit sic. Est cōsiderāduꝫ ad q̄d religiosus se voto religionis astringat. Et si quidē vouet se regulā seruaturū: videtur se obligare ad singula que in regula cōtinentur. ⁊ sic cōtra qꝺlibet eorum agēdo peccaret mortaliter. Et infra dicit sic. Et ideo sancti qui ordinē instituerunt ne imitterent hominibus laqueos dānationis ordinauerunt modū profitendi quo religiosus nō promittit seruare regulā sed obedientiam ſm regulam. Beatus eniꝫ Benedictus statuit monachū regulā profiteri: nō quidē regulā obseruare: sed profitēs promittat ſm regulā cōuersationē morū suorū.

Corruptorium. Primū ꝙ profitēs regulam astringat se ad oīa que in regula cōtinentur: ita ꝙ peccat mortaliter faciēdo ꝯtrariū: reprobatum est a Gregorio ⁊ Innocētio. iiij. ⁊ Alexādro iiij. qui exponēdo regulā beati Francisci dicūt. ꝙ fratres per regulā nō obligantur nisi ad ea que p̄ceptorie vel inhibitorie sunt expressa. Ad cetera vō euangelica consilia que in ea cōtinentur: tenentur sicut ceteri christiani: ⁊ eo magis de bono ⁊ equo ⁊c̄. Hoc etiā pꝫ per aplm ad Gal. v. Qui suscipit circūcisionē debitor efficitur vniuerse legis. ⁊ cetera que patēt supra cōtra scḋam scḋe. s. vtrum religiosus peccet mortaliter trāsgrediēdo ea que sunt in regula. Et etiā baptiçatus ꝓmittit se ſꝫ euāgeliū seruatu ꝑ mādata. s. vt ad salutē nec̄ia. ꝯsilia vt expediētia ⁊ ad ꝑfectionē ꝑducētia. Silr̄ g̊ cū in regulis patruꝫ sint q̄dā data per modū p̄cepti ⁊ ihibitiōis. q̄dā per modū statuti. q̄daꝫ per modū monitiōis: illi qui regulā ꝓfitētur nō se astringunt ad omnia per modū precepti: sed ad aliqua ⁊ ad aliqua nō. ¶ P̄. qꝛ quelibet regula est proprio ꝓfessori pro lege: si patres institutores religionū voluissent profitētes regulā ad omnia obligare ad quid distinxissent regulā per capitula: quoꝝ quedam cōtinent subālia ipsius regule. s. paupertatē. obediētiam. castitatē. quedam cōtinēt superadditiones preceptoꝝ ⁊ inhibitionum. quedam vō informationes agēdoruꝫ. quedā monitiones cauēdorum. quedam exhortationes ꝑfectionuꝫ. ſm quē moduꝫ distinxit beatus Franciscus regulā suaꝫ. Falsum est ergo qꝺ dicit profitentes regulā obligari ad singula contēta in regula. ¶ Scḋm quod dicit. ꝙ religiosus non dꝫ profiteri regulam: sed obediētiā ſm regulā. est contra illā decretalē extra de regularibus ⁊c̄. sicut patuit. s. ¶ Et p̄terea: si sufficit promittere obediētiā: vt dicit. ergo si regula nō astringit ad cōtinendū per modū precepti. ⁊ si prelatus per modum obediētie non prohiberet: poterit religiosus professus per dictā formaꝫ: si non est in sacris ordinibꝰ: ducere vxorem: qꝺ est absurdū. opꝫ ergo dicere ꝙ idem est profiteri regulā ſm obedientiā ⁊ obseruationē moꝝ ſm regulā ꝓfiteri ⁊ ecōuerso. alioquin eiꝰ ꝓfessio que ꝓfitētēdo obedientiam ſm regulaꝫ ⁊ obseruationem moruꝫ ſm regulam esset rationi recte ⁊ iuri canonico cōtraria.

Responsio ad hec ſm Thomā. Qualiter habeat intelligi ꝙ vouentes regulaꝫ aliquā: vel viuere ſm regulaꝫ: vel obedientiam ſm regulam aliquam. Et ad ea que hic ⁊ alibi obijciūtur contra sentētiā Tho. in hac parte: patet ex dictis supra in respōsionibus ad obiecta cōtra secundā secūde. articulo. lxxvi.

ARticulus Septimus. De h̄ qꝺ Tho. qꝺli. ij. q. i. vbi querit: vtruꝫ christus in triduo fuerit idē homo: In responsione p̄ncipali dicit sic. Nō potest dici ꝙ corpus christi simpliciter fuerit ideꝫ numero. qꝛ quelibet differētia substātialis excludit idē simpliciter. animatū autem est differētia substātialis. ⁊ mori est corrūpi. Nec iterū potest dici ꝙ sit simpliciter nō idem vel aliud: qꝛ non est ſm totā substantiā non idem aut aliud.

Corruptorium. Hanc positionē videt̄ retractasse vt dicit̄. Sed qꝛ retractatio nō inuenit̄ scripta. Dicēduꝫ ꝙ corpus christi mortuum in triduo fuit idē corpus numero simpliciter: non solū ꝓpter vnitatē suppositi diuini qꝺ solū ibi erat: sed ēt propter vnitatē forme substātialis corporis inq̄ꝫtum corpus. Eadē eni est forma corporis ⁊ viui ⁊ mortui. ¶ Ad rationē dicendū. ꝙ aīatum nō est differētia substantialis corporis vt corpus est: sed inq̄ꝫtuꝫ viuū. Est enim aliquid vere corpus sine anima. vn̄ mori est corrūpi: nō corporis vt corpus: sed corporis viui inq̄ꝫtuꝫ viuum fuit. Et catholice est credēduꝫ ⁊ tenendū ꝙ fuit ideꝫ simpliciter. qꝛ eādem habuit materiā ⁊ formam substantialē vel corporalem. ¶ Aliter dici pōt ad rationem quā insinuat. que sic formari potest. Differētie subāles ſm Porphyriū faciūt aliud: sed animatū ⁊ inaīatuꝫ sunt dr̄ie subāles corporis ſm eundeꝫ. ergo faciūt corpus aliud ⁊ aliud. ergo corpus christi p̄us animatū. ⁊ postea inaīatum est aliud ⁊ aliud. dici pōt ꝙ inaīatuꝫ dupliciter accipi pōt. s. priuatiue. ⁊ sic nō est differētia constitutiua: qꝛ priuatio nihil cōstituit. ergo etiā nec sic est differentia diuisiua. qꝛ ſm Porphyriuꝫ eedem sunt differētie diuisiue generum ⁊ cōstitutiue specierum. Inanimatū ergo sic acceptum priuatiue: non facit corpus christi aliud. imo potius arguit ꝙ sit idem numero. absentia enim certe forme fit in eadem ſm numerum: vbi fuit presentia. sicut dicit̄ in predicamētis. ꝙ priuatio ⁊ habitus dicūtur circa ideꝫ aliq̄d. ⁊ hoc modo succedit inanimatuꝫ animato in corpore christi. Alio modo accipitur inanimatuꝫ in diuisione corporis positiue. positiuam enim oportet esse differētiam que cōstituit inferiꝰ ⁊ diuidit supiꝰ. ⁊ sic acceptū inaīatū facit aliud. sic autē nō accipit̄ in corpore christi mortui: vel in quolibet alio.

Responsio ad hec ſm Thomam. Dici potest ꝙ corpus christi viuum ⁊ mortuum est idem numero simpliciter ratione suppositi: vt dictuꝫ est supra in respōsionibus ad obiecta contra primā partem ar. xxxi. Responsiones vō quas hic afferunt ad argumētum Tho. nihil valēt: sicut pꝫ intuēti. ¶ Quod eniꝫ p̄mo affirmant ꝙ eadē est forma substantialis viui ⁊ mortui: est cōtra philosophum: ⁊ cōtra omnem (vt creditur veritatem.) ¶ Quod vō quasi corrigēdo se dicunt de inanimato priuatiue ⁊ positiue sumpto: fictitium est ſm philosophum ⁊ omnes eū intelligentes. Nunq̄ꝫ enim est priuatio forme substantialis nisi cuꝫ positione alicuius que nō compatitur secū precedentem priuationeꝫ. ¶ Quod vō dicunt ꝙ priuatio ⁊ habitus habēt fieri circa ideꝫ: sic intelligitur ſm philosophū ꝙ priuatio ⁊ habitus in genere accidentis habent fieri circa idem subiectū actu existēs.

Sed in genere substantie circa materiam primam que est ens in potentia. sicut patet per philosophum vbiq3.

ARticulus Octauus. De hoc qd Tho. quodli. iij. q. prima. vbi querit: vtrum deus facere possit q materia sit sine forma: In responsione principali dicit. q hoc facere non potest. qr includit contradictionem: scilz materiam esse actu: ⁊ non esse actu.

Corruptorium. Hec positio non est tenenda. qr preiudicat sacramento altaris. quod patet sic. Accidens plus depēdet a subiecto q̃ materia a forma. ergo si non potest esse materia sine forma: multo fortius non potest esse accidens sine subiecto. sed hoc est falsum: imo de facto est accidēs sine subiecto: vt patet in sacramento altaris. Maior patet primo. quia materia est substantia: accidens vō non. ¶ Secundo qr lz materia sustentetur per formaz fm q forma est eius complementū. ⁊ non potest denudari ab omni forma per actionem nature: nihilominus tamē materia sustinet formam. fm q forma non potest esse nisi in materia subie-
ɔº.81. cta. vt dicit Comm super illud pmi phi. ⁊ iā diximus q illa sunt. Accidens autē nihil sustentat nec materiam nec formam neq3 cōpositu3: sed solu3 sustentatur. Uñ manifestum est q accidens est forma maioris dependentie q̃ materia. ¶ Ad hoc respōdet ibidē dicens. q accidēs dependet fm suum esse a subiecto sicut a causa sustentante ipsum. Et qr deus potest cōseruare omnes effectus causarum secūdarum absq3 ipsis causis. ideo pōt cōseruare accidens sine subiecto. Sed materia fm esse actuale depēdet a forma: inq̃tum forma est ipse actus eius. vñ nō est simile hec est ratio eius. Sed ex h probatur illud quod ipse negat de materia. Cū enim omne esse sit a forma: vt
t. ɔº. 37. dicit phs. ij. de anima. ⁊ Boe. li. de trini. iij. ⁊ formā constat nō primam causam esse sed deu3. cum deus (vt ipse dicit) possit producere oēs effectus causa4 scdaru3 absq3 ipsis causis scdis: sequitur necessario q deus possit facere
Auctor ð causis mām subsistētē sine oī forma. sicut hoc facit forma cū cā prima plus īfluit in effectū q̃ cā scda. vñ dicta positio videtur fauere errori nuper cōdēnato: qui est. q deus nō potest in effectu3 cause scde sine causa scda. ¶ Ad illud de cōtradictione dicēdum. q implicare cōtradictionem potest intelligi dupliciter. s. simpliciter ⁊ fm omne tēpus. vt currēs nō mouetur. Aut vt nunc: aut fm cursum naturalem qui est nūc in rebus talē contradictionē īplicant. hec asina loquitur. virgo parit. mortui resurgunt. Illud vō qd primo modo īplicat ɔdictione3: non pōt deus facere: sicut non pōt sibiipsi esse cōtrarius. Sed illud quod implicat cōtradictionē scdo modo tm̄. s. vt nunc: deus bene pōt facere. quia si deus aliter faceret: non implicaret contradictionem. Uel dicēdum est q de ratione materie non est solum esse in potentia simpliciter: sed est solum in potentia fm cursum nature. hoc est fm cursum modo inditu3 rebus. vnde esse in actu fm potentiam supra naturam: ⁊ esse in potentia fm cursum nature: non dicunt contradictionem. ¶ Preterea esse materie nō dependet ab actu forme. ⁊ ideo non dicit contradictionem. quia non est respectu eiusdem: sicut q hoc sit longum respectu vnius et non respectu alterius.

Responsio ad hec fm Thomam. Ad ea que hic dicuntur: responsum est supra in respōsionibus contra ea que obiecta sunt contra primam partem. articulo. xxvij.

ARticulus Nonus. De hoc quod Thomas quodli. iij. q. xxxi. vbi querit: vtrum demonstratiue possit probari. q mundus non sit eternus: In respōsione. q. dicit. q ea que simpliciter diuine voluntati subsunt: demonstratiue probari nō possunt. qr vt dicit pͣ Corin. ij. que sunt dei nemo nouit nisi spiritus dei. Creatio autem mundi a nullo alio dependet nisi a sola voluntate dei. vnde ea que ad principiu3 mundi pertinent demōstratiue probari nō possunt. Et post pauca. Est autem valde cauendum: ne ad ea que sunt fidei demonstrationes quis adducat.

Corruptorium. Primum. s. q demonstratiue probari non possit mūdū non esse eternū: videtur esse occasio erroris ad credēdu3 q fuerit eternus vel potuerit esse. Dicimus eni3 q eternitas mūdi improbari pōt etiā demonstratiue. demonstratione. s. per impossibile: sicut patuit. s. Et etiam aliter per vnum qd ipsi ponūt quasi principiū. omne cōpositum est nouū. vt ponit Com. xi. meta. ibi ⁊ volūtas ⁊ actio. Cō- ɔº.29.
stat autem q mūdus est cōpositus maxima cōpositiōe. ergo est nouus. Rō aūt sua nō plus ostendit q nō pōt demōstrari eternitas mūdi q̃ eternitas aīe rōnalis vel angel. qr nec aīe nec angeli creatio depēdet ex alia cā q̃ ex sola volūtate diuina. Dicēdū ergo q de his que soli volūtati diuine subiacēt: ɔtingit loqui dupliciter. Uno modo anteq̃ fiant. Alio mō postq̃ facta sunt. Si primo modo: sic nihil cōtingit de eis demonstratiue sciri vel certitudinaliter nisi per reuelationē. Si scdo modo: sic cōtingit de eis multa sciri demōstratiue. qr ipsa factio eorum habet vim demōstrationis ⁊ reuelationis. Ita est de mundo. qr postq̃ factus est pōt demōstrari nouitas eius. sed anteq̃ fieret: nihil absolute de eo demōstrari potuit. Et quod dicit postea: cauēdu3 est valde ne quis ad ea que sunt fidei demōstrationes adducere presumat. qr per hoc excellentie fidei derogatur. Ueraciter nobis videt per hoc. q persuasio sua plus vergat in fidei detrimētum q̃ promotione3: imo est ɔ beatū Petrum pͤ cañ. iij. pati semp ad satisfactionē omni poscēti vos rationē de ea que in vobis est spe: sicut supra. Et cū addit. q derogat fidei. eo q veritas fidei excellit omnē humanam rationē. Dicendū q veritas fidei in aliqbus articulis: non in omnibus excedit rationem humanam. qr vt Augꝰ dicit li. de vera religione. Omnia illa que primo credimus: vel non auctoritatem secuti partim intelligūtur vt sciantur esse certissima. partim vt sic videātur fieri posse: ac sic fieri oportuisse. ¶ P. lz excedant rationē humanam pro tēpore quando fiunt. quādo tamen facta sunt seipsis rationē illuminant. ⁊ eleuant ad ipsum factorem cognoscendu3. vt habetur per illud ad Ro. pmo. Inuisibilia dei per ea que facta ⁊c. Unde etiam Augustinus. iij. de trini. Erit inquit nostre intētionis in hoc opere ea que credimus non probabiles tm̄: verum etiam necessarias adducere rōnes. ⁊ fidei nostre documentum veritatis enodatione ⁊ explanatione cōderet. Credo nanq3 sine dubio ad quorūlibet explanatione3 que necesse est esse: non modo probabilia: immo etia3 necessaria argumenta non deesse. q̃uis illa interim nostra3 contingat industriam latere.

Responsio ad hec fz Tho. Ad ea que hic dicunt diffuse dictū est. s. in respōsionibus ad obiecta contra primam partem. articulo. vi. ⁊ vij.

¶ Finit Correctorium Egidij Ro. Corruptorij dictorum Thome: in questionibus disputatis de Quodlibetis.

¶ Incipiunt Responsiones Egidij Romani ad ea que obijciuntur contra dicta sancti Thome in questionibus super primum sententiarum.

Articulus

Articulus Primus. De hoc quod Tho. di. iij. primi scripti q. iiij. ar. ij. in responsione principali dicit. quod potentie anime sunt accidentia consequentia speciem: originata ex principijs ipsius: nihilominus tamen sunt de integritate ipsius aie: inquātū est totū potētiale.

Correptorium. Hic nō video errorem. dicit tamen plane contra Augᵐ. ix. de tri. cap. x. vbi dicit. quod hec tria. amor. notitia et mēs: que dicit esse potentias aie et partes imaginis sunt in aia substantialiter: vel (vt ita dicā) inquit essentialiter: nō tanquam in subiecto: vt calor et frigus et huiusmodi. ¶ Item idem x. de tri. cap. penul. hec inquit tria: memoria. intelligētia. voluntas: quoniā nō tres vite sunt sed vna vita. non tres mentes sed vna mens: nec tres substantie: sed vna substātia. Et simile dicit in pluribus locis in li. de spiritu et aia.
2 ¶ Idem videtur velle Auicenna. vi. de naturalibus. prima parte vbi dicit. quod aia est vis respectu actionum et respectu formarum sensibilium et intelligibilium quas recipit. Et pōt dici forma respectu materie in qua existit. ex quibus vtrisque cōstituitur substātia. aial et vegetabile. ¶ P.
3 in libro predicamentorum dicitur. quod maxime ppriū est substantie. quod eadē numero existens susceptibilis est cōtrariorum. hoc autem nulli accidenti cōuenit: vt habetur in predicamentis. conuenit dico fm se. quia licet eadem superficies sit susceptibilis albi et nigri. hoc nō est fm se. vt dicit Auicēna. v. metaphysice. sed rōne substantie que substat.

pª rō. **Responsio** ad hec fm Thomam. Qr autem potentie anime nō possunt dici sua substantia vel essentia. patet sic. Diuersi actus requirunt necessario diuersa susceptiua. verbi gratia. Uidere et audire nequaquam possunt esse perfectiones eiusdē susceptiui siue eiusdē potentie. sed ipsa essentia anime est ppriū susceptiuū actus essendi siue ipsius esse. ergo necesse est quod aliqd aliō ab essentia anime sit susceptiuum pprium ipsius operari: qui est actus alius ab esse siue ab actu essendi diuersus. igitur potentia qua perficitur per actum operandi necessario differt ab essentia anime que perficit per esse siue per
2 actum essendi. ¶ Item nihil habet potentiam actiuam nisi inquantum est ens actu. Potentia actiua igitur presupponit esse actu. et hoc ideo est. quia ipsum esse intimius se tenet cum essentia quam potentia actiua. quoniam essentia nō potest intelligi habere potentiā actiuam circūscripto esse actu. Bene aūt pōt intelligi quod essentia pficiatur per esse suum siue per actum essendi circūscripta potentia actiua. Si igitur potentia anime sit idem cū essentia. multo fortius ipsum esse erit idē cū eadem. et sic essentia creature erit idē cū suo esse. qd est erroneum. ¶ Adhuc ope-
3 rationes anime sunt inter se realiter diuerse. verbi gratia velle intelligere: et huiusmodi. ergo et earum pncipia cuiusmodi sunt potentie. s. voluntas et intellectus sunt inter se realiter diuersa. et sic nō pōt vtraque esse idem qd essentia anime. quecunque enim sunt eadem vni et eidem: etiam inter se sunt realiter eadem. ¶ Sed si dicatur. quod idem sunt re: sed differunt rōne. hoc stare nō potest. quia ex hoc quod aliqua res vna siue natura vna sumitur sub diuersa rōne: nō ppter hoc est diuerse operationis pncipium. verbi gratia. potentia visiua si sumatur in habitudine ad subiectū sub vna ratione. vel in habitudine ad obiectum sub alia rōne: nō ppter hoc est diuerse operationis pncipium. ergo similiter nec in pposito. ¶ Si aūt dicatur quod hoc non est ex diuersa ratione siue ex diuerso modo considerandi quod idem realiter sit pncipium primum diuersorum actuum: sed propter diuersas habitudines siue relationes quibus

Solutō
Contra.
Solutō

idem ad diuersa realiter refertur. Nec hec quidem stare potest. quia relatio non est pncipium alicuius operationis. alioquin in relatiōe esset motus. qd patet esse falsum. ergo diuersitas sola relationis nō pōt facere operationum vel actuum diuersitatem realem. Multa poterunt adhuc argumenta adduci: et multa inconuenientia ex ista positione. s. quod potentie anime sunt ipsa sua essentia. concludi quibus posset pbari. quod qui sunt positionis illius: nō sunt longi ab errore. ¶ Qr aūt dicunt huiusmodi opinionem esse contra sniam beati Augustini patere potest Aug. lucidius intelligenti nō esse verum. Auctoritates illas quas adducūt de Augᵒ: exponunt doctores per hoc. s. quod Augᵘˢ nō itendebat quod ipse potentie anime in se considerate: abstractiue dicantur substantiales vel ipsa substantia anime: sed concretiue. vt videlicet notitia sumatur pro mente noscente vel nota. et amor pro mente amante vel amata. vbicunque ponuntur notitia et amor ab Augustino esse ipsa essentia anime siue ipsi consubstantiales. ¶ Qd autem oporteat dicto modo verba Augⁿ intelligere: patet. quia nequaquam in alio sensu verba eius verificari poterūt circa hanc materiā. Ait enim. xi. de tri. cap. iiij. loquens de trinitate illa que inuenit in parte imaginatiua. qd ergo est ad corporis sensum aliquod corpus in loco: hoc est ad animi aciem similitudo corporis in memoria. Et qd est aspicientis visio ad eam speciem corporis ex qua sensus formatur: hoc est visio cogitantis ad imaginem corporis in memoria constitutam ex qua formatur acies animi. Et qd est intentio volūtatis ad corpus visum visionemque copulandam: vt fiat ibi quedam vnitas trium: quis eorum sit diuersa natura: hoc est eadem voluntatis intentio ad copulandam imaginem corporis que est in memoria. et visionem cogitantis. i. formam quā cepit acies animi rediens ad memoriam. et hic quedam vnitas ex tribus nō iam nature discretis: sed vnius eiusdemque substātie. quia hoc totum intus est: et totum vnus animus. Et eandem sniam repetit. xv. de trini. cap. viij. Deinde ab ipso animo ab his que extrinsecus sunt: sata sunt velut introducta inuenta altera trinitas: vbi apparent eadem tria esse vnius substantie imago corporis que in memoria est. et inde informatio cum ad eam conuertitur animus cogitantis: et vtrunque cōiungēs intentio volūtatis. Ecce in vbis auctoritatis pme species in memoria reposita. et eius similitudo in acie cogitantis expressa: dicunt esse ipsius animus: sicuti et volūtas vtrūque cōiungens. qm de tribus simul ait totum intus est et totum vnus animus. Sed manifestum est quod nec species in memoria: nec etiam similitudo in acie cogitantis expressa est ipsa anima: vel ipse animus abstractiue intellectus. ergo opz quod ista snia Augⁿⁱ sic intelligat. s. quod illud cui spēs in memoria imprimitur. et illud in cuius acie eius similitudo exprimit: ipse animus vel anima esse dicat: vt spēs tam hec quam illa nō pro ipsis speciebus abstractiue: sed pro ipsa anima ipsis speciebus informata cōcretiue accipiat. Igitur et in eodem contextu ipsa voluntas non quidem abstractiue accepta pro potentia sola: sed pro ipsa anima: inquantum sibi inest potentia volitiua per quam copulat illā speciem que est in memoria et visione cogitantis: ipse animus vel anima perhibetur per hoc quod dicitur: hoc totū intus est et vnus animus. ¶ Qr etiam sic concretiue habeāt itelligi verba Augⁿⁱ amplius patet ex verbis secunde auctoritatis. quoniam imago corporis que in memoria est: et informatio cum ad eam conuertitur acies cogitantis. et vtrunque coniungit itētio volūtatis impossibile est dicere esse ipsam essentiā si abstractiue accipiant. qm ipsa spes in memoria accipit ab extra. sic pz per Augᵐ. li. x. cᵒ. xix. vbi sic ait. De ipsis imaginibꝰ corpis intꝰ igt in aia eas inenit per

Contra.
Ad pᵐ

corpus impressa. qd autem alicui ab extra imprimit: nimis fatue ⁊ absurde ipsa eius rei essentia astruitur. Informatio quoqz aciei nūc adest nunc abest. ⁊ silr intentio voluntatis. vñ vtraqz operatio in genere accidentium necessario reperit. ⁊ per cōsequens ipsa substantia anie nulla rōne poterūt affirmari. Uerba igit illa Aug.ni de istis sumptis cōcretiue habent intelligi sub hoc sensu. s. ꝙ illud cui spēs in memoria imprimit. ⁊ ꝙ per eius similitudinem in acie expressam informat. ⁊ ꝙ per voluntatē forme sic apprehensē copulat: est vnius substātie. ꝑut dicit. xv. de trini. ⁊ totū vnus animus: ꝑut dicit. xi. capitulis preallegatis. ¶ Illā auctoritatē Aug.ni. x. de trini. exponit magister sniaꝝ. iij. di. sit hec tria dicunt vna mēs ⁊c. hoc est in vna mente cuius sunt vires ⁊ ꝓprietates naturales: sicut

Ad 2m patet per magrm ibidē. ¶ Qd autem dicunt de Auicenna: nihil est. lz enim Auicenna ponat eandē essentiā anie esse radicem oīum potentiaꝝ. qd vtiqz est contra barbaz ipsoꝝ. cū ponant tres aīas in homine. ꝓpter hoc nō ponit ꝙ ipse potentie aie sint ipsa eius essentia. Qd dicit. anima vis est respectu actionū ⁊c. sic habet intelligi. qz in ipsa aia radicantur vires que sunt pncipia oīuz actionū huiusmo

Ad 3m di. ¶ Ad vltimū qd insinuāt. ꝙ potentie aie deberēt dici substantie. qz sunt cōtrarioꝝ susceptiue. Dicendū ꝙ ipse potentie abstractiue intellecte nō sunt cōtrarioꝝ susceptiue. sed aia potius ipsis potentijs substrata suscipit contraria: vtutes. s. ⁊ vitia: sicut corpus subiectuz quātitati suscipit albū ⁊ nigrū. ¶ Ad euidentiā eius qd predictū est. verba Aug.ni: de ipsis concretiue sumptis debere intelligi: facit ipse modus ostendendi quo probat notitiā ⁊ amorem accidentia nō esse: de trini. x. cap. iiij. vbi dicit hec nō accidentaliter sed substantialiter. vel (vt ita dicā) essentialr: nō tanꝗ in subiecto: vt color ⁊ figura in corpore: aut aliqua alia qualitas aut quātitas. Quicqd enim tale est: non excedit subiectum in quo est. Non enim color aut figura huius corporis pōt esse ⁊ alterius corporis ⁊c. Planuz est enim ꝙ si abstractiue accipiamus spēm intelligibilez vel actum intelligendi: seu ⁊ actū amandi non possunt suum subiectū excedere: nec notitia vel amor si sic accipiat: alteri subiecto ꝗ̄ menti poterunt inherere: nō plus ꝗ̄ calor vel figura sua poterūt excedere subiecta. Ut ergo iste sensus efficax inueniatur: necesse est ꝙ verba sua sic intelligantur. s. notitia ibi accipiatur pro mēte nota. ⁊ amor pro mente amata. Sic enim est valida ratio sua. qd sic patet qz intelligere ⁊ amare sunt actiones immanentes in agēte. Hinc est ꝙ nullū accidens ponit in obiectis quo transire intelligunt. nullum enim accidens adijcitur auro ex hoc ꝙ est intellectum vel amatum: sicut est de operationibus que transeūt in extrinsecū. sicut patet de calefactione ⁊ dealbatione: per quas accidentia illa calefactis ⁊ dealbatis acquiruntur. Ex hoc liquet ꝙ esse intellectum nō addit aliquid menti intellecte sicut nec lapidi intellecto. Optime ergo ꝓbat Aug.9. ꝙ notitia ⁊ amor nō dicūt accidentia alia: inquantum sumuntur pro mente nota ⁊ amata. Sine dubio tamen accidētia quodammodo includūt qn sumuntur cōcretiue pro mente amante ⁊ noscente. qz tam actus ꝗ̄ potētia hec ⁊ illa ipsi menti noscēti vel amāti vt subiecto in esse nullatenus formidatur.

Articulus Secundus. De hoc quod Thomas scripto p. dis. viij q. iij. ar. i. in solutione. iij. argumenti dicit. ꝙ pmū mobile qd phi dicebant motum ex se: est compositum ex motore ⁊ moto. ⁊ reuera videtur intelligere non de motore separato sed cōiuncto qui est anima. quod patet ex hoc ꝙ dicit motum ex se. ⁊ ita ponit celos animatos: vt multi philosophi posuerunt ⁊ pene omnes.

Corruptorium. Hoc si sentit videt plane errare: sic ⁊ philosophi qui hoc ponunt. Contra quos Damas. lib. i. cap. xx. Nullus celos animatos existimet: inanimati enim sunt ⁊ insensibiles. ¶ Item hoc est contra rabbi Moysen: qui dicit. Si celuz ab anima moueretur: aliquando quiesceret: cuius contrarium videmus. ¶ Item si celi essent animati: cum corpora eorum sint nobiliora nostris. similiter ⁊ anime vt videtur. ⁊ per cōsequens celuz esset nobilius homine. ⁊ ita cū nobili9 nō sit ꝓpter ignobilius: nō essent corpora celestia creata ꝓpter hominis seruitium. Cuius cōtrarium habetur Deut. iiij. Ne eleuatis oculis ad celū videas solē ⁊ lunam ⁊c. que creauit deus in ministeriū cunctis gentibus.

Responsio ad hec sm Thomaz. Qualiter frater Tomas senserit de aīatiōe celi. ⁊ qualiter cū beato Aug. in vbis suis concordauerit: ostensum est supra in responsionibus ad obiecta: contra questiones disputatas. articulo. xiij.

Articulus Tertius. De hoc qd Thomas scripto p. dis. viij. q. iij. arti. p in responsiōe. iij. argumēti dicit. ꝙ primus motus est causa omnis motus corporalis. eo ꝙ omnis motus corporalis ordinatur ad motum celi localem.

Corruptorium. Hoc videt minus catholice dictum. Primo qz post iudi- 1
cium sm fidem catholicā ⁊ doctrinā sanctorum cessabit motus celi. ⁊ tamen in iferno trāsibūt de aqs niuiū ad calorem nimiuz. vt habetur Job. xxiiij. Ubi aūt transitus corpoꝝ: ibi motus corporales. ¶ Scdo: qz post iudicium
statim erit corpus beati vbi voluerit spiritus eius. Exemplus ⁊ ꝓbationem huius habemus in Christo post resurrectionem. cuius constat motus corporalis causa nō fuit motus celi. ¶ Tertio. qz credimus motū resurrectionis 2
corporum de puluere terre ad resumptionē animarum. 3
cuius causa nō est motus celi: nec ad motum celi ordinatur. ¶ Quarto. qz mot9 animalis ⁊ hominis ꝓgressiuus
est motus corporalis. cuius causa non est motus celi sed 4
appetitus. ¶ Quinto. qz hoc est ꝯtra Aug.m. xi. cōfess. qui
vult ꝙ cessante motu celi: adhuc posset rota figuli moue- 5
ri. ⁊ sermo distinct9 per syllabas longas ⁊ breues ꝓferri. vbi sic dicit. an non cessarent celi lumina: ⁊ moueret rota figuli. nō esset tēpus. aut essent in verbis nostris syllabe alie longe: alie breues: nisi qz ille longiori tempore sonuissent: ille breuiori.

Responsio ad hec sm Thomā. Qz omnis mot9 corporalis ordinetur ad motuz celi localem. patet per phm. viij. physicoꝝ. nec hoc in aliquo fidei derogat. (t. c.o 57. ad quatuor prima.) ¶ Quod aūt obijciunt de aquis niuium ⁊c. dici potest ꝙ motus ille nō est naturalis qualis est ille de quo loquuntur phi. sed sumitur ibi trāsitus pro immutatione: sm ꝙ sensus damnatoꝝ a speciebus frigoris ⁊ caloris multipliciter cruciantur. Qd si quis motus ac localis transitus debeat ibi poni in pncipium supernaturale vel voluntariuz debet reduci. ita ꝙ naturalis nō debeat proprie dici. igitur motus corporum glorificatorum debet dici supernaturalis: inqūtum cō sequuntur ad actum voluntatis. Motus quoqz vel mutatio que erit in resurrectione corporum: multo amplius in pncipiuz supernaturale

reducitur sicut patet. ¶ Quod tandem de Aug.no: dicunt. Ad 5m
ꝙ cessante motu celi ⁊c. verum est. qz per aliquem motorē libere ac volūtarie agētē hñ localr mouet: sz nō nālr. ita ꝙ mot9 ille in pncipiū qd est nā: possit reduci. ⁊ ꝙ intelligat de tali motu qui ꝓcedit a pncipio voluntario: innuit per hoc

per hoc qđ subdit de ſmone distincto per syllabas longas ⁊ breues. huiusmodi enim motus locutionum reducitur in principium voluntarium.

ARticulus Quartus. De hoc qđ Thomas dicit p̃ scripto. di. viij. q. v. ar. ij. in r̃ſiõe p̃mi argumẽti ꝙ aĩa non cõponitur ex aliquibus que sint ptes qdditatis eius. sicut nec quelibet alia forma.

i **Corruptorium.** Hoc est cõtra Aug^m. vij. super Geñ. ad litteram. ante finem paꝝ. vbi dicit. ꝙ aĩa p̃mi hominis facta fuerit ex mã spirituali. que quidem formationeꝫ suam precessit: nõ tempore sed origine: sicut vox cantum: ⁊ alia multa sunt con

2 tra hec que dicta sunt. s. ¶ Ad argumentũ in cõtrarium

t. 2i. 6. respondeo ꝙ est tale. In. ij. de aĩa dicitur. ꝙ aĩa est actus corporis. ⁊ ibidem dicit̃. ꝙ forma nec est materia nec cõpositũ. ¶ Responsio argumẽti nõ ostendit: nisi ꝙ aĩa nõ est cõpositũ nec illud cuius est forma. ⁊ hoc est veruꝫ.

3 qꝛ non est corpus. ¶ Scđo omne cõpositum habet esse ex suis p̃ncipijs cõponẽtib9. si igitur sit cõposita tunc ipsa in se habet aliqđ esse qđ nunq̃ꝫ remouetur ab ea. cum sit ĩmortalis. ¶ P̃. ex cõiunctione corporis ⁊ anime relinq̃tur qđdã esse qđ est esse hominis. ergo in homine est duplex esse. s. esse aĩe ⁊ esse compositi. qđ videt̃ impossibile: cũ vnius rei sit tm̃ vnũ esse. ¶ R̃x° dđm. ꝙ hoc argumentum ita est cõtra ipsum. qui ponit animam ĩmaterialem. sicut contra eos qui ponunt eã cõpositã. qꝛ tam ipse q̃ꝫ illi ponunt eam existentem qñ est separata. ⁊ ita semꝑ qñ est coniuncta habet duplex esse. s. esse aĩe ⁊ esse coniuncti ſm hanc viam. ¶ Ad argumentum tñ dicimus. ꝙ esse cõpositi est esse duaꝝ rerũ ⁊ nõ vnius. ⁊ hoc nõ est incõueniẽs.

4 qꝛ duoꝝ sunt duo esse. ¶ Tertio. oĩs compositio que aduenit alicui post suũ esse cõpletũ est ei accidẽtalis. si ergo anima est composita ex suis p̃ncipijs habens esse ꝑfectũ: cõpositio eius cum corpore erit ei accidẽtalis: sed compositio accidentalis terminatur ad esse vnum per accidẽs. ergo ex aĩa ⁊ corpore nõ efficitur vnum nisi per accidens. ¶ R̃ñdeo sicut prius. hec ratio est contra ipsum: qui ponit animã simplicẽ formã per se subsistentem ⁊ habentẽ esse nature sue ꝑfectum. ergo accidẽtalis erit compositio ſm hoc. ¶ Ad argumentũ tertiũ dicimus aliter. ꝙ cum dicit aĩam habere esse perfectum anteq̃ꝫ cõiungat̃ corpori hoc esse falsum. qꝛ enim aĩa apta nata est esse corporis ꝑfectio: nõ habet perfectũ nature sue modum: nisi quando habet corpus sibi coniunctum. corpus inquã nõ aĩale sed spũale in tanta facultate sibi obediens: vt sit sibi glorie quod p̃us fuit sarcine: vt habet̃. xxi. super Geñ. in fine. Ita etiã modo nõ haberet esse ꝑfectum sue nature nisi vnita esset corpori animali. i. qđ facit animale.

Responsio ad hec ſm Thomã. Qualiter aĩa intellectiua sicut ⁊ angelus sit natura simplex: nec est composita ex materia ⁊ forma: multis rationibus ⁊ auctoritatibus poterit ꝓbari: patuit supra in r̃ñsio

Ad p̃m nibus ad obiecta contra p̃mã ꝑtem. articulo. ix. ¶ Auctoritates autem Aug. hic ⁊ alibi pro se adducũt: nihil facit pro eis si ex integro recipiat̃. imo inueniẽt ꝙ Augustino imponunt que nõ habentur ab eo: vt patet per verba sua super Geñ. 7°. cap. xxv. vbi sic ait. Frustra iaꝫ queritur: ex qua veluti materia facta sit anima. sed intelligi recte põt in primis illis operibus facta: cum factus est dies. Sicut eniꝫ illa que nõ erant facta sunt. ⁊ hec inter illa. Qꝛ si materies alia formabilis fuit ⁊ corporalis ⁊ spiritualis. nõ tñ in ipsa instituta nisi a deo a quo sunt oĩa. que quidem formationem suam nõ tempore sed origine p̃cederet sicut vox cantum. quid enim de materia spũali facta anima creditur. Ecce nõ asserit ex aliqua materia fieri. sed si fiat ex aliqua materia: fieri ꝯgruentius creditur ex spirituali. Quid aũt sentiat de hoc ſm veritatẽ: explicat infra cap̃. xxvij. scilꝫ vltimo eiusdẽ libri: vbi sic dicit. Nunc etenim de anima quaꝫ inspirauit homini deus sufflando in eius faciem: nihil cõfirmo nisi ꝙ ex deo sic est: vt nõ sit substãtia dei sed sit incorporea: id est nõ sit corpus sed spiritus. nõ de substantia dei ꝓcedens: sed factus a deo. nõ ita factus a deo vt in eius naturã natura vlla corporis vel irrationalis anime verteret̃. ac per hoc de nihilo ⁊c̃. Sꝫ si de nihilo: ergo nec de materia corporali nec spirituali. vnde nihil valet qđ pro se adducunt illud qđ dicit Aug9 inquirendo sub conditione. Hoc aũt pro nobis est ꝙ anima de nihilo. ⁊ per consequens de nulla materia hoc asserit ⁊ cõfirmat: sicut patet per verba sua inspicientibus preallegata. ¶ Responsio v̊o quam afferunt ad primã rationem Ad 2m

Thome: nihil valet. Planũ est eniꝫ ꝙ ph̃s distinguit substantiã in materiam. formam: ⁊ compositũ verisimiliter 2° de aĩa

sicut patet ex verbis eius. Dicamus igitur genus vnũ qđdam genus eoꝝ que sunt substantia. Huius aũt aliud quidem sicut materiã que ſm se quidem nõ est hoc aliquid. Aliud autem sicut formã ⁊ speciẽ: ſm quaꝫ dicit̃ iam hoc aliquid: ⁊ tertiam que ex his. Ex quo patet ꝙ oĩs forma distinguitur cõtra cõpositũ. Nõ igitur erit veruꝫ dicere de forma quacũqꝫ. ꝙ nõ erit hoc compositum: sed ꝙ est nullum cõpositũ. Illa enim que cõdiuidunt aliqđ vnum per se: ⁊ nõ per accidens: sic se habent ꝙ vnum nõ solum in particulari: sed etiã in vniuersali necessario remouet̃. Vbi gr̃a cũ dicit̃. Animaliũ aliud homo: aliud asinus. Cũ igit̃ mã. forma ⁊ cõpositũ nõ per accidens sed per se substantiam cõdiuidant sicut patet: necesse est hec ab inuicẽ vniuersaliter remoueri: ita scilꝫ ꝙ nulla materia sit forma vel compositũ. ⁊ nulla forma materia vel compositũ ⁊ nullũ compositum materia nec forma. Cum igitur ph̃s istam diuisionẽ faciat: vt declaret aĩam esse formaꝫ: nulli dubiũ quin sequat̃ ſm ipsuꝫ demõstratiue aĩam nõ esse compositam: non vt intelligatur nõ esse hoc compositũ: sed nullũ. Põt enim sic formari. Nullũ cõpositũ est forma. oĩs aũt aĩa rõnalis est forma. ergo nulla aĩa rõnalis est cõpositũ: necesse est ergo ab anima exquo forma est: materiam ⁊ compositũ vniuersaliter remoueri. ¶ Qđ Ad 3m

aũt dicũt ad scđm argumentũ. est irrationabiliter dictũ. In p̃mis enim cũ dicunt illam rõnẽ esse cõtrariam Thome falsum dicunt. Ipse enim nõ ponit ꝙ ipsa forma an̄e recipiat quoddã esse in sua mã spũali quã ipsi fingũt. tũc enim sequeret̃. ꝙ cũ aliud esse quoddã ꝓueniret ex cõiũctione aĩe ⁊ corporis. ꝙ duo esse essent in eodẽ. Ipse autẽ ponit. ꝙ ipsa anima accipit esse p̃mo in ipso corpore tanq̃ꝫ in ꝓpria mã cuius est forma. vñ ponit ꝙ anima ⁊ corpus vnum esse constituunt: siue vniunt̃ in vnum esse. Qđ aũt dicunt respondendo ad predictam rationẽ. ꝙ omne esse compositi est esse duorum: non rei vnius: hoc falsum est. quoniaꝫ cõpositũ est res vna. Ex materia ⁊ forma eteniꝫ fit vere vnũ. ergo opꝫ ꝙ habeat vnum esse. Una eniꝫ potentia nõ põt perfici per duplicem actum sed qdditas rei composite ex materia ⁊ forma est ꝓpria potentia huius actus. s. esse. igitur impossibile est ꝙ rei cuius qdditas est vna sint duo esse. ¶ Qđ etiam dicunt tertiã rõnem esse Ad 4m

cõtra Thomã nõ cõtinet veritatẽ. Ratio enim ꝓbat. ꝙ si ipsa forma anime acciperet esse cõpletuꝫ sue nature in mã illa spirituali sibi cõnãli. ꝓut ipsi fingũt: tũc necessario sequeret̃. ꝙ eius cõpositio cũ corꝑe esset accidẽtalis. Sed ſm viã Thome hoc nõ seq̃t̃: cũ ipse ponat aĩaꝫ que forma simplex est: suũ eẽ cõpletũ recipe in corꝑe tanq̃ꝫ in materia propria quã ꝑficit. vñ vnio cum corpore est ſm

eu3 in vno esse substantiali. ¶ Qd aut dicunt Thomam dicere aiam habere esse perfectu3 ante q corpori vniat: ex dictis patet esse falsum. Ponit enim aiam in corpore suum esse cópletum accipere. qd tamen ea ponit retinere a corpore separatá: ita tñ q semper ad corpus habet naturalem inclinationem pter pfectiorem modum essendi quem habet corpi cóiuncta q a corpore separata.

Uide s' hoc l. 4. dis. 44. q. 1. ar. 2. in respó sióe ad. i

Articulus

Quintus. De hoc qd Thomas dicit ibidem in solutióe scdi argumenti. q cóiunctum nó habet aliud esse q esse forme. Item in respósione. iij. argumenti addit. q per cóiunctionem aie cum corpore nó efficitur aliquod aliud esse. sed esse qd est anime per se efficitur cóiuncti. ita q cóiunctum nó habet aliud esse q esse forme. Ide3 dicit di. xv. q. vltima in responsione principali.

Corruptorium.

Illud dictú oritur ex duplici errore: quoz vnus est. q vna forma substantialis est in cóiuncto: que cum materia prima cui immediate sine alia preuia dispositione cóiungit facit cópositum. ¶ Scds est. q materia talis. s. prima nó habet esse: nec pót habere nisi per formá. z ambo errores a magistris sunt reprobati. Dico ergo q sicut cópositum ex anima z corpore est aliud ens q alterum qdlibet componentium. Ita etiam z esse cópositi est aliud q esse forme. esse enim est pprius actus entis. ita q qdlibet ens hét suú esse. Cum ergo corpus ante anime infusione3 habeat esse. manifestum est q totum esse corporis in composito nó est anime. alioquin corpus post separationem penitus desineret esse sicut accidentia. que non habent aliud esse q esse suoz subiectorum. z ió qñ amittunt esse subiecti: amittunt penitus esse: nisi sustententur per miraculum: vt in sacramento altaris.

Responsio

ad hec sm Thomam. Qualiter vnu3 est esse cópositi ex anima z corpore: p3 ex dictis. s. ar. primo. z in responsionibus ad obiecta contra primá scde. ar. iij. qualiter etiam ponere vnitate3 forme z simplr materiá sine forma esse nó posse: ex dictis satis patet dici erroneú nó debere. ¶ Ad argumentu3 quo nituntur ostendere. q corpus habet esse in homine aliud ab esse anime: qd ipsi corpori cóicatur. Dicendum q corpus ante infusionem anime habet esse a forma quadam que in aduentu anime corrumpit. pter qd esse qd a tali forma habuit nó remanet. z post separationem noua forma inducitur a qua aliud esse cómunicatur. ¶ Qd aute3 dicunt. q ex hoc sequit q corpus deberet penitus desinere esse ad modú accidentiú. manifestum est q nó sequit. Accidentia eni3 sunt indignantis nature: perimi possunt: nó mutari sm Boetiú. Corpus autem physicum mobile est z mutari pót. vñ corpus viuum in morte nó annihilatur: sed in corpus mortuú noua forma substantialis inducitur. z per 9ns actu essendi nouo naturaliter pmutatur.

Articulus

Sextus. De hoc qd Thomas dicit ibidem in respóne vltimi arguméti dicit aiam indiuiduari per corpus z ex corpore. z q ípossibile est animam prius creari q infundi.

i Corruptorium.

Scdo dictum videtur plane derogare fidei: que dicit deú omnipotentem. Cum enim anime creatio nec fit nec esse possit ab alio q a deo: dicere animá prius nó posse creari q infundi: nó est aliud dicere: nisi q deus nó pót ea3 pus creare q ifundat. Sicut sm Ansel. múdú nó posse creari: nihil aliud est q deú nó posse múdú creare. ergo nó esset

2 oipotés. ¶ Ité hoc est 9tra Augm. vij. sup Geñ. xxi. Certe ingt humane opinioni tolerabili' videt deú in pmis opibus (qui simul creauit oia) aiam etiam humaná creasse q suo tempore membris ex limo formati corporis inspirare. ¶ Ité indiuiduationem anime fieri per corpus: vi- 3 detur esse falsu3 z occasio errandi. qz sequit ex hoc q vel aia post separatioñe a corpore desinat esse: vel saltem q post mortem hominú erit vnus itellectus tñ vel anima. Si enim cóiunctio cum corporibus facit distinctione3 z indiuiduationem animarum: sequitur q separatio faciet vnitatem. ¶ Ite3 arguit sic: aut corpus est tota causa in- 4 diuiduationis anime: aut pars cause: aut cócausa. Si tota causa. ergo ipso posito ponitur effectus. s. indiuiduatio. z ipso remoto remouet effectus. ergo post morté nó esset indiuiduatio animarum: sed vna tñ vel vnus intellect': qd erat error Auer. Si vo corpus est concausa indiuidua- 3° de aia tionis: tunc quero que est illa pars que est concausa cum 9to. 5. illo: nó est dare nisi materia3 aie: sicut z ipsi dant in alijs formis. ergo aia habet materiá spúalé per quá indiuiduatur. Si aút dicas: nó indiuiduat per materiá sed per corpus z accidentia: aut hec accidentia causant ex cóiunctione aie cum corpore: aut ex coniunctione materie spúalis ipsius anime z eius forma. qz materia z forma sunt causa omniú accidétiú que sunt z fiunt in ea: vt habet p phy'. 1. 9ti. 80 Si pmo mó. ergo cú accidétia nó maneant facta separatione anime a corpe: non maneret aie indiuiduatio. ergo nec ipsa maneret. Si scdo mó: tunc habeo ppositum. s. q nó indiuiduat per corpus suú. ¶ Ite3 Cómen. super. iiij. 9to. 2. meta'' dicit q substantia vniuscuiusqz per quá est vnu3: 5 est suum esse. ¶ Idé sup. x. metaphysice. qd est pncipiu3 9to. 4. esse: est pnciipiú núeri. z qd est pncipiú numeri est pncipiú essendi. Cú ergo aia nó habeat esse per corpus. qd planu3 est. sequitur q anima nó habeat vnitatem z pncipiu3 numerationis: siue indiuiduationis a corpore.

Responsio

ad hec sm Thomam. Animá per corpus numerari aut indiuiduari per corporum diuersitatem: z qualiter hoc debeat intelligi: declaratú est supra in responsione ad obiecta cótra pmam partem. articulo. viij. z. xi. quibus itellectis ea quoqz que Ad pm hic obyciuntur cótra hec facile dissoluunt. ¶ Qd dicút in primis fidei derogare. s. q impossibile est animá prius creari q infundi: non dicunt vez. ¶ Ad argumentú vo per qd hoc pbant dicendum. q multa sunt impossibilia nature: que non sunt impossibilia deo. Quáuis igitur ipsi anime róne sue nature repugnet pus esse q corpori vniri: róne cuius Thomas dicit hoc esse impossibile: posset tñ aliú essendi ordinem deus aie tribuere: vt nó solu3 ante corpus: sed etiam semper ad modum angeli sine corpore existeret: l3 forsan túc aia pprie dici nó posset. ¶ Ad illd Ad 2m qd de Augustino adducunt dóm. q Aug' dicit sic de aia pmi hominis inquirendo: nó asserédo. Unde in fine illi' inquisitionis cap. vltimo. vij. super Geñ. sic cócludit. Enumeratis quibusda3 quibus pro certo adheret. s. q anima sit de nihilo: z sit imortalis sm quédam vite sue modu3. Subdit. Cetera que in hoc libro disputando locutus su3: ad hoc valeant legenti: vt aut nouerit queádmodu3 sine affirmádi temeritate tenenda sunt: que nó aperte scriptura loquit. Aut si ei querendi modus iste nó placet: queádmodú ipse quesiui. sciat si me pót docere nó abnuat. si aute me nó pót docere: a quo ambo discamus mecu3 requirat. Utiná isti alij exéplo Augn sic humiliter estimatióes suas: pro qbus nunc rationes: nunc auctoritates (nisi sm Ad 3m quádá apparétiá) pferre studuissent. ¶ Rónes vo quas Ad 4m adducút 9tra aie indiuiduatioñe solute sút. s. dictú Com Ad 5m mé. sup. 4°. z. x. meta'' nihil fac p eis. qz Cómé. (sic p3 in fine cóméti) itelligit de pncipio eéndi z numeri effectiuo

Et intédit

Et intendit φ cum hoc fuerit inuentum. s. φ idem est principium esse numeri. qđ declaratū est in phicis: scilicet hoc esse p̄mū motorē eternū. declarabit̄ φ illud est vnū de quo declaratū fuit hoc qđ est p̄ncipiū substantie. Et φ cōcedendum est: φ deus ipse est p̄ncipium effectiuū anime tam quo ad esse q̄ȝ etiam quo ad numerationē: nihilominus tamen corpus ad hoc requiritur tanq̄ȝ principiuȝ vel causa materialis.

Articulus Septim⁹. De hoc qđ dicit Thomas ibidem ar. vlt. in responsione p̄ncipali. φ nulli substantie simplici debetur locus nisi s̄m relationem quaȝ habet ad corpus. anima autem comparatur ad corpus vt forma eius. Simile parti p̄me huius positionis dicitur infra dis. xv. q. vlt. in r̄nsione argumenti tertij.

Corruptorium. Hoc qđ hic p̄mo dicit̄ cū illo articulo supra. φ aīa nō sit cōposita ex materia spirituali & forma: potest esse occasio erroris in putando φ aīe separate a corporibus nusq̄ȝ sint. s. neqȝ in celo neqȝ in purgatorio. qđ est cōtra fidē & contra Damas. lib°. ij. cap. iij. vbi dicit. Ita angeli circumscriptibiles sunt. Cum enim sunt in celo nō sunt in terra. & cuȝ a deo ad terrā mittuntur nō remanēt in celo. ¶ Item contra phm p̄ de celo & mūdo. vbi ait. φ omnes homines cōueniunt in hoc. φ hoc corpus primū gloriosum est locus spirituum: que vulgariter dicuntur angeli. Si aūt angeli sunt in loco: eadē rōne vel fortiori anime separate. t. c͡ᵗ. 22.

Responsio ad hec s̄m Thomā. Quo modo angeli sint in loco: & quo mō ea que hic ponuntur facile dissoluātur: sufficiēter patet supra in responsionibus ad obiecta cōtra p̄maȝ p̄tem ar. xvi.

Articulus Octauus. De hoc qđ Thomas scripto p̄. dis. xi. art. iij: in responsione p̄ncipali dicit. φ pater & filius v̄tute vnius essentie spirant spiritum sanctū vnica spiratiōe: & iō qui spiratur est simplex.

Corruptorium. Hoc dictum excusat qdā. Dicit enim Dam. lib. p̄. cap. viij. Generatio īquit sine p̄ncipio est & eterna: nature opus existens. Certe si generatio est opus nature & spiratio. q2 ergo nō dixit φ spirant inq̄ȝtum cōmunicant v̄tuteȝ vnius nature: sed tm̄ virtute vnius nature p̄ncipiandi spūm sanctum vel spirandi. q2 si sic tunc spiritussanctus spiraret se ipsum cū eadeȝ virtus nature sit in ipso. Sed intendit dicere. φ pater & filius habentes nature vnius virtuteȝ spirandi spirant spm̄ sanctum. Et sic videt̄ loqui Ansel. de p̄cessione spiritussancti. cap. vij. Ex eo inquit φ pater & fili⁹ vnū sūt. ideo ex deo est spūssanctus: nō ex eo vñ alij sunt. Et libro eodē. cap. viij. dicit. φ spiritussanctus ex dei essentia est. ¶ Itē in Monolog. liiij. Spiritussanctus p̄cedit: nō ex eo in quo plures sunt pater & filius: sȝ ex deo in quo vnum sunt plures. Alia enim est relatio patris alia filij: alia spiritussancti. Sed ex ipsa sua essentia que pluralitatem nō admittit: emittunt pater & filius pariter tantū bonum. ¶ Itē. xxvij. di. pater & fili⁹ nō faciūt neqȝ gignūt: sed q̄dammodo (si sic dici pōt) spirant suū amorē. q̄ȝuis nō modo nostro spiret summa incōmutabilisqȝ essentia. ¶ Itē phs p̄ rhetorice sue dicit. φ natura fiunt quorum causa est in ipsis & ordinata. q2 ergo in patre & filio est causa: vel potius p̄ncipium spirandi spiritum sanctum: potest dici sic large: φ virtute vnius nature inq̄ȝtum sunt vnum in natura virtuosa vel essentia s̄m Ansel. spirāt spūm sanctum. Alijs videt̄. φ dicta positio non sit recipienda. naȝ per ly v̄tute vnius nature: notatur ratio p̄ncipiandi. Cum igitur eadem virtus & natura sint in spūsancto: spiritussanctus spiraret seipsuȝ: qđ est erroneū. ¶ P̄. vt dicit Richar. vi. de trini. generatio est p̄ductio existētis de existēte s̄m operationē nature. Si igit̄ spiratio fit virtute nature & operatione nature: spiratio erit generatio. 2

¶ P̄. lȝ sit vna natura in patre & filio. non tamen natura est imediatum p̄ncipiū spirandi & p̄ncipale: sed vis cōis spiratiua: ita 3

φ nō virtute vnius nature: sed virtute cōmunis vis spiratiue spirant spiritū sanctū. 4

¶ Itē. v. de trini. cap. xiiij. Exit spiritussanctus a patre: nō quo mō natus: sed quo mō datus. spirari autē virtute nature nō est exire quo mō datus sed potius quo mō natus. Quia vt dicit̄. iiij. metaph. nature est generare sibi simile. spirare aūt nō videt̄ nature: sed voluntatis amatiue. ergo &c̄. 5 t. c͡ᵗ. z.

¶ Iteȝ idē Richar. vi. de trini. cap. viij. Nihil itaqȝ in diuinis est iuxta donū largientis gratie: sed iuxta proprietatē largientis nature: sed proprietas nature exigit. φ voluntas & vis spiret non natura tm̄: sed potius φ generet. ergo &c̄. 6

Responsio ad hec s̄m Thomā. Potentia spiratiua sicut & potētia generatiua essentiaȝ quideȝ diuinā dicunt in recto: lȝ notionem important in obliquo. & ideo satis ꝯgrue dicit̄: imo verissime φ pater & filius virtute vnius nature spirant spiritū sanctuȝ. q̄ȝ ipsa natura diuina que vna est cū ipsa virtute vel potentia spiratiua. Quod aūt ꝯtra hoc obijciant friuolū est & vanuȝ.

¶ Ad p̄mū ergo dōm. φ ratio p̄ncipiandi spiritū sanctuȝ est ipsa diuina essentia vel natura: lȝ principians sit persona patris & filij. Ex hoc tamē non sequit̄ φ spiritussanctus spiret seipsum. eo φ in ipso eadē natura inueniatur. qđ pȝ. Natura eni que est ipsa essentia diuina: est ratio p̄ncipiandi filiū. & ipsa eadē cōmunicat̄ filio nō tamē sequitur φ filius p̄ducat seipsum. q̄ȝuis eni eadē natura sit in patre & in filio: nō tamē habet eandē rōneȝ principiandi in vtroqȝ. q2 videlicet nō est in vtroqȝ eodeȝ mō. Sic omnino est intelligendaȝ de natura diuina que in patre & filio hēt rōnē p̄ncipiandi spiritū sanctū. In spiritusancto v̄o in quo est alio mō rōnē istā nō hēt: vt. s. sit p̄ncipiū semetipȝ vel personā aliā p̄ducendi. Et ad hoc qđ dictū est approbandū: faciunt per oīa auctoritates quas p̄mo adducunt. Ad p̄ᵐ

¶ Qđ v̄o subdunt pro alijs videt̄. φ p̄dicta positio nō sit recipienda. Dicendū nobis de visu vel estimatiōe talium dictis Anselmi preallegatis ꝯtradicentiū vel forsan ipsa non intelligentium non est curandum. ¶ Ad primuȝ v̄o qđ illi adducunt: dictuȝ est supra in respōsione primi argumenti illius articuli.

¶ Ad secundū dicendum. φ s̄m Richar. generatio quideȝ est productio existentis de existente s̄m operationem nature vt natura est: sed spiratio est virtute nature: nō tamē per modū nature sed per modum voluntatis: inquātū. s. ipsa natura diuina eius voluntas est. sicut eēntia diuina est ipsi deo ratio essendi inquātum essentia. Et ipsa eadem essentia est ipsi deo ratio intelligendi: inquantum intellectus & ratio volendi inquātum voluntas est. Lȝ autem voluntas & natura nō differant nisi s̄m rationem. tamen emanationes due: quaruȝ vnius ipsa diuina essentia est principiū vt natura est: & alterius vt voluntas est sunt diuerse. qđ vtiqȝ contingit: φ ipsa eēntia diuina que vna est & eadem: penitus est principium intellectionis que ad verbū expressiue terminat̄: & p̄ncipium dilectionis siue actus voluntatis: qui in nexu quodā seu copula ꝯsumat̄: qđ & amor procedens seu ipse spiritussanctus procedens intelligitur. put alibi ex dictis Tho. euidentius declarat̄. Ad zᵐ

¶ Ad tertiū dicenduȝ. φ hoc qđ dicunt. φ natura non est īmediatū & principale principiū spirandi: sed vis spiratiua includit ꝯtradictoria: q2 vis spiratiua est ipsa natura diuina: lȝ in ipsa vt spiratiua importet̄ notio in obliquo. Ad 3ᵐ

¶ Per idē patet ad quartū. dice Ad 4ᵐ

re enim ꝙ nō spirēt v̄tute vnius nāe. ꝛ ꝙ spirent v̄tute vis cōmunis spiratiue ex ꝓprimo dictis liquet ꝫdictoria
Ad 5m īplicare. ¶ Ad 5m dicendū. ꝙ spūssanctus dicit̄ nō exire quo mō datus ꝛc. q2 ꝓcedit per modū volūtatis. tn̄ nō se quit̄ q2 nā sine essentia diuina inquantū est ipsa sua volūtas sit p̄ncipiū formale quo spūssanctus a patre ꝛ filio
Ad 6m procedit. ¶ Ad 6m dōm. ꝙ auctoritas Rich. oīo est pro Thome. Si enim nihil est in diuinis iuxta donum largientis grē: sed totū iuxta ꝓprietatem largientis nāe: manifestū est ꝙ ex plenitudine perfectiōis illius nature prouenit. ꝙ ipsa natura sit p̄ncipium generationis filij. ꝛ nature voluntas p̄ncipium ꝓcessionis spūssancti. ¶ Qd̄ tādem ipsi dicūt de suo. ꝙ proprietas nature exigit ꝙ volūtas vt vis spiratiua spiret: falsū est ꝛ erroneū plane. Uolūtas enim nō spirat sicut nec essentia: nec per cōsequēs vis spiratiua que est ipsamet essentia cū notione in obliquo intellecta. Sed persona patris ꝛ persona filij: in q̄bus cōmuniter ipsa volūtas ac potentia spiratiua reperitur. Discant ergo cautius in hac materia loqui: ne nouam inducant doctrinā: prophanā vtiq3 ꝛ erroneā. q2. s. ipsa natura diuina vel essentia debeat dici producere vel spirare. Ex quo sequitur cū nihil seipsū in esse ꝓducat: diuinā essentiam plurificari. quod dicere nullus dubitat manifestā heresim affirmare.

ARticulus Nonus de hoc qd̄ Thomas in scripto p̄ dis. xvij. q. i. ar. iij in responsione p̄ncipali dicit aīam habentem meliora naturalia: dūmmodo sit par conatus plus recipere de grā ꝛ de ꝓfectionibus infusis.

Corruptorium. Lꝫ hoc videt̄ posse dupl'r intelligi. vel ita ꝙ gratia ꝛ ꝓfectiones infuse per illā sint q̄dem plus ꝛ melius in essentia sua vt a deo infunduntur: q̄ȝ gratia ꝛ perfectiones infuse habenti minus bona naturalia. hoc putamus esse falsum ꝛ errori propinquū. q2 s̄m hoc gratia quodāmō nō esset gratia: ad Ro. xi. ꝛ qui plus laboraret nō plus reciperet. Magis enim est cōsonum gratie ꝛ iustitie. ꝙ habens minus
Mat. 12 bona naturalia si par sit conatus in eo respectu illius qui
Luce. 21 meliora habet ꝙ plus de gratia accipiat. q2 plus s̄m vires suas laborat. ꝛ plus se ad gratiam disponit. sicut plus misit vidua que misit quadrantem: q̄ȝ diuites qui iactabant multa. Et multo fortius illi multa mittendo q̄ȝ si iactassent quadrantem. Sic etiā credo. ꝙ homo debilis ꝛ passibilis ieiunando. vigilando. peregrinando: vel al's laborando plus se disponit ad gratiam ꝛ plus etiā recipiet. q̄ȝ fortis quasi gigas eq̄lia faciendo. Uel pōt intelligi ita. ꝙ grā ꝛ ꝓfectiones infuse habēti meliora naturalia cū pari conatu sint maioris efficacie: inq̄ntum in illo recipiuntur: lꝫ in se ꝛ s̄m se sint eq̄les: sic est verū qd̄ dicit̄. Nā si homini naliter impio vel crudeli ꝛ alteri naturaliter pio ꝛ miti equaliter conantibus pro gratia habenda grā infundat̄: ille pius plus habilitat̄ ad opus bonū vt ad p̄mū diligendū ꝛ ꝓximū q̄ȝ impius: sicut idē radius plus illuminat minus obscurum ꝛ minus densum q̄ȝ magis obscurum. Et si sint duo milites eque fortes: ille qui habet meliorē equū plus potest in bello. Habet aūt se gratia s̄m Augustinū ad liberum arbitriū sicut sessor ad equū. Et equalis ignis plus inflammat lignū siccū ꝛ pingue q̄ȝ lignum madefactum ꝛ viride.

Responsio ad hec s̄m Thomā. Qualiter habeat intelligi ꝙ habens meliora naturalia recipiat plus de gratia: patet ex dictis in responsionib' ad obiecta contra primā partem. quibus visis ea que hic dicuntur in nullo fore contra sententiā Thome euidētius conuincuntur: quia ꝛ ipsa verba Thome satis expresse ꝓ

nihil...
ꝛ oipotēs. ¶ Jtē hoc...

cedunt si intelligantur. Hoc enim sciendū: ꝙ ad omnia que isti ꝯtra Thomā a principio adduxerunt: facillime per eius verba veritate plena poterit responderi. pro aliq̄bus tamen habendo omnia scripta eiusdē que isti (vt ex processu eorum euidentius liquet) nisi sunt deprauare: nullū dubium facultatem deesse: quorum forsan manib' ista eorū deprauatio deuenire contingeret: nunc verba eius: nunc sententiā (prout capere potuimus) articulis singulis curauimus ad omnia respondendo: s̄m nostrum modulum [illegible] volentes: ad altius sapientibus occasionem [illegible] respondendi: ꝛ illius laudes attollendi vberius prebere: que doctorem istum sapientie radio illustrare: ꝛ super ecclesie candelabrum: pro orbis terrarū instructiōe: dignatus est sua clemētia exaltare. Cui laus. honor ꝛ gloria: in secula seculorum. Amen.

¶ Correctorium Corruptorij editū a venerabili domino Egidio de Roma ordinis eremitarū sancti Augustini Archiepiscopo Bituricen. contra ꝛ aduersus quosdā emulos doctrine sancti Thome de Aquino ordinis predicatorum. Jmpressū Uenetijs Jmpensa Heredum quondā nobilis viri domini Octauiani Scoti ciuis Modoetiensis ꝛ Sociorum. 14. Madij. i516.

Registrum.

aa bb cc dd ee ff gg hh ij
Ultimus Quaternus. alij Terni